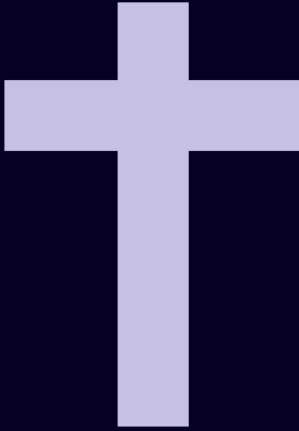

North Tanna New
Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de
Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019
46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	67
LUK	106
JON	174
WƏK MĪN	230
ROM	288
1 KORIN	317
2 KORIN	342
KALESIA	358
EFESAS	370
FILIPAE	379
KOLOSI	386
1 TESALONAEKA	394
2 TESALONAEKA	400
1 TIMOTI	404
2 TIMOTI	413
TAETAS	419
FILIMON	423
HIPRUS	425
JEMES	452
1 PITA	460
2 PITA	469
1 JON	474
2 JON	483
3 JON	485
JUT	487
NOL ƏPƏN	490

Matiu

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təmətə Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Matiu

?Pah təmətə naoa u? Matiu təmətə naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit mın u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təmətə e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mın rafin ikin əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Naoa u tatılpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tərət e nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aupən itəm kəmətə e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatətiğ ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsahgin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təmətə naoa u o naka? Matiu təmətə naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tınəmən rəkis məmə otəpanahl-ıpa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tərət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien mın kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən mın u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig mın rafin.

*Tipi İesu Kristo rat mın
(Luk 3:23–38)*

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit, kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,
kən Aisak in tata rəha Jekop,
kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,
kən Peres in tata rəha Hesron,
kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,
kən Aminatap in tata rəha Nason,
kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,
kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,
kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,
kən Rehopoam in tata rəha Apia,
kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,
kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,
kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,
kən Jotam in tata rəha Ahas,
kən Ahas in tata rəha Hesekia,

¹⁰ kən Hesekia in tata rəha Manase,

kən Manase in tata rəha Amon,
kən Amon in tata rəha Josaea,

¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian mīn, kən uarisig lan, tikimir
mīn rəha noanol mīn rəha Isrel kəmotəmīk ilat motuwīn Papilon məmə
ilat okotuwa slef mīn rəhalat.

¹² Kən inu nərgi pipi mīn itəm təmətuoun e nian noanol mīn rəha Isrel
kəmotuwīn Papilon.

Jekonaea in tata rəha Sealtiel,
kən Sealtiel in pipi rəha Serupapel,

¹³ kən Serupapel in tata rəha Apiut,
kən Apiut in tata rəha Eliakim,

kən Eliakim in tata rəha Asor,

¹⁴ kən Asor in tata rəha Satok,

kən Satok in tata rəha Akim,

kən Akim in tata rəha Eliut,

¹⁵ kən Eliut, in tata rəha Eleasar,

kən Eleasar in tata rəha Matan,

kən Matan in tata rəha Jekop,

¹⁶ kən Jekop in tata rəha Josep u iərman rəha Meri.

Kən Meri tāmīlas Iesu, kən kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgīn təmən
məmə otahl-īpa.

¹⁷ Təmətuoun e Epraham mətoarus-pən Kig Tefit, pipi rat mīn əm u neen
kəməte rəkis nərgilat, ilat fotin. Kən təmətuoun mīn e Kig Tefit mətoarus-pən
noanol mīn rəha Isrel kəmotuwīn Papilon, pipi rat mīn ilat rafin fotin. Kən
təmətuoun mīn e noanol mīn rəha Isrel kəmotuwīn Papilon mətoarus-pən
Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa, pipi rat mīn ilat rafin fotin.

Naiirən rəha Iesu Kristo

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu nammusən rəha naiirən rəha Iesu Kristo. Mama rəha Iesu, nərgin
u Meri, kīnən rəkis məmə okos rəhan kətim kan məmə otətəu-pən suah kit,
nərgin u Josep. Məto e nian kəsueamən əh muatig kitīəh, kən Josep təsuwīnən
əh mehm, məto Narmīn Rəha Uhgīn tīnol məmə Meri tīnəpək-əpək rəkis.

¹⁹ Kən rəhan iaguīhl Josep in etəm ətuatip, kən tatətəlig-in məmə otapəs Meri,
məto in təsolkeikeən məmə otol Meri faulis, kən nīkin təht məmə otəsən-
iarəpən kəm netəmim.

²⁰ Məto nian nīkin təmātəht məmə in otol nətəligən əh, kən nagelo kit rəha
Iərəmərə təmuwa ron e napilaiirən mən-īpən kəm in məmə, “Josep, mipi
Tefit rat. Onəkəsəginən məmə onakit Meri məmə in rəham pətan, məto-inu
suakaku əh tətətig lan, in tāmisi-pən əm o Narmīn Rəha Uhgīn. ²¹ Kən in otīlās
nətīn kit iərman, kən onəkaun-in nərgin məmə Iesu məto-inu in otosmegəh
rəhan mīn netəmim e nolən tərət mīn rəhalat.”*

²² Natimnat mīn rafin
əh kəmotuwa kol əm nīpahrienən e nəghatən rəha Iərəmərə itəm rəhan kit
ien təmən aupən ikīn məmə, ²³ “Pətan əkəku kit itəm iərman təsuwīnən əh
ron, otəpəs məwīg, kən panīlās nətīn kit iərman, kən okaun-in nərgin məmə
Emanuel,” inu nīpətīn təmə, “Uhgīn tətətig kitat mīn.”

²⁴ Kən nian Josep təmāiir, kən təmətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha
Iərəmərə. Kən təmuwīn mit Meri muwa e rəhan latuənu məmə rəhan pətan,

²⁵ məto in təməsuwīnən əh mehm matuwīn matuwīn mətoarus-pən Meri tīlās
nətīn iərman. Kən Josep təmaun-in nərgin məmə Iesu.

1:11: 2 King 22—24; 2 Kron 36:10; Jer 27:20
Iesu, nīpəti tatan məmə, “Iərəmərə tatosmegəh”
Luk 2:21

1:12: Esra 3:2

1:21: Luk 1:31; 2:21

1:18: Luk 1:27,35

1:23: Aes 7:14

* **1:21:**

1:25:

2

Netəm-iasol kəmotairahgin Iesu

¹ Iesu təmaair əpəh niṭən rəha Jutia e taon Petlehem e nian Kig Herot Asol in təmatərəməərə lan. Kən uarisig ikin, netəm-iasol min neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kotenatig wir e nənən niṭəti məhau min. Kən motuwa motətapəh məmə,² “?Suakəku u in hiə, itəm in təmaair məmə in kig rəha netəm Isrel? Əmotehm rəhan məhau təməər əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nisiəiən kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nəkilat rafin təmərat. ⁴ Kən təmargəfimin pris asol min ne iəgəṭun min rəha Lou rəha nəfakan rəha netəm Isrel, kən matətapəh olat məmə, “?Kristo itəm Uhgın tənəmən rəkis məmə otahl-ipa, in oṭaiir hiə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In oṭaiir əpəh taon Petlehem e niṭən rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgın əupən, təməte tol min-nulan məmə, ⁶ ‘Ik Petlehem əpəh e niṭən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpin e netəm-iasol min əpəh ikin Juta, məto-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wir rəhak min netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm wir rəhan sipsip min.’”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig wir e nənən niṭəti məhau min kotuwa tuəfimin anion ilat, matətapəh olat məmə məhau əh təməər ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təməən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin Petlehem motegəs-in wir suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io min ekuwin mos-ipən nisiəiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet motuwin, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotəhm əpəh par. Nian kəmotəhm min məhau əh, nəkilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwin matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətapil ikin. ¹¹ Kən kəmotuwin əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulilat moatos-ipən nisiəiən kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nəutə e rəhalat kətim min itəm nəmtilat təkəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit min itəm nəmiəwin təwir nian katuwan e nigəm, nərgin u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwin təwir, nərgin u mir.

¹² Kən Uhgın təməən-iaəhau ilat e nəpiləiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawilək-in Kig Herot motuwin-pən e suatip pisin moatuwin iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiələs Iesu məhlagim məhaluwin əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wir min u kəmotiet rəkis minoatuwin, kən nagelo kit rəha Uhgın təmuwa niət-ərəpa o Josep e nəpiləiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, miələs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagim məhaluwin əpəh Ijip. Kən onətəhlatig əh-ikın mətoarus-pən io əm ekən-ipinə min kəm ik məmə onəkəhlatig-pa min, məto-inu otəsuhəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə oṭohamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapin, Josep təmətul miələs suakəku ilau rəhan mama məhlagim mətəhaluwin əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e niməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimis. Nat u tinuwa məmə otol niṭəhriənən e nəghatən itəm lərəməərə təməən rəkis əupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael min rəha Kig Herot Asol kəmotəhamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kæn e nian Kig Herot Asol tæmitun mæmæ netæm kotenatig wir e mæhau min kæmæsotolæn næwian motawilæk-in motagim, kæn nikin tæmahmæ pik agin. Kæn in tæmah-l-ipæn ræhan mopael min mæmæ okotuwîn Petlehem ne ikin min rafin titælu lan, mæmæ okoteam-in nisualkælæh iærman min itæm ræhalat nup tasaprækis-inæn nup kæiu, kæn okotohamnu ilat rafin. In tæmitæpun nup kæiu næhlan mæto-inu nikin tæmæht mæmæ nian ætuatip æh itæm netæm kotenatig kæmotehm mæhau lan. ¹⁷ Natimnat min u tæmol næghatæn u tuwa mol nipahrienæn lan itæm ien Jeremæa tinæman rækis aupæn ikin mæmæ, ¹⁸ “Netæm Rama kæmotæto pætan kit tætasæk tætasæk mæto-inu tætæto tærat agin. Pætan æh in Rejel, in tætasæk o ræhan nisualkælæh. Kæn mæsolkeikean mæmæ suah kit otuwa næghat milæs-ipær min ræhan nætæligæn mæto-inu ræhan min nisualkælæh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakæku kæmæhaliet Ijip mæhalitælig-pæn Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol tæmimis, mæto Josep ne Meri ne suakæku katahlatig æh æpæh Ijip, kæn nagelo kit ræha Uhgîn tæmuwa o Josep e napilaiiran kit matæn-ipæn kæm in mæmæ, ²⁰ “Josep. Ætul milæs suakæku ne ræhan mama kæn mæhalitælig-pæn e næptæn æh Isrel, mæto-inu netæm min u kæmotolkeike mæmæ okotohamnu suakæku, ilat kinotimis rækis.” ²¹ Kæn Josep tæmætul milæs suakæku æh ne ræhan mama, kæn mæhalitælig-pæn min e næptæn æh Isrel.

²² Mæto nian Josep tæmæto mæmæ Akeleas tæmos næme ræhan tata Kig Herot Asol matæramæra e Jutia, kæn in tæmægin nitælig-pænæn Jutia. Kæn Uhgîn tæmæghat kæm Josep e napilaiiran kit min mæmæ in otæsuwinæn Jutia, kæn tæmiet muwin ikin pisin e nitæn asol Kalili. ²³ Kæn kæmæhaluwin mæthlatig nitæn æh Kalili e taon kit, nærgin u Nasaret, mæmæ otol næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn aupæn otuwa mol nipahrienæn. Ilat kæmotæn-ipæn mæmæ, “Okotæn mæmæ in etæm Nasaret.”

3

Jon Baptais tæamnus-iaræp næghatæn ræha Uhgîn

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwîn rækis, kæn Jon Baptais tæmiet-æræpa, kæn mætamnus-iaræp næghatæn ræha Uhgîn æpæh Jutia ikin taruæn-aruæn ikin, ² matæn mæmæ, “Otæuhlin itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn motuwîn o Uhgîn, mæto-inu, nian itæm Uhgîn otæramæra e netæmim rafin tinatuwa iuæhkir.” ³ Jon Baptais u, itæm Aesea, ien ræha Uhgîn aupæn, tæmatæghat-in mæmæ, “Suah kit tætaun æpæh ikin taruæn-aruæn ikin matæn mæmæ, ‘Itæmat, otol æpen-æpenæ ræha Iæræmæra, kæn motol ræhan suatip tætuatip.’”

⁴ Jon tætuwin e natimnat itæm kæmol e nimæme nat megæh kit katæn mæmæ kamel, kæn ræhan kætsut kæmol e nuwigî kau, kæn nigin nagwænæn, tatun pitip ne nahui sukapak.* ⁵ Kæn netæmim tæpæt kæmotisi-pæn Jerusalem, ne ikin min nitæn Jutia, ne ikin min iuæhkir o næhau æh Jotan, kæmotuwa mæmæ okotæplan Jon. ⁶ Kæn kæmotæn-iaræp ræhalat nolæn rat min, kæn in tæmol baptais elat e næhau æh Jotan.

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nærgin u Retiel, tætætul o mama min rafin ræha Isrel. **2:23:** Aes

11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3 * **3:4:** Jon tætuwin e natimnat itæm tahmen e ræha ien Elaija tæmatuwîn lan aupæn.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netæm Isrel, nikilat tæmataht mæmæ Elaija otitælig-pa min e nætueintæn nian kit min mæmæ otol æpen-æpenæ e netæmim o nuwamen ræha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, Iesu tæmuhapik lan mæmæ Jon in ien kit tahmen e Elaija itæm niki netæmim tætaht mæmæ otuwa min. (Mat 11:14, 17:10-13).

3:4: 2 King 1:8

⁷ Mæto nian Jon tæmæplan mæmæ Farisi min ne Satusi min tepæt kæmotuwa mæmæ otol baptais elat, kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “!Itæmat nækotahmen e tægæluæ min! Ræhatæmat nolæn teko-eko. ?Nikitæmat tæht mæmæ okæmæ nækoatol æm baptais u, kæn onækotagim tænin nalpinæn ne nemæha ræha Uhgîn itæm otuwa? !Kæp! ⁸ Otol natimnat itæm koatægætun mæmæ næmotæuhlin nætægæn ræhatæmat, motapæs pahrien nolæn rat min, kæn motuwîn o Uhgîn.

⁹ “Kæn sotæn atipæn kæn itæmat e nausitæn mæmæ itæmat nækotætuatip æm mæto-inu itæmat noanol min ræha Ephraham. !Kæp! Inu nat æppapin æm. !tæn kæn itæmat mæmæ nat æppapin kæpiel min æm, mæto Uhgîn titun næuhlinæn ilat kotuwa noanol min ræha Ephraham.† ¹⁰ Mæto-inu roiu ne, Uhgîn tinætul matip rækis mæmæ otahtil-pæn nig æpæh e næukætîn. Kæn okæmæ nig kit tæsoe-inæn noan itæm tæwir, kæn in otahtil mæraakin-pæn e nigæm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etæmat e næhau mæto-inu, itæmat næmotæuhlin ræhatæmat nætægæn o nolæn rat min ræhatæmat. Mæto etæmim kit otuwa itæm ræhan næsanænæn ne nepætæn taprækis-in io. Kæn io læhau agin, esahnen-pænæn mæmæ ekilæs ræhan put tahmen e ræhan iolwæk. Kæn suah æh, in otol baptais etæmat e Narmîn Ræha Uhgîn ne nigæm. ¹² In tatætul matip o nakilæn nolæn ræha netæmim mæmæ otoor netæmim, tahmen-pæn e etæm tætasum matoor nagwænæn tæwir ne nagwænæn tærat. Tatos nagwænæn tæwir matuwîn latuænu. Mæto tatæraakin-pæn nagwænæn tærat e nigæm asol itæm tætuæp namnun tikæ.”

Jon tæmol baptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Kæn Iesu tæmiet e nitæn Kalili muwa e næhau Jotan mæmæ Jon otol baptais lan. ¹⁴ Mæto Jon tatæn-iæhau askasik in mæn-ipæn mæmæ, “Tætuatip æm mæmæ ik onækol baptais lak. ?Tæhro natuwa mæmæ ekol baptais lam?” ¹⁵ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæn in mæmæ, “Kæp. Pæs otol næhlan roiu. E nolæn æh, kilau okioal nat kit itæm Uhgîn tolkeike.” Kæn Jon tæmegæhan-in.

¹⁶ Kæn Jon tæmol baptais e Iesu, kæn roiu agin Iesu tæmæp e næhau, kæn æmun nego e næai tæmeræh, kæn tæmæplan Narmîn Ræha Uhgîn tæmeiuæiu-pa tahmen e mak, kæn mæpælæh-pær lan. ¹⁷ Kæn næwia Uhgîn tæmisi-pæn e næai matæn mæmæ, “Inu nætik keike itæm iakolkeike pik, kæn nikik tagien pik ron.”

4

Setan tæmos-ipæn-os-ipæn
kæm Iesu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Kæn Narmîn Ræha Uhgîn tæmægæt-pæn e niki Iesu mæmæ in otuwîn æpæh ikin taruæn-aruæn ikin mæmæ Setan otos-ipæn-os-ipæn kæn in. Kæn Iesu tæmuwîn ikin. ² Kæn Iesu tæmapæs nagwænæn o nian foti, e nærauigæn ne lapin, kæn uarisig lan næumis tæmus pik. ³ Kæn Setan tæmuwa minatos-ipæn-os-ipæn kæn Iesu mæn-ipæn kæn in mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, æn-ipæn kæn kæpiel min pæs kotæuhlin ilat motuwa motol pîret lan.”

⁴ Mæto Iesu tæmuhalpin næghatæn ræha Setan mæmæ, “Kæmæte e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘Netæmim okol kætætægæn e nagwænæn æm, mæto okotæg e næghatæn min rafin itæm tætsi-pæn o Uhgîn.’”

3:7: Mat 12:34; 23:33 † **3:9:** Netæm Isrel, nikilat tæht mæmæ in nat asol mæmæ ilat noanol pahrien ræha Isrel, mæto nat asol e niganæmti Uhgîn mæmæ netæmim okotækæike kæuhlin ræhalat nætægæn kæn mætol næwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wæk 1:5 **3:16:** Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15 **4:2:** Eks 34:28 **4:4:** Dut 8:3, Kol 1:16-17

⁵ Kæn Setan tæmit Iesu mian æpæh Jerusalem, e nætuei nimæ æpæh ilis agin e Nimæ Ræha Uhgîn, ⁶ kæn mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, ætipæn æpæh læhau e nisip, mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Uhgîn otæn-ipæn kæm ræhan nagelo min mæmæ okoatehm wir ik, kæn motilæs æm ik ilis e nelmlilat mæmæ nækasorinæn nelkæm mæsin ne e kæpiel.’”

⁷ Kæn Iesu tæmuhalpin næghatæn ræha Setan mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækasotos-ipæn-os-ipænæn kæm ræhatæmat Iæramæræ Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onækotæplan mæmæ in tætatig itæmat min, o kæp.’”

⁸ Kæn Setan tæmit min Iesu mian æpæh ilis e nitot asol, kæn tæmægætun in e kantri min rafin e nætueintæn, ne næsanænæn ræhalat, ne natimnat wir agin min rafin itæm kotatig lan, ⁹ kæn tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Natimnat rafin min æh, oekos-ipinæ kæm ik mæmæ onatæræmæræ olat, okæmæ nækisin-pa nulim kæn mæfak-pa kæm io.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmuhalpin ræhan næghatæn mæmæ, “!Uwin isæu, Setan! Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Onækotæfak æm kæm ræhatæmat Iæramæræ Uhgîn, kæn in æm, onækotol æm ræhan nætæligæn.’”

¹¹ Kæn Setan tæmagim mapæs Iesu, kæn nagelo min kæmotuwa motasitu lan.

Iesu tinætuoun matæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn

e nitæn Kalili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kæn e nian æh, kæmaskælim Jon Baptais kilæs-ipæn e kalapus. Kæn nian Iesu tæmæto næghatæn lan, kæn in tæmiet muwin e nitæn Kalili. ¹³ Kæn tæmapæs natigæn Nasaret, kæn miet muwin æpæh læhau e taon kit, nærgin u Kapaneam, iuæhkîr o Lek Kalili, kæn mætætig ikin æh e nitæn asol ræha noanol min ræha Sepulun ne Naptali aupæn. ¹⁴ Tæmuwin ikin æh mæmæ næghatæn ræha ien Aesea otuwa mol nipahrienæn lan itæm tæmæn aupæn mæmæ, ¹⁵ “Næptæn ræha noanol ræha Sepulun, ne næptæn ræha noanol ræha Naptali tætmæhl e suatip tatuwin e lek Kalili, entænipæn-pæn e næhau Jotan. Inu nitæn asol Kalili, ima Iaihlua min. ¹⁶ Netæm ikin kæmotatig e næpinæpæn, mæto kæmotæplan næhag-æhagæn asol kit. Kæn tinatian, kæn næhag-æhagæn asol tæmasiægæpin ilat itæm kæmotatig e næpinæpæn ræha nimisæn u tæfatætæn ilat nian rafin.”

¹⁷ Kæn mætuoun e nian æh, Iesu tæmatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn matæn mæmæ, “Otæuhlin itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn motitælig-pæn o Uhgîn, mæto-inu næramæræn ræha Uhgîn tinætuwa iuæhkîr.”

Iesu tæmaun-in netæmim kuwit mæmæ okotætu-pæn in

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu tæmætaliwæk e nækali Lek Kalili, kæn mæplan suah mil kæiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nærgin kit min u Pita. Ilau katuærakin net e Lek Kalili mæto-inu ilau etæmim mil ræha niuwæn næm min. ¹⁹ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uea, mætu-pa io, muea ræhak etæmim mil, kæn io ekol itæmlau nakuea etæmim mil ræha niuwæn netæmim mæmæ okotuwa ræhak min netæmim.” ²⁰ Kæn roiu agin, ilau kæmuapæs ræhalau net, kæn muætu-pæn.

²¹ Kæn Iesu tæmalilwæk muwin noan mæsin min, kæn mæplan suah mil kæiu min ilau pian, nærgilau u James ne Jon, næti Sepeti mil. Katuæpælæh e nipægnoa pot ilæhal ræhalau tata matuæhl wir ræhalau net min, kæn Iesu tæmaun-in ilau mæmæ okuea miauarisig-in in. ²² Kæn roiu agin, ilau kæmuætul muapæs pot ne tata ræhalau, kæn muætu-pæn Iesu.

*Iesu tǎmǎgǎtun netǎmim kǎn matol-wir netǎmim e nimisǎn
(Luk 6:17-19)*

²³ Kǎn Iesu tǎmaliwǎk ikin min rafin e nitǎn Kalili, matǎgǎtun netǎmim ǎpǎh e nimǎ min rǎha nuǎfiminǎn, kǎn matǎn-iarǎp namnusǎn tǎwir rǎha nǎrǎmǎrǎn rǎha Uhgǎn kǎm netǎmim, kǎn matol-wir netǎmim itǎm koatimis e nimisǎn rafin, ne netǎmim itǎm nipǎtilat tǎrat o nimisǎn rafin. ²⁴ Kǎn namnusǎn e Iesu tǎmitǎlau rafin e profens ikin Siria, kǎn netǎmim kǎmotǎmik netǎmim rafin itǎm koatimis motuwa o Iesu, rǎhalat nimisǎn tol min-nulan: neen koatimis, neen nipǎtilat titahmǎ, neen narmin rat tǎtatig elat, neen koatos nimisǎn rǎha mǎnig moataut, kǎn neen nipǎtilat mǎsin tǎmimis. Mǎto Iesu tǎmol-wir ilat. ²⁵ Kǎn nimanin netǎmim kǎmotiet e nitǎn Kalili, ne ikin Tekapolis, ne Jerusalem ǎpǎh Jutia, ne ikin pisin min neen ǎpǎh Jutia, ne ikin min entǎnipǎn-pǎn e nǎhau Jotan, kǎn ilat rafin kǎmotuarisig-in Iesu.

5

ǎpǎh ilis e nitot, Iesu tǎmǎgǎtun rǎhan netǎmim itǎm koatuarisig-in in

¹ Nian Iesu tǎmǎplan nimanin netǎmim itǎm koatǎtu-pǎn in, kǎn in tǎmuwin ǎpǎh ilis e nitot, kǎn mǎpǎlǎh, kǎn rǎhan netǎmim itǎm koatuarisig-in in, ilat kǎmotuwa. ² Kǎn minǎtuoun matǎgǎtun ilat.

Netǎmim itǎm koatǎtig e nǎwirǎn pahrien

Iesu tǎmǎn mǎmǎ,

- ³ “Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nǎkoatilis-ǎhau itǎmat, moatǎn e nikitǎmat mǎmǎ nakoatǎkul-pǎn ǎm e Uhgǎn. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, itǎmat netǎmim rǎha Uhgǎn, kǎn in tǎtǎrǎmǎrǎ etǎmat.
- ⁴ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nakoatasǎk kǎn nikitǎmat titahmǎ.* In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, Uhgǎn otos-ǎhau nikitǎmat.
- ⁵ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nǎsotos-ipǎr atipǎn itǎmat. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, o nian kit Uhgǎn otos-ipinǎ nǎtueintǎn kǎm itǎmat u rǎhan min.
- ⁶ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nakotolkeike pik e nikitǎmat rafin ǎgin mǎmǎ nǎmegǎhǎn rǎhatǎmat okotǎtuatip e niganǎmti Uhgǎn. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, Uhgǎn otol rǎhatǎmat nǎmegǎhǎn kotǎtuatip e niganǎmtin.
- ⁷ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nakotasǎkitun netǎmim. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, Uhgǎn otasǎkitun itǎmat.
- ⁸ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nikitǎmat tǎtuatip mǎwir. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, onǎkotǎplan Uhgǎn.
- ⁹ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian itǎmat netǎmim rǎha nǎlǎhǎuǎn nǎmǎlinuǎn. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, okaun-in itǎmat mǎmǎ nenǎti Uhgǎn.
- ¹⁰ Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian nǎkoatol natimnat itǎm kotǎtuatip e niganǎmti Uhgǎn, kǎn netǎmim koatol tǎrat kǎm itǎmat ron. In nǎwirǎn pahrien mǎto-inu, itǎmat netǎmim rǎha Uhgǎn, kǎn in tǎtǎrǎmǎrǎ etǎmat.
- ¹¹ “Nakoatǎtig e nǎwirǎn pahrien nian netǎmim koatol natimnat min tǎrat kǎm itǎmat mǎto-inu itǎmat netǎmim rǎhak, inǎh koatǎn rat itǎmat,

4:23: Mat 9:35; Mak 1:39; Wǎk 10:38 **4:24:** Mak 6:55 **4:25:** Mak 3:7-8 **5:3:** Aes 57:15

* **5:4:** Iesu tǎsǎn atuatipǎn ikin-u mǎmǎ suah kit tamahro nikin titahmǎ. Kǎm-naka nikin titahmǎ o nolǎn rat rǎhan, o kǎm-naka nikin titahmǎ mǎto-inu suah kit tǎmimis, o kǎm-naka in nat kit min. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol ǎpǎn 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14

kən moatəṛəkin itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəghatən tərat min moatəṛəkin itəmat lan. ¹² Nipahrienən, netəmim kəmoatol nolən ahmen min əm kəm ien min aupən ikin itəm ilat koatol kəm itəmat. Kən otagiən pik, məto-inu nətouən asol rəhatəmat tətətiḡ əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e nətueintən. † Məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, otahro muwa mətehen min? Təsəwir minən o nat kit min, okəṛəkin, kən netəmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən. Taon itəm kəmol əpəh ilis e nitot, okol təsəhluaigən. ¹⁵ Kən etəmim kit tikə məmə otasiəpən e lait, kən məfətain-iahau e kətim. Kəp, nian tasiəpən e lait, kən in otəkəike mətu-pər ikin lait tətəpələh ikin məmə lait otasiəgəpən rafin nipəgnoa nimə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen min əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə məmə netəmim okotəplan wək wir min itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotilas-ipər nərgi tata Uhgın itəm tətətiḡ e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekəṛəkin Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses ne ien min aupən. !Kəp! Eməsuwamən məmə ekəṛəkin ilat, məto emuwa məmə ekol nipəti nəghatən min əh okotuwa motol nipahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən ne neai kətuatiḡ, kən Lou, in min otətiḡ. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnəpin in leta əkəku agin, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən min rafin rəha Lou kotuwa motol nipahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgəfun netəmim min məmə ilat min okotəpəs, nat əpnəpin in Lou kit ləhau agin, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agin e nəṛəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgəfun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agin e nəṛəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuətiḡ wir agin e nigənəmti Uhgın, tapṛəkis-in nolən min rəha Farişi min ne iəgəfun min rəha Lou itəm nikiḡət əm təht məmə kotətuətiḡ wir. Okəmə rəham nolən təsətuətiḡ wirən nəhlan, kən okol nəsuwinən matig əhgin nəṛəmərəən rəha Uhgın.”

Suah kit itəm neməha tatol

(Luk 12:57-59)

²¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgəfun min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. Ilat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohəmnu itəm, otəkəike mətul e nigənəmti kot mōs nalpənən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat məmə, † okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuətiḡ məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e nigənəmti kot. Kən okəmə suah kit tətən rat pian, kən tətuətiḡ məmə in otətul e nigənəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu-iarəmis-in suah kit, § kən tətuətiḡ məmə etəm təmən nəghatən əh otuwın e nigəm asol.

5:11: 1 Pita 4:14 5:12: 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † 5:13: Sol tatol nagwənan tətətehen wir, kən məsəratən. Təwir məmə nolən rəhatat otətəsitə e netəmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuətiḡ. Məto tətət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netəmim e nolən rat. 5:14: Jon 8:12; 9:5 5:15: Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 5:16: Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12 5:17: Rom 3:31 5:18: Luk 16:17; 21:33 5:19: Jem 2:10 5:21: Eks 20:13; Dut 5:17 † 5:22: Iesu təməsanən məmə Lou in tətət. Məto in tətən-iarəp lou itəm təwir pik, kən matek niki netəmim. § 5:22: Nəghatən u “tətəu-iarəmis-in,” tətəghat-in nəghatən min tahmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialmə,” o “Rəhm-kəpə təpiə,” o “Ik nəti iərmis.”
5:22: 1 Jon 3:15

²³ “Kæn o nat æh inæh, okæmæ nian natuwîn e olta e Nimæ Ræha Uhgîn mæmæ onækos-ipæn nat kit kæm Uhgîn, mæto ikin æh, nikim tinæht piam itæm tatol nemæha kæm ik o nat kit næmol kæm in itæm tæсахmenæn, ²⁴ æpæs pitæn ræham nat æh, kæm muwîn mæplan piam muæg-ætuatip-in nætæligæn ræhatælau, muapæs nolæ tikimîr, muea iolilitæu min, kæm uarisig næpanitælig muwîn mos-ipæn nat kit ræham kæm Uhgîn e olta æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn.

²⁵ “Kæn okæmæ næmol nat kit tæсахmenæn e etæmim kit, kæm etæmim un tolkeike mæmæ otilæs ik muwîn e kot, tæwir mæmæ nakuwîn uæhai æm, nian næsianæn æh e kot, kæm muæg-ætuatip-in nipægnæmtin ræhatælau pitæn. Okæmæ nakapæs, etæmim un otilæs-ipæn ik e nelmi etæm tætakil næghatæn, kæm etæm tætakil næghatæn otos-ipæn ik e nelmi polis, kæm polis otilæs-ipæn ik e kalapus.

²⁶ Nipahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ, okæmæ tol næhlan, okol næsietæn e kalapus mætoarus nakætou rafin agîn nalpinæn ræham.”

Etæmim itæm tætaklæh-in pætan

²⁷ Kæn Iesu tætakæike matæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat næmotæto rækis næghatæn u mæmæ, ‘Itæmat itæm næmotol marit rækis, næsotæklæh-inæn nipitan pisin min.’ ²⁸ Mæto io, io iatæn kæm itæmat mæmæ nian suah kit itæm tinol marit rækis tæpæplan pætan pisin kit matolkeike mæmæ otæklæh-in, kæm in tinol rækis tæfagæ rat e nikin, tahmen æm mæmæ in tinaklæh-in pahrien. ²⁹ Okæmæ niganæmtim tol ik natol tæfagæ, kæm tæwir mæmæ nakilæs-irækis mærakin. Tæmæwir mæmæ nipætîm mæsin tikæ, taprækis-in nipætîm rafin okærakin-pæn e nigæm asol namnun tikæ. ³⁰ Kæn okæmæ nelmæm tol ik natol tæfagæ, kæm tæwir mæmæ nakætætîp rækis mærakin. Tæmæwir mæmæ nipætîm mæsin tikæ, taprækis-in nipætîm rafin okærakin-pæn e nigæm asol namnun tikæ.”*

Etæmim itæm tætapæs ræhan pætan

(Mat 19:9; Mak 10:11-12;

Luk 16:18)

³¹ Kæn Iesu tæmæn min mæmæ, “Itæmat næmotæto rækis næghatæn u mæmæ, ‘Etæmim itæm otapæs ræhan pætan, in otækæike mos-ipæn naoa kit kæm in itæm tætagætun mæmæ in tinapæs in.’ ³² Mæto io, io iatæn kæm itæmat mæmæ, okæmæ pætan kit itæm tæmol marit tæsuwînæn mehm suah pisin kit, mæto ræhan iærman tatol tifos mætapæs in, kæm suah un tatol tæfagæ rat. Kæn okæmæ pætan æh tætatæu-pæn suah pisin, kæm pætan æh tatol tæfagæ, mæto næmkakîæhæn ræha iærman ræhan aupæn. Kæn suah u itæm tatit pætan æh, in min tatol tæfaga.”

Noanawil min

³³ Kæn Iesu tæmæn min mæmæ, “Næmotæto rækis næghatæn kit min itæm iægætun min kæmotæn kæm ræhatat pipi min aupæn mæmæ, ‘Næsotætgæhlæn noanawil min ræhatæmat itæm næmotos, mæto nækotækæike motol nat naka itæm næmotos noanawil lan kæm Uhgîn mæmæ nækotol.’ ³⁴ Mæto io, io iatæn kæm itæmat mæmæ, sotos æmæn noanawil o nat kit mæmæ otol ræhatæmat næghatæn tæskasik. Sotosæn noanawil o nego e neai mæto-inu ikin æh Uhgîn tætæramæra lan, kæm nolæn æh tahmen mæmæ noatos noanawil o Uhgîn. ³⁵ Kæn sotosæn noanawil o nætueintæn mæto-inu ikin æh Uhgîn tætæramæra lan, kæm nolæn æh tahmen mæmæ noatos noanawil o Uhgîn. Kæn sotosæn noanawil o Jerusalem mæto-inu ikin æh in taon ræha Uhgîn, u in Kig asol ikin, kæm nolæn æh tahmen

5:23: Mak 11:25 **5:27:** Eks 20:14; Dut 5:18 **5:29:** Mat 18:9; Mak 9:47 * **5:30:** Inu nimaa næghatæn itæm tætagætun mæmæ Iesu tolkeike mæmæ kitat okotækæike motol wæk askasik o napæsan ræhatat nolæn rat min. **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43 **5:31:** Dut 24:1-4; Mak 10:4 **5:33:** 1 Kor 7:10-11
5:33: Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21 **5:34:** Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12

məmə noatos noanawil o Uhgín. ³⁶ Kən sotosən noanawil o rəhatəmat-kəpə, məto-inu rəhatəmat nəsanənən tikə məmə nakotəuhlin noanutəmat kit tuwa məruən o mapin. Uhgín əm tatəraməre e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgín. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nıpahrienən. Kən okəmə rəhatəmat nətəlign e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm məmə, ‘əwəh.’ Kən okəmə rəhatəmat nətəlign e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm məmə, ‘kəpə.’ Nəghatən min itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

Nalpinən
(Luk 6:29-30)

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkín niganəmtim kit, kən netənim okotərəkin min niganəmtin kit. Kən okəmə suah kit tərəkín nəluam kit, kən netənim okotərəkin min nəluin kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpinən nəratən kəm etənim itəm təmol tarat kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nıkapım matip, kən nakəkəike maləlin-pən min nıkapım mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tiləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmə nakosipən rəham sot əkəku kəm in məmə otəg-ətuatip-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən min rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mopaél kit rəha netəm Rom tatakəike ron ik məmə nəkiləs rəhan kətim muwin kilometa kitiəh, məto ik nakəkəike mıləs min muwin kilometa kit min tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike məmə in otos rəham nat kit muwin kənu mos mıtəlign min muwa, kən nəsanən məmə nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

Nolən rəha nolkeikən
tikimır min
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən Iesu təmən min məmə, “Nəmotəto rəkis məmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat min, kən motətəhau tikimır min rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə onəkotolkeike rəhatəmat tikimır min, kən motəfak o netəm min u itəm koatol nəratən kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgín rəhatəmat itəm tətətig ilis e nego e neai. Kən otol nəhlan məto-inu rəhatəmat tata Uhgín təmol mıtgar tətəsiəgəpin netənim itəm kotəwir ne netənim itəm kotərat, kən in mətəhl-ıpa nuhuən kəm netəm min u itəm rəhalat nəmegəhən tətətuatip, ne netəm min u itəm rəhalat nəmegəhən təsətuatipən. ⁴⁶ ?Okəmə nakotolkeike əm netəm min u itəm kotolkeike itəmat, kən nıkitəmat təht məmə Uhgín otətou itəmat o nolən kit itəm təwir? !Kəp! ! Netəm min u itəm koatos məni rəha takis, itəm katən məmə netəm rat, ilat min kotolkeike ilat min! ⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat min neen moatəghat kəm ilat min, məto təhro? ?Nıkitəmat təht məmə nəkoatol nat kit itəm in təwir taprəkis-in netəm əpnəpin? Kəp. Netənim min itəm kəsotitunən Uhgín, ilat min koatol nəhlan. ⁴⁸ Tol nəhlan, itəmat nenəti Uhgín, nəkotəkəike motol nolən itəm in təwir mətuatip nian rafin, tahmen-pən əm məmə rəhatəmat Tata Uhgín in tatol.”

6

Nolən min itəm təwir kəm Uhgín

¹ Kæn Iesu tæmæn min mæmæ, “Sotolan mæmæ nækotol nolæn min itæm tæwir kæm Uhgîn mæmæ netæmim okotæplan itæmat ron. Okæmæ nækotol mæmæ netæmim okotæplan, kæn Uhgîn æpæh e nego e neai otæstouæn itæmat ron.

Nolan itæm tæwir o nos-ipænæn kæm ian-rat min

² “Tol næhlan, okæmæ nakotos-ipæn nat kit kæm ian-rat min mæmæ nakotasitu elat, næsotolan e nolæn ræha netæmim itæm ræhalat nænæn tæwir, mæto nîkilat tamkimik. Nian ilat kotasitu e ian-rat min, ræhalat iolwæk min koatahl tæwi moatol-aræp e nimæ ræha nuæfiminæn ne ihluæ e suatip asol mæmæ netæmim okotitun. Koatol næhlan mæmæ netæmim okotisiai-in ilat. Nîpahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ, ilat kinotos rækis nætouæn ræhalat, inæh nisiiæn ræha netæmim. ³ Mæto itæmat, okæmæ nakotos-ipæn nat kit kæm ian-rat min mæmæ nakotasitu elat, nækotækæike motol mæmæ netæmim okæstæplanæn, nat æpnæpin ræhatæmat min netæmim. ⁴ Otol næhlan mæmæ netæmim okotæruu ræhatæmat nolæn wir min, kæn ræhatæmat Tata itæm tæpæplan ræhatæmat nolæn anion min, in otætou itæmat o ræhatæmat nolæn wir min.”

*Nolan ræha næfakæn
(Luk 11:2-4)*

⁵ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, kæn sotolan e nolæn ræha netæmim itæm ræhalat nænæn tæwir, mæto nîkilat tamkimik. Netæm min æh, ilat kotolkeike mæmæ okotætul æpæh e nimæ ræha nuæfiminæn, ne ihluæ e suatip asol, kæn motæfak mæmæ netæmim okotæplan motæto ilat. Nîpahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ ilat kinotos rækis nætouæn ræhalat, inæh nisiiæn ræha netæmim. ⁶ Mæto nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, nakotuwin æpæh e nîpægnæ nimæ ræhatæmat, kæn motahtosig e toa, kæn motæfak kæm Uhgîn itæm tætatig ikîn æh itæm netæmim kæstæplanæn itæmat. Kæn ræhatæmat Tata itæm tæpæplan ræhatæmat nolæn anion min, in otætou itæmat o ræhatæmat nolæn wir min.

⁷ “Kæn nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, sotargætænæn næghatæn min tepæt tepæt u nîpætîn tikæ, tahmen e netæm kotæruu Uhgîn. Nîkilat tæht mæmæ ræhalat uhgîn min okotæto ilat o næghatæn min tepæt itæm koatafak moatæn. ⁸ Sotolan mæmæ ilat ne, mæto-inu uarisig nakotæpæh ron, mæto ræhatæmat Tata Uhgîn tînîtuwin rækis nat naka itæm nakotoleike.

⁹ “Kæn tol min-næhlan, nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, kæn otæfak mihîn nulan:

“Tata ræhatimæ itæm nætætig e nego e neai, pæs netæmim kotisiai-in ik.

¹⁰ Pæs næræmæææn ræham tuwa, kæn pæs nat itæm ik nakolkeike in otuwa mol nîpahrienæn lan ikîn-u e nætueintæn, tahmen-pæn æm ilis e nego e neai.

¹¹ Os-ipa nagwænæn kæm itæmat tahmen-in ræha nian roiu.

¹² Kæn aluin mæsalpinæn, nolæn rat min ræhatimæ, tahmen-pæn æm mæmæ itæmat ekotaluin mæstaskælim-iækisæn e nîkitimæ nolæn rat min ræha netæmim itæm koatol næratæn kæm itæmat.

¹³ Kæn segæhan-inæn itæmat ekotuwin ima nos-ipæn-os-ipænæn, ikîn itæm mæta oekotækæ motol nolæn rat, mæto os-irækis itæmat e nelmi Setan.’

¹⁴ “Okæmæ itæmat nækotaluin, mæstaskælim-iækisæn e nîkitæmat nolæn rat min ræha netæmim itæm koatol kæm itæmat, kæn ræhatæmat Tata Uhgîn e nego e neai, in otaluin mæsalpinæn, ræhatæmat nolæn rat min. ¹⁵ Mæto okæmæ itæmat næsotaluinæn, motaskælim-iækis e nîkitæmat nolæn rat min ræha netæmim itæm

koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgīn otəsaluīnən kən malpīn nolən rat mīn rəhatəmat.”

Nolən rəha natuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Nīan nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, sotolən nīganəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm mīn u itəm rəhatəmat nənən təwir, nīto nīkilat tamkīmīk. Ilat koatol nīganəmtīlat tol pīsīn, məmə netəmīm okotəplan ilat məmə nūmīs tīnus ilat, kən netəmīm okotīsīai-in ilat. Nīpahriənən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnotos rəkīs nətouən rəhalat, inəh nīsīaiən rəha netəmīm. ¹⁷ Məto nīan nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, onəkotaīkuas e nīganəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmīm okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anīon mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nat təwir əpəh e nego e neai
(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Təsəwīrən məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, məto-inu e nətueintən u, wīn mīn kotītun nunən, kən namtəən tītun nərəkīnən natīmnat mīn əh, kən iakləh mīn kotītun nəhapən rəhatəmat nīmə motuwīn imə kakləh-in rəhatəmat natīmnat. ²⁰ Məto təwir məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn əpəh e nego e neai. Ikin əh wīn mīn kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkīnən natīmnat mīn əh, kən iakləh mīn okol kəsotakləh-inən. ²¹ Iatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrūən rəhatəmat natīmnat wīr mīn koatəmāhl ikin, məto nīan rafīn nīkītəmat otəkəike matəht natīmnat mīn əh-īkin əh.

²² “Nīganəmtīm in tahmen e lait itəm tatos-īpən nəhag-əhagən kəm nīpətīm. Okəmə nīganəmtīm mīl kuəwīr, tahmen əm məmə nīpətīm tərīoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə nīganəmtīm mīl kuərat, tahmen əm məmə nīpətīm in tərīoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nīpətīm in napīnəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətīg e napīnəpən asol agīn-əh!”

²⁴ “Etəmīm tīkə itəm tītun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwīan, kən metəhau kit məsolən nəwīan. Okol nəsolən slef rəha Uhgīn ne mənī e nīan kītīah əm.”

Təsəwīrən məmə
nakotətəlig-in pīk
(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Kən o natīmnat mīn əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pīk rəhatəmat nəmegəhən məmə okənotun naka, kən motənīm naka. Kən təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pīk nīpətītəmat məmə onəkotos hīə rəhatəmat napən. ?Nəukətī nəmegəhən rəhatīmāt tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nīpətītāt, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənīg mīn itəm koatiwīg moatan. Ilat kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wīrən nagwənən e nīpəgnoa nīmə, məto Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-īpən nagwənən kəm ilat. ?Kən e nīganəmtīm, nīkītəmat təht məmə in tolkeike pīk itəmat taprəkīs-in mənīg mīn? !Əwəh! ²⁷ ?Nīkītəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pīk tītun nolən

6:16: Aes 58:5-9 **6:19:** Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nīpətīm kit rəha “nīganəmtīm mīl kuəwīr” təmə, ik etəm kit itəm nīkīm tagīen o nasītuan netəmīm e rəham mənī. Kən nīpətīm kit rəha “nīganəmtīm mīl kuərat” təmə, ik iaumīs kit. **6:25:** Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7
6:26: Mat 10:29-31; Luk 12:6-7

rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsəfin-pənən aua kitiaə əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “?Kən təhrol nikitəmat tataht pik napən onəkotuwın lan? Nikitəmat təht-tu nəguı nig min itəm koatəwiə əpnapın əm. İlat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Məto ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwın-in, ilat kotəwir motapəkis. Məto nəguı nig əpnapın min kotəwir tapəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgın təmol manuwihl əpnapın əm təwir pik e nəguı nig min əh. Məto manuwihl əh in rəha nian kitiaə əm, kən olawig kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgın tatol-wir manuwihl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgın otos-ipinə napən itəm nəkotəkəike motuwın lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, ‘?Ekotun naka?’ o ‘?Ekotənim naka?’ o ‘?Ekotos hiə napən motuwın-in?’ ³² Sotətəlig-in pikən. Nətəm itəm kotəruu Uhgın, ilat koatətəlig-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Məto itəmat nenəti Uhgın min, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat min əh. ³³ Məto pəs onəkotol nərəmərəən rəha Uhgın, ne nəmegəhən ətuatip itəm Uhgın tolkeike, ilau okuətul aıpən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgın otos-ipinə min natimnat min əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawig, məto-inu natimnat rəha olawig, ilat rəha olawig. Nəratən rəha nian kitiaə, in tınahmen rəkis rəha nian kitiaə.

7

*Sotakilən nolən rəha
suah kit min*

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhgın otələhəu nəghatən rəha nalpınən rəhatəmat. ² Tol nəhlan məto-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgın otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat min. Okəmə nakotakil etəmim e nolən itəm tətəuatip, kən Uhgın otakil itəmat e nolən itəm tətəuatip. Məto okəmə nakotakil rat netəmim e nolən əskasik, kən Uhgın otakil itəmat e nolən ahmen min əm. ³ ?Təhro nakoatən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min, məto itəmat nəsotəplanən nig asol itəm tətətig e niganəmtitəmat? ⁴ ?Kən təhro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nimismisi nig e niganəmtim,’ məto nəsotəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Otaupən, motos-irəkis nig asol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wirən nohrəkisən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min.

⁶ “Sotos-ipənən natimnat rəha Uhgın kəm kuri min, kən sotəra kin-pənən rəhatəmat nat wir min kəm pikəs min.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

*Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgın
(Luk 11:9-13; 6:31)*

⁷ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegas-in pəs

6:29: 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6 6:32: Mat 6:8 6:33: 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17

7:1: Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 7:2: Mak 4:24 * 7:6: Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “sotəra kin-pənən rəhatəmat perel kəm pikəs min.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmisi-pən e niki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pikəs” katuəpsen-pən netəm rat.

nakotehm. Kæn otæht-æht toa pæs toa oteræh otæmat. ⁸ Ekæn næhlan mæto-inu netæmim rafin itæm koatætæpæh-in, kæn okotos. Kæn netæm min u itæm koategæs-in, kæn okotehm. Kæn netæmim itæm koatæht-æht toa, kæn toa oteræh olat.

⁹ “? Itæmat pah, nian nætin tatætæpæh-in pîret, mæto in tatos-ipæn kæpiel? ! Kæp! ¹⁰ ? O, nian in tatætæpæh-in næm, mæto in tatos-ipæn sînek? ! Kæp! ¹¹ Nat ærnapîn itæmat netæmim ræha nætueintæn nakotærat, mæto nakoatos-ipæn natimnat wîr min kæm nenætîtæmat min. !Mæto Tata Uhgîn e nego e neai, nolæn ræhan in tæwîr pik maprækis-in nolæn ræhatæmat, kæn nîpahrienæn, in otos-ipæn natimnat wîr min kæm netæm min u itæm koatætæpæh-in ron! ¹² Kæn tol næhlan, otol tæwîr kæm netæmim rafin e nolæn min rafin itæm nakotolkeike mæmæ netæmim okotol min kæm itæmat. Inu nîpæti Lou itæm Uhgîn tæmos-ipæn kæm Moses, ne næukæti næghatæn itæm tæmos-ipæn kæm ien min aupæn.”

Suatip kæiu (Luk 13:24)

¹³ Iesu tæmæn min mæmæ, “Itæmat onækotækæike motuwîn-pæn e nafiluæ itæm tækæku, mæto-inu nafiluæ itæm iahgin ne suatip itæm timatig æm tatuwîn o nærækînæn, kæn netæmim tæpæt koatuwîn-pæn e nafiluæ æh. ¹⁴ Mæto nafiluæ itæm tækæku, ne suatip itæm tiækis tatuwîn o næmegæhæn, kæn netæmim noan mæsîn æm okotæplan.”

Nig ilau noan (Luk 6:43-44)

¹⁵ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Oatæto wîr itæmat o ien eiueiuæ min. Ilat koatuwa moatæghat mætig e nolæn æpou tahmen e sipsip, mæto æpæh imæ e nîkilat, ilat kotahmen e kuri iarupîn. ¹⁶ Kæn e næmegæhæn ræhalat, nækotæplan noan, kæn nækotitun naka tåtætig e nîkilat. Netæmim okol kæsotuwînæn e nolkosik o iapil-iapil moatæhl noa nig itæm tæwîr mætehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itæm tæwîr tætoe-in noan itæm tæwîr, mæto nig itæm tærat tætoe-in noan itæm tærat. ¹⁸ Nig itæm tæwîr okol tæsoe-inæn noan itæm tærat, kæn nig itæm tærat, okol tæsoe-inæn noan itæm tæwîr. ¹⁹ Nig min rafin itæm kæsotoe-inæn noalat itæm tæwîr, okæte rækis ilat, kærakin-pæn ilat e nigæm. ²⁰ Tol næhlan, e næmegæhæn ræha ien eiueiuæ min æh, onækotæplan noan, kæn nækotitun naka tætætig e nîkilat.

²¹ “Sænæmæ netæmim rafin itæm kotaun-in io motæn mæmæ, ‘Iæræmæra, Iæræmæra,’ itæm ilat kotitun nuwînæn motætig ahgin næræmæraæn ræha Uhgîn mæto ilat min æm u itæm koatol næwia ræhak Tata itæm tætætig e nego e neai. ²² E nian Uhgîn otakil netæmim rafin, netæmim tæpæt okotæn kæm in mæmæ, ‘!Iæræmæra, Iæræmæra! ?Tahro? ?Nækitun o kæp mæmæ, itimat emotæn-iaræp næghatæn ræham itæm næmos-ipa kæm itimat, kæn motæhg-iaræp narmin rat min e nærgæm, kæn motol natimnat pispis min e nærgæm?” ²³ Kæn oekæn-ipæn ætuatip kæm ilat mæmæ, ‘Aupæn ekæruru itæmat, kæn u-roiu min ekæruru itæmat. !Otuwîn isæu ron io, itæmat netæm noatol nolæn tærat!’ ”

Etæmim kæiu kæmiailækin nima (Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kæn Iesu tæmol namnun ræhan næghatæn mæmæ, “Okæmæ itæmat u itæm næmotæto næghatæn min u ræhak kæn moatol, kæn onækotahmen e etæmim

7:7: Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22 **7:11:** Jem 1:17
7:12: Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10 **7:15:** Mat 24:24; Wæk 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22; Jem 3:12 **7:19:** Mat 3:10; Luk 3:9; Jon 15:6 **7:20:** Mat 12:33 **7:21:** Luk 6:46; Jem 1:25 **7:23:** Luk 13:25-27; Sam 6:8; 2 Tim 2:19

itəm tenatig, in tāmīləkin-pən nəkətī rəhan nīmə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruah taiu, kən nīmətag asol teel moh nīmə. Məto nīmə təsietən məto-inu kāmīləkin-pən nəkətīn e kəpiel. ²⁶ Okəmā itəmat u itəm nəmōtətō nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəlig-in wīrən nolən natimnat kən in ialməl, in tāmīləkin-pən nəkətī rəhan nīmə e nīməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən təməfik, kən naruah taiu, kən nīmətag asol teel moh nīmə. Kən nīmə tēmiet, kən nian tēmiet, məto təmərət agin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmōl namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmīlat tēmīwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tətəgətun, sənəmā tahmen e rəhalat iəgətun min rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

Iesu təmōl-wir suah kit təmos nīmīsən u leprosi

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiui-^u-pa e nitot, netəmim tēpət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nīmīsən u leprosi* təmōl təmuwa ron, misin-pən nulin o Iesu, kən mən məmā, “Iərəməṛə, okəmā nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən māl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmā, “Əwəh. Iakolkeike. Əwir-ta.” Kən roiu agin-əh, nīmīsən leprosi təmāgim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmā, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim, məto uwīn əm mehm pris kit pəs in tehm məmā nīpətīm tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netəmim okotitun məmā nīpahrienən nīnəwir, kən rəham namkimikən tinikə.”

Nəhatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mōpael min

(Luk 7:1-10)

⁵ Kən Iesu təmuwīn miet-ərəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mōpael min rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmā, ⁶ “Iərəməṛə, rəhak iolwək tatimis, kən mətəpīl əpəh e nīmə rəhak, nīpətīn rafin tēmimis, kən tatəto tərət pik.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmā, “Oekimmə mol in təwir min.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mōpael min təmən-ipən kəm in məmā, “Iərəməṛə, io etəmim kit itəm esətəuati-pən, kən esahmenən məmā ik onəkuwa e rəhak nīpəgnoa nīmə. Ən əm nəghatən kit, kən ekitun məmā in otəto təwir min. ⁹ Ekitun məmā nīmīsən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io min, rəhak netəm-iasol min kotərəməṛə lak, kən iatol nəwīalat, kən mōpael min neen əh-ikin itəm io ekərəməṛə elat. Okəmā ekən kəm kit məmā, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmā ekən kəm kit məmā, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmā ekən kəm rəhak slef məmā, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian Iesu təməto nəghatən əh, kən narmin tēmīwig pik ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisig-in məmā, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmā, suah u sənəmā in etəm Isrel. Kən nat əpnəpīn noanol min rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nəhatətəən təkəsik tahmen-pən lan.

¹¹ Iatən kəm itəmat məmā netəmim tēpət okotisi-pən e nīkalīn par ikin ne e nīkalīn pah ikin, okotuwa mətagwən kitīəh e tēpīl ilat Epraham, ne Aisak, ne

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Ughin, nəghatən u “leprosi” tətəghat-in nīmīsən pisin pisin min rəha nuwigitəm. Nīmīsən min u tətərəkin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmā suah kit itəm təmos nīmīsən nəhlan, in tamkimik e niganəmti Ughin.

Afin Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14

Jekop əpəh e nərəmərəən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgın təmaupən mıtəpun itəmat məmə in otərəməərə etəmat, in otərəkin-pən itəmat ihluə e nəpinəpən, kən ikin əh, netəmim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətəin nəluilat min.”

¹³ Kən İesu təmən-İpən kəm etəm-İasol rəha mopael min məmə, “Atuwın. Rəham iolwək otəwır tol əm məmə inu ne nəməhatətə məmə Uhgın otol mihin.” Kən e nian ətuatip əh, nİpətİ iolwək rəha etəm-İasol rəha mopael min təmuwa məwır min.

İesu təmol nİmİsən tēpət kotəwır min

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Kən İesu təmuwın e nİmə rəha Pİta, kən muwın İmə məplan uhu Pİta tatətəp-ətəp mətapıl. ¹⁵ Kən təməg-əfəməh-İn nelmın mek nelmİ pətəguİhl un, kən nətəp-ətəpən təmagım mİkə, kən tİnətul. Kən mİnatol nagwənən nİgİ İesu.

¹⁶ Kən ehnaİpən İn, netəmim kəmotəmİk netəmim tēpət İtəm narmın rat tətətig elat motuwa o İesu, kən İesu təməhg-İarəp narmın rat mın e nəghatən əm rəhan, kən mōl-wır netəmim rafın İtəm koatımİs. ¹⁷ Natİmnat mın əh təmol nəhlan məmə otol nəghatən rəha İen Aesea tuwa mol nİpahriənən lan, İtəm təmən aupən İkin məmə,

“İn təmos-İrəkİs nİmİsən mın rəhatat,
kən mōl nİpətİtat mın İtəm kotəhmə, kotəwır.”

Etəmim kəİu kəmioalkeİke məmə okİauarİsİg-İn İesu

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kən nian İesu təməplan nİmanın netəmim İtəm koatİtəlau İn, kən təmən-İpən kəm rəhan netəmim məmə okotuwın e nİkali lek entənİpən-pən. ¹⁹ Kən İəgətun kİt rəha Lou təmuwa mən-İpən kəm İn məmə, “İəgətun. Hİə İkin onakatuwın-pən İkin, oekətəu-pən İk.”

²⁰ Məto İesu təmən-İpən kəm İn məmə, “Kuri İarupın mın, rəhalat nİpəg tatİg o napİlən, kən mənİg mın nİmaalat tatİg o napİlən. Məto Nətİ Etəmim,† İn rəhan nİmə rəha napİlən tİkə məmə otuwın mapİl İkin.”

²¹ Kən etəmim kİt mın rəha İesu təmuwa mən-İpən kəm İn məmə, “İərəməərə. Oekətəu-pən İk məto, pəs ekuwın pİtən mİtanım rəhak tata.”

²² Məto İesu təmən-İpən kəm İn məmə, “Ətəu-pa İo. Netəmim İtəm kəsotolən nəwİa Uhgın, İn tahmən əm məmə İlat kİnotımİs rəkİs. Pəs İlat okotuwın motİtənım rəhalat netəmim İtəm kəmotımİs.”

İesu təmən-İəhau nİmətag asol e Lek Kalİlİ

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Kən İesu təmuwın e pot, kən rəhan mın netəmim kotuwın İlat mın. ²⁴ Kən təsuwəhən, nİmətag asol kİt tətul kən mİnol peau-peau asol mın e lek, kən nəhau tatər-pən e pot, İuəhkİr əm pot tətammım, məto İesu tətapıl. ²⁵ Kən kəmotuwın motəhgair e İesu motən-İpən məmə, “İlərəmərə! !Osməgəh kİtat! !Otəsuwəhən kotammım!”

²⁶ Kən İesu təmən-İpən kəm İlat məmə, “?Təhro nakotəgİN pİk? Rəhatəmat nahatətəən təkəku agİN.” Kən təmətul mən-İəhau nİmətag ne peau-peau asol mın. Kən nİmətag təmurahl nelmın, kən tİnəməlınu tİnəməlınu. ²⁷ Kən netəmim rəha İesu narmİlat təmİwİg pİk moatən məmə, “!Eİ! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpİN nİmətag ne nəhau, məto İlau kətİoal nəwİan.”

8:11: Luk 13:29 **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28 **8:17:** Aes 53:4 † **8:20:** Nian İesu təmən nərgİN u “Nətİ Etəmim,” tatəghat-İn atİp İn. NərgİN u təmİet e Naoa rəha Danİel ne naoa pİsİN pİsİN mİN e Oltesteman. Kən nİpətİN təmə suah kİt İtəm təmİsİ-pən o Uhgın kən matos nəpətən rəha Uhgın. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Sam 89:9

Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat e etæmim kæiu

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Kæn nian Iesu tæmuwa miet-pa entænipæn-pæn e lek, ikin Katara, kæn etæmim kæiu itæm narmîn rat min kotatig elau kæmiaiet-aræpa mæmæ okuæplan Iesu. Ilau kæmiasipæn e nipæg kæpiel min, ikin katitænim netæmim ikin. Ilau kuæsanæn mætioh netæmim, kæn netæmim koatægîn nuwin-pænæn ikin. ²⁹ Kæn æmun narmîn rat min itæm kotatig elau kæmotaget æfamæh motæn mæmæ, “! Ik Næti Uhgîn! ? Næmuwa mæmæ nakahrol itimat? ? Næmuwa mæmæ nakol nalpînæn kæm itimat itæm tæsolæn æh nian ræhan?”

³⁰ Iuæhkir æm olat, pikæs min tæpæt æh-ikin kotagwæn, ³¹ kæn narmîn rat min kotasæk-pæn o Iesu motæn mæmæ, “Okæmæ nækæhg-iaræp itimat, ahl-ipæn itimat ekotuwin e pikæs min æh.”

³² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otuwin.” Kæn narmîn rat min kæmotiet elau, motaiu motuwin e pikæs min, kæn æmun pikæs min ilat rafin kæmotaiu moteiuaiu ikin tækul-ækul ikin, kæn motiet-pæn e lek motæmim.

³³ Kæn netæmim itæm koatehm pikæs min, kæmotægim motuwin e taon motæn-iaræp natimnat rafin, ne natimnat itæm Iesu tæmol kæm suah mil itæm narmîn rat min kotatig elau. ³⁴ Kæn æmun netæmim rafin ræha taon kæmotuwa mæmæ okotæplan Iesu. Kæn nian kæmotæplan in, kæn kæmoatakæike æskasik kæm in mæmæ otækæike miet æh-ikin æh.

9

Iesu tæmol-wir etæm

nipætîn tæmimis

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kæn Iesu tæmuwin e pot muwin entænipæn-pæn e lek, kæn miet-aræpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kæn netæmim neen kæmotilæs etæmim kit motuwa ron. Nipætîn mæsin tæmimis, kæn mætæpil e ræhan nimitiwin. Kæn nian Iesu tæmæplan ræhalat nahatætæn, kæn tæmæn-ipæn kæm etæm tatimis un mæmæ, “Nætik, æsægînæn. Ræham nolæn rat min emos-irækis rækis.”

³ Kæn nian kæmotæto næghatæn æh, iægætun min neen ræha Lou kotæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “Næghatæn æh tærat. Suah æh tatæghat mæmæ otol mæmæ in Uhgîn.”

⁴ Mæto Iesu titun nætægæn ræhalat kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro itæmat nakoatos nætægæn itæm tærat min-nulan? ⁵ ?In pæhruæn timætig mæmæ oekæn, mæmæ, ‘Emafæl rækis ræham nolæn rat min,’ o ‘Ëtul maliwæk?’” ⁶ Kæn roiu ekol nat kit mæmæ nækotitun mæmæ Næti Etæmim tatos nepætæn ikin-u e natueintan mæmæ otafæl rækis tæfagæ rat min.” Kæn in tæmæn-ipæn kæm suah æh tatimis mæmæ, “Ëtul milæs ræham nimitiwin maliwæk matuwin latuænu.” ⁷ Kæn suah u tatimis tæmatul maliwæk matuwin latuænu. ⁸ Kæn nian nimanin netæmim kæmotæplan nat æh, kæn kæmotægîn, kæn motænwiwi nærgi Uhgîn itæm tæmos-ipæn nepætæn kæm etæmim mæmæ otol næhlan.

Iesu tæmaun-in Matiu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kæn Iesu tæmaliwæk muwin mæsin min, mæplan suah kit, nærgin u Matiu. In etæmim itæm tatos mæni ræha takis, kæn tatæpælæh ikin katætou-pæn takis ikin. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uarisig-in io, muwa etæmim ræhak.” Kæn in tæmætul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwın mətagwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tepət itəm koatol təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. ¹¹ Kən nian Fərisi min kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Təhro rəhatəmat iəgətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takis ne netəm koatol təfagə?”

¹² Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm təsımısən təsuwınən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatımıs, in otəkəike muwın məplan tokita. ¹³ Otuwin motegəs-in motol nıpəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

‘Nat kit tatol nıkk tətəgien, inu məmə onəkotasəkıtun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkk tətəgien.’‡

Iatən tol min-nulan məto-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm min u itəm nıkkilat təht məmə kınotətuatıp rəkıs məmə okotuarısıg-in io, məto emuwa məmə ekaun-in netəm min u, netəm nol təfagə məmə okotuarısıg-in io.”

Nolan rəha napəsən nagwənən o Uhgın

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Kən netəmim rəha Jon Bəptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətəuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgın, kən Fərisi min, ilat min koatol mihın. ?Məto təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netəmim koatol marıt rəha suah kit, kən in tətətıg e nagwənən rəhan ilat in min neen, nıkkıtəmat təht məmə in min neen okotasək? !Kəp! Məto nian əh-ıkın itəm tatuwa məmə netəmim okotıləs-ırəkıs etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in min neen kotıtun napəsən nagwənən.

¹⁶ “Kən etəmim kit tıkə məmə otos nımısımısı nıməhan wı kit, kən məhlətəin-pən e nıməhan oas rəhan itəm təməhap, məto-inu okəmə tol nəhlan, kən nımısımısı nıməhan wı tıtun nəhapən nıməhan oas, kən ıkın təməhap ıkın aıpən tıtun nuwamən mol ıahgın pıkk agın.

¹⁷ “Kən etəmim kit tıkə məmə otos wain itəm kəmöl wı, kən mıuw-pən e pətəl oas u təkəsık itəm kəmöl e nuwıgı nənı. Okəmə tol nəhlan, kən wain otəhləpıkk, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Məto wain itəm kəmöl wı okəkəike kıuw-pən e pətəl itəm kəmöl wı tımətətıg, kən wain ne pətəl katəməhl wır.”*

Pətagwəhl kit itəm tatımıs ne pətan əkəku kit itəm təmımıs

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natımınat min əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa mısın-pən nulin o Iesu məmə, “Nətık pətan əkəku təmımıs roıu əm. Məto wa,

† **9:10:** Fərisi min, ilat kəmoatətəu-pən wır agın-əh Lou rafın itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses məmə Moses otos-ipən kəm netəm İsrəl. Kən ilat koatətəu-pən wır min nəghatən min itəm kəmotısı-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatıp min rəha Uhgın. Kən Fərisi min, katən məmə netəmim rafın itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh min əh, ilat iol təfagə. **9:11:** Luk 15:2 **9:13:**

Hıp 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ **9:13:** Nian Uhgın təmən nəhlan, nıpətın məmə in otapəs rəhalat sakrifais min məto-inu nəratən tətətıg e nıkkilat. Uhgın təmən məmə ilat kotəkəike mottəsıkıtun netəmim. **9:14:** Luk 18:12 § **9:17:** Afın futnol e Luk 5:37 * **9:17:** Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwıwı mol pısın e nəgətunən rəha Fərisi min ne iəgətun min rəha Lou.

mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh mīn.”¹⁹ Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwīn.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nimisən rəhalat nīpitan nian rafin əm, minos nup tuelef.[†] Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nīpəgnəmti kot məsīn rəhan,²¹ təmōl nəhlan mətō-inu tatən atīp kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nīmīsən otō nammun.”

²² Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nəhatətəən təmōl ik nīnəwīr mīn.” Kən e nian əh, rəhan nīmīsən təmīkə.

²³ Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nīmə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwīn imə məplan netəmim koatahl nau motan napuən lan rəha nīmīsən, kən netəmim kəmoatasək pik.²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiet motuwīn isəu, mətō-inu pətan əkəku un təsīmīsən, mətō in tətəpīl əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu.²⁵ Mətō nian netəmim kəmotiet motuwīn ihluə, kən tuwīn imə, məskəlīm nelmī pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul.²⁶ Kən nammusən rəha nat u təmaiu mətəlau rafin e nəptən əh.

Iesu təmōl-wīr iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian Iesu təmīet ikin əh, mətō iganəmtin rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuagət əfəməh məmə, “!Mīpī Kīg Tefit, əsəkītun itīmīlau!”

²⁸ Nian Iesu tīnuwīn əpəh imə, kən iganəmtin rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “? Itəlau nətuahatətə məmə ekītun nol-wīrən nīganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəmərə.”

²⁹ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmīn e nīganəmtīlau mən-ipən məmə, “Uhgīn otol-wīr nīganəmtitəlau mətō-inu nəmuahatətə lan.”³⁰ Kən nīganəmtīlau tīnəwīr kən kīnatuəplan nat. Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm ilau məmə, “Onəsuaən-iarəpən natīmnat mīn u kəm netəmim.”³¹ Mətō ilau kəmīaiet mīan, kən muən-iarəp nammusən rəha Iesu tuwīn mītəlau e ikin mīn rafin e nəptən u.

Iesu təməhg-iarəp narmīn rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmīaiet, netəmim kotiləs etəmim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən mətō-inu narmīn rat tətətig lan.

³³ Kən Iesu təməhg-iarəp narmīn rat e suah əh, kən tīnatəghat. Kən nīmanīn netəmim narmīlat təmīwīg pik ron, kən motən məmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh Isrel nian kit ne.”

³⁴ Mətō Farisi mīn kəmotən məmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmīn rat mīn məmə otəhg-iarəp narmīn rat mīn.”

Iesu nīkin təmāhmə pik o netəmim

³⁵ Kən Iesu təmaliwək matuwīn e taon ne latuənu mīn rafin, kən matəgətun əpəh e nīpəgnoa nīmə mīn rəha nuəfīmīnən, matən-iarəp nammusən təwīr rəha nərəmərəən rəha Uhgīn, kən matol-wīr netəmim rafin itəm koatīmīs, ne netəmim rafin itəm nīpətīlat tərət koatwīr.³⁶ Nian təməplan nīmanīn netəmim tīnəpət pik, kən nīkin təmāhmə pik olat mətō-inu kīnotos pik nəhməən, kən motəruru nasītu-atīpən e rəhalat nəmegəhən, kīnotahmən e sīpsīp mīn itəm etəmim tīkə o nəhmən ilat.³⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “!Otəplan-tu! Nəgwənən tēpət əpəh e nəsumən itəm

[†] **9:20:** Lou təmən məmə nīmīsən u leprosi təmōl pətan əh tamkīmīk, kən okəmə tatek suah kit, kən in mīn otamkīmīk. **9:21:** Mat 14:36 **9:27:** Mat 20:29-34 **9:30:** Mat 8:4 **9:33:** Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **9:35:** Mat 4:23; Mak 1:39 **9:36:** Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34

kinotimatə, məto iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwın kəulək-in nasumən rəhan.”

10

Netəm tuelef rəha Iesu (Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kən Iesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitiaħ, kən mos-ipən nəsanənən kəm ilat məmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmın rat min e netəmim, kən motitun nol-wirən nımısən min rafın, ne netəm min u nıpətılət təmərət.

² Kən inu nərgi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərgin kit min un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etəmim rəha nosən məni rəha takıs; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in məmə Selot; * ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwın e nelmi rəhan tikimır min.

Iesu təmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef (Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kən nian Iesu təmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef məmə okotuwın motol wək rəhan, təmaupən məghat kəm ilat məmə, “İtəmat onəsotuwınən o netəm min un sənəmə noanol min rəha İsrəl, kən məsotuwınən e taon kit rəha netəm Sameria, ⁶ məto onəkotuwın o noanol min rəha İsrəl itəm kotahmen e sipsip min koatəluə. ⁷ Kən nian nakotuwın, nəkotəkəike motən-iarəp məmə, ‘Nian itəm Uhgın otərəməə e netəmim rafın lan, tinatuwa iuəhkır.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatımıs kotəwir min. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotımıs kotəmegəħ min. Kən netəmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nıpətılət tuwa məwir min. Kən netəmim itəm narmın rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-iarəp narmın rat min kotuwın isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtin. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsotouən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsotosən məni. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətim min. Kən nətimnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos minən iahgoau kit min. Kən məsotosən put, ne kasikin rəhatəmat min. İatən nəhlan məto-inu tətəuatip əm məmə katos-ipən kəm iolwək min nətimnat itəm tətəuatip o natigən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike moteħm etəmim kit itəm nikin tagien məmə nakotuwın mətətig itəmat min, kən nakoatətig ikın əħ mətoarus-pən nian nakotiet min. ¹² Nian nakotuwın kətətig e nimə kit, nəkotəkəike kəghat wir kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəgnoa nimə u, nikilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Məto okəmə nikilat təsəgienən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikən məmə okotit itəmat nako-tuwın e rəhalat nıpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkotiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike moto-həpispis rəkis nisip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntəatəmat olat. ¹⁵ Nıpəhrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakil netəmim, nalpınən rəha netəm min əħ in otəskasik pik məprəkis-in nalpınən rəha netəm kotərət aupən e taon mil əħ, Sotom ne Komora.”

9:37: Luk 10:2 **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itəm in tatətul əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari. **10:6:** Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 **10:9:** Luk 10:4
10:10: Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6 **10:14:** Luk 10:10-12; Wək 13:51 **10:15:** Mat 11:24; Jaj 7

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha Iesu

16 Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu. Etahl-ipən itəmat nakoatuwin tahmen e sipsip min itəm kəmotuwin ilugin e kuri iarupin min. Onəkotəkəike motenatig wir tahmen e malikim, kən itəmat motən mətig tahmen e mənig mak. 17 Onakoatəto wir itəmat o netəmim, mətə-inu ilat okotiləs itəmat məmə nəkəotətul e niganəm̄ti kaonsel rəhalat, kən okotalis itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən.

18 “Kən mətə-inu itəmat netəmim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwin motətul e niganəm̄ti etəm-iasol min rəha kəpman min, ne kig min məmə onəkotən-iarəp nəghatən təwir rəhak e niganəm̄tilat, kən e niganəm̄ti Iaihlə min. 19 Nian ilat okotuwa motiləs itəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotuwin motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəginən mətə-inu Narmin Rəha Ughin, in otos-ipinə nəghatən itəm onəkotən e nian ətuatip əh. 20 Nəsotəginən mətə-inu sənəm̄ə itəmat onəkotəghat, mətə Narmin Rəha rəhatəmat Tata, otos-ipinə nəghatən kəm itəmat məmə nəkəotən-iarəp.

21 “Netəmim okotəghən-in-pən pialat ətuatip min kəm rəhalat tikimir min məmə okotohamnu ilat, kən tata min okotol mihin min kəm nenətəlat ətuatip min, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen min əm kəm rəhalat tata min ne mama min məmə okotohamnu ilat. 22 Netəmim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. Mətə etəm otətul əskasik mətəorus-pən natimnat min un okotol namnun, kən Ughin otosmegəh. 23 Nian okotol tərət kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagim motuwin e taon pisin kit min. Iatən pahrien kəm itəmat məmə okol nəsotuwin rafinən e taon min rəha Isrel mətəorus-pən Nətə Təmim in otuwa min.

24 “Netəmim itəm koatətəlig-in, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat iəgətun, kən iolwək min, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat etəm-iasol. 25 Netəm katəgətun ilat, kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e iəgətun rəhalat, kən iolwək min kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e etəm-iasol rəhalat. Io, io etəm-iasol rəha nimə. Okəmə netəmim neen kotən rat io məmə io Pielsepul, u nərgin kit rəha Setan, kən okol tahmen min əm e iolwək min rəha nimə rəhak.”

Etəmim rəha Iesu

*təsəginən etəmim
(Luk 12:2-7)*

26 Kən Iesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netəmim. Natimnat itəm netəmim koatəfətain, Ughin otiləs-iarəpa ikin tagəhag ikin, kən natimnat itəm netəmim koatəhluəig-in, Ughin otiləs-iarəpa, netəmim rafin kotəplan. 27 Natimnat itəm iatən kəm itəmat e napinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp min e nəhag-əhagən, kən natimnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e niganəm̄ti netəmim.

28 “Sotəginən netəmim itəm kotitun nohamnuən nipətəmat, mətə okol kəsotohamnuən narmitəmat. Mətə nəkotəgin Ughin itəm titun nərəkinən nipətəmat ne narmitəmat e nigəm asol. 29 Otəplan-tu. Mənig əlkələh min, netəmim kəotol-salim-in mənə əkəku əm. Mətə okəmə rəhatəmat Tata Ughin təsəghən-inən ilat, okol kit təsimisən. 30 Kən noanutəmat e rəhatəmat-kəpə, Ughin tətəfin rafin ilat. 31 !Tol nəhlan, sotəginən! Ughin tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig əlkələh min əh.

³² “Tol nàhlan, okàmə etəmim otən-iarəp nərgək e niganəmti netəmim, kən io mìn iatən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata e nego e neai. ³³ Məto okàmə etəmim otən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e niganəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nikitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotəmou. ³⁵ Tatən nàhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol timəht ilau rəhan tata, kən pətan otol timəht ilau rəhan mama, kən pətan otol timəht ilau uhun, ³⁶ kən etəmim otol tikiwir ilat atip rəhan mìn.†

³⁷ “Kən etəmim itəm tolkeike pik rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmənən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pik netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmənən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁸ Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan nig kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmənən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁹ Kən etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nikin agien, kən tahmən əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nikin agien, kən tahmən əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nikin agien ien rəha Uhgìn, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgìn, in otos nətouən lan, tahmən əm e itəm ien mìn koatos. Kən etəmim itəm tatos e nikin agien etəm ətuatip, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatip, in otos nətouən lan, tahmən əm e etəm ətuatip. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsin əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnəpin rəhak etəmim in ləhau agin, niphahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tìnoł nammun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmiet ikin əh muwin e taon mìn e nitən Kalili, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgìn kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto nammusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təmahl-ipa rəhan neen netəmim kotuwìn motəpəh ron məmə, ³ “?Tahro? ?Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsahgin etəmim kit mìn məmə otəpanuwa mìn?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin motəplan Jon motəpən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm niganəmtilat təpis kinoatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tərət kìnətoətə təwir kən mìnotaliwək. Kən netəm mìn u kəmosos nimisən leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm mìn u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm mìn

10:33: Luk 12:8-9 **10:36:** Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat mìn məto-inu, neen okotahatə lan, məto neen okəsotahatətan lan, kən moatətəhau. **10:37:** Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nipəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kimis e nig kəməluau tahmən əm lan. Nipəti nəghatən u məmə kitat rafin kitiah kitiah kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgìn otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimis o nərgin, o kəm-naka nəratən mìn əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matip əm o natigən e nəmegəhən itəm Uhgìn tolkeike.

10:39: Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

u kəmotimīs, kīnotəmegəh mīn. Kən ian-rat mīn, roiu əh suah kit tīnatən-iarəp namnūsən təwir kəm ilat. ⁶ Etəmim otatig e nəwīrən pəhrien okəmə in təəhlmanən rəhan nahatətəən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tīnətuoun matəghat-in Jon kəm netəm mīn u koatəpələh əh-ikīn, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwīn ikīn taruən-aruən ikīn məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwīn məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nīmətəg tətəhləpīk-əhləpīk əpnəpīn əm? Kəp. ⁸ ?Kən təhro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwīn e nəpən wīr nəmtīn tīkīs? Kəp. Netəm kotuwīn e nəpən wīr tol nəhlan, nian rafīn kotatig e nīmə rəha kīg. ⁹ ?Kən təhro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nīpəhrienən, kən etəmim əh in ilīs taprəkīs-in ien. ¹⁰ Inu etəm Nəoa Rəha Ughīn təmatəghat-in nian Ughīn təmən məmə, ‘Otəplan-tu. Iatahl-īpīnə rəhak iəhləpīs itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpən-əpənə e rəham suatip.’

¹¹ Nīpəhrienən iatən kəm itəmat, etəmim tīkə itəm təmāiir e nətueintən in ilīs taprəkīs-in Jon Baptais, kən məto etəm ləhau agīn e nərəmərəən rəha Ughīn, in ilīs taprəkīs-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Ughīn mətoarus-pa roiu, nərəmərəən rəha Ughīn in təskasik məmə otol wək matuwīn. Kən netəmim itəm kotəskasik kotalkut pīk məmə okotuwīn motatig əhgin. ¹³ Iatən nəhlan məto-inu, aupən agīn mətoarus-pa nian rəha Jon, nəghatən mīn rəha Lou itəm Ughīn təmōs-īpən kəm Moses, ne nəghatən mīn rəha ien mīn rəha Ughīn, koatən-iarəp nərəmərəən rəha Ughīn. ¹⁴ Kən okəmə nīkītəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgīn tatig, təwīr məmə in otətəlig-in wīr kən mītun nəghatən mīn u.

¹⁶ “?Netəm mīn u itəm koatətig roiu, ilat kotəhrol nulan? Ilat kotəhmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikīn katol maket ikīn moatakūhl mōtaun-in ilat mīn neen məmə, ¹⁷ ‘Itimat emotəhl nau kəm itəmat məmə onakoatol danīs rəha nəgienən lan, məto itəmat nəkəsotolən danīs. Kən itimat emoatasək eiūə rəha nīmīsən, məto nəsotasəkən kitat mīn itimat.’ ¹⁸ Iatən nəhlan məto-inu Jon təmuwa, kən matətəuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm Ughīn, kən məsənimən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’ ¹⁹ Məto nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətagwən kən matənīm wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pīkən ne etəmim rəha nəpīsən, kən motən kələh ilat netəmim rəha nosən mənī e takīs, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Məto netəmim itəm koatətəu-pən nītunən rəha Ughīn koatol wək wīr mīn. Kən wək wīr mīn əh koatəgatun məmə nītunən rəha Ughīn in nīpəhrienən.”

Nəhməən asol otuwa (Luk 10:13-15)

²⁰ Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon mīn əh itəm in təmol nat pīspīs tēpət ikīn e nīganəmtīlat. Təməghat nəhlan məto-inu ilat kəsotəuhlinən nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat mīn. ²¹ Təmən məmə, “!Itəmat netəm Korasīn, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Pətsaeta, kəsi,

11:5: Aes 35:5-6; 61:1 **11:10:** Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisīaiiən. In tatol əpən-əpənə suatip rəha Kristo itəm Ughīn otahl-īpa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tīnatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol məto-inu in tatos wək əh. Mat nat kit itəm in təwīr taprəkīs-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Ughīn nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 **11:19:** Mat 9:14

nahmæan asol otuwa otæmat! Mæto-inu emol pap nat pispis tepæt e taon ræhatæmat! Kæn okæmæ emol natimnat min æh æpæh Tæa ne Saeton aupæn, okol netæmim æh-ikin æh kæmotæuhlin ræhalat nætægæn e nolæn rat min, kæn ilat kæmotuwîn e natimnat rat motuwîn moatæpælæh e næmþap e nigæm motægætun mæmæ koatæto tærat agin o ræhalat nolæn rat min.

²² Mæto iatæn kæm itæmat mæmæ e nian æh itæm Uhgîn otol nalpinæn kæm netæmim, nalpinæn ræhatæmat in otæskasik, maprækis-in nalpinæn ræha netæm Tæa ne Saeton aupæn ikin. ²³ “?Kæn itæmat netæm Kapaneam, nikitæmat tæht mæmæ Uhgîn otilas-ipær itæmat e ikin ræha nisialian æpæh e nego e neai? !Kær! Mæto Uhgîn otæhlman itæmat nakotuwîn læhau agin, imæ naulisæn, mæto-inu emol nat pispis tepæt e taon ræhatæmat. Kæn okæmæ emol natimnat min æh æpæh Sotom, kæn netæm ikin kæmotæuhlin ræhalat nætægæn, kæn okol Uhgîn tæmæsærækinæn Sotom, kæn tæmætæg æm mætoarus-pa u-roiu. ²⁴ Mæto iatæn kæm itæmat mæmæ e nian æh itæm Uhgîn otol nalpinæn kæm netæmim, nalpinæn ræhatæmat in otæskasik, taprækis-in nalpinæn ræha netæm Sotom aupæn ikin.”

Itæmat itæm ninotæpou

(Luk 10:21-22)

²⁵ Kæn e nian æh, Iesu tæmæfak matæn mæmæ, “Tata Uhgîn, ik Iæramæræ ræha natimnat rafin ilis e neai ne læhau e nætueintæn. Iatænwiwi ik mæto-inu næmæhluaig-in nipæti natimnat min u e niganæmti netæmim itæm kotenatig motitun wir nat. Kæn næmol-aræp kæm netæmim itæm kotahmen-pæn æm e nisualkælæh mæmæ okotitun wir. ²⁶ Æwæh, Tata, inu nat kit itæm nakolkeike.”

²⁷ Kæn Iesu tæmatækæike matæn kæm ilat mæmæ, “Ræhak Tata tæmos-ipa nitænæn rafin agin kæm io. Kæn suah kit tikæ itæm titun wir io u Næti Uhgîn, mæmæ io pah ætuatip. Mæto Tata Uhgîn æm titun. Kæn suah kit tikæ itæm titun wir Uhgîn, mæto io pisin æm u Næti Uhgîn, ekitun, ne netæmim itæm io emitæpun mæmæ ekol-aræp Tata Uhgîn kæm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itæmat itæm nækotol pik wæk kæn ninotæpou o natipa-inæn katipa æfigæm min, kæn ekos-ipinæ namegæn.† ²⁹ Pæs kotalis ræhak katipa, kæn pæs iakaupæn mægætun itæmat lan. Iatæn næhlan mæto-inu io etæm mægig, kæn ræhak nætægæn in læhau. Kæn onækotos namegæn e ræhatæmat næmegæhæn. ³⁰ Tol næhlan mæto-inu ræhak wæk ekos-ipinæ kæm itæmat in timægig, kæn ræhak katipa in toigoiq.”

12

Iæramæræ ræha Sapat

(Mak 2:23—3:6; Luk 6:1-11)

¹ Kæn e nian æh e Sapat kit, Iesu ne ræhan min netæmim kæmotaliwæk motuwîn-pæn e nasumæn ræha wit, nat kit tahmen e rais, kæn ræhan netæmim næumis tæmus ilat, kæn kæmotæhl noa wit kæn motun. ² Mæto nian Farisi min næmotæplan ilat, kæn kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “!Ei, æplan-tu! Ræham netæmim koatol nat kit itæm koatætgæhl Lou ræha Sapat.”

³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Næmotafin o kær, nat naka itæm Kig Tefit tæmol aupæn, nian in ne ræhan min netæmim næumis tæmus ilat? ⁴ In tæmuwîn imæ e Nimæ Tapolen Ræha Uhgîn, kæn mos piret mun itæm pris min kinotos-ipæn rækis kæm Uhgîn. Kæn nolæn æh tætgæhl Lou, mæto-inu piret æh,

11:22: Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4 **11:23:** Jen 19:24-28; Aes 14:13-15

11:24: Mat 10:15; Luk 10:12 **11:25:** 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2

† **11:28:** Næghatæn u ‘natipa-inæn katipa æfigæm min’ tatæghat-in Lou ræha netæm Isrel itæm kotahmen e nat tæfigæm mæto-inu Lou min u, ilat kotæskasik pik, kæn tiækis o nolæn. **11:28:** Jer 31:25 **11:30:**

1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:** Eks 20:10

Lou tatən məmə pris min əm kotitun nunən. ⁵ ?Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmə nian rafin e Sapat, pris min əpəh e Nimə Rəha Uhgın, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın tatəplan məmə nat əh in tətəuatip əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikin-u in ilis taprəkis-in Nimə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə, 'Nat kit tatol nıkkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-ıpa kəm io itəm tatol nıkkik tətəgien.'

Okəmə nəkotitun nıpəti nəghatən u, kən netəm min u itəm kotətuatip, okol nəsofakılən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ İatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmim, io İəramərə rəha Sapat."

⁹ Kən İesu təmıet ikin əh, maliwək matuwın əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikin əh, suah kit əh-ikin nelmin təmımis, təsəg-ətuatip-inən. Kən kəmotətəpəh o İesu məmə, "?Təhro? ?In tətəuatip e Lou məmə e Sapat, etəmim tıtun nol-wırən etəmim itəm tətımis?" İlat kəmotətəpəh ron məto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha İesu itəm ilat okotıləs-ıpən in e kot ron.

¹¹ Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, "?Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwig-pən e noakımil e Sapat, nıkkitəmat təht məmə suah əh otuwın miuw-pər-pa min? !Əwəh! Otəkəike muwın miuw-pər. ¹² !Məto etəmim, in nat keike taprəkis-in sipsip! Kənu, in tətəuatip əm e Lou məmə natol nat itəm təwir e Sapat."

¹³ Kən təmən-ıpən kəm etəm nelmin təmımis məmə, "Əg-ətuatip-in-tu nelməm." Kən təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin tınuwa minəwir əgin min, tınahnen e nelmin kit mın. ¹⁴ Məto Farisi min kəmotıet motuwın ihluə minəotəte noa ron məmə okotohamnu İesu.

Iolwək itəm Uhgın təmıtəpun

¹⁵ Kən İesu təmıtun nətəligən rəhalat, kən təmıet ikin əh. Kən netəmim tətət kəmotuarisig in. Kən in təmöl-wır nımısən rafin rəhalat kotuwa motəwir min. ¹⁶ Kən təmən-ıhəu ilat məmə okəsotən-ıarəpən in kəm netəmim min. ¹⁷ Natımmat min əh kəmotıet məmə nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan. Uhgın təmos-ıpən kəm ien Aesea u əupən o nən-ıarəpən məmə,

¹⁸ "İnu iolwək rəhak itəm io enıtəpun rəkis, iakolkeike pik in, kən nıkkik tagien pik ron.

Kən io oekol məmə Narmın Rəhak otuwa mərioah lan.

Kən in otən-ıarəp nolən ətuatip rəhak ne nosmegəhən rəhak e nıganəmtı netəmim e nəptən pısın pısın min.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsəgət əfəməhən, məsəghat pikən ikin netəmim kotərgəfımən ilat min ikin.

²⁰ In etəm mətig,

kən in otol təwir kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tıkə.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətəuatip, otol win e nolən itəm tərət.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol min rəha İsrəl, ilat okotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən tətətig lan, məmə in otosmegəh ilat."

12:4: 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9 **12:5:** Nam 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luk 14:3 **12:12:** Luk 14:5 **12:14:** Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17 * **12:20:** Nəghatən Kris ətuatip rəha ves 20 tatan məmə, "Okol tətətgəhlan nuwig kit itəm təmeko, kən okol təsəmkamıs əgin-əhən wik rəha lait itəm tətəhanıam əm." **12:21:** Aes 42:1-4

*Iesu ne Pielsepul**(Mak 3:20-30;**Luk 11:14-23; 12:10)*

²² Kæn netæmim kæmotilæs suah kit motuwa kæm Iesu itæm niganæmtin tæpis kæn tæsæghatæn mæto-inu narmin rat kit tætatig lan. Kæn Iesu tæmol-wir min, kæn suah æh tænatæplan nat kæn minatæghat. ²³ Kæn netæmim rafin narmilat tæmiwig motæn mæmæ, “?Okæmæ naka suah u in Mipi Kig Tefit itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa?”

²⁴ Kæn nian Farisi min kæmotæto nat æh ne næghatæn lan, kæn kæmotæn mæmæ, “Suah æh tæatæg-iaræp narmin rat min e næsanænæn æm ræha Pielsepul u etæm-iasol ræha narmin rat min.”

²⁵ Mæto Iesu titun nætæligæn ræhalat, kæn tæmæn-ipækin kæm ilat mæmæ, “Okæmæ netæmim e kantri kit koatoor ilat min, kæn okotærækin ræhalat kantri. Kæn tahmen-pæn æm e taon kit o latuænu kit, okæmæ netæmim kotoor ilat min, kæn okotærækin taon un o latuænu un.

²⁶ “Kæn okæmæ Setan tæatæg-iaræp narmin rat min ræhan e netæmim, kæn tatol atip æm tikimîr kæm in. ?Kæn otahro nulan, ræhan næræmæææn otætul?

²⁷ ?Kæn okæmæ io iatæg-iaræp narmin rat min e næsanænæn ræha Pielsepul, kæn tahro e ræhatæmat min netæmim? ?Ilat koatæg-iaræp narmin rat min e næsanænæn ræha pæh? ?Ræha Setan? Kæp. Kæn tærat mæmæ nakoatæn mæmæ io iatol næhlan. Tol næhlan, ræhatæmat netæmim okotakil næghatæn min ræhatæmat, motæn mæmæ in næiueiuææn. ²⁸ Mæto okæmæ iatæg-iaræp narmin rat min e næsanænæn ræha Narmin Ræha Uhgîn, kæn næræmæææn ræha Uhgîn tinuwa rækis otæmat.

²⁹ “Kæn ekæn e suatip kit min tol nulan mæmæ, etæmim kit tikæ mæmæ titun nuwinæn e nimæ ræha etæmim kit itæm tæsanæn mæmæ otæmik ræhan natimnat. Mæto otaupæn mælis ætain etæm u itæm tæsanæn, uarisig tæpanuwîn imæ mæmki-rækis ræhan natimnat.

³⁰ “Etæm u itæm tæsuarisig-inæn io, in ræhak tikimîr. Kæn etæm u itæm tæargætænæn sipsip min, in tætoor ilat kotagim atit. ³¹ Tol næhlan iatæn kæm itæmat mæmæ, Uhgîn otafæl rækis nolæn rat min rafin pisin pisin,† ne næghatæn rat min rafin pisin pisin itæm netæmim koatæn lan, mæto otol nalpinæn kæn mæsaluinæn næghatæn rat min itæm netæmim koatæn e Narmin Ræhan. ³² Kæn okæmæ etæmim tatæn rat io, Næti Etæmim, kæn Uhgîn otaluin kæn mæsalpinæn. Mæto etæmim itæm tatæn rat Narmin Ræha Uhgîn, Uhgîn okol tæsaluinæn nian kit, e nætueintæn u, ne e nian itæm tatuwa.‡

³³ “Okæmæ nig in tæwir, kæn noan in tæwir, okæmæ nig in tærat, kæn noan in tærat. Tol næhlan mæto-inu itæmat nækotæplan æm e noa nig mæmæ nig in tæwir o nig in tærat. § ³⁴ Itæmat nækotahmen e sinek! Itæmat noatol nolæn eko-eko, kæn itæmat netæm nakotærat. Okol næsotænæn nat tæwir kit, mæto-inu nian etæmim tæatæghat, tatæn æm nat naka itæm tærioah e nikin. ³⁵ Etæmim itæm nætæligæn tæwir tærioah e nikin, nian rafin in tatæn nat itæm in tæwir. Kæn etæmim itæm nætæligæn rat tærioah e nikin, nian rafin in tatæn nat itæm tærat. ³⁶ Iatæn kæm

12:24: Mat 9:34; 10:25 **12:28:** Wæk 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgîn tæfafæl rækis nolæn rat min nian netæmim kotæuhlin ræhalat nætæligæn kæn moatætapæh-in mæmæ in otaluin mæsalpinæn ræhalat nolæn rat min. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netæmim neen kotæn mæmæ næghatæn u tæatæghat-in netæm min u itæm kæmoatæn mæmæ Iesu tatol-wir netæmim e næsanænæn ræha Setan. Tahmen æm mæmæ ilat kotaun-in mæmæ Narmin Ræha Uhgîn in Setan. Netæmim neen min kotæn mæmæ næghatæn u tæatæghat-in netæmim itæm kæsotahatææn æh e Iesu, kæn motapas wæk ræha Narmin Ræha Uhgîn. § **12:33:** Nipæti næghatæn ræha Iesu mæmæ in etæm tæwir mæto-inu tatol æm natimnat wir min. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45

itamat māmā e nian Uhgīn otakil netāmim lan, netāmim okotakēike kēn-iarēp kēm in māmā tahro ilat kēmoatēn nēghatēn rat ēpnāpīn mīn rafin rēhalat. ³⁷ Tol nēhlan, in otakil rafin nēghatēn pīsīn mīn rēhatamat, māmā itamat netēm kotātuatīp o netēm kotārat.”

Nāmtētīn rēha Jona
(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kēn iāgētun mīn neen rēha Lou ne Farisi mīn kēmotēn-ipēn kēm in māmā, “Iāgētun. Ekotolkeike māmā ekotēplan nāmtētīn kit itēm tapīspīs itēm ik onākōl.”;

³⁹ Māto tēmēn-ipēn kēm ilat māmā, “Itamat netēm roiu ne, nakotērat, nēmotapēs rēhatamat nahatātēn o Uhgīn, tahmen e pētān kit tapēs rēhan iērman matātēu-pēn suah pīsīn. Kēn roiu nakotolkeike māmā ekol nāmtētīn kit itēm otāgētun māmā emīsī-pēn o Uhgīn. Māto Uhgīn otos-ipēn ēm nāmtētīn kitīāh ēm, kēn inēh nāmtētīn rēha ien ēh Jona. ⁴⁰ Tahmen ēm māmā Jona tēmāmēhl e nian kisil lapīn ne nērauiāgēn e nērpī nēm asol, kēn Nētī Etāmim, in otāmēhl nian kisil lapīn ne nērauiāgēn ēpēh e nīki nēptēn.

⁴¹ “E nian ēh itēm Uhgīn otakil netāmim rafin, kēn netēm Nineva aupēn, ilat okotētul motēn-iarēp māmā itamat nōanol rēha Isrēl nakotērat. Okotītun nēnēn nēhlan māto-inu nian ilat kēmotētō nēghatēn rēha ien ēh Jona, ilat kēmotēuhlīn rēhalat nētālīgēn o rēhalat nōlēn rat mīn. Kēn otēplan-tu, suah kit itēm ilis taprākīs-in Jona tīnuwa. ⁴² Kēn e nian ēh itēm Uhgīn otakil netāmim rafin, kēn kwīn rēha nēptēn pīs ikīn, in otētul mēn-iarēp māmā itamat netēm nakotērat. Otītun nēnēn nēhlan māto-inu, in tēmīet e nīkalīn nēptēn ēpēh isūw agīn, kēn maliwāk muwa māmā otētō nēghatēn rēha Kīg Solomōn itēm tenatīg wīr. Kēn otēplan-tu, suah kit itēm ilis taprākīs-in Kīg Solomōn tīnuwa.

⁴³ “Nian narmin rat tiet e etāmim, kēn in otuwīn maliwāk mētān ēpēh ikīn nīg ne nīamītē tikē ikīn, kēn nēhau tikē ikīn, matēgēs-in ikīn otatīg mameg ikīn, māto tēsēplanēn. ⁴⁴ Kēn tēn atīp ēm kēm in māmā, ‘Ekītālīg-pēn e rēhak nīmē itēm emīsī-pēn ikīn.’ Kēn nian tuwa mēplan nīmē, ‘Ekīmīn tikē ikīn, kēn kēmāfēl, kēn mēlīn wīr natīmīnāt. ⁴⁵ Kēn tuwīn mīt narmin rat sepīn mīn itēm kotērat pik taprākīs-in in, kēn motuwīn imē motatīg, kēn natīgēn rēha suah ēh roiu tarat pik taprākīs-in rēhan natīgēn itēm aupēn. Kēn kotāhmen ēm e itamat netēm kotērat itēm nēkotatīg roiu.”

Mama rēha Iesu ne pian mīn
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Nian Iesu tatāghat ēh kēm netāmim, kēn rēhan mama ne pian mīn koatētul ēpēh ihluē moatētapēh-in māmā okotēghat kēm in. ⁴⁷ Kēn etāmim kit tēmēn-ipēn kēm Iesu māmā, “Rēham mama ne pian mīn ēpēh ihluē koatētul. Ilat kotolkeike māmā okotēghat kēm ik.”* ⁴⁸ Kēn Iesu tēmēn-ipēn kēm suah ēh itēm tēmēn-iarēp māmā, “?Pah u rēhak mama, kēn pah u piak mīn?” ⁴⁹ Kēn mēg-ētuatīp-in-pēn nēlmīn mēgētun-pēn rēhan netāmim, kēn mēn māmā, “! Inu rēhak mama ne piak mīn! ⁵⁰ Iatēn nēhlan māto-inu pah u tatol nēwīa rēhak Tata ēpēh ilis e nego e neai, in piak, ne wīnik, ne rēhak mama.”

12:38: Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12 **12:40:** Jona 1:17

12:41: Jona 3:5 **12:42:** 1 King 10:1; 2 Kron 9:1 **12:45:** Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * **12:47:**

E kopi oas mīn neen rēha Niutesteman itēm kēmāte e nēghatēn Kris aupēn, ves 47 tika. **12:50:** Rom 8:29

13

Nimaa naghātən e nəptən
(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)

¹ E nian ətuatip əh, İesu təmiet e nimə muwin matəpələh əpəh iuəhkir e nıkalı Lek Kalılı. ² Məto-inu netəmim tēpət kəmotuwa kətul kitalau in, kən in təmuwin e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ıpan natimnat tēpət kəm ilat e nimaa naghātən min.

Təmən məmə, “Etəmim kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nıkuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nıkuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənig min kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nıkuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkir əm. Kəmotəwiə uəhai əm məto-inu nəptən noan məsin əm. ⁶ Məto nian mitgar tər, kən məhg ilat koatauke-auke məto-inu nokilat təseiuaiu pikən. ⁷ Kən nıkuti wit neen kotisas-pən e niki nəlkosik, kən nian nıkuti wit kətəwiə məto nəlkosik tətatu-atu ilat kən kəmotamis. ⁸ Kən nıkuti wit neen min kəmotisas-pən e nəptən itəm təwir, kən kəmotə-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun naghātən min u.”

¹⁰ Kən netəm rəha İesu kəmotuwa motəpəh ron məmə, “?Tahro natəghat kəm netəmim e nimaa naghātən min?”

¹¹ Kən İesu təmən-ıpan kəm ilat məmə, “İatən nəhlan məto-inu itəmat un, Uhgın tamerəh e suatip otəmat məmə itəmat onəkotitun naghātən anion min rəha nərəmərəən rəha Uhgın. Məto ilat əh, Uhgın təməserəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, Uhgın otos-ıpan min nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos. ¹³ İatəghat e nimaa naghātən kəm ilat məto-inu ilat koatəplan pap məto kəsotitunən, kən ilat koatəto pap məto kəsotitun wirən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol naghātən rəha ien Aesea tatuwa matol nıpahrienən lan. In təmən məmə, ‘Okəatəto, moatəto, moatəto, məto okol kəsotitunən.

Kən okəatəplan, moatəplan, moatəplan, məto okol kəsotitunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan məto-inu nıkilat tinuwa məskasik,

kən kınətpəu-in nətəlig-inən,

kən mohtəsig-in niganəmtilat.

Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okəatəplan e niganəmtilat,

kən ilat okətətəlig-in e matəlğilat,

kən nıkilat otəmət-mətig,

kən okotitun,

kən okətəuhlin-pa ilat ron io məmə ekosmegəh ilat.”

¹⁶ Məto itəmat u, Uhgın təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotitun, kən nian nakətəto, nəkotitun. ¹⁷ Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ien min tēpət ne netəm ətuatip min tēpət kəmotəlkeike pik məmə okətəplan nat naka itəm nəkəatəplan, məto kəsətpəlanən. Kən motəlkeike pik məmə okətəto nat naka itəm nəkəatəto, məto kəsətətoən.”

¹⁸ Kən İesu təmatakəike matən məmə, “İtəmat otətəlig-in wir-tu məmə nəkotitun nıpəti nimaa naghātən rəha etəm u itəm təmərakin nıkuti wit.

¹⁹ Nĭkuti wit itəm təmisas e suatip, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha nərəməərəən rəha Uhgĭn, məto in təsĭtunən. Kən Setan tuwa mos-irəkis uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwĭn e nĭkin.

²⁰ “Kən nĭkuti wit itəm təmisas-pən e nisĭp itəm kəpiel iuəhkĭr əm, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgĭn, kən mos e nĭkin agĭen, ²¹ məto nokĭn taseiuaiu pikən, kən tatətul əm o nĭan əkuəkĭr əm. Nĭan nəsəsauən, o nəratan tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uəhai əm e rəhan nahatətəən.

²² “Kən nĭkuti wit itəm təmisas-pən e nĭki nəlkosĭk, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgĭn, məto rəhan nətəlĭgən tatuwĭn pik o natĭmnat rəha nətueintən, kən in tolkeike məmə rəhan nautə oterət, kən nətəlĭgən mĭn əh kotatu-atu nəghatən rəha Uhgĭn, kən nəghatən əh təsōe-inən noan.

²³ “Məto nĭkuti wit itəm təmisas-pən e nəptən wĭr, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgĭn kən mĭtun nĭpətin. Kən e nəmegəhən rəhan, in otōe-in noan, nĭan neen noan wan-hanrit, nĭan neen noan sĭkiste, kən nĭan neen noan tate.”

Nĭmaa nəghatən e manuwiĭl itəm tərət

²⁴ Kən Iesu təmuəh nĭmaa nəghatən kit mĭn kəm ilat matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgĭn, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakin nĭkuti wit e rəhan nasumən. ²⁵ Məto nĭan in ne rəhan mĭn netəmim kəmoatarĭp, rəhan kit tĭkĭmĭr təmuwĭn mərəkin nĭkuti manuwiĭl rat mĭn e rəhan nasumən, kən magĭm. ²⁶ Kən nĭkuti wit wĭr mĭn kəmotəwĭə motol iahgĭn motol noalat. Məto e nĭan əh, nĭkuti manuwiĭl rat mĭn kəmotər mĭn motuwa motol iahgĭn.

²⁷ “Kən slef mĭn rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, ‘Etəm-iasol. ?Nĭkuti wit mĭn itəm nəmərakin e rəhan nasumən, ilat nĭkuti wit wĭr mĭn əm, o kəp? ?Məto tahro nĭkuti manuwiĭl rat mĭn kĭnotər?’ ²⁸ Kən təmən-ĭpən kəm ilat məmə, ‘Tĭkĭmĭr kit təmōl nat əh.’

“Kən rəhan slef mĭn kotən-ĭpən kəm in məmə, ‘?Məto tahro? ?Nakolkeike məmə ĭtĭmat ekotuwĭn kew rəkis manuwiĭl rat mĭn əh?’

²⁹ “Məto təmən-ĭpən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otəpəs. Okəmə ĭtəmat nakotuwin kew rəkis manuwiĭl rat mĭn, kən məta nakotew rəkis mĭn wit wĭr mĭn. ³⁰ Pəs ĭlau kəran əm kuər mətoarus-pən wit tĭnĭmətə. Kən ekən-ĭpən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwiĭl itəm tərət motəlis o nərakin-pənən e nĭgəm. Uarisĭg okotəulək-in wit wĭr mĭn moatəmĭk moatuwa e nĭpəgnoa nĭmə rəhak itəm katəlĭn nagwənən ĭkĭn.’ ”

Nĭmaa nəghatən e

*nĭkuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kən Iesu təmuəh nĭmaa nəghatən kit mĭn kəm ilat məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgĭn in tahmen e nĭkuti mastat itəm etəmim təmos muwĭn məfe e rəhan nasumən. ³² Nĭkuti mastat əh in nətĭn agĭn, məto nĭan in otəwĭə, in otuwa iahgĭn tahmen e nĭg kit, kən mənĭg mĭn itəm koatiwĭg ĭlis okotuwa motol nĭmaalat e nelmĭn mĭn.”

Nĭmaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

³³ Kən Iesu təmuəh nĭmaa nəghatən kit mĭn məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgĭn in tahmen-pən e is noan məsĭn itəm pətan kit tətalkĭn e flaoa tərət itəm kəmōl-pən e pesĭn asol, kən tətahl flaoa rafĭn tətasis matol iahgĭn.”

13:22: Luk 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17 * **13:30:** Mastat in nĭg itəm katol-pən nĭkutin e nagwənən məmə tatəpien wĭr. Nĭkutin in natiəkaku agĭn.

³⁴ Natimnat min əh rafin, Iesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nipahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolan əh təmol nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nipahrienən lan. Təmən məmə, “Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən min. Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluaiğ-in ilat nian emətuoun matol nətueintən məfoarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nıpati nimaa nəghatən e manuwihl

³⁶ Kən Iesu təmıet rəkis e netəmim, kən muwın e nıpəğnoa nımə kit. Kən rəhan min netəmim kəmotuwa ron motəpəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nıpati nimaa nəghatən e manuwihl itəm təmə e nasumən.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ıpən məmə, “Etəmim itəm təmərakın nıkuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kən nasumən, in nətueintən, kən nıkuti wit wir min, ilat u netəmim rəha Uğın itəm tətəməmə elat. Kən manuwihl rat min, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kən tıkimır itəm təmuwın mərakın manuwihl rat, in Setan. Kən nian okəulək-in nasumən, in nımnun nian, kən netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo min. ⁴⁰ Okotəmık manuwihl rat motan-ətip e nıgəm, nolən əh tahmen əm e nımnun nian.

⁴¹ “Io Nəti Etəmim, ekahl-ıpınə nagelo min rəhak okotuwin ikın iatəməmə ikın, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat min. ⁴² İlat okotərakın-pən ilat e nıgəm asol, kən ikın əh netəmim okotasək kən moatəgətın nəlulıl min. ⁴³ Kən netəm koatəuatıp okotasıə tahmen e mıt e nəməmə rəha rəhalat Tata Uğın. Etəm matəlğın tatıg, in otəkəıke mətəlğın-wır nəghatən min u.”

Nimaa nəghatən e bokis məni itəm tatəhluaiğ

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəıke matən məmə, “Nəməmə rəha Uğın in tahmen e bokis məni kit itəm tatəhluaiğ e nəptən kit. Kən etəmim kıt təmətan məplan bokis məni əh, kən tatıg mıtənım min. Nıkin təməgıen pık, kən təmuwın molsalım-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmtın nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Nəməmə rəha Uğın in tahmen e etəmim itəm tategəs-in natimnat, kən matol-salım-in min. Kən in tategəs-in kəpiel wır min nəmtılət tıəkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwır pık ağın, kən in təmuwın molsalım-in rəhan natimnat rafin, kən muwın mos-nəmtın perel əh kən mıləs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəıke matən məmə, “Nəməmə rəha Uğın in tahmen e nian netəmim koatərakın-pən net əpəh itəhəl moatos nəm pısın pısın min lan. ⁴⁸ Nian net tınərioah e nəm, kən kotıuw-par net, kən motoor nəm min motaii-pən nəm wır min e kətim asol min rəhalat, məto okotərakın nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e nımnun nian, nagelo min okotuwa motos-ırəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm koatəuatıp, ⁵⁰ kən motərakın-pən netəm kotərat e nıgəm asol, kən ikın əh netəmim okotasək moatəgətın nəlulılət.

⁵¹ “?İtəmat nəkotıtun natimnat min un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “Əwəh.” ⁵² Kən təmən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəgətun min rafin

rəha Lou itəm kəmægətun wir ilat e nərəmərəən rəha Uhgın, kotahmen e etəmiasol rəha nimə itəm rəhan nautə tepət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit min tatos-irəkis nat oas.”†

Ien itəm kəsisiai-inən

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tinol namnun nuəhən nimaa nəghatən min əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwin iman ikin. Kən təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “?Suah u təmiləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pişpis min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wir in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat tasagienən ron kən motəuhlin mantaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatsisai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min netəmim e nişəgnoa nimə rəhan, ilat əm kəsotisai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pişpis tepət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatərəməə e nitən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol min məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh min e nimisən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pişpis min.”

Nimisən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nimisən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kig Herot Antipas təmakləh-in Herotias u pətaguihl rəha pia Herot u, Filip Kitəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlim Jon o Herotias, məlis ətain, miləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otəhamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. İlat koatsisai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmol lafet kit rəha nian təmaii lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmol danis aupən e nişənəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis təmol Herot Antipas nikin təmuwin pik lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawil məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətin, kən nətin təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nikin təpou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwıa nəti Herotias, məto-inu o rəhan noanawil ne nəniəkisən itəm təmol e nişənəmti netəmim. ¹⁰ Kən təmahlıp-ən netəmim neen kotuwin e kalapus, kən ilat kəmotətətip rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nəti Herotias, kən

† **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəghat-in nəghatən rəha Uhgın itəm kəmətə rəkis e Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tatəghat-in nəgətunən wi rəha Iesu. **13:54:** Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42 **13:57:** Jon 6:42 **14:3-4:** Lev 18:16; 20:21; Luk 3:19-20 **14:5:** Mat 21:26

in tamos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwın motiləs nıpətın motuwın motitənim, kən motuwın motən-ipən kəm Iesu.

Iesu təmagwən netəmim

faif-taosan

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu tənəto nammusən əh, kən tənətıpən e bot kit muwın əpəh ikin kıkə-kıkə ikin. Məto nian nımanın netəmim kəmotıtun ikin təmuwın ikin, ilat kəmotiet e rəhalat latuənu mın motaliwək ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu təmuwar, təməplan nımanın netəmim tepət, kən nıkin təmahmə olat matakəike ilat, kən mol-wır nımısən mın rəhalat.

¹⁵ Kən ehnaipən iuəhkır o napınəpən, rəhan mın netəmim kəmotuwa ron moatən məmə, “İkin-u, ikin kıkə-kıkə ikin, kən otəsuwəhən talugin. Ah-ıpən nımanın netəmim məmə okotuwin latuənu mın motos-nəmtın nigılal neen nagwənən.”

¹⁶ Kən Iesu tənən-ipən məmə, “Kəp. Otəpəs əm ilat kotatig, kən itəmat əm otagwən ilat.”

¹⁷ Məto komotən-ipən kəm in məmə, “İtəmat ekoatos əm pıret faif ne nəm kəiu.”

¹⁸ Kən tənən məmə, “Otos motuwa kəm io.” ¹⁹ Kən mən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh ləhau e manuwıhl. Kən təmos pıret faif ne nəm kəiu əh, masıpər əpəh e neai, matəfak-pən ron, kən məmkas pıret. Kən təmos-ipən kəm rəhan mın netəmim, kən ilat kotos-ipən kəm nımanın netəmim. ²⁰ Kən ilat rafın kəmotagwən, nərpılat tasis. Kən nımısmısı nagwənən itəm kəmotapəs, netəmim rəha Iesu kəmotai-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wır. ²¹ Kən netəmim itəm kəmotagwən, nəman əm tahmen e faif-taosan, məto kəsafınən nıpitan ne nisualkələh.

Iesu təmalıwək e nəhau

(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Kən Iesu tənən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotətıpən e bot motaupən moatuwin entənıpən-pən e lek, məto in otahl-ipən netəmim kotıtəlig-pən iməlat mın ikin. ²³ Nian tınahl-ipən rəkıs netəmim, kən muwın əpəh ilıs e nıtot kit in pısın əm, məmə otəfak. Nian tınalugən, Iesu pısın əm əh-ıkin, ²⁴ məto bot tınuwın rəkıs ilugin e lek, kən tınatıləs pıkan nımətəg, kən peau-peau mın kınəotəh bot.

²⁵ Kən lapın iuəhkır o nıanən, Iesu təmalıwək e nətuei nəhau muwa olat.

²⁶ Məto nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan in tətalıwək e nətuei nəhau, kən kəmotəgın pık moatən məmə, “!Ei, narmı etəmim kit!” Kən kəmotasək əfəməh məto-inu koatəgın.

²⁷ Məto uəhai əm, Iesu təməghat kəm ilat məmə, “!Ei, nıkitəmat tətul məhəməhə. İo əpəh. Sotəgınən!”

²⁸ Kən Pita təmə, “İərəmərə, okəmə ik pahrien, kən aun-in io ekalıwək e nətuei nəhau mına.”

²⁹ Kən Iesu tənən-ipən məmə, “Wa.”

Kən Pita tıet e nətuei bot, kən malıwək e nətuei nəhau matuwın o Iesu.

³⁰ Məto nian təməplan nımətəg, kən nıkin təməgın pık, kən mınətuoun mətamnım mətasək-pən o Iesu matən məmə, “!İərəmərə, asıtu lak!” ³¹ Kən roıu agın, Iesu təmeə-pən maskəlim Pita, kən mən-ipən kəm in məmə, “İk rəham nahatətəən təkəku agın. ?Tahro rəham nahatətəən təkəku lak?” ³² Kən

nian kəmuətipən e bot, kən nīmətag təmurahl nelmin. ³³ Kən ilat e nətuei bot kəmotos-ipən nisiiān asol kəm in moatən məmə, “Pahrien, ik Nəti Uhgīn.”

³⁴ Nian kinotuwin entənipən-pən, kəmotuwar e nəptən Kenesaret. ³⁵ Kən nian netəmim əh-ikin əh kinotitun Iesu, kotahl-ipən nəghatən tuwin mitaləu o netəmim e latuənu min rafin əh-ikin. Kən kəmotos rəhalat min netəmim itəm koatimis motuwa o Iesu, ³⁶ kən kəmotəkəike o Iesu məmə ilat itəm koatimis okotek əm nīpəgnəmti kot rəhan. Kən ilat rafin itəm kəmotek nīpəgnəmti kot rəhan, rəhalat nīmīsən təmīkə, kən kəmotəwīr.

15

Nat itəm tatol etəmim tamkīmīk (Mak 7:1-23)

¹ Kən Farisi min neen ne iəgətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motətapəh ron məmə, ² “? Tahro rəham netəmim koatəgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, mətə kəsotaupənən motaikwas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Mətə tahro itəmat min nakoatəgəhl Lou rəha Uhgīn o naskəlīm əskasikən kastom rəhatəmat? ⁴ Iatən nəhlan mətə-inu, Uhgīn təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiiān-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən min məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’ ⁵ Mətə itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit mənī əh-ikin itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pīsīn mənī u məmə rəha Uhgīn,’ ⁶ kən okol in otəsisiiān-in rəhan tata, kən məsos-ipənən mənī u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgīn tatol nat əpnapīn lan, mətə-inu itəmat nakotolkeike məmə nakotaskəlīm kastom rəhatəmat min əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwīr, mətə nīkitəmat tamkīmīk! Ien Aesea təməghat-in itəmat ətuatip nian tətətən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm min u koatīsiiān-in io e nohlilat əm, mətə nīkilat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnapīn əm, kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən min rəhak, mətə in nəghatən min rəha netəmim əm.’”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmim tamkīmīk e niganəmti Uhgīn, mətə nat naka itəm tatiet e nohli etəmim, in tatol etəmim tamkīmīk e niganəmti Uhgīn.”

¹² Kən rəhan netəmim kotuwa ron moatətapəh məmə, “?Nəkītun məmə Farisi min, nīkilat tərət nian kəmotətə nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nīg min rafin itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfəən, okew-pər ilat nokīn. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatit netəmim, mətə niganəmtīlat təpīs. Okəmə etəmim itəm niganəmtīn təpīs tit etəmim kit min itəm niganəmtīn təpīs, kən ilau kərən okīaiwīg-pən e noakīmīl.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nīpətī nīmāa nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat rəhak netəmim, mətə itəmat min nəsititunən əh? ¹⁷ ?Nəkotitun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwin e nohli etəmim meiuaiu e nərpīn, kən miet min e nīpətī etəmim? ¹⁸ Mətə

natimnat itəm tatisi-pən e niki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgín. ¹⁹ Tol nəhlan mətó-inu, natimnat itəm tatisi-pən e niki etəmim kotal nulan: nətəligən tərət mìn; nohamnuan etəmim; nakläh-inən pətan; nípitan ne nəman ne, koatit anion ilat mìn; naklähən; nəghat eiuəən e netəmim; nən ratən nərgi etəmim. ²⁰ Inu natimnat itəm tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgín, mətó okəmə suah kit təsaiquasən nelmín kən mətəgwən, inu təsolan in tamkimik e niganəmti Uhgín.”

Nahatətəən rəha

pətan Iaihlua

(Mak 7:24-30)

²¹ Kən Iesu təmiet ikin əh, kən muwín ikin itəm taon kəiu əh, Taea ne Saeton katuəmähl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, Iaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətəsək əfəmäh məmə, “Iərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun io. Narmín rat kit təkaskit tətətig e nətik pətan matərəkín in.”

²³ Mətó Iesu təsən-ipən agín-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəike ron, mətən məmə, “Ahl-ipən in isəu, mətó-inu tətəsək əfəmäh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ipa əm io o sipsip mìn rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəlue.” ²⁵ Mətó pətan əh təmuwa mīsín nulin aupən e Iesu matən məmə, “Iərəmərə, asitu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatipən məmə ekos nagwənən nigí nisualkələh, kən mərakin-pən kəm kuri mìn.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəmərə. Mətó kuri mìn koatun nímismisi nagwənən itəm təmisas e tepíl rəha iərəmərə mìn rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, pətan. !Rəham nahatətəən in iahgín! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nípahrienən.” Kən roiu agín, netín pətan təməwir.

Iesu təmol-wir nímisən tepət

²⁹ Kən Iesu təmiet ikin əh maliwək e níkali Lek Kalili. Kən mər muwín əpəh ilis e nitot kit kən matəpələh. ³⁰ Nímanín netəmim kəmotuwa ron, moatəmík netəm mìn u itəm nelkílat təməfaiu-əfaiu, ne netəm niganəmtilat təpís, ne netəm nípətílat məsín təmímís, ne netəm kotəruru nəghatən, ne nímisən písín písín mìn. Kən motəlín-pən ilat iuəhkír o Iesu, kən təmol-wir ilat.

³¹ Kən nímánín netəmim narmílat təmíwíg nían kəmotəplan netəm kotəruru nəghatən kínotəghat, ne netəm nípətílat məsín təmímís kínotəwir, ne netəm nelkílat təməfaiu-əfaiu kínotaliwək, ne netəm niganəmtilat təpís kínootəplan nat. Kən moatənwiwi Uhgín rəha Isrel.

Iesu təmagwən netəmim

fo-taosan

(Mak 8:1-10)

³² Kən Iesu təmaun-in rəhan netəmim kotuwa ron, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Níkik tınahməh pik o netəmim mìn u. Kitat mìn ilat o nían kísil əh-roiu, kən nat tikə məmə okotun. Esolkeikəən məmə ekahl-ipən ilat koatuwin, nəumís tus ilat, mətən, neen kotímís-eah əpəh e suatíp.”

³³ Kən rəhan netəmim kotən-ipən kəm in məmə, “?Okotos hiə píret u ikin-u, ikin taruən-aruən ikin itəm təhmen məmə okotəgwən nímánín netəmim lan?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Píret kuwəh u nakoatos?”

Kən kotən-ipən məmə, “Ekoatos píret sepín ne nəm əkəku noan məsín əm.”

^{15:24:} Mat 10:6 * ^{15:26:} Nəghatən u ‘nisualkələh’ tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u ‘kuri’ tatəghat-in Iaihlua mìn. ^{15:31:} Mak 7:37 ^{15:32:} Mat 14:14

³⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm nimanin netæmim mæmæ okotæpælæh e næptæn. ³⁶ Kæn tæmos pîret îlat sepîn, ne næm ælkælæh, kæn mæfak-pæn lan, kæn mæmkas îlat, môs-ipæn kæm ræhan netæmim mîn, kæn kotos-ipæn kæm netæmim. ³⁷ Kæn îlat rafin kæmotun nærpilat tasis. Kæn netæmim ræha Iesu kotaii-pæn nîmismîsi nagwænæn itæm kæmotun kapæs e kætîm asol îlat sepîn, kæmotær kær wîr. ³⁸ Netæmim itæm kæmotun, næman îlat fo-taosan, mæto kæsafinæn nîpitan ne nîsualkælæh. ³⁹ Kæn Iesu tahl-ipæn nimanin netæmim koatuwîn, kæn in tæmætîpæn e bot muwîn îkîn Makatæn.

16

Farisi mîn ne Satusi mîn koatætæpæh o næmtætîn kit (Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kæn Farisi mîn ne Satusi mîn kæmotuwa o Iesu, kæn kæmotæghat æuhlin kæm in mæmæ otol kæm îlat næmtætîn kit ræha nego e neai, inu nat pîspîs asol itæm otægætun mæmæ Uhgîn tæmahl-ipa in.* ² Kæn tæmæn-ipæn kæm îlat mæmæ, “Nian tînehnaipæn, nakotæn mæmæ, ‘olawîg tærauiæ, mæto-inu napuæ tînasîæ.’” ³ Kæn laulaugîn nakotæn mæmæ, ‘Nuhuæn otæfik, mæto-inu napuæ tînasîæ mîtælau.’ Nækotîtun nænæn nîpætî næmtætîn mîn e nîmal napuæ itæm tatîet, mæto nækotæruru nænæn nîpætî næmtætîn itæm nækotæplan æh-roiu.

⁴ “Itæmat netæm roiu ne, nakotærat, itæmat netæm Isrel næmotæpæs ræhatæmat nahatætæn o Uhgîn, tahmen e pætæn kit tapæs ræhan îrman matætæu-pæn suah pîsîn. Kæn roiu nakotolkeike mæmæ ekol næmtætîn kit itæm otægætun mæmæ emîsi-pæn o Uhgîn. Mæto Uhgîn otos-ipæn æm næmtætîn kitîæh æm, kæn inæh næmtætîn ræha îen æh Jona.” Kæn tæmapæs îlat matuwîn.

Is ræha Farisi mîn ne Satusi mîn (Mak 8:14-21)

⁵ Nian Iesu ne ræhan mîn netæmim kæmoatuwîn entænîpæn-pæn e Lek Kalîli, ræhan netæmim kæmotaluîn mæmæ okotos pîret neen. Kæn nian kînotuwîn entænîpæn-pæn, ⁶ kæn tæmæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ, “Onakoatæto itæmat o is ræha Farisi mîn ne Satusi mîn.”

⁷ Kæn kæmoatæn-ipæn kæm îlat mîn mæmæ, “Tatæghat næhlan mæto-inu kæmotaluîn næmîkæn pîret neen.”

⁸ Mæto Iesu tînitun ræhalat nætæligæn, kæn tæmæn-ipæn kæm îlat mæmæ, “Ei, ræhatæmat nahatætæn tækæku agîn. ?Tahro nakoatæn-ipæn kæm itæmat mîn mæmæ pîret tikæ otæmat? ⁹ ?Næsotîtunæn æh, o kæp? ?Nînotaluîn pîret faif u itæm emagwæn netæmim faif-taosan lan, kæn uarisîg, næmotaii-pæn nîmismîsi nagwænæn itæm kæmapæs e kætîm asol kuwæh? ¹⁰ ?Kæn nînotaluîn pîret sepîn u itæm emagwæn netæmim fo-taosan lan, kæn uarisîg, næmotaii-pæn nîmismîsi nagwænæn itæm kæmapæs e kætîm asol kuwæh? ¹¹ ?Tahro itæmat næsotîtunæn mæmæ esæghat-inæn pîret? Oatæto itæmat o is ræha Farisi mîn ne Satusi mîn.”

¹² Kæn e nian æh, îlat kæmotîtun mæmæ in tæsæghat-inæn is ræha nolæn pîret mæmæ okoatæto îlat ron, mæto okoatæto îlat o næghatæn mîn itæm Farisi mîn ne Satusi mîn koatægætun netæmim lan.

Pita tæmæn mæmæ Iesu in Kristo (Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Nian Iesu tæmuwa îkîn Sisaria Filipæe, mæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ, “?Netæmim kotæn mæmæ pah u io, Nætî Etæmim?”

* **16:1:** Farisi mîn ne Satusi mîn, nîkîlat tæht mæmæ Iesu tæruuru nolæn næmtætîn kit, kæn netæmim okotæplan mæmæ in tæsisî-pæn e Uhgîn. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 **16:4:** Mat 12:40; Jona 1:17 **16:6:** Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38

14 Kən kotən-ipən məmә, “Neen koatən məmә ik Jon Baptais, neen koatən məmә ik ien Elaija, kən neen koatən məmә ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ikin.”

15 Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Məto tahren etəmat? ?Nakotəmә pah u io?”

16 Kən Saimon Pita təmən-ipən məmә, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ıpa, ik Nəti Uhgın itəm tətatıg matəmegəh.”

17 Kən İesu təmən-ipən məmә, “Uhgın təmawte-in rəhan nəwıwıran kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmә etəmim әm təmöl-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata әpəh e nego e neai itəm təmöl әp nat u kəm ik. 18 Kən ekən-ıpınә kəm ik məmә ik Pita, u nıpətın təmә kəpiel. Kən ekiləkin rəhak nıməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nımısən† otəsaprəkis-inən. 19 Ekos-ıpınә kəm ik nepətən itəm tətisi-pən o Uhgın әpəh e nego e neai. Kən әpəh e nego e neai, Uhgın tınegəhan-in rəkis nəwıwıam itəm onakən e nətueıntən. Nian onakahtosıg-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.” 20 Kən mən-ıpın әskasık kəm rəhan netəmim məmә okəsotən-ıpınən kəm suah kit məmә in Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ıpa.

Iesu təmən-ıarəp rəhan nımısən

(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

21 E nian әh, İesu təmätuoun matən-ıarəp kəm rəhan netəmim məmә in otəkaike muwin Jerusalem, kən etəm-ıasol mın rəha noanol rəha İsrıl, ne pris asol mın, ne ləgətun mın rəha Lou, okotol in təto nəhməən e nəratən tepət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nian kisil, in otəmegəh mın e nımısən.

22 Kən Pita tos pisin İesu, kən mətuoun matən-ıəhau matən məmә, “İərәмərə, Uhgın otəkaike mahtosıg-in nat әh. !Nat әh okol təsuwamən mol nıpahrienən lan!”

23 Kən İesu talalin mən-ıpın kəm Pita məmә, “!Setan! !Uwın isəu ron io! İk nəhtahtosıg-in io. Rəham nətəlıgən sənəmә nətəlıgən rəha Uhgın, məto in nətəlıgən rəha netəmim әm.”

24 Kən İesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmә, “Etəmim itəm tolkeike məmә otuarısıg-in io, otəkaike maluin atıp in, kən mılās rəhan nıg kəməlūau matəu-pa io. 25 Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pik wək әm məmә rəhan nəmegəhən e nətueıntən u in otəwıwı, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otımıs o nərgək, in otos nəmegəhən lılin. 26 ? Okəmә etəmim kit tatos rafın natımmat e nətueıntən, məto uarisig lan otımıs kən təsosən nəmegəhən lılin, in təmöl win e nat kit təwıwı, o kəp? Kəp. Okol suah әh təsos-ıpınən nat kit kəm Uhgın məmә Uhgın otos-ıpın nəmegəhən lılin kəm in. 27 Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo mın e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ıpın nətuəən kəm netəmim rafın e wək ətuatıp itəm kəmotol. 28 İatən-ıpınә nıpahrienən məmә netəmim neen koatətul ukın-u itəm kəsotımısən motəmegəh әm nian Nəti Etəmim u in kıg, otuwa məmә in otərəmərə e natımmat rafın.”

16:14: Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 16:16: Jon 6:69 16:17: Kal 1:15-16 † 16:18: Nat u tatəhat-in nian suah kit təmımıs, məto nımısən, rəhan nəsanənən tıka o etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın. 16:18: Jon 1:42; Efes 2:20 16:24: Mat 10:38; Luk 14:27 16:25: Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 16:26: Mat 4:8-9 16:27: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Әpən 22:12

17

*Nipati Iesu tamuwa mol pisin
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Nian sikis tinuwa minuwin rakis, Iesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit ilahal motuwın əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pisin əm. ² Kən ikin əh, nipəti Iesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag təhmen e mitgər, kən rəhan natimnat tinuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu agin, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “İərəmərə. Təwir məmə itiməhal eməhaluwa ikin-u. Okəmə nakolkeike, ekiləkin makeen kisil u ikin-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag tamuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmiet e mal napuə matən məmə, “İnu nətik itəm iakolkeike pik. Niki tagien pik ron. İəhalətəlig-in in!”

⁶ Nian suah miləhal əh kəməhaləto nəghatən əh, kəməhalisi-pər məhalitənim-pən rəhaləhal-kapə e nəptən məhaləgin pik. ⁷ Məto Iesu tamuwa mek iləhal matən məmə, “Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhəlasipər, məsəhaləplanən suah kit, məto Iesu pisin əm.

⁹ Nian kəmotəiuaiu-pa e nitot, Iesu təmən kəm iləhal məmə, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətoarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh min e nimisən.”

¹⁰ Kən kəməhalən-ipən məmə, “?Məto təhro iəgətun min rəha Lou koatən məmə Elaija otəkəike maupən muwa min?”*

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nipəhrienən məmə Elaija otəkəike maupən muwa məmə otol-wir min natimnat rafin. ¹² Məto ekən-ipinə kəm itəməhal məmə, Elaija tinuwa rakis, məto netəmim kəsotitunən in, kən motol tərət lan. E nolən ahmen min əm, Nəti Etəmim otəto nəhməən e nelmilat.” ¹³ Kən rəhan netəmim kinotitun məmə tətəghat-in Jon Baptais kəm ilat.

*Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suakəku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kinotiet-pa o nimanin netəmim, suah kit tuwa misin nulın aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə, “İərəmərə, asəkitun nətik. Tətəut, kən matəto pik nəhməən lan. Nian tərət tətiet-pən e nigəm, matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwin o rəham netəmim, məto kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm roiu nəsotəhatətəən, kən ninotuwın isəu o suatip rəha Ughin. ?Onəghan nəpanotitun? ?Oekətətig kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otiləs suakəku motuwa kəm io.” ¹⁸ Kən Iesu təməghat əskasik kəm narmın rat, kən tiet e suakəku, kən roiu agin suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netəmim kəmotuwa kətul pisin ilat Iesu, kən motətarəh ron məmə, “?Təhro itimat ekotəruru nəhg-iarəpən narmın rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto-inu rəhatəmat nahatətəən təkəku əm, təsahmenən. Məto iakatən pəhrien kəm itəmat məmə, okəmə rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, nat əpnəpın təhmen e nikuti mastat u nətin

17:2: 2 Pita 1:16-18 **17:5:** Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 * **17:10:** Nian Ughin təməghat kəm iləhal əpəh e nitot, iləhal kəhalitun məmə Iesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmə Elaija otəkəike maupən muwa min, məto kəsəhaləplanən məmə Elaija tamuwa mol əpən-əpənə natimnat rafin. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tinol nəruən, məto-inu Iesu itəm in Kristo tinuwa rakis, məto Elaija təsuwamən əh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6 **17:12:** Mat 11:14
17:13: Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1

agin, kən nəkotitun nən-ipənən kəm nitot u məmә, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin əh,’ kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitiah əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Io Nəti Etənim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min. ²³ Netənim okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegəh min io e nimisən.” Kən rəhan netənim kəmototo tarat pik agin o nəghatən əh.

Takis rəha Nimə Rəha Uhgın

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netənim kəmotuwa Kapaneam, netənim rəha nosən mənı rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmә, “? Tahro? ?Rəham iəgətun tatətu takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmә, “Əwəh, tatətu.”

Nian Pita təmuwin e nıpəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmә, “?Saimon, nıkim təht mə naka? ?Kig min rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat min netənim, o netəm pisin min?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmә, “Koatos o netəm pisin min.”

Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətuən.

²⁷ Məto kitat kəsotolkeikən məmә kotol ilat kotəto tarat otat. Kən tol nəhlan, təwir məmә ik onəkuwin əpəh ləhau e lek, mərakin rəham nıpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nıpəgnoan, kən onəkəplan mənı silfa kit tahmen-in nətuən takis. Os muwin mos-ipən kəm ilat o nətuən rəhalau takis.”

18

Etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgın

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netənim rəha Iesu kəmotuwa ron motəpəh ron məmә, “?Pah u in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgın?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat, ³ kən mən məmә, “Pahrien iatən kəm itəmat məmә okəmә nəsotuhlinən itəmat motuwa mo-tahmen e nisualkələh, okul nəsotuwınən motatig əhgın nərəmərəən rəha Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, pah u otıləs-ıəhau atip in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgın.

⁵ “Okəmә suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etənim kit nıkin tagien o nosən suah u muwin e nıpəgnoa nimə rəhan, kən okəmә tatol e nərgək, kən tahmen məmә tatos io min e nıkin agien.

⁶ “Məto okəmә etənim kit tatiuw-pən rəhak kit etənim u tahmen e suakəku əh, məmә otol nolən rat, kən suah əh, Uhgın otol nalpınən asol kəm in. Kən nalpınən əh otəskasik taprəkis okəmә kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəl lokamnım məmә otamnım.

⁷ “Kəsi, nahməən asol otuwa o netənim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm netənim məmә okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən min əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatip rəha nəratən əh. ⁸ Okəmә nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwir pik məmә nian nakuwin e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tikə, taprəkis-in məmә ik nataskəlim nelməm kərən mil ne

† **17:20:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmәte e nəghatən Kris aupən, kəsəteən ves 21 u. Məto suah kit itəm tolkeike məmә otəhg-ıarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 **17:22:** Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13; 38:26 **18:1:** Luk 22:24 **18:3:** Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:5:** Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 **18:6:** Mak 9:42; Luk 17:1-2

nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e nigəm itəm tatuəp namnun tikə. ⁹ Okəmә nigənәmtim tol ik natol tәfagә, kән asul-irәkis mәрakin. Mәto-inu tәwir pik mәмә nian nakuwin e nego e neai, nigәнәmtim kit tikә, taprәkis-in inu mәмә ik nataskәlim nigәнәmtim kәрән mil, kән kәрakin-pән ik e nigәм asol itәм tatuəp namnun tikә.”

*Nimaa nәghatән o sipsip
itәм tәmәlue
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kән Iesu tәmән-ipән mәмә, “Nәkotәkәike moatitun wir mәмә nәsotehm-iәhauән netәmim rәhak min itәм kotahmen e nisualkәlәh, mәto-inu iatән kәм itәmat mәмә nagelo min itәм koatehm ilat, nian rafin ilat koatәtul e nigәнәmti rәhak Tata u tәtatig әpәh e nego e neai mәмә okotән-iarәp ilat kәм Uhgin.*

¹² “?Nikitәmat tәht mәмә naka? ?Okәмә etәmim kit rәhan sipsip wan-hanrit, kән kitiaһ tәlue mәtan, kән suah әh otol naka? In otapәs ilat nainti-nain әpәh e nitot, kән muwin megәs-in itәм un itәм tәmәlue. ¹³ Kән okәмә tәmәplan, iatән pahrien kәм itәmat mәмә, nikin otagien o sipsip u kitiaһ әm, taprәkis-in ilat u sipsip nainti-nain itәм kәsotәlueән. ¹⁴ E nolән ahmen min әm, rәhatәmat Tata әpәh e nego e neai, in tәsolkeikeән mәмә rәhan kit suakәku otuwın mәlue.”

*Piam itәм tatol nәratән
kәм ik
(Luk 17:3)*

¹⁵ Kән Iesu tәmән mәмә, “Okәмә piam kit tol nolән rat kit kәм ik, uwın mәplan itәlau pişin әm, kән nakән-ipән nat naka itәм tәmol tәsәtuatipән. Okәмә tәtatәlig-in ik, rәham nәghatән otol in tatitәlig-pa min nakuәwir otәlau min. ¹⁶ Mәto okәмә tәsәtәlig-inән ik, os etәmim kitiaһ o kәiu mәhaluwın min mәhalәplan mәмә nәghatән min rafin itәм onәkotән, okotitun mәмә ilat rafin niphrienән әm. ¹⁷ Mәto okәмә tәsәtәlig-inән ilat, әn-ipән kәм nimәfak. Mәto okәмә tәsәtәlig-inән nimәfak, kән nimәfak otәplan in tahmen e Iaihlua o etәmim rәha nosән mәni e takis.

¹⁸ “Iatән pahrien kәм itәmat mәмә, әpәh e nego e neai, Uhgın tinegәhan-in rәkis nәwiatәmat itәм nakotән e nәtueintән. Nian nәkoatahtәsиг-in nat kit o nakoategәhan-in nat kit, kән otol mihin.

¹⁹ “Kән iatән min kәм itәmat mәмә, okәмә itәlau kәiu nakuән nәghatән kit muәlis e nat kit itәм nakәtuәtapәh ron o Uhgın, kән rәhak Tata әpәh e nego e neai otol nat naka itәм nakәtuәtapәh ron. ²⁰ Tol nәhlan mәto-inu, ikin pәhruән etәmim kәiu o kisil kәhaluwa kitiaһ e nәrgәk, io itimә min ilat.”

Nimaa nәghatән e etәmim itәм tәsaluinән kaon rәha suah kit

²¹ Kән Pita tәmuwa o Iesu kән mәtapәh ron mәмә, “Iәrәmәgә. ?Ekaluin nolән tәrat itәм piak tәmol kәм io mau kuwәh? ?Mau sepın tahmen, o?”

²² Kән Iesu tәmән-ipән mәмә, “Iakән-ipinә kәм ik mәмә, sәnәmә mau sepın әm, mәto mau sepinte-sepin.†

18:8: Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas agin tepәt rәha Niutesteman itәм kәmәte e nәghatән Kris әupән ikin, ves 11 tikә. In tatән mәмә, “Kән io, Nәti Etәmim, emuwa mәмә ekosmegәh ilat u itәм kәmotәlue.” **18:10:** Hip 1:14 **18:15:** Luk 17:3; Kal 6:1 **18:16:** Dut 19:15; Jon 8:17 **18:18:** Mat 16:19; Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24; Jon 15:7 † **18:22:** Nipәtin rәha “mau sepinte-sepin” mәмә kitat kotәkәike motaluin nәratән rәha suah kit nian rafin, namnun tikә. **18:22:** Luk 17:4

²³ “Nakəkaike mol nəhlan məto-inu nərəmərən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon mın itəm rəhan netəmim kəmotol kəm in məmə ilat okotətou. ²⁴ Nian tınətuoun wək əh, kotilas rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmöl kaon iahgin iahgin, tahmen e ten-taosan talen.† ²⁵ Məto suah əh tınəruru nətəuən, kən tol nəhlan, kig təmən məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat mın rafin məmə otətou rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuiuu misin nulin aupən in. Kən matəkaike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?’ ²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkıtun in, kən məpəs rafin rəhan kaon məmə otəsətəuən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

²⁸ “Məto nian iolwək u təmuwın, kən məplan etəmim kit u təmöl kaon kəm in, wan-hanrit tenarius.‡ İlau kərən iolwək mil kətioal wək kitəh əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluın rəhan kaon, in təmaskəlım itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmktıp nentou, matən məmə, ‘!Ətu-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

²⁹ “Kən iolwək un itəm təmöl kaon kəm in, teiuiuu misin nulin matəkaike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Məto in təmə, kəp. Kən təmuwın mən məmə okiləs suah u kan kiləs-ipən e kalapus mətoarus-pa otətou rafin rəhan kaon mın itəm təmöl. ³¹ Nian iolwək mın neen kəmötəplan nat əh, nikilat təmahmə pik ron, kən motuwın motən-ipən kəm etəm-iasol natimnat rafin itəm kəmötəplan.

³² “Kən etəm-iasol təmaun-in iolwək un tuwa təmən-ipən kəm in məmə, ‘İk iolwək itəm tərət agın. Emapəs rafin rəham kaon məto-inu nəmatəkaike ron io. ³³ ?Təhro nəsasəkıtunən suah u natioal wək itəlau mın, tahmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’ ³⁴ Kən neməha təmöl etəm-iasol, kən təmən məmə okiləs kan kiləs-ipən e kalapus məmə etəm tatehm kalapus otol nalpınən kəm in mətoarus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmöl.”

³⁵ Kən nian İesu təmöl namnun nımaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən e suatıp kitəh əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat rafin, okəmə nəsotaluın pahrienən nəratən itəm piatəmat mın koatol kəm itəmat.”

19

İərman ne pətan kətuapəs ilau mın (Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian İesu təmöl namnun nənən natimnat mın u, təmıet Kalılı muwın nıtən Jutia entənıpən-pən e nıkali nəhau Jotan. ² Kən nımanın netəmim kəmötuarısıg-in in motuwın əh-ikın əh, kən təmöl-wır ilat e nımısən mın.

³ Kən Farısı mın neen kəmötöl noa eko-eko məmə otıuw-pən İesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatıpən. Kəmotuwa o İesu motən məmə, “?Lou tatən məmə İərman titun napasən rəhan pətan o nat əpnapın əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmə, “?Nəmotafın o kəp məmə, e nətuounən muwın mətoarus-pa u-roiu, Uhgın u itəm təmöl netəmim rafin, təmöl İərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmə, ‘O nat əh in əh, İərman otəpanapəs rəhan

† 18:24: Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən mani rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu. § 18:28: Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu. 18:34: Mat 5:25-26 18:35: Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13 19:4: Jen 1:27; 5:2

tata ne mama, kæn mætuatig ilau ræhan pætæn. Kæn ilau okuea nipætīlau kitīæh.’
 6 Kæn roiu, ilau sænæmæ kæiu, mæto kitīæh æm. Uhgīn tīnīlpin ilau kīnuea
 minioal kitīæh, kæn o nat æh, pæs etæmim kit okol tæsætātipæn ræhalau natīgæn.”

7 Kæn Farisi mīn kotæn-ipæn mæmæ, “? Mæto tahro Moses tæmæn mæmæ
 etæmim tītun nos-ipænæn naōa kit kæm ræhan pætæn o napæsæn, kæn mahl-ipæn
 tatuwin?”

8 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Moses tæmegæhan-in itæmat noanol ræha Isrel
 mæmæ onækotapæs ræhatæmat nipītan mīn mæto-inu ræhatæmat-kapæ tæskasik
 pik. Mæto aupæn, tæmæsolæn nulan. 9 Mæto iakatæn kæm itæmat mæmæ, okæmæ
 suah kit tatol tīfos mætapæs ræhan pætæn itæm tæmæsætæu-pæn anionæn iærman
 pīsin kit, kæn suah u mit pætæn pīsin, tahmen æm mæmæ in tætaklæh-in pætæn æh,
 mateguafæl ræhan pætæn ætuatip.”

10 Kæn netæmim ræha Iesu kotæn kæm in mæmæ, “Okæmæ natīgæn ræha iærman
 ne pætæn tæskasik pik nulan, tæwir mæmæ iærman ne pætæn okæsioalæn marit.”

11 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Sænæmæ netæmim rafin okotītun nosæn
 næghatæn u, mæto netæm mīn æm un itæm kæmos-ipæn næghatæn u kæm ilat,
 in ræhalat æm. 12 Tol næhlan mæto-inu, netæmim neen okæsotolæn marit o
 nat pīsin pīsin mīn. Kit okol tæsolæn marit mæto-inu nipætīn mæsin tærat nīan
 tæmaiir. Kit okol tæsolæn marit mæto-inu netæmim kæmotærækin nipætīn mæsin.
 Kæn kit tatæn atip mæmæ in otæsolæn marit mæmæ otol wæk ræha næræmærgæn
 ræha Uhgīn. Etæmim itæm tītun nosæn næghatæn u, in tæike mos.”

Iesu tæmfak o nisualkælæh

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Kæn netæmim kæmotæmik nisualkælæh motuwa o Iesu mæmæ otælæhæu-pæn
 nelmīn elat, kæn mæfak olat. Mæto netæmim ræha Iesu kæmotæn-iæhau ilat.

14 Mæto Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Pæs nisualkælæh kotuwa ron io, sotæn-iæhauæn
 ilat, mæto-inu næræmærgæn ræha Uhgīn in ræha netæmim mīn u kotol nulan.”

15 Kæn tæmælæhæu-pæn nelmīn elat, kæn mīet ikīn æh.

Etæm aluæ itæm ræhan

nautæ tæpæt

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Kæn suah kit tæmuwa o Iesu mæn-ipæn mæmæ, “Iægætun. ?Io ekækæike mol
 wæk naka itæm in tæwir mæmæ ekos næmegæhæn līlin?”

17 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “? Tahro nakatætāpæh ron io o nat naka
 itæm tæwir? Suah kitīæh æm itæm in tæwir. Okæmæ nakolkeike mæmæ nakos
 næmegæhæn līlin, ætæu-pæn næghatæn mīn ræha Lou.”

18 Kæn suah u tæmæn-ipæn mæmæ, “?Lou mīn pæhruan?”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Sohamnuæn etæmim, kæn mæsaklæh-inæn
 pætæn, kæn mæsaklæhæn, kæn mæseiueiuææn e kot, 19 kæn mīsiæi-in ræham tata
 ne mama, kæn molkeike ik kit tahmen æm mæmæ nakolkeike atip ik.”

20 Kæn etæm aluæ u tæmæn-ipæn mæmæ, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka
 mīn æh-ikīn itæm emæsolæn?”

21 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Okæmæ nakolkeike mæmæ ræham nolæn
 otætætātip agin, uwīn mol-salīm-in ræham nautæ, kæn mos-ipæn mæni lan kæm
 ian-rat mīn. Kæn ik onakos natimnat wīr æpæh e nego e neai. Kæn wa, mætæu-pa
 io.”

22 Nīan etæm aluæ tæmæto næghatæn æh, kæn tæmagim matuwīn nīkin tæpou
 mæto-inu ræhan nautæ tæpæt.

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “Ekætæn pahrien mæmæ, tiækis o etæmim itæm ræhan nautæ tepæt mæmæ otuwîn matig ahgin næræmæææn ræha Uhgîn. ²⁴ Kæn iatæn min kæm itæmat mæmæ, tiækis mæmæ kamel otuwîn-pæn e nipæg nitel, mæto tiækis pik mæmæ etæm ræhan nautæ tepæt otuwîn matig ahgin næræmæææn ræha Uhgîn.”

²⁵ Nian netæmim ræha Iesu kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig pik, kæn motæn-ipæn mæmæ, “?Kæn pah titun nosæn næmegæhæn lilin?”

²⁶ Kæn Iesu tæplan ilat kæn mæn mæmæ, “Nat u, okol etæmim tæsolæn. Mæto Uhgîn, in titun nolæn natimnat rafin.”

²⁷ Kæn Pita tæmæn-ipæn mæmæ, “Emotapæs natimnat rafin mæmæ ekotætæu-pæn ik. ?Nat naka u, o nian kit in ræhatimat?”

²⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, e nian itæm natimnat rafin okotæuhlin motuwa motuwiwi, kæn Næti Etæmim otapælæh e ræhan jea ræha kig itæm in tæhag-æhag mæwir agin, kæn itæmat un itæm næmoatætæu-pa io, onækotapælæh min e jea ræha kig ilat tuelef, kæn motæmæææ e noanol min ilat tuelef ræha Isrel. ²⁹ Kæn netæmim rafin un itæm kæmotapæs ræhalat nimæ min, o pialat min, o winilat min, o ræhalat tata o mama, o nenatilat min, o ræhalat næptæn min o nærgæk, Uhgîn otos-ipæn natimnat min æh tepæt pik agin kæm ilat, kæn mos-ipæn næmegæhæn lilin kæm ilat. ³⁰ Mæto netæmim tepæt itæm koatætul aupæn e nætueintæn roiu, okotuwa motætul uarisig e næmegæhæn itæm otuwa. Kæn netæmim tepæt itæm koatætul uarisig e nætueintæn roiu, okotuwa motætul aupæn e næmegæhæn itæm otuwa.”

20

Nimaa næghatæn e iolwæk min æpæh e nasumæn

¹ “Tol næhlan mæto-inu næræmæææn ræha Uhgîn tahmen e etæm-iasol kit ræha nasumæn. Tæmiet laulaugin agin mæmæ otegæs-in netæmim okotuwa motol wæk e ræhan nasumæn. ² Kæn in tæmæn mæmæ otætou ilat kitiah kitiah wan tenarius* e nian kitiah, kæn mahl-ipæn ilat kotuwîn e ræhan nasumæn.

³ “Iuæhkîr nain klok laulaugin, tæmiet muwîn e maket mæplan netæmim neen koatætul mæsololæn nat kit. ⁴ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Itæmat min, otuwîn motol wæk æpæh e ræhak nasumæn, kæn ekætou itæmat e mæni itæm tætuatip.’ ⁵ Kæn kæmotuwîn.

“Kæn iuæhkîr o tina, tæmiet muwîn mol nat kitiah æm, kæn mol min e tri klok ehnaipæn. ⁶ Kæn iuæhkîr e faif klok ehnaipæn, tæmiet muwîn mæplan netæmim neen min koatætul æpnarin æm. Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘? Tahro nækoatætul ikin-u nian apiæpiæ kit, mæsololæn nat kit?’ ⁷ Kæn kotæn-ipæn mæmæ, ‘Mæto-inu suah kit tæsegæs-inæn itimat mæmæ ekotol wæk ræhan.’ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Itæmat min otuwîn kol wæk e ræhak nasumæn.’ Kæn ilat kæmotuwîn.

⁸ “Nian tînehnaipæn, etæm-iasol ræha nasumæn tæmæn-ipæn kæm ræhan etæmim itæm tatehm ræhan iolwæk min mæmæ, ‘Aun-in iolwæk min kotuwa, nakos-ipæn ræhalat mæni. Nakætuoun mætou netæm itæm kæmotuwa uarisig muwîn mætoarus netæm kæmotaupæn motol wæk.’

⁹ “Kæn iolwæk min itæm kæmotuwa motol wæk e faif klok, kæmotuwa kæn tæmætou ilat wan tenarius kitiah kitiah. ¹⁰ Tol næhlan, netæm min u itæm kæmotaupæn kol wæk, nikilat tæht mæmæ okotos mæni taprækis-in itæm min u kæmotol wæk uarisig. Mæto ilat kitiah kitiah kæmotos min æm wan tenarius.

19:26: Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Ðpan 3:21 **19:30:** Mat 20:16; Luk 13:30

* **20:2:** Tenarius kitiah in tahmen e nætuæn ræha wæk o nian kitiah. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan watu. **20:8:** Lev 19:13; Dut 24:15

¹¹ Nian kəmotos məni, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nīkilat təsagienən o məni, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmə, ¹² ‘Netəm min u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiəh əm, məto ik nəmətəu itimat min ilat tahmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək asol e nərauiə əskasik e nian apīəpiə.’

¹³ “Məto etəm-iasol təməni-ipən kəm ilat kit məmə, ‘Io kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmə nakol wək o wan tenarius, o kəp?’ ¹⁴ Os rəham məni matuwīn. Iakolkeike məmə ekətou etəm u itəm təmol wək uarisig tahmen əm lam. ¹⁵ Rəhak u məni. ?Ekītun nolən nəhlan nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ?Natətəhak olat məto-inu io iakəwir olat?”

¹⁶ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təməni-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, etəm tatuarisig otaupən, kən etəm tətaupən otuarisig.”

*Iesu təməni-iarəp
rəhan nīmīsən*

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kən nian Iesu təmatuwīn Jerusalem, təmos rəhan netəmim tuelef motətul pisin, kən təməni-ipən kəm ilat məmə, ¹⁸ “Koatuwīn əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol min ne iəgətun min rəha Lou. Kən okotiūw-iarəp io məmə ekimis, ¹⁹ kən motiləs-ipən io kəm Iaihlua min məmə okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e nig kəməluau məmə ekimis. Kən uarisig e nian kisis, kən Uhgīn otosmegəh min io e nīmīsən.”

*Nətapəhən rəha mama kit
o Iesu*

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulin o Iesu, matətapəh-in nat kit ron. ²¹ Kən Iesu təməni-ipən məmə, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təməni-ipən məmə, “Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nikaləm matip, kən kit təpələh e nikaləm mol, ikin min rəha nəsanənən ne nisiiəin, nian natəməməə lan.”

²² Kən Iesu təməni-ipən kəm ilau məmə, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Tahro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh, ekiatun.”

²³ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilau məmə, “Pahriən, onakuəkəike muənīm-pən e rəhak kap rəha nətəən nəhməən. Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgīn təmol əpen-əpenə olat.”

²⁴ Nian netəmim ten min rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, kən neməha təmol pik ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Məto Iesu taun-in ilat kotuwa kitiəh, kən məni-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotitun rəkis nolən rəha netəm-iasol rəha Iaihlua min. Ilat koatol təskasik pik kəm rəhalat netəmim min. Kən rəhalat kapman min koatol ilat kotəməhl ləhau e nəməməəən rəhalat. ²⁶ Məto itəmat, okol nəsətolən nəhlan. Məto okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa tahmen e iolwək kit rəhatəmat, ²⁷ kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otətul əupən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat. ²⁸ Nolən əh tahmen əm lak, Nəti Etəmim. Eməsuwamən məmə

20:16: Mat 19:30; Mak 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30

† **20:22:** Nəghatən Kris atuətip tətən məmə, ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənīm kələh e kap rəha nətəən nəhməən itəm io ekəike mənim lan? **20:22:** Mat 26:39; Jon

18:11 **20:25:** Luk 22:25-26 **20:26:** Mat 23:11; Mak 9:35

netāmim okotol wək rəhak, mətō emuwa māmə ekol wək rəhalat, kən ekos-
ipən rəhak nəmegəhən māmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat mīn.”

Iganəmtin rat mil

kəmuəplan nat

(*Mak 10:46-52; Luk 18:35-43*)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan mīn netāmim kəmoatiē e taon Jeriko, nīmanin
netāmim kəmotətəu-pən in. ³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nīkali
suatip, kən nian kəmuətō māmə Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət
əfəməh muən māmə, “!Iəramərə, Mipi Tefit, asəkītun itimlau!”

³¹ Kən mətō, nīmanin netāmim koatən-iəhau ilau, motən-ipən māmə
kəsuağət pikən, mətō ilau kuagət pik agin mīn māmə, “!Iəramərə, Mipi Tefit,
asəkītun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən māmə, “?Nakioalkeike māmə ekol
naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən māmə, “Iəramərə, ekioalkeike māmə ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkītun ilau, kən mek niganəmtilau. Kən roiu agin,
kīnatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

Iesu təmuwīn əpəh Jerusalem mol əp māmə in Kig

(*Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;*

Jon 12:12-19)

¹ Nian kīnotuwa iuəhkīr o Jerusalem, kīnotuwa Petfas e Nītot Rəha Nīg U Olif,
kən Iesu tahləpīs rəhan etāmim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau māmə, “Ian
əpəh e latuanu aupən etat, kən ikīn əh, nakuəplan togki kit kəmərūstain ilau
nətīn. Kən nəkiakīs ilau muasīg muea kəm io. ³ Okāmə suah kit tən nat kit
kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in māmə Iəramərə tolkeike ilau, kən otəpanahl-
ipə ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa māmə in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol
nīpahrienən. Ien təmən māmə,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətīn Pətan Saeon* māmə,
‘Otəplan-tu, rəhatəmat kīg tatuwa otəmat,
rəhan nətəlīgən in ləhau,
kən mətəsua e togki,
ne togki u in nətīn əm.’”

⁶ Kən etāmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən māmə
okioal. ⁷ Kəmuasīg togki ne nətīn, kən muəfətāin noankawī togki mil e
rəhalau kot mīn, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nīmanin netāmim tēpət koatəpən
rəhalat kot mīn əpəh e suatip, kən neen kotətē nīmālī nīg mīn, kən motəpən
ilat e suatip. ⁹ Kən nīmanin netāmim itəm kotaupən e Iesu, ne nīmanin
netāmim itəm kotuarīsīg-in Iesu, koatagət əfəməh moatən māmə,

“!Hosana† o Mipi Tefit!

!Iəramərə Uhgīn tətātīg ilau suah u itəm tatuwa e nərgīn!

!Hosana o Uhgīn əpəh ilīs e nego e neal!”

¹⁰ Nian Iesu təmīet-arəpa Jerusalem, netāmim rafin əh-ikīn nīkīlat təmāut,
kən moatən nəghatən tēpət moatətapəh māmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nīmanin netāmim kotən māmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e
nītən Kalīlī.”

20:28: Luk 22:27; Fil 2:7 * 21:5: Nəghatən u “Nətīn Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem.

21:5: Sek 9:9 † 21:9: Nīpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.” 21:9: Sam 118:26

*Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgın**(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

¹² Kən Iesu təmuwin əpəh imə e Nimə Rəha Uhgın, kən məhg-iarəp netəmim itəm koatol-salim-in ne moatos-nəmtin natimnat əh-ikin məmə okotol sakri-fais lan. Kən mahwin tepil min itəm kətaawluin məni ikin, kən mahwin jea min rəha netəm min u koatol-salim-in ioen min. ¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Rəhak nimə, okaun-in məmə nimə rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən,’ məto itəmat nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakləh min.’”

¹⁴ Kən iganəmtin rat min ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən tol-wir ilat. ¹⁵ Məto nian pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotəplan nat wir min itəm in təmol, kən motəplan min nisualkələh koatəgət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhgın, moatən məmə, “! Hosana o Mipi Tefit!” neməha təmol ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “? Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotəfin, o kəp, nəghatən suah kit təmən kəm Uhgın itəm tatən nulan məmə, ‘E nöhli nisualkələh əgin ne nisualkələh mətmətig, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik?’”

¹⁷ Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwin e taon Petani, mapil ikin.

*Nig kit fik təmauke-auke**(Mak 11:12-14, 20-26)*

¹⁸ Ləulaugin əgin, Iesu təmatitəlig-pən Jerusalem, kən nəumis tinus. ¹⁹ Kən təməplan nig u fik e nəkali suatip, kən təmuwin ron məto təsəplanən noan kit, tətəplan əm nimalin. Kən təmən-ipən kəm nig u məmə, “!Okol nəsoe minən!” Kən roiu əgin, nig təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “? Təhro nig əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Tatən-ipinə nıpahrienən məmə okəmə nakoatos nahatətən, kən rəhatəmat nətəligən təsolən kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e nig u fik. Məto sənəmə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nitot əh məmə, ‘Uwin mamnim əpəh itəhəi,’ kən otol nəwiətəmat.

²² Okəmə nakotəhatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatətapəh-in e nəfakən.”

*Nətapəhən o nepətən**rəha Iesu**(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

²³ Iesu təmuwin e Nimə Rəha Uhgın, kən nian təmatəgətun, pris asol min ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, “? Natol natimnat min u e nepətən rəha pah? ?Kən pah təmos-ipinə nepətən un?”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Iakətapəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmə nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmə nepətən naka itəm ekatol natimnat min u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmisi-pən hiə o nolə bəptais? ?Təmisi-pən e nego e neai, o rəha netəmim əm?”

Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmə, “Okəmə kotən məmə, ‘Nepətən rəha Jon təmisi-pən e nego e neai,’ kən otən məmə, ‘?Məto təhro nəsofənən nıpahrienən lan?’” ²⁶ Məto okəmə kotən məmə, ‘Rəha netəmim əm,’ kitat koatəgin netəmim, məto-inu nəkilat təht məmə Jon in ien kit rəha Uhgın.”

²⁷ Tol nəhlan, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Itimat ekotəruru.” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io min, okol ekəsənən kəm itəmat məmə e nepətən naka ekatol natimnat min u lan.”

Nimaa nəghatən e suah mil kəiu

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro? ?Nikitəmat tataht məmə naka? Suah kit, nətin iərman kəiu. Kən təmuwin mən-ipən kəm itəm iahgin lan məmə, ‘Nətik, uwin mol wək u-roiu əpəh e nasumən.’ ²⁹ Məto nətin təmən-ipən məmə, ‘Iakapəs.’ Kən matig məuhlin min rəhan nətəligən, kən muwin e nasumən.

³⁰ “Kən tata tuwin o nətin itəm təkəku, mən-ipən min kəm in nat kitəh əm. Kən nətin təmən-ipən məmə, ‘Əwəh, tata, ekuwin,’ məto təmapəs-pən e nasumən.

³¹ “?Otən-tu məmə suakəku mil u in pəhrəuən, təmol nəwəia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nıpahrienən məmə, netəm koatos məni rəha takis, ne nıpitan rəha suatip koatuwin e nərəmərən rəha Uhgın əupən etəmat, ³² məto-inu Jon təmuwa otəmat məmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən məto itəmat nəsotənən nıpahrienən lan, məto netəm koatos məni rəha takis, ne nıpitan rəha suatip kəmotən nıpahrienən lan. Kən nəmotəplan pap nat əh, məto nəməsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən məsotəhən nıpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən (Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu tətəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit min. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmol nasumən kit e nol kit katən məmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwin mıtəlau lan. Kən mol ikın kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nımə kit itəm in ilis məmə etəmim otaiu lan matehm wır nasumən o nat megəh min ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motoor noa krep, məsin rəhan, məsin rəhalat. Kən miet muwin o naliwəkən ik pisin kit. ³⁴ Nian krep tınəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef min məmə okotuwin e nasumən rəha krep, motətəpəh o netəm koatol wək e nasumən məmə okotos-ipən rəhan krep məsin kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotaskəlim rəhan slef min, kən motoh kit, motohamnu kit, motəht e kəpiel itəm tatol kisil lan. ³⁶ Kən tahl-ipən min slef min neen kotuwin olat, ilat tərət taprəkis-in itəm əupən min. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən əhmen min əm itəm kəmotol kəm netəm əupən. ³⁷ Nannun əgin, tahl-ipən nətin iərman tuwin olat, kən mən məmə, ‘İlat okotəkəike motisiəi-n nətik.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətin, kən kotən-ipən kəm ilat min məmə, ‘İnu nəti etəm-iasol itəm otərəmərə e nasumən nian rəhan tata otimis. Pəs kotuwin motohamnu min, kən motərəmərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotaskəlim motatipin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol nannun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin əgin-əh netəm rat min əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, təpanəgəhan-in rəhan nasumən əh tuwin e nelmi netəm pisin neen, kən e nian ətuatip itəm krep tətəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsin rəhan.”

⁴² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Næmotafin Naoa Ræha Uhgîn u, o kæp? Tatæn mæmæ, ‘Kæpiel u itæm netæm ræha nilækînæn nimæ kæsotolkeikeæn motapæs, in tinuwa kæpiel keike o nolæn nimæ. Iæramæ ræ tæmol nat u, kæn in nat tæwir agin e niganæmtitat.’

⁴³ Tol næhlan, iatæn kæm itæmat mæmæ næramæ ræhan ræha Uhgîn okoh-rækis otæmat, kæn kos-ipæn kæm netæmim min u itæm okotol noalat. ⁴⁴ Okæmæ suah kit otisi-pær e kæpiel u, kæpiel otætareræh-ætareræh, mæto okæmæ kæpiel otisi-pær lan, otæpælæh-æran in.” †

⁴⁵ Nian pris asol min ne Farisi min kæmotæto nimæ næghatæn itæm Iesu tæmuæh, kæn kinotitun mæmæ tatæghat-in ilat. ⁴⁶ Kæn kinotegæs-in suatip kit mæmæ okotilæs Iesu lan kan e kalapus, mæto koatægîn nimanin netæmim, mæto-inu netæmim koatæn mæmæ in ien kit.

22

Nimæa næghatæn e nagwænæn asol ræha marit

¹ Kæn Iesu tæmuæh nimæa næghatæn kit min kæm ilat mæmæ, ² “Næramæ ræhan Uhgîn in tahmen e kig kit itæm tæmol æpen-æpenæ e nagwænæn asol o marit ræha nætin. ³ Kæn mahl-ipæn ræhan iolwæk min mæmæ okotuwîn o netæmim min u itæm tæmahl-ipæn rækis næghatæn olat mæmæ okotuwa o nagwænæn ræha marit. Mæto kotæn mæmæ kol kæsotuwamæn.

⁴ “Kæn tahl-ipæn ræhan iolwæk neen min, mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Otuwîn motæn-ipæn kæm netæm min u itæm emahl-ipæn rækis næghatæn olat mæmæ, enol æpen-æpenæ rækis e ræhak nagwænæn. Ræhak kau min ne næti kau min ræhak itæm kotæhg-æhg wir, emoh rækis ilat, kæn natimnat rafin tinahmen. Otuwa e nagwænæn ræha marit.’

⁵ “Mæto kæsotætægînæn iolwæk min, kæn motægim min, kit tatuwîn e ræhan nasumæn, kit tatuwîn e ræhan stoa. ⁶ Kæn neen kotaskælim iolwæk min ræhan, motol tærat kæm ilat, kæn motohamnu ilat. ⁷ Kæn kig, nemæha tæmol pik. Kæn tahl-ipæn ræhan mopael min kotuwîn, kæn motohamnu netæmim min u itæm kæmotohamnu ræhan iolwæk min, kæn motasiepæn e ræhalat taon asol.

⁸ “Kæn mæn-ipæn kæm ræhan iolwæk min mæmæ, ‘Kinol æpen-æpenæ rækis e nagwænæn ræha marit, mæto netæm min u itæm emahl-ipæn rækis næghatæn olat, nolæn ræhalat tæsahmenæn mæmæ okotuwa. ⁹ Tol næhlan, otuwîn æpæh e suatip asol min kæn motæn-ipæn kæm netæmim æpnæpin rafin itæm nakoatæplan mæmæ okotuwa e nagwænæn ræha marit.’ ¹⁰ Kæn iolwæk min kæmotuwîn æpæh e suatip asol min, kæmotuæfimîn netæmim rafin itæm kæmotæplan ilat, netæmim itæm kotæwir ne netæm itæm kotærat, kæn ikin kætagwæn ikin tæmærioah e netæmim.

¹¹ “Mæto nian kig tæmuwa næplan netæmim, tæmæplan etæmim kit æh-ikin itæm tæsuwînæn e natimnat ræha marit. ¹² Kæn kig tæmæn-ipæn mæmæ, ‘?Io kit, næmahro? ?Næmuwa imæ mæto næmæsuwînæn e natimnat ræha marit?’ Kæn suah u tinæruuru nuhalpînæn næghatæn ræhan.

¹³ “Kæn kig tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, ‘Okotælæs ætain nelmin ne nelkin, kæn motærakîn-iaræp æpæh e nalugînæn itæm ikin kætasæk ikin, kæn kætagætæn næluitæm ikin.’”

¹⁴ Kæn Iesu tæmatækæike mæn mæmæ, “Tol næhlan mæto-inu netæmim tæpæt, kætahl-ipæn næghatæn olat, mæto noan mæsin æm itæm katitæpæn ilat.”

21:42: Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 † **21:44:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, næghatæn ræha ves 44 u tika. **22:6:** Mat 21:35 **22:13:** Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28

Takis rəha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Kən Farisi min kəmotiet motuwın motol noa eko-eko min məmə otiuw-pən İesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. ¹⁶ Kən kotahl-ıpən rəhalat netəmim kotuwın o İesu ilat netəmim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ıpən məmə, “İəgətun. Ekotitun məmə ik etəm ətuatıp, kən matəgətun ətuatıp pahrien suatıp rəha Uhgın. Nəsölən məmə nətəligən rəha netəmim okotiuw rəkis rəham nətəligən, məto-inu natol təhmen-ahmen əm kəm netəmim rafin, okəmə in etəm-iasol o etəm ərnapın əm. ¹⁷ Kən ən-tu kəm itimat rəham nətəligən e nat u. ?Tətuatıp məmə okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

¹⁸ Məto İesu tinitun rəhalat nətəligən rat min, kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, “! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! ? Təhro nakotalkut məmə nəkotol noa eko-eko ron io? ¹⁹ Otəgətun-tu məni itəm katətou takis lan.” Kən kotos məni* motuwa kəm in, ²⁰ kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Narmi pah u, kən nərği pah u e məni u?”

²¹ Kən kotən-ıpən məmə, “Kig Sisa.”

Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ıpən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgın, otos-ıpən kəm Uhgın.”

²² Nian kəmotətə nəghatən əh, narmilat təmiwiğ. Kən kəmotarəs İesu motəgim.

Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ E nian əh inəh, Satusi min kəmotuwa o İesu. İlat koatən məmə netəmim okəsotəmegəh minən e nımısən. Kən kotən-ıpən kəm İesu məmə, ²⁴ “İəgətun. Moses təmən kəm itimat məmə, okəmə etəmim otımıs kən məsiləsən nətin kit, kən pian otəkəike mit nəutahlımıs əh məmə otıləs suakəku o niuw-pərən nərğig rəha pian itəm təmimıs.

²⁵ “Kən ikin əh imatimat ikin, netəm ilat pialat min ilat sepın. İtəm təmaupən maiir təmol marit, kən mımıs, məsiləsən nətin kit, kən pian itəm tatol kəju lan tit nəutahlımıs. ²⁶ Kən in min təmimıs məsiləsən nətin kit, kən itəm tatol kisil lan ne ilat rafin muwın mətoarus-pən itəm tatol sepın, kəmotol nat kitıəh əm. ²⁷ Kən əmun, nəutahlımıs tımıs. ²⁸ ?Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat məmə, e nian itəm Uhgın otosmegəh netəmim lan e nımısən, pətan əh in rəha pah, məto-inu ilat rafin əh sepın kəmotol marit e pətan əh?”

²⁹ Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İtəmat nəmotən-arəpən e rəhatəmat nəghatən məto-inu nəsotıtunən Naoa Rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan.

³⁰ Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən, kən netəmim okəsətolən marit, okotahmen e nagelo min əpəh e nego e neai. ³¹ ? Nəmotafin o kəp, Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən? Tatən məmə, ³² ‘İo Uhgın rəha Epraham, io Uhgın rəha Aisak, kən io Uhgın rəha Jekop.’ In sənəmə Uhgın rəha netəm kəmotımıs, məto in Uhgın rəha netəmim itəm koatəmegəh, təhmen-pən min e təs mıləhal.”

³³ Nian nımanın netəmim kəmotətə nəghatən əh, narmilat təmiwiğ e nəgətunən rəhan.

Lou itəm in ilis pık

(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi min kəmotətə məmə İesu təmoh-ıəhau Satusi min e rəhan nəghatən, kən Farisi min kəmotuwa kitıəh. ³⁵ Kən kit itəm titun pık Lou,

22:15: Mak 3:6 * **22:19:** Məni itəm kəmos motuwa in koen məni kit, nərğin u ‘tenarius,’ itəm təhmen e wan-taosan vatu. **22:21:** Rom 13:7 **22:23:** Wək 23:8 **22:24:** Dut 25:5 **22:32:** Eks 3:6

təmən-ipən nəghatən kit kəm Iesu məmә Iesu otən nəghatən kit təsətuatipən, məmә, ³⁶ “?Lou pəhrüən rəha Uhgın u in ilis pik?”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Nakəkäike molkeike Iərämärә Uhgın rəham e nikim rafın, ne nəmegəhən rafın rəham, ne nətəligən rafın rəham. ³⁸ Inu in Lou itəm tətəupən kən in ilis pik. ³⁹ Kən Lou itəm tatol kəiu lan, in iuəhkır tahmen əm, məmә, ‘Nakəkäike molkeike ik kit tahmen əm məmә nakolkeike atip ik.’ ⁴⁰ Kən Lou mil u kəiu, ilau nəukəti Lou rafın, ne naoa rəha ien mın rafın aupən.”

Kristo in nətı pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kən e nian Farisi mın kotuəfımın ilat mın, kən Iesu təmən-ipən məmә, ⁴² “?Nikitəmat təht məmә naka, e Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ıpa? ? In tətisi-pən e noanol rəha pah?”

Kən ilat kotən-ipən məmә, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Məto təhro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tətəun-in Kristo məmә ‘Iərämärә.’ Məto-inu tatən məmә,

⁴⁴ ‘Iərämärә təmən kəm rəhak Iərämärә məmә, “Əpələh e nıkalik e nelmək matıp, ikin rəha nəsanənən ne nısiiaiən, mətoarus ekiləs-ıəhau rəham tikimır mın ləhau e nelkəm.”’

⁴⁵ ?Kən okamә Tefit tətəun-in Kristo məmә ‘rəhak Iərämärә,’ kən otəhro məmә Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etəmim kit təsuhəlpınən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit mın tol mın-nəhlan.

23

Nəhməən asol sepin

itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmim ne rəhan mın netəmim məmә, ² “İəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın koatos nepətən məmә okotən-ıarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkäike motətəu-pən kən kotol natımnat rafın itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-ıarəp. ⁴ Koatəkäike o netəmim məmә okotətəu-pən lou əskasik mın itəm kotahmen e katıpa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmılət məmә okasitu elat.

⁵ “Natımnat rafın itəm ilat koatol, koatol əm məmә netəmim okotəplan. Nəkotıtun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmılət lan.* Məto rəha iəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın, rəhalat paos in iahgın taprəkis. Kən nəkotıtun nol əlkələh mın itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmti kot mın, itəm tatəgətun məmә etəmim in təkəsik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın, rəhalat nol kaifəmäh pik. ⁶ Kən e lafet mın, ilat kotolkeike ikin rəha nısiiaiən,

22:37: Dut 6:5 **22:39:** Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Rom 13:10; Kal 5:14 **22:42:** Jon 7:42

22:44: Sam 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwigi

kau. Kəmotəte rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16;

Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmә otol nəghatən itəm tətətin e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafın rəha noanol rəha İsrəl itəm kınotos rəkis nup tatin, ilat okotuwin e paos mın əh nian tətəp, kən nian rafın e nian rəha nəfakən. Katəlis e nıpinəgin ne nelmin mol e nol kəmol e nuwigi kau. E nəghatən İnglis, katən paos mın əh, “phylacteries.” **23:5:** Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

kən əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ilat kotolkeike məmə okotəpələh ima netəmiasol min ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotolkeike məmə netəmim kotən təwir kəm ilat, kən motaun-in ilat məmə ‘Rapai’ u nipətin təmə ‘etəm in ilis.’[†] ⁸ Məto sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə ‘Rapai, u etəm in ilis,’ məto-inu rəhatəmat Etəm-iasol kitiah əm, kən itəmat piatəmat min. ⁹ Kən sotaun-inə suah kit u e natueintən məmə, ‘Tata, etəm katisiai-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitiah əm əpəh ilis e nego e neai. ¹⁰ Kən sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə, ‘Iəgətun,’ məto-inu rəhatəmat Iəgətun kitiah əm, Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ¹¹ Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ipər atip in, Uhgın otələs-iahau, kən etəmim itəm otos-iahau atip in, Uhgın otələs-ipər.

¹³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotahtosig-in o netəmim suatip o nuwınən matig ahgin nəməməən rəha Uhgın, məto itəmat nəsotuwinən, kən nəsotegəhan-inən məmə netəmim okotuwin ikin, nat ənpənin ilat kotolkeike məmə okotuwin.”[‡]

¹⁵ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nikitəmat tagien əm məmə nakotuwin isəu e nego, o e naliwəkan əm o nuwınən e nəptən pisin pisin min məmə nakotiuw-pa etəmim kitiah əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən min əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmə in otəkəike mos nalpınən rəha nigəm asol taprəkis-in itəmat.

¹⁶ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! Itəmat nakotaən məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o Nimə Rəha Uhgın məmə otol rəhan nəghatən tatətul-iəkis, okəmə təsolən, məto in nat ənpənin əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil o iəu u kol tatipit-ipit rəha Nimə Rəha Uhgın, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁷ !Itəmat netəm nakotalmə, niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, iəu u kol tatipit-ipit, o Nimə Rəha Uhgın itəm tatol kol tasim? ¹⁸ Nakotən min məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o olta, in nat ənpənin əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁹ !Itəmat netəm niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim? ²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. ²¹ Kən etəm tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın, pahrien tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın ne Suah u tatətig ikin. ²² Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in rəha Uhgın, kən tatos noanawil o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nəkoatətəu-pən ləu əlkələh min moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nimali nig nəmiəwilat tatəpən u katosipən e nagwənən, katən məmə min, ne til, ne kumin. Məto nakotapəs nat

[†] **23:7:** Okəmə iəgətun rəha Lou təmaliwək matuwa iuəhkır ron ik, nakətul e nisaiian, kən nakatən təwir kəm in, maun-in in məmə, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.” Kən noanol rəha Isrel kətaun in rəhalat iəgətun asol min itəm ilat ilis pik məmə “Rapai,” u nipətin təmə “etəm in ilis” o “etəm tatəmik netəmim.” **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 [‡] **23:13:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmate e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 14 u tika. Tatən məmə, “Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min. !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotakləh-in natimnat rəha nəutahlimis min, məto nian kitiah əm, nakotol nəfakən əfəmah min məmə netəmim okotisiai-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpınən otəskasik təhmin min.” **23:16:** Mat 15:14 **23:22:** Aes 66:1; Mat 5:34

asol e Lou, inu etəm tatol tətuatip kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwir nəkoatol lou əlkələh min, məto nəkotəkəike moatol lou asol min, məto kəp, nəsolələn. ²⁴ !Itəmat noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə elat nəsoətəgeən, məto nəkotərge nat megəh asol u kamel!

²⁵ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkotəfəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimi, kotərioah e nagwənən ne nənimən itəm nəmotakləh-in, o natimnat itəm nəmotos məto-inu itəmat iaumis min kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən. ²⁶ !Itəmat Farisi min, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə min in təwir təsamkimi kən.

²⁷ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkotahmen e suwit rəha netəm kəmotimis itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwir, məto əpəh imə tərrioah e nikilkili netəm kəmotimis, ne natimnat rafin itəm tamkimi. ²⁸ E nolən ahmen min əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmim kotəplan məmə itəmat nəkotətuatip. Məto imə, e nikitəmat, nəkotərioah e nəghatən nakotən məsolələn, ne nolən rat agin min.

²⁹ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkotiləkin nimə e kəpiəl rəha suwit rəha ien min aupən ne netəm kotətuatip, kən moatol nəhlip e kəpiəl kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmə itimat emotatig e nian min rəha tipitat min, okul itimat eməsoəsituan elat motohamnu ien min.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmə itəmat noanöl ətuatip min rəha tipitimat min aupən itəm kəmotohamnu ien min əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwir əm, itəmat otəkəike motol nammun wək itəm tipitəmat min kəmotətuoun.

³³ “!Itəmat sinek min, ne neti sinek min! ?Nikitəmat tatəht məmə okul nakotəgin e nalpinən e nigəm asol? !Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipinə ien min, ne netəm kotenatig, ne iəgətun min. Neen, itəmat onəkotəhamnu ilat motətu-pər elat e nig kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəhatəmat, kən neen nakotitəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwin e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpinən rəha netəmim itəm kəmotohamnu netəmim rafin itəm kotətuatip, itəm tətəuoun e Epel itəm in tətətuatip, muwin mətoarus-pən Sekarəea, nəti Perekia, itəm tipitəmat min kəmotohamnu e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə. ³⁶ İatən pahrien kəm itəmat məmə, nalpinən rafin u otuwa o netəm rəha İsrəl itəm kotatig roiu.

³⁷ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotəhamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təməhl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiəl apin, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, təhmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nikwin, məto itəmat nikitəmat təsəgienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tinapəs itəmat, rəhatəmat nimə nəratən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in nıpahrienən məto-inu onəsoəplan minən io mətoarus nakotən məmə,

‘!Iarəmərə Uhgın tətətiḡ ilau suah u itəm tatuwa e nərḡin!’ ”

24

Nəmtətin min rəha namnun nian

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təmīet e Nīmə Rəha Uhgın maliwək matuwīn, kən rəhan min netəmim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nīmə min u əpəh e Nīmə Rəha Uhgın. ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, otəplan-tu nīmə min əh. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə nīmə min əh netəmim okotəhap-əhap kəpiel min elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmēen.”

³ Kən uarisig lan, Iesu təmaliwək ilat rəhan netəmim motuwīn əpəh e Nitot Rəha Nīg U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netəmim kotuwa pişin əm ron motən-ipən məmə, “?Otən-tu məmə natimnat min u okotuwa e nian naka, kən nəmtətin naka otol-arəp məmə rəham nuwamən ne namnun nian tīnuwa iuəhkīr?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatehm wīr itəmat məmə etəmim kit otəseiuə-inən itəmat, ⁵ məto-inu netəmim tēpət okotuwa motos nərḡək moatən məmə, ‘!o Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa,’ kən okoteiuə-in netəmim tēpət. ⁶ Onəkotəto namnusən rəha nəluaginən min, kən onəkotəto nəghatən əpnəpin min məmə netəmim koatəluagin. Məto nakoatehm wīr itəmat məmə nəsoṭəginən. Natimnat min əh otəkəike motuwa motol nīpahrienən lan, məto namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kən kantri min okotoh kantri min. Nəumis otan, kən namig otəloal ikin min tēpət. ⁸ Natimnat min əh, nətuounən əm rəha nəratən, tahmen e pətan itəm tīnətuoun matəto nahməən o neməkən.”

⁹ “E nian min əh, netəmim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okol nəratən kəm itəmat, kən kohamnu itəmat, kən netəmim rəha noanol min rafin okotətəhau itəmat məto-inu o nərḡək. ¹⁰ Kən e nian min əh, netəmim tēpət okotapəs rəhalat nahatəəən, kən okotegəhan-in-pən ilat min e nelmi tikimīr min rəhalat, kən motətəhau ilat min, ¹¹ kən ien eiueiuə min okotuwa motəiuə-in netəmim tēpət. ¹² Məto-inu nəratən tīnatəpət, iuəhkīr netəmim rafin rəhalat nolkeikeən o Uhgın otikə, ¹³ məto etəmim itəm otətul əskasik mətoarus namnun nian, kən Uhgın otosmegəh in. ¹⁴ Kən namnusən təwīr əh rəha nərəmərəən rəha Uhgın, okən-iarəp ikin min rafin e nətueintən, məmə suatip əh-ikin rəha kantri min rafin o nətəlig-inən, kən namnun nian otuwa.”

¹⁵ “Ien u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, ‘nat itəm Uhgın tətətəhau, kən matol Nīmə Rəha Uhgın tamkīmīk’ (nian nakotafin, otətəlig-in nīpətīn). Tol nəhlan, nian nat tarət əh tətətul e Nīmə Rəha Uhgın, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotatig Jutia, nakotiet motəgim motuwīn motəhluaig e nitot min. ¹⁷ Okəmə etəmim tətəmeg ihluə e rəhan nīmə, okol təsuwīnən imə mos min rəhan natimnat. ¹⁸ Okəmə etəmim əpəh e nasumən rəhan, okol təsītəlig-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ !Kən kəsi o nīpitan u itəm kotəpīk-əpīk, ne nīpitan itəm kotəpinəhin nīsuəlkələh e nian əh, məto-inu ilat okotəto tərət pīk əgin! ²⁰ Təwīr nakotəfak məmə onəkəsoṭəgimən e nəratən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ məto-inu e nian əh, nəratən asol otuwa itəm etəmim təməsəplanən tof mihin nəhlan əupən mətoarus-pa u-roiu, kən okol nəratən

asol kit tol nêhlan otəsuwa minən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgın təsətətipən nian rəha nərətən əh, okol etəmim kit təməsəmegəhən. Məto Uhgın otətətip nian əh o rəhan min netəmim itəm təmitəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgın təməh məmə otəpanahl-ıpa!’ o ‘!In əpəh!’ sətənən nıpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netəmim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiua min okotuwa, kən ilat okotol nəmtətın asol min, ne nat pıspıs min məmə okoteiua-in netəmim, kən okotalkut məmə okoteiua-in netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, okəmə ilat kotıtun nolən. ²⁵ Nikitəmat otəkəike matəht wir nəghatən min u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol nıpahrienən lan.

²⁶ “Tol nêhlan, okəmə suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikin taruən-aruən ikin,’ əsotuwınən. O suah kit tən məmə, ‘In ikin-u e nıpəg noa nımə,’ sətənən nıpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etəmim otitəlig-pa min, otuwa uəhai əm, kən netəmim rafin okotəplan, tahmen e nıpitən itəm təmıpit masıəgəpın rafin neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmımis, nəkotəplan kuəriə min kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətın min əh, nəkotıtun məmə otəsuwəhən ekuwa min.

²⁹ “Nian ətuatıp nərətən əh otol namnun, kən ‘mitgar otəpıs agın, kən məwig otəsəmıllən minən, kən məhau min okotısas e neai, kən Uhgın otəloal e nəsanənən min əpəh e neai.’*
³⁰ “E nian əh, nəmtətın rəha Nəti Etəmim otol-arəp e neai, kən noanol min rafin e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e nımal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhgın itəm otasıə mıtəlau lak. ³¹ Kən ekahl-ıpən rəhak nagelo min kotiet nian okotəto təwi otəsək əfəməh, kən ilat okotuwın ikin min rafin e nətueintən, motos-ırəkıs rəhak netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, kən kuəfımın ilat kitiəh.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatıp itəm nəlmin min kinotətuon katəwiə, kən nımalın min kınəotərtəg, itəmat nəkotıtun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətın min əh, onəkotıtun məmə otəsuwəhən ekuwa min roiu agın. ³⁴ İatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatıg u-roiu, okol kəsotımıs rafinən mətoarus natimnat min əh okotuwa kol nıpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha İesu Kristo

³⁶ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit təsitunən nian o aua ətuatıp rəha natimnat min əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Nəti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgın əm in titun nian ətuatıp əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwa lan, otahmen e nian rəha Noah əupən ikin itəm

24:21: Dan 12:1 **24:23:** Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol Əpən 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37 **24:29:** Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən min əpəh e neai” tətəpsən-pən narmin min, o kəm-naka natimnat tahmen-pən e mit ne məwig əpəh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip. ‡ **24:34:** Suatıp kit min rəha nəuhlinən ves 34 tatən məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə noanol u rəha İsel otəsikəən mətoarus natimnat min əh okotuwa motol nıpahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2

netəmim kəsotol əpen-əpenən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruəh təsaiuən əh, netəmim koatagwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nāmēgəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwin imə e nīpəgnəa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kīnotəruru nat naka otuwa mətoarus-pa naruəh təmaiū məmīk ilat rafin. In əh otol tahmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəu e nasumən, kən okos kitiah, kapəs kitiah. ⁴¹ Pətan kəu katuəpələh kitiah matioal nagwənən, kən okos kitiah, kapəs kitiah.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat ləramərə otuwa lan. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir matehm wir nimə məmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike mataht wir nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətəkəlim wir wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməərə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ipən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməərə e iolwək min rəhan, kən matol-wir rəhan wək, kən otos-ipən nətəuən kit kəm suah əh. ⁴⁷ İatən-ipinə nīpahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəməərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətuouən matoh iolwək min neen, kən muwin magwən mənim ilat netəm kotəpis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpinən asol kəm iolwək əh kən mərakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwir, məto nikitəmat tamkīmīk. İkin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimaa nəghatən o nīpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən İesu təməni-pən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat ləramərə otuwa min, nəramərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Nīpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapin məmə okotuwin e marit kit, kən moatəsahgin etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwin e rəhan nimə, əpəh ikin katol lafet ikin. İlat ten kəmotos rəhalat lait. ² Faif kotalmə, kən faif kotenatig. ³ Nīpitan min u ilat faif itəm kotalmə kəmotos rəhalat lait min, məto kəsotosən karasin məsin min o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nīpitan min u ilat faif itəm kotenatig kəmotos rəhalat lait min, kən motos min karasin məsin o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit təsuwa uəhaiən, kən napilən tınatos ilat koatiuw nəm, kən minotəpil.

⁶ “Kən lapin əgin, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘İtəmim itəm otol marit tatuwa u-roiu! İtuwa motəplan!’

⁷ “Kən nīpitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait min.

⁸ Kən nīpitan itəm kotalmə kotən-ipən kəm nīpitan itəm kotenatig məmə, ‘İAwī! Otos-ipa rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kīnotamir, otəsəwəhən kotəpis.’

24:37: Jen 6:5-8 **24:39:** Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40;

Nol Əpən 16:15 **24:47:** Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46 * **25:1:** Nīpitan əh, kəsotolan əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

⁹ “Mæto nipitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmæ, ‘!Kəp! Karasin min u kəsotahmenən o kitat rafin. Mæto otitəlig motuwın motos-nəmtin rəhatəmat neen karasin əpəh e stoā.’

¹⁰ “Mæto nian nipitan itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nipitan əlkələh itəm koatətul matip, kəmotuwın ilat min e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nipitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmæ, ‘! Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotimnə imə!’

¹² “Mæto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmæ, ‘!atən-ipinə pəhrien məmæ, io ekəruru itəmat.’”

¹³ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkaike motaair, mæto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat İərəmərə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e məni kisi

¹⁴ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit min məmæ, “Ekən min məmæ e nian itəm rəhatəmat İərəmərə otuwa min, nərəmərəən rəha Uhgın otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmol əpen-əpenə məmæ otaliwək muwın e nəptən pisin kit muwın isəu. Kən maun-in rəhan iolwək min kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmilat rəhan məni min məmæ okotol nat kit lan. ¹⁵ Təmos-ipən tətəu-pən nitunən rəhalat məmæ okotol wək lan. E etəmim kitiaş, təmos-ipən kətim faif kəmotər-motərioah e məni, u məni tepət pik agin. Kən kit min, təmos-ipən min kətim kəiu tahmen əm, u məni tepət pik. Kən kit min, təmos-ipən kətim kitiaş tahmen əm, u məni tepət.† Kən etəm-iasol təmiet muwın e rəhan naliwəkən.

¹⁶ Kən iolwək itəm təmos kətim faif təmuwın uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos min kətim faif min. ¹⁷ Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətim kəiu, təmuwın mol bisnes lan, kən mos min kətim kəiu min. ¹⁸ Mæto iolwək itəm təmos kətim kitiaş, in təmuwın mel noakimil məhluagin-pən məni rəha rəhan etəm-iasol ikın.

¹⁹ “Kən nup tepət tinuwa minuwın, kən etəm-iasol rəha iolwək min u tinitəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək min məmæ otəplan-tu məmæ ilat kəmotol naka e məni min itəm təmos-ipən kəm ilat. ²⁰ Iolwək itəm təmos kətim faif, təmuwa matos kətim faif min itəm təmos, mətul e niganəmti etəm-iasol məmæ, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim faif u.’

²¹ “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmæ, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəmərə e natimnat tepət. !Wa imə matig əhgin nagienən rəha etəm-iasol rəham!’

²² “Iolwək itəm təmos-ipən kətim kəiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmæ, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kəiu e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim kəiu u.’

²³ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmæ, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəmərə e natimnat tepət. !Wa imə, kuagien!’

25:11: Luk 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42 † **25:15:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmæ, təmos-ipən “talen” pisin pisin min kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian vatu. Tu talen tahmen e ten-milian vatu. Kən wan talen tahmen e faif-milian vatu. **25:15:** Rom 12:6 **25:21:** Mat 24:45-47; Luk 16:10

²⁴ “Iolwæk itəm kəmos-ipən kətim kitəh kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nakatəkəike pik o netəmim. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nāmasasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm nāməsəfəən. ²⁵ Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkīn rəham mənī, kən onəkōl nalpīnən asōl kəm io, kən emos rəham mənī muwīn məhluaiḡ-in e nīsīp. Ah, inu rəham mənī.’

²⁶ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Ik iolwæk rat, ik iəlpah! Ik nəkitun rəkis məmə iakatos nagwənən e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm eməsəfəən. ²⁷ ?Təhro nəsuwīnən mələhəu-pən rəhak mənī e bank, u in nīmə rəha nələhəuən mənī? Okəmə nəmol nəhlan, nian emītəlig-pa, ekuwīn mos rəhak mənī, kən ekos mənī məsin mīn itəm bank otos-īpa.’ ²⁸ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm rəhan iolwæk pīsīn məmə, ‘Os-irəkis mənī ron mos-ipən kəm iolwæk u itəm təmos kətim faif, ²⁹ məto-inu etəmim u itəm tinos rəkis nat kit mol wək lan tuwa mepət, kən okos-ipən neen mīn, rəhan natimnat tepət. Məto etəmim itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət, okos-irəkis rafīn natimnat ron. ³⁰ Kən iolwæk u iəlpah itəm təruru nolən nat təwir kit, ərakin-pən ihluə e napīnəpən, ikīn əh kətəsək ikīn katəḡətāin nəluītəm.’ ”

Sipsip mīn ne nənī mīn

³¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nian Nətī Etəmim otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ilat nagelo mīn rafīn, in Kīḡ, kən in otəpələh e rəhan jea rəha Kīḡ matərəmərə e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag rəhan.

³² Netəmim rafīn e noanol mīn rafīn e nətueintən, okotuəfīmīn ilat mīn e nīḡanəmtīn, kən in otoor netəmim tahmen e etəmim itəm tatehm sipsip mīn tatoot sipsip mīn ne nənī mīn. ³³ In otoor sipsip mīn kotuwa kan e nelmīn matip, kən nənī mīn okotuwin e nelmīn mol.

³⁴ “Kən Kīḡ otən-ipən kəm netəm mīn un e nelmīn matip məmə, ‘Otuwa, itəmat u itəm Uḡḡīn təmawte-in rəkis rəhan nəwīrən kəm itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uḡḡīn təmələhəu pīsīn rəhatəmat. Otuwa motatig əhḡīn nərəmərəən rəhan itəm təmol əpən-əpənə lan aupən təpanol nətueintən.

³⁵ Otuwa motos, məto-inu nian nəumis təmus io, nəmotos-īpa nagwənən ekun; kən emətōaoa, nəmotos-īpa nəhau ekənīm; kən io iapīspīs, nəmotit io kotuwīn e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-īpa napən kəm io; kən matīmīs, nəmotəhm wīr io; kən emətatig e kalapus, nəmotuwa kuag-pənīn io.’

³⁷ “Kən netəm kotətuatip okotən-ipən kəm in məmə, ‘?Iərəmərə, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kən emotəḡwən ik; o nəmōaoa, kən emotos-īpīnə nəhau məmə nakənīm? ³⁸ ?Nian naka emotəplan ik iapīspīs, kən emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kən emotos-īpīnə napən kəm ik? ³⁹ ?Nian naka emotəplan ik nakatīmīs, o nəmətatig e kalapus, kən emotīmənə kuag-pənīn ik?’

⁴⁰ “Kən Kīḡ otən-ipən məmə, ‘Iatən-īpīnə nīpahriənən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak mīn u kit, nat ənpapīn in ian-rat, məto nəmotol kəm io.’

⁴¹ “Kən in otən-ipən kəm netəm mīn u e nelmīn mol məmə, ‘Otuwīn isəu ron io. Uḡḡīn tīnələhəu rəkis rəhatəmat nalpīnən. Otuwīn e nīḡəm asōl itəm tatūəp nannun tikə u Uḡḡīn təmol rəha Setan ne nagelo mīn rəhan. ⁴² Otuwīn isəu məto-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-īpamən nagwənən kit məmə ekun; kən emətōaoa, nəsotos-īpamən nəhau məmə ekənīm; ⁴³ kən io iapīspīs,

25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 25:30: Mat 8:12; Luk 13:28 25:31: Mat 16:27; 19:28

25:32: Esik 34:17; Nol Əpən 20:11-13 25:35: Aes 58:7 25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41

25:41: Mat 7:23

nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kən rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kən ematimis, mətatig e kalapus, nəsotuwamən kuag-pənin io.

⁴⁴ “Kən ilat min okotən-ipa məmə, ‘!Iərəmərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik nəumis təmus ik, o mətəoəa, o ik iapispis, o rəham napən tikə, o nəmatimis, o nəmətatig e kalapus kən eməsotimnə kuag-pənin ik?”

⁴⁵ “Kən in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘latən-pinə pahrien kəm itəmat məmə, okəmə nəməsotasituən e piak min u kit, nat əpnəpin in ian-rat, mətə nəməsotolən kəm io.”

⁴⁶ “Kən ilat okotuwın motos nalpınən itəm namnun tikə. Mətə netəmin kotətuatip okotos nəmegəhən lilin.”

26

Nalpəkauən o nohamnuən Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu təmol namnun nəghatən min əh kəm rəhan netəmin, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nəkotitun məmə lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikin. Kən io, Nəti Etəmin, okegəhan-in-pən io məmə okətupər e nig kəməluau.”

³ Kən pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotuəfimin ilat min e nimə rəha pris asol agin u nərgin u Kaefas. ⁴ Kən moatəlpəkau məmə okotaskəlim Iesu e nolən eko-eko, kən mətəhamnu in. ⁵ Mətə motən məmə, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol mətə netəmin kotəh ilat min.”

Pətan kit təmau Iesu e nat pien-pien

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nimə rəha suah əh, nərgin u Saimon u leprosi təmol, ⁷ kən pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtin tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmöl e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Nian Iesu fatəpələh e tepil mətəgwən, kən pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netəmin rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmol ilat, motən məmə, “?Təhro katərəkin nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kən kos mənī asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Mətə Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “? Təhro noatən rat pətan u? In təmol nat təwir agin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Mətə io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmol məmə otol əpen-əpenə o nītənīmən io. ¹³ Iatən pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnusən təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmol, kən nikilat otatəht min in.”

Pris asol min kəmotətou Jutas məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmī rəhan tikimīr min

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskarriot, təmuwın məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmə, “? Onəkotos-ipa naka kəm io okəmə ekegəhan-in-pinə Iesu kəm itəmat?” Kən kəmotəfin mənī ilat rafin tate itəm

25:46: Dan 12:2; Jon 5:29

*

26:2: lafet rəha Nuhagego-inən in ‘Pasova’ e nəghatən Bislama.

26:2: Eks 12:1-27; Mat 20:18

26:7: Luk 7:37-38

26:11: Dut 15:11

kəmol e silfa. ¹⁶ Kən tətououn e nian əh, Jutas təmategəs-in suatip məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min.

Namnun nagwənən

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətun tatan məmə: Nian itəm Uhgın təmitəpən rəkis məmə rəhak, tinuwa iuəhkir. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiəh itimat rəhak netəmim min e rəham nimə.’ ” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenəən o nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tinehnaipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepil.

²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimər min rəhak.”

²² Kən nikilat tinərou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiəh kitiəh məmə, “?Eh, Iəramə, pah u? ?Io?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimər min rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigin pīret mos-ipən meer e plet kitiəh əm itimlau min.† ²⁴ Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatip rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəmətə lak. !Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimər min! Təwir pik agin məmə təməsaiir-əmən.”

²⁵ Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min təmən-ipən məmə, “Iəgətun. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atip nəmən.”

²⁶ Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pīret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nīpətik.”

²⁷ Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafin. ²⁸ Inu nitak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituan in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netəmim tēpət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat min. ²⁹ Iatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənim minən wain u mətoarus nian itəm ekənim wain wi kitat min itəmat əpəh e nəraməən rəha Tata rəhak.”

³⁰ Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwin e Nitot Rəha Nig U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otapəs in

(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapin əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naəə Rəha Uhgın itəm təkəike mol nīpahrienən, təmən məmə,

‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip min, kən sipsip min okotan kitiəh kitiəh.’

26:15: Sek 11:12; Jon 11:57 26:17: Eks 12:14-20 † 26:23: E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir. 26:23: Sam 41:9 26:28: Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 26:30: Luk 22:39; Jon 18:1 26:31: Sek 13:7; Jon 16:32

³² Mæto nian ekæmegəh min e nimisən, iakaupən muwīn əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

³³ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafin okotapəs rəhalat nahatətəən lam, mæto io, kəp, esapəsən rəhak nahatətəən lam nian kit ne.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm Pita məmə, “Iatən-ipinə pahriən kəm ik məmə, lapin əm u, uarisig mənig təpanimnən, onakən mau kisil məmə nəkəruu io.”

³⁵ Mæto Pita tən məmə, “Nat ənpəpən ekəkəike mīmīs kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruu ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən min tahmen e Pita.

Iesu təmfak əpəh Ketsemani
(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Kən Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwīn ikin kit katən məmə Ketsemani, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəpələh ikin-u, pəs io ekuwīn ikin əh məghat kəm Ughin e nəfakən.” ³⁷ Kən təmit Pita ne nəti Sepeti mil ilat min, kən nikin tinahmə pik, kən tinəto tərət. ³⁸ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Iakəto nikik tinahmə pik, iuəhkir ekimis lan. Itəməhal ətəhləpələh ukin-u, mətəhliir kitat min io.”

³⁹ Kən muwīn noan məsin əm, meiuaiu misin-pən rəhn-kapə e nisip matəfak, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə suatip kit min əh-ikin o rəham nalpəkəuən, pəs nakohrəkis ron io nəratən itəm tatuwa. Mæto sənəmə nakol nəwiak, mæto nakol nəwiam.”

⁴⁰ Kən təmitəlig-pa məplan iləhal kətəhlapil. Kən təmən-ipən kəm Pita məmə, “? Tahro nəshlaiirən kitat min io o aua kitiaəh əm ne? ⁴¹ Atəhliir kən mətəhaləfak məmə nəshəluwīnən ima nos-ipən-os-ipənən. Nikitəməhal tolkeike, mæto nipətətəməhal təpou.” †

⁴² Kən mitalig-pən min matəfak mətəu kəiu, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə ekəkəike mos nəratən itəm tatuwa, kən pəs nakol nəwiam.”

⁴³ Kən nian təmitəlig-pa, təməplan iləhal kinəhlapil mətə-inu nəpələn tinos iləhal. ⁴⁴ Kən tapəs iləhal mitalig-pən min matəfak mətəu kisil, matən əm nəghatən kitiaəh əm.

⁴⁵ Kən mitalig-pa mən-ipən kəm iləhal məmə, “? Nəkətəhlapil əh mətəhameg, o? Əhaləplan-tu, aua tinatuwa iuəhkir, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴⁶ ! Əhalətul-ta, koatuwīn! ! Etəmim u tatuwa itəm otegəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimīr min!”

Tikimīr min rəha Iesu kəmotiləs motaskəlim

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu təmatəghat-əh, Jutas, in etəm tuelef kit rəha Iesu, təmiet-ərəpa ilat nimanin netəmim itəm koatəmīk naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol min ne netəm-iasol rəha noan ol rəha Isrel kəmotəhl-ipa ilat.

⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətulim-pən lan, kən nakotaskəlim in.” ⁴⁹ Kən roiu agin, Jutas təmaliwək muwīn o Iesu mən-ipən məmə, “! Təwir, Iəgətun!” kən mətulim-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotəliwək motaskəlim Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus.

⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəgi slef rəha pris asol agin.

26:32: Mat 28:7,16 **26:34:** Mat 26:69-75 **26:38:** Jon 12:27 † **26:41:** Iesu tolkeike məmə iləhal okəhalətul-ikis məshəlapəsən rəhalat nahatətəən lan. Afin min ves 31-35. **26:46:** Jon 14:31
26:51: Jon 18:26

⁵² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Aii-pæn ræham naip e næmeen, mæto-inu netæm min u itæm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nikim tæht mæmæ ekæruru naun-inæn ræhak Tata, kæn roiu agin otahl-ipa nagelo min taosan tepæt tepæt§ mæmæ okotasitu lak? ⁵⁴ Mæto okamæ ekol næhlan, okol Naoa Ræha Uhgîn otasuwamæn mol nîpahrienæn lan, itæm tatæn mæmæ otuwa tol næhlan.”

⁵⁵ E nian æh, Iesu tæmæn-ipæn kæm nîmanin netæmim mæmæ, “? Tahro næmotuwa motæmik naip asol min ne kæsou-æsou min? ?Nikitæmat tæht mæmæ io iatol næluaginæn o nahwinæn kærman, o? !Kæp! Nian rafin iakatæpælæh æpæh e Nîmæ Ræha Uhgîn matægætun netæmim, kæn næsotuwamæn motaskælîm io.

⁵⁶ Mæto natimnat min æh rafin tinuwa mol nîpahrienæn lan mæmæ Naoa Ræha Uhgîn itæm ien min aupæn kæmotæte otuwa mol nîpahrienæn lan.” Kæn ræhan min netæmim kæmotapæs in motagin.

*Iesu tæmætul e
nîganæmti kaonsel*

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netæm min u itæm kæmotaskælîm Iesu, kæmotilæs motuwîn o Kaeafas u in pris asol agin. Ikin æh, iægætun min ræha Lou ne netæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel, koatuwa motuæfîmin ikin. ⁵⁸ Mæto Pita tætan tælig-tælig matuarisig-in Iesu, muwîn æpæh e latuænu ræha pris asol agin. Kæn tæmuwîn æpæh e iat matæpælæh ilat mopael min mæmæ otæplan-tu mæmæ okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netæmim rafin ræha kaonsel koategæs-in næghatæn eiueiua min e Iesu mæmæ okotohamnu in o næghatæn min æh. ⁶⁰ Mæto kæsotæplanæn nolæn rat kit ræhan o næghatæn eiueiua min ræha netæmim, nat æpnæpin næghatæn eiueiua min tepæt kæmotiet.

Kæn æmun, etæmim kæiu kuea aupæn, ⁶¹ kæn muæn-iaræp mæmæ, “Suah u tæmatæn mæmæ titun nærækinæn Nîmæ Ræha Uhgîn, kæn milækin min e nian kisil æm.”

⁶² Kæn pris asol agin tætul mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “?Tahro næsæghatæn? ?Tahro e næghatæn min æh itæm koatæn-iaræp tatilæs pikæn ik?” ⁶³ Mæto Iesu tæpnæpin æm mæsæghatæn.

Kæn pris asol agin tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Onækækæike mos noanawil kit e Uhgîn itæm tatæmegæh, kæn mæn-iaræp nîpahrienæn kæm itæmat mæmæ ik Næti Uhgîn ne Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, o kæp.”

⁶⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Æwæh, tol æm mæmæ inu næmæn mihin ne. Mæto ekæn-ipæn kæm itæmat rafin mæmæ, e nian itæm otuwa, onækotæplan io Næti Etæmim ekatæpælæh e nikalîn matîp ræha Uhgîn u Etæm Tæsanæn Agin, kæn mateiuaiu-pa e neai e nîmal napua.”

⁶⁵ Kæn pris asol agin tæmæhap ræhan næpæn mæto-inu tatæto tærat o næghatæn ræha Iesu, kæn mæn mæmæ, “!Tatæghat rat e Uhgîn!* ?Tahro mæmæ suah kit min tækæike mæghat min lan? Otætælig-in-tu, næmotæto næghatæn rat æh. ⁶⁶ ?Nikitæmat tæht mæmæ naka?”

Kæn kæmotæn-ipæn mæmæ, “Otækæike mîmis.”

⁶⁷ Kæn kæmotagæh æpnæpin æm nîganæmtin, kæn motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kæn motæn-ipæn mæmæ, “Ei, Kristo. ?æn-iaræp e næsanænæn ræha Uhgîn mæmæ pah tæmoh ik?”

26:52: Jen 9:6; Nol æpæn 13:10 § **26:53:** Næghatæn Kris ætuatîp tatæn mæmæ, “kampani ræha nagelo tuelef,” itæm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan. **26:55:** Luk 19:47; 21:37 **26:61:** Jon 2:19-21
26:63: Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * **26:65:** Etæm-iasol ræha pris min tæmæn mæmæ Iesu tæmæn rat Uhgîn mæto-inu Iesu tatæn mæmæ in tahmen æm e Uhgîn. **26:65:** Mat 9:3; Jon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Jon 19:7 **26:67:** Aes 50:6; 53:5

Pita tæmæn mæmæ tæruru Iesu
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian æh, Pita tatæpælæh ihluæ e iat ræha nimæ, kæn iolwæk kit pætæn ækæku tuwa ron mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ik min u, næmatuarisig-in Iesu, etæm Kalili.”

⁷⁰ Mæto Pita tæmæn-iamnin kæm ilat rafin mæmæ, “Iækæruu nat un itæm nakatæn.”

⁷¹ Kæn maliwæk muwîn e ket ræha iat, kæn ikin æh pætæn ækæku kit min tæmæplan in, kæn tæmæn-ipæn kæm netæmim ikin æh mæmæ, “Suah u kit u tæmatuarisig-in Iesu Etæm Nasaret.”

⁷² Mæto Pita tæmæn-iamnin æskasik min mos noanawil mæmæ, “!Iækæruu suah æh!”

⁷³ Tæsuwæhæn, netæm min u koatætul ikin æh kotuwîn o Pita motæn-ipæn mæmæ, “Pahrien mæmæ ik kit æh, mæto-inu nolæn ræha næghatæn ræham tahmen æm elat.”

⁷⁴ Kæn tinætuoun maun-in næratæn min koatisi-pæn o Uhgîn moatuwa ron okæmæ teiuæ. Kæn tæmos noanawil mæmæ, “!Iækæruu suah æh!”

Kæn roiu agin, mænig tæmimnæn. ⁷⁵ Kæn Pita nikin tæht næghatæn itæm Iesu tæmæn kæm in mæmæ, “Uarisig mænig otimnæn, onakæn mau kisil mæmæ nækæruu io.” Kæn Pita tæmiet muwîn ihluæ, kæn tæmasæk tæmasæk.

27

Jutas tæmaril atip in
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Laulaugin agin, pris asol min rafin ne etæm-iasol min ræha netæmim kæmotuæfimin min motate noa mæmæ okotætæu-pæn suatip naka o nohamnuæn Iesu. ² Kæmotælis in, kæn motilæs motuwîn motæhlman-pæn e nelmi Pailat, kapman ræha Rom.

³ Nian Jutas u etæm tæmegæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan tikimîr min, tæmæplan mæmæ kæmotiuw-læræp Iesu mæmæ otimis, nikin tinahmæ pik o nat naka itæm tæmol, kæn tæmik mæni tate æh itæm kæmol e silfa, mæmki-pæn kæm pris asol min ne etæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel. ⁴ Kæn mæn-ipæn mæmæ, “Emol tæfagæ mæto-inu emegæhan-in-pæn e nelmi tikimîr min suah kit itæm tæsolæn nat tærat kit.”

Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Inu nat æpnæpin æm otæmat. Nat kit ræham æm.”

⁵ Tol næhlan, Jutas tæmærakin-pæn mæni æpæh e Nime Ræha Uhgîn, kæn in miet magim muwîn maril atip in.

⁶ Kæn pris asol min kæmotuwîn motuwær mæni, kæn motæn mæmæ, “Tæstuatipæn e ræhatat Lou mæmæ okotælæhæu-pæn mæni u ilat mæni ræha Nime Ræha Uhgîn, mæto-inu kæmos-næmtin nita etæmim lan.” ⁷ Kæn koatæn mæmæ okotos mæni æh kæn kos-næmtin næptæn kit u aupæn katæn mæmæ, “næptæn ræha suah kit itæm tatol sospæn e næptæn,” kæn koatæn mæmæ okatitanim iapispis min ikin. ⁸ Tol næhlan, muwa mætoarus-pa u-roiu, netæmim kotaun-in næptæn æh mæmæ, “Næptæn Ræha Nita.” ⁹ Kæn næghatæn naka itæm ien Jeremæa tæmæn aupæn, tæmuwa mol nipahrienæn lan. Tæmæn mæmæ, “Kæmotos mæni tate æh itæm kæmol e silfa, inu næmtin itæm netæm Isrel kæmotæn o suah u, ¹⁰ kæn koatos mæni æh mæmæ okotos-næmtin ‘næptæn o nolæn sospæn,’ tahmen æm mæmæ Iæræmæ tæmæn kæm io.”

*Iesu t m tul e
nigan mti Pailat*

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ K n Iesu t muwin m tul e nigan mti Pailat, k n t m tap h ron m m , “?Ik kig r ha net m Isrel?”

K n Iesu t m n-ip n m m , “Ik n m n mihin.”

¹² Nian pris asol min ne et m-iasol min r ha Isrel koat n-iar p n ghat n min e Iesu, m to Iesu t suhalpin n r halat n ghat n. ¹³ K n Pailat t m n-ip n k m in m m , “?Nakat to n ghat n min it m koat n tatil s pik n ik, o k p?”

¹⁴ M to Iesu t pnapin  m m s ghat n m suhalpin n n ghat n kit ilat kat n, k n Pailat, narmin t miwig pik.

¹⁵ K n e nian r ha lafet r ha Nuhagego-in n, in nol n r ha kapman m m  otahl-iar p et mim kit e kalapus it m nimanin net mim k mot n. ¹⁶ E nian  h, et m kit tat m hl e kalapus, n rgin u Parapas. K n net mim rafin kotitun m m  in t mol t rat pik agin. ¹⁷ K n nian nimanin net mim kinotuwa, k n Pailat t m tap h olat m m , “?Nakotolkeike m m  ekahl-iar p pah e kalapus tiet matuw n, Parapas, o Iesu, k taun-in m m  Kristo?” ¹⁸ T m n n hlan m to-inu in titun m m  k moteg han-in-p n Iesu e nelmin m to-inu koat t hak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tat p l h e jea r ha nakil n n ghat n, r han p tan tahl-ip n n ghat n k m in m m , “Suah un t sol n nat t rat kit.  sol n nat kit lan, m to-inu emapilaiir lan, k n roiu iat to t rat agin ron.”

²⁰ M to pris asol min ne net m-iasol r ha noanol r ha Isrel k mot ghat k m nimanin net mim m m  okot uhlin n t lig n r halat. K n ilat k mot tap h o Pailat m m  otahl-iar p Parapas, k n kotohamnu Iesu.

²¹ K n Pailat t m tap h olat m m , “?Suah mil u, in p hr n lan ekahl-iar p?”

M to nimanin net mim k mot n-ip n m m , “Parapas.”

²² K n Pailat t m n-ip n m m , “?K n oekahro Iesu u k taun-in m  Kristo?”

K n nimanin net mim rafin k mot n-ip n m m , “!Ok tu-p r e nig k luau otimis!” ²³ K n Pailat t m n-ip n k m ilat m m , “?O naka? ?T mol nat t rat naka?”

M to nimanin net mim k motag t  f m h, mot n m m , “!Ok tu-p r in e nig k luau otimis!”

²⁴ K n nian Pailat t m plan m m  okol t s l h u n n ghat n r halat, k n ilat k noat tul matip o n mou n, k n tos n hau maikuas e nelmin aup n e nimanin net mim, k n m n-ip n k m ilat m m , “N ghat n kit r hak tik  o suah u, m m  nit n ot m hl-pa lak. !Nimis n r han tat m hl-pin  e nelmit mat!”

²⁵ K n net mim rafin k mot n m m , “!P s nit n t m hl-pa otimat ne nisualk l h min r hatimat min!”

²⁶ K n Pailat t mahl-iar p meg han-in-p n Parapas k m ilat. M to t m n m m  okalis Iesu, k n t meg han-in-p n in m m  ok tu-p r e nig k luau m m  otimis.

Mopael min k moatol mil  e Iesu

²⁷ K n mopael min r ha Pailat kotil s Iesu motuw n  p h im  e nim  asol r ha kapman, kat n m m  Praetorium. K n k motaun-in rafin mopael min kotuwa kit lau lan. ²⁸ K n mot mki-r kis r han natimnat, motuw n-in-p n kot tasi  kit k m in, tahmen e kot r ha kig kit. ²⁹ K n motuarin-uarin nol it m

tol nihlän-nihlän motol hat lan, motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol milə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilat aupən in, motol milə lan, motən-ipən məmə, “!Ekotisiai-in ik, kig rəha netəm Isrel!”³⁰ Kən motagəh lan, kən motiləs noanig motoh kot rəhn-kapə lan mau tepət.³¹ Nian kinotl rəkis milə lan, kən motəpəg rəkis kot tasiə, motuwın-in-pən min rəhan natimnat. Kən motiləs motuwın məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

³² Nian kəmoatuwin, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkəike kəm in məmə otiləs nig kəluau.³³ Kəmotuwa ikin kit katən məmə, Kolkota, u nipətin tatən məmə Louipil-uipil.³⁴ Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Məto nian Iesu təmənım asgəwin, kən mapəs nənımən.³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat.³⁶ Kən moatəpələh moatuag-pən moatehm Iesu ikin əh.³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan məmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL.³⁸ Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol.³⁹ Kən netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwin, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə,⁴⁰ moatən məmə, “Nəmatən məmə onakərəkın Nimə Rəha Uhgın kən ik pişin əm miləkin o nian kisil. !Osmegəh atip ik! !Kən eiuiu e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen min əm, pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəmiasol min rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan,⁴² motən məmə, “Təmosmegəh netəmim, məto okul təruru nosmegəh atipən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tātite atip e nig kəluau, kən okotən nipahrienən lan.⁴³ Təhatətə e Uhgın. Pəs Uhgın tiləs-irəkis in əh-roiu okəmə in tolkeike, məto-inu təmən məmə in Nəti Uhgın.”⁴⁴ E nolən ahmen min əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal min in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tinimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuiu mirəfin nat.⁴⁶ Kən iuəhkir e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” u nipətin təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Təhro nakatəpəs io?”

⁴⁷ Nian netəmim neen itəm kəmoatətul əh-ikin kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “In tətaun-in Elaija.”

⁴⁸ Roiu aɡin, kit təmaiu muwin miləs nat kit tame-ame təhmen e katən,* kən mau e wain u tagin, maru e nig, kən miləs-ipən məmə Iesu otənım.⁴⁹ Kən ilat min neen kotən-ipən məmə, “Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.”

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh min, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

27:30: Aes 50:6 27:34: Sam 69:21 27:35: Sam 22:18 27:38: Aes 53:12 27:39: Sam 22:7; 109:25 27:40: Mat 26:61; Jon 2:19 27:43: Sam 22:8 27:46: Sam 22:1 * 27:48: Nat u təhmen e nimismis matres. 27:48: Sam 69:21

⁵¹ E nian etuatip əh, niməhan itəm tatəkul e Nimə Rəha Uhgın təməhap mol məsin kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təmələl, kən kəpiel mın kəmotimismis. ⁵² Kən suwit mın itəm kəmol e nıpəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tətət itəm kəmotimis rəkis, kəmotəmegəh mın. ⁵³ Kəmotiet e suwit mın kəmol e nıpəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nimisən, ilat kəmotuwın əpəh Jerusalem motiet-arəp o netəmim tətət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopael mın rəha netəm Rom ilat netəm mın u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat mın əh, kəmotəgin pik, kən motən əfəməh məmə, “!Nıpahrienən, inu Nəti Uhgın pahrien!”

⁵⁵ Nıpitan tətət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikin kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pisin pisin mın.† ⁵⁶ İlat mın neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

Kəmitənim Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tətət, nərgin u Josep, in etəmim kit rəha Iesu. Nian tinatuwa iuəhkır o napinəpən, ⁵⁸ təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh-in nıpəti Iesu, kən Pailat tēgəhan-in nıpəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep təmiləs nıpəti Iesu muwin malpin e niməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰ kən mıləs muwin mıləs-ipən e suwit wi kəmel e kəpiel. Suwit u in rəha Josep. Kən məsəupəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in nıpəg kəpiel lan, kən matuwın. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit mın kətuəpələh əh iuəhkır o suwit.

Mopael mın itəm kəmoatehm nıpəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawıgin e Sapat, pris asol mın ne Farisi mın kəmotuwın moatəplan Pailat. ⁶³ Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tinəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, tətətəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kisil otuwa muwin, kən Uhgın otəsmegəh mın io e nimisən.’” ⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwın moatehm nıpəg kəpiel suwit mətoarus-pən nian kisil tuwa muwin. Matən, rəhan netəmim okotuwa kəkləh-in nıpətin, kən motən-ipən kəm netəmim məmə təməmegəh mın e nimisən. Kən neiuəuəən u, in otərat tərəkis-in itəm aupən.”

⁶⁵ Kən Pailat təmən-ipən məmə, “Otos mopael mın, kən motuwın motol natimnat rafin itəm nakotolkeike məmə okotol o nehm wirən suwit e nıpəg kəpiel.” ⁶⁶ Kən kəmotuwın moatehm wir nıpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətin kit e kəpiel.‡ Kən kəmotələhəu mopael mın məmə okoatehm ikin əh.

† **27:51:** Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † **27:55:** Nıpitan mın əh kəmotasitu Iesu e nat pisin pisin mın tahmen e nagwənan, ne nəhau, ne ikin rəha napilən. **27:55:** Luk 8:2-3 **27:58:** Dut 21:22-23

‡ **27:60:** Aes 53:9 **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21

† **27:66:** Roiu, kitat kəsotitun etuatipən məmə kəmol nəmtətin əh o nolən naka. Kəm-naka kəmalis nol kit itəm təmöl mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netəmim rafin kotitun məmə suah kit otəsiləs-irəkisən. Kən okəmə koatəplan nəmtətin məmə təməhapən, o təmiet rəkis, kən mopael mın okotitun məmə suah kit təməhwin rəkis kəpiel.

28

*Iesu tāmamegəh min
e nimisən*

*(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ E Sante laulaugin agin,* təmatian məsian wırən, Meri Maktala ne Meri kit min kəmian məmə okiauag suwit e nipəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təməloal məto-inu nagelo kit rəha Iərəmərə təmeiuaiu e nego e neai muwin e nipəg kəpiel, kən məsəupəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə tahmen e nipitən, kən rəhan natimnat min kotəruən tahmen e nahui noa nitəhai. ⁴ Məpael min kəmotəgin pik, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmikə tahmen e netəm kəmotimis.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, məto-inu ekitun məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətu-pər e nig kəluau. ⁶ Tikə u ikin-u. In tāmamegəh min e nimisən tahmen əm e inu təmən mihin əupən. Uea muəplan ikin təmatəməhl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In tāmamegəh min e nimisən, kən in tətaupən-in itəmat matuwın əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagim uəhai əm e suwit e nipəg kəpiel, matuəgin, məto nīkilau tətəgin, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwir.” Kən kəmuəa o Iesu, muaskəlim nelkin, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak min məmə okotuwın Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha məpael min

¹¹ Nian pətan mil kəmuəliwək mətian, kən məpael min əh neen kəmotuwın e taon, kən motən-ipən kəm pris asol min natimnat rafin itəm kəmotəplan.

¹² Nian pris asol min kəmotuwın motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm məpael min, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapin nian itimat emotapil, motakləh-in nipətin motiləs motəgin.’ ¹⁴ Okəmə kapman otəto namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatip-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, məpael min kəmotos məni, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihin kəm ilat. Kən namnusən u təmuwin mitalau e netəm Isrel muwa mətoarus-pa roiu.

*Iesu təmiet-arəpa
o rəhan netəmim*

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwın Kalili, motuwın e nitot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwın ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəpətan rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəmərəən, Ughin təmos-ipa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwın motiww netəmim rəha noanol min rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kən motol bəptais elat e nərgi Tata Ughin, ne Nətin, ne Narmın, ²⁰ kən motəgətun

* **28:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘Nian Sapat tinol namnun, e nian itəm tətaupən e wik
28:6: Mat 12:40; 16:21 **28:10:** Mat 26:32 **28:16:** Mat 26:32 **28:18:** Jon 13:3; Efes 1:20-22
28:19: Mak 16:15-16; Wək 1:8

ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən min itəm emən kəm itəmat. Kən nı̄pahrienən, ekətətiḡ kitat min itəmat nian min rafin mətoarus namnun nian.”

Mak

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Mak Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Mak

?Pah təmäte naoa u? Jon Mak təmäte naoa u. In sənəmә etəm tuelef kit rəha İesu. Məto katən məmә in fren wir kit rəha Pita itəm ilau katian ikın mın tēpət. Naoa rəha Wək Mın tatən məmә in təmuwin ilau Pol e rəhan naliwəkən təmaupən mol, kən uarisig lan, təmuwin ilau Panapas.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Kəmotən məmә Mak təmätatig Rom nian in təmäte naoa u, kən okəm-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak təmäte naoa u tuwin o iəfak mın əpəh Rom u ilat İaihluə mın. Kitat kotitun nəhlan məto-inu in tatən-iarəp nıpəti nolən mın rəha netəm İsrəl itəm koatol. Kən e naoa u, təmäte nəghatən neen e nəghatən Arameik itəm netəm İsrəl kınotitun rəkis. Məto in məuhlin nəghatən mın u tuwa e nəghatən Kris itəm İaihluə mın əpəh Rom koatəghat lan.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? E nian Mak təmäte naoa u, kən netəm Rom koatarəmərə e nıtən asol itəm tıtəlau-in Nıtəhəi Metiterenian. Rəhalat nəghatən kitiəh əm, kən rəhalat suatıp kotəwir, kən rəhalat nolən o nahl-ıpənən nəghatən mın in təwir. Nian əh, in nian təwir o nən-iarəpən Namnusən Təwir rəha İesu Kristo. E nian əh, Namnusən Təwir təmaıu uəhai əm e nıtən pısın pısın mın e suatıp mın rəha Rom.

?Təmäte naoa u o naka? Mak tolkeike məmә otən-iarəp ətuatıp namnusən rafın rəha İesu, məmә in pah, kən in təmol naka, kən matəgətun naka. Okəm-naka in tolkeike məmә otıləs-ıpər nətəligən rəha iəfak mın əpəh Rom, məto-inu netəmim tēpət kəmotol nəratən elat. Mak təmäte tēpət e nian iəkis mın itəm otəpanuwa e nəmegəhən rəha netəmim rəha İesu. Kən in təmən-iarəp nolən rəha İesu məmә in mın təmätatig e nian iəkis mın.

*Jon Baptais təmol əpen-əpenə e suatıp
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nətuounən rəha Namnusən Təwir rəha İesu Kristo, Netı Uhgın. ² İen rəha Uhgın, nərgın u Aesea təmäte-pən mihın e naoa aupən. Uhgın təmən məmә, “Otəplan-tu. İatahl-ıpinə rəhak İahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmә otol əpen-əpenə e rəham suatıp.”

³ “Suah kit tətəun əpəh ikın taruən-aruən ikın matən məmә, ‘İtəmat, otol əpen-əpenə o suatıp rəha lərəmərə, kən motol rəhan suatıp tətuatıp.’”

⁴ Kən tol nəhlan, Jon Baptais təmıet-pa ikın taruən-aruən ikın matol baptais e netəmim, kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat məmә okotəkıke motəuhlin məntaalat o nolən rat mın rəhalat, kən motuwın o Uhgın, məmә in otafəl nolən rat mın rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat. ⁵ Netəmim rafın rəha nıtən əh Jutia ne taon əh Jerusalem, kəmotuwa motətəlig-in rəhan nəghatən kən motən-iarəp rəhalat nolən rat mın, kən Jon təmol baptais elat əpəh e nəhau Jotan.

⁶ Jon təməsuwinən e natımmat wir. Rəhan natımmat təhmen əm e rəha ien u Elajja aupən. Rəhan natımmat kəmol e nıməme kamel, kən rəhn kətəut kəmol e nuwıgı kau, kən matun əm pıtıp ne nahui sukapak e nıkinat. ⁷ Kən təmatən-iarəp kəm netəmim məmә, “Suah kit u tətuarısıg-in io, rəhan nəsanənən ne nəpətən taprəkıs-in io. İo ekəsahmen-in mınən məmә ekeıuıu məpeg rəkis

rəhan put. ⁸ Ekatoł baptais etəmat e nəhau, məto in otəpanol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın.”

Jon təmol baptais e Iesu əpəh e nəhau Jotan
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ E nian əh, Iesu təmiet əpəh Nasaret, latuənu kit rəha Kalili muwa. Kən Jon təmol baptais lan əpəh e nəhau Jotan. ¹⁰ Nian Iesu təmər əpəh e nəhau, kən masipər məplan nego e neai təmərəh, kən Narmın Rəha Uhgın təmeiuauiupa ron təhmen-pən e mak. ¹¹ Kən nəghatən kit təmisi-pər əpəh e nego e neai matən min-nulan məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nikik tagien pik agın ron ik.”

Setan təmos-ipən-os-ipən kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Kən roiu agin-əh min, Narmın Rəha Uhgın təmit-ipən Iesu əpəh ikin taruən-aruən ikin, ¹³ ima nat iarupin min. Təmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipən-os-ipən kəm in. Kən nagelo min kəmotasitu lan.

Iesu tınatətuoun matən-iarəp Namnusən Təwir
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Nian kınıləs-ipən rəkis Jon e kalapus, Iesu təmuwin əpəh Kalili matən-iarəp Namnusən Təwir rəha Uhgın kəm netənim. ¹⁵ Təmən məmə, “!Ure! ! Rəhan nian tınuwa! !Nian rəha nəməməgəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır! ! Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwin o Uhgın, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

Iesu təmaun-in etənim kuwit rəha niuwən nəm
(Mat 4:18-22 Luk 5:1-11)

¹⁶ Nian Iesu təmətaliwək e nikali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etənim rəha niuwən nəm min, nərgılau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etənim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etənim mil rəha niuwən netənim məmə okotuwa rəhak min netənim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin təhmin min məsin, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon kətuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, Iesu təmaun-in ilau lan, kən kuətuł muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək min kotəpələh e nıpəg noa pot, kən muətəu-pən Iesu.

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah kit əpəh Kapaneam
(Luk 4:31-37)

²¹ Kən Iesu ne rəhan min netənim kəmotuwin əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgətuł netənim.

²² Kən netənim kəmotəto rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nəpətən əh-ikin, kən maprəkis-in min rəha iəgətuł min rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmın rat tətətig lan təmuwa imə kən mətəgət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik Iesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakahro itimat? ! Okəmə naka nəmuwa məmə onakərəkın itimat! !Io enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kæn mæto Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæm narmin rat un mæmæ, “! Ah! ðsæghatæn, miet e suah un.” ²⁶ Kæn narmin rat tæmol nipæti suah apon tasiæp-asiæp, magæt æfæmæh miet lan.

²⁷ Kæn netæmim kæmotaut motæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “! Ei, naka u! Okæmæ naka nægætunæn wi kit u. !Suah u tatos næsanænæn o næghatæn kæm narmin rat min, kæn koatætæg-in motol næwian!” ²⁸ Kæn kæmamnus ueiæhai æm Iesu, tuwin mapækol æpæh e nitæn Kalili.

Iesu tæmol-wir netæmim tepæt
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian Iesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kæmotiet e nimæ ræha nuæfiminæn, kæn motaiu ætuatip æm kan æpæh latuænu ræha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kæmotuwîn, mæto uhu Saimon tatætæp-ætæp, kæn mætæp-il-pær e ræhan pet, kæn kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ pætan æh tatimis. ³¹ Kæn Iesu tæmuwin meapæn o nelmin kæn tætul. Kæn nætæp-ætæpæn tagim lan, kæn tuwin matol nigilat nægwænæn.

³² Tinahnæpæn mit tinaht, nian ræha Sapat tinol namnun, kæn netæm min u koatimis, ne netæm narmin rat tætatig elat, pialat min kæmotæmik ilat motuwa o Iesu. ³³ Netæmim rafin e latuænu un kæmotuwa motargæfimin æm ilat min æpæh e nafiluæ e nimæ un ræha Saimon ne Antru. ³⁴ Kæn Iesu tæmol-wir netæmim tepæt u koatos nimisæn pisin-pisin min kotæwir, kæn mæhg-iaræp narmin rat tepæt e netæmim, mæto tæmæn-læhau narmin rat min mæmæ okæsothætæn, mæto-inu kinotitun rækis mæmæ pah u Iesu.

Iesu tæmatamnus-iaræp ræhan næghatæn æpæh Kalili
(Luk 4:42-44)

³⁵ Kæn laulaugin agin, fetukai tæsiran æh, Iesu tæmiet muwin æpæh ikin netæmim kotikæ ikin matæfak. ³⁶ Kæn Saimon ne in min neen kæmotuwîn kateam-in. ³⁷ Nian kæmotæplan, kæn kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Netæmim rafin koteam-in ik.”

³⁸ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæpæ. Pæs kotuwîn æpæh e latuænu pisin min neen, ekamnus-iaræp ræhak næghatæn kæm netæmim mapækol mæto-inu, nat æh in æh emuwa ron mæmæ ekol.”

³⁹ Kæn muwin mapækol rafin e nitæn æpæh Kalili, mætamnus-iaræp ræhan næghatæn æpæh e nimæ ræha nuæfiminæn min, kæn mæhg-iaræp narmin rat min e netæmim.

Iesu tæmol-wir suah kit leprosi tæmol
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Suah kit leprosi tæmol tæmuwa misin-pæn nulin o Iesu mætæsækin-pæn næwiræn ron mæmæ, “Okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io kæn mafæl rækis namkimikæn lak.”

⁴¹ Kæn Iesu nikin tæmahmæ pik ron, kæn tæmæg-æfæmæh-in nelmin mælæhæupæn lan, mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. !Æwir-ta!” ⁴² Kæn roiu agin-æh, nimisæn leprosi tæmagim mikæ lan, kæn nipætîn tinæwir, namkimikæn tinikæ. ⁴³⁻⁴⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæm suah un mæmæ, “Æsæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, mæto uwîn æm mehm pris kit pæs in tehm mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn kæm in nat u itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tinikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ.” Kæn mahl-ipæn tatuwin.

⁴⁵ Mæto suah un tæmuwîn kæn mæn-iaræp nat un kæm netæmim min rafin mol Iesu tæsuwînæn e latuænu min mæghat mæto-inu nimanin netæmim tepæt pik koatætulosig-in. Kæn o nat æh inæh, tæmætæn ikin netæmim kotikæ ikin. Kæn netæmim kotisi-pæn æpæh ikin min rafin moatuwa ron.

2

Iesu tæmol-wir suah kit næwtain mæsin tæmimis (Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nian neen kinotuwa rækis minotuwin, Iesu tæmitælig-pæn min æpæh Ka-paneam, kæn næghatæn tæmaiu muwîn kæm netæmim min mæmæ Iesu æpæh ræhan nimæ. ² Kæn netæmim tepæt kæmotuwa motær wir æpæh imæ, ne ihluæ ne, kæn rum tikæ o etæmim kit min. Kæn Iesu tatæn-iaræp ræhan næghatæn kæm ilat.

³ Kæn suah kuwit kæmotalis pialat kit motuwa o Iesu itæm nipætîn mæsin tæmimis mætæpil-pær e ræhan nimitiwin. ⁴ Nian kæmotuwa, mæto netæmim kinotær æpæh imæ, kæn okol kotæruru nuwînæn kehm Iesu. Kæn kotilæs motuwîn æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin ætuatip æm æh Iesu tatætul ikin imæ,* kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwin ræhan muwîn iuæhkir æm o Iesu. ⁵ Nian Iesu tæmæplan nahatætææn ræhalat, kæn tæn-ipæn kæm etæm tatimis un mæmæ, “Nætik, enos-irækis rækis nolæn rat ræham.”

⁶ Mæto iægætun min neen ræha Lou kotæpælæh æpæh imæ, kæn nikilat tæmæht mæmæ, ⁷ “?Tahro suah u tatæn rat Uhgîn? Næghatæn æh tærat. Uhgîn æm titun nos-irækisæn nolæn rat ræha etæmim. !Pah min titun nos-irækisæn!”

⁸ Kæn roiu agin-æh, Iesu tilæs ræhalat nætæligæn, kæn mæmæ, “?Tahro nikitæmat tatæht pik natimnat min-nulan? ⁹ ?Itæm pæhruæn timetig, itæm u mæmæ ekæn-ipæn kæm suah æh mæmæ, ‘Enos-irækis rækis ræham nolæn rat,’ o itæm u timætig mæmæ, ‘Ûtul, milæs ræham nimitiwin matuwîn?’ ¹⁰ Mæto ekol nat kit mæmæ onækotitun mæmæ io Neti Etæmim, iatos nepætæn ikin-u e nætueintæn o nos-irækisæn nolæn rat ræha netæmim.” Kæn mæghat kæm suah æh mæmæ, ¹¹ “?Tætæn-ipinæ kæm ik mæmæ, ætul, milæs ræham nimitiwin matuwîn imam ikin.” ¹² Kæn æmun suah apon tæmætul, milæs ræhan nimitiwin, maliwæk matuwîn, kæn ilat rafin kæmotæplan, motat, narmilat tæmiwig ron kæn motænwiwi Uhgîn motæmæ, “Ekæstohmæn æh nat kit tol min-nulan ne, nian kit.”

Iesu tæmaun-in Lifæe mæmæ otuwa muarisig-in (Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Iesu tæmuwîn min mætæliwæk æpæh e nikalkal næhau Lek Kalili, kæn nimanin netæmim kæmotuwa ron, kæn tatægætun ilat. ¹⁴ Kæn tæmaliwæk matuwîn kæn mæplan Lifæe neti Alfeas, in etæmim ræha nosæn mæni ræha takis, tatæpælæh imæ matol ræhan wæk. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ûtæu-pa io, muwa ræhak etæmim.” Kæn æmun tætul muarisig-in.

¹⁵ Kæn nian kit, Iesu tæmuwîn mætægwæn æpæh ima Lifæe ikin ilat netæmim ræha nosæn mæni ræha takis, ne netæm nol tæfagæ rat neen. Kotægwæn æm kitiah ilat Iesu ne ræhan min netæmim mæto-inu netæmim tepæt kotal tæfagæ rat næhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ Iægætun ræha Lou neen, ilat u Farisi. Kæn neen kæmotæplan mæmæ Iesu tætagwæn æm kitiah ilat nol tæfagæ min un, ne netæmim ræha nosæn mæni ræha takis, kæn kotæpæh o netæmim ræhan min mæmæ, “?Tahro Iesu tætagwæn æm kitiah ilat netæm koatol næhlan?”

* **2:4:** E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tæel. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tæel min neen mæmæ otol kahal tahmen-in suah u itæm in tatimis. **2:16:** Mat 11:19

¹⁷ Kæn Iesu tæmæto ræhalat næghatæn, kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Netæm min u kæsotimis-imisæn kæsotuwînæn o tokita, mæto netæm min u koatimisis-mæto koatuwin ron. Io emæsuwamæn o netæm min u kotæmæ kintotætuatip rækis. Mæto emuwa o netæm min u kotitun æm mæmæ ilat kotol nolæn rat min.”

Kotapæs nagwænæn o næfakæn
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Kæn e nian æh, netæmim min ræha Jon Baptais ne Farisi min kæmotapæs nagwænæn motætuakæm o næfakæn kæn Uhgîn. Kæn netæmim neen kæmotuwa motæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Æplan-tu, netæmim ræha Jon Baptais ne Farisi min kotætuakæm o næfakæn. ?Mæto tahro ræham min kæsotolæn mihîn?”

¹⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Nian katol lafet lan ræha etæm tatol marit, kæn iærman u otol marit tætatig æh ilat in min neen motol lafet, nikitæmat tataht mæmæ otætuakæm motapæs nagwænæn? !Kæpæ! Nian tætatig æh ilat min, kæn nikilat tætagien, motagwæn æm. ²⁰ Mæto nian æpæh ikin mæmæ okæpanilæs-irækis suah æh lan, kæn e nian æh in æh, in min neen nikilat otahmæ ron, kæn kæpanotætuakæm motapæs nagwænæn.”

²¹ Kæn tæmatig mæn min mæmæ, “Suah kit min okol tæsæhl-pænæn nimismisi nimæhan wi kit e nimæhan oas itæm tæmeræh. Okæmæ otæhl-pæn, kæn nimæhan wi un titun næhap asolæn nimæhan oas un.

²² “Suah kit min okol tæsiuw-pænæn wain wi kit e nuwigî nat oas kit, mæto-inu okæmæ otiuw-pæn wain wi e nuwigî nat oas itæm tæskasik, kæn wain otapuæl-apuæl kæn nuwigî nat oas un otahgig kæn mæhap, kæn wain ne nuwigî nat un okuærat. Mæto wain wi okiuw-pæn æm e nuwigî nat wi itæm timætætig.”†

Netæmim min ræha Iesu kæmotæhl wit e Sapat
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne ræhan min netæmim kæmotaliwæk motuwîn-pæn æpæh e niki nasumæn ræha wit, kæn netæmim min ræha Iesu kæmotæhl wit mæmæ okotun.

²⁴ Kæn Farisi min u kotaskælim æskasik Lou ræha Moses kæmotæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “!Ei, æplan-tu! E Sapat, kæsæulækæn æh e nasumæn ne kæsolan natimnat min næhlan kotærækîn Lou. ?Tahro ræham netæmim min kotel næhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu tæmuhalpin ræhalat næghatæn mæmæ, “Okæm-naka itæmat nakæsotafinæn æh nat u Tefit tæmol aupæn nian Apiata in pris asol ægin ræha Uhgîn. Itæmat ninotafin rækis mæmæ Tefit næumis tæmus, kæn tuwin æpæh e Nimæ Tapolan ræha Uhgîn, kæn milæs pîret asim u pris min æm koatun, kæn in milæs muwa motun ilat in min neen.”

²⁷ Kæn tæmatig mæn-ipæn min kæn ilat mæmæ, “!Kæmæsolæn Sapat mæmæ in nat figæm kæn netæmim, mæto kæmol Sapat mæmæ otasitu elat kotameg! ²⁸ Tol næhlan, io Neti Etæmim ekataræmæ rafin e natimnat min, kæn matæramæ min e Sapat.”

3

Iesu tæmol-wir nelmi
suah kit tæmæfaiu

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ E Sapat kit min, Iesu tæmitælig-pæn min æpæh e nimæ ræha nuæfiminæn kæn mæplan suah kit nelmin tæmimisis, tæsæg-ætuatip-inæn. ² Nian Iesu tæmuwin

† 2:22: Afîn futnot e Luk 5:37
2:27: Dut 5:14

2:24: Dut 23:25

2:25-26: 1 Saml 21:1-6

2:25-26: Lev

imā, kən netāmim kəmotolkeike māmā okotən iārəkīn Lou lan, kən motalkəlīk wīr rōn māmā okotehm-tu māmā otol-wīr suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu tāmən-ipən kəm suah un māmā, “Ətul muwa u aupən,” kən tətul muwīn əpəh aupən. ⁴ Kən Iesu tāməhai ilat māmā, “? Rəhatat Lou tāmə kotitun nolən naka e Sapat? ?Tāmə təwīr māmā okotol nat wīr, o nat tərət? ?Təwīr māmā okotosmegəh netāmim, o təwīr māmā okotohamnu netāmim?” Məto kotəpnəpīn əm.

⁵ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən neməha tol, kən nīkīn təhmə olat məto-inu rəhalat-kapə tiakīs pik. Kən mən-ipən kəm suah un māmā, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən suah apon tāməg-ətuatip-in nelmin, əmun nelmin təwīr. ⁶ Kən Farisi mīn apon kəmotiet motaiu ətuatip əm motuwīn motəplan rəhalat tikimīr mīn e pati rəha Herot, motol əm kitīəh moteam-in suatip māmā okotiləs Iesu motohamnu.

Nīmanin netāmim kəmotuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rəhan mīn netāmim kəmotiet moteiuaiu motuwīn əpəh e nəhau Lek Kalili. Nīmanin netāmim kəmotuarisig-in ilat. Netəm mīn un neen kəmotisi-pən e latuənu rəhalat e nitən Kalili, ⁸ neen kotisi-pən əpəh e latuənu əlkələh mīn ne Jerusalem rəha nitən əpəh Jutia. Neen mīn kəmotisi-pis e nəwtain məsīn əpəh nitən Itumia ne e nəwtain nəhau Jotan entənīpən-pən matuwīn. Neen mīn kəmotisi-pəhap əpəh ikin mīn e taon mil un Taea ne Saeton. Netəm mīn un kīnotəto rəkīs natimnat mīn un Iesu tatol ilat, kən kotuwa māmā okotəplan.

⁹ Kən nīmanin netāmim kəmotuwa pik, kən Iesu tāmən-ipən kəm rəhan mīn netāmim māmā okotol-əpen-əpenə e pot kit māmā otuwīn məpələh lan, māmā nīmanin netāmim okəsotəhg-əhg pikən in. ¹⁰ Məto-inu tinol-wīr rəkīs netāmim tərət, kən netəm mīn u kotimīs əh kotəhg-əhg ilat mīn māmā okotuwa iuəhkīr motek Iesu. ¹¹ Kən nian netāmim itəm narmīn rat mīn kotatig elat kəmotəplan Iesu, koteiuaiu aupən-in motorin ilat motagət əfəməh māmā, “!Ik Neti Uhgīn!” ¹² Məto Iesu tāmən-iəhau əskasik narmīn rat mīn un māmā okəsotən-iarəpən in kəm netāmim.

Iesu təmaun-in rəhan netəm tuelef māmā okotuarisig-in

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Kən Iesu ne kəmotuwīn əpəh e noanu nitot mīn, kən tətəun-in netāmim neen māmā okotuwa rōn. ¹⁴ Nian kəmotuwīn, kən təmitəpun rəkīs ilat tuelef kən mos-ipər ilat māmā aposol mīn. In tāmən mīn māmā netəm mīn əh, ilat əh okotaliwək ilat mīn, kən in otahləpīs ilat kotuwīn motən-iarəp namnusən təwīr kəm netāmim əpəh ikin mīn, ¹⁵ kən okotos mīn nepətən ne nəsanənən o nəhg-iarəpən narmīn rat mīn e netāmim.

¹⁶ Netəm mīn u ilat u təmitəpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu təməhun-pən mīn nərgīn kit mīn māmā Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mil u Iesu təmos-ipən mīn nərgīlau təhan māmā, “Poanejes,” nīpətī nəghatən əh tāmə neti kaluəluə mil, məto-inu neməha tatol ueiuəhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Matiu, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kətaun-in māmā Selot,* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi tikimīr mīn. Netəm mīn əh ilat əh tuelef, Iesu təmos-ipər ilat.

Iesu ne Pielsepul

(Mat 12:22-32;

Luk 11:14-23; 12:10)

3:4: Luk 14:3

3:6: Mat 22:15-16

3:10: Mat 14:36

3:11: Luk 4:41

3:12: Mak 1:34

3:16: Jon 1:42

3:17: Luk 9:54

* 3:18-19: Əplan-tu futnot e Mat 10:4.

²⁰ Uarisig, tæmitælig-pæn min latuænu, kæn nïmanin netæmim kæmotuwa min ron, kæn Iesu ne ræhan min netæmim kinotæroruru namegæn ne nagwænæn ne.

²¹ Nïan ræhan mama ne kæmotæto næghatæn u katæn e Iesu, kæn motuwa mæmæ okotit-irækis o netæmim, mæto-inu netæmim neen koatæn mæmæ Iesu nïtalmæl.

²² Iægætun min neen ræha Lou kæmotisi-pæn æpæh Jerusalem motuwa kæn motæmæ Pielsepul, u in etæm-iasol ræha narmin rat min, in tætætig e Iesu, kæn motæmæ in tatos-ipæn næsanænæn kæn Iesu mæmæ otæhg-iaræp narmin rat min e netæmim.

²³ Kæn Iesu tæmaun-in ilat kotuwa iuæhkir ron kæn tatuæh nïmaa næghatæn kæn ilat, mæmæ, “?Nïkitæmat tataht mæmæ okol Setan tæhg-iaræp atip Setan? ! Kæp! ²⁴ Okæmæ netæmim e kantri kit koatoor ilat min, kæn okotærakin ræhalat kantri, kæn næræmæææn ræhan otisas mikæ. ²⁵ Kæn tahmen-pæn æm, e latuænu kit, okæmæ netæmim lan koatoor ilat min, kæn okotærakin agin-æh latuænu u.

²⁶ Kæn okæmæ Setan tatahg-iaræp narmin rat min ræhan e netæmim, kæn tatol atip æm tikimîr kæn in. ?Kæn otahro nulan, ræhan næræmæææn otætul? Wæk ræhan otisas mikæ.

²⁷ “Kæn okol iaklæh kit tæsuwîn æpnarînan imæ e ræha etæm kægîn kit ikîn, mætækæl-in natimnat ræhan, mæto otækæike mælis e nol, mælæhæu u, kæn panuwîn mæklæh-in ræhan natimnat.

²⁸ “Ekætæn pahrien kæn itæmat mæmæ tæfagæ rat rafîn ræha netæmim, ne næghatæn rat min itæm ilat koatæn, Uhgin titun nos-irækisæn. ²⁹ Mæto etæm tatæn rat Narmin Ræha Uhgin, okol Uhgin tæsos-irækisæn ræhan tæfagæ rat. Tæfagæ rat un otætætig kitiah lan mætætig, okol tæsikææn.” ³⁰ Iesu tæmæn næhlan mæto-inu kæmotæupæn motæn mæmæ narmin rat kit tætætig lan.

Mama ræha Iesu ne pian min (Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kæn e nïan æh, mama ræha Iesu ne pian min kæmotuwa, kæn moatætul æm æpæh ihluæ kæn motahl-ipæn næghatæn o Iesu mæmæ tuwa-tu mehm ilat.

³² Kæn nïmanin netæmim kæmotæpælæh kan keko-in Iesu, kæn kæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Ei, mama ræham ne pian min æpæh ihluæ, kotalkeike mæmæ okotehm-tu ik.”

³³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Pah u ræhak mama ne piak min?”

³⁴ Kæn masipæn mæplan rafîn ilat kæn mæmæ, “Otasipæn-tu. Itæmat u piak min ne ræhak mama ætuatip min. ³⁵ Netæm min u koatol næwia Uhgin, ilat u piak min, ne ræhak kaka min, ne ræhak mama.”

4

Etæm tatæfe nikutin natimnat (Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kæn Iesu tæmitælig-pæn min æpæh e Lek Kalili matægætun netæmim, mæto nïmanin netæmim kæmotuwa ron, motol mæmæ Iesu tuwîn e pot. Kæn pot un tatæmæhl-pæn e lek, kæn Iesu tatæpælæh-pæn lan. Kæn nïmanin netæmim kæmotæpælæh æpæh ipar e nikalkal lek. ² Kæn Iesu tatuæh nïmaa næghatæn min kæn ilat matægætun ilat e natimnat tepæt.

³ Tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Otætælig-tu. Suah kit tæmuwîn mæmæ oteatægæg ræhan nikutin natimnat æpæh e ræhan nasumæn. ⁴ Nïan tæmateatægæg ræhan nikutin natimnat, kæn neen kotisas-pæn æpæh e nikalkal suatip, kæn mænig min kotuwa moaton rækis. ⁵ Kæn neen komotisas-pæn æpæh e niki kæpiel, kæn motæwiæ uæhai æm mæto-inu nisip noan mæsin. ⁶ Kæn nïan

nərauiə təhg ilat kən kotauke-auke motamis, məto-inu nokilat təməseuiuiu pikən. ⁷ Kən neen kəmotisas-pən e niki nolkosik. Nian kəmotəwiə məto nolkosik tataht-asin ilat kən mətatu-atu-pən elat, kən kotəwiə rat kən məsotoeən. ⁸ Kən neen min kəmotisas-pən e nəptən wir, kən motəwiə wir motol iahgin, kən motoe-in noalat, neen noalat Tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit.”

⁹ Kən Iesu təmatig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

Netənim min rəha Iesu kotəmə otən-tu nīpəti nīmaa nəghatən u

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nian Iesu ne kəmotan pisin əm ilat rəhan netənim tuelef ne netəm kotuarisig-in, kən kotətapəh ron o nuəhən nīmaa nəghatən min. ¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat un, Uhgın tatən-ipinə nəghatən anion rəhan kəm itəmat məmə in tatuwa məmə otərəməə e rəhan min netənim. Məto netəm min u Iaihlua min, kotəto əm nəghatən rəha Uhgın e nuəhən nīmaa nəghatən. ¹² Nolən u tol min-nəhlan məmə, ‘Kotarəplan pap məto kəsotehmən, moatəto pap, məto kəsotitunən, kən məto-inu rəhalat-kapə tiəkis, kən ko kəpotitəlig motapəs rəhalat təfagə rat, məmə Uhgın otos-irəkis rəhalat təfagə rat.’”

Iesu təmən-iarəp nīpəti nuəhən nīmaa nəghatən

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə naka itəmat nəkotəruru əh nuəhən nīmaa nəghatən u? ?Itəmat nakotəmə onəkotəhro motitun min nīpəti nuəhən nīmaa nəghatən pisin pisin min rafin? Otətəlig-in wir-tu məmə nəkotitun.

¹⁴ “Nīpəti nuəhən nīmaa nəghatən e nīkutin natimnat əh tahmen əm e nəghatən rəha Uhgın itəm katən-iarəp kəm netənim, kən nisip tahmen e niki netənim. ¹⁵ Netənim neen koatəto, məto tahmen əm e nīkutin natimnat u tatisas-pən e suatip. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto Setan tuwa mos-irəkis ueiuhai əm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kən neen koatəto, məto tahmen əm e nīkutin natimnat un tatisas-pən e niki kəpiel nokilat təseuiuiu pikən. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, koatos ueiuhai əm e nagienən, məto təsatigən tuwəh e nīkilat. Nian koatətig rat, o netənim koatol tərət kəm ilat o nəghatən rəha Uhgın, kən koatəme ueiuhai əm e rəhalat nəmegəhən. ¹⁸ Netənim neen min koatəto, məto tahmen əm e nīkutin natimnat u tatisas-pən e niki nolkosik. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, ¹⁹ məto rəhalat nətəligən tatuwin pik o natimnat rəha nətueintən, kən ilat kotolkeike məmə rəhalat nautə ne natimnat wir min otepət. Natimnat min u kotahmen e nolkosik tətəht e nīkilat, mol kotəpou-in nolən nəghatən rəha Uhgın, kən məsotoe-inən noalat.

²⁰ Kən neen min koatəto, məto tahmen e nīkutin natimnat u tatisas-pən e nəptən wir. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, kotos e nīkilat pahrien, kən mōtoe-in noalat, neen Tate, neen sikiste, kən neen wan-hanrit.”

Lait u itəm kəməfətain

(Luk 8:16-18)

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah tətasiepən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tətəhtu-pən e nīpəg pet? !Kəp! Kəsolan mihin. Nian nakotasiepən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netənim okotehm nat lan. ²² Nat kətəfətain okəike kepik, kən ne nat tətəhluag otəkəike miet-pa ikin təhag-əhag ikin.

²³ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

²⁴ Kən matig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Otətəlig-in wir-tu. Etəm u tatəto rəhak nəghatən mətə tətətu-pənən, okol tətəsitun wir minən. Mətə etəm u tatəto matətəu-pən, in otitun tepət məsin min. ²⁵ Tol nəhlan mətə-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikīn nitunən, kən in tatətəu-pən, kən Uhgīn otos-ipən min nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Mətə etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgīn otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nisən nikutin natimnat

²⁶ Kən Iesu təmən min məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgīn tahmen e suah kit təmis nikutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ²⁷⁻²⁸ Lapin min tuwīn mətəpīl, kən e nərauiəgən min tuwīn maliwək mətan, kən məsol minən nat kit lan ne, mətə-inu nisip əm tatos-ipən niāmītəən kəm in məmə otəe-in noan. Mətə nikutin nat un tinəwiə muwīn minol iahgin, mətə suah un təruru məmə təmahro min-nulan məwiə. Kən təmərget mol iahgin, kən mol-pən nimalin, kən moe matuwīn matuwīn, kən minimətə. ²⁹ Kən nian tinimətə, e nian əm əh inəh, suah apon tuwīn mīləs rəhan nisa muwīn matətə rəkis matəulək-in, mətə-inu nian ətuatip rəhan tinuwa.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nikuti mastat

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kən Iesu təmən min məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgīn tahro min-nulan? Kərmə ekən naka məmə tahmen lan? ³¹ In tahmen e nikuti mastat. Mastat un in nig kit nikutin netin, netin, netin. In təkəku e nikuti nig min rafin. ³² Mətə nian kəmafe, kən təwiə mol iahgin maprəkis-in nig min itəm katafe e nasumən, mol nelmin iahgin min, kən mənig ilis min kotuwa motol-pən niag-igilat huə e tikəmkəmən.”

Iesu təmatəgətun netəmim e nuəhən nimaa nəghatən

(Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun mihin nəhlan netəmim e nuəhən nimaa nəghatən tepət, mətə təmatən-ipən əm tahmen məmə okotitun. ³⁴ In təmatəgətun əm netəmim e nuəhən nimaa nəghatən min əh tepət. Mətə nian kotan pisin əm ilat rəhan min netəmim, kən tatən-iarəp nipətī nuəhən nimaa nəghatən kəm ilat.

Iesu təmən-ihau nimətag asol ne nəhau ne

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tinəhnaipən, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Pəs-tu kotuwīn-tu əpəh entənəipən-pən e lek u.” ³⁶ Kən kəmotapəs netəmim, kən rəhan min netəmim kəmotuwīn e pot mətə Iesu tinəmuwīn rəkis mətəpələh. Kən kəmotiləs Iesu e pot moatuwīn ilat pot neen min kotuarisig-in ilat. ³⁷ Kəmoatuwīn əmun nimətag asol kit nahgin-nahgin tahmen əm e nalip təmuwa. Kən peau-peau asol min kətoralkin-pən əpəh e nipəgnoa pot, kən nəhau tinatər-pən e pot, kən pot natol o nammimən. ³⁸ Mətə Iesu əpəh uarisig tətəpīl əlu-alu matauloga-pən e pelo kit. Kən rəhan min netəmim kəmotaiu motuwa motəhgaiir lan, motəmə, “!Ei, ləgətun! !Tahro nikim təsəhtən itimat ne, iuahkir əm ekotimis!”

³⁹ Kən Iesu təmaair mətul matən-ihau nimətag ne nəhau məmə, “!Nahmen! !Uameg-tal!” Kən nimətag təmurahl nelmin, kən peau-peau asol min apon kəmotikə, kən təməməlinu təməməlinu.

⁴⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “?Tahro nakotægin pik næhlan? Okæmæ naka ræhatæmat nahatætææn tikæ æh lak.”

⁴¹ Mæto ræhan min netæmim kinotægin pik, kæn motæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “!Ei næman! ?Etæmim naka u? Nat æpnarip nīmætæg ne næhau, mæto ilau kætioal næwian.”

5

Iesu tæmæhg-iaræp narmin rat e suah kit (Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu ne ræhan min netæmim kæmotuwīn motuwar æpæh entænīpæn-pæn e Lek Kalili, æpæh ima netæm Kerasa. ² Nian Iesu tæmīet e pot, kæn mæplan suah kit tæmīsi-pæn æpæh e nīpæg kæpiel min, ikin katitænīm netæmim ikin. Suah un narmin rat tætætīg lan. ³ Suah un tætætīg æm æpæh e suwit, okol kæsaskælimæn, kæn kæruru min nælisæn e nol o sen. ⁴ Nian tepæt kotælis nelmin ne nelkin ne e sen. Mæto nian rafin tæteatīp-eatīp sen, kæn matoratīp-oratīp sen e nelmin ne nelkin ne, kæn mæsanæn pik mæshmen-inæn suah kit mæmæ otaskælim. ⁵ Kæn lapīn ne e nærauiægæn min ne nian rafin, in tætan æpæh e suwit, ne æpæh e nitot min, in pīsīn æm, mætægæt æfæmæh, kæn matæte atīp æm in e kæpiel asilæ min.

⁶ Nian suah un tæmasīpæn-in Iesu æpæh isæu tatuwa æh, kæn tæmaiu muwīn meiuaiu misīn-pæn nulin ron. ⁷⁻⁸ Kæn mætægæt æfæmæh mæmæ, “!Iesu, ik Næti Uhgīn Ilīs Agīn! ?Næmuwa mæmæ onakahro io?” Mæto Iesu tæmæ, “!Ik narmin rat, iet e suah un!” Mæto narmin rat apon tæmæ, “!Ekateasiæ-in e nærgī Uhgīn mæmæ onakæsolæn nalpīnæn kæm io!”

⁹ Kæn Iesu tæmatapæh ron mæmæ, “?Ik nærgæm pah?” Mæto tæmæ, “Nærgæk u, Nīmanīn Tepæt, mæto-inu itimat tepæt.” ¹⁰ Kæn kæmotæn-ipæn æskasik kæm Iesu mæmæ otæsaħl-iaræpæn ilat æh-īkin æh.

¹¹ Ikin æh, pikæs min tepæt tepæt kotalu æpæh e nīkali nitot un. ¹² Kæn narmin rat min apon kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Kæsi, aħl-ipæn-tu itimat ekotuwīn o pikæs min æpæh, megæhan-in itimat ekotuwīn motætīg æpæh elat” ¹³ Kæn Iesu tæmegæhan-in ilat mæmæ okotuwīn, kæn narmin rat min apon kæmotīet e suah apon motuwīn æpæh e pikæs min. Kæn pikæs min un kotahmen-in tu-taosan, kæmotaiu motuwīn æpæh ikin tækul-ækul ikin, kæn motīwig-pæn æpæh læhau e næhau un motamnim.

¹⁴ Kæn netæmim itæm kæmotagwæn pikæs min un, kæmotaiu motuwīn motæn-iaræp natun kæm netæmim min æpæh e taon ræhalat, kæn motæn tuwīn mæpækol æpæh latuanu min. Kæn netæmim tepæt kæmotuwa mæmæ okotæplan-tu nat un mæmæ kæmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kæmotuwa o Iesu, kæn motæplan suah un narmin rat min kæmotætīg lan aupæn, tinapæs nalmælæn kæn minuwīn e natīmnat matæpælæh, kæn narmīlat tæmīwig ron kæn motægin. ¹⁶ Kæn netæm min u kæmotehm nat ætuatīp e nīganæmtīlat kæmotamnu nat un kæmotehm Iesu tæmol e suah un ne pikæs min kæm ilat min neen. ¹⁷ Mæto netæm min u e nītæn un kæmotæn-ipæn æskasik kæm Iesu mæmæ otatuwīn mæsetulæn æh imælat ikin.

¹⁸ Kæn nian Iesu tinatītælig-pæn min mæmæ otuwīn e pot, mæto suah un narmin rat min kæmotætīg lan, tæmolkeike pik mæmæ otuwīn ilat Iesu ne, kæn matæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Egæhan-in io, pæs ekīmnæ kitat min itæmat.”

¹⁹ Mæto Iesu tæmæsegæhan-inæn, mæto tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “!Tælig-pæn imam ikin, kæn mamnu kæm netæm imam ikin nat naka itæm Uhgīn ilīs pik tæmol kæm ik, kæn mæmæ in tæmasækītun ik.”

²⁰ Kæn tæmuwīn æpæh ikin Tekapolis matæn-iaræp natīmnat itæm Iesu tæmol kæm in. Kæn nian netæmim kæmotæto, kæn kæmotaut pik ron.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm tənimis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Kən Iesu ne kəmotuwın min e pot motitəlig-pən entənipən-pa e lek, məto nimanin netəmim kəmotuwa ron motitəlau in əpəh e nikalkal lek. ²² Kən suah kit, nərgin u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nimə rəha nuəfiminən, təməplan Iesu kən təmuwa misin-pən nulin ron. ²³ Kən təmatətapəh o Iesu matəkəike kəm in o nasituən məmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuwəhən timis. !Awi, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwir məmegəh!” ²⁴ Kən Iesu təmətəpən-pən suah un mətian, kən nimanin netəmim tepət kəmotuarisig-in kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nimisən rəhalat nıpitan nian rafin əm, minos nup tuelef. ²⁶ Kən təmuwın məplan tokita tepət, kən mərakin rafin rəhan məni elat, məto wək rəhalat kəmotol tətə pik nahməən. Məto rəhan nimisən təmasejuaiuən, in təmər məsin min. ²⁷⁻²⁸ In təmətə namməsən e Iesu, kən nikin təməht məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol nammun.” Kən tol nəhlan, təmuwa maliwək muarisig-in ilat, misi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek rəhan kot.

²⁹ Nian təkək kot rəha Iesu nəhlan, kən roiu min əm rəhan nimisən təmətul, kən təmətə əm e nıpətin məmə in tinəwir.

³⁰ Kən roiu min əm, Iesu təmətə məmə nəsanənən məsin təmiet lan, kən təmeirair matətapəh məmə, “?Pah təkək rəhak kot?”

³¹ Kən məto rəhan min netəmim kotəmə, “Ei, əplan-tu. Netəmim koatiləs-pikən-ləs-pikən pik ik. ?Təhro nakatən nulan məmə, ‘pah təkək io?’”

³² Məto Iesu təmətegəs-in məmə otehm-tu məmə pah təkək. ³³ Kən əmun pətan apon tinitun məmə nian in təkək kot rəha Iesu, rəhan nimisən tinikə. Tol nəhlan, minatəgin mətasiəp-asiəp muwa meiuaiu misin-pən nulin o Iesu matən-ipən natimnat rafin kəm in. ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, e rəham nahatətəən, ninuwa minəwir. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik. !Rəham nimisən tinikə!”

³⁵ Nian Iesu təmatəghat əh kəm pətan un, kən netəmim neen kəmotisi-pən əpəh ima Jaeras ikin motuwa motən-ipən kəm Jaeras məmə, “Rəham pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

³⁶ Məto Iesu təməsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kən mən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən, məsolən nikim tərət. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kən Iesu təmən-iəhau netəmim məmə okəsotuarisig-inən ilau, kən mit əm Pita ne Jemes ne pian Jon motuwın. ³⁸ Kən kəmotuwın əpəh ima Jaeras ikin motəplan netəmim tepət kəmotuwa motasək moatəun-əun. ³⁹ Kən Iesu təmuwın əpəh imə mən-ipən kəm ilat məmə, “?Nakotagət pik nulan o naka? ? Kən motasək pik o naka? Pətan əkəku u təsimisən, tətəpil əm.” ⁴⁰ Kən netəmim kəmotalah-əmnu. Məto Iesu tahl-iarəp ilat məmə okotiet motuwın əpəh ihluə. Kən mit əm rəhan etəmim miləhal ne mama ne tata rəha pətan əkəku un motuwın əpəh pətan əkəku un tatəməhl ikin. ⁴¹ Kən Iesu təmos nelmin, mən e rəhalat nəghatən məmə, “*Talita kum*,” nıpəti nəghatən un təmə, “!Pətan əkəku, iatən-ipinə kəm ik məmə onakətul!”

⁴² Kən roiu min əm, pətan əkəku apon təmətul minataliwək. (Pətan əkəku un tinos nup tuelef.) Nian netəmim kəmotəplan nat un Iesu təmol, kən narmilat təmiwig pik ron. ⁴³ Kən Iesu təmən-ipən askasik kəm netəm min un məmə, “Onakəsotən-iarəpən nat un kəm suah kit.” Kən matig mən-ipən min kəm ilat məmə okotos-ipən nagwənən kit kəm pətan əkəku un tun.

6

*Netəm Nasaret**kəməsotisiai-inən Iesu**(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Iesu təmīet ikin-un kən rəhan mīn netəmim kəmotətəu-pən motuwīn əpəh iman ikin. ² Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgətun netəmim. Kən netəmim tepət itəm kəmotətə rəhan nəghatən, kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei nəman, kəruru məmə suah əpəh təməmik hiə natimnat mīn əpəh? ?Kəruru məmə təmahrenatig nəhlan? ?O kəruru məmə təmahrol nəhlan matol nat pispis mīn əpəh? ³ Kitat kotitun əm məmə suah əh iol əm nimə. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kən kitat rəhan kaka mīn kotatig.” Kən nīkilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

⁴ Məto Iesu təmə, “Ien rəha Uhgīn kətisiai-in pik ikin mīn rafin. Məto rəhan mīn əm, ne netəm iman ikin kəsotisiai-inən.”

⁵ Kən ikin əh, okol təsolən nat pispis kit ikin, məto rəhan əmun, titun nələhəu-pənən nelmīn e netəm koatimis neen, kən kotəmegəh mīn. ⁶ Kən Iesu narmin təmīwig pik o netəm iman ikin məto-inu kəsotolkeikeən məmə okotən nīpahrienən lan. Kən təmalīwək muwīn latuənu mīn rafin, matəgətun netəmim.

*Iesu təmahl-ipən rəhan**netəm tuelef məmə okotuwīn**e nītən mīn**(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)*

⁷ Kən matig maun-in mīn rəhan netəm tuelef kotuwa ron, kən mahl-ipən ilat keiu-keiu. Təmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netəmim. ⁸ Kən mən-ipən nəghatən u kəm ilat məmə, “Onəkəsotosən nat kit e rəhatəmat naliwəkən, məto onəkotos əm kasikin rəhatəmat. Onəsotosən məni kit e paos rəhatəmat, kən məsotosən pīret, o kətim, o nat kit. ⁹ Onəkotuwīn e put, məto onəsotosən sot kəiu. ¹⁰ Okəmə onəkotuwīn əpəh ima suah kit ikin, kən otapil əm e rəhan nimə motatig kətatig kətoarus motiet latuənu əh. ¹¹ Kən okəmə onəkotuwīn e latuənu kit, məto netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itamat nakotuwīn e rəhalat nīpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e rəhalat latuənu, nəkotəkəke moto-hapispis rəkis nisip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat.”

¹² Kən kəmotiet motuwīn motən-ipən kəm netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn.

¹³ Kən motəhg-iarəp narmin rat mīn tepət e netəmim, kən motol-pən oel e netəm mīn u koatimis, kən motol-wir ilat.

*Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tīnuwīn mīnapakol e**(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Kən Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tīnuwīn mīnapakol e nītən mīn rafin. Kən netəmim neen kotəmə in Jon Baptais əpəh tīnair-pa mīn mol tatos nəsanənən o nolən nat pispis mīn.

¹⁵ Məto netəmim neen mīn kotəmə in Elaija, neen mīn kotəmə ien kit rəha Uhgīn məto tahmen e ien mīn rəha Uhgīn aupən.

¹⁶ Məto Kig Herot Antipas təməto, kən məmə, “Jon Baptais əpəh emətətip rəkis rəhn-kapə, məto tīnəmegəh mīn.”

*Nolən itəm Kig Herot Antipas təmoħamnu Jon Baptais lan
(Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)*

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təməñ nəħlan məto-inu in təmol nat kit təsahmenən. Pian Filip təmatit pətan kit nərgin un Herotias mioal marit, kən Kig Herot Antipas tit-irəkis pətan un ron mioal marit. Kən Jon təmatən-ipən kəm in məmə, “Nakatərəkın Lou. Təsahmenən məmə onakit pətan rəħa piām.” Kən Herotias təməto nəghatən un kən metəħau Jon ron, kən molkeike məmə okohamnu, məto kəp. Kig Herot Antipas təmolkeike məmə otol rəħan pətaguiħl nikin tagien, kən mahl-ipən rəħan min netəmim kotuwın motaskəlım Jon kəlis ətın, kən kiləs kən kiləs-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tətisiail-in Jon mıtun məmə in etəm asim, kən in etəm ətuatıp kit mol tatehm wir kən məsoħamnuən. Nian tepət tətə nəghatən rəħa Jon, kən tınəruru əfəməħ, məto tolkeike məmə otatətəlig-in.

²¹ Matuwın matuwın Herotias tınos rəħn matıp Jon e nian kəmatol lafet lan rəħa Kig Herot Antipas e nian təmaiir lan. Kig təmaun-in rafin netəmiasol rəħan min, ne netəm-iasol rəħa rəħan mopael min, ne netəm-iasol rəħa netəm Kalili, məmə okotuwa motehm motagwən.

²² Kən e nian əħ, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e niganəmtilat. Kəmotəplan təmol tanis kən nıkilat təmagien pik ron. Kən kig apon təməñ-ipən kəm pətan əkəku apon məmə, “Okəmə nakolkeike naka, nakətapəħ-in ron io, kən ekos-ipinə kəm ik.” ²³ In təməñ-iəkis kən mos noanawıl ron məmə, “Nat naka nakolkeike kən measiə-in ron io, ekos-ipinə. Nat əpnəpın okəmə iahgin tahmen e nıpılga rəħak natımnat, məto ekəike mos-ipinə.”

²⁴ Kən pətan əkəku apon təmuwın əpəħ ihluə matətapəħ o rəħan mama məmə, “?Mama, oekesiə-in naka o kig?” Məto rəħan mama təmə, “Uwın measiə-in rəħn-kapə Jon Baptais.”

²⁵ Kən pətan əkəku apon təmaiı ueıuəħai əm muwın əpəħ imə o kig kən məmə, “Əkolkeike məmə onakıləs-ıpa rəħn-kapə Jon Baptais u-roıu aɡın, kəmələħəu-pən e pilet kit.”

²⁶ Kən nat un təmol kig nikin tahmə pik, məto okol təsapəsən, məto-inu tınəmos rəkis noanawıl e niganəmti netəmim u kəmotuwa o lafet. ²⁷ Kən mahl-ipən rəħan kit mopael məmə otaiı əm muwın mıləs rəħn-kapə Jon Baptais muwa. Kən mopael apon təmuwın əpəħ e kalapus kən mətatıp-rəkis rəħn-kapə Jon Baptais, ²⁸ kən mələħəu-pən e pilet kit mıləs muwa, kən mıləs-ipən kəm pətan əkəku apon, kən tıləs muwın kəm rəħan mama. ²⁹ Nian netəmim min rəħa Jon Baptais kəmotətə netəmim kəmotəmnus nat un kəmol e Jon, kən kotuwa motıləs nıpətın motuwın motitənim e nıpəg kəpiel rəħa nolən suwit.

*Netəm tuelef rəħa İesu kəmotıtəlig-pa min ron
(Luk 9:10)*

³⁰ Kən aposol min rəħa İesu kəmotıtəlig-pa min ron, kən motən-ipən natımnat rafin itəm kəmotol, ne nəghatən min itəm kəmotəgətun netəmim lan. ³¹ Məto netəmim tepət koatuwa moatuwın moatiet moatuwın, kən İesu ne rəħan min netəmim kınotəruru nagwənən ne namegən ne. Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəħ ikın kit netəmim kotikə ikın, kən nakotameg məsın.” ³² Kən ilat əm motuwın e pot kit minotuwın əpəħ netəmim kotikə ikın.

*Iesu tɔmagwɔn nɔman**faif-taosan**(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;**Jon 6:1-14)*

³³ Mɔto netɔmim tɛpɛt kɛmotɛplan ilat nian kɛmotiet, kɛn motitun ilat. Kɛn kɛmotiet e latuɛnu min motaiu kaupɛn-in ilat, motuwɔn ɛpɛh koatuwɔn ikin. ³⁴ Nian Iesu tɔmuwar e pot mɛplan nimanin netɔmim tɛpɛt kinɛmotuwa rɛkis, kɛn tɛmasɛkitun ilat, mɔto-inu kotahmen ɛm e sipsip min itɛm etɔmim tikɛ o nehmɛn ilat. Kɛn tɛmɛtul matɛgɛtun ilat e natimnat tɛpɛt.

³⁵ Tinehnaipɛn, kɛn netɔmim rɛha Iesu kɛmotuwa motɛn-ipɛn kɛm in mɛmɛ, “Tinɛtalugin, kɛn ikin-u kɛsatigɛn ikin. ³⁶ Tɛwir mɛmɛ onakahl-ipɛn-ta netɔmim koatuwɔn ɛpɛh e latuɛnu min, ne ɛpɛh ikin min, mɛmɛ okotos-nɛmtin nigilat nagwɛnɛn.”

³⁷ Mɔto in tɛmɛn-ipɛn kɛm ilat mɛmɛ, “Kɛp, itɛmɛhal ɛm. Nakɛhlagwɛn netɛm min ɛh.” Mɔto kotɛmɛ, “!Naka! ?Nakɛmɛ oekotuwɔn motɛrakin mɛni asol agin u tu-hanrit tenarius o nosɛn pɛret lan o nagwɛnɛn nimanin netɔmim u?”*

³⁸ Mɔto Iesu tɛmɛ, “?Nakoatos pɛret kuwɛh? Otuwɔn motehm.” Kɛmotuwɔn motehm motɛmɛ, “Pɛret faif, kɛn nɛm kɛiu.”

³⁹ Kɛn Iesu tɛn-ipɛn kɛm rɛhan min netɔmim mɛ okotol netɔmim kotɛpɛlɛh e manuwihl amimɛtɛ fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kɛn kɛmotɛpɛlɛh nɛhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kɛn Iesu tɛmos pɛret faif ne nɛm mil u kɛiu, kɛn mɛtag-pɛr ɛpɛh e neai mɛfak ron, kɛn mɛmkas pɛret un mɛmki-pɛn kɛm rɛhan min netɔmim mɛmɛ okotoor kɛlin kɛm netɔmim. Kɛn matig mɛs min nɛm mil u kɛiu mɛmkas moor kɛm netɔmim. ⁴² Kɛn netɔmim rafin kɛmotun nɛrpilat tasis, ⁴³ kɛn motapɛs nimismisi pɛret un ne nɛm mil un, kɛn netɔmim min rɛha Iesu kotaii-pɛn e kɛtim asol tuelef kotɛr wir. ⁴⁴ Kɛn netɛm min u kɛmotagwɛn, nɛman elat kotahmen e faif-taosan.

*Iesu tɛmaliwɛk e**nɛtuei nɛhau**(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)*

⁴⁵ Kɛn roiu agin-ɛh min, Iesu tɛmɛn-ipɛn kɛm rɛhan min netɔmim mɛmɛ okotilɛs pot kit motaupɛn motuwɔn ɛntɛnipɛn-pɛn ɛpɛh ikin kit nɛrgin u Petsaeta, mɔto in otatig mahl-ipɛn paupɛn netɔmim koatuwɔn imɛlat min ikin-u panuwɔn. ⁴⁶ Nian tinaiuatipin rɛkis netɔmim, mahl-ipɛn ilat koatuwɔn, kɛn muwɔn ɛpɛh e nitot mɛmɛ otɛfak.

⁴⁷ Kɛn tinɛtalugin, pot tinuwɔn ɛpɛh ilugin ɛtuatip ɛpɛh e lek, mɔto Iesu tɛtan pisin ɛm ɛpɛh ipar. ⁴⁸ Kɛn mɛplan ilat kotasua kitasua mɔto kinotɛpou mɔto-inu nimɛtag tɛtoh ilat. Kɛn tinatian-ian, kɛn taliwɛk e nɛtuei nɛhau matuwa. Tɛmaliwɛk muwa, iuɛhkɛr ɛm taprɛkis-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kɛn nian netɔmim min rɛha Iesu kɛmotɛplan taliwɛk e nɛtuei nɛhau matuwa, kɛn nikilat tɛht mɛmɛ narmɛ suah kit. Kɛn ilat rafin kɛmotɛplan, kɛn motɛgin katearig ɛfɛmɛh. Mɔto roiu agin-ɛh ɛm, Iesu tɛmɛn-ipɛn kɛm ilat mɛmɛ, “!Ei, nikitɛmat tɛtul mɛha-mɛha. Io u inu. Sotɛginɛn!” ⁵¹ Kɛn muwɔn e pot mɛplan ilat moatɛpɛlɛh, kɛn nimɛtag tɛmurahl nelmin, kɛn kɛmotaut pik ron, ⁵² mɔto-inu rɛhalat-kapɛ tiɛkis. Kɛmotɛplan pap Iesu tɛmagwɛn netɔmim tɛpɛt e pɛret noan mɛsin ɛm, mɔto ilat kotɛruru ɛh mɛmɛ in pah.

6:34: Nam 27:17; Mat 9:36

*

6:37: Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan watu.

6:44: Mak 8:1-9

6:46: Luk 5:16

6:49-50: Luk 24:37

6:51: Mak 4:39

*Iesu tæmol-wir netæm koatimis æpæh Kenesaret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kæmotuwîn entænîpæn-pæn motuwar æpæh ikin kit nærgin u Kenesaret, kæn motietain pot ikin. ⁵⁴ Nian kæmotuwar ikin æh, netæm ikin kæmotitun ueiuehai æm mæmæ in Iesu. ⁵⁵ Kæn kæmotaiu motuwîn æpæh latuænu min moatæn-ipæn kæn netæmim. Kæn nian kotæto mæmæ Iesu æh-ikin æh, koatæmik netæm koatimis e ræhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kæn ikin min rafin Iesu tatuwîn-pæn ikin e latuænu ælkælæh, ne latuænu asol min, ne ikin min rafin titælau, netæmim kotæmik netæm koatimis motiet katælin æm ilat æpæh maket ikin. Kæn kæmoatækæike katæn-ipæn kæn Iesu mæmæ otegæhan-in ilat kotek æm nîpægnæmti ræhan kot. Kæn netæmim rafin u kæmotek ræhan kot, kæn motæwir e ræhalat nîmisæn.

7

*Netæm-iasol min kæmotetæhau Iesu o kastom ræhalat
(Mat 15:1-9)*

¹ Kæn Farisi min ne iægætun neen ræha Lou, kæmotisi-pæn æpæh Jerusalem, motuwa moatæpælæh ilat Iesu. ² Kæn kæmotæplan mæmæ netæmim min ræha Iesu kæmotagwæn kæn mæsotaikuas wiræn e nelmilat e nolæn ræha Farisi min.

³ Farisi min, ne netæm Isrel tepæt, kæmoatætæu-pæn ætuatîp kastom ræha tîpilat nuwæh min. Okæmæ kæsotaikuas wiræn e nelmilat un, kæn kæsotagwænæn. ⁴ Kæn nian koatisi-pæn e maket moatuwa, mæsotagwænæn pitæn, motaupæn kaikuas e nelmilat kæn panotagwæn. Kæn moatætæu-pæn natimnat tepæt min næhlan itæm kæmotos o tîpilat nuwæh min. Kæn kastom ætuatîp æh-ikin ræha naikuasæn e sospæn, ne panîkin, ne pesin u kæmol e iaen.

⁵ Kæn inu Farisi min ne iægætun min ræha Lou kotætæpæh o Iesu mæmæ, “? Tahro ræham min netæmim kæsotætæu-pænæn kastom ræha tîpilat nuwæh min? Tahro kæsotaupænæn motaikuas pitæn e nelmilat u panotagwæn?”

⁶ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Aupæn Aesea tæmæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn kæn mæht ætuatîp itæmat lan u ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nîkitæmat tamkimik. In tæmæn mæmæ, ‘Uhgîn tæmæ netæm min u kotisiai-in io e næghatæn æm ræhalat, mæto nîkilat tætan-pæn æh æpæh isæu.

⁷ Motæfak kæn io o nat æpnæpin æm mæto-inu ilat kotægætun netæmim e lou itæm etæmim æm tæmol motæmæ lou ræha Uhgîn, mæto kæp.’”

⁸ Kæn Iesu tæmæn min kæn ilat mæmæ, “Itæmat nakotapæs Lou ræha Uhgîn moatætæu-pæn æm kastom ræha etæmim.”

⁹ Kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Nakotausit pik o nolæn apon ræhatæmat mæmæ nakotapæs Lou ræha Uhgîn kæn motætæu-pæn atîp æm kastom ræhatæmat.

¹⁰ Moses tæmæn mæmæ, ‘Onakisiai-in ræham tata ne mama. Okæmæ suah kit tatægæt rat e ræhan tata ne mama, okæike kohamnu.’ ¹¹ Mæto itæmat nakotæn mæmæ, suah kit okæmæ tapæs nasituæn e ræhan tata ne mama kæn mæn-ipæn kæn ilau mæmæ, ‘Ræhak u nat u ekæmæ ekasitu etælau lan, mæto emælæhæu æm mæmæ ræha Uhgîn. Kæn nat katos-ipæn kæn Uhgîn okol kæsol minæn nat kit lan.’

¹² Kæn motatîg moatæn-iahou min o nasituæn e ræhan tata ne mama. ¹³ Mæto e nolæn æh, nakotægætun netæmim e ræhatæmat kastom motol næghatæn ræha Uhgîn tatol æm nat æpnæpin lan. Kæn natimnat min tepæt min næhlan itæmat nækoatol.”

Nat tol netəmim kotərat e niganəmti Uhgın
(Mat 15:10-20)

¹⁴ Kən Iesu təmaun-in nımanın netəmim məmə okotuwa iuahkir ron kən məmə, “Otətəlig-in wir-tu io məmə nəkotitun. ¹⁵ Nat etəmim tatərgə təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın, məto nat tatiet e niki etəmim tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın.”*

¹⁷ Nian Iesu təmiet e nımanın netəmim un kən muwın əpəh imə, kən rəhan mın netəmim kotərapəh o nıpəti nəghatən mın un kəm in. ¹⁸ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Okəmə naka itəmat mın rəhatamat-kapə tikə. Onəkotəkəike motitun məmə natimnat itəm etəmim tatərgə in tahmən əm e nat ihluə təsolən etəmim tərət e niganəmti Uhgın. ¹⁹ Məto-inu tərge kən təsuwınən e nıkin, məto tatuwın e tıpəin u, kən matiet mın.” (E nəghatən əh Iesu təmən-ıarəp məmə nəgwənən rafin katun təwir e niganəmti Uhgın.)

²⁰ Kən məmə, “Məto nat itəm tatiet e niki etəmim, in tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın. ²¹ Məto-inu niki etəmim tətəht natimnat tərət tepət, ilat u: nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mın; nakləhən; nohamnuən itəm; ²² nakləh-inən pətan rəha suah pısın; naumisən o natimnat; nolən rat mın; neıuəən; nolən rəha nit əpnarın əmən nıpitan ne nəman; netetən; nənən nıkal itəm; nausitən; nalmələn. ²³ Nolən rat mın əh, ilat əh kotisi-pən e niki netəmim kən motol ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın.”

Iesu təməhg-ıarəp narmın rat e neti pətan kit
(Mat 15:21-28)

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu təmiet ikın-un kən məsou pəhap muwın əpəh Fonisia, ima İaihlua mın e nıtən rəha Siria, mətatig e nımə kit iuahkir o taon u Taea, matəhluaig məsolkeikeən məmə netəmim okotitun məmə in tətətig əh-ikın əh, məto okol təshluaigən. Məto pətan kit əh-ikın, narmın rat tətətig e rəhan pətan əkəku. Pətan un təmaiı ikın əh, kən in təsəfakən, in İaihlua. (Netəm İsrəl kotəmə İaihlua mın kotahmən e kuri.) Nian təməto natimnat wir mın itəm Iesu tatol ilat, kən tasək muwa misin-pən nulin ron məmə otəhg-ıarəp narmın rat e rəhan pətan əkəku. ²⁷ Məto Iesu təmə, “Kəpə. Pəs kaupən kəgwən nisualkələh. Təsəwirən məmə okərakin-pən nəgwənən nigı nisualkələh kəm kuri mın.”

²⁸ Məto pətan u təmə, “Nıpahrienən etəm-iasol, məto kuri mın koatun əm nımismisi nəgwənən nigı nisualkələh itəm kotisas-pən e nıpəg tepil.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ıpən ron məmə, “Məto-inu nəmuhalpın wir rəhak nəghatən, uwın-tu əpəh imam ikın məplan narmın rat tınıet rəkis e rəham pətan əkəku.” ³⁰ Pətan u təmaiı muwın iman latuənu məplan rəhan pətan əkəku tətəpıl-pər wir əm e rəhan pet, kən narmın rat tınıet rəkis lan.

Iesu təmol-wır suah kit matəlgın talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu təmiet ikın-un ima netəm Taea kən muwın-pən əpəh Saeton matuwın əpəh e nəhau Lek Kalili, məto təmuwın-pən əpəh Tekapolis ikın.

³² Kən netəmim kəmotit suah kit matəlgın talu kən məruru nəghatən motuwa məmə Iesu otələhəu-pən nelmın lan pəs tətə təwir. ³³ Kən Iesu təmit suah un mian əpəh isəu məsın o netəmim, kən mıləs-ıpən noa nelmın e matəlgın kən magəh nelmın† mələhəu-pən e nami suah un. ³⁴ Kən masıpər əpəh e neai, kən

* **7:15:** E kopi oas mın neen rəha Nıutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris əupən, koatən ves 16 nəhlan: “Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən mın u.” **7:15:** Wək 10:14-15 † **7:33:** E nian mın əh, netəmim nıkilat təht məmə nəhui noan in tahmən e mərsin kən tətəsitə e nımisən.

mamegahl ron e rəhan nəghatən məmə, “*!Efata!*” Nipətin təmə, “*!Əwir-ta!*”
³⁵ Kən əmun suah un tınatəto nat, kən namin tınəwir minatəghat wir.

³⁶ Kən İesu təmən-iahau ilat məmə okəsotənan nat un kəm netəmim. Məto nian İesu təmatəkəike kəm ilat, kən ilat kəmotəkəike kən-iarəp kəm netəmim.
³⁷ Kəmotaut pik ron motəmə, “Natinnat rafin itəm tatol, məto in təwir pik agin. Netəm u matəlilat talu kinoatəto nat, ne netəm kotəruru nəghatən kənoatəghat.”

8

İesu təmagwən netəmim fo-tausan (Mat 15:32-39)

¹ E nian kit min netəmim tepət kəmotuwa min ron, kən məto, nigilat nagwənən tinikə. Kən İesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa kən tən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nikik tınahmə pik o netəm min əpəh məto-inu, kəmotuarisig-in io minotos rəkis nian kisil, kən roiu əh, nigilat nagwənən tinikə. ³ Okəmə ekahl-ipən ilat koatuwin əh-roiu, kən niganəmtilat otəpin e suatip, kən sueiuei otoh ilat, məto-inu kəməsotəgwənən nuwəh, kən neen kəmotisi-pən əpəh isəu.”

⁴ Kən rəhan min netəmim kəmotətapəh ron məmə, “? Okəmik hiə pıret təhmen-in nagwənən ilat? İkin-u taruən-aruən ikin, netəmim kəsotətigən ikin.”

⁵ Kən İesu təmətapəh olat məmə, “? Nakoatos pıret kuwəh?” Məto kotəmə, “Sepin.”

⁶ Kən təmən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh, kən mos pıret un məfak matən-ipən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim, kən kəmotol mihin. ⁷ Kən kəmotos min nəm əlkələh neen ka, kən İesu təfak ron kən mos-ipən min kəm ilat məmə okotoor kəlin kəm netəmim. ⁸⁻⁹ Kən netəm min u İesu təmagwən ilat kotahmen e fo-tausan, kəmotun nagwənən nərpilat tasis, kən kəpəs nımismisi nagwənən, kən kəii-pən e kəpəhau sepin kotər. ¹⁰ Kən İesu təhl-ipən netəmim koatuwin iməlat min ikin. Kən ilat rəhan min netəmim kəmotuwin e pot kan əpəh e nitən Talmanuta.

Farisi min kəmotən məmə okotehm nəmtətin kit (Mat 16:1-4)

¹¹ Kən Farisi min neen kəmotuwa o İesu moatərgəhəu kəm in motən-ipən kəm in məmə otol-tu nəmtətin asol kit pəs kotitun məmə in təmisi-pən pahrien o Uhgın, o kəp. ¹² Kən İesu nikin təmərou, kən mamegahl ron kən məmə, “? Kərmə təhro netəm min u-roiu ne kofəmə okotəplan-tu nəmtətin kit? Məto iatən pahrien kəm itəmat məmə okol kəsolan nəmtətin kit kəm itəmat.”

¹³ Kən məpəs ilat motuwin e pot kan əpəh e nikali nəhau lek entənipən-pən.

İs rəha Farisi ne is rəha Kig Herot Antipas (Mat 16:5-12)

¹⁴ Rəhan min netəmim kəmotaluin nəmikən pıret məto kəmotos əm kitiaə əm motuwin e pot. ¹⁵ Kən İesu təmatəhag kəm ilat məmə, “Otehm wir itəmat o is rəha Farisi min ne is rəha Herot Antipas.”

¹⁶ Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmə, “Tatən nəhlan məto-inu kəməsotəmikən pıret.”

¹⁷ Kæn mæto Iesu tinitun ræhalat nætægæn kæn mæn mæmæ, “?Tahro nakoatæn næghatæn æh mæmæ næmæsotæmikæn pîret? ?Tahro itæmat nækæsotehmæn æh kæn masotitunæn æh? !Ræhatamat-kapæ tiækis! ¹⁸ Niganæmtitæmat u ikin. ?Tahro nækæsotehmæn nat? Kæn matælgitæmat u ikin. ?Tahro nækæsotætoæn nat? Ekitun mæmæ okæmæ naka ninæmotaluin natimnat itæm kinotuwa rækis. ¹⁹ ?Nian emos pîret æh faif mæmkas mos-ipæn kæn netæmim min æpæh faif-tausan kotun, kæn uarisig næmotaii-pæn nimismisin e kætîm asol kuwæh?” Mæto kotæmæ, “Tuelef.”

²⁰ Kæn tæmætæpæh min olat mæmæ, “?Kæn nian emos pîret æh sepîn mæmæ ekos-ipæn kæn netæm min æpæh fo-tausan kotun, kæn uarisig næmotaii-pæn nimismisin e kætîm asol kuwæh?” Mæto kotæmæ, “Sepîn.”

²¹ Kæn tæmatæpæh olat mæmæ, “?Mæto itæmat nækotæruru æh io?”

Iesu tæmol-wîr suah kit niganæmtin tæpis

²² Kæn kæmotuwar æpæh ikin kit katæn mæmæ Petsaeta, kæn netæm ikin kæmotit suah kit niganæmtin tæmæpis motuwa kæn kætæsæk ahgin Iesu mæmæ otælæhæu-pæn nelmin lan. ²³ Kæn Iesu tæmos nelmi suah un mian isæu mæsin o latuænu kæn tagæh niganæmti suah un* kæn mælæhæu-pæn nelmin mil lan, kæn matæpæh ron mæmæ, “?Ninitun nehman nat o kæp?”

²⁴ Mæto suah un tæmasipær kæn mæmæ, “Ekætæplan netæmim mæto kotahmen æm e nig min mæto in æmun kotaliwæk.”

²⁵ Kæn Iesu tæmatig mælæhæu-pæn min nelmin mil e niganæmti suah un, kæn tinitun næplan wîræn natimnat minapæs noapoapæn. ²⁶ Kæn Iesu tæmahlipæn mæmæ otatuwin iman ikin mæto tæmæn-iæhau mæmæ otæsuwin-pænæn æh latuænu æh-ikin.

Pita tæmæn-iaræp mæmæ Iesu in Mesaea ilouin

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Kæn Iesu ne ræhan min netæmim kæmotiet motæsou pæhap motuwin e latuænu min u iuæhkîr o nat æpæh Sisaria Filipæe. Nian kæmoatuwin e suatip kæn tæmætæpæh olat mæmæ, “?Otæn-tu mæmæ netæmim kotæmæ pah u io?”

²⁸ Mæto ræhan min netæmim kotæmæ, “Netæmim neen kotæmæ ik Jon Baptais. Neen min kotæmæ ik Elaija. Neen min kotæmæ ik ien kit ræha Uhgin aupæn.”

²⁹ Kæn tæmætæpæh olat mæmæ, “?Mæto itæmat nakotæmæ pah u io?” Kæn Pita tæmæ, “!k Mesaea ilouin, itæm Uhgin tæmæn mæmæ otæpanah-îpa.”

³⁰ Kæn Iesu tæmæn-iæhau æskasik îlat mæmæ, okæsotæn-iaræpæn in kæn suah kit.

Iesu tæmæghat-in

ræhan nimisæn

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kæn tæmatægætun îlat kæn matæn mæmæ, “Io Neti Etæmim oepanæto nahmææn o natimnat tepæt. Netæm-iasol ræha netæm Isrel, ne pris asol min, ne iægætun min ræha Lou okotetæhau io, kæn motohamnu io, mæto oekos nian kisil un, kæn panæmegæh min.” ³² Tæmæn wîr pap kæn îlat, mæto Pita tæmit Iesu mian æpæh e nikali suatip kæn matæn-iæhau æskasik mæmæ otæsæghatæn næhlan.

³³ Kæn mæto Iesu tæmasipæn næplan ræhan min netæmim, kæn mæn-ipæn kæn Pita mæmæ, “!Ik iærmis Setan asol, agim muwin isæu lak! Ræham nætægæn sænæmæ ræha Uhgin, mæto ræha etæmim æm.”

Naulis-inæn næn-iaræpæn Iesu kæn netæmim

(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)

8:17: Mak 6:52

8:19: Mak 6:41-44

*

8:23: Afin-tu futnot e Mak 7:33.

8:28: Mak 6:15

8:29: Jon 6:68-69

8:30: Mak 9:9

³⁴ Kən Iesu təmaun-in rafin netəmim ne rəhan mīn netəmim məmə okotuwa ron, kən təmən məmə, “Okəmə suah kit təmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atip in, kən mīlas rəhan nig kəməluau muarisig-in io. ³⁵ Etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiah e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəm otimis ron io ne Namnusən Təwir rəhak, in otos nəmegəhən lilin. ³⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. ³⁷ Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgīn məmə Uhgīn otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in.

³⁸ “Netəm kotaulis-in nən-iarəpən io ne rəhak nəghatən kəm netəm kotapəs nəfakan motol təfagə rat, kən o nian io Neti Etəmim oekuwa lan, io mīn oekaulis-in nənən məmə ilat u rəhak mīn netəmim. O nian əh oekuwa itimat nagelo asim mīn e nepətən əhag-əhag asol rəha rəhak tata.”

9

¹ Kən Iesu təmən məmə, “Ekətən pahrien kəm itəmat məmə, itəmat neen u nəkoatətul u ikin-u roiu, okul kəsotimisən mətoahgīn kotəplan nərəmərəən rəha Uhgīn otuwa e nəsanənən asol.”

Nipəti Iesu təmuwa mol pisin
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kən nian sikis kinotuwa minotuwīn rəkis, kən Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kən iləhal pisin əm kəhaluarisig-in motuwīn əpəh e nitot əfəməh kit, kən ilat pisin əm əh-ikin. Kən kəməhaləplan nipəti Iesu təmol pisin. ³ Rəhan nəpən təmuwa məruən matipit-ipit, okul suah kit təsaikuasən e nīməhan kit təruən min-nəhlan. ⁴ Kən suah miləhal apon kəməhaləplan Elaija ne Moses kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu. ⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Ləgatun, təwir məmə ekəhaluwa ikin-u. Pəs məhalol makeen kisiil, rəham kit, rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” ⁶ Pita tinatəghat əpnəpin əm məto-inu kinəhaləgīn pik mətəhlesiəp.

⁷ Kən napuə təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən əpəh e napuə məmə, “Inu netik keike u ekolkeike pik. Onakəhaləkəike məhalətəlig-in in.” ⁸ Kən roiu aɡin-əh mīn, kəməhaleirair, məto kinəsəhaləplanən suah mil un, məto kəməhaləplan əm Iesu tatətul ilat mīn iləhal.

⁹ Nian kəmoateiuaiu e nitot un kan əpəh ləhau, kən Iesu təmən-iahau əskasik iləhal məmə, “Natimnat un nəməhalehm əpəh ilis e nitot, onəsəhalənən kəm suah kit məhalətəarus-pən io Neti Etəmim oekəmegəh mīn e nīmisen.”

¹⁰ Kən iləhal kəməhalisiai-in nəghatən rəha Iesu, məto kəmatəhalən əm kəm iləhal mīn məmə, “Nəghatən əh təmən məmə otəmegəh mīn e nīmisen, kəruru məmə nipətin təmə naka.”

¹¹ Kən kəməhalətəpəh o Iesu məmə, “?Təhro iəgatun mīn rəha Lou kotəmə Elaija otəkəike maupən muwa?”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Nipəhrienən, Elaija otaupən muwa matol-wir mīn natimnat rafin. ?Məto təhro Naoa Rəha Uhgīn təmən məmə io Neti Etəmim oepənəto nəhməən o natimnat tepət, kən netəmim okotəplan io motapəs io? ¹³ Məto ekətən pahrien kəm itəməhal məmə Elaija tinuwa rəkis, kən kəmol nat tərat lan təhmen e Naoa Rəha Uhgīn təmən məmə okəpanol mihin.”

*Iesu tēmāhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Nian kəmotitəlig-pa min, motehm netəmim neen min rəha Iesu, mətə nimanin netəmim kəmotitəlau elat, kən iəgətun neen rəha Lou ne netəmim min rəha Iesu kotərgəhəu. ¹⁵ Nian netəmim kəmotəplan Iesu, narmilat təmiwig pik ron, kən motaiu ka məmə okotəghat kəm in. ¹⁶ Kən Iesu tətəpəh olat məmə, “?Naka əpəh nakotərgəhəu ron itəmat netəm min əpəh?”

¹⁷ Mətə netəm min u kit təmə, “Iəgətun, io emit netik muwa ron ik məmə onakol-wir, mətə-inu narmin rat kit tətətig lan kən mol təruru nəghatən. ¹⁸ Kən nian narmin rat apon taskəlim in, kən moh miləs-iəhəu morin əpəh e nisip, kən nahuin noan tiet tahmen əm e sop, kən matəgətəin nəluin, nipətin tatikimkim. Kən emətəpəh o rəham netəmim məmə okotəhg-iarəp narmin rat əpəh lan, mətə kotəruru nəhg-iarəpən.”

¹⁹ Mətə Iesu təmə, “Kəsi, itəmat un netəm roiu ne nakəsotahətətəən lak. Karmə oekətig kitat min itəmat mətəorus-pən nian naka nəpanotahətətə lak. Kən karmə onəghan epanameg etəmat. Enəpou-in itəmat. !Otiləs suakəku un motuwa!”

²⁰ Kən kəmotiləs kan o Iesu. Kən narmin rat apon təməplan Iesu kən mol suakəku apon taut nipətin tasiəp-asiəp pik, kən miet morin əpəh ləhəu e nisip məsəpəlpəl mətən, kən nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kən Iesu tətəpəh o rəhan tata məmə, “?Təmöl min-nəhlan minos nup kuwəh?”

Mətə rəhan tata təmə, “Təmətuoun e nian tətətəkəku mətəorus-pa əh-roiu. ²² Kən nian tətət narmin rat əh toh matiləs-ipən əpəh e nigəm ne nəhəu məmə otəhamnu. Okəmə nəkitun nolən, pəs nakəsəkitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Mətə Iesu təmə, “?Naka əh, nəghatən u məmə, “Okəmə nəkitun nolən”? Uhgın titun nolən natimnat rafin o etəmim itəm tətəhatətə lan.”

²⁴ Kən roiu agin, tata rəha suakəku un təmagət əfəməh məmə, “Ekətəhatətə lam, mətə in əmun rəhak nahatətəən təkəku əm, asitu lak məmə rəhak nahatətəən otər mətət.”

²⁵ Kən nian Iesu təməplan məmə netəmim neen min kintuwa iuəhkir ron, kən tən-ipən əskasik kəm narmin rat apon məmə, “Ik narmin rat itəm natol matəlgitəm tətalu kən mol itəm katəruru nəghatən. !Ekatən-ipinə ətuatip u-roiu məmə onakiet e suakəku un, kən məsuwa minən muwin lan!”

²⁶ Kən narmin rat apon təmagət əfəməh mol suakəku apon taut masiəp-asiəp min u iuəhkir agin timis, kən miet lan. Okol nəkəplan məmə tinimis rəkis, kən netəmim tətət kotəmə tinimis. ²⁷ Mətə Iesu təmea-pən maskəlim nelmin miuw-pər, kən tətul.

²⁸ Iesu təmuwin imə, kən ilat pisin əm rəhan min netəmim koatəpələh, kən kotəpəh ron məmə, “?Karmə təhro ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat əpəh?”

²⁹ Mətə Iesu təmə, “Nəfakən əm titun nəhg-iarəpən narmin rat min əh nəhlan.”

*Iesu təmən-iarəp min
rəhan nimisən*

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Kən Iesu ne rəhan min netəmim kəmotiet ikin-un kən motuwın-pən əpəh e nitən Kalili ikin, mətə Iesu təsəlkeikəən məmə okitun məmə in əh-ikin əh. ³¹ Təmöl nəhlan mətə-inu tətəgətun rəhan min netəmim. Təmən məmə, “Io

Neti Etämim, okegāhan-in-pən io kəm netämim kotohamnu io ekimis. Məto oekos nian kisil u, kən panəmegəh min.”

³² Kən məto rəhan min netämim kəsotitun wirən rəhan nəghatən, kən nikilat tınəgin o nətapəh-inən nipəti nəghatən rəhan.

?Pah in tepət elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kəmotiet-pa əpəh Kapaneam, kən minoatuwin imə kit. Kən Iesu təmatətapəh olət məmə, “?Naka əpəh nəmoatən e suatip?”

³⁴ Məto kinotəruru nuhalpınən məto-inu, e suatip kəmoatən məmə pah in tepət elat. ³⁵ Kən Iesu təməht-iəhau məpələh, kən maun-in rəhan netəm tuelef məmə okotuwa-tu ron, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tolkeike məmə in otəpət e netämim, in oteike meiuaiu elat kən muwa məmə in iolwək əm kit rəhalat.” ³⁶ Kən miləs suakəku kit muwin məf aupən-in ilat, kən maskəlīm məmə, ³⁷ “Kən etämim itəm tatos e nikin agien suakəku tahmen e inu, kən tatol e nərgək, kən tahmen əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etämim itəm tatos io e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io.”

Suah kit təmol nat pispis e nərgi Iesu

(Luk 9:49-50)

³⁸ Kən Jon təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun emotəplan suah kit tatəhg-iarəp narmın rat min e nərgəm, kən emotən-iəhau məto-inu sənəmə kitat kit.”

³⁹ Məto Iesu təmə, “Sotən-iəhauən, məto-inu etəm tatol nat pispis min e nərgək, okol təsən uəhaiən nəghatən rat lak. ⁴⁰ Etəm itəm sənəmə rəhatat tikimır, in tolkeike itat. ⁴¹ Ekatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə etəm tətəsitə etəmat, məto-inu rəhak u itəmat, suah u otəkəike mos nətouən rəhan, nat əpnəpin in nat əkəku əm tahmen tatos-ipinə nəhau ətəp kəm itəmat nakotənim.”

Nat tol etämim tətəmə e rəhan nəmegəhən

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nisualkələh min u kotahatətə lak, okəmə suah kit tol kit təmə e rəhan nəmegəhən o rəhan nahatətəən, kən suah əh, Uhgın otol nalpınən əsol kəm in. Kən nalpınən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnım məmə otamnım.

⁴³⁻⁴⁴ “Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwir məmə nakətətip rəkis mərakin. Okəmə nelməm kitiəh əm məto onakos nəmegəhən lilin, inu təwir pik məprəkis-in məmə nelməm kəiu məto okərakin-pən ik e nigəm əsol namnun tikə.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kən okəmə nelkəm kit tol ik nakətəmə e rəham nəmegəhən nakətətip rəkis. Okəmə nelkəm kitiəh əm məto onakos nəmegəhən lilin, inu təwir pik məprəkis-in məmə nelkəm kəiu məto okərakin-pən ik e nigəm əsol.† ⁴⁷ Kən okəmə niganəmtim kit tol ik nakətəmə e rəham nəmegəhən, nakiləs-irəkis. Okəmə niganəmtim kitiəh əm məto onəkuwin ikən Uhgın tətərəməpə ikin, inu təwir pik məprəkis-in məmə niganəmtim kəiu məto okərakin-pən ik e nigəm əsol. ⁴⁸ Kən ikin əh, firəl min okotətip e nipəti netämim ikin

9:31: Mak 8:31; 10:32-34

9:32: Luk 9:45

9:35: Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26

9:37: Mat 10:40

9:40: Mat 12:30; Luk 11:23

9:41: Mat 10:42

9:43-44: E kopi oas

min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min e ves 44 itəm tahmen-pən əm e ves 48.

9:43-44: Mat 5:30

†

9:45-46: E kopi oas min neen rəha Niutesteman

itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min e ves 46 itəm tahmen-pən əm e ves 48.

9:47: Mat 5:29

məsotimisən, kən nigəm tatus ilat kən matuəp əm kilpin okol kəsohamisən nian kit ne.

⁴⁹ “Uhgın tateatəgtəg-pən nigəm e netəmim tahmen əm e sol kateatəgtəg-pən e nagwənən.

⁵⁰ “?Sol təwır, məto okəmə otisiu roiu, kən kəruru məmə okos-ipən mın naka pəs tətəhen? Onəkotəkəike motos sol u tahmen e nolkeikeən e rəhatəmat nəmegəhən, kən motatig e nəməlinuən nian rafın.”

10

?Təwır məmə nıpitan ne nəman okotapəs ilat mın, o kəp?

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Kən İesu təmıet ikın-un kən muwın mıet-pən əpəh entən əpəh Jutia entənıpən-pən e nəhau əpəh Jotan. Kən nımanın netəmim kəmotuəfımın-pən mın ilat mın ron, kən tatəgətun ilat məmə inu tatəgətun əh mihın ilat ne nian mın.

² Kən Farisi neen kəmotuwa keıuə əm katətapəh ron məmə, “?Təhro? ? Rəhatat Lou tategəhan-in məmə iərman titun napəsən rəhan pətan, o kəp?”

³ Məto İesu təmətapəh olat məmə, “?Lou naka un Moses təmələhəu əupən kəm itəmat?”

⁴ Kən məto kotəmə, “Moses təmegəhan-in məmə okəmə iərman tətapəs rəhan pətan un, təke məte naoa kit mos-ipən kəm rəhan pətan məmə in tınapəs, kən panahl-ıarəp.”

⁵ Məto İesu təmə, “Moses təməte lou un məto-inu rəhatəmat-kapə tiəkis pik.

⁶ Məto e nətuounən, Uhgın təmol natımnat, kən mol iərman ne pətan. ⁷ O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. ⁸ Kən ilau okuea nıpətılau kitiəh. Kən roiu, ilau sənəmə kəıu, məto kitiəh əm. ⁹ Uhgın tınılpin ilau kınuea mınıoal kitiəh, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətıtipən rəhalau natıgən.”

¹⁰ Kən İesu ne rəhan mın netəmim kəmotuwın əpəh imə, kən rəhan mın netəmim kotətapəh ron o nat un. ¹¹ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tatol tifos mətapəs rəhan pətan kən matit mın in pısın kit, in tategoafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatıp pətan. ¹² Kən tahmen mın əm, okəmə pətan kit tətapəs rəhan iərman kən matatəu-pən in pısın kit, in mın tateguafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatıp iərman.”

İesu təməfak o nısualkələh

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim neen kəmotəmık nısualkələh motuwa o İesu məmə otələhəu-pən nelmın elat mawte-in nəwırən rəha Uhgın kəm ilat, məto rəhan mın netəmim kəmoatən-ıəhau ilat. ¹⁴ Məto nian İesu təməplan, kən nəməha tol, matəhai ilat məmə, “Pəs nısualkələh okotuwa ron io. Əsotən-ıəhauən nısualkələh mın un, məto-inu netəm mın u nıkilat tahmen əm e nıki nısualkələh, ilat u Uhgın tətərəməərə elat. ¹⁵ İatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə suah kit təsolkeikeən məmə oteıuıu mahmen e suakəku məpəs Uhgın tətərəməərə lan, in okol təsatıg əhgınən nətərəməərəən rəha Uhgın.” ¹⁶ Kən məmık nısualkələh e nelmın, kən mələhəu-pən nelmın elat məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.”

*Suah kit rəhan nautə tepət**(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)*

¹⁷ Nian Iesu tinətaliwək matuwīn, kən suah kit təmaiu muwa misin-pən nulin ron məmə, “?Iəgətun wir, oekəkəike mol naka un məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁸ Məto Iesu təmə, “?Tahro nakatən məmə io etəm təwir? Uhgīn pisin əm un in təwir, suah kit min tikə məmə in təwir. ¹⁹ Ik ninəmitun rəkis lou min rəha Moses məmə onəsohamnuən itəm, məsakləhən, məseiuəən, məsakləh-inən pətan, onəkəike misiai-in rəham tata ne mama.”

²⁰ Məto suah un təmə, “Iəgətun, lou min un, ematol rafin ilat nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu ne.”

²¹ Kən Iesu təmehm suah un molkeike pik, kən məmə, “Nat kit min əm əh-ikin onəkol. Uwin mol-salim-in rafin rəham nautə, kən mos-ipən mənī lan kəm ian-rat min, kən ik onakos nautə tepət əpəh e nego e neai. Kən muwa muarisig-in io.”

²² Kən nian suah un təməto nəghatən un, kən niganəmtin təməpou, kən nikin təməpou pik ron matuwīn məto-inu rəhan natimnat tepət.

*Tiəkis o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwīn**ima Uhgīn**(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)*

²³ Kən Iesu təmasipən məplan netəm min əh-ikin, kən mən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “!Nəman! Tiəkis pahrien o netəm rəhalat nautə tepət məmə okotuwīn ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn.”

²⁴ Kən rəhan min netəmim kəmotaut pik o nəghatən rəhan, məto Iesu təmən min məmə, “Nenetik min, tiəkis pahrien məmə suah kit otuwīn ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn. ²⁵ Tiəkis o kamel asol məmə otuwīn-pən e nīpəg nitel, məto tiəkis pik agin o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwīn matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn.”

²⁶ Kən rəhan min netəmim kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei, məto pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁷ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgīn, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁸ Kən Pita təmə, “Itimat emotapəs rafin rəhatimat natimnat məmə okotuarisig-in ik.”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Itən pahrien, etəm itəm otapəs rəhan nimə, o pian min, o kaka min, o mama, o tata, o nisualkələh, o rəhan nəptən ron io ne Nannusən Təwir, ³⁰ e nəmegəhən rəha nətueintən u, in otos nitailat wan-hanrit, inu nimə min, ne pian min, ne kaka min, ne mama min, ne nisualkələh, ne nəptən min. Kən in otos min nəratən min itəm netəmim okotol kəm in. Kən e nəmegəhən wi itəm otəpanuwa, in otos nəmegəhən lilin. ³¹ Məto netəmim tepət u kotaupən u-roiu, okəpanotuarisig, kən netəm min u kotuarisig u-roiu okəpanotaupən.”

*Iesu təmən min məmə otəpanimis**(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Kən Iesu ne kəmotaliwək e suatip katər-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu təmataupən-in rəhan min netəmim, əmun narmilat təmiwig pik ron, kən netəm kəmotuarisig-in ilat kəmotəgin. Kən Iesu tit-irəkis rəhan min netəm tuelef motuwīn, kən tatən-ipən nat naka itəm okəpanol lan, ³³ məmə, “Otətəlig-in wir-tu io. Roiu kīnoatər minoatuwin əpəh Jerusalem, kən okegəhan-in-pən io Neti Etəmim e nelmī pris asol min ne iəgətun min rəha

Lou. Kən okotən məmә oekimis, kən okotəhlman-pən io e nelmi Iaihlua min.
³⁴ Kən okotol milə lak, kən motagəh io, motalis io, kən motohamnu io. Məto e nian tatol kisil lan u, epanəmegəh min.”

Jemes ne Jon kamuətapəh məmә Iesu otol nat kit

kəm ilau

(Mat 20:20-23)

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmә, “Iəgətun, ekioalkeike nat kit məmә onəkol kəm itəmlau.”

³⁶ Kən Iesu təmә, “?Nakioalkeike naka məmә ekol kəm itəmlau?”

³⁷ Məto kuəmә, “O nian nakatuwa məmә onakəramərə e nəhag-əhagəh rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmә onakegəhan-in itəmlau kit təpələh e rahm-matip kən kit təpələh e rahm-mol, ikin mil rəha nəsanənən ne nisaiien.”

³⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmә, “Itəmlau nəkuəruru nat u nakatuən. ?Təhro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmә nəkuahmen məmә kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan? * ?Kən muahmen-in min məmә okol bəptais etəmlau e nahməən məmә okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmә, “! Əwəh, ekuahmen in!” Məto Iesu təmә, “Pəhrien, onakuəkəike muətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan. Kən okol bəptais etəmlau e bəptais itəm okol bəptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmә rəhak məmә ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmә otepat e netəmim

(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotətə nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa, kən tən-ipən kəm ilat məmә, “Itəmat nəkotitun məmә netəm min u kotəmә okotepət e Iaihlua min, kotos-ipər atip ilat, kən netəm-iasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat min netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmә itəmat kit tolkeike məmә in otepat etəmat, in otəkəike muwa məmә in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmә itəmat kit tolkeike məmә in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmә in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io min, Neti Etəmim, emasuwamən məmә netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmә ekol wək kəm netəmim kən mos-ipən rəhak nəmegəhən məmә ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

Iesu təmol-wir nigənamti Patimias

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Kən Iesu ne rəhan min netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kinotiet moatuwin, kən netəmim tepət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit nigənamtin təpis, tatəpələh e nikali suatip, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafin tatətapəh-in mənı o netəmim. ⁴⁷ Nian təmətə məmә Iesu etəm Nasaret tətaliwək e suatip matuwa, kən təmagət əfəməh məmә, “!Awı, Iesu Mipi Tefit, asəkıtun io, masitu lak!”

⁴⁸ Kən netəmim neen kotamərit lan motəmә, “!Ei, əsagətən!” motən pap məto in təməha magət əfəməh pik min məmә, “!Mipi Tefit, asəkıtun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən Iesu tətul kən mən məmә, “Otaun-in-pən-tu suah un məmә tuwa.” Kən motən-ipən kəm in məmә, “Ei, agien, mətul, məto-inu Iesu tətaun-in ik.”

10:34: Mak 8:31; 9:31 * **10:38:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmә, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmә nəkuahmen məmә kitəhal okəhalənım kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənım lan?”

10:38: Mak 14:36; Luk 12:50 **10:39:** Wək 12:2; Nol Əpən 1:9 **10:42:** Luk 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35

⁵⁰ Kæn suah un tæmatipin ræhn kot, mætíp mær muwin o Iesu. ⁵¹ Kæn Iesu tæmætápæh ron mæmæ, “?Nakolkeike naka?” Mæto tæmæ, “Iægætun, ekolkeike mæmæ nakol-wir niganæmtæk pæs ekehm nat.”

⁵² Kæn Iesu tæmæ, “Atuwîn. Ræham nahatætææn tinol-wir ik.” Kæn roiu agin min niganæmtin tæmæwir, tinatehm nat. Kæn minatætæu-pæn Iesu moatan.

11

*Iesu tæmasuæ e togki
matuwîn Jerusalem*

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Kæmotuwîn iuæhkir o Jerusalem, iuæhkir o latuænu mil un Petfas ne Petani, moatuwin æpæh e Nitot Ræha Nig U Olif, kæn Iesu tæmahl-ipæn ræhan kæiu etæmim mil kuaupæn. ² Tæmæn-ipæn næghatæn u kæm ilau mæmæ, “Onakian æpæh e latuænu æh kotasipænin. O nian nækian æh-ikîn, roiu agin onakuæplan næti togki kit kæsasuææn æh lan kæmæruætæn. Kæn nækiakis muasig mueia. ³ Kæn okæmæ suah kit tæmæ, ‘?Onakuahro-in neti togki?’ kæn nakuæmæ, ‘Iæræmææ tolkeike, kæn otæpanahl-ipa min otæsuwæhæn.’”

⁴ Ilau kæmian kæn muæplan neti togki un kæmæruætæn e nikal suatip æpæh iuæhkir o nafiluæ e nimæ, kæn kiakis. ⁵ Mæto netæmim neen kæmotætul æh-ikîn kæn motætápæh olau mæmæ, “!Ei! ?Nakætiakis neti togki un o naka?”

⁶ Kæn kæmuæn-ipæn næghatæn ræha Iesu kæm ilat, kæn ilat kæmotegæhan-in-pæn neti togki kæm ilau. ⁷ Kæn kæmuasig togki mian o Iesu, kæn muapæg ræhalau kot muafætæn noankawi togki un lan, kæn Iesu tæmasuæ lan. ⁸ Kæn netæmim tepæt kæmotepin ræhalat kot æpæh e suatip, kæn neen kæmotaiu kan æpæh e nikinat katæte manat motæmik motuwa motæpen æpæh e suatip. ⁹ Netæm kotaupæn ne netæm koatuarisig kæmotagæt æfæmæh mæmæ,

“!Hosana,* ænwiwi Uhgîn!

!Iæræmææ Uhgîn tætatig ilau suah u itæm tatuwa e nærgin!

¹⁰ !Pæs Uhgîn otawte-in ræhan næwiræn kæm næræmæææn itæm tatuwa, tahmen-pæn æm e næræmæææn ræha pipi rat u ræhatat Tefit!
!Hosana o Uhgîn æpæh ilis e nego e neai!”

¹¹ Kæn Iesu tæmuwin æpæh Jerusalem e Nimæ Ræha Uhgîn mæplan natimnat. Mæto tinapinæp rækis, kæn tiet ilat ræhan min netæm tuelef minoatuwin æpæh Petani.

Nig kit fik itæm noan tikæ

(Mat 21:18-19)

¹² Kæn kæmæn lawigin, kinotiet min Petani minoatuwin Jerusalem, kæn næumis tinus Iesu. ¹³ Kæn tasipæn-in nig kit fik tætatul æpæh isæu mæsin nimalin tepæt. Tuwin mæmæ otæhl noan kit, mæto noan tikæ, nimalin æm, mæto-inu sænæmæ nian ræha nig fik tatoe lan. ¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm nig fik un mæmæ, “Okol netæmim kæsotun minæn noam e nup min rafin.” Kæn ræhan min netæmim kæmotæto ræhan næghatæn un tæmæn.

Iesu tæmahl-iaræp netæmim e Nimæ Ræha Uhgîn

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;

Jon 2:13-22)

10:52: Mak 5:34 * **11:9:** Aupæn ikin, nipæti næghatæn u “Hosana” tæmæ, “osmegæh.” Kæn uarisig lan, nipætin tinuwa “ænwiwi.” **11:9:** Sam 118:25-26 **11:13:** Luk 13:6

¹⁵ Kən kəmotuwīn motiet-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu tuwīn əpəh imə e Nimə Rəha Uhgīn məhg-iarəp netəmim kotol maket, kən mahwīn tēpil rəha netəm kotol senis e mənī, ne stul rəha netəm koatol-salīm-in mak mīn. ¹⁶ Kən mətulosig-in netəmim məmə okəsotəmīkən rəhalat natīmnat motuwīn-pən əpəh Nimə ikīn Rəha Uhgīn. ¹⁷ Kən təməgətun ilat məmə, “Kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgīn məmə Uhgīn təmə, ‘Rəhak nīmə, in nīmə rəha nəfakən məmə netəmim rəha nītən mīn rafīn okotəfak-pa ikīn kəm io.’ Məto itəmat nəmotol məmə in ‘nīmə rəha iakləh mīn.’”

¹⁸ Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotəto rəhan nəghatən. Kən kinotəgīn Iesu məto-inu nīan nīmanīn netəmim kəmotəto rəhan nəgətunən, narmīlat tiwig pik ron. Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kinotətuoun kateam-in suatip kit məmə okotohamnu in. ¹⁹ Kən tīnehnaipən, Iesu ne rəhan mīn netəmim kinotiet Jerusalem mīnoatuwīn.

Nig fik tāmamīs matəgətun nahatətəən rəha netəmim

(Mat 21:20-22)

²⁰ Kən kəmən lawīgīn, kəmotuwa mīn e suatip motəplan nig fik apon tinauke rəkis muwīn mīet əpəh e nokīn. ²¹ Kən Pita nīkīn tīnəht nəghatən rəha Iesu o nig əh, kən mən-īpən kəm in məmə, “!Iəgətun, əplan-tu nig fik ilouīn nəmən rat, kən tinauke rəkis!”

²² Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Otəhatətə əm e Uhgīn. ²³ Iatən pahriən kəm itəmat məmə okəmə suah kit tətəhatətə pahriən e Uhgīn, kən otən-īpən kəm nītət əpəh məmə, ‘Uwīn, mətipən atip əpəh itəhəi mamnīm,’ kən okəmə təsənən e nīkīn kəiu, mahatətə əm e Uhgīn, kən nat un otol pahriən. ²⁴ O nat u inu, iakatan kəm itəmat məmə okəmə nakotəfak o nat kit kən motəhatətə məmə onəkotos pahriən, kən onəpanotos rafīn nat un nəmotəfak ron.

²⁵ “E nīan nakotətul katəfak, məto nīkītəmat məsīn əh-īkīn tətət məto-inu suah kit təmōl nat kit təsahmənən etəmat, kən aluīn rəhan nolən rat məsotalpīnən rəhan nītai təfagə. Otol nəhlan pəs Uhgīn əpəh e nego e neai in otaluīn mafəl rəhatəmat təfagə rat mīn.”†

?Pah təmə Iesu otol

natīmnat mīn əh?

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kən Iesu ne rəhan netəm tueləf kəmotitəlig-pa mīn əpəh Jerusalem. Kən Iesu taliwək mətan əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, kən pris asol neen, ne iəgətun mīn rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel kəmotuwa ron. ²⁸ Kən katətəpəh məmə, “? Ən-tu kəm itəmat məmə pah təmegəhan-in ik nakatol natīmnat mīn əh? ?Kən pah təmegəhan-in nəpətən əh, Uhgīn o etəmim əm?”

²⁹ Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Oekətapəh-in-pīnə-tu nəghatən kit kəm itəmat, kən okəmə nakotəhəlpīn u, kən ekən-īpīnə məmə pah təmegəhan-in nəpətən əh məmə ekol natīmnat mīn əh. ³⁰ ?Otən-tu məmə pah təmən məmə Jon otol bəptais e netəmim? ?Uhgīn, o etəmim əm kit?”

³¹ Kən əmun kinotən-ən kəm ilat mīn məmə, “? Ei, okotən məmə naka? Okəmə okotən məmə Uhgīn əh-roiu, kən təpanən mīn məmə, kən təhro kəməsotəhatətəən e Jon. ³² Məto, okol kəsotənən məmə etəmim əm kit.” Kəmotən nəhlan məto-inu ilat kəmotəgīn netəmim itəm kinotən rəkis nīpahriənən e Jon məmə in ien kit rəha Uhgīn. ³³ Kən kəmotən-īpən kəm Iesu məmə, “Itəmat ekotəruu.” Məto Iesu təmə, “Kən io mīn, okol ekəsən-iarəpən kəm itəmat məmə pah təmegəhan-in nəpətən məmə ekol natīmnat mīn əh.”

11:17: Aes 56:7 **11:17:** Jer 7:11 **11:18:** Mak 14:1 **11:23:** Mat 17:20 **11:24:** Mat 7:7

† **11:25:** E kopi oas mīn tēpət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 26 tikə.

11:25: Mat 6:14-15

12

Nimaa nəghatən e netəm kotasum o noa-krep
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit kəm ilat məmə, “Suah kit təmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noan. Kən mol fenis e kəpiel tuwın mıtəlau in, kən mol ikın kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis məmə etəmim otaiu lan matehm wır nasumən o nat megəh mın ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motoor noa krep, məsın rəhan, məsın rəhalat. Kən miet muwın o naliwəkən ik pisin kit.

² “Matuwın matuwın, kən nian nol u krep təmöl noan kən kinotəmarəg, etəm-iasol in təmahł-ıpa rəhan kit iolwək məmə in otuwın mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motoor kos-ıpən rəha etəm-iasol neen. ³ Məto netəm mın əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motaht-ıpən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in.

⁴ “Kən etəm-iasol un tahl-ıpa mın rəhan kit iolwək tuwa, kən kotoh rəhn-kapə motol naulisən kəm in. ⁵ Kən tahl-ıpa mın rəhan kit iolwək tuwa, kən kotohamnu tımis. İlat tepət kəmotuwa, kən netəm mın un kotoheain neen, kən motohamnu neen.

⁶ “Kən kitıəh əm əh-ikın ilau mın kətuatig, inu netin keike otəpanahl-ıpa. Nəmnun, təmahł-ıpa nətin, kən nikin tataht məmə, ‘İlat okotəkəike motisıai-in nətik.’ ⁷ Məto təmuwın kən netəm mın un kotəmə, ‘İnu nəti etəm-iasol itəm otəməmə e nasumən nian rəhan tata otımis. Pəs kotuwın motohamnu mın, kən motərəməmə e nasumən rəhan.’ ⁸ Kən kəmotaskəlim motohamnu, kən motiləs nıpətin motuwın motərəkin-pən əpəh ihluə e nasumən.”

⁹ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Etəm-iasol un otol naka? Otuwın mohamnu ilat kən mos-ıpən mın nasumən un kəm netəm pisin neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Nəoa Rəha Uhgın u, o kəp? Tatən məmə, ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkınən nimə kəsotolkeikeən motapəs, in tınuwa kəpiel keike o nolən nimə. İəramərə təmol nat u, kən in nat təwır agin e nıganəmtıtat.’ ”

¹² Kən netəm-iasol kotolkeike məmə okotaskəlim Iesu məto-inu kotəmə tatəghat rat elat. Məto kinotəgin nımanın netəmim kən motapəs, kəgim.

?Tətuatıp o nətouən takis kəm Sisa, o kəp?
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Fərisi mın neen ne netəmim neen e patı rəha Kig Herot Antıpas, rəhalat mın netəm-iasol komotahl-ıpən ilat məmə okotuwa keıuə e Iesu pəs təme atıp e rəhan nəghatən. ¹⁴ Kəmotuwa ron kən motən-ıpən kəm in məmə, “İəgətun, ekotıtun məmə ik etəm ətuatıp kən məsəginən, məsaulis-inən netəmim, ne netəm-iasol ne, matən nıpahrienən matəgətun netəmim e suatıp rəha Uhgın. ?Ən-tu məmə tətuatıp məmə ekotətou-pən takis kəm Sisa, kapman asol rəha netəm Rom, o kəp? ?Oekotəkəike motətou-pən, o kəp?”

¹⁵ Məto Iesu tınıtun əm məmə kotən əm e nohlılat məto nıkilat tol pisin, kən məmə, “?Təhro nakotəmə onəkotol məmə ekəme e rəhak nəghatən? Otos-tu məni kit motuwa-tu pəs ekehm.”

¹⁶ Kən kəmotos kit motuwa, kən təmətapəh olat məmə, “?Narmi pah u, kən nərgi pah u e məni u?” Məto kotəmə, “Sisa.”

¹⁷ Kən Iesu tāmā, “Natimnat rəha Sisa, okos-ipən kəm Sisa. Məto natimnat rəha Uhgın okos-ipən kəm Uhgın.” Kən narmilat təmiwig məto-inu təmuhalpin wir rəhalat nəghatən.

?Tahro etəmim timis kən məmegəh mın?

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kən Satusi mın neen kəmotuwa o Iesu. E rəhalat nətəligən, netəmim kotimis məsotəmegəh mınən. Kəmoatalkut o nolan məmə rəhalat nətəligən in tətətip, kən tol nəhlan, kəmotən kəm Iesu məmə, ¹⁹ “İəgətun, Moses təməte rəkis lou kit u tāmā, ‘Okəmā suah kit otimis, kən mapəs rəhan pətan, kən məsialəsən netilau kit ne, kən pian otəkəike mit nəutahlimis un, kən mialəs netilau kit un, kən suakəku un otos nəmə rəhan tata asol əpəh tinimis rəkis.’

²⁰ “Kən netəmim sepin ilat pialat mın. Etəm təmaupən maір təmit pətan kit kən məsialəsən netilau kit u, kən timis. ²¹ Kən itəm tuarisig tit nəutahlimis un, kən məsialəsən netilau kit ne un, kən timis mın. Kən pialau itəm tətuarisig-in ilau tol əm nat kitəh. ²² Matuwın, matuwın kən netəm mın un sepin ilat pialat mın kəmotit pətan un motuwın kən ilat rafin mınotimis, kən məsotiləsən nətilat kit ne. Kən pətan apon tinimis mın. ²³ ?Kən o nian netəmim okotəmegəh mın e rəhalat nımisən, kən pətan əh rəha pah, u ilat rafin sepin kəmoatit?”

²⁴ Məto Iesu tāmā, “İtəmat nəmotəlue. ?Nəkotitun məmə nəmotəhrəlue? Məto-inu itəmat nəkotəruru Naoa Rəha Uhgın, kən moatəruru mın nəsanənən rəha Uhgın. ²⁵ Nian netəm kəmotimis okotəmegəh mın, ilat okotahmen e nagelo mın əpəh e neai, kən məsotit mınən pətan, ne məsotətəu-pən mınən iərman. ²⁶ Kən oekəgətun itəmat e etəmim tətəmegəh mın e rəhan nımisən. Okəmā naka itəmat nəkəsotafinən əh nəghatən əh kəməte-pən e naoa rəha Moses, tatən nammusən rəha Moses nian nig kit nigəm təmatus. Kən e nian əh, Uhgın təmən-ipən kəm Moses məmə, ‘Roіu əh, io Uhgın rəha Epraham, ne Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop.’ ²⁷ In Uhgın rəha netəm kotəmegəh, sənəmā rəha netəm kəmotimis kitəh. İtəmat nəmotəlue pahrien.”

?Lou naka un in tepət

e lou mın?

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgətun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghat, kən Iesu tətuhalpin wir nəghatən rəha Satusi mın. Kən tuwa o Iesu mətatəpəh ron məmə, “?Lou ahro u in ilis pik kən məwir məmə okotətəu-pən?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Lou u in ilis pik u okotətəu-pən tāmā, ‘!Otətəlig wir-tu itəmat netəm İsrel! Uhgın u in rəhatat İərəmərə, in əmun in Uhgın. ³⁰ Onakolkeike Uhgın u in rəham İərəmərə e nikim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham.’ ³¹ Kən lou itəm tətuarisig-in itəm əh tāmā, ‘Onakolkeike ik mın neen təhmen-pən əm məmə natolkeike atip ik.’ Lou kit tikə mın taprəkis-in lou mil əh.”

³² Kən iəgətun əh rəha Lou tāmā, “İəgətun, rəham nəghatən tətətip. Nəmən pahrien məmə İərəmərə əmun in Uhgın. Uhgın kit mın tikə. ³³ Kən okotolkeike Uhgın e nikitat rafin, ne nətəligən rafin rəhatat, ne nəsanənən rafin rəhatat, kən motolkeike kitat mın neen məmə kətolkeike atip kitat mın. Təwir pik məmə okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atipən nat megəh ne sakrifais mın rafin itəm Lou tatən.”

³⁴ Kən Iesu təmehm məmә rəhan nəghatən tenatig pik, kən tən-ipən ron məmә, “Ik ninuwa iuəhkir o nərəmərəən rəha Ughin.” Kən ilat rafin kinotəgin nətapah-in minən nəghatən ron.

*Mesaea sənəmә mipi Tefit әm, mətә rəhan
min etəm-iasol*

(*Mat 22:41-46; Luk 20:41-44*)

³⁵ Nian Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nimә Rəha Ughin, kən matəpəh-in nəghatən kit kəm ilat məmә, “?Tahro iəgətun min rəha Lou kotəmә Mesaea u in mipi Tefit? ³⁶ Narmın Rəha Ughin təmos-ipən nenatigən kəm Tefit məmә otən məmә,

‘Ughin təmən-ipən kəm rəhak İərəmərə məmә, Əpələh u e rəhk-matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiian, mətəorus-pən oekos-iəhau rəham tikimır min məlin-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.’ ³⁷ Tefit atip təmən məmә Mesaea in rəhan İərəmərə. ?Kən okəmә mipi Tefit atip әm, kən tahro matol rəhan İərəmərə?” Kən netəm min un kəmotətəlig-in Iesu kəmotəgien pik o rəhan nəghatən.

Netəmim okoatəto wir ilat o iəgətun min rəha Lou

(*Mat 23:1-36; Luk 20:45-47*)

³⁸ Nian Iesu təmatəgətun ilat kən məmә, “Oatəto wir itəmat o iəgətun min rəha Lou itəm kotolkeike nuwinən e kot əfəməh motaliwək e suatip, kən netəmim koatos-ipən nisaiian kəm ilat. ³⁹ Kən motolkeike məmә okotəpələh aypən e nimә rəha nuəfiminən. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmә okotuwin kəpələh-pən aypən ikin rəha nisaiian. ⁴⁰ Kən motakləh-in nimә min rəha nəutahlimis min, kən moteiuә әm katəfak kaifəməh məmә okotol pəs netəmim kotisiai-in ilat, mətә okəpanol nalpınən kəm ilat taprəkis.”

Məni rəha nəutahlimis

(*Luk 21:1-4*)

⁴¹ Kən Iesu təmatəpələh əpəh e Nimә Rəha Ughin iuəhkir o pokis katəraakin-pən məni ikin matehm netəmim tēpət kotəraakin-pən məni rəhalat. Kən netəm rəhalat nautə tēpət kotəraakin-pən məni asol min. ⁴² Kən nəutahlimis kit ian-rat təmaii-pən məni əkəku kəiu әm.* ⁴³ Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa kən məmә, “İatən-ipinə kəm itəmat məmә nəutahlimis əh ian-rat pahrien, mətә in təmərakin-pən məni asol taprəkis-in rəha netəmim min rafin. ⁴⁴ İlat kəmotəraakin-pən rəhalat məni, mətә tēpət min əpəh latuənu. Mətә nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən nigın nagwənən, kən tikə min əh-ikin.”

13

Iesu təmә Nimә Rəha Ughin otisas

(*Mat 24:1-2; Luk 21:5-6*)

¹ Nian Iesu təmatiet e Nimә Rəha Ughin, kən rəhan kit netəm tuelef təmən-ipən ron məmә, “!İəgətun, əplan-tu kəpiel asol min ne nimә min, kotəwir!”*

² Kən mətә Iesu təmә, “İtəmat nakoatehm natimnat min əh, mətә nian otatuwa itəm netəmim okotəhalkin-ohalkin kəpiel min rəha nimә min əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

12:36: Sam 110:1 * **12:42:** Məni u tahmen-pən e tuente fatu. **12:43:** 2 Kor 8:12 * **13:1:** E Nimә Rəha Ughin, kəmol nimә min e kəpiel asol min. Neen rəhalat kotəfigəm tahmen e foti-faif-tausan kilo. **13:2:** Luk 19:44

Nahmæan asol otuwa
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Uarisig lan, Iesu tæmuwin matæpælæh æpæh e Nitot Ræha Nig U Olif ikin kitun næplanæn Nimæ Ræha Uhgîn entænîpæn-pæn. Kæn Jemes, Jon, Pita ne Antru kæmotuwa ron ilat pisin æm. ⁴ Kæn moatætæpæh ron mæmæ, “? Æn-tu mæmæ natimnat min æh okotuwa næghan? ?Kæn næmtætîn ahro u otol pæs ekotitun mæmæ tinol nian ætuatîp æh-roiu ræha natimnat min æh?”

⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Onakoatæto wir itæmat o netæmim, mæstogæhan-inæn mæmæ koteiuæ-in itæmat. ⁶ Kæn mæto netæmim tepæt okæpanotuwa e nærgæk, kit otæn mæmæ in Mesæea, kit otæn mæmæ in, kæn moteiuæ-in netæmim tepæt.

⁷ “Kæn okæmæ nakotæto mæmæ netæmim neen koatæmou æpæh iuæhkîr otæmat, kæn motæto min mæmæ neen min æpæh inæu kotoh min ilat min, mæto niganæpîtæmat otæsasiæpæn. Natimnat min æh okotaupæn motuwa pahrien, mæto sænæmæ namnun nian æh tinatuwa. ⁸ Nitæn asol min okotæluagin, kæn kantri min okotoh min ilat min, kæn namig asol otæpanol ikin min rafin, kæn næumis asol otus netæmim, mæto natimnat min æh nætuounæn æm ræha nahmææn itæm otæpanuwa, kotahmen æm e pætæn itæm tæmol nærpîn, kæn nætuoun matæto nahmææn mæmæ otæsuwæhæn temæk.

⁹ “Onakoatæto wir itæmat. Okilæs itæmat kan nakotætul e niganæmti kaonsel, kæn okoh itæmat æpæh imæ e nimæ ræha nuæfimînæn min, kæn onækotætul aupæn e netæm-iasol ræha kapman ne kig min mæto-inu ræhak min u netæmim itæmat. Kæn onækotæn-iaræp Namnusæn Tæwir kæm ilat. ¹⁰ Mæto okaupæn kæn-iaræp Namnusæn Tæwir kæm netæmim ikin min rafin un, kæn namnun nian tæpanuwa.

¹¹ “Okæmæ okotuwa motilæs itæmat kætæn mæmæ onækotætul e kaonsel, kæn nikitæmat tæsæht pikæn mæmæ onækotæn naka. E nian ætuatîp æh, onækotæn-iaræp æm næghatæn u Uhgîn otos-ipinæ kæm itæmat, mæto-inu næghatæn u onækotæn, sænæmæ ræhatæmat næghatæn, mæto ræha Narmîn Ræha Uhgîn otos-ipinæ.

¹² “Netæmim okotegæhan-in-pæn pialat ætuatîp min kæm ræhalat tikimîr min mæmæ okotohamnu ilat, kæn tata min okotol mihin min kæm nenætîlat ætuatîp min, kæn nisualkælæh okotætul motol nolæn ahmen min æm kæm ræhalat tata min ne mama min mæmæ okotohamnu ilat. ¹³ Netæmim rafin okotetæhau itæmat o nærgæk. Mæto etæm otætul æskasik mætoarus-pæn natimnat min un okotol namnun, kæn Uhgîn otosmegæh.”

Nahmæan asol æpæh Jerusalem
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Nian æh, onækotæplan ‘nat itæm Uhgîn tatetæhau, kæn matol Nimæ Ræha Uhgîn tamkîmik.’ (Etæm tatafin næghatæn u, in otækæike megæs-in mitun nîpætîn.) Kæn e nian æh, netæm Jutia okotækæike motaiu moatætîg æpæh e nitot min. ¹⁵ Etæm tæameg ihluæ e ræhan nimæ, kæn okol tæsuwin minæn e nîpæg noa nimæ mæmik ræhan natimnat. Otaiu æm magim. ¹⁶ Okæmæ etæm otitasum, kæn okol tæsuwin minæn latuænu o ræhan nimæhan mæmik. Otaiu æm magim.

¹⁷ “!Kæsi! Nahmæan asol o nîpitan itæm kæmotol nærpilat ne nîpitan kopapinahîn nisualkælæh. E nian æh okotos pik nahmææn. ¹⁸ Otæfak æsanæn kæm Uhgîn mæmæ natimnat min æh okæsutuwamæn e nian ræha nætæpæn, inæh nian ræha nalip ne nuhuæn ne, ¹⁹ mæto-inu e nian æh, nahmæan asol kæmæsehman kit ne kol mihin næhlan e nian Uhgîn tæmætuoun mol natimnat

mætoarus-pa u-roiu ne. Kæn okæsehm minæn nahmææn asol kit tol min-næhlan. ²⁰ Mæto Uhgîn tæmætatiþ ækuækir nian æh. Okæmæ tæmæsætatiþæn, kæn suah kit okol tæmæsæmegæhæn. In tæmætatiþ rækis nian æh o ræhan min netæmim itæm tinæmitæpun rækis ilat mæmæ ræhan min.

²¹ “E nian æh, okæmæ suah kit otæn mæmæ, ‘!Ðplan-tu Mesæea æpæ!’ o ‘!Ðplan-tu in æpæh!’ mæto onakæsotahatætææn lan. ²² Onakæsotahatætææn lan mæto-inu, Mesæea eiua neen, ne ien eiua min, ilat okotuwa motol nat pispis min, motol nat netæmim kotaut ron moteiua æm. Ilat okotalkut mæmæ okæmæ kotitun nolæn, kæn okotiuw-rækis netæm min u itæm Uhgîn tinæmitæpun rækis ilat. ²³ ! O natimnat min æh, oatæto! Enaupæn rækis minæn-iaræp rafin natimnat min æh kæm itæmat.”

*Nian ræha Neti Etæmim otuwa
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴ “Kæn e nian nahmææn asol æh otikæ,
kæn mit otæpis,
kæn mæwig otæsasiææn,

²⁵ kæn mæhau min e neai okotisas

kæn natimnat asol min ikin e neai okotaloal.’

²⁶ Kæn netæmim okotæplan io Neti Etæmim oekuwa e napuæ e ræhak næsanænæn ne nepætæn æhag-æhag asol ræhak itæm otasiægæpin rafin io.† ²⁷ Kæn e nian æh, oekahl-ipæn nagelo min ræhak kotuwîn motæmik netæm min u Uhgîn tæmitæpun ilat motuwa, kargætæn æm ilat kitæh. Nagelo min okotuwîn e nitæn min rafin agin e nætueintæn mæmæ okotæmik ilat.

*Kæruu nian itæm
Neti Etæmim otuwa lan
(Mat 24:32-36; Luk 21:29-33)*

²⁸ “Nikitæmat otækæike matæht nig u fik. Nian ætuatip itæm nelmin min kinotætuoun katæwiæ, kæn nimalin min kinoatæget, itæmat nækotitun mæmæ nian æh inæh itæm nakotasum lan ræhatæmat. ²⁹ Kæn e nolæn ahmen min æm, nian nakotehm mæmæ natimnat min u kinoatuwa, kæn nækotitun æm mæmæ otæsuwæhæn ekuwa min roiu agin. ³⁰ Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ netæmim itæm kotatiþ u-roiu, okul kæsotimis rafinæn mætoarus natimnat min æh okotuwa kol nipahrienæn lan. ³¹ Neai ne nætueintæn okiakæ, mæto næghatæn min ræhak okul kæsotikææn. ³² Suah kit tæsitunæn nian o aua ætuatip ræha natimnat min æh. Nagelo min æpæh e neai kotæruu, kæn io min Neti Etæmim ekæruu. Mæto Tata Uhgîn æm in titun nian ætuatip æh.

*Itæmat onakoatæto wir itæmat
(Mat 24:42-44)*

³³ “Onakoatæto wir itæmat moataiir, mæto-inu itæmat nækotæruu nian æh ræhak oekuwa lan mæmæ otuwa næghan. ³⁴ Otahmen e etæm-iasol kit tatuwîn mæmæ otaliwæk æpæh ik pispis kit, kæn malin ræhan min iolwæk mæmæ okotehm ræhan natimnat, kæn mos-ipæn ræhalat min wæk kitæh kitæh. Kæn mæn-ipæn kæm itæm e nafliuæ mæmæ otitaiir.

³⁵ “Kæn itæmat onækotaiir mæto-inu itæmat nækotæruu nian iæræmææ ræha nimæ un otuwa lan. Kæruu mæmæ otuwa ehnaipæn, o lapin, o fetukai tinatærikrik, o mit tinatæ. ³⁶ Kæruu, okæmæ naka otuwa ueiushai æm. ! Tæsæwiræn mæmæ nakotapil nian in otuwa! ³⁷ !Mæto næghatæn un itæm ekatæn-ipinæ kæm itæmat, ekatæn min kæm netæmim min rafin mæmæ okotaiir!”

13:19: Dan 12:1; Nol Ðpæn 7:14

13:22: Nol Ðpæn 13:13

13:25: Aes 13:10; 34:4; Joel 2:10

† **13:26:** Afin-tu Dan 7:13

13:26: Nol Ðpæn 1:7

13:27: Mat 13:41

13:35: Luk 12:38

14

Netəm-iasol kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotoh (Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian kəiu əm əh-ikin kəpanol lafet mil lan rəha Nuhagego-inən ne Pret u is Tikə Lan. Kən pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotiləs anion motohamnu. ² Kən kotəmə okəsotolan e nian rəha lafet mətə-inu kətah nimanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotəamnu Iesu.

Pətan kit təmau rəhn-kapə Iesu e senta (Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Kən Iesu təmətatig əpəh Petani ima Saimon u leprosi təmatol əupən. Nian təmətagwən, kən pətan kit təmos senta kit təmər e pətəl u kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katan məmə alapasta. Senta u, nəmiəwin təwir, kən nəmtin tiəkis, kəmol e noki nato, nig kit. Kən pətan əh təməht-irəkis, mau rəhn-kapə Iesu e senta əh. ⁴ Kən netəmim neen kəmotəpələh əh-ikin, neməha təmol ilat, kən moatan-ipən kəm ilat min məmə, “?Təhro matəəkən senta? ⁵!Okol tapol-salim-in tapos məni asol təhmen e tri-hanrit tenarius,* mītun nos-ipənən kəm ian-rat min!” Kən moatəhai moatəhai.

⁶ Mətə Iesu təmə, “!Otapəs-ta! ?Nakotəhai o naka? In təmol nat wir kəm io. ⁷ Nian min rafin itəmat ian-rat min nəkotatig, kən okəmə nakotolkeike, nəkotitun nol-wirən kəm ilat, mətə io ekisatigən nian rafin kitat min itəmat. ⁸ Pətan u təmol nat u in titun. Təmau nipətik məmə otol əpen-əpenə o nian okəpanitənim io. ⁹ Ekətən pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin okəpanamnus-iarəp Namnusən Təwir, kən kəpanamnus min nat u pətan u təmol məmə okəsaluinən.”

Jutas təməh məmə *otegəhan-in Iesu*

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Kən Jutas Iskariot in e netəm tuelef rəha Iesu, təmuwin mehm pris asol min məmə otegəhan-in-pən Iesu kəm ilat. ¹¹ Nian kəmotəto rəhan nəghatən, kən kəmotəgien ron, mətəmə okəpanotos-ipən məni kit kəm in. Kən Jutas tətətəzahgin əm nian wir məmə otuwa kən otegəhan-in Iesu lan kəm ilat.

Nol əpen-əpenəən o lafet rəha Nuhagego-inən (Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Nian tinuwa o nolən lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, kən kinatətuoun nolən lafet, kən nolən rəhalat katoh neti sipsip o lafet rəha Nuhagego-inən. E nian əh, netəmim min rəha Iesu kəmotuwa ron mətəmə, “?Nakolkeike məmə ekotuwin hiə motol əpen-əpenə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Nuhagego-inən?”

¹³ Kən Iesu təməhl-ipən rəhan kəiu etəmim mil məmə, “Onakian əh taon muəplan suah kit tətəhun pətəl asol kit təmətu-pən nəhau lan, kən nakuətəupən. ¹⁴ Əpəh e nimə itəm tatuwın-pən ikin, kən nakuətəpəh o etəm-iasol rəha nimə un məmə, “?Iəgətun təmə noan u in hiə məmə itimat in ne rəhan min netəmim ekotəgwən ikin e lafet rəha Nuhagego-inən?” ¹⁵ Kən in otəgətun noan asol u in ilis əgin kinəməlin wir rəkis natimnat ikin. Onakian əm mioal nigitat ikin nagwənən.”

14:3: Luk 7:37-38 * **14:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius təhmen e tri-hanrit-taosan watu. **14:7:** Dut 15:11 **14:8:** Jon 19:40 **14:12:** Eks 12:6

16 Kən kəmian taon muəplan natimnat tahmen-pən əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən ilau kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

*Iesu təmən-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in
(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;*

Jon 13:21-30)

17 Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, 18 motagwən e tepil. Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotagwən kələh kitat min, otegəhan-in-pən io kəm rəhak min tikimix.”

19 Kən rəhan min netənim nikilat təmərou agin, kən moatətapəh kitiaəh kitiaəh ron məmə, “?Ei, Iəramərə, pah u? ?Io?”

20 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm kit u netəm tuelef u koateer-pən piset e pesin kitiaəh moatun. 21 Kən io Neti Etənim oekəike mimis məmə inu Naəa Rəha Uhgın təmən mihin ne, məto kəsi o suah əh kəut kəsua itəm otegəhan-in-pən io Neti Etənim. !Təməwir əm məmə in təməsair-pəmən!”

*Iesu ne kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən
(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;*

1 Kor 11:23-25)

22 E nian kəmoatagwən, Iesu təmos piset məfak mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm ilat məmə, “Otos, inu nipətik.” 23 Matig mos min kap wain məfak mən tagkiu ron kəm Uhgın, mos-ipən kəm ilat, kən ilat rafin kəmotənim-pən lan. 24 Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nitak itəm tatol məmə nəniakisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netənim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat təfagə rat min. 25 Ekatən pahrien kəm itəmat məmə oekəsənim minən wain u mətoarus-pən oepənənim min ikin Uhgın otəramərə ikin.” 26 Kən motan napuən, uarisig kəpanotiet motuwın əpəh Nitot Rəha Nig U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

*Pita otəpanən məmə in
təruu Iesu*

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

27 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin un onəpanotəgim-tənin io məto-inu, Naəa Rəha Uhgın tinəmən rəkis mihin aupən məmə Uhgın otəpanəh etənim rəha nəhənəh sipsip min, kən sipsip min okotaiu kitiaəh kitiaəh. 28 Məto o nian oekəmegəh min, ekaupən-in itəmat muwin əpəh Kalili.”

29 Məto Pita təmə, “Nat əpnəpin ilat rafin okotəgim-tənin ik, məto io əm un okol ekəsəgim-təninən ik.”

30 Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Iatən pahrien kəm ik məmə o lapin huə, nian məniəg otəsimmənən əh mau kəiu, kən ik onəkən mau kisil məmə nəkəruu io.”

31 Məto Pita təmən əskasik məmə, “Nat əpnəpin ekəkəike mimis kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruu ik.” Kən rəhan rafin netənim kotən min tahmen e Pita.

Iesu tæmuwin matæfak

æpæh Ketsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kæn lapin kæmotuwîn æpæh kæmahwînu ikin kit, nærgin u Ketsemani, kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otæpælæh u ikin-u, pæs ekuwîn mæfak.”

³³ Kæn mit Pita, Jemes ne Jon motuwîn, kæn nikin tinatahmæ pik, kæn tinæto tærat agin. ³⁴ Kæn mæmæ, “Nikik titahmæ pik, kæn iuæhkîr ekîmis lan. Atæhalæpælæh u ikin-u matæhalaiir.”

³⁵ Kæn muwîn mæsin min meiuaiu morin e nisip matæfak mæmæ, “Okæmæ suatip kit min æh-ikin, pæs nian æfigæm u otæsuwæm ron io.” ³⁶ Kæn matæfak mæmæ, “Apa,” (u nipætîn tæmæ ræhak tata), “ik nækîtin nolæn natimnat min rafin. Awe, os-irækis nahmæm min u itæm okæpanotuwæ. Mæto æsolæn ræhak nætæligæn, mæto ol nat naka itæm ik æm nakolkeike.”

³⁷ Kæn mitælig-pa mæto ræhan etæmim milæhal kinæhlapil. Kæn tæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “?Saimon, nakatæpil, o? ?Tahro næsaiiræn-tu aua kitæh æm?”

³⁸ Kæn mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “Onakæhlaiir mætæhalæfak matæhalehm wir mæmæ onakæshaluwînæn e nelmi ios-ipæn-os-ipæn. Nikitæmæhal tolkeike, mæto nipætîtæmæhal tæpou.”

³⁹ Kæn tæmapæs min ilæhal, mitælig-pæn min matæfak matæn æm nat kitæh.

⁴⁰ Kæn mitælig-pa min, mæto kinæhlapil min, minæhalæruru naiiræn, kæn minæhalæruru min mæmæ okæhalæn-ipæn naka kæm in.

⁴¹ Tæmuwîn min kæn mitælig-pa mau kisil, mæto kætæhlapil, kæn tæmæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “?Nakatæhalæpil æh mætæhlameg? !Nahmen! Nian tinuwa mæmæ io Neti Etæmim okegæhan-in-pæn io e nelmi netæm nol tæfagæ rat. ⁴² !Halætul-ta, kotuwîn! Ðhalæplan, etæmim u tategæhan-in-pæn io, in tatuwa.”

Tikimîr min ræha Iesu kæmotaskælim in

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;

Jon 18:3-12)

⁴³ Iesu tæmatahghat æh, kæn Jutas in e netæm tuelef ræhan min titaupæn-in nîmanin netæmim. Neen kotæmik naip ræha næluaginæn, ne kæsou-æsou motuwæ. Netæm min un, pris æsol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol ræha netæn Isrel kæmotahl-ipa ilat. ⁴⁴ Suah un tategæhan-in Iesu kæm ilat tinæmæn rækis kæm ilat mæmæ, “Suah æh oekætuilim-pæn lan u, nækotitun æm mæmæ suah æh in æh. !Nakotaskælim motos motuwîn motaskælim wir!”

⁴⁵ Kæn æmun Jutas tæmuwa iuæhkîr o Iesu, kæn mæn mæmæ, “Iægætun,” kæn mætuilim-pæn lan. ⁴⁶ Kæn netæm min æh kæmotuwæ motaskælim tiækis. ⁴⁷ Mæto ilat kit ræha Iesu tæmatætul iuæhkîr olat tæmew ræhan naip e næmeen mætatip rækis matælgî slef kit lan ræha pris æsol agin.

⁴⁸ Kæn Iesu tæmæ, “?Tahro nakotæmik naip æsol ræha næluaginæn ne kæsou-æsou motuwæ mæmæ onækotilæs io? ?Nikitæmat tæht mæmæ io emit netæmim muwîn kotæluagin o kapman, o kæm-naka io iohamnu itæm kit? ⁴⁹ Nian min rafin kitat min itæmat æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn ekatægætun netæmim ikin. ?Kæn nakotahro mæstotaskælim io? Mæto nat Naoa Ræha Uhgîn tæmæn, otækæike muwa mol nipahrienæn lan.”

⁵⁰ Kæn ræhan min rafin netæmim kinotapæs in, kæn motagim-tænin. ⁵¹ Kæn etæm aluæ kit itæm tæmælkæhau-in nîmæhan kit, matuarisig-in Iesu, kæn netæmim neen kæmotilæs, kilæs-aræpæn lan, ⁵² kæn ræhn nîmæhan tikis, taiu piæpiæ æm magim.

Iesu tāmätul e niġanāmti kaonsel min

(*Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Kən titalugin əh, kəmotos Iesu motuwīn əpəh ima pris asol agin u katuəfimin rafin pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel ikin. ⁵⁴ Kən Pita tan təlig-təlig muarisig-in ilat muwīn əpəh latuənu ima pris asol agin ikin. Kən təmuwīn əpəh e iat matəpələh ilat mopael min rəha pris asol agin moatəto niġəm. ⁵⁵ Kən pris asol min ne netəmim rafin rəha kaonsel kəmoategəs-in niġəgnəmtin min neen e Iesu məmə okotohamnu ron. Məto kəsotehmən kit ne. ⁵⁶ Kən netəmim tepət kəmotēiua e Iesu, məto rəhalat nəghatən tətaiu pisin-pisin.

⁵⁷ Kən neen kotətul moteiua lan məmə, ⁵⁸ “Emotəto təmən məmə otərəkin Nimə Rəha Uhgīn u netəmim əm kəmotol e nelmilat, məto e nian tatol kisil lan, təpaniləkin min nitain u kəsolan e nelmitəm.” ⁵⁹ Kəmotən nəhlan məto ilat min, rəhalat nəghatən tətaiu pisin-pisin.

⁶⁰ Kən pris asol agin tāmätul aupa-in ilat kən mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Təhro nəsəghatən? ?Təhro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?”

⁶¹ Məto Iesu təpnapin əm məsəghatən, kən pris asol agin apon təmən-ipən min məmə, “?Təhro? ?Ik Mesaea u Neti Etəm katənwiwi?”

⁶² Kən Iesu təmə, “!Əwəh, io u! Onəpanotehm io Neti Etəmim ekatəpələh e rəhn matip Uhgīn u nahgin tepət, kən panotehm min io e napuə e neai ekatuwa.”

⁶³ Kən pris asol agin tearəsin rəhan natimnat məto-inu nikin təmərət o nəghatən rəha Iesu, kən məmə, “Okəsotegəs-in minən suah kit məmə otən min nat kit lan. ⁶⁴ !Ninəmotəto rəkis tatəghat rat e Uhgīn! ?Nakotəhrətəlig? ?Okotəhro suah u?” Kən ilat rafin kəmotən məmə otəkəike mimis.

⁶⁵ Kən kəmotol milə e Iesu, kən neen kəmotagəh lan, neen kotəlis niġanəmtin motoh kən motəmə, “!Ei, ik ien rəha Uhgīn! !Ən-tu məmə pah u təmoh ik!” Kən mopael min rəha pris asol agin kəmotem.

Pita təmən məmə

in təruru Iesu

(*Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;*

Jon 18:15-27)

⁶⁶ Kən Pita təmətan əh əpəh ləhau e iat. Kən slef pətan kit rəha pris asol agin təmuwa. ⁶⁷ Kən məplan tatəto niġəm, kən təmisilu wir məmə, “Ik min itəmlau Iesu etəm Nasaret nəmatuan.”

⁶⁸ Məto Pita təmən-iamnin, kən məmə, “!əkəruru nat un nakatən,” kən muwīn matətul əpəh e ket rəha iat. Kən mənig kit təmimnən.

⁶⁹ Kən pətan un təmehm min ikin əh, kən mən-ipən kəm netəm kotətul əh-ikin məmə, “Suah u in ilat kit.” ⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnin min.

Kən təsuwəhən, netəm kotətul əh-ikin kəmotən-ipən min kəm in məmə, “Niġəhriənən, ik min ilat kit məto-inu ekotitun məmə ik etəm Kalili.”

⁷¹ Məto tinətuouon maun-in nəratən min koatisi-pən o Uhgīn moatuwa ron okəmə teiua. Kən təmos noanawil məmə, “!əkəruru suah əh nakotəghat-in!”

⁷² Kən roiu agin-əh min mənig tinimnən min, kən nikin tinəht nəghatən rəha Iesu məmə təmən minu lan məmə, “Mənig otəsimmənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” Kən Pita tinəto tərət kən mətasək.

15

*Iesu tæmætul e
niganæmti Pailat**(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5;**Jon 18:28-38)*

¹ Kæn laulaugin agin pris asol min, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel, ne iægætun min ræha Lou, ne netæmim min rafin ræha kaonsel kæmotuæfimin ilat min, kæn moatælæhæu næghatæn kit mæmæ okotohamnu Iesu. Kæmotæn-ipæn kæn netæmim neen mæmæ okotælis Iesu kæn motit motuwîn motæhlman-pæn e nelmi Pailat, u kapman asol ræhalat. ² Kæn Pailat tæmætæpæh ron mæmæ, “?Ik kig ræha netæm Isrel?” Kæn mæto Iesu tæmæ, “Ik nænæn mihin.”

³ Kæn pris asol min kæmotæn-iaræp nolæn tepæt lan. ⁴ Kæn Pailat tæmætæpæh ron mæmæ, “?Tahro nakæsuhalpinæn? ?Næmæto kæmotæn nipægnæmtin tepæt lam?”

⁵ Mæto Iesu tæsæghat minæn, tæmæpnæpin æm, kæn Pailat narmin tæmiwig ron.

*Pailat tæmæn mæmæ Iesu otækæike mimis**(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;**Jon 18:39—19:16)*

⁶ E nup min rafin, nian katol lafet lan ræha Nuhagego-inæn, nolæn ræha kapman u Pailat mæmæ in otahl-iaræp suah æpnæpin æm kit e kalapus, suah kit itæm netæm Isrel kæmoatæn. ⁷ Kæn suah kit u, nærgin u Parapas, tætætig e kalapus ilat in min neen, mæto-inu kæmotohamnu etæmim e nian kæmatæmou o kapman. ⁸ Kæn nimanin netæmim kæmotuwa o Pailat motæn-ipæn kæn in mæmæ otol æm nat kitæh tahmen-pæn e itæm tatol nian min, mahl-iaræp suah kit e kalapus.

⁹ Kæn Pailat tæmætæpæh olat mæmæ, “?Nakotolkeike mæmæ ekahl-iaræp kig ræha netæm Isrel?” ¹⁰ Tæmæn næhlan mæto-inu in tinitun rækis mæmæ pris asol min kæmos-ipæn Iesu e nelmin mæto-inu kotetæhak.

¹¹ Mæto pris asol min kæmotækæike kæn nimanin netæmim mæmæ okotæuhlin nætæligæn ræhalat. Kæn ilat kæmotætæpæh o Pailat mæmæ otahl-iaræp Parapas, mæto sænæmæ Iesu. ¹² Kæn Pailat tæmætæpæh olat mæmæ, “?Mæto ekahro e suah u itæmat næmotæmæ in kig ræha netæm Isrel?”

¹³ Kæn kæmotagæt æfæmæh mæmæ, “!Okæht-ipæn e nig kæmæluau!”

¹⁴ Kæn Pailat tæmætæpæh min olat mæmæ, “?Nolæn tærat naka u suah u tæmol?” Mæto kæmotagæt æfæmæh min mæmæ, “!Okæht-ipæn e nig kæmæluau!”

¹⁵ Kæn Pailat tæmolkeike mæmæ otol nikilat, kæn mahl-iaræp Parapas, kæn mæhlman-pæn Iesu e nelmi ræhan mopael min mæmæ okotælis motætu-pær e nig kæmæluau.

*Mopael min kæmoatol**milæ e Iesu**(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)*

¹⁶ Kæn mopael min ræha Pailat kotilæs Iesu motuwîn æpæh imæ e nimæ asol ræha kapman, katæn mæmæ Praetorium. Kæn kæmotaun-in rafin mopael min kotuwa kitælau lan. ¹⁷ Kæn motuwîn-in-pæn kot asiæ tahmen æm e kot ræha kig, kæn motuarin-uarin nol itæm tol nihlæn-nihlæn motol hat lan itæm tahmen e hat ræha kig, kæn motæfauin-pæn kæn in. ¹⁸ Kæn motol milæ lan motæmæ, “!Itimat ekotos-ipinæ nisaiiæn kæn ik, kig ræha netæm Isrel.” ¹⁹ Kæn motoh ræhn-kapæ e noanig, motagæh lan, motisin nulilat mæmæ koatos-ipæn nisaiiæn eiuan kæn in. ²⁰ Nian kæmotæhkul rækis lan, kæn motapeg rækis kot asiæ un, kæn

motuwîn-in-pən əh rəhan natimnat, kən motit motuwîn məmə okotəht-ipən e nig kəməluau.

*Kəməht-ipən Iesu e
nig kəməluau*

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

²¹ E suatip, kəmotehm suah kit etəm Saerin, nərgin u Saimon. In tata rəha Aleksanta ne Rufas. Tatuwîn Jerusalem, kən moatəkəike kəm in məmə otələs nig kəluau. ²² Kən kəmotit Iesu motuwîn əpəh ikin kit katən məmə, Kolkota, u nīpətin təmə Louipil-uipil. ²³ Kən kəmosos-ipən wain u kəmol piləh-piləh ilau mərisin u mir məmə otənīm pəs təsətoən nahməən e nīpətin, mətə tapəs nənimən.

²⁴ Kən kəmotiləs Iesu motuwîn motəht-ipən e nig kəməluau. Kən motoor rəhan natimnat moturin tais ron məmə pah otos. ²⁵ Kəmətu-pər Iesu e nig kəməluau e nain kilok laulaugin, ²⁶ kən motətə-rəkis nīpəgnəmtin u kəmotehm lan məmə, IN KIG RƏHA NETƏM ISREL, kən motəht-ipən nəghatən un e rəhan nig kəməluau. ²⁷ Kən etəmim kəiu itəm kətuəluagin o kapman mətioh netəmim, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nīkalin matip, kit e nīkalin mol.*

²⁹ Kən netəmim itəm kotaliwək e suatip, moatanu-anu rəhn-kapəlat kəm in moatol milə lan motəmə, “Ei, ik nəmən məmə onakərəkin Nīmə Rəha Uhgîn kən nian tatol kisis lan u, nəpaniləkin min in pisin. ³⁰ Eiuaiu-tu e nig kəməluau un, mosmegəh atip-tu lam.”

³¹ Pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotol əm nat kitəh motalah-əmnu motəmə, “Təmasitu e netəmim tepət, mətə okol tasasitu atipən lan. ³² Təwir pəs kitat kotehm-tu Mesaea u, kig rəha netəm Isrel, oteiuaiu e nig kəməluau pəs kitat koatəplan motahatətə lan.” Kən etəmim mil u katəhaləkul iləhal Iesu kīnatuən min nəghatən rat lan.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

³³ Kən e tuelef klok mətəorus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mirəfin nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh məmə, “*! Eloi, Eloi! ? Lama sapaktani?*” Nīpətin rəhan nəghatən təmə, “*! Uhgîn rəhak, Uhgîn rəhak! ? Tahro nakatapəs io?*”

³⁵ Netəmim neen kəmoatətul əh-ikin kəməsotətə wīrən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun-in Elaija.” ³⁶ Kən ilat kit təmaiū muwîn miuw-pən wain u tagin e nat kit tame-ame tahmen e katən, maru-pər e nuwig tuwîn o Iesu məmə otənīm. Kən məmə, “Pəs-tu kotehm-tu məmə Elaija otuwa miləs-ləhau, o kəp.”

³⁷ Mətə Iesu təmagət əfəməh min, kən rəhan namegən tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nīmə Rəha Uhgîn, nīməhan itəm tatəkulosig-in Ikin Tasim Agin Ikin, təməhap məsin kəiu əpəh ilis mətəorus-pa əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopaəl min itəm təmatətul e nīkali Iesu, təməhm məmə təmimis min-nulan, kən in təmən məmə, “*! Nīpahrienən, suah u in Neti Uhgîn pahrien!*”

15:21: Rom 16:13 **15:24:** Sam 22:18
kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 28 tikə.
22:1 **15:36:** Sam 69:21

* **15:27:** E kopi oas min tepət rəha Niutesteman itəm
15:29: Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58 **15:34:** Sam

⁴⁰ Nipitan neen kəmoatətul isəu motasiṗa moatehm. Ilat neen u Meri Maktala, ne iahunin iti Jemes əkəku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ İləhal kəmatəhalətəu-pən İesu nian təmətətig Kalili, mətahlasitu lan. İlat nipitan tepət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat İesu.

Josep təməhluaig-in İesu

(*Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;*

Jon 19:38-42)

⁴² Kən nian əh İesu təmimis lan, in nian rəha nol əpen-əpenəən natimnat rəha Sapat, kən olawigin nian rəha Sapat, kəsolan wək lan. Tinehnaipən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tınuwa. In etəmim kit rəha kaonsel itəm katisiai-in. In nikin təməht pik nərəmərəən rəha Uhgın. Kən təməsəginən muwin ima Pailat ikin matətapəh-in nipəti İesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə İesu tinimis rəkis, kən təmaut maun-in etəm-iasol rəha mopael mın matətapəh ron məmə, “?Katən pahriut məmə İesu tinimis rəkis?”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael mın təmə, “Nıpahrienən, tinimis rəkis.” Pailat təməto nəghatən un kən meğəhan-in-pən nipəti İesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwin mos-nəmtin nıməhan ruən kit muwa mıləs-ıəhau İesu e nig kəməluau malpin lan, mıləs muwin mələhəu-pən e nipəg kəpiel u kınəməl rəkis məmə okol suwit ikin. Kən məsəupəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in-pən nipəg kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin iti Joses, ilau kəmuəplan ikin-u kəmələhəu-pən İesu ikin.

16

İesu tinəmegəh

e rəhan nımisən

(*Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;*

Jon 20:1-10)

¹ Nian rəha Sapat tınuwa mınuwın rəkis, kən Meri Maktala ne iahunin iti Jemes, ne Salome kəməhalos-nəmtin nat pien-pien mın u nəmiəwılat təwır məmə okəhalol-pən e nipəti İesu. ² Laulaugin agin mit tinətər e Sante, pətan mıləhal un kəmatəhaluwın e suwit. ³ Nian kəmatəhaluwın e suatip kən mətəhalən kəm iləhal mın məmə, “?Karmə pah otasitu etəhal mahuin rəkis kəpiel asol əpəh e nipəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa iuəhkır, məhalətəg-pən məhaləplan kınəhuin rəkis kəpiel.

⁵ Kəməhaluwın imə e nipəg kəpiel məhaləplan etəm aluə kit tatəpələh e rahləhal-matip, tatuwin e kot əfəməh ruən kit, kən iləhal kəmahlaut pik ron. ⁶ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Səhaləgin pikən. Natahaleam-in İesu etəm Nasaret, etəm kəmətu-pər e nig kəməluau, məto in tikə u ikin-u roiu. In tinəmegəh rəkis e rəhan nımisən. Halehm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən ikin. ⁷ Kən roiu onəkəhaluwın məhalən-ipən kəm rəhan mın netəmim məsəhalapəsən Pita, məmə in otaupən matuwın Kalili, kən onəkotuarisig-in motuwın motəhm əh-ikin məmə inu tinəmən rəkis mihin ne kəm itəmat.”

⁸ Kəmahlaiu məhaliet e suwit məhlagım, məto-inu kınəhaləgin pik mətəhlasiəp. Kən məhaluwın məsəhalənən nat kit ne kəm netəmim məto-inu kınəhaləgin pik.

[*Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikin-u kən netəm pisin kotilpin ves 9 mətoarus-pən ves 20*]

*Iesu tāmiet-pa**o Meri Maktala**(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)*

⁹ Nian Iesu tāmamegəh min e Sante laulaugin agin, kən maupən miet-pa o Meri Maktala, aupən tāməhg-iarəp narmin rat sepın lan. ¹⁰ Kən Meri təmuwin mən-ıpən kəm rəhan min netəmim itəm kəmotan ilat min ilat aupən, məto nıkilat titahmə pik kən motasək. ¹¹ Məto nian kəmotəto məmə Iesu tınəmegəh rəkis e rəhan nımısən, kən miet-pa o pətan əh, məto ilat kəməsotənən nıpahrienən lan.

*Iesu tāmiet-pa o rəhan etəmim mil kəiu**(Luk 24:13-35)*

¹² Uarisig, Iesu tāmiet-pa o etəmim mil kəiu kəmiasıpən Jerusalem mətian e suatıp, məto e nian əh nıpətin təmol pısın. ¹³ Kən ilau kəmiatəlig min mian muən-ıpən kəm ilau min neen, məto ilat kəməsotən minən nıpahrienən elau.

*Iesu tāmiet-pa o**rəhan netəm lepın**(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8)*

¹⁴ Kən uarisig, Iesu tāmiet-pa min o rəhan netəm lepın nian kəmotagwən matəhai ilat məmə, “Itəmat nəkəsotahatətəən lak, rəhatəmat-kapə tıəkis pik.” Təməhai ilat məto-inu kəsotahatətəən e netəm kəmotəhm məmə tınəmegəh rəkis e rəhan nımısən.

¹⁵ Kən mən-ıpən kəm ilat məmə, “Otuwin motən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəmim min e nitən min rafın. ¹⁶ Etəm otəto Namnusən Təwir tahatətə lan kən mol baptais, Uhgın otosmegəh. Məto etəm təsahatətəən lan, Uhgın otol nalpınən asol kəm in. ¹⁷ Kən netəm okotahatətə lak, Uhgın otol ilat kotal nat pıspıs min. Okotəhg-iarəp narmin rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pısın pısın min. ¹⁸ İlat kotıtun naskəlımən sinek u tatus itəm, motıtun nənimən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkınən ilat. İlat motıtun nələhəu-pənən nelmilat e netəm kotımıs kotəmegəh.”

*Iesu tınər matuwin e neai**(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)*

¹⁹ Kən nian İərəmərə Iesu tınəghat rəkis kəm rəhan min netəmim, kən Uhgın tınos minuwın e neai, kən in tatəpələh e nıkalı Uhgın matıp, ikın rəha nəsanənən ne nısiailən. ²⁰ Kən rəhan min netəmim kəmotiet motuwın motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikın min rafın. Kən İərəmərə tətəsıtu elat matol nəmtətin tepət. Kən nəmtətin min əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nıpahrienən.

Luk

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Luk Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. In sənəmә etəm tuelef kit rəha İesu, mətö in fren wir kit rəha Pol, kən tәмaliwək tepət ilau Pol. In sənәмә etәм İsrәl, in İaihluә әm kit, mətö in İәfak kit. In tokita kit itәм tәмol wir sikul. In tәмәplan wir natimnat itәм kәmotiet e nәmegәhән rəha İesu. In tәмәte naoa mil u: Namnusән Tәwir Itәм Luk Tәмәte, ne Wәk Min Rəha Aposol Min.

?Tәмәte tatuwin kәm pah? Tәмәte naoa u tatuwin kәm rəhan kit fren, nәrgin u Teofilas. Nipәti nәrig u mәмә, “Etәmim itәм tolkeike Uhgın.” Luk tәмәte naoa u tatuwin o suah u, mətö in titun mәмә İaihluә min tepət okotafin.

?Nәmegәhән tahro nulan nian tәмәte? Netәmim tepət, nikilat tәht mәмә Luk tәмәtatig Rom o Sisaria nian tәмәte naoa u. E nian әh, namnusән tepət e İesu tәmitәlau.

?Tәмәte naoa u o naka? Luk tolkeike mәмә otәte namsu kit itәм tәtuatip mәhag-әhag wir e nәmegәhән rəha İesu. Kән in tәмәghat ilat netәм kәmotaliwək ilat İesu moatәplan wәk rəhan. Nian tәмәto rәkis rәhalat nəghatән, kән Luk tәмәte naoa u. In tolkeike mәмә otәgәtun mәмә İesu in etәм pahrien kit, mətö in tәмәsolән nolән rat kit. Kән in Uhgın, kән in İosmegәh.

¹ Teofilas, ik etәм-iasol katisiai-in ik.

Netәmim tepət kәmotalkut pik mәмә okotәte rәkis әtuatip namnusән rəha natimnat min itәм Uhgın tәmol ilugin itimat. ² Kәmotәte rәkis natimnat itәм netәmim neen kәmotән, netәм min әh kәmotatig e nian rəha nәtuounән rəha natimnat min әh, kән ilat kәmotehm әtuatip e niganәmtilat natimnat min әh, kән moatән-iarәp. ³ Kән io emitәp wir nəghatән min lan mәмә ekitun wir natimnat min әh e nәtuounән rəhan, kән roiu rəhak nәtәligән mәмә tәwir io min ekәte rәkis әtuatip natimnat rafin min әh mәмә onakatafin. Ekәte әtuatip natimnat itәм kәmotaupән, kән natimnat itәм kәmotuarisig. ⁴ Ekolkeike mәмә ekән natimnat min әh kәm ik mәмә nәkitun әtuatip nipahrienән rəha namnusән itәм kәmән rәkis.

Nagelo tәмәghat-in naiirән rəha Jon Baptais

⁵ E nian rəha suah kit, nәrgin u Herot Asol, kig rəha Jutia, inәh pris kit nәrgin u Sekaraea. In kit e pris min kәtaun-in ilat mәмә, Pris min rəha Apia, u tәmisi-pән e noanol rəha pris u Aron aupән ikin. Rəhan pәtaguihl, nәrgin u Elisapet, kән in min tәmisi-pән e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kән ilau kuәtuatip e niganәmti Uhgın, kән e nian rafin katuәtәu-pән wir nolән rəha Lou ne nəghatән min rəhan, kән mәsuәrәkinән kit. ⁷ Mәto natilau tikә mәto-inu Elisapet, in tәмәsemәkән mәtoahgin minipitәguihl, kән ilau kәрән kinuaguihl.

⁸ Kән nian әtuatip tinuwa mәмә, Pris min rəha Apia okotuwın e Nimә Rəha Uhgın motol rәhalat wәk. Kән Sekaraea, in min tәmuwin mol wәk rəha Uhgın. ⁹ E nolән rəha pris min, ilat koatәrakin kәpiel әkәku min kotahmen-pән e taes mәмә okotegәs-in mәмә otәgәtun pah otol wәk e Nimә Rəha Uhgın mәмә otuwaan nat pien-pien itәм tatuwin kәm Uhgın. E nolән әh tәмәgәtun

Sekaraea. ¹⁰ Kæn e nian itəm tæmuwin imə matuwaan nat pien-pien, nimanin netəmim tepət koatətul ihluə katəfak.

¹¹ Kæn nagelo kit rəha Uhgîn tiet-arəpa ron matətul əh e rəhan matip ikin, itəm katuwaan nat pien-pien min ikin. ¹² Kæn nian Sekaraea tæməplan, kæn narmîn tæmiwig mətasiəp minəruru əfəməh nat, kæn nəginən tæmərioah e nikin. ¹³ Məto nagelo tæmən-ipən məmə, “Sekaraea, əsəginən, mətə-inu Uhgîn tinətə rəham nəfakən. Kæn rəham pətəguihl Elisapet otiləs nətin kit iərman. Kæn onakəkəike maun-in nərgin məmə Jon. ¹⁴ Kæn onakətə təwir kæn magien, kæn netəmim tepət okotagien o nairən rəhan, ¹⁵ mətə-inu in otuwa etəmiasol e niganəmti lərəmərə. Kæn in otəsənimən wain ne nənimən əskasik min. Kæn Narmîn Rəha Uhgîn otərioah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpi rəhan mama, matuwin əm nulan nian rafin. ¹⁶ Kæn in otuwa-pa netəm Isrel tepət kotitəlig-pa o lərəmərə, Uhgîn rəhalat. ¹⁷ Kæn in otətaupən-in lərəmərə e narmîn ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəligən rəha tata min koatitəlig-pən min o rəhalat nisualkəh min, kæn in otəuhlin min netəm koatəht nəwia Uhgîn okotuwa min e nenatigən rəha netəm kotətuatip. E nolən əh, in otol nəpən-əpənəən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwamən rəha lərəmərə.”

¹⁸ Kæn Sekaraea tæmən-ipən kəm nagelo məmə, “? Oekahro min-nulan mītun məmə nat u otuwa mōl nīpahrienən? Mətə-inu io enəguihl rəkis, kæn rəhak pətan tinipitəguihl min.”

¹⁹ Kæn nagelo tæmən-ipən kəm in məmə, “Io, nərgək u Kapriel, kæn io iatətul e niganəmti Uhgîn e nian rafin. Kæn in tæmahl-ipa io məmə ekuwa məghat kəm ik, kæn mən-ipinə namnusən təwir u. ²⁰ !Tətəlig-in-tu! Naməm oteko kæn onakəsəgətən mətəorus-pa nakehm nīpətī nəghatən u, mətə-inu nəməsənən nīpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mōl nīpahrienən e nian ətuatip rəhan.”

²¹ Kæn e nian əh, netəmim kəmoatəsahgin Sekaraea, kəmoatətəlig-in məmə tahro tinan tinuwəh-pik nəhlan e Nimə Rəha Uhgîn. ²² Kæn nian in tæmuwa ihluə, mətə tinəruru nəghatən, kæn ilat kinotitun məmə in tæmehm nat kit tahmen e napilairən. In təmasgəwin-asgəwin əm e nelmin kəm ilat, məsəgətən mətə-inu namən təkəko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgîn tinol namnun, kæn in təmitəlig-pən latuənu. ²⁴ Kæn təsuwəhən, rəhan pətəguihl tinəpəs məwig e suakəku. Kæn e məwig faif, pətəguihl u in tətətəhluaig əm latuənu, ²⁵ kæn in tæmən məmə, “Inu wək əm rəha lərəmərə. Aupən ikin, nətik tikə kæn etaulis. Mətə roiu əh, Uhgîn təmol təwir ron io, kæn nikin tagien məmə ekiləs nətik, kæn io esaulis minən e niganəmti netəmim.”

Nagelo tæmən-iarəp məmə Iesu otaiir

²⁶ Nian Elisapet tinəpək-əpək minos məwig sikis, Uhgîn tæmahl-ipən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmə in otuwin e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. ²⁷ In tamos nəghatan kit matuwin rəha pətan kit itəm iərman təsuwinən əh mehm, mətə kinən rəkis məmə okos rəhan kətim kan mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kæn pətan əh, nərgin u Meri. ²⁸ Kæn nagelo tæmuwin met-arəpən, kæn mən kəm in məmə, “Təwir, Meri. Uhgîn tæmələhəu rəhan nəwirən kəm ik, kæn mətatig itəmlau min.”

²⁹ Mətə Meri tinatəruru əfəməh nəghatən əh, kæn nikin tinatəht pik məmə nīpətī nəghatən əh tahro. ³⁰ Kæn nagelo tæmən-ipən kəm in məmə, “Əsəginən, Meri, mətə-inu Uhgîn təmitəpun məmə in otawte-in rəhan nəwirən kəm ik.

³¹ Kæn inæh, ik onakæpæs-in mæwig e nætim kit, kæn milæs iærman. Kæn onækaun-in nærgin mæmæ Iesu. ³² In otuwa etæm-iasol kæn etæm kæike, kæn okaun-in mæmæ Næti Uhgîn Ilis Agin. Kæn Iæræmæ Uhgîn otol in tuwa Kig, tahmen-pæn æm e tîpin rat Tefit. ³³ Kæn in otæræmæ e noanol min rafin itæm koatîsi-pæn e Jekop, kæn ræhan næræmææn otatig lîlin matuwîn matuwîn namnun tîkæ.”

³⁴ Kæn Meri tæmæn-ipæn kæn nagelo mæmæ, “? Oekahro min-nulan milæs suakæku kit okæmæ esætæu-pænæn æh iærman?” ³⁵ Kæn nagelo tæmæn-ipæn kæn in mæmæ, “Narmîn Ræha Uhgîn otuwa matig lam, kæn næsanænæn ræha Uhgîn Ilis Agin otæfætæn ik. Kæn inæh, suakæku onækilæs, okaun-in mæmæ in tæmîsi-pæn o Uhgîn, kæn in Næti Uhgîn. ³⁶ Kæn iatæn kæn ik mæmæ ik kit Elisapet tînæpæk-æpæk rækis in nætin kit iærman, nat ænpapin in tînipætaguîhl rækis. Kæmatæn lan mæmæ pætaguîhl itæm tæsemækæn, mæto roiu æh tînæpæs mæwig sikis rækis e nætin. ³⁷ Natimnat min u tatætu-pæn næghatæn ræha Uhgîn mæmæ, ‘Uhgîn titun nolæn natimnat rafin, kæn nat kit tæsiækisæn ron.’” ³⁸ Kæn Meri tæmæn-ipæn mæmæ, “Ðwæh, io pætæn iolwæk æm ræha Iæræmæ. Pæs in otol kæn io nat naka itæm ik nînan rækis.” Kæn nagelo tæmapæs in, kæn matuwîn.

Meri tæmalîwæk matuwîn mæmæ otætag Elisapet

³⁹ Uarisig lan tæsuwæhan, Meri tæmîet iman îkin maliwæk uæhai æm matuwîn æpæh îkin e nîtot min e taon kit ræha nîtæn Jutia mæmæ otætag in kit Elisapet, ⁴⁰ kæn in tæmuwîn latuænu ræha Sekaræa, muwîn imæ matæn tæwir kæn Elisapet. ⁴¹ Kæn e nian Elisapet tæmæto næghatæn ræha Meri, suakæku un itæm tætatig æpæh e nærpîn tæmaut, kæn Narmîn Ræha Uhgîn tæmæ e nîki Elisapet. ⁴² Kæn tæmagæt æfæmæh mæmæ, “!Uhgîn tæmol tæwir kæn ik taprækis-in nîpîtan min rafin, kæn in otol tæwir kæn suakæku itæm onækilæs! ⁴³ Ekisîtunæn mæmæ o naka Uhgîn tæmol tæwir kæn io min-nulan mæmæ mama ræha Iæræmæ ræhak tæmuwa mætag io. ⁴⁴ Iatæn næhlan mæto-inu e nian ematæto ræham næghatæn, kæn suakæku un itæm tætatig æpæh e nærpîk tæmagien maüt. ⁴⁵ Kæn Uhgîn otol tæwir kæn ik mæto-inu næmæn nîpahriænæn e næghatæn itæm Iæræmæ tæmæghat-in lam.”

Napuæn ræha Meri

⁴⁶ Kæn Meri tæmæn mæmæ, “E næmegæhæn rafin ræhak, iatænwiwi Iæræmæ, ⁴⁷ kæn nîkik tætagien pîk o Uhgîn Iosmegæh ræhak, ⁴⁸ mæto-inu io pætæn iolwæk æm ræhan itæm io nat ænpapîn æm, mæto nîkin tatæht io. Kæn roiu ne matuwîn, netæmim rafin okotæn mæmæ Uhgîn tæmol tæwir kæn io; ⁴⁹ mæto-inu Uhgîn u næsanænæn ræhan in iahgin, in tæmol nat pîspîs min tæwir pîk agin kæn io, kæn nærgin in tasim.

⁵⁰ Kæn in tætasækitun netæm min u itæm koatîsiai-in in, inu netæm ræha noanol min aupæn îkin mætoarus-pa itæm ræha noanol min kæsotaiiræn æh.

⁵¹ In tæmol nat pîspîs min e næsanænæn e nelmin. In tæmahl-iaræp netæm kotausit e nætæligæn ræhalat.

⁵² In tæmos-îæhau iæræmæ min e ræhalat næræmææn, kæn in tæmilæs-ipær netæm min u ræhalat nætæligæn teiuaiu.

⁵³ Netæm itæm næumis tatus îlat, in tætagwæn îlat e nægwænæn itæm tæwir, kæn netæm ræhalat nautæ tepæt, in tætahl-iaræp îlat kæn nat tîkæ e nelmilat.

⁵⁴ Uhgín tēmasitu e noanol min rēha Isrel u rēhan iolwək min, kən tēmāsaluinən mēmā otasakitun ⁵⁵ Epraham ne rēhan min noanol, matuwīn matuwīn namnun tikā.”

⁵⁶ Kən Meri tētātig ilau Elisapet mētoarus-pən mēwig kisil, kən in tēmītālig-pən min əpəh iman ikin.

Naiirən rēha Jon Baptais

⁵⁷ Kən nian ətuatip rēha Elisapet tinuwa mēmā otemək lan, kən tēmīlās nētīn iərman. ⁵⁸ Kən netəmim itəm kotātig iuəhkīr ron ne rēhan min noanol, kəmotəto namnusən əh mēmā Iərəmərə tēmasakitun mol təwir pik kəm in nəhlan, kən ilat kəmotuwa motol kitīəh ilat min mēmā okotāgien kələh.

⁵⁹ Nian suakəku əh tinos nian ilat eit, kən ilat kəmotuwa mēmā okotāh-gipən. Kən iuəhkīr kotaun-in nərgin mēmā iahuni rēhan tata Sekaraea, ⁶⁰ mēto rēhan mama tən mēmā, “Kəpə. Okaun-in nərgin u mēmā Jon.” ⁶¹ Kən ilat kəmotən kəm in mēmā, “?Təhro? Rəham kit noanol tikə itəm kotaun-in nərgin əh Jon.” ⁶² Kən kəmoatəghat e noanelmīlat moatətapəh o Sekaraea mēmā in tolkeike mēmā otaun-in-pən nərgin mēmā pah. ⁶³ Kən in tēmətəpəh o nat kit mēmā in otəte rəkis nat kit lan, kən tēməte-pən mēmā, “Nərgin u Jon.” Nian kəmotəhm, narmīlat tēmīwig pik ron.

⁶⁴ Kən e nian əm əh, namən tinəg-ətuatip, kən tinatəghat matənwiwi Uhgín.

⁶⁵ Kən ilat rafin itəm kotātig iuəhkīr kəmotəgin. Kən netəmim kəmotəghat-in natimnat min əh titəlau ikin min rafin e narit min nitən Jutia. ⁶⁶ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto namnusən əh, kən kəmoatətālig-in əm, kəmoatətapəh mēmā, “?Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən min-nulan mēto-inu kəmoatəplan əm mēmā nəsanənən rəha Iərəmərə tētātig lan.

Sekaraea tāmən-iarəp nəghatən itəm Uhgín təmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kən Narmin Rəha Uhgín təmər e niki Sekaraea, tata rəha Jon, kən in tāmən-iarəp nəghatən itəm Uhgín təmos-ipən kəm in. Kən tāmən min-nulan mēmā,

⁶⁸ “Pəs kotənwiwi Iərəmərə, u Uhgín rəha netəm Isrel, mēto-inu in təmuwa mēmā otasitu e rēhan min netəmim, kən tēməmki-rəkis ilat e nelmi tikimīr min rəhalat.

⁶⁹ In tēmīlās-ipər iosmegəh təsanən itəm otosmegəh kitat, in tēmisi-pən e noanol rəha iolwək rəhan Tefit.

⁷⁰ Kən in tahmen-pən əm e nəghatən u itəm Uhgín tinəmən rəkis kəm kitat e nəghatən rəha ien min rəhan əupən.

⁷¹ In tinəmən-iəkis rəkis mēmā otosmegəh kitat o tikimīr min rəhatat ne netəmim rafin itəm kotətəhau kitat.

⁷² In tēmīlās-ipər iosmegəh əh mēmā otasakitun pipi rat min rəhatat, kən təsaluinən rəhan nəghatən itəm in atip tāmən e rəhan nəniəkisən rəha nasituən,

⁷³ inu nəniəkisən itəm tāmən kəm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In tēmīlās-ipər iosmegəh əh mēmā otosmegəh kitat,

kən mīlās-irəkis kitat e nelmi tikimīr min rəhatat, mēmā nian min rafin e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nol wəkən rəhan e niganəmti Uhgín, kən məsotəginən,

⁷⁵ kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian min rafin.

⁷⁶ “Kən ik, nətik, okaun-in ik mēmā ien rəha Uhgín Ilis Agin,

mæto-inu ik onakaupæn-in Iæramæra mæmæ onækol æpen-æpenæ e ræhan suatip.
⁷⁷ Ik onakæn-iaræp kæm ræhan min netæmim mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat nian
 in otafæl rækis ræhalat tæfagæ rat min.

⁷⁸ In otol mæto-inu, in tætasækitun kitat matol tæwir kæm kitat.

E nasækitunæn ræhan, Kristo otuwa otat tahmen-pæn e mitgar tæmæ e neai,

⁷⁹ mætasiægæpin kitat netæm koatæg e napinæpæn ne æpæh ikin nimisæn tatoh
 itæm ikin,

kæn matit wir nelkitat e suatip ræha næmælinuæn.”

⁸⁰ Kæn suakæku tæmatepæt e nipætîn, kæn narmin ræhan tæsanæn. Kæn nian
 rafin in tætatig æpæh ikin taruæn-aruæn ikin matæshgîn nian ræhan otuwa itæm
 otætuoun wæk lan e nigænæmti netæm Isrel.

2

Naiiræn ræha Iesu (Mat 1:18-25)

¹ E nian min æh, suah kit etæm Rom, nærgin u Sisa Okastas, in tatæramæra
 nitæn min rafin ræha Rom. In tæmælæhæu lou kit tætatig mæmæ okafin rafin
 netæmim itæm koatæg rafin æh-ikin. ² Inu nafinæn netæmim itæm kæmaupæn
 kol, kæn Kuariniæn in kapman ræha Siria. ³ Kæn o næghatæn æh ræha nafinæn,
 netæmim rafin kotækæike moatitæg-pæn imelat min ikin itæm kæmotaiir ikin
 mæmæ okafin ilat, kæn kæte rækis nærgilat e naoa ræha kapman. ⁴ Kæn Josep ne
 Meri kæmiaiet e nitæn Kalili e taon kit, nærgin u Nasaret, mian æpæh nitæn Jutia
 e taon kit, nærgin u Petlehem, imæ Kig Tefit aupæn. Ilau kæmian ikin æh mæto-
 inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri katian mæmæ okos nærgilau. Kinægatosig-in rækis Meri mæmæ in
 otæpanætæu-pæn Josep, kæn Meri in tinæpæk-æpæk-in rækis suakæku kit. ⁶ Nian
 ilau æpæh Petlehem, kæn nian ræha Meri tinuwa mæmæ otæmæk-in nætin. ⁷ Kæn
 suakæku itæm in tæmaupæn maiir, in iærman. Kæn tæmalpin e nimæhan,
 mælæhæu-pæn e pokis kit itæm katælæhæu-pæn kras u nat megæh min kotagwæn-
 pæn ikin. Tæmol min-næhlan mæto-inu nimæ tikæ mæmæ okuapil ikin, kæn ilau
 kætuapil æm æh e nimæ ræha nat megæh min.

Iolwæk e sipsip min ne nagelo min

⁸ Kæn e nikali Petlehem, iolwæk e sipsip min koatehm wir ræhalat sipsip min
 lapin. ⁹ Kæn nagelo kit ræha Iæramæra tæmiet-aræpa olat, kæn næhag-æhagan asol
 ræha Iæramæra tæmasiægæpin ilat, kæn kæmotægîn pik. ¹⁰ Mæto nagelo tæmæn kæm
 ilat mæmæ, “Æsotægînæn, mæto-inu io iatuwa mæmæ ekos-ipinæ namnusæn tæwir
 kæm itæmat itæm otol niki netæmim kotægîn pik, kæn namnusæn u in ræha
 netæmim rafin. ¹¹ Æpæh e taon ræha Kig Tefit, suakæku kit tæmaiir-pa u-roiu.
 In Iosmegæh, kæn in Kristo itæm Uhgîn tæmæn aupæn mæmæ otahl-ipa otæmat,
 kæn in Iæramæra. ¹² Inu næmtætîn ræhatæmat: onækotehm suakæku kæmalpin e
 nimæhan, kæn kælæhæu-pæn e pokis kætagwæn-pæn nat megæh min ikin.”

¹³ Kæn roiu agin-æh min, nagelo min tepæt kæmotiet-aræpa moatætul ilat min,
 moatænwiwi Uhgîn, moatæn mæmæ,

¹⁴ “Kætænwiwi Uhgîn æpæh ilis ilis agin-æh e neai.

Kæn æpæh læhau e nætueintæn u, netæmim itæm niki Uhgîn tætagien olat, ilat
 okotæg e næmælinuæn.”

Iolwæk e sipsip min kæmotuwîn motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmə, “Pəs kotuwīn Petlehm motehm-tu nat əh itəm İəramərə təmən kəm kitat.”

¹⁶ Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwīn motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷ Nian kəmotuwīn motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmotos o nagelo. ¹⁸ Kən netənim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip min, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. ¹⁹ Məto Meri təmatos əm e nikin natimnat min u rafin, matətəlig-in e nian min. ²⁰ Kən iolwək e sipsip min kəmoatitəlig, moatilas-ipər nərgi Uhgīn moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi İesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmair lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə İesu, nərgin u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmiələs İesu mian e Nimə Rəha Uhgīn

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruətuəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tinuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kiałəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm İəramərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha İəramərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman min itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgīn məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmiən Jerusalem o nat kit min, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgīn o naruətuəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha İəramərə tatən mihin.

Simeon təmehm İesu

²⁵ Kən inəh etənim kit tətətig əh Jerusalem, nərgin u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətəuətəp wīr, kən nian rafin tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgīn. Kən in tətəsağin nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm İsrəl lan. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah e nikin. ²⁶ Narmīn Rəha Uhgīn tənən rəkis kəm in məmə otəsimisən mətoarus in otehm Kristo itəm İəramərə təmən məmə in otahl-ipa. ²⁷ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təməuhlin nikin məmə in otuwīn e Nimə Rəha Uhgīn. Kən Josep ne Meri kəmiələs suakəku u İesu mian e Nimə Rəha Uhgīn məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən Simeon təməplan İesu, kən təmiləs məgəfəlin, kən matənwiwi Uhgīn, mən-ipən məmə,

²⁹ “İəramərə, nəmol rafin rəham nəghatən o nəniəkisən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekimis-ta e nəməlinuən,

³⁰ məto-inu enəplan e niganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netənim.

³¹ Ik nəmol əpen-əpenə məmə in İosmegəh, kən netənim rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəgətun rəham suatip kəm İaihlus min, kən netənim okotiləs-ipər rəham min netəm İsrəl o İosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmilau təmiwig o nəghatən min itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak məmə nəwīrən rəha Uhgīn otuwīn olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “On-akatehm, Uhgīn təmitəpən məmə suakəku u otol məmə netənim tepət əpəh

Isrel okoteuiuiu motorin, kæn tepæt min okotær. Kæn in otuwa næmtætïn kit itәм netәмim tepæt okotæghat rat lan mәмә, ³⁵ netәмim okotæplan nætәligән min e niki netәмim tepæt. Kæn ik Meri, nikim otitәgit tahmen e suah kit tәmaru nikim e naip asol.”

Ana tәmehm Iesu

³⁶ Kæn pәtaguihl kit әh-ikin tәtatig, nærgin u Ana, kæn in ien kit. In næti Fanuel, etәмim kit itәм tәmisi-pән e noanol rәha Aser aupән ikin. Pәtaguihl әh, rәhan nup tepæt. Nian tәmatetәм-aluә әm, kæn mәtәu-pән rәhan iaguihl. Kæn ilau kәmuan o nup sepin әm, kæn rәhan iaguihl tәmimis. ³⁷ Kæn pәtan u tәmәtatig әm nulan mәtoarus-pa nian әh in tinuwa pәtaguihl kit. Kæn roiu minos nup eiti-fo. Nian rafin in tәtatig e Nimә Rәha Uhgïn matәfak, inәh laulaugin ne ehnaipән tәtәtuakәм mәtapәs nagwәнән matәfak kәм Uhgïn. ³⁸ Kæn in tәmuwa ikin әh e nian әtuatip itәм Simeon tәtәghat-in suakәku әh. Kæn pәtaguihl u tәtanwiwi Uhgïn ron, kæn matәghat-in suakәku әh kәм netәмim rafin itәм kәmoatәsahgin mәмә Kristo in otikis netәм Isrel.*

Josep ne Meri kәmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kәmioal natimnat rafin u itәм Lou rәha Iәrәmәrә tәmән, kæn kәmәhalitәlig-pән Kalili e taon Nasaret, imәlәhal ikin. ⁴⁰ Kæn suakәku tәmatepәt muwa mәskasik, kæn in tenatig tenatig wir, kæn nian rafin næwirән rәha Uhgïn tәmәrioah e rәhan næmeghән.

Etәм aluә Iesu әpәh e Nimә Rәha Uhgïn

⁴¹ E nup min rafin, tata ne mama rәha Iesu katian Jerusalem mәмә okotol lafet rәha Nuhagego-inән. ⁴² Nian Iesu tinos nup tuelef, tәmәtәu-pән ilau mәhaluwin әpәh ilis e lafet әh, tahmen-pән әm e nolән rәha netәм Isrel. ⁴³ Nian lafet tinol namnun, kæn rәhan min kinotitәlig minoatuwin imәlat ikin, mәto etәм aluә Iesu in tәmәsәtәu-pәнән rәhan tata ne mama, in mәtatig әm Jerusalem, mәto ilau kәmәsiatunән. ⁴⁴ Nikilau tәtәht mәмә kәtah in tәtәliwәk ilat nimanin netәмim rәhalat, kæn ilat kәmotaliwәk o nian әpiәpiә kit. Kæn ilau kәmuәtuoun matueam-in o rәhalau min, ne netәмim itәм kiатun ilat. ⁴⁵ Mәto nian ilau kәmәsuehmән in, kæn kәmiatәlig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kәmueam-in nian kisiil, kæn muәplan e Nimә Rәha Uhgïn, tәtәpәlәh ilat iәgәtun min matәtәlig-in ilat, kæn mәtәtapәh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kæn netәмim rafin itәм kәmotәto in, narmilat tәmiwig pik o rәhan nitunән ne rәhan nuhalpinән nәghatән min.

⁴⁸ Kæn nian rәhan tata ne mama kәmuehm, kæn narmilau tәmiwig pik ron. Kæn rәhan mama tәmән-ipән kәм in mәмә, “Nәtik. ? Nәmahro mol min-nulan etimlau? !Әplan-tu! Itimlau rәham tata nikitimlau tәmәht pik ik, kæn iakatuegәs-in pik ik.” ⁴⁹ Kæn in tәmән kәм ilau mәмә, “? Natuegәs-in io o naka? ? Nakәsiatunән mәмә io ekәkәike mәtatig e nimә rәha rәhak Tata?” ⁵⁰ Mәto ilau kәmәsiatunән nipәti nәghatән itәм tәmән kәм ilau.

⁵¹ Kæn in tәmәtәu-pән ilau mәhaleiuaiu mәhaluwin әpәh Nasaret. Kæn in tәmatisiәi-in ilau matol næwialau. Mәto nian rafin rәhan mama tәtәtәlig-in natimnat rafin min әh e nikin. ⁵² Kæn Iesu tәmatepәt e nipәtin, kæn rәhan nenatigән tatol iahgin, kæn e nian min rafin, Uhgïn ne netәмim, nikilat tәtagien әm ron.

2:34: Aes 8:14; Mat 21:42; 1 Pita 2:8

*

2:38: Nәghatән u “Kristo in otikis netәм Isrel” rәhan

suatip kәiu. Netәмim neen itәм kotatig e nian rәha Iesu, nikilat tәht mәмә Kristo otlās-irakis netәм

Isrel e nelmi tikimir min u netәм Rom. Mәto nipәtin asol mәмә Kristo otikis netәм Isrel o tafagә rat

min rәhalat. **2:39:** Mat 2:23

2:41: Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

2:51: Luk 2:19

2:52: 1 Saml 2:26; Prov 3:4

3

Jon Baptais tɔmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kən uarisig e natimnat min əh, etəm Rom, nərgin u Sisa Taepirias, in tatarəmərə nitan min rafin rəha Rom. Kən e nian in tɔmatərəmərə mtoarusa nup fiftin, kən netəm-iasol min neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas tɔmatərəmərə əpəh Kalili, ne pian Filip in tɔmatərəmərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisantias tɔmatərəmərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol aɡin mil.

E nian əh, Jon nəti Sekaraea, itəm tinepət rəkis u-roiu, in tɔmɔtatig əpəh ikin taruən-aruən ikin, kən Uhgın tɔmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³ Kən in tɔmuwin mətən ikin min rafin iuəhkir o nəhau Jotan tɔmatamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın. In tɔmən-ipən məmə netəmim okotəkəike mɔtəuhlin mɔntaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwın o Uhgın, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okul baptais elat. ⁴ In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm tɔmɔte e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin mətən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha İrəmərə, kən motol rəhan suatip tətəuatip. ⁵ Napin nəhau min rafin okətouin wir, kən nitot min ne narit min rafin okos-iəhau, kən suatip eko-eko min okəg-ətuatip-in, kən suatip itəm tapər-apər okəike kol təpiə. ⁶ Kən netəmim rafin okotehm suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim.’”

⁷ Kən e nian əh, netəmim tɔpət kəmotuwa o Jon məmə in otol baptais elat, mətə in tɔmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! ! Nikitəmat otəsəhtən məmə onəkotəɡim tənin neməha ne nalpinən rəha Uhgın itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tatəɡətun məmə nəmotapəs pahrien nolən rat min kən motuwın o Uhgın. Kən sɔtən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətəuatip əm mətə-inu itəmat noanol min rəha Epraham. ! Kəp! Inu nat əpnəpin əm. İatən kəm itəmat məmə nat əpnəpin kəpiəl min əm, mətə Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham. ⁹ Kən inəh roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsəe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərakin-pən e nigəm.”

¹⁰ Kən nimanin netəmim kəmotətapəh o Jon məmə, “? Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹¹ Kən Jon tɔmən kəm ilat məmə, “Okəmə rəham napən kəiu, os-ipən kit kəm suah kit itəm rəhan tikə, kən okəmə nigam nagwənən tatig, os-ipən məsin kəm netəmim u nigilat tikə.”

¹² Netəm neen rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹³ Kən Jon tɔmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotosən məni o netəmim taprəkis-in itəm tahmen əm məmə onəkotos.”

¹⁴ Kən mɔpael min neen kəmotətapəh min, “?Kən tahro etimat? ?Naka u itimat ekotəkəike motol?” Kən in tɔmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kən oekotol nahməən kəm itəmat.’ Kən sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən məni, kən oekotən-ipən kəm netəm-iasol məmə nəmotol nat kit tərət.’ Nikitəmat otəkəike magien o nos ətuatipən nətəuən rəhatəmat kən in əm un.”

¹⁵ Kən netəm min əh koatəsahgin, kən nikilat tatəht Jon məmə kətəh in Kristo itəm Uhgın tɔmən məmə otahl-ipa. ¹⁶ Kən Jon tɔmuhalpin rəhalat nətəligən məmə, “İatol baptais etəmat e nəhau, mətə etəmim kit tatuwa itəm

rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau aɡin, esahmenən məmə ekuwa io slef kit rəhan o nolən rəhan wək.* Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmin Rəha Uhgın ne nigəm. ¹⁷ In tatətul matip o nehmən nolən rəha netəmim məmə otoor ilat, netəm kotəwir ne netəm kotərat, tahmen-pən e etəm tətəsum. Tatıləs fok o nafəl rəkisən nuwigi noa wit məmə otos nıpətin itəm təwir. Netəmim itəm kotəwir kotahmen e nıpəti wit, tatos ilat matuwın latuənu. Məto netəmim itəm kotərat kotahmen-pən e nuwigi noa wit, tatəraakin-pən ilat e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

¹⁸ Kən Jon təmamnus-iarəp namnusən təwir e nəghatən tepət məmə otiuw-pa nələligən rəha netəmim kotuwın o Uhgın.

Herot təmiləs-ipən Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas təmit-irəkis Herotias inu pətaguıhl rəha pian, kən təmol natımnat tepət itəm kotərat. Kən o nolən mın əh, Jon təməən əskasik məhai Herot Antipas o nolən rat mın rəhan. ²⁰ Kən Herot Antipas təmatig mol mın nolən rat kit mın taprəkis, inəh təmiləs Jon muwın mahtosig-in e kalapus.

Jon təmol baptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Məto e nian Jon təməsuwınən əh e kalapus, kən in təmatol baptais e netəmim mın, kən Iesu mın in təmuwa, kən Jon təmol baptais lan. Kən nian Iesu təmatafak, Uhgın təmerəh e neai, ²² kən Narmin Rəha Uhgın təmisi-pər matite, nıpətin tahmen-pən e mak muwa məpələh-pər e Iesu, kən nəwia Uhgın təmisi-pən e nego e neai matən məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nıkk tagien pik aɡin ron ik.”

Pipi rat mın rəha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu təmətuoun rəhan wək, rəhan nup tahmen-pən e tate. Netəmim nıkilat tatəht məmə in nəti Josep.

Kən Josep in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

Lifae in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josep,

²⁵ Josep in nəti Matatias,

Matatias in nəti Amos,

Amos in nəti Neham,

Neham in nəti Esli,

Esli in nəti Nagae,

²⁶ Nagae in nəti Mahat,

Mahat in nəti Matatias,

Matatias in nəti Semein,

Semein in nəti Josek,

Josek in nəti Jota,

²⁷ Jota in nəti Joanan,

Joanan in nəti Resa,

Resa in nəti Serupapel,

Serupapel in nəti Sealtiel,

Sealtiel in nəti Neri,

* **3:16:** Nəghatan ətuatip rəha Jon tatən məmə, “esahmenən məmə ekikis rəkis nol e rəhan put.” Wək u, in wək rəha slef. **3:16:** Wək 13:25 **3:19:** Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 **3:22:** Jon 1:32 **3:23:** Luk 4:22; Jon 6:42

²⁸ Neri in nәti Melki,
 Melki in nәti Ati,
 Ati in nәti Kosam,
 Kosam in nәti Elmatam,
 Elmatam in nәti Er,
²⁹ Er in nәti Josua,
 Josua in nәti Eliesa,
 Eliesa in nәti Jorim,
 Jorim in nәti Matat,
 Matat in nәti Lifae,
³⁰ Lifae in nәti Simeon,
 Simeon in nәti Juta,
 Juta in nәti Josep,
 Josep in nәti Jonam,
 Jonam in nәti Eliakim,
³¹ Eliakim in nәti Melea,
 Melea in nәti Mena,
 Mena in nәti Matata,
 Matata in nәti Natan,
 Natan in nәti Tefit,
³² Tefit in nәti Jese,
 Jese in nәti Opet,
 Opet in nәti Poas,
 Poas in nәti Salmon,
 Salmon in nәti Nason,
³³ Nason in nәti Aminatap,
 Aminatap in nәti Atmin,
 Atmin in nәti Ani,
 Ani in nәti Hesron,
 Hesron in nәti Peres,
 Peres in nәti Juta,
³⁴ Juta in nәti Jekop,
 Jekop in nәti Aisak,
 Aisak in nәti Epraham,
 Epraham in nәti Tera,
 Tera in nәti Nahor,
³⁵ Nahor in nәti Seruk,
 Seruk in nәti Rehu,
 Rehu in nәti Pelek,
 Pelek in nәti Eper,
 Eper in nәti Sela,
³⁶ Sela in nәti Kaenan,
 Kaenan in nәti Apaksat,
 Apaksat in nәti Sem,
 Sem in nәti Noah,
 Noah in nәti Lamek,
³⁷ Lamek in nәti Metusela,
 Metusela in nәti Inok,
 Inok in nәti Jaret,
 Jaret in nәti Mahalalel,
 Mahalalel in nәti Kenan,
³⁸ Kenan in nәti Enos,
 Enos in nәti Set,

Set in nēti Atam,
kən Atam tāmisi-pən e Uhgīn.

4

Setan tamos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narmīn Rəha Uhgīn tāmarioah e nāmegāhən rəha Iesu, kən e nian in tāmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmīn Rəha Uhgīn tāməghat-pən e niki Iesu māmə in otuwīn əpəh ikin taruən-aruən ikin. ² Kən e nian foti, Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian mīn rafin əh, in tāməsagwənən, kən e namnun nian mīn əh, nāumis tāmūs wir in. ³ Kən Setan tāmən-ipən kəm Iesu māmə, “Okəmə ik Nēti Uhgīn, ən-ipən kəm kəpiel u māmə otəuhlin muwa mol pīret lan.” ⁴ Kən Iesu tāmuhalpīn māmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgīn māmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan tāmīt Iesu mian əpəh nītot əfəməh kit, kən roiu agin-əh mīn əm, tāməgətun in e kantri mīn rafin e nətueintən, ne nəsənənən rəhalat, ⁶ kən tāmən-ipən kəm in māmə, “Io ekələhəu-pinə e nelməm nərəməərəən e nīməptən mīn, ne nautə rəhalat mīn rafin, mətə-inu natimnat rafin əh tətətig e nelmək, kən ekītun negəhən-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike māmə ekos-ipən kəm in. ⁷ Mətə okəmə ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin mīn u, okotuwa rəham.”

⁸ Kən Iesu tāmuhalpīn rəhan nəghatən māmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən māmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat lərəməərə Uhgīn, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəlīgən.’ ”

⁹ Kən Setan tāmīt in mīnuwīn əpəh Jerusalem e nətuei nīmə əpəh ilis agin e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən tāmən-ipən kəm in māmə, “Okəmə ik Nēti Uhgīn, kən iwig ukīn-u, ¹⁰ mətə-inu kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgīn māmə, ‘In otahl-ipa nagelo mīn rəhan okotuwa motəhm wir ik,’ ¹¹ kən tāməte-pən māmə, ‘Okotiləs ik ilis e nelmīlat māmə onəkəsorinən nelkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kən Iesu tāmuhalpīn rəhan nəghatən māmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən mīn māmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat lərəməərə Uhgīn māmə otol nat kit, kən māmə onəkotəplan māmə in tətətig itəmat mīn, o kəp.’ ”

¹³ Kən nian Setan tīnol namnun rafin nos-ipən-os-ipənən rəhan, in təmagim muwīn isəu o Iesu matəsahgīn māmə nian wir kit mīn rəhan otəpanuwa mīn.

Iesu tāmətuoun rəhan wək əpəh Kalili

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Kən Iesu tāmītəlīg-pən Kalili, kən nəsənənən rəha Narmīn Rəha Uhgīn tāmarioah e nāmegāhən rəhan. Kən kəmamnus-amnus in tītəlau e nīməptən əh. ¹⁵ Kən Iesu tāməgətun e nīmə rəha nuəfīmīnən mīn, kən netəmim rafin koatənwiwi in.

Netəm Nasaret

kəmotapəs Iesu

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kən Iesu tāmūwa Nasaret, ikin əh in təməpət ikin əupən. Kən e nian rəha Sapat, in tāmūwīn e nīmə rəha nuəfīmīnən tahmen əm māmə in təmatol mihīn nian mīn. Kən in təmətul māmə otəfin Naoa Rəha Uhgīn, ¹⁷ kən kəmos-ipən naoa itəm kəmaiu-aiu rəha ien u Aesea. Kən in təmūrapik itəm Aesea

təmæte-pən tatən nəhlan məmæ, ¹⁸ “Narmîn Rəha Uhgîn tətätig lak mæto-inu tæmätəpun io məmæ ekən-iarəp namnusən təwir kəm ian-rat mîn. Kən təmahli-ipa io məmæ ekuwin mæn-ipən kəm netəm kotatig e kalapus məmæ ekikis ilat, kən mahl-iarəp ilat, kən mæn-ipən kəm iganəm̄tin əpis mîn məmæ okotehm mîn nat. Kən təmahli-ipən io məmæ ekuwin mikis nîkin rat mîn itəm kotatig e nelmîn netəm pisin, itəm koatol tərät kəm ilat, ¹⁹ kən mæn-iarəp məmæ nian tinuwa rækis məmæ lərəmərə otəgətun rəhan nəwirən kən mosmegəh netəmim.”

²⁰ Təmafin rækis naoa un, kən maiuiau mîn mos-ipən titəlig-pən o etəm tatehm wir naoa mîn, kən təmæpələh məmæ otəgətun netəmim. Kən niganəm̄ti netəmim rafin e nimə rəha nuəfiminən təmatətul əm lan. ²¹ Kən in təmatəghat kəm ilat matən mîn-nulan məmæ, “Roiu agin e nian itəm nakoatətəlig lan e Naoa Rəha Uhgîn, Uhgîn tatol əp nəghatən mîn əh məmæ tinatuwa otol nîpahrienən.”

²² Netəmim rafin koatənwiwi in, kən narmilat tatiwig o nəghatən wir mîn itəm tatən, kən motən kəm ilat mîn məmæ, “?Nəti Josep u, o kəp?”

²³ Kən Iesu təmæn-ipən kəm ilat məmæ, “Ekitun məmæ onakoatən nəghatən oas u kəm io u tatən mîn-nulan məmæ, “Tokita, ol-wir atip-tu nîpətim,” u nîpətin məmæ, “Natimnat mîn əh itəm katən məmæ nəmol rækis ilat əpəh Kapaneam, təwir məmæ nakuwa mol mîn ilat ikin-u imam ikin.” ²⁴ Nîpahrienən, iakatən kəm itəmat məmæ netəmim okol kəsotisai-inən ien kit itəm təmisî-pən elat. ²⁵ E nian rəha Elaija, nuhuən təməsəfikən mos nup kisil ne məwig sikis, kən nəumis təman ikin mîn rafin nagwənən təmikə. Kən ekən nîpahrienən kəm itəmat məmæ, e nian əh, nəutahlimis tēpət ikin-u Isrel, ²⁶ mæto Uhgîn təməsahl-ipənən Elaija məmæ otuwin masitu elat. Kəp. In təmahli-ipən məmæ otasitu əm e nəutahlimis kit əpəh ikin Saeton e taon Sarefat, kən pətan u in Iaihlua kit. ²⁷ Kən e nian rəha ien Elisa, netəmim tēpət kəmotatig Isrel itəm kəmoatos nîmisən rəha nuwigitəm u leprosi, kən Elisa təməsol-wirən kit ne. Mæto in təmol-wir əm Neman u etəm Siria, Iaihlua kit.”

²⁸ Kən e nian netəmim e nimə rəha nuəfiminən kəmotəto nəghatən əh, neməha təmol pik ilat. ²⁹ Kən kəmotəruapik kətul motaskəlim Iesu, motiləs motiet e taon, motuwîn əpəh lekiəkis e nîkali taon məmæ okotəraikin-iarəp. ³⁰ Mæto Iesu təmalîwək əm miet ilugin-in ilat mînatuwîn.

*Iesu təmahli-iarəp narmîn rat e etəmim kit
(Mak 1:21-28)*

³¹ Kən Iesu təmeiuiau muwin əpəh Kapaneam, taon kit mîn rəha Kalili. Kən e nian rəha Sapat, in təmatəgətun netəmim. ³² Kən netəmim itəm kəmoatəto rəhan nəgətunən, narmilat təmiwig pik ron mæto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nəpətən əh-ikin.

³³ Kən in əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, kən suah kit əh-ikin itəm narmîn rat kit tətätig lan. Kən in təmagət əfəməh məmæ, ³⁴ “!Ei, Iesu etəm Nasaret! ?Tahro? ?Nəmatuwa məmæ onakəraikin itimat? Ekitun rækis ik. !Ik Etəm Asim rəha Uhgîn!” ³⁵ Mæto Iesu təməghat əskasik lan məmæ, “!Ahh, sagətən! !Iet magim e suah un!” Kən narmîn rat əh təmol suah un tiet mörin-pən e nîməptən ilugin-in ilat, kən in təmîet magim lan, mæto təməsəraikinən suah un.

³⁶ Kən netəmim rafin ikin əh, narmilat təmiwig kən moatən-ipən kəm ilat mîn məmæ, “!Ei! ?Nəgətunən naka u? Suah əh, in tatəghat əskasik e narmîn

rat min e nəghatən rəha nɛpətən ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netəmim.”

³⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau e nitən əh.

Iesu təmol-wir netəmim tɛpət
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Iesu təmətul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwin əpəh e nimə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatimis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-wir. ³⁹ Kən Iesu təmətul-pən iuəhkir ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agin-əh min əm, pətəguihl u təmətul minətol nəgwənən nigilat.

⁴⁰ Nian mit tiniwig rəkis,† netəmim kəmosos netəmim rafin itəm koatimis e nimisən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitiah kitiah, kən ilat rafin kəmotəmegəh. ⁴¹ Kən iərmis min kəmotiet motəgim e netəmim tɛpət motəgət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgın!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgın təməhl-ipa.

⁴² Kən kəmən lawigin, Iesu təmiet ikin əh muwin əpəh ikin kit itəm netəmim kotikə ikin. Məto netəmim kəmotəam-in, kən nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iəhau məmə in otəsigimən məpəs ilat. ⁴³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwin latuənu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın, məto-inu Uhgın təməhl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴ Kən in təmatuwin mətan nitən Jutia matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nimə rəha nuəfiminən min.

5

Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Nian kit, Iesu təmətul e نکالی nəhau asol, nərgin u Lek Kalili.* Kən nimanin netəmim kəmotuwa kətul kitəlau lan məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın. ² Kən in təməhm pot kəiu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotapəs katuəməhl e noa niməkləkil, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min. ³ Kən Iesu təmə e pot rəha Saimon†, kən in təmətəpəh o Saimon məmə otiuw-iarəp pot tuwin ihluə məsin. Nian Saimon təmətig-iarəp pot, kən Iesu təməpələh lan matəgatun netəmim.

⁴ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netəmim, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “Saimon, otasə kotuwin əpəh lokəmmim, kən nakotərakin rəhatəmat net məmə nakotos nəm neen.” ⁵ Kən Saimon təmən məmə, “Etəm-iasol, lapin itimat emotalkut pik o nat u mətoahgin-pa tinian, məto emətososən nəm kit ne. Məto ik ninən min məmə okotuwin, kən tol nəhlan, pəs okotuwin min motərakin rəhatimat net min.”

⁶ Kən e nian kəmotol min-nəhlan, kəmosos nəm tɛpət tɛpət e rəhalat net, kən net min rəhalat kəmotə kəsis wir e nəm min, kən net min kintətuoun minotəhap-əhap. ⁷ Kən ilat kəmotəam-in-pən ilat min neen e pot kit min məmə okotuwa kasitu elat. !Kən kəmotuwa kəmki-pən nəm e pot kərən mil kuər mərioah e nəm, iuəhkir əm pot mil kətuəmmim!

* **4:38:** Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.” † **4:40:** Lou tatən məmə etəmmim ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tiniwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netəmim kotitun niləsən netəmim. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak 1:35-39; Mat 4:23 * **5:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Lek Kenesaret” u nərgin kit min rəha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 † **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8

⁸ Nian Saimon Pita tæmehm nat u, kæn tæmisin-pæn nulîn o Iesu e nisialiæn matæn mæmæ, “!Iæræmæ, uwîn isæu ron io mæto-inu, io esahmenæn, io iol tæfagæ rat!” ⁹ In tatæghat min-nulan mæto-inu in ne netæm min æh e pot mil, kæmotaut pik narmilat tiwig o næm min itæm kotepæt pik næhlan. ¹⁰ Kæn James ne Jon, næfi Sepeti mil itæm kætæhalol wæk ilæhal Saimon, ilau min kæmuuat pik narmilau tiwig o næm min u.

Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm Saimon mæmæ, “Æsæginæn. Ik etæmim ræha niuwæn næm, mæto roiu æh matuwîn, ik onakiuw-pa netæmim.” ¹¹ Kæn e nian ilat kæmotiuw-par ræhalat pot min, kæn moatapæs natimnat rafin motuarisig-in æm Iesu, kæn motuwa ræhan min netæmim.

Iesu tæmol-wir etæm tatos nimisæn u leprosi[†]
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu tæmæwaliwæk e taon kit, suah kit itæm tatos nimisæn u leprosi tæmaliwæk muwa. Nimisæn u leprosi tæmiræfin nipætîn. Kæn nian in tæmehm Iesu, tæmeiuaiu misin-pæn nipinægin e nisip matos-ipæn nisialiæn kæm in, kæn in tæmætæsæk matakæike ron matæn mæmæ, “Iæræmæ, okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io, kæn mafæl rækis namkimikæn lak.”

¹³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæhin-pæn nelmin mælæhæu-pæn lan mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. !Æwir-ta!” Kæn roiu agin-æh æm, nimisæn u leprosi tæmagim mikæ lan.

¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-iæhau mæmæ otæsæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, mæto in tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn mehm pris kit pæs in otehm mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn sakrifais kæm Uhgîn itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tatikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ.”

¹⁵ Mæto namnusan ræha Iesu tatiet matuwîn ikin min rafin, kæn nimanin netæmim kæmotuwa mæmæ okotætellig-in ræhan nægætunæn kæn mæmæ in otol-wir nimisæn min ræhalat. ¹⁶ Mæto nian tepæt, tatuwîn ikin taruæn-aruæn ikin, in pisin æm, mæmæ otatæfak.

Iesu tæmol-wir etæm nipætîn mæsin tænimis
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Nian kit, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e nimæ kit, kæn Farisi min, ne iægætun min ræha Lou, ilat æh-ikin koatæpælæh, kæmotisi-pæn æpæh latuænu min e nitæn Kalili, ne nitæn Jutia, ne taon Jerusalem. Kæn næsanænæn ræha Iæræmæ tætatig o Iesu mæmæ in otol-wir netæmim u koatimis. ¹⁸ E nian æh, netæmim neen kæmotilæs suah kit motuwa itæm tætapil æm e nimitiwin ræhan mæto-inu nipætîn mæsin tænimis. Kæn ilat kotolkeike mæmæ okotilæs motælæhæu-pæn e nelki Iesu.

¹⁹ Mæto ilat kotæruru nuwînæn imæ mæto-inu netæmim tepæt æh-ikin. Kæn kæmotuwîn æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin,^S kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwin ræhan muwîn iuæhkir æm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu tæmehm ræhalat nahatætææn, kæn tæmæn mæmæ, “Tolik. Ræham nolæn rat min, io emos-irækis.”

²¹ Kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min nikilat tæht mæmæ, “?Etæmim naka u tatæghat ausit mæmæ in Uhgîn? Uhgîn æm in titun nos-irækisæn nolæn rat min ræha netæmim.” ²² Iesu in titun æm ræhalat nætelligæn, kæn in tæmæn-ipæn kæm

5:11: Mat 19:27 [†] **5:11:** E Naoa Ræha Uhgîn, næghatæn u “leprosi” tatæghat-in nimisæn pisin pisin min ræha nuwigitæm. Nimisæn min u tætarækin nuwigitæm, kæn Lou ræha Moses tatæn mæmæ suah kit itæm tæmos nimisæn næhlan, in tamkimik e niganæmti Uhgîn. Afîn Levitikas itæm tepæt 13-14. **5:14:** Lev

14:1-32 **S** **5:19:** E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tael. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tael min neen mæmæ otol kuhal tahmen e suah u itæm in tatimis. **5:20:** Aes 43:25; Luk 7:48

ilat mämä, “?Tahro nakoatətəlig min-nulan? ²³ ?Naka in timətig mämä ekən, ‘Ekos-irəkis rəham tefagə rat min,’ o ‘Ətul maliwək’? ²⁴ Kən roiu onəkotehm mämä Nəti Etənim tatos nepətən o nos-irəkisən təfagə rat min ikin-u e nətueintən.” Kən in təmən kəm suah u tatimis mämä, “Ətul, mīləs rəham nimitiwīn maliwək matuwīn imam ikin.” ²⁵ Kən roiu agin-əh min, suah u təmətul mīləs rəhan nimitiwīn minataliwək matənwiwi Uhgīn minatuwīn. ²⁶ Kən ilat rafin kəmotaut pik ron narmīlat tiwig, kən moatənwiwi nərgi Uhgīn, kən motasiəp kən moatəgin məsin moatən mämä, “Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pispis agin.”

Iesu təmaun-in Lifae

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmiet maliwək matuwīn, kən in təmehm suah kit itəm tatos mənī rəha takis, nərgin u Lifae, tatəpələh ikin katətu takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in mämä, “Wa, muarisig-in io muwa rəhak etənim.” ²⁸ Kən in təmapəs natimnat min rafin rəhan, mətul muarisig-in Iesu.

²⁹ Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nimä. Kən netənim tətət itəm koatos mənī rəha takis, ne netənim əpnəpīn min kəmotuwa moatəpələh kələh ilat min ilat mämä okotəgwən. ³⁰ Kən Farisi min ne netənim neen min rəhalat itəm iəgətun min rəha Lou, nīkilat təsəgienən kən moatən-ən kəm netənim rəha Iesu mämä, “?Tahro itəmat nəkotəgwən kələh əm itəmat netənim itəm koatos mənī rəha takis ne netəm nol təfagə rat?”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mämä, “Etənim itəm in təsimisən, təsuwīnən mehm tokita. Məto etəm tatimis, in otəkəike muwīn mehm tokita. ³² Io eməsuwaman mämä ekaun-in netəm itəm nīkilat təht mämä kotətuatip rəkis mämä okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərət min itəm koatol. Məto emuwa mämä ekaun-in netəm kotərat mämä okotəuhlin rəhalat nətəligən.”

Noln rəha napəsən nagwənən o Uhgīn

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu mämä, “Netənim rəha Jon Baptais, nian rafin koatəpəs nagwənən kən katəfak kəm Uhgīn, kən netənim rəha Farisi min koatol əm nat kitəh, məto rəham netənim min kotəgwən əm katilpīn. ?Tahro?” ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mämä, “?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etənim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan min mämä okotəkəike motəpəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp! ³⁵ Məto nian tatuwa itəm netənim okotiləs-irəkis suah u itəm təmol əm marit mətīləs kəp isəu o rəhan min netənim. Kən e nian əh inəh, ilat okotəpəs nagwənən lan.”*

³⁶ Kən Iesu təmuəh min nimaa nəghatən kit tol min-nulan mämä, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsin, kən məhl-pən e napən oas mämä otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wīrən ilau napən oas.

³⁷ “Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwigi nənī.† Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mōl pətəl oas in otasis kən mīmerəh mahtipərəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl min, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e

5:24: Jon 5:8 5:30: Luk 15:1-2 5:34: Jon 3:29 * 5:35: “Etənim itəm təmol əm marit”

təpən-pən Iesu, kən “rəhan min netənim” təpən-pən netənim min rəha Iesu. † 5:37: E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwigi nənī. Pətəl wi in timətmətig o nahgīgən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsəhigən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətəsis.

pətəl wi. ³⁹ Kən etəmim itəm təmənim wain oas rəkis, in təsolkēikēan mēmə otənim min wain wi, mətō-inu in otən mēmə, ‘Wain oas in təwir.’”

6

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat (Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən min rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan min netəmim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Mətō Farisi min neen koatən mēmə, “!Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətəghl Lou. ?Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmə, “?Itəmat nəsofatinən e Naoa Rəha Uhgīn, natimnat min əh itəm Kig Tefit təmol aupən? In ne rəhan min netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwin imə e nimə tapolən rəha Uhgīn, təmos pīret u itəm pris min kinotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən Lou tatən mēmə pris min əm kotitun nunən, mətō Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan min netəmim mēmə okotun.” ⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmə, “Io, Nəti Etəmim, ekatərəmərə e nian rəha Sapat.”

Iesu təmol-wir etəmim e nian rəha Sapat (Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Kən e nian pisin kit min rəha Sapat, Iesu təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikin əh, suah kit əh-ikin nelmin matip təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ⁷ Kən iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min, ilat koatalkəlik mēmə okotehm-tu Iesu mēmə otol-wir suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən mēmə Iesu tətətəghl Lou.

⁸ Mətō Iesu təmitun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmin təmimis mēmə, “Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafin.” Kən təmuwin mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmə, “!akolkeike mēmə ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Tahro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətəuatip e Lou mēmə okol, okol nat wir, o okol nat tətət? ? Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰ Kən təmisi lu ilat rafin mitalau, kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis mēmə, “Əg-ətuatip-in nelməm.” Kən suah əh tətəg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin tətəwir. ¹¹ Mətō netəm min əh, nəkilat tinarat pik agin, kən kinoatəghat-əghat kəm ilat min mēmə okotahro e suah əh Iesu.

Iesu təmitəpun tuelef aposol min rəhan (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Kən e nian min əh, Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot mēmə otəfak, kən in tətətətig matəfak kəm Uhgīn e nian əh mətōarus tian. ¹³ Kən tinian, təmaun-in rəhan min netəmim mēmə okotuwa kehm. Kən təmitəpun rəkis tuelef, maun-in nərgilat mēmə aposol min. ¹⁴ Nərgi aposol min u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgin wi mēmə Pifa, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in mēmə Selot, ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm tətəgəhan-in-pən Iesu kəm rəhan min tikimir min.

Iesu tətəgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatimīs (Mat 4:23-25)

¹⁷ Kæn Iesu ne ræhan aposol min kæmotiet e nitot u moteiuaiu motuwa motatig e nitæn iamæhl ilat ræhan netæmim tepæt, ne nimanin netæmim tepæt min kæmotisi-pæn nitæn Judia, ne Jerusalem, ne nikalkal nitæhæi ikin Taea ne Saeton. ¹⁸ Ilat kæmotuwa mæmæ okotæto næghatæn ræha Iesu kæn mæmæ in otol-wir nimisæn min ræhalat. Kæn in tæmol-wir netæmim itæm narmin rat min kæmoatærækin ilat. ¹⁹ Kæn netæmim itæm kæmotætul moatitælau lan, kæmotalkut mæmæ okotek mæto-inu næsanænæn tætsi-pæn lan matol-wir ilat rafin.

Nagianæn ne næratæn

(Mat 5:1-12)

- ²⁰ Kæn Iesu tæmasipæn mehm ræhan min netæmim, kæn tæn-ipæn kæm ilat mæmæ,
 “Itæmat u ian-rat min, nakoatatig e næwiræn pahrien. In næwiræn pahrien mæto-inu, itæmat netæmim ræha Ughin, kæn in tatæramæræ etæmat.
²¹ Itæmat itæm nakoteam-in nagwænæn æh-roiu, nakoatatig e næwiræn pahrien. In næwiræn pahrien mæto-inu, onækotæn mæmæ, ‘Æwæh, tahmen.’
 Itæmat itæm nakotasæk æh-roiu, nakoatatig e næwiræn pahrien. In næwiræn pahrien mæto-inu onækotalah.
²² Nakoatatig e næwiræn pahrien nian netæmim koatetæhau itæmat, kæn kæsegæhan-inæn itæmat mæmæ onækotol natimnat kitiæh itæmat min ilat, kæn katæn rat itæmat, kæn katærækin-rækin nærgitæmat mæmæ itæmat ræha iærmis min, kæn ilat koatol nolæn min æh kæm itæmat mæto-inu io Næti Etæmim, kæn itæmat ræhak min.
²³ “E nian min æh, otagien, kæn motætíp-ætíp e nagianæn mæto-inu nætouæn asol ræhatæmat ræha natimnat min æh tætatig æpæh e nego e neai. Nikitæmat otagien mæto-inu tipilat min kæmoatol nolæn kitiæh æm kæm ien min aupæn ikin.
²⁴ “Mæto, kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat itæm ræhatæmat nauæ tepæt roiu mæto-inu, ninotos rækis nagianæn rafin itæm onækotos.
²⁵ Kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat itæm nakotagwæn pik moatæto tæwir lan æh-roiu mæto-inu, næumis otæpanus itæmat.
 Kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat itæm nakotalah æh-roiu mæto-inu, næpanotasæk onækotasæk agin.
²⁶ Kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat nian netæmim koatilæs-ipær nærgitæmat mæto-inu, tipilat min kæmotilæs-ipær mihin nærgi ien eiueiuæ min aupæn ikin.”

Otolkeike ræhatæmat

tikimír min

(Mat 5:38-48; 7:12)

- ²⁷ Kæn tæmæn min mæmæ, “Mæto ekatæn kæm itæmat itæm nakoatætæg-in motitun mæmæ, nækotækæike motolkeike ræhatæmat tikimír min, kæn motol tæwir kæm netæm koatetæhau itæmat, ²⁸ kæn nian netæmim koatau iærmis-in itæmat, mæto itæmat onækotæpæh-in o Ughin mæmæ otos-ipæn ræhan næwiræn kæm ilat, kæn onækotæfak o netæmim itæm koatol tærat kæm itæmat.
²⁹ “Okæmæ suah kit tatem nikapim, kæn ahwin-pæn nikalin kit min tem. Okæmæ suah kit tatilæs ræham kot, kæn atætul matíp o nos-ipæn minæn ræham sot. ³⁰ Os-ipæn nat naka kæm etæmim kit itæm tætasæ-in ron ik, kæn etæmim itæm tæmos ræham neen natimnat, apæs æm, mæsatæpæh-inæn. ³¹ Kæn otol tæwir kæm netæmim rafin e nolæn min rafin itæm nakotolkeike mæmæ netæmim okotol min kæm itæmat.
³² “?Okæmæ nakotolkeike æm netæm min u koatolkeike itæmat, nikitæmat tæht mæmæ okilæs-ipær itæmat ron? Kæp. Netæm rat, ilat min koatol tæwir kæm

ilat min, kən moatolkeike ilat min. ³³ ?Kən okəmә nəkotol әm tәwir kәм netәм min әh itәм koatol tәwir kәм itәmat, nikitәmat tәht mәмә okilәs-ipәр itәmat ron? Kәp. Netәм rat, ilat min koatol әm nat kitәh min. ³⁴ ?Kən okәмә nakoatәghan-in natimnat kәм netәmim neen itәм ilat kotitun nos-ipa minәn nitain, nikitәmat tәht mәмә okilәs-ipәр itәmat ron? Kәp. Netәм rat, ilat min koatәghan-in natimnat kәм ilat min mәмә nian kit kәpanotos-ipән min nitain tahmen.

³⁵ “Mәto nәkotәkәike motolkeike rәhatәmat tikimir min, kән moatol tәwir kәм ilat, kән moatәghan-in natimnat itәм kәmotos mәмә okәsotalpınәn. Okәмә nәkotol nәhlan, kән rәhatәmat nәtouәn asol tәtatig, kән nakotuwa nenәti Ughin Ilis Agin, mәto-inu in tatol tәwir kәм netәм naumis min, kән tatol tәwir min kәм netәmim itәм kәsotәnәn mәмә nikitә tagien o natimnat wir itәм in tatol kәм ilat. ³⁶ Otasәkitun netәmim tahmen әm e rәhatәmat Tata tәtasәkitun netәmim.”

Әsәnәn nolәn rәha etәmim
(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

³⁷ Kән Iesu tәмән mәмә, “Әsәnәn nolәn rәha etәmim mәмә in tәrat, kән pәs kәsәnәn rәham nolәn mәмә in tәrat; әsәnәn mәмә suah kit otәkәike mos nalpınәn o tәfagә rat kit rәhan, kән pәs kәsәnәn mәмә ik onakәkәike mos nalpınәn o tәfagә rat kit rәham; aluin nolәn rat rәha etәmim itәм tәmol kәм ik, kән pәs kaluin nolәn rat rәham. ³⁸ Awte kән mәhan nelmәm kәм netәmim, kән kos-ipinә natimnat kәм ik, natimnat tepәt tepәt itәм kәmәii-pән kәsin-asin kәgәtain, tәр matәrioah itәм okәlәhәu-pән ilat e nelmәm. Okәмә natos-ipән tepәt, okos-ipinә tepәt kәм ik, mәto okәмә natos-ipән noan mәsin әm, okos-ipinә noan mәsin әm kәм ik.”

³⁹ Kән in tәmuәh nimaa nәghatән kәм ilat mәмә, “Iganәmtin әpis ko tәsitән iganәmtin әpis kit min. !Kәsi, okiәwig-pән e noakimil asol! ⁴⁰ Etәм tatәtәlig, in tәsaprәkis-inәn rәhan iәgәtun, mәto etәmim itәм tәmәtәlig-in wir matәtәu-pән iәgәtun e nәtәligәn min rafin, in otuwa mahmen e rәhan iәgәtun.

⁴¹ “?Tahro nakatән nisip noan mәsin itәм tәmuwin e niganәmti piam, mәto nikum tәsәhtән nig asol itәм tәtatig e niganәmtim? ⁴² ?Okәмә nakәsehмәn nig asol әpәh e niganәmtim, kән onakahro min-nullan mos-irәkis nisip e niganәmti piam? !Rәhatәmat nәnәn tәwir, mәto nikitәmat tamkimik! Aupән mos-irәkis nig asol e niganәmtim, kән mitun nehm wirән nisip e niganәmti piam kit.

⁴³ “O nat әh inәh, iatән mәмә, nig katun tikә itәм tatәe-in nig kәsunәn, tahmen-pән әm e nig kәsunәn tәsәe-inәn nig katun, ⁴⁴ mәto-inu etәmim tatitun nig e nehmәn noan. Ko etәmim tәsәhlәn noa nig katun e nolkosik, kән ko etәmim tәsәhlәn noa nig tәtәhen e nol e luәn. ⁴⁵ Etәм tәwir, nikin tәrioah e natimnat wir min, kән in tatol natimnat itәм tәwir. Kән etәм tәrat, nikin tәrioah әm e nolәn tәrat min, kән in tatol әm nolәn tәrat; mәto-inu e nian tatәghat, kән natimnat min әh e nikin koatiet.”

⁴⁶ Kән Iesu tәмән mәмә, “?Tahro nakotaun-in io mәмә ‘Iәrәmәrә, Iәrәmәrә,’ mәto nәsotolәn nat naka itәм ekatән? ⁴⁷ Pәs ekәgәtun kәм itәmat nolәn rәha suah kit itәм tatuwa ron io, kән matәto nәghatән min rәhak, kән matol natimnat min itәм ekatән ilat.

⁴⁸ “Kән in tahmen әm e etәmim itәм tәmilәkin rәhan nimә. Aupән, tәmel nisip meiuәiu muwin mafәl wir kәpiel әpin әpәh lәhau, kән milәkin-pән rәhan ikin nimә. Nian nuhуәn tәfik maiu maruәh muwa milәs pikәn, mәto tәsәloalәn lan, mәto-inu tәmilәkin wir tiәkis. ⁴⁹ Mәto etәmim itәм tatәto

nəghatən rəhak kən məsolən, in tahmen-pən e etəmim itəm tatiləkin-pər rəhan nimə tatəpələh-pər əm e nıməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa miləs pikən nimə, kən əmun nimə tiet morin mıməlkin-məlkin.”

7

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mın (Mat 8:5-13)

¹ Nian Iesu tənəghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwin əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mopael mın rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikin rəhan itəm in tolkeike pik, məto slef əh tatimis pik, rəhan nahməən tepət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh təməto nammusən rəha Iesu, kən in təməhləpis netəm-iasol neen rəha netəm Isrel məmə okotuwin motən-ipən kəm Iesu məmə otuwin mol-wir rəhan slef. ⁴ Kən nian netəm-iasol mın əh kəmotuwa motəhm Iesu, motətapəh əskasik ron motən məmə, “Tərəməərə, tətuatip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ məto-inu in tolkeike pik kitat netəm Isrel, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən Iesu tənətəu-pən ilat. Kən e nian kınəotuwa iuəhkır o nimə, etəm-iasol rəha mopael mın təməhl-ipən rəhan mın netəmim kotuwin motəhm Iesu moatən-ipən məmə, “Tərəməərə, əsəlīkiamtəən ik o nuwamən, məto-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikin. ⁷ Kən tol mın-nəhlan, io esimnəən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, məto io etəm ləhau əm. Məto əghat əm, kən rəhak slef, in otasanən mın. ⁸ Ekıtun məmə nımīsən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io mın, rəhak netəm-iasol mın kotərəməərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael mın neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwin,’ kən tuwin. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹ Nian Iesu təməto nəghatən u, narmın təmiwig pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nımanin netəmim itəm koatətul uarisig in, məmə, “Ekətən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnəpin noanol mın rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən iahgin tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis mın rəha etəm-iasol kəmotitəlig-pən imə, kəmotəhm slef əh tınəsənən rəkis.

Iesu təmosmegəh nəti nəutahlimis kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natimnat mın u, Iesu təmuwin e taon kit, nərgin u Nain, ilat rəhan mın netəmim ne nımanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in. ¹² Kəm ol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkır o nəfiluə rəha taon, kən təmehm netəmim koatısi-pən e taon moatalis etəm təmimis kit. In etəm aluə iərrman, nəti nəutahlimis kit noan kitəh əm. Kən nımanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlimis əh. ¹³ Kən nian lərəməərə təmehm nəutahlimis əh, in təməsəkıtun pik, kən mən-ipən kəm in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴ Kən təmuwin mek pet itəm kətalis suah u təmimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu tənən-ipən məmə, “!Etəm aluə! !Iatən kəm ik məmə, ətul!” ¹⁵ Kən etəm təmimis tınəmegəh mınətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “!Ien asol kit roiu tətətig kitat mın!” Kən motən mın məmə, “!Uhgın təmuwa məmə otasitu e rəhan mın netəmim!” ¹⁷ Kən nammusən rəha Iesu təmaiu mıtəlau ikin mın rafin e nıtən Jutia kən e nıməptən mın rafin iuəhkır ron.

Iesu ne Jon Baptais
(Mat 11:2-19)

¹⁸ Netāmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən təhləpīs ilau məmə okian muehm Iərəmərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit mīn?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptais təmahl-ipa itimlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit mīn?” ”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, mətə Iesu tatol nīmīsən tēpət koatəwir. Neen koatos nīmīsən pisin pisin mīn, neen narmin rat tətətig elat. Kən netāmim tēpət niganəmtilat tēpīs, mətə Iesu təmol-wir ilat. ²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Iatəlig mian muən-ipən natimnat mīn u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm niganəmtilat tēpīs kīnoatəplan nat. Kən netāmim itəm nelkilat tətət kīnotəto təwir kən mīnotaliwək. Kən netəm mīn u kəmotos nīmīsən leprosi, nuwigilat tīnəwir. Kən netəm mīn u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tīnoag, kən netəm mīn u kəmotimis, kīnotəmegəh mīn. Kən ian-rat mīn, roiu əh suah kit tīnatən-iarəp namnūsən təwir kəm ilat. ²³ Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm netāmim itəm kəsotəmeən e rəhalat nahatətəən lak o rəhak nolən.”*

²⁴ E nian iahləpīs mil rəha Jon ilau kəmatəlig mīn, kən Iesu təmətuoun matəghat-in Jon kəm nīmanin netāmim. In təmən məmə, “?Aupən ikīn, itəmat nəmoatuwin əpəh ikīn taruən-aruən ikīn məmə onəkotehm naka? ? Nəmoatuwin məmə onəkotehm suah kit ənpapīn əm itəm təhmen e nuwig itəm nīmətəg tətahl tətahuin-ahuin? !Kəp! ²⁵ ?Okəmə kəpə, kən nəmoatuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tətəwin e napən wir nəmtīn tīəkis? ! Kəp! Netəm itəm koatuwin e napən wir, motəgien əm e rəhalat nautə, ilat kotətig e nīmə wir mīn təhmen e rəha kīg. ²⁶ ?Kən naka əh nəmoatuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nīpahrienən, mətə iatən kəm itəmat məmə in ilis taprəkis-in e ien. ²⁷ Suah u inu Naoa Rəha Uhgīn təmatəghat in məmə, ‘Otəplan-tu. Iatəhl-ipīnə rəhak iahləpīs itəm otos rəhak nəghatən. In otəupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

²⁸ Iatən kəm itəmat məmə, netāmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Mətə etəm tətətig ləhau agin e netāmim rafin e nərəmərəən rəha Uhgīn, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹ Nian netāmim ənpapīn, ne netāmim rəha nosən mənī rəha takis kəmotəto nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatip rəha Uhgīn in suatip ətuatip. Koatən nəhlan mətə-inu Jon təmol baptais rəkis elat. ³⁰ Mətə Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou, ilat kəməsotegəhanən məmə Jon otol baptais elat, kən inəh kəmotəraкін suatip rəha Uhgīn e nəmegəhan rəhalat.

³¹ Kən Iesu təmatəghat mīn məmə, “?Kən io ekən nolən rəha netāmim roiu, məmə təhmen e naka? ?Kən rəhalat nətəligən naka? ³² Ilat kotəhmen-pən əm e nīsualkəlah itəm nat kit tīkə otol nīkilat tagien. Kən koatəpələh e suatip katol maket ikīn, kən motəgət əfəməh motəun-in ilat mīn neen məmə, ‘Itimat emotəhl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiua rəha nīmīsən, mətə nəsotasəkən kitat mīn itimat.’

7:20: Sam 40:7; Mal 3:1; Nol Əpən 1:8 **7:22:** Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * **7:23:** E nian rəha Iesu, netāmim tēpət koatasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Mətə nīkilat təht məmə in otol nolən mīn itəm tol pisin e nolən mīn rəha Iesu. Nīkilat təht məmə Kristo otos nəsanənən o nəluaginən e kapman rəha Rom. **7:26:** Luk 1:76 **7:27:** Mal 3:1 **7:29:** Luk 3:12 **7:30:** Mat 21:32

33 “Iatən min-nulan mətō-inu nian Jon Baptais təmuwa, matətua-kəm məsunən nagwənən nian tepət o nəfakən, məsənīmən wain. Kən itəmat nakoatən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’³⁴ Mətō io, Nəti Etənim, emuwa mətəgwən matənīm wain, kən itəmat nakoatən məmə, ‘!Otəplan-tu, suah əh in etənim rəha nagwən pīkən ne etənim rəha napīsən, kən motan kələh ilat netənim rəha nosən mənī e takis, ne netənim itəm nol təfagə!’³⁵ Nenatīgən rəha Uhgīn ne nalpəkauən rəhan in tətua-tip məmə itimlau Jon ekioal nat itəm in tolkeike. Kən nəmēgəhən rəha netənim itəm kotahatətə lan, tətəgətun məmə inu nīpahriənən.”

Pətan rat kit təmau nelki Iesu e senta

36 Kən Farisi kit, nərgin u Saimon, in tətəpəh o Iesu məmə otuwin magwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmuwin latuənu, muwin e nīpəgnoa nimə rəha Farisi un matəpələh məmə otəgwən.[†]

37 Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təmətō məmə Iesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikin. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtin tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta.³⁸ Kən in tətəmuwa iuəhkīr o Iesu mətul e nikali nelkin mətəsək, nahui nəmtin tətəuon mətahl-pən e nelki Iesu minol nelkin tīnəpilit. Kən təmafəl nahui nəmtin e nelki Iesu e noanun, kən mətəofəl nelki Iesu matos-ipən nisaiiən kəm in,[‡] kən mol-pən senta e nelkin.

39 Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nīkin məmə, “Okəmə suah əh in ien pahriən, kən okol in təmitun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, məmə in iol təfagə rat.”

40 Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təmən məmə, “Iəgətun, ən-tu kəm io.”

41 Kən Iesu təmən məmə, “Suah kəiu, rəhalau mənī təsahmənən, kən iəramərə kit təmos-ipən mənī neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpīn rəhan mənī. Kit təmos faif-hanrit tenarius, kən kit tos fifti tenarius.[§] 42 Nian ilau kənuəruru nos-ipənən nītain, kən iəramərə təmən məmə, ‘Uapəs əm nalpīnən mənī itəm nəmioas.’ ?Kən suah mil u in pəhrəuən lan otolkeike pik iəramərə?”

43 Kən Saimon in təmən məmə, “Nīkik təht məmə etəm u itəm in təmos mənī tepət, kən iəramərə təmasəkitun pik, in otolkeike pik iəramərə.” Kən Iesu təmən məmə, “Nəman pahriən.”

44 Kən Iesu təmeirair məplan pətan u, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “?Saimon, natehm pətan u, o kəp? E nian emuwa imam ikin, ik nəməsos-ipəmən nəhau kit o naikuasən e nelkək, mətō pətan u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noanun.⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nəməsolən nəmtətin kit itəm tətəgətun məmə nakolkeike io. Mətō pətan u, tatoafəl nelkək tətəuwin əm nulan, kən nolən rəhan tətəgətun məmə in tolkeike pik io.⁴⁶ Saimon, ik nəməsauən rəhk-kapə e oel məsin ne, mətō pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat kit nəmtin tiəkis.⁴⁷ Kən tol nəhlan iatən kəm ik məmə, enafəl

7:34: Luk 15:2 † 7:36: Nian min neen, netəm Isrel koatətəu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Mətō tepil rəhalat in ləhau ləhau, kən netənim kotapil e nikalilat motol nelmilat tətətu-pər rəhalat kauga, kənu nelmilat matip tos nagwənən moatun. Kən nelkilat tətəmahl-iərap katehm wir əm. Inəh Iesu təmol mihin nian pətan əh təmuwa maikuas e nelkin. Əplan narmin e Mat 26. 7:37: Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 ‡ 7:38: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, pətan əh təkək nelki Iesu e nohlin. Inu nəmtətin məmə in tətisai-in pik Iesu, kən nīkin tagien o natimnat itəm Iesu təmol kəm in. § 7:41: Roiu, faif-hanrit tenarius tahmen e faif-hanrit-taosan vatu, kən fifti tenarius tahmen e fifti-taosan vatu.

rafin rækis rəhan təfagə rat min itəm tepət tepət, kən tol nəhlan, nolən min əh itəm tatol, tatəgətun məmə tolkeike pik io. Məto nian iatos-irækis təfagə rəha etəmim noan məsin, kən kəsi, rəhan nolkeikeən in natiəkəku ron io.”

⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Reham təfagə rat min, io enafəl rækis.”

⁴⁹ Kən netəmim neen min itəm kəmotagwən ilat min, koatən kəm ilat min məmə, “?Etəmim naka əh itəm tatən məmə tatos-irækis təfagə rəha etəmim?”

⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Uhgın təmosmegəh ik məto-inu nəmahatətə lak. Kən uwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.”

8

Nipitan itəm kəmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat min əh, Iesu in taliwək matuwın e taon min neen ne latuənu min neen. In tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kən matamnus-iarəp namnusun təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın. Kən e nian əh, tuelef aposol min rəhan kəmoatətəu-pən. ² Kən nipitan neen min kəmoatuarisig-in Iesu, inu aupən ikin ilat kəmoatimis, o kəmoatos narmin rat min tətətig elat, məto Iesu in təməhg-iarəp narmin rat min kən təmol-wir rəhalat nımisən. Nərgi nipitan min u Meri u katən məmə Maktala itəm Iesu təməhg-iarəp narmin rat sepin lan; ³ ne Joana pətaguıhl rəha Jusa itəm in tatərəməərə e nımə rəha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nipitan tepət min. Nipitan min u koatos-ipən rəhalat məni o nos-nəmtinən natimnat o nasituən e Iesu ne rəhan min netəm tuelef.

Nimaa nəghatən e nıməptən (Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)

⁴ Nimanin netəmim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kitəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən məmə, ⁵ “Suah kit, etəm rəha nəfəən nıkti wit, təmuwın matərakin nıkti wit tatisas əpəh e nasuman. Kən neen kəmotisas e suatip, kən uarisig netəmim kotuwa kaliwək lan, kən məniğ min kotuwa motun rækis ilat. ⁶ Kən nıktin neen kotisas-pən e nisip noan məsin itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwıə, kən motəuək məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷ Kən nıktin neen kotisas-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuəwıə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸ Kən nıktin neen min kəmotisas-pən e nəptən wir motəwıə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu təmən rækis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mıtun nəghatən min u.”

⁹ Kən netəmim rəha Iesu kəmotətəpəh ron məmə, “Uhapik-pə nimaa nəghatən u kəm itimat.” ¹⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat, Uhgın tinerəh rækis e rəhatəmat suatip məmə itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəmərəən rəha Uhgın itəm tatəhluəig. Məto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən min, məmə ilat okoatəhm, məto kotəruru, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotitunən.”

¹¹ Kən Iesu in tətəməghat məmə, “Nipəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nıkti wit, inu nəghatən rəha Uhgın. ¹² Nıktin min itəm koatısas e suatip, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotəto nəghatən rəha Uhgın, kən Setan tatos-irækis nəghatən rəha Uhgın e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən nipahrienən lan, kən Uhgın otəsosmegəhən ilat. ¹³ Kən nıktin min itəm koatısas-pən e nisip noan məsin kəpiel əh ləhau ikin, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto

nəghatən rəha Uhgín, kən níkilat tətágien ron. Məto nokilat təseiuaiuən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkír əm. Məto nian nəsasəuən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən níkutin mìn itəm koatísas-pən e níki nolkosík, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatətə nəghatən rəha Uhgín, məto natimnat tepət tətatu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kətolkeike nautə tepət, o kətolkeike məmə okotətə təwir e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwir kít e nəghatən rəha Uhgín. ¹⁵ Məto níkutin itəm tətísas-pən e níməptən təwir, inu tahmen e netəmim itəm koatətə nəghatən rəha Uhgín, kən níkilat tətúatíp kən məwir, kən ilat kotaskəlím nəghatən rəha Uhgín tətátig tiákis e níkilat. Kən ilat kotalkut matuwín matuwín, kən motoe-in nəmegəhən təwir.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Pah tətásiepən e lait kən mətəii-pən e pesin, o tətəhtu-pən e nípəg pet? !Kəp! Kəsələn mihín. Nian nakotásiepən e lait, kən motətu-pər e tepíl məmə netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitiəh mìn əm, okəmə suah kít tətəhluəig-in nat kít, məto Uhgín otol əp in, kən okəmə suah kít tatos nəghatən anion kít, məto Uhgín otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatətə, otətəlig-in wír. Etəm itəm tinitun rəkis nípəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmín mìn. Məto etəm itəm təsitunən, in otəmkarəpən e nat itəm níkin tətəht məmə tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian mìn
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian mìn kəmotuwa məmə okotehm, məto okol kəsotuwinən iuəhkír motehm məto-inu nimanin netəmim tepət koatətoslig-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mama rəham ne pian mìn ilat əpəh ihluə koatətul, kən kətolkeike məmə okotehm ik.”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəmim rafin itəm koatətə nəghatən rəha Uhgín kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim mìn, rəhak mama ne piak mìn.”

Iesu təmən-ihəu nímətag asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kít Iesu ne rəhan mìn netəmim kəmotuwín e pot kít, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs kotuwín əpəh entənípən-pən e lek u.” Kən kəmotiuv niuwən motiət. ²³ Nian pot tınətəiu, kən Iesu təmuwín məpíl. Kən nímətag asol kít təmeiuaiu-pə e lek u, kən nəhəu təmuwín e nípəgnoə pot, iuəhkír əm pot tətəmmín. ²⁴ Kən kəmotəhgəiir e Iesu kən motəmə, “!Ei, Etəm-iasol! ! Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimís roiul!”

Kən Iesu təməiir məghat mən-ihəu nímətag ne peau-peau asol mìn məmə, “! Nahmen, uameg-tal!” Kən nímətag təmurəhl nelmín, kən tınəməlinu tınəməlinu. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro? ?Rəhatəmat hiə nahatətəən?”

Məto ilat kínoatəgin, kən narmílat tınətiwíg mìn, kən mínoatən-ipən kəm ilat mìn məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpin nímətag ne nəhəu, məto katuətəlig-in rəhan nəghatən matioal.”

Iesu təməhg-iarəp narmin rat mìn e suah kít
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Kæn ilat kæmotuwa kiet-aræpa ræha netæm Kerasa ikin, inæh entænipæn-pæn e lek u, kæn kæmotuwar æpæh ipar. 27 Nian Iesu tæmuwar, kæn æmun etæmim kit æh-ikin tæmuwa mehm. Suah un, narmîn rat min kotatig lan, kæn nuwæh mæsin in tæmasuwin-inæn napæn, kæn in tæsapilæn imæ, mæto in tætatig æm æh e nipæg kæpiel min, ikin katitænim netæmim ikin. 28-29 Aupæn ikin, nian tepæt, narmîn rat æh tatol in tætalmlæl pik, kæn netæmim koatælis nellkin ne nellmin e sen mæmæ otaskælim tiækis moatehm mæmæ otæsærækin-rækinæn natimnat. Mæto e nian rafin tæteatip-eatip sen min æh, kæn narmîn rat tatakæike kæm in mæmæ otiet magim muwin æpæh ikin taruæn-aruæn ikin.

Kæn nian ialmlæl u tæmehm Iesu, tæmearig æfæmæh, muwa morin-pæn e nelki Iesu, kæn mætagæt mæmæ, “!Iesu, Næti Uhgîn Ilis Agin! ?Nakæmæ onakahro io? !Awi, latatapæh ron ik mæmæ onæsolan nalpînæn asol kit kæm io!” Narmîn rat u tæmæn næhlan mæto-inu Iesu tinæn rækis mæmæ in otiet magim e suah u.

30 Kæn Iesu tæmatapæh mæmæ, “? Nærgæm pah?” Kæn in tæmæn mæmæ, “Nïmanin Tepæt.” Tæmæn næhlan mæto-inu narmîn rat tepæt kæmotatig lan.

31 Kæn narmîn rat min kæmotatapæh æskasik o Iesu mæmæ, “Onæsahl-ipænæn itimat e nipæg itæm namnun tikæ tapinæp, u imæ nalpînæn.”

32 Kæn ikin æh e nikali nitot, pikæs min tepæt kotagwæn motan æh-ikin. Kæn narmîn rat min kæmotasæk moatæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Awi, egæhan-in itimat ekotuwin e pikæs min æh.” Kæn Iesu tæmegæhan-in ilat kotuwîn.

33 Kæn narmîn rat min u kæmotiet e suah un motuwîn e pikæs min, kæn pikæs min ilat rafin kæmotaiu moteiuaiu ikin tækul-ækul ikin, kæn motiet-pæn e lek motamnim.

34 Nian netæm kotagwæn pikæs min kæmotehm nat u, kæmotiet motagim motuwîn moatæn-iaræp namnusæn ræha natimnat min u e taon ræhalat ne ikin min rafin titælau lan. 35 Kæn netæmim kæmotiet e taon moatuwin mæmæ okotehm natimnat min æh. Kæn kæmotuwa motehm Iesu, kæn motehm min suah un itæm narmîn rat min kæmotiet rækis lan, in tatæpælæh iuæhkir e nelki Iesu, tinæsalmælæn, kæn minuwîn-in rækis ræhan napæn. Kæn netæmim ræha taon koatægin.

36 Kæn netæmim itæm kæmotehm ætuatip nat u e nigænæmtilat, ilat kotamnus tatuwin kæm netæmim neen min moatæn-iaræp mæmæ Iesu tæmahro nulan mol-wir suah æh, itæm aupæn ikin narmîn rat min kæmotatig lan. 37 Kæn netæmim rafin u kotatig iuæhkir ikin Kerasa, kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ otiet imælat ikin, mæto-inu ilat kinoatægin pik. Kæn æmun in tæmuwin e pot mæmæ okotasuæ moatuwin entænipæn-pæn ikin.

38 Mæto suah u itæm narmîn rat min kæmotiet lan, in tæmatapæh o Iesu mæmæ, “!Awi, pæs ekimnæ kitat!” Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, 39 “!Tæl matuwîn imam ikin, muwin mæn-iaræp natimnat min itæm Uhgîn tæmol kæm ik.” Kæn suah u tæmuwin ikin min rafin e taon iman ikin matæn-iaræp natimnat min rafin itæm Iesu tæmol kæm in.

Pætægwæhl kit itæm tatimis ne pætan ækæku kit itæm tæmimis
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Nian Iesu tæmitælig-pa min e entænipæn-pa lan e lek u, netæmim nikilat tæmagien mæmæ kinotehm min Iesu, mæto-inu ilat kæmoatæsahtgin. 41 Kæn etæmim kit tæmuwa mehm, nærgîn u Jaeras, itæm in etæm-iasol kit ræha nimæ ræha nuæfiminæn. Tæmuwa meiuaiu misin nulin e nisiallæn, matækæike e nætapæhæn kæm Iesu mæmæ in otuwîn æpæh iman ikin, 42 mæto-inu ræhan pætan ækæku tatimis pik ræhan nahmææn tepæt, kæn otæsuwæhæn timis. In noan kitiaæh æm, ræhan nup tuelef.

Kæn Iesu tæmaliwæk matuwîn o pætan ækæku æh, kæn nïmanin netæmim tepæt kæmotuwa kitælau lan katilæs-pikæn-læs-pikæn. 43 Kæn pætan kit tæmuwa

o Iesu itəm tatos nimisən rəhalat nīpitan nian rafin əm minos nup tuelef, kən təmuwin o netəmim tepət itəm koatol mərisin, məto okol kit təsol-wirən. ⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nīpəgnəmti nīməhan rəha Iesu, kən əmun roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun. ⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “!Etəm-iasol, nimanin netəmim tepət koatilas-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təmek io məto-inu eməto məmə nəsanənən təmiet lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tinitun məmə okol in təsəhluaigən, in təmuwa matasiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nisaiian kəm Iesu. Kən e niganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp min məmə e nian təmek in, kən roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun. ⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətəən lak təmol-wir ik. Kən atuwīn, pəs nəməlinuən rəha Uhgīn tətətig ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikin met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətīm pətan əkəku tīnimis rəkis. Əsəlīkiamtəən iəğətun.”

⁵⁰ Məto nian Iesu təməto nəghatən əh, in təmən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwir min.” ⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nīmə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwīn imə. ⁵² Netəmim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətəpil əm.”

⁵³ Kən ilat kotalah-əsən lan məto-inu ilat kotitun məmə pətan əkəku əh tīnimis rəkis. ⁵⁴ Məto Iesu təmeə-pən mīləs nelmi pətan un kən maun-in məmə, “Pətan əkəku, ətul.” ⁵⁵ Kən əmun pətan əkəku apon təməmegəh min mətul. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otos-ipən nat kit tun.” ⁵⁶ Kən rəhan mama ne tata, narmīlau təmiwig pik, məto Iesu tən-ipən kəm ilau məmə, “Onəkəsuan-iarəpən natimnat min u kəm suah kit.”

9

Iesu təməhl-ipən rəhan netəm tuelef məmə okotən-iarəp nəməməəən rəha Uhgīn

(Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kən Iesu təmuəfimin rəhan netəm tuelef kotuwa kitiaəh, kən təmos-ipən nəsanənən kəm ilat kən məteğəhan-in rəhan nepətan o nəməməəən kəm ilat məmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat min, kən məmə ilat okotol-wir nimisən min. ² Kən Iesu təməhl-ipən ilat məmə okotən-iarəp nəməməəən rəha Uhgīn, kən məmə okotol-wir netəmim itəm koatimis.

³ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian onəkotuwīn, məsotosən natimnat neen rəha naliwəkən rəhatəmat, natimnat itəm kotahmen-pən e kasikin, o kətim, o nagwəənən, o məni, kən məsotosən napən kəiu. ⁴ Kən e nian itəmat nakotuwīn e latuənu kit motatig e nīmə kit, nīmə u inun onəkotatig əm lan mətoarus-pən nian itəmat onəkotiet lan. ⁵ Kən ikin pəhruən onəkotuwīn ikin, okəmə netəmim nikilat tasəgienən məmə nakotuwə motatig itəmat min ilat, kən otəhapispis rəkis nīmoulul e nelkitəmat motiet. Inu nəmtətīn kit tətəğətun məmə nakotapəs ilat, kən niki Uhgīn tərət olat.”

⁶ Kæn ilat kæmotiet motaliwæk motuwîn latuanu min moatamnus-iarəp namnusən təwir, kæn ikin min rafin koatuwîn ikin, moatəfak o netəmim tepət, kæn kotəmegəh.

⁷ Kæn Kig Herot Antipas u in iarəmərə e nitən Kalili, in tæmæto namnusən rəha natimnat min u itəm Iesu tatol ilat. Kæn tæmætəlig-in muwîn minəruru əfəməh mæto-inu netəmim neen kotən məmæ Jon Baptais tinəmegəh min, ⁸kæn netəmim neen min kəmotən məmæ Elaija tinuwa min, kæn netəmim neen kəmotən məmæ in ien kit rəha Uhgîn aupən ikin itəm tæmægəh min. ⁹ Kæn Herot Antipas tæmən məmæ, “Jon u, io enəmoatip rækis rəhñ-kapə. ?Mæto etəmim pah u iatəto rəhan namnusən?” Kæn in tæmategəs-in Iesu məmæ otəplan.

Iesu tæmagwən netəmim

faif-taosan

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Jon 6:1-14)

¹⁰ Kæn aposol min rəha Iesu kəmotitəlig-pa min ron, kæn motən-ipən kəm in natimnat rafin itəm kəmotol. Kæn in tæmit ilat motiet rækis e netəmim, motuwîn əpəh e taon pisin kit min, nərgin u Petsaeta. ¹¹ Mæto e nian netəmim kəmotəto namnusən məmæ Iesu tinuwa, kæn kəmotuwa motuarisig-in ilat. Kæn Iesu nikin tæmagien əm nian in tæmehm ilat, kæn in tatəgətun ilat e nərəmərən rəha Uhgîn, kæn matol-wir netəm koatimis kotəmegəh min.

¹² Kæn ehnaipən iuəhkir o napinəpən, netəm tuelef rəha Iesu kəmotuwa ron, moatən məmæ, “Iarəmərə. Ahl-ipən netəmim rafin koatuwîn əpəh e latuanu min məmæ okotegəs-in ikin təwir kit rəha napilən kæn motegəs-in nagwənən itəm okotun mæto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³ Mæto in tæmən-ipən kəm ilat məmæ, “Kəp, itəmat əm. Onəkotagwən netəm min əh.” Kæn ilat kotən məmæ, “Itimat ekoatos əm piret faif ne nəm kəiu. ? Tahro? ?Nakolkeike məmæ ekotuwîn motos-nəmtin nagwənən kit min nigə nimanin netəmim min əh rafin?” ¹⁴ Kəmotəghat nəhlan mæto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmæ kafin nəman əm, kæn ilat rafin faif-taosan.

Mæto Iesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim məmæ, “Otuwîn motoor ilat fite fite motən məmæ okotəpələh.” ¹⁵ Kæn rəhan min netəmim kəmotoor ilat mihin nəhlan, kæn netəmim rafin kəmotəpələh.

¹⁶ Kæn Iesu təmos piret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kæn matəfak kəm Uhgîn o nagwənən, kæn məmkas matos-ipən kəm rəhan min netəmim məmæ okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷ Kæn netəmim rafin kəmotagwən motuwîn narpilat tasis. Kəmotapəs nimismisi nagwənən, kæn netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir.

Pita tæmən məmæ

Iesu in Kristo

(Mat 16:13-20; Mak 8:27—9:1)

¹⁸ Kæn nian kit, Iesu ne rəhan min əm kotatig, kæn Iesu tatəghat kəm Uhgîn e nəfakən. Kæn in tæmətapəh olat məmæ, “?Netəmim koatəghat-in io məmæ io pah?” ¹⁹ Mæto kotən məmæ, “Nean koatən məmæ ik Jon Baptais. Kæn neen koatən məmæ ik ien Elaija. Kæn neen koatən məmæ ik ien kit rəha Uhgîn aupən ikin itəm tinəmegəh min.” ²⁰ Kæn Iesu tæmətapəh olat məmæ, “?Mæto itəmat nakotəmæ pah u io?” Kæn Pita tæmən məmæ, “Ik Kristo itəm Uhgîn tæmən məmæ otahl-ipa.”

²¹ Məto Iesu təməni-iahau əskasik ilat məmə okəsətən-iarəpən nəghatən min əh kəm netəmim. ²² Kən in təmatig mən min kəm rəhan min netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natimnat tepət. Kən netəm-iasol min rəha noanol rəha İsrəl, ne pris asol min, ne iagəfun min rəha Lou, ilat okotəuhlin mantaalat kəm io, kən motohamnu io, kən ekimis. Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgın otol ekəmegəh min e nımisən.”

²³ Kən Iesu təməni-ıpən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atıp in, kən e nian rafin in otəkəike mıləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io, ²⁴ məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, kən in otos nəmegəhən lilin. ²⁵ ?Okəmə suah kit tatos rafin natimnat rəha nətueintən u, kən otimis ron, in otıləs nat wir naka? ²⁶ Okəmə nətaulis-in io mətaulis-in min rəhak nəghatən, kən Nəti Etəmim in otaulis-in min ik e nian itəm in otatuwa e nəpətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ne nəpətən əhag-əhag ne nəsanənən rəha Tata rəhan ne nagelo min itəm kotasim. ²⁷ Məto iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, itəmat nəen itəm nəkoatətul ikin-u, uarisig nəpanotimis məto nəkotaupən motehm nərəməğəən rəha Uhgın.”

Iesu ne Moses ne Elaija
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Uarisig e nəghatən əh rəha Iesu, kən iuəhkır nian eit tınuwa minuwın rəkis, kən Iesu təmit Pita, ne Jon, ne Jemes kəmotuwın əpəh ilis e nitot məmə okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. ²⁹ Kən e nian in təmatəfak, kən rəhn-kapə tınuwa minol pisin, kən napən rəhan təmuwa məruən matıpıt-ıpıt. ³⁰ Kən əmun Moses ne Elaija kəmuət-arəpa muətul mətəhaləghat iləhal Iesu, ³¹ kən nəhag-əhagən asol kit təmasiə mıtələu elau, kən katəhaləghat-in nımisən rəha Iesu əpəh Jerusalem itəm otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan.*

³² Məto Pita ne təs mil, napılən tinos rəkis iləhal, kən kəməhalapıl məsin. Məto nian kəməhalaiir, kəməhalehm nəhag-əhagən asol titələu e Iesu, kən kəməhalehm Moses ne Elaija katuətul iləhal Iesu. ³³ Kən nian suah mil kınətuagım minatian isəu o Iesu, kən Pita təməni-ıpən kəm Iesu məmə, “Tərəməğə, təwir məmə itiməhal etəhalatig ukın-u. Pəs ekəhaliləkin makeen kisil, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” Məto in təmatəghat əpnəpın əm, təsitunən məmə nəghatən naka in tatən. ³⁴ Kən e nian in təmatəghat əh, nımal napuə təmuwa malpin ilat, kən nian napuə təməfətain iləhal, kəməhaləgın kəməhaləgın. ³⁵ Kən ilat kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən e nımal napuə, tatən məmə, “Inu nətik itəm io emitəpun. !Əhalətəlig-in wir!”

³⁶ Nian kınəto rəkis nəwia Uhgın təməghat un, kən Pita ne Jon ne Jemes kəməhaləplan əm Iesu. Kən e nian min əh, kəsəhalənən natimnat min əh kəm suah kit min, kəsəhaləghat-inən natimnat min u itəm kəməhaləplan.

Iesu təməni-iarəp narmın rat e suakəku kit
(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)

³⁷ Kən kəmən lawıg in, nian Iesu ne rəhan etəmim mıləhal kəmotisi-pər ilis e nitot moteiuaiu-pa, kən motehm netəmim tepət kəmotuwa ron. ³⁸ Kən netəm

9:22: Luk 9:44; 18:32-33 **9:23:** Mat 10:38; Luk 14:27 **9:24:** Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25 **9:26:** Mat 10:33; Luk 12:9 * **9:31:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “kən katəhaləghat-in nian in otiet magım əpəh Jerusalem.” **9:31:** Luk 9:22 **9:32:** 2 Pita 1:16-18
9:35: Luk 3:22

min əh kit təmaun-in əfəməh İesu məmə, “İakolkeike məmə nakuwa masitu e rəhak suakəku iərman, məto-inu in noanahli iouen kitiaə əm. ³⁹ Nian tərət, narmın rat kit tatuwa lan, kən mol in tətəgət pik, kən mol nıpətın tətasiəp-asiəp matol matol, nahui noan ruən min kotiet, kotahmen əm e sop. Narmın rat əh tətərəkın pik in, kən mətaskalim in, iuəhkır təsapəsən in. ⁴⁰ Kən io emətapəh o rəham min netəmim məmə okotəhg-iarəp narmın rat u, məto okol kəsotəhg-iarəpən.”

⁴¹ Kən İesu in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İtəmat netəm roiu ne, rəhatəmat nahatəən tikə. Kən rəhatəmat nətaligən təsətuatıpən. Enərou-in itəmat. ? Oekatig kitat min itəmat nian kuwəh? İt nətım muwa ukin-u.”

⁴² Kən nian suakəku u təmatuwa əh o İesu, kən narmın rat təmahtıgəpıs tıet morin-pən e nısip, mol nıpətın tətasiəp-asiəp. Məto İesu təməghat əskasık kəm narmın rat un, kən məhg-iarəp narmın rat tıet, kən mol suakəku təwır. Kən təmos-ıpən suakəku tıtəlıg-pən mehm rəhan tata.

⁴³ Kən ilat rafın, narmılat təmiwıg o nəsanənən asol rəha Uhgın. Məto nian netəmim narmılat təmiwıg o natımınat rafın itəm İesu təmol ilat, kən in təmən-ıpən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁴ “Otos nəghatən u tatıte mamnım e nıkitəmat kən məsotaluınən. İo Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmı tıkimır mın rəhak.” ⁴⁵ Məto rəhan min netəmim kəsotıtunən nıpətı nəghatən u məto-inu Uhgın təməhluaıg-in nıpətı nəghatən u məmə ilat okəsotıtunən, kən ilat kınotaulıs-in nətapəh-inən nıpətı nəghatən u o İesu.

*?Pah in iahgın etəm keike?
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)*

⁴⁶ Kən netəmim rəha İesu koatol nıkilat min məmə pah in iahgın etəm-iasol, etəm keike taprəkıs-in ilat. ⁴⁷ Məto İesu təmitun rəhalat nətalıgən min, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nıkalın, ⁴⁸ kən tən-ıpən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit, nıkin tagien məmə otos suakəku kit mehm wır, kən in tatol mın-nəhlan e nərgək, kən in təhmen-pən əm məmə in tatos io, mətehm wır io. Kən etəm tatos io e nıkin agien, in tatos Uhgın itəm təməhl-ıpa io. İnu nıpahrienən məto-inu etəm tatos-ıəhau in ləhau agın, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən məmə, “İərəmərə. İtəmat emotehm suah kit tətəhg-iarəp narmın rat mın e nərgəm, kən emotən-ıəhau məmə otəsöl wəkən məto-inu sənəmə in rəhatat kit etəmim.” ⁵⁰ Məto İesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Əsən-ıəhauən in məto-inu, okəmə suah kit təsölən tıkimır itəmat min, kən in iolıtəmat.”

Netəm Sameria neen nıkilat təməsagienən o İesu

⁵¹ Kən tınuwa iuəhkır o nian itəm Uhgın otos İesu lan muwın əpəh e nego e neai, kən İesu təmən-ıpən atıp kəm in məmə otəkəike muwın İerusalem, kən nat kit tikə məmə otahtosıg-in. ⁵² Kən in təməhl-ıpən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaıpın-in motuwın əpəh latuənu kit Sameria məmə okotol əpən-əpən rəhan. ⁵³ Məto netəm əh-ıkın əh, kəsotolkeikeən məmə in otuwın matıg iməlat ıkın məto-inu, ilat kotıtun wır məmə tatuwın İerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etəmim mıl, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natımınat min əh, kən kəmuən məmə, “?İərəmərə, nakolkeike məmə ekuəun-in nıgəm tısipən əpəh ılıs e nego e neai meıuəı muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Məto İesu təmeırəır məhəı ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwın mın latuənu pısın kit mın.

9:44: Luk 9:22 9:45: Luk 18:34 9:46: Luk 22:24 9:48: Mat 10:40 9:50: Mat 12:30; Luk 11:23 † 9:54: Naoa oas min neen rəha Oltesteman katılpin nəghatən u məmə, “təhmen e Elaija.” Afın-tu 2 King 1:9-16 9:54: 2 King 1:9-16

*Netəmim neen kəmoatən məmə okotuarisig-in Iesu
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kən e nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək moatuwin e suatip, kən suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekuarisig-in ik, ikin pəhruən onəkuwin ikin.”

⁵⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupin min, rəhalat nīpəg tatig məmə okotapil ikin. Kən mənig min, nīmaalat tatig məmə okotapil ikin. Məto io Nəti Etəmim, nīmə rəhak tikə o napilən.”

⁵⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah kit min məmə, “Wa, kilau min ik, muwa ik rəhak etəmim.” Məto suah un tən-ipən məmə, “Iəramərə, awi. Egəhan-in io ekuwin pitən mitənim rəhak tata.” ⁶⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kinotimis rəkis e nīkilat, koatitənəm atip ilat min. Məto ik, uwin mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgīn.”

⁶¹ Kən kit min tatən məmə, “Iəramərə, ekətəu-pən ik muwa io etəmim rəham, məto awi, apəs pitən ekitəlig-pən min imak ikin mauiatipin rəhak min netəmim.”

⁶² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah kit tətouən matol wək rəha Uhgīn, məto rəhan nətəligən tatuwin o nat pisin pisin min neen, kən suah u təsahmen-pənən məmə Uhgīn otərəmərə lan.”

10

Iesu təmahl-ipən rəhan netəmim sepinte-tu kotamnus-iarəp namnusən təwir

¹ Uarisig e natimnat min əh, Iəramərə təmitəpun rəkis sepinte-tu netəmim neen min rəhan, kən təmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwin e taon min ne ikin min neen min itəm Iesu təpanuarisig muwin ikin.

² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Otəplan-tu! Nagwənan tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan. ³ Otuwin, məto nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwīn tahmen-pən e sipsip əlkələh min itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupin min. ⁴ Kən onəkətosən kətim əkəku rəha mənī, ne kətim, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.

⁵ “Nīmə naka itəm onəkotuwīn ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘! Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’ ⁶ Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham nəfəkən otuwa mōl nīpahrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Məto okəmə etəm tol nəhlan tikə, kən noa rəham nəfəkən otitəlig-pa min ron ik. ⁷ Kən otətig əm e nīmə kitīəh əm, sotapilən e nīmə pisin pisin min. Kən nagwənan naka itəm okoatos-ipinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ipinə, otənim. Məto-inu in tətəuatip əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətəuatip məmə in otos nətəuən lan.

⁸ “Nian itəmat nakotuwīn taon kit, okəmə nīkilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənan naka itəm koatos-ipinə kəm itəmat, ⁹ kən otol-wir netəmim itəm koatimis motətig ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəmərəən rəha Uhgīn tatuwa iušəkir otəmat.’ ¹⁰ Məto okəmə nakotuwīn e taon kit, kən netəmim nīkilat təsəgienən otəmat, kən otuwīn motaliwək e suatip asol min, kən motən məmə, ¹¹ ‘Nīmoulul rəha nīsip itəm tətətig e nelkītimat, ekoatoahapispis rəkis, in nəmtətin tətəgəgun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgīn təmapəs itəmat. Məto nəkotəkəike motitun məmə nərəmərəən rəha

Uhgin tinatuwa iuahkir rækis.' ¹² Kæn iatæn nîpahrienæn kæn itæmat mæmæ, Uhgin otol nalpînæn asol kæn ilat taprækis-in nalpînæn ræha taon rat æh Sotom aupæn."

¹³ "Itæmat netæm Korasin, kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat! Itæmat netæm Petsæta, kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat! Mæto-inu emol pap nat pispis tepæt e taon mil ræhatæmat! Kæn okæmæ emol natimnat min æh æpæh Tæa ne Saeton aupæn, okol netæmim æh-ikin æh kæmotæuhlin ræhalat nætæligæn e nolæn rat min, kæn ilat kæmotuwîn e natimnat rat motuwîn moatæpælæh e næmpat e nigæm motægætun mæmæ koatæto tærat ægin o ræhalat nolæn rat min. ¹⁴ Mæto e nian æh itæm Uhgin otol nalpînæn kæn netæmim, nalpînæn ræhatæmat in otæskasik, maprækis-in nalpînæn ræha netæm Tæa ne Saeton aupæn ikin. ¹⁵ ? Kæn itæmat netæm Kapaneam, nikitæmat tæht mæmæ Uhgin otilæs-ipær itæmat e ikin ræha nisaiiæn æpæh e nego e neai? !Kæp! Mæto Uhgin otilæs-iæhau itæmat nakotuwîn læhau ægin, ikin itæmat onækotaulis ikin."

¹⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ræhan min mæmæ, "Netæmim itæm koatætælig-in itæmat, koatætælig-in io. Kæn netæmim itæm koatæuhlin mæntaalat kæn itæmat, koatæuhlin mæntaalat kæn io, kæn netæmim itæm koatæuhlin mæntaalat kæn io, koatæuhlin mæntaalat kæn suah u itæm tæmahl-ipa io."

Netæmim ræha Iesu sepinte-tu kæmoatitælig

¹⁷ Kæn netæmim min ræha Iesu ilat sepinte-tu kæmotitælig-pa min, kæn nikilat tætagien moatæn kæn Iesu mæmæ, "!Iæræmæra, nat ænpærin narmîn rat min, mæto nian itæmat ekotægæt e nærgæm, kæn ilat koatol næwiatimat!" ¹⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, "Io emehm Setan tæmisi-pær ilis e neai meiuaiu tahmen-pæn e nîpîtæn. ¹⁹ Otætælig-tu. Io enos-ipînæ rækis næsanænæn kæn itæmat, inæh itæmat nækotitun neguætainæn sinek min ne skopion* min. Kæn næsanænæn itæm iatos-ipînæ kæn itæmat, in taprækis-in næsanænæn ræha tikimîr ræhatat, Setan. Kæn okol nat kit tæsærækinæn itæmat. ²⁰ Inæh nîpahrienæn. Mæto næsotagienæn mæmæ narmîn rat min koatol næwiatæmat, mæto otægien æm mæto-inu Uhgin tæmæte rækis nærgitæmat æpæh e nego e neai."

²¹ Kæn e nian æh, Iesu nîkin tætagien pik e nægienæn itæm tatisi-pæn e Narmîn Ræha Uhgin, kæn in tæmæfak mæn mæmæ, "Tata Uhgin, ik Iæræmæra ræha natimnat rafin ilis e neai ne læhau e nætueintæn. Iatænwiwi ik mæto-inu næmæhluaig-in nîpæti natimnat min u e nigænæmti netæmim itæm kotenatig motitun wir nat. Kæn næmol-aræp kæn netæmim itæm kotahmen-pæn æm e nisualkælæh mæmæ okotitun wir. Æwæh, Tata, inu nat kit itæm nakolkeike."

²² Kæn Iesu tæmætækæike matægæt kæn ilat mæmæ, "Ræhak Tata tæmegæhan-in-pa rækis natimnat rafin e nelmæk. Tata æm titun Netin. Kæn Nætîn æm ne netæmim neen, ilat min æm kotitun Tata. Ilat u netæmim itæm Nætîn tæmîtæpun ilat mæmæ in otol-aræp Tata ræhan kæn ilat."

²³ Kæn Iesu tæmeirair mægæt æm kæn ræhan min netæmim mæmæ, "!Nækotatig e næwiræn pahrien mæto-inu itæmat nakoatehm e nigænæmtitæmat natimnat min æh! ²⁴ Iatæn kæn itæmat mæmæ, aupæn ikin ien min tepæt, ne kig min tepæt, kæmotolkeike pik mæmæ okotehm natimnat min u itæm itæmat nakoatehm, mæto kæmæsotehmæn. Kæn ilat kæmotolkeike mæmæ okotæto natimnat min itæm nakoatæto, mæto kæmæsotætoæn."

Iesu tæmuah nimaa næghatæn e etæm tæwir kit ræha Sameria

10:11: Wæk 13:51; 18:6 **10:12:** Jen 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 **10:15:** Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 **10:18:** Aes 14:12; Nol Æpæn 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Æpæn 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupæ ækaku kit itæm tætakioah e nîmæptæn. Tatus itæm, kæn titæhmæ titahma, taprækis-in milpat o timar. **10:20:** Fil 4:3; Nol Æpæn 3:5 **10:22:** Jon 3:35; 10:15 **10:24:** Mat 11:25-27; 13:16-17

²⁵ Kæn e nian əh, ienatig kit e Lou tæmætul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu mæmə otehm-tu okəmæ Iesu in tenatig wir o kəp. In tæmən mæmə, “?Iəgətun, oekahro min-nulan mos næmegəhən lilin?” ²⁶ Kæn Iesu tæmən-ipən kəm in mæmə, “?Lou rəha Moses tatən mæmə naka? ?Nian ik nətəfin, kæn nīpətīn tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kæn suah un tən-ipən mæmə, “Onakəkəike molkeike Iərəmərə rəham Uhgīn e nīkim rafīn, ne næmegəhən rafīn rəham, ne nəsanənən rafīn rəham, ne nətəligən rafīn rəham; kæn molkeike mīn ik mīn neen tahmen-pən əm mæmə nakatolkeike atip ik.”

²⁸ Kæn Iesu tən-ipən kəm in mæmə, “In ətuatip un. Okəmæ nakatol nəhlan, kæn ik onakos næmegəhən lilin.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm mæmə otəgətun rəhan nolən mæmə in etəm ətuatip, kæn in tæmətəpəh o Iesu mæmə, “?Məto pah mīn u ilat io mīn neen?”

³⁰ Kæn Iesu tən-ipən kəm in mæmə, “Suah kit tæmīet Jerusalem kæn maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kæn e suatip, iakləh neen kəmotaskəlīm motəmki-rəkīs rəhan natīmnat, kæn motoh kələhəu timiseah mətəməhl e suatip, kæn kotagīm motəpəs.”

³¹ Kæn təpəwir əh, pris kit tatitəp suatip əh matuwa, məto nian in tæməplan suah əh, in tæmaliwək mawīlək-in matuwīn. ³² Kæn Lifaet† kit titəp mīn əm suatip kitīəh muwa, kæn nian tæməplan suah əh tətəməhl, in tæmol əm nat kitīəh mīn mawīlək-in. ³³ Məto etəmīm kit rəha Sameria, itəm koatol tikīmīr ilat netəm Isrel, in mīn titəp suatip əh matuwa, kæn məplan suah əh tətəməhl. Nian tæməplan, nīkin tətəhmə ron, ³⁴ kæn tæmaliwək muwīn iuəhkīr ron, mafəl rəhan nīməgəm mīn e oel ne wain, kæn malpin wir ilat. Kæn təmīləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kæn mīləs mīan əpəh e hotel mətəhm wir. ³⁵ Kæn kəmən lawīgīn, in təmos mənī neen‡ muwīn mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kæn mən-ipən kəm in mæmə, ‘Onakatehm wir suah u, kæn okəmæ nəkətuatīn rəham neen mənī, kæn onakən-īpa kəm io nian ekītəlig-pa mīn, pəs io ekos-īpinə nitain.’ ”

³⁶ Kæn nian Iesu tīnol namnun nəghatən u, kæn tæmətəpəh o ienatig e Lou mæmə, “?E rəham nətəligən, suah mīləhal əh, nəkītun mæmə iləhal pah təmol təwir kəm suah əh kəmoh, tahmen mæmə in in kit?” ³⁷ Kæn ienatig e Lou tæmən-ipən mæmə, “Etəmīm itəm in təmasəkītun suah əh.” Kæn Iesu tən-ipən kəm in mæmə, “Ita. Ik uwīn mol mīn tahmen-pən əm mæmə inu suah əh təmol mihīn ne.”

Iesu təmuwīn latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmīm kotaliwək e suatip, kæn kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kæn pətən kit, nərgīn u Mata, təmos Iesu e nīkin agien muwīn əpəh e rəhan nīmə. ³⁹ Pətən əh, pian kit əh-īkin, nərgīn u Meri. Kæn Meri təmuwa matəpələh iuəhkīr o nelki Iərəmərə matətəlig-in nəgətunən mīn rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwīn pik o nolən nagwənən, kæn wək tinatoh in. Kæn təmuwīn o Iesu mən-ipən kəm in mæmə, “?Iərəmərə, tahro? ?Nīkim təht mæmə tətəuatip əm, o kəp, mæmə pətən u piak təsasitūn lak ne o nolən wək u, kæn io pīsīn əm iatol? Ahl-īpa mæmə otuwa masitū lak.” ⁴¹ Məto Iərəmərə tæmən-ipən kəm in mæmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pikən natīmnat mīn

10:25: Mat 22:35-40; Luk 18:18 **10:27:** Dut 6:5 **10:27:** Lev 19:18 **10:28:** Lev 18:5

† **10:32:** Lifaet, ilat netəmīm mīn u kotasitū e pris mīn e wək rəhalat, kæn koatol wək pīsīn pīsīn mīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. ‡ **10:35:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mæmə, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitīəh, kæn katətou-in tenarius kitīəh. **10:39:** Jon 11:1; 12:2-3

tepət nəhlan. ⁴² Məto nat kitiah əm in nat keike, kən Meri in tinitəpun rəkis nat u itəm in təwir taprəkis, kən okol io esiləs-irəkisən nat əh ron.”

11

Iesu təmatəgətun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən (Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu təmatəghat kəm Uhgın e nəfakən əpəh ikin kit. Kən nian təmol nammun rəhan nəfakən kəm Uhgın, kən rəhan kit etəmim təmətapəh ron məmə, “Tərəməyə, əgətun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən, təhmen-pən e Jon Baptais in təməgətun mihın rəhan mın.”

² Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, onəkotən məmə, Tata Uhgın, nərgəm in ilis agin, pəs netəmim okotisiai-in.

Pəs rəham nəramərəən tuwa matig. ³

Nian rafin, os-ipa nagwənən kəm itimat təhmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat mın məto-inu itimat esotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat mın rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

Kən segəhan-inən itimat ekotuwin ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm məta oekotakia motol təfagə rat.’”

⁵⁻⁶ Kən təməni-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapin, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkol naka? Onəkuwin e nimə rəha ik kit, kən məni-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsin, kən ekos muwin magwən suah kit lan itəm təmisi-pən isəu muwa imak ikin roiu lapin, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’ ⁷ Kən in otuhalpin-pinə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwin, səhgiirən etimat, enotapil rəkis itimat rəhak nisualkəh. Okol esətul mınən mos-ipinə nagwənən kəm ik.’ ⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnəpin ik in kit, məto suah un təsolkeikən məmə in otos-ipinə nagwənən kəm ik. Məto iatən nıpahriənən, nian nakatəkəike matətapəh ron, kən in otətul mos-ipinə natimnat rafin kəm ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm mın in itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

¹¹ “Itəmat tata mın. ?Itəmat kit, nian nətin tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹² ?O nian in tatətapəh-in noanahli-mənig, məto in tatos-ipən skopion? * !Kəp! ¹³ Nat əpnəpin itəmat netəm nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wir mın kəm nenətətəmat mın. Məto Tata Uhgın əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahriənən, in otos-ipən Narmın Rəhan kəm netəm mın u itəm koatətapəh-in ron.”

Netəmim neen kəmoatən məmə Iesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan (Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

¹⁴ Kən e nian kit, suah kit əh-ikin itəm narmın rat tətətig lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-iarəp narmın rat əh, kən suah əh təmətuouən mətəghat, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron. ¹⁵ Məto netəmim mın əh neen koatən məmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rəha narmın rat mın, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə in otəhg-iarəp narmın rat mın e netəmim.” ¹⁶ Kən netəm pisin neen mın kəmotətapəh o Iesu

məmә in otol-tu nat pispis kit e nəsənənən itəm tatisi-pən e nego e neai məto-inu, ilat kotolkeike məmә okotitun-tu məmә Iesu in etəmim pah.

¹⁷ Məto Iesu tinitun rəkis nətəligən min rəhalat, kən təmən məmә, “Okəmә netəmim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri, kən nərəmərən otisə mikə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmә netəmim lan koatoor ilat min, kən okotərəkin agin-əh latuənu u. ¹⁸ ? Kən okəmә netəmim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nərəmərən otətətig? İatən min-nulan məto-inu nakoatən məmә iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsənənən rəha Pielsepul. ¹⁹ ? Kən okəmә io, iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsənənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim, ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsənənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəghatən məmә in neıueıuəən. ²⁰ Məto okəmә io iatəhg-iarəp narmin rat min e netəmim e nəsənənən rəha Uhgın, kən tatəgətun məmә nərəmərən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²¹ “Nian etəm rəhan nəsənənən tēpət tətəmik natimnat rəha nəluaginən, tatətul matip matehm wir rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotətig wir əm.

²² Məto nian etəm pisin kit min itəm rəhan nəsənənən taprəkis-in in, otuwa muəmou mətian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha nəluaginən itəm təmələhəu-pən rəhan nətəligən lan, kən in otoor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan min netəmim.

²³ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimır. Kən etəmim u itəm təsərgətəinən sipsip min, in tatol ilat kotəgim atit.”

²⁴ Kən Iesu təmən məmә, “Nian narmin rat tatiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kika-kikə ikin nəhau tikə lan matəgəs-in ikin otameg ikin, məto təsəplanən. Kən in tətən məmә, ‘Pəs ekıtəlig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin aupən.’ ²⁵ Kən nian in tatitəlig-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wir, kən natimnat rafin koatis wir. ²⁶ Kən in otuwın mit min narmin rat sepin min motuwa itəm kotərat kotəprəkis-in in. Kən okotuwın min imə motətig e nəmegəhən rəha suah u. Kən suah u, aupən rəhan nəmegəhən tərat, məto roıu tınərat pik agin-əh.”

²⁷ Nian Iesu tatən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmә, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm pəfan itəm təmemək-in ik, kən mətapinahin ik.”

²⁸ Kən Iesu təmә, “Nıpahrienən, məto Uhgın otawte-in rəhan nəwirən taprəkis kəm netəmim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Kən nian netəmim kəmotuwa məmә okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tēpət məsin min, kən Iesu təmә, “İtəmat netəm roıu ne, itəmat nol təfagə rat agin. İtəmat nakotolkeike məmә nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okol Uhgın təsəs-ıpinənən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgın otos-ıpinə nəmtətin kitıəh əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona. ³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwın o netəmim rəha taon u Nineva aupən, e nolən kitıəh min əm, io Nəti Etəmim ekuwa nəmtətin rəha netəmim u-roıu ne. ³¹ Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwin rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmә itəmat netəm nakotərat. Otıtun nənən nəhlan məto-inu, in tənıet e nıkalın nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmә otəto nəghatən rəha Kig Solomön itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa. ³² Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhgın otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən məmә

itəmat nəmotol nolən tərat. Kən ilat kotitun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat min rəhalat. Kən roiu, suah kit ikin-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”

Nəhag-əhagən rəha lait

(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tatəhluəig-in, o tətaii-pən e nipəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nig rəha lait məmə netəmim itəm okotuwa e nipəg noa nimə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natimnat. ³⁴ Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nipətim. E nian niganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nipətim tərtoah e nəhag-əhagən. Məto nian niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nipətim tərtoah e napinəpən.† ³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wir məmə nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napinəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in tərtoah wir e nəhag-əhagən, napinəpən in otikə agin lam, kən nəhag-əhagən in tətasiəgəpən wir rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpən ik.”

Iesu təməghat əskasik kəm Farisi min ne iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu təməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in məmə okian muəgwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmaliwək muwin əpəh imə matəpələh e nikali tepil o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmin təmiwig nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pitən e nelmin uarisig təpanəgwən.

³⁹ Kən Ierəmərə təmən kəm in məmə, “Itəmat Farisi min, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaikuas elat əpəh ihluə əm, məto əpəh e nipəgnoalat, kotapin. Itəmat nakotərtoah e naumisən ne nərətən. ⁴⁰ !Itəmat nakotalməl pik! ?Nikitəmat tətəht o kəp məmə, Uhgın itəm təmol nipətitəm, in təmol min nikitəm? !Əwəh! ⁴¹ Məto otos-ipən kəm ian-rat min e nikitəmat agien, kən natimnat rafin ihluə ne imə kotətuatip motəwir.

⁴² “!Məto itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəpən wir nimismisi Lou min, tahmen e tait rəha nimali nig min itəm nəmiəwilat tatəpien o nolən nagwənən. Məto nakotəuhlin məntaatəmat o nat asol min rəha Lou, inəh nəsotolən nat itəm tətəuatip min kəm netəmim, kən məsotolkeikeən Uhgın. Nəkotəkəike motol nolən wir min asol əh, kən məsotaluinən nətəpən wir minən nimismisi Lou min rafin.

⁴³ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu nakotolkeike məmə onəkotuwın motəpələh aypən e nimə rəha nuəfiminən. Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nelmilat kəm itəmat o nisaiiən itəmat.

⁴⁴ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu itəmat nəkotahmen e suwit itəm kotəmkimik, məto kəsitun ətuatipən məmə in hiə, kən netəmim kotaliwək pikən lan motəruru, motol rəhalat nəmegəhən tətəmkimik.”†

11:32: Jona 3:5-10 **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nikim tagien o nasituən netəmim e rəham məni. Kən nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit. Nipətin kit min rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, rəham nətəlgən kitəh əm o Uhgın. † **11:44:** Lou rəha netəm Isrel tatən məmə, okəmə suah kit otek etəm təmimis, kən in tamkimik e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəike motol mak wir e ikin rəha suwit min məmə netəmim kəsotaliwək pikən lan.

⁴⁵ Kæn iægætun kit ræha Lou tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun. Nian nakatæn næghatæn min u, kæn tatarækin min itimat.”

⁴⁶ Kæn Iesu tæmæ, “! Iægætun min ræha Lou! Nahmææn asol otuwa otæmat mæto-inu, itæmat nakoatælin-pær nat figæm min itæm tiækis mæmæ netæmim okoatæmik. [§] Mæto næsotasituæn mæsin e noanelmitæmat mæmæ onækotasitu elat o næmikæn natimnæt min æh.

⁴⁷ “Nahmææn asol otuwa otæmat mæto-inu æpæh e suwit min ræha ien min ræha Uhgîn aupæn, nakoatilækin nimæ wir min, kæn nakoatæn mæmæ nakoatisiai-in ilat. Mæto nakoteiuæ. Tipitæmat min æm kæmotohamnu ilat. ^{*}

⁴⁸ Inæh itæmat nakoatæn-iaræp mæmæ nakotegæhan-in natimnæt min æh itæm tipitæmat min kæmoatol aupæn, inæh kæmotohamnu ien min, kæn itæmat nakoatol namnun e ræhalat wæk nian nakoatilækin suwit min ræhalat.

⁴⁹ “Kæn o nat æh, Uhgîn itæm tenatig tæmæn mæmæ, ‘Io ekahl-ipæn ræhak ien min ne aposol min kotuwîn motæghat kæm ilat, kæn ilat okotitæp motol næratæn kæm neen, kæn motohamnu neen.’ ⁵⁰ Tol næhlan, Uhgîn otakil itæmat tahnen mæmæ itæmat æm næmotohamnu ien min rafin ræhan, kæn in otol nalpînæn kæm itæmat o nimisæn ræhalat, ilat itæm kæmotatig e nætuounæn ræha nætueintæn mætoarus-pa u-roiu, ⁵¹ ien min rafin itæm kæmotohamnu tætuoun e Epel mætoarus-pæn Sekaræa, itæm tæmimis e Nimæ Ræha Uhgîn ilugin e olta ne nimæ. [†] Nipahrienæn, itæmat roiu ne, Uhgîn otol nalpînæn kæm itæmat.

⁵² “Itæmat iægætun ræha Lou, nahmææn asol otuwa otæmat mæto-inu suatip kit æh-ikin itæm tatægætun nat naka itæm Uhgîn tolkeike. Itæmat nækotitun suatip æh, mæto nakotæhluaig-in mæmæ netæmim kotæruu. Itæmat nækæsotætu-pænæn, kæn nakahtosisg-in netæmim mæmæ ilat min kotæruu nætæu-pænæn.”

⁵³ Nian Iesu tæmiet e nimæ æh minataliwæk matuwîn, kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min, nemæha tæmol ilat. Tætuoun e nian æh, kæmotuwa ræhan tikimî min. Koatærakin-pæn næghatæn æskasik tæpæt kæm in ⁵⁴ mæmæ okoteam-in nipægnæmtin neen e næghatæn ræhan itæm tæsahmenæn.

12

Næghatæn min ræha nem æskasikæn (Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

¹ Kæn e nian æh, netæmim tæpæt kæmotuwa kitiaæ, okol kafin kæruru. Mæto netæmim tinepæt pik, kæn moatæhg-irækis-æhg-irækis ilat min. Kæn Iesu tæmætuoun matæghat kæm ræhan min netæmim mæmæ, “Itæmat, nakoatæto itæmat o is ræha Farisi min, is u in nolæn ræhalat itæm ræhalat nænæn tæwir, mæto nikilat tæmkimik. ² Natimnæt itæm etæmim tatol anion, Uhgîn tæpanilæs-iaræpa tagæhag ikin. Kæn natimnæt itæm etæmim tatæhluaig-in, kæn Uhgîn tæpanilæs-iaræpa, netæmim okotæplan. ³ Natimnæt itæm nakoatæn e napinæpæn, kæn netæmim okotæto e nærauigæn. Kæn natimnæt itæm nakoatæn anion e nipægnæna nimæ, kæn netæmim kæpanotæn-iaræp ihlua, netæmim rafin okotæto.

⁴ “Ræhak min netæmim, ekæn kæm itæmat mæmæ, æsotæginæn netæmim itæm kotitun nohamnuæn nipætætæmat, mæto uarisig, okol kæsotol minæn nat kit tærat kæm itæmat. ⁵ Mæto iatæn-iaræp etæmim u kæm itæmat itæm tætuatip mæmæ onakoatægin. Onækotækæike motægin Uhgîn, mæto-inu nian in otæhamnu suah kit, in titun nærakin-pænæn in e nigæm asol. Æwæh, nipahrienæn, ekæn

[§] **11:46:** “Nat figæm” itæm Iesu tatæghat-in, in lou ælkælæh min tæpæt tæpæt ræha noanol ræha Isrel.

^{*} **11:47:** Iesu tatæhai Farisi min mæto-inu koatæn mæmæ koatisiai-in ien min aupæn. Mæto ilat kæsotolæn natimnæt itæm ien min kæmoatæn. [†] **11:51:** E Naoa Ræha Uhgîn æpæh e Oltesteman, Epel in ien aupæn agin, kæn Sekaræa in namnun. Afîn-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22. **12:2:** Luk 8:17

kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgın. ⁶ Məniḡ əlkələh mın, katol-salim-in ilat tepət nəmtin məni əkəku əm, məto Uhgın təsaluvin aḡin-əhən kit. ⁷ Əsotəḡinən, məto-inu Uhgın tolkeike itəmat taprəkis-in məniḡ mın tepət. Nipahrienən, Uhgın təmafin mitun wir noanutəmat rafin.

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e niḡanəm̄ti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io mın ekən-iarəp e niḡanəm̄ti nagelo mın rəha Uhgın məmə in rəhak etəmim. ⁹ Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e niḡanəm̄ti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e niḡanəm̄ti nagelo mın rəha Uhgın məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgın otafəl rəkis rəhan təfəḡ rat. Məto etəmim itəm tətəghat rat e Narmın Rəha Uhgın, okol Uhgın təsafəl rəkisən rəhan təfəḡ tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfim̄inən, ne e niḡanəm̄ti iəməmə mın, ne netəm-iasol mın məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotəhro mın-nulan kuhəlpin rəhalat nəghatən, ¹² məto-inu e nian ətuatip əh, Narmın Rəha Uhgın otəḡətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onəkotəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm mın əh kit təməni-ipən kəm Iesu məmə, “Təḡətun. Tata rəhak tınimis rəkis. Awi, uəh niki piak məmə otoor natimnat rəha tata rəhatimlau məmə otos-ipa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Məto Iesu təməni kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəliḡən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natimnat.” ¹⁵ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wir itəmat. Otəhtosig-in wir itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis mın, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nipətin tepət. ¹⁷ Kən təməni-ipən atip kəm in məmə, “?Oekəhrol mın-nulan, məto-inu rəhak nimə mın kinəsotəhmenən məmə ekəlin-pən niḡak nagwənən mın lan?”

¹⁸ “Kən in təməni məmə, “Təwir məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə mın u, kən ekiləkin nimə neen mın itəm iahḡin məsin. Kən ekəlin-pən niḡak nagwənən, ne rəhak nautə mın ikin. ¹⁹ Kən ekitin nənən məmə, rəhak natimnat tepət tepət təhmen o nup tepət. Kən roiu ekameḡ, mətagwən, matənim, kən matəto nāḡienən təwir əm nulan matuwın.”

²⁰ “Məto Uhgın təməni-ipən kəm in məmə, “!Ik ialmə! Roiu əm lapin, onakimis. ?Okəhrol rəham natimnat u tatəməhl nəməḡətəin?”

²¹ Kən Iesu təməni məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm kətgətəin nautə tepət məmə in rəhalat, məto nikin təsəht pikən nolən wir mın itəm Uhgın tolkeike.”

Əsotətəliḡ pikən natimnat rəha nipətitəm

(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Kən Iesu təməni kəm rəhan netəmim mın məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəliḡ-in pikən natimnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəliḡ-in pikən natimnat rəha nipətitəmat məmə onəkotuwın-in natimnat naka. ²³ Əsotətəliḡ-in pikən məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nipətitəmat taprəkis-in napən mın rəha nuwın-inən. ²⁴ Otəplan-tu məniḡ mın, ilat kəsotasumən, kən məsotəuləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətagwən

ilat. !Məto Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min! ²⁵ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiah əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Məto okəmə itəmat nəsotitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, təhro nakoətəlig-in pik natimnat pisin pisin min e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. İlat kəsotul wəkən, məsotəhlan rəhalat napən. Məto ekan kəm itəmat məmə aupən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwirən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitiah əm, kən olawigin, netənim kotaan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netənim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwirən məmə nikitəmat tataht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nəkotegəs-in nagwənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikan natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotəhatətəən e Uhgın, ilat koatəgəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Təta in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nəkotəlig-in pik natimnat rəha nəməmə rəha Uhgın motol tətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsotəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Təta rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotətig əhgin rəhan nəməmə rəhən, kən in otehm wir itəmat, kən itəmat min onəkotəməmə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipan məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotul təwir min-nulan, in təhmen-pən məmə nəkotul rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nəkotələhu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okul iakləh min kəsotuwinən iuəhkir motakləh-in, kən okul win min kəsotəəkənən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrəuən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netənim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təmən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, təhmen-pən əm məmə nəkoatəwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wir məmə rəhatəmat lait otatuəp e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motəhmen-pən e iolwək min rəha iəməmə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koatərah e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək min itəm koatəir moatətul matip nian iəməmə tətuwa, ilat okotehm motos nəwəirən rəha iəməmə. Nipəhriənən ekan kəm itəmat məmə, in otəwin-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wir ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iəməmə tətuwa lapin e napinəpən tinəlis kinkin lan, e nian mənig min kinotətuoun kinoatimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okul təsapilan, in tatətul matip mətehm wir rəhan nimə məmə iakləh otəsəwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etənim ekuwa min e nian itəm itəmat nəkəsotitunən.”

⁴¹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “İəməmə. ?Nakatuəh nimə nəghatən rəhatəmat əm, o rəha netənim rafin?”

⁴² Kən İərəmərə tatən məmә, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian mīn rafin e nolən itəm təwir? ?Kən İərəmərə kit otıləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək mīn e nīmә rəhan məmә in otoor nagwənən nigī iolwək mīn rafin e nian ətuatip rəhan?” ⁴³ Kən nian İərəmərə rəha suah əh tatiet-arəpa, kən məplan məmә in tatol-wir rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itamat məmә, İərəmərə in otıləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmә in otərəmərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto tahrö? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmә, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tinətuoun matoh iolwək mīn nīpitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətapis. ?Kən İərəmərə otol naka? ⁴⁶ İərəmərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kən məsətul matipən ron. Kən İərəmərə otos-ipən nalpīnən asol kəm in, kən otıləs-ipən in tuwin matig ilat netəm mīn u itəm kəsotolan rəhan nəghatən.

⁴⁷ “Iolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha İərəmərə rəhan, məto in təsətul matipən məmә otol wək mīn əh, kən okoh in tətö nahmən. ⁴⁸ Məto iolwək itəm in təsitunən nəghatən mīn rəha İərəmərə, kən matol natimnat itəm təsuətuatipən itəm otəkəike mos nalpīnən ron, kən okoh mətig əm iolwək u. Etənim itəm Uhgīn tatos-ipən natimnat tēpət kəm in, in otəkəike mol natimnat tēpət. Kən etənim itəm katələhəu-pən natimnat tēpət e nelmīn, okatəpəh-in mīn natimnat tēpət ron.”

İesu tatol netənim kootoor ilat mīn

⁴⁹ Kən İesu təmən məmә, “Emuwa məmә ekəhlman nigəm e nətueintən, kən okəmә roiu əh nigəm əh tinətuəp rəkis, kən nīkik otagiən. ⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmən e nolə bəptais kit, kən nīkik tītahmə lan mətoarus-pən tinol nannun. ⁵¹ ?Nīkitəmat təht məmә emuwa məmә ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən məmә ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmә ekol netənim kotoor ilat mīn. ⁵² Kən tətəuoun u-roiu, okəmә netənim faif e latuənu kit, kən kotoor ilat mīn, kisil katəhaləhai kəiu, kən kəiu katəuəhai kisil. ⁵³ Tata in otəhai nətin İərman, kən nətin əh otəhai rəhan tata. Kən mama in otəhai nətin pətan, kən nətin əh otəhai rəhan mama. Kən pətan otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”

Netənim okotəkəike motitun nəmtətin mīn

(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Kən in təməghat mīn kəm nīmanin netənim matən məmә, “Nian nakotehm nīmal napuə mīn okotər, kən nakotən uəhai əm məmә otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan məmә nuwig təmiləs kərpəp,* nakotən məmә nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶ !Ei! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nīkitəmat təmkimik! İtamət nakoatəmә nəkotitun pik natimnat mīn, kən motitun nəhmən nīməptən ne neai, kən nəkotitun məmә nian otuwa mīn-nulan, kən otol nəhlan. ?Məto tahrö nəkəsotitunən nīpətī nəmtətin mīn itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “?Tahrö nəkəsotitəpunən suatip itəm tətəuatip məmә onəkotətəu-pən? ⁵⁸ Nian suah kit otıləs ik nakuwin e kot, kən nian natuəliwək e suatip, kən təwir məmә nakuaupən muəghat muən wir rəhatəmlau nəratən. Okəmә nəkəsioal mihinən, kən otıləs ik muwin e kot, kən etəm-iasol rəha kot oteghən-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otıləs ik muwin mahtosig-in ik e

12:44: Mat 25:21,23 **12:46:** Mat 24:45-51 **12:47:** Jem 4:17 **12:48:** Mat 10:34-36 **12:50:**

Mak 10:38-39 **12:53:** Maeka 4:6 * **12:55:** Nəghatən Kris ətuatip tatan məmә, “Nian nakotətö nīmatag itəm tətisi-pis,” məto-inu əpəh İsrəl, nape-apeən tatarisig nīmatag itəm tətisi-pis.

kalapus. ⁵⁹ Iatən kəm ik məmә, okəmә tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətōarus nakətou rafin agin nalpınən rəham.”

13

Netəmim okotəkaike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mın

¹ Kən e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm Iesu məmә netəm Kalili neen koatoh nat megəh mın məmә okotol sakrifais lan kəm Uhgın, kən nian kitiah mın əm, moəpael mın rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kən nitalat nat megəh mın kəmotol əm kitiah kətaiu.*

² Kən Iesu təmən-ipən məmә, “? Tahro? ? Nikitəmat təht məmә nimisən əskasik tol mın-nulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun məmә ilat netəm rat taprəkis-in netəmim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! Iatən kəm itəmat məmә təsol mihinən nəhlan. Mətō okəmә itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mın rəhatəmat, kən itəmat mın onəkotimis. ⁴ ?Kən tahro e netəm eitn rəha Saeloam itəm nimə əfəməh təmiet məfətain ilat kotimis? ? Nikitəmat təht məmә natimnat mın əh tatəgətun məmә nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netəmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! Iatən kəm itəmat məmә təsol mihinən nəhlan. Mətō okəmә itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mın rəhatəmat, kən itəmat mın onəkotimis.”

⁶ Kən təmuəh nimə nəghatən u məmә, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup mın neen təmuwa mınuwın rəkis, suah u təmuwın nian tərət mateam-in noa nig u, mətō tikə, mətō-inu təsoeən. ⁷ Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmә, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u mınos nup kisil, mətō esehmən noa nig kit ne. Ahtihl rəkis. Təsəwirən məmә tatətulosis e niməptən rəha nasumən.’ ⁸ Kən suah u tatehm nasumən tuhalpın rəhan nəghatən məmә, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitiah mın əm. Kən ekəl nisip mitaləu e nəukətın, kən masitu lan məmki-pən nisip wir. ⁹ Kən okəmә tatōe e nup əh-ikin, kən təwir əm. Mətō okəmә kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’”

Iesu təmol-wir pətan kit e Sapat

¹⁰ Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminən. ¹¹ Kən pətan kit əh-ikin itəm narmin rat tətətig lan e nup eitn, kən tatol məmә məntaən tatəfaiu e nian rafin, kən məsətul ətuətipən. ¹² Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmә otuwa rən, kən tatən kəm in məmә, “Pətan. Io iatikis rəkis rəham nimisən, kol təsaskəlım mınən ik.” ¹³ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin lan, kən əmun roiu agin-əh mın əm, təmətul ətuətip mınəwir, kən minatənwiwi Uhgın.

¹⁴ Mətō etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən, nikin təmahmə mətō-inu Iesu təmol-wir pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netəmim məmә, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian mın əh məmә in otol-wir itəmat lan, mətō e nian rəha Sapat, okol nəsotuwamən lan.”

¹⁵ Kən İerəmərə təmən-ipən kəm in məmә, “!Rəhatəmat nənən təwir, mətō nikitəmat tamkimik! ? Pah u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikisən rəhan pilik o togki itəm təməru ətain, masig muwın tətənəm nəhau? !Kəp! Itəmat rafin nəkoatol mın-nəhlan. ¹⁶ Mətō pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan təməlis o nup eitn. Tətuətip əm məmә io ekəike mikis kən mosmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷ Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan

12:59: Mat 5:25-26 * **13:1:** Netəm İsrəl kəmotaut o nimisən rəha netəm mın əh mətō-inu ilat koatətig e Nimə Rəha Uhgın u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatan. **13:2:** Jon 9:2 **13:7:** Luk 3:9 **13:8:** 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5

tikimir min kəmotaulis. Kən netəmim rafin, nīkilat tətəgien o wək wir agin min itəm Iesu tatol ilat.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəiu e nərəmərəən rəha Ughin

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kən Iesu təmən məmə, “?Nərəmərəən rəha Ughin in tahmen e naka? ? Kən io oekən nəghatən naka kən məgətun lan? ¹⁹ Nərəmərəən rəha Ughin, in tahmen-pən e noa nəpik† itəm natiəkəku, kən suah kit təmīlas məfe e rəhan nasumən. Kən nīkutin tīnəwīə mīnol iahgin, kən mənīg ilis min kotuwa moatol-pən nimaalat e nelmin min.”

²⁰ Kən təmən min məmə, “? Iatəgətun nərəmərəən rəha Ughin məmə in tahmen-pən e naka? ²¹ In tahmen-pən e is noan məsin itəm pətan kit tətalkin e flaoa tēpət itəm kəmōl-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

Toa əkəku

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Kən nian Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, kən natəgətun netəmim e taon min ne latuənu min. ²³ Kən suah kit tēməpəh ron məmə, “? Iərəmərə, netəmim noan məsin əm itəm Ughin otosmegəh ilat?”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Iatən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motalkut pik məmə nakotuwīn-pən e toa itəm natiəkəku tatuwīn e nego e neai, məto-inu netəmim tēpət itəm okotalkut məmə okotuwīn imə, məto ko kəsotuwīnən. ²⁵ Məto o nian kit, iərəmərə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsotuwaman əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən məmə, ‘Awi, Iərəmərə. !Erəh e toa otimat!’ Məto in otən məmə, ‘Ekaruru agin-əh itəmat.’

²⁶ Kən itəmat nakotətuoun moatən məmə, ‘Iərəmərə, kitat kəmotəgwən kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikin.’ ²⁷ Məto in otən-ipinə məmə, ‘Io ekatən kəm itəmat məmə ekəruru agin-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat agin. !Otuwīn isəu ron io!’

²⁸ “E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien min aupən koatatig e nego e neai itəm Ughin tatərəmərə lan, məto itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətain nəluītəmat, moatəto tərət. ²⁹ Kən netəmim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, məmə okotuwīn motəpələh motəgwən e nego e neai itəm Ughin tatərəmərə lan. ³⁰ Kən təwir məmə nəkotitun məmə, netəmim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwā motətul aupən. Kən netəmim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig.”†

Herot təmolkeike məmə in otohamnu Iesu

(Mat 23:37-39)

³¹ Kən e nian əh, Farisi min neen kəmotuwā motən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir məmə nakiet uəhai əm u ikin-u matuwīn, məto-inu Herot Antipas tolkeike məmə otohamnu ik.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupin itəm tətəgwən mītə. Otuwīn motən-ipən kəm in məmə

† **13:19:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “nīkuti məstat.” Məstat in nig kit itəm nīkutin in natiəkəku. Tətəwīə əpəh ikin Isrel, məto tikə əpəh Ntən. **13:25:** Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 † **13:30:** Netəm Isrel, nīkilat təht məmə ilat koatətul aupən e netəmim rafin. Kən nīkilat təht məmə Iaihlua min kotərat əm. Məto Iesu təmə netəmim tēpət rəha Isrel okəsotuwīnən e nego e neai, kən Iaihlua min tēpət, ilat okotuwīn e nego e neai.

io ekatən məmə, 'Ehm-tu. Nian əkuəkir əm əh-ikin tətətiḡ itəm io ekəhg-iarəp narmin rat min e netəmim, kən matol-wir nīmīsən rəha netəmim, kən uarisig e nian kisił lan, kən ekol nammun rəhak wək.'

³³ "Nat əpnəpın Herot təmən nəhlan, məto io ekəike matətəu-pən rəhak suatip matuwın u-roiu, ne olawig, ne onih muwın miet-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatip itəm okotəkəike kisił-in ien min ikin. Məto Jerusalem əm, katohamnu ien min rəha Uhgın ikin.

³⁴ "!'Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təməhl-ıpa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəḡ-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, təhmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nikwın, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁵ Kən nəkotitun məmə Uhgın təməpəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat məmə okul nəkəsotehmən io matuwın matuwın mətoarus nakotən məmə, '!'Iərəməmə Uhgın tətətiḡ ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!' "

14

Iesu təmuwın əpəh rəha Farisi kit ikin

¹ E nian rəha Sapat kit, Iesu təmuwın e nimə rəha etəm-iasol kit rəha Farisi min məmə okotəgwən, kən netəmim koatisilu wir məmə okotehm-tu naka əh otol. ² Kən inəh Iesu tatəpələh ikin, suah kit tatimis e nīmīsən rəha kasis-asis, tatəpələh iuəhkır əm ron. ³ Kən Iesu təmətəpəh o iəḡətun min rəha Lou ne Farisi min məmə, "Təhro? ?Lou tategəhan-in məmə suah kit otol-wir netəm koatimis kotəməḡəh min e nian rəha Sapat, o kəp?" ⁴ Məto ilat kəsotənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nipətin təwir min, kən məhl-ıpən tatuwın.

⁵ Kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, "Okəmə itəmat kit, rəhan suakəku, o rəhan kau otiwıḡ-pən pikən e noakimil asol e nian rəha Sapat, kən in otol naka? In otəkəike muwın mīləs-irəkis uəhai əm. ?Pah u etəmat otəsöl mihinən?" ⁶ Kən nəghatən rəhalat təmikə məmə okotən.

⁷ Kən Iesu təməhm netəmim neen itəm kəmaun-in ilat o nagwənən, kən kəmotuwa imə motitəpun ikin min rəha nisiiəh məmə okotəpələh əupən ikin. Kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, ⁸ "Okəmə etəmim tətaun-in ik məmə onəkəwa o nagwənən kit rəha marit, kən nəsuwınən məpələh ikin rəha nisiiəh. Məta suah kit in ilis kətsiiəh-in pik tuwa, ⁹ kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik məmə, 'Aḡim. Pəs suah u in təpələh u ikin-un.' Kən onakaulis məto-inu nəkəkəike muwın məpələh ləhau aḡin itəm nisiiəh tikə ikin. ¹⁰ Məto okəmə suah kit tətaun-in ik məmə nakuwın magwən e lafet kit, kən təwir məmə nakitəpun ikin nisiiəh tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik məmə, 'Rəhak etəmim, uwın məpələh ilis, ikin rəha nisiiəh.' Kən inu otīləs-ıpər nərgəm e niganəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹ Ekən nəhlan məto-inu etəm tatīləs-ıpər atip in məmə in otuwa etəm-iasol, Uhgın otīləs-ıəhau in. Məto etəmim itəm tatīləs-ıəhau atip in, Uhgın otīləs-ıpər mol tuwa etəm-iasol."

¹² Kən Iesu təmən-ıpən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, "Okəmə natol nagwənən asol kit e nərauiəḡən o lapin, təsəwirən məmə nakaun-in ik min neen, ne piəm min, ne rəham noanol min, ne netəm rəhalat nautə tepət itəm kotatig kiłəu lam. Okəmə natol mihin, kən məta, ilat min okotaun-in ik məmə nakuwın motəḡwən itəmat min, kən ilat okotalpın nat nəmol kəm ilat.

¹³ Mæto nian natol lafet kit, kæn onakækaike maun-in ian-rat min, ne netəm nipətilat məsin tərət, ne ielkin rat min, ne netəm niganəmtilat təpis, məmə okotuwa nakotagwən. ¹⁴ Kæn Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm ik, mæto-inu okol ilat kəsotalpın agın-əhən nat nəmol kəm ilat. Mæto e namnun nian, nian netəm kotətuatıp okoatəmegəh min, kæn Uhgın otətou ik lan.”

*Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Kæn ilat kit əh-ikin itəm tətagwən təmæto nəghatən əh, kæn təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir pik o etəmim itəm otuwın əpəh e nego e neai itəm Uhgın tatarəmərə lan, kæn magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Mæto Iesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmol nagwənən asol kit rəhan, kæn maun-in netəmim tēpət məmə okotuwa kagwən kələh ilat min.

¹⁷ Kæn e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwın mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkis ilat. Kæn tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kagwən, mæto-inu enol əpenə-penə rəkis e nagwənən.’ ¹⁸ Mæto ilat rafin kəmotapəs nuwınən moatən məmə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimmən mæto-inu, emos-nəmtin əm niməptən kit, kæn ekəike muwın mətəg.’

¹⁹ “Kæn kit min təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimmən mæto-inu, emos-nəmtin əm kau ten rəha niuwən kat, kæn ekəike muwın mehm pitən rəhalat min wək.’

²⁰ “Kæn kit min təmə, ‘Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimmən mæto-inu, kəmit rəhak pətan ka latuanu əh-roiu.’

²¹ “Kæn iolwək təmuwa mən-ipən kəm rəhan etəm-iasol. Kæn etəm-iasol un nikin təmahmə təmahmə, kæn təmən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwın uəhai e suatıp ne ikin min neen e taon meam-in ian-rat min, ne netəm nipətilat məsin tərət, ne netəm niganəmtilat təpis, ne ielkin rat min, kæn mit ilat motuwa.’

²² Kæn in təmol əm məmə rəhan etəm-iasol təmən mihin ne, kæn təmitəlig-pa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natimnat rafin itəm nəmən, io enol rəkis, mæto nagwənən tēpət əh-ikin kæn nimə tahmen e netəmim neen min.’

²³ “Kæn etəm-iasol təmən kəm iolwək məmə, ‘Kæn uwın e suatıp, ne ikin min rafin ihluə e taon, kæn uwın muəh nikilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nimə u rəhak otəkəike mər wir. ²⁴ Mæto ekən kəm ik məmə netəm emaun-in ilat aupən, ko kəsotun asgəwinən nagwənən məsin rəhak.’ ”

Nolən rəha nətəu-pənən Iesu

²⁵ Netəmim tēpət tēpət koatuarisig-in Iesu e suatıp. Kæn in təmeirair mən-ipən kəm ilat məmə, ²⁶ “Okəmə suah kit tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike mos io ekətul aupən e rəhan nəmegəhən. In otəkəike molkeike io maprəkis-in rəhan tata ne mama ne rəhan pətagwəhl ne nətin min ne pian min ne wınin min, ne in atıp min.* Okəmə təsol mihinən, kæn ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim. ²⁷ Kæn etəmim pah itəm təsiləsən rəhan nig kəluau mətəu-pa io, kæn ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.

²⁸ “Okəmə itəmat kit tolkeike məmə otiləkin nimə asol kit kaifəməh, kæn in otaupən məpələh mehm wir məni rəha natimnat min məmə otehm rəhan məni məmə tahmen, o kəp. ²⁹ In tatol nəhlan mæto-inu okəmə in təsaupənən

14:14: Jon 5:29 **14:15:** Luk 13:29 **14:20:** 1 Kor 7:33 * **14:26:** Nəghatən Kris ətuatıp tatan məmə, suah itəm tolkeike məmə otuarisig-in Iesu, in tətəkəike metəhau rəhan min. Mæto nipəti nat u məmə, kitat okotolkeike rəhatat min, mæto kotəkəike molkeike pik agın Iesu. **14:26:** Luk 9:23

mehm wir mæni ron, kæn in tatætuoun matol fauntesen† æm, mæto tinæruuru nol rafinæn, kæn netæmim rafin itæm okotuwa motehm, kæn okotalah-æmnu moatæn mæmæ, 30 ‘Æplan-tu. Suah u tæmætuoun æm ræhan nimæ, mæto tinæruuru nol rafinæn.’

31 “Kæn okæmæ kig kit ræhan mopael ilat ten-taosan æm, tatæto namnusæn mæmæ kig pisin kit min itæm ræhan mopael min tuente-taosan tatuwa mæmæ okuæluagin, kæn otæsuwin uæhaiæn o næluaginæn. Aupæn ikin, otækæike mæpælæh mehm wir mæmæ in titun nol winæn, o kæp. 32 Okæmæ titun mæmæ okol tæsol winæn, in otækæike mahl-ipæn netæmim neen kotuwin motehm ræhan tikimîr nian in æpæh isæu æh, kæn okotætæpæh o næmælinuæn. 33 Kæn e nolæn ahmen min æm, itæmat nækotækæike motæpælæh motehm wir næmegæhæn ræhatæmat. Okæmæ itæmat kit tæsapæsæn æh ræhan natimnat min rafin, kæn ko in tæсахmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim.”

34 “Nian etæmim kit takihæ nien, kæn nipæti nien in tæwir o nawiræn nagwænæn. Mæto nian kinawir rækis nagwænæn lan, kæn nipætin tæswir minæn o nunæn.† 35 Kæn okol kæsolan nat wir kit lan, kæn netæmim okotærakin æm. Etæm matælgin tatig, tæwir mæmæ in otætælig-in wir kæn mitun næghatæn min u.”

15

Nimaa næghatæn e sipsip

itæm tæmæluæ

(Mat 18:10-14)

1 E nian æh, netæmim tæpæt itæm koatos mæni ræha takis, ne netæmim tæpæt itæm nol tæfagæ rat, kæmotuwa mæmæ okotætælig-in Iesu. 2 Kæn Farisi min ne iægætun min ræha Lou koatæghat rat Iesu o netæm nol tæfagæ rat min æh, moatæn mæmæ, “Suah æh, nikin tætagien æm mæmæ nol tæfagæ rat min koatuwin ron, kæn motagwæn kælæh.”

3 Kæn e næghatæn min u, Iesu tæmuæh nimaa næghatæn u mæmæ, 4 “?Itæmat pah u, ræhan sipsip wan-hanrit, kæn kitihæ tæmæluæ, mæto in nikin tæsæhtæn? Okæmæ itæmat kit ræhan sipsip tæmikæ næhlan, kæn in otækæike mæpæs ræhan nainti-nain sipsip koatun kras moatætul æpæh tæplæ ikin, kæn in otuwin mategæs-in itæm tæmæluæ mætoarus-pæn in otehm. 5 Kæn nian in tæmehm, tæmilas-ipær mæhun, kæn nikin tætagien. 6 Kæn nian in tæmiet-aræpa latuænu, in otækæike maun-in in min neen, ne netæm kotatig motitælu lan, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Otuwa kotægien kælæh, mæto-inu emehm min ræhak sipsip itæm tæmæluæ.’”

7 Kæn nian Iesu tæmol namnun nimaa næghatæn, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæn iatæn kæm itæmat mæmæ, tahmen-pæn æm æpæh e nego e neai. Okæmæ iol tæfagæ rat kit tatæuhlin ræhan næmegæhæn kæm Uhgæn, kæn nagienæn æpæh ilis e nego e neai o suah æh in tæpæt, taprækis-in nagienæn o netæmim nainti-nain itæm nikilat tæht mæmæ kotætuatip mæsololæn nat kit tærat itæm okotækæike motæuhlin næmegæhæn ræhalat ron.”*

Nimaa næghatæn e mæni tæmikæ

† 14:29: Næghatæn u “fauntesen,” tætaghat-in kæpiel min itæm kaupæn katalin o nilækinæn nimæ.

† 14:34: Næghatæn ætuatip ræha Iesu tæmæ, “Sol in tæwir, mæto okæmæ ræhan nætehenæn tinika, kæn nat tikæ otol tætehen min.” Mæto sol ræha netæmim e nian min æh, in tæmol pilæh-pilæh e nat pisin itæm nætehenæn tikæ. Kæn nian neen, okæmæ næhau tatol pilæh-pilæh e sol, kæn nætehenæn tiet. Mæto sol ræhatat u-roiu tosolæn mihin. Nian rafin tætehen. 14:34: Mat 5:13, Mak 9:50 15:2: Luk 5:30 15:4:

Esik 34:11,16; Luk 19:10 * 15:7: Iesu tatæghat-in Farisi min itæm koatætæu-pæn Lou ræha Moses, kæn ilat koatæn mæmæ kotætuatip, nat æpnæpin næratæn tætatig e nikilat rafin.

⁸ Kæn Iesu tæmatig mæghat min mæmæ, “?Okæmæ pætan kit ræhan mæni ten kæmol e silfa, kæn in tæmikil kitiah, kæn in otol naka? In otasiepæn e lait kit, kæn mol pîrum megas-in wir æpæh imæ matuwîn matuwîn mehm. ⁹ Kæn nian tæmehm mæni æh, in otaun-in ræhan min neen ne netæm kotatig motitælau lan, nagiænæn asol e niganæmti nagelo min æpæh ilis e nego e neai, nian iol tæfagæ rat kit tatæuhlin ræhan nætæligæn matuwîn o Uhgîn.”

¹⁰ Kæn nian Iesu tæmol namnun nimaa næghatæn, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæn ekolkeike mæmæ ekæn kæm itæmat mæmæ, e nolæn kitiah min æm, nagiænæn asol e niganæmti nagelo min æpæh ilis e nego e neai, nian iol tæfagæ rat kit tatæuhlin ræhan nætæligæn matuwîn o Uhgîn.”

Nimaa næghatæn ræha næti suah kit iærman itæm tæmælue

¹¹ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Suah kit, nætin iærman kæiu. ¹² In ækæku lan tæn-ipæn kæm ræhalau tata mæmæ, ‘Tata. Oor nautæ min ræham, mos-ipa ræhak u-roiu.’ Kæn ræhalau tata toor ræhan natimnat mos-ipæn kæm ilau.

¹³ “Kæn tæsuwæhæn, nætin in ækæku lan tos ræhan lan muwîn mol-salim-in ilat, kæn mos mæni e nautæ min un miet imælat ikin muwîn e næptæn pisin kit min isæu. Kæn ikin æh, tæmatærækin ræhan mæni e nolæn rat min matuwîn matuwîn.

¹⁴ Kæn nian ræhan mæni tinikæ rafin, næumis asol tinitan e nitæn æh, kæn næumis tinitas suah un, nigin nagwænæn tinikæ. ¹⁵ Kæn tæmuwîn matol wæk kæm suah kit æh-ikin æh, kæn suah u tæmahl-ipæn mæmæ otuwîn mætægwæn ræhan pikæs min. ¹⁶ Kæn næumis tæmus pik mæmæ in tolkeike mæmæ otun nagwænæn nigî pikæs min, mæto etæmim tikæ itæm otos-ipæn nat kit kæm in.

¹⁷ “Kæn nætæligæn wir tinuwa min lan, kæn matætælig-in mæmæ, ‘Kæsi. Roiu æh iolwæk min ræha tata, nigilat nagwænæn tæpæt maprækis, mæto io ekatatig u ikin-u, otæsuwæhæn kæn ekimis e næumis. ¹⁸ Oekiet u ikin-u mitælig-pæn o ræhak tata, kæn mæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Tata. Io emol tæfagæ tærat kæm Uhgîn ne ik. ¹⁹ Roiu æh esahmenæn mæmæ onækaun-in io mæmæ nætim. Mæto aun-in io ekahmen-pæn æm mæmæ io iolwæk æm kit ræham.’” ²⁰ Kæn tæmætul maliwæk minatuwîn mæmæ otehm ræhan tata.

“Mæto nian tæmatuwa æh æpæh isæu, ræhan tata tæmasipæn mæplan, kæn tæmasækitun, maiu muwîn milæs muætain mætægiæn ron. ²¹ Kæn netin tæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Tata. Io emol tæfagæ tærat kæm Uhgîn ne ik. Roiu æh esahmenæn mæmæ onækaun-in io mæmæ nætim.’

²² “Mæto ræhan tata taun-in ræhan iolwæk min mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘!Ei! Otuwîn uæhai motos kot itæm in tæwir maprækis motuwa kuwîn-in-pæn kæm in, kæn motos rig motarigîn-pæn e noanelmin, kæn motos put ka kuwîn-in-pæn e nelkin, ²³ kæn motilæs pilik itæm tasis-asis mæwir motuwa koh, pæs kotel kælah lafet lan ræha nætik, ²⁴ mæto-inu nætik u, in tahmen æm mæmæ tæmimis rækis, mæto roiu in tinæmegæh min. In tæmælue, mæto enehm min.’ Kæn ilat kînoatol lafet.

²⁵ “Kæn e nian æh, netin asol lan in æpæh e nasumæn. Kæn e nian tæmatuwa minuwa iuæhkîr o latuænu, kæn minæto netæmim koatol napuæn min, moatol tanis. ²⁶ Kæn tæmaun-in iolwæk kit tuwa tætapæh ron mæmæ, ‘?Ei, naka æh netæmim koatol?’ ²⁷ Kæn tæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Piam tæmuwa, kæn ræham tata tæmoh pilik itæm tasis-asis mæto-inu piam tinitælig-pa min, kæn in tæsanæn æm.’

²⁸ “Kæn nikin tæmahmæ, kæn mæmæ, ‘Okol esuwînæn imæ.’ Kæn ræhan tata tæmuwa ihluæ matækæike kæm in mæmæ otuwîn imæ. ²⁹ Mæto tæn-ipæn kæm ræhan tata mæmæ, ‘Æplan-tu. Kæmuatig nup tæpæt rækis, kæn iatol wæk u ikin-u tahmen-pæn æm mæmæ ræham kit iolwæk, kæn mæsæhtæn næwiam kit ne. ? Mæto tahro, tata? Næmasos-ipamæn nat ækæku kit kæm io tahmen-pæn e næni,

māmə ekol nagwəñən lan itimat io mīn neen. ³⁰ Məto nətim əh itəm təməəkīn rafīn rəham nautə o nətəuən nīpitan mīn lan rəha suatīp, kən nīan tīnītəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pīlik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

³¹ “Kən rəhan tata tən-īpən māmə, ‘Nətīk. Nīan rafīn kilau mīn ik kətuatīg, kən natīmnat rafīn rəhak in rəham. ³² Məto tətuatīp əm māmə okotol lafet u mōtatīg, məto-inu pīam u tahmen-pən əm māmə təmīmīs rəkīs, məto roiu in tīnəmegəh mīn. In təmīkə, məto roiu kīnotehm mīn.’ ”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təməñ kəm rəhan mīn netəmīm māmə, “Suah kit rəhan nautə tepət, kən in təməs suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək mīn. Kən rəhan iolwək mīn neen kəmotuwa moatən-īpən nəratən rəha etəm-iasol əh kəm iərəməərə, moatən māmə, ‘Ei, suah əh tatərəkīn rəham natīmnat.’ ² Kən təmaun-in suah əh tuwa tatəghat kəm in māmə, ‘?Ei, nəghatən naka mīn u iakatəto katən lam? Ekolkeike māmə nakos rafīn nəghatən mīn rəha wək rəham muwa, məto-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³ “Kən etəm-iasol əh təmuwīn matətəlig-in māmə, ‘Awe. Rəhak iərəməərə tolkeike māmə otərəkīn io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nəghik təsahmenən māmə ekel nīsīp mōs mənī ikin, kən io iaulīs pīk o neasiə-īnən mənī o netəmīm. ⁴ !Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netəmīm okotit io motuwīn iməlat ikin moatehm wīr io nīan rəhak iərəməərə otərəkīn io e rəhak wək.’

⁵ “Kən in təmaun-in rafīn netəmīm itəm kəmotol kaon kəm iərəməərə kotuwa ron kitīəh kitīah. Kən təməñ-īpən kəm itəm təmaupən muwa māmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ ⁶ Kən suah əh təməñ māmə, ‘Eməmīk tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrit.’* Kən etəm-iasol təməñ kəm in māmə, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.’

⁷ “Kən təməñ-īpən kəm suah kit mīn māmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ Kən in təmə, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kən etəm-iasol təmə, ‘Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eīt-hanrit pak wit.’

⁸ “Kən uarisīg lan, iərəməərə rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərət kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neīueīuəəñ māmə in otehm wīr atīp in. Nat u tatəgətun māmə netəmīm rəha nətueintən, ilat kotenatīg wīr o nolən mīn rəha nətueintən nīan ilat koatəghat kəm ilat mīn, taprəkīs-in nenatīgən rəha netəmīm rəha nəhag-əhagən.†

⁹ “Kən iatən kəm itamat māmə, otasitu wīr e netəmīm e mənī rəha nətueintən māmə ilat okotuwa iolitəmat mīn. Kən nīan mənī rəha nətueintən otīkə, kən Ughīn otos itəmat muwīn əpəh e nego e neai itəm otətətīg līlīn.

¹⁰ “Okəmə nəkītun māmə suah kit tatehm wīr nat əkəku kit, kən nəkītun māmə in tītun nehm wīrən nat itəm iahgīn. Kən okəmə nəkītun māmə suah kit tatol nolən itəm təsətuatīpən e nat əkəku kit, kən nəkītun māmə in otol nolən təsətuatīpən e nat itəm iahgīn. ¹¹ ?Kən tol nəhlan, okəmə itəmat nəkəsotehm wīrən mənī rəha nətueintən u, kən pah otegəhan-in itəmat māmə nakotos nat itəm təwīr pahriən, inəh natīmnat rəha Ughīn? ¹² Kən okəmə itəmat nəkəsotehm wīrən natīmnat rəha suah kit mīn, kən nīkītəmat təsəhtən māmə

* **16:6:** Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. † **16:8:** Nīpətī nəghatən rəha Iesu māmə netəmīm rəha nəhag-əhagən kəsotolən natīmnat itəm Ughīn tolkeike māmə otətul aupən e rəhalat nəmegəhən. Nīkīlat təsəht pīkən nətəligən rəha Ughīn. **16:10:** Luk 19:17-26

okos-ipən əh mın kəm itəmat rəhatəmat atıp natimnat məto-inu, katəplan məmə onəkəsotehm wir mınən natimnat mın əh.

13 “Etənim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətəlkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne məni e nian kitəh əm.”

14 Farisi mın kətolkeike pik məni, kən nian kəmotəto nəghatən mın u, kən kəmotalah-əsən e İesu. 15 Məto in təmən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkoatol nolən mın itəm koatol netəmim koatən məmə nəkotətəuatıp. Məto Uhgın titun nikitəmat məmə kotərat. İatən nəhlan məto-inu nat naka itəm netəmim koatıləs-ipər məmə in nat keike, məto e nigənəmti Uhgın in nat əpnəpin əm.”

16 Kən in təmatəkəike matən məmə, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın mətoarus-pa Jon Baptaıs, kən uarisig lan, katən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın, kən netəmim rafin kotalkut pik məmə okotuwin motatig əhgin. 17 Məto kəsənən məmə wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təkikə. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in əsol mın mətoarus-pən in əkəku əgin. Lou otətətig taprəkis-in neai ne nətueintən.

18 “Kən təhmen-pən əm nulan: okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan, kən matit pətan pisin kit mın mətuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmə suah kit tatit pətan kit itəm rəhan lərman təmapəs kən ilau mətuatig, kən in tatol təfagə rat məto-inu in tətəkləh-in pətan rəha suah pisin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

19 Kən İesu təmən məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir mın nəgüi-naris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pik nəgwənən wir mın. 20 Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, nıməgəm təmirəfin nıpətin. Kən kəmİLəs kan kələhəu əpəh e nafilüə rəha latuənu. 21 In tolkeike pik məmə otun nımİsmİsi nəgwənən itəm təmisəs e tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət mın, kuri mın kotuwa moatəpəh-əpəh nıməgəm mın rəhan.

22 “Kən ian-rat əh təmİmis, kən nagelo mın kəmotİLəs motuwİn əpəh e nİkali Epraham, İkin rəha nİsİaiİən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmİmis mın, kən kəmİtənİm. 23 Kən in tuwin əpəh e nİgəm əsol, kən tatəto nəhməən əsol, kən nian təmasİpər, təməplan Epraham əpəh İəu. Kən Lasaros əpəh e nİkalİn. 24 Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘Tata Epraham! Awi, əskİtun İo. Ahl-ipən Lasaros məmə oteer əm noanelmİn e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otatəp, məto-inu İatəto nəhməən əsol e nİgəm ukİn-u roİu.’

25 “Məto Epraham təmə, ‘Nətİk, nİkim təht-tu rəham nəmegəhən əupən. İk nəmatos natİmnat wir rəham tepət, məto Lasaros təmatəto nəhməən tepət e nİpətin. Məto roİu əh, in tatəto təwir İkin-u, kən İk, natəto nəhməən tepət e nİpətin. 26 Kən nat kit mın. İlugİn-in kİtat, noakİmİl əsol İtəm tator kİtat, İk un, kən İtİmat u. Okəmə İtİmat kit tolkeike məmə otİmmə mehm İk, məto okol təsİmnəən. Kən okəmə İtəmat kit tolkeike məmə otuwa mehm İtİmat, məto okol təsuwamən.’

27 “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Tata. İakatəkəike kəm İk, awi, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwin e nİmə rəha tata rəhak, 28 məto-inu piak faİf əh-İkİn. Təwir məmə in otuwİn nəghat mem əskasİk İlat məmə okoatəto İlat məmə okəsotuwamən ukİn-u İtəm İatəto nəhməən əsol əgin İkin.’

29 “Məto Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne İen mın rəha Uhgın tətətig. Pəs piam mın okotəto nəghatən mın əh.’

³⁰ “Kæn etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Məto okəmə suah kit otamegəh min e nimisən otuwīn məghat kəm ilat, kæn nīpahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kæn motapəs təfagə rat min rəhalat.’

³¹ “Kæn Epraham təmə, ‘Okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Moses ne ien min rəha Uhgīn, kæn in nat əpnapīn okəmə suah kit təmegəh pap e nimisən kæn muwīn matəghat kəm ilat, məto okol kəsotən minən nīpahrienən lan.’”

17

Oatəto itəmat

(Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

¹ Kæn Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Nīpahrienən, nos-ipən-os-ipənən rəha təfagə tərət min itəm koatiuw-pən netəmim e nərətən, ilat okotuwa. !Məto nahmənən asol tatuwīn o etəmim itəm tatos-ipən-os-ipən netəmim, o in suatip rəha nos-ipən-os-ipənən! ² Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u təhmen e suakəku, məmə otol təfagə rat, kæn suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kæn nalpīnən əh otəkaskik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kæn kərakin-pən əpəh itəhəi lokammim məmə otammim. ³ Kæn tol nəhlan, oatəto moatehm wīr rəhatəmat nəmegəhən.

“Okəmə piam tatol təfagə tərət kəm ik, kæn ən-ipən rəhan nolən rat e nīganəmtin, kæn okəmə tatəuhlin rəhan nətəligən, kæn aluīn rəhan nolən rat məsosən tatig e nīkim. ⁴ Kæn nat əpnapīn in tatol təfagə rat kəm ik mau sepin e nian kitiəh, kæn muwa mau sepin mən-ipinə kəm ik məmə, ‘Kəsi, emol təfagə rat kəm ik. Ekəuhlin rəhak nətəligən mapəs rəhak təfagə rat,’ kæn ik onəkəkəike maluīn rəhan nolən rat min, kæn məsosən tatig e nīkim.”*

⁵ Kæn aposol min kəmotətapəh o Iərəmərə məmə, “Ol rəhatimat nahatətəən təkaskik təhmin min.”

⁶ Kæn Iərəmərə təmən məmə, “Nat əpnapīn okəmə rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin əm təhmen e nimismisi nīməkləkīl, kæn nəkotitun nənən kəm nig u neegin məmə, ‘Euw atip ik, kæn muwīn miwīg-pən itəhəi,’ kæn nig u otol nəwiatəmat.†

⁷ “Ən-tu. ?Okəmə suah kit rəhan iolwək tətəsum, o in tatehm sipsip min, kæn in tatitəlig-pa latuənu, kæn nīkitəmat təht məmə etəm-iasol otən kəm in məmə, ‘!Ei! Wa uəhai məpələh mun nagwənən əh’? !Kəp! ⁸ Məto in otən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwīn mol nigak nagwənən, kæn uwīn muwīn e rəham napən təwīr, kæn mos-ipa nigak nagwənən ne nīmək nənīmən. Nian nəmōl rafin rəham wək, nəkitun nuwīnan magwən kən mənīm.’ ⁹ ?Kæn nīkitəmat təht məmə etəm-iasol, in otən tagkiu kəm rəhan iolwək o wək asol rəhan itəm in otəkəike mol? !Kəp! ¹⁰ Kæn itəmat un, nəkotəhmen əm e iolwək min rəha Uhgīn. Nian nəmōtol rəkis natimmāt rafin itəm Uhgīn təmən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motol, onəkotəkəike motən əm məmə, ‘Itimat iolwək min əm. Nolən rəhatimat təsahmenən o nənwiwīən. Itimat emotol əm wək itəm itimat ekotəkəike moatol.’”

Iesu təmōl-wīr netəmim ten itəm leprosi təmōl ilat

¹¹ Nian Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, in təmaliwək muwīn-pən ilugin i nəptən mil u Sameria ne Kalili. ¹² Kæn nian in təmiet-arəpa latuənu kit,

17:3: Mat 18:15 * **17:4:** Nīpəti nəghatən əh təsənən məmə kitat kotaluīn təfagə rat rəha suah kit mau sepin əm, məto kotəkəike motaluīn namnun tikə. † **17:6:** E nəghatən ətuatip rəha Iesu, in tatəghat-in nīkuti mastat u in natiəkəku agin, ne nig kit itəm nəukətin təmeiuiu agin, nərgin u fik-malperi. **17:6:** Mat 17:20; 21:21

netəmim ten itəm nīmīsən u leprosi təmōl ilat kəmōtuwa motətul isəu māsın, ¹³ kən motaun-in məmə, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkitun itimat!”

¹⁴ Kən nian in tāmehm ilat, tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotuwın o pris məmə in otehm nīpətītəmat.” † Kən nian ilat kəmotaliwək əh e suatip, kən kəmōtəwir, nīmīsən təmīkə.

¹⁵ Kən ilat kit tāməplan məmə leprosi rəhan tinikə, kən in tāməuhlin mītəlig-pən o Iesu, matən əfəmāh məmə, “!Iatənwiwi Uhgın! !Iatənwiwi Uhgın!”

¹⁶ Kən in tāmēuau e nelki Iesu māsın nulin nīpīnəgin tatek nisip, kən matən kəm Iesu məmə nikin tətəgien məmə in təmōl-wir rəhan nīmīsən. Kən suah u in etəm Sameria. § ¹⁷ Kən Iesu tāmən məmə, “?Emol-wir netəm ten maruətəuh-in rəkis rəhalat nīmīsən, o kəp? ?Məto nain hiə? ¹⁸ ?Suah u in iapispis əm, məto in pīsın əm tāmītəlig-pa matənwiwi Uhgın?” ¹⁹ Kən Iesu tāmən kəm suah u məmə, “Ətul maliwək matuwın. Rəham nahatətəən təmōl-wir ik.”

Nuwamən rəha nərəməərən rəha Uhgın
(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Fariis min kəmōtəpəh o Iesu məmə, “?Onəghan nərəməərən rəha Uhgın otuwa?” Kən in tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Nərəməərən rəha Uhgın otəsuwamən məmə netəmim okotehm e niganəmtilat. ²¹ Kən etəmim tikə itəm otən məmə, ‘!Asi-pa meh, in huə!’ o ‘!Asipən meh, in əpəh!’ məto-inu nərəməərən rəha Uhgın tinuwa rəkis mətatig e nikitəmat.”

²² Kən Iesu tāmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Nian min koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike məmə onəkotehm nian min rəha Nəti Etəmim, məto okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat məmə, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Məto əsotuwınən motətəu-pən ilat, ²⁴ məto-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmen-pən e nīpītən itəm tatipit kən mətəsiəgəpīn neai e nikalin kit mətoarus-pən nikalin kit min, kən netəmim rafin koatəplan motitun. ²⁵ Məto aupən, io ekəkəike məto nahməən tərət, kən netəm kotatig roiu, ilat okotəuhlin məntaalat motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aupən, itəm netəmim kəmōatol natimnat min məsotitunən məmə Uhgın otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmōtagwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmōatol e nəmegəhan rəhalat, mətoarus-pa nian itəm Noah tinuwın imə e nīpəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhuan təməfik naruəh asol təmuwa maiu əlīmīn rafin netəmim itəm kəsotuwınən e nego.

²⁸ “In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmōtagwən, moatənim, moatol-salim-in natimnat min, moatos-nəmtim natimnat min, moatasum, moatiləkin nīmə min, inəh natimnat rafin kəmōatol e nəmegəhan rəhalat. ²⁹ Məto e nian itəm Lot tēmiet lan e taon əh Sotom, kən nīgəm ne kəpiel min itəm koatəp kəmōtisi-pər e neai motoamnu ilat rafin əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmen əm e nian io Nəti Etəmim oekuwa min lan kən Uhgın otol əp io kəm netəmim. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ihluə e rəhan nīmə, pəs in otəgin məsuwın mīnən imə məmə in otos rəhan natimnat, kən okəmə suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otəgin məsuwa mīnən latuənu.

17:13: Lev 13:45-46 † **17:14:** Nian nīmīsən leprosi təmōl suah kit, Lou tatən məmə in tamkimik. Nian nīmīsən təmīkə, in təkə muwın meh, pris məmə in otən-iarəp kəm netəmim rafin məmə nīmīsən tikə ne namkimikən tikə. Nian Iesu tāmən məmə ilat okotuwın mōtehm pris kit, in tahmen mīmə in tāmən məmə in otol-wir ilat. **17:14:** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 § **17:16:** Netəm Isrel koatətahu netəm Sameria. Afin nīpətīn e tiksonari. **17:23:** Mak 13:21; Luk 21:8 **17:28:** Jen 18:20; 19:25 **17:31:** Mat 24:17-18

³² !Onəkəsotaluinən pətaguɪhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeike məmə in otaskəlīm rəhan nəmegəhən e nətueintən u məsətəu-pa-mən io, in otasosən nəmegəhən lilin. Məto etəmim itəm tətəpəs natimnat rəha nəmegəhən e nətueintən u kən matətəu-pa io, in otos nəmegəhən lilin. ³⁴ Iatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapin, etəmim kəiu okətəupil e pet kitiah əm, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.

³⁵⁻³⁶ Pətan kəiu okətioal nagwənən, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.*

³⁷ Kən rəhan iolwək min kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Iərəməə, onəkuwa hiə?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotitun əm. Tahmen e nian ligkai min koatiwig ilis moteiuaiu moatər itəhəi, kən nəkotitun məmə nəm min əh-ikin əh.”†

18

Nimaa nəghatən rəha nəutahlimis kit itəm tətəsək o nasituən

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafin məsotapəsən, məsotolən məmə nīkilat otatite.

² In təmən məmə, “Latənu kit, ien kit əh-ikin rəha nələhəuən nəghatən min. Kən təsisiail-inən Uhgīn, kən təsisiail-in minən netəmim. ³ Kən e latənu əh, nəutahlimis kit əh-ikin, kən nian rafin tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakasitu lak məghat o nəratən itəm rəhak tikiṃir tatol kəm io.’ ⁴ Məto ien təməsuwīnən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wir nəratən əh rəha nəutahlimis. Məto pətan əh təmətəpəh o suah əh nian rafin matuwīn matuwīn, kən ien tinətətəlig-in məmə, ‘Nat əpnəpin esisiail-inən Uhgīn, kən məsisiail-in minən netəmim, ⁵ məto pətan əh tətən nat kitiah mətaləkiamtə io o rəhan nəghatən, matuwīn matuwīn. Io ekəkəike muwīn mən wir rəhan nəratən kən mələhəu nəwirən. Okəmə ekapəs, kən in otatuwa ron io matuwīn matuwīn kən ekəpou in.’”

⁶ Kən nian Iərəməə təmuəh rəkis nimaa nəghatən əh, kən təmən məmə, “Otətəlig-in-tu nəghatən rəha ien əpəh itəm tətət təhmīn. ⁷ ?Məto təhro e Uhgīn? In təmitəpun rəhan min netəmim, kən ilat koatasək-pən kəm in nian rafin e nərauiəgən min ne lapin min rafin. ?Kən nīkitəmat təht məmə in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Onakoatəsahgin pitən’? Kəp. ?Kən nīkitəmat təht məmə in otasitu uəhai əm e rəhan min? ⁸ Iatən kəm itəmat məmə nīpahriənən, in otasitu uəhai əm e rəhan min, kən mol-wir rəhalat nəratən. ?Məto nian io Nəti Etəmim oekitəlig-pa min lan e nətueintən, oekehm netəmim neen itəm koatahatətə e Uhgīn, o kəp?”

Nimaa nəghatən rəha Farisi ne etəm tatos məni rəha takis

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit e netəmim neen itəm nīkilat tətəht məmə ilat kotətuatip taprəkis-in netəmim rafin, kən motasil-iahau-in netəmim rafin. ¹⁰ In təmən məmə, “Suah mil kəiu kəmian əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn məmə okuəghat kəm in e nəfakan. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos məni rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul mateiuə məmə in tətəfak kəm Uhgīn, məto nīpahriənən tətən atip in, matən məmə, ‘Uhgīn, iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəmol məmə ekol etəm pisin lak, inəh io min neen kotolkeike pik məni kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tətət, kən motakləh-in

17:32: Jen 19:26 **17:33:** Luk 9:24 * **17:35-36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmate e nəghatən Kris aupən, kəmīlpin nəghatən min u rəha ves 36: Etəmim kəiu okatuasum, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. † **17:37:** E nian Iesu otuwa min, netəmim rafin okotəplan ikin Iesu otuwa mihin. Nəghatən ətuatip rəha Iesu tatan məmə, “Tahmen e nat megh təmamis mətaməhl, kən kuweria min kotuwa katon kələh.” **18:1:** Kol 4:2; 1 Tes 5:17

pətan rəha etəm pisin. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian kəiu e wik kitiah, iatətuakəm mətapəs nagwənan matəfak kəm ik. Kən okəmā ekos natimnat ten, ekatos-irəkis kitiah matos-ipinə kəm ik.’

¹³ “Məto suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətaulis məsasipərən e neai məfak. Kən nikin tatitəgət mətasək mətaht manikiləhan matən məmə, ‘Uhgın, io etəm tarat. !Asakitun io!’ ”

¹⁴ Kən Iesu təmə, “Iaten kəm itəmat. Nian suah mil u okatiatəlig-pən latuənu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhan in otətuatip e niganəmti Uhgın. Məto Farişi təsol mihinən, məto-inu etəmim itəm tatiləs-ipər atip in, Uhgın otiləs-iahau, məto etəmim itəm tatos-iahau atip in, Uhgın otiləs-ipər.”

*Nisualkələh kəmotuwa o Iesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kən netəmim neen kəmotəmik rəhalat nisualkələh mətmətig motuwa kəm Iesu məmə in otələhəu-pən nelmin elat kən məfak olat. Məto nian rəhan min netəmim kəmotəhm ilat, kən kəmotən-iahau ilat. ¹⁶ Məto Iesu təmatəniarəp məmə nisualkələh min un okotuwa ron, kən təməni-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Əsotəhtosig-inən nisualkələh məmə okəsotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın in rəha netəmim itəm kotahmen e nisualkələh min u. ¹⁷ Okəmā suah kit tolkeike məmə in otuwa matig ahgın nərəmərəən rəha Uhgın, kən in təike muwa tahmen e suakəku. Məto okəmā təsol mihinən, kol in təsuwamən.”

*Suah kit rəhan nautə tēpət
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Kən etəm-iasol kit təməni-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, ik etəm təwir. ?Oekol naka məmə ekos nəmegəhan lilin?” ¹⁹ Kən Iesu təməni-ipən kəm in məmə, “?Tahro nakatən kəm io məmə io etəm təwir? Suah kit tikə in etəm təwir, məto Uhgın əm in təwir. ²⁰ Ik nəkitun nəghatən min e Lou rəha Uhgın koatən məmə, ‘Əsakləh-inən pətan pisin, əsohamnuən etəmim, əsakləh-inən natimnat, əseiueiuəən e kot, isiai-in rəham mama ne tata.’ ”

²¹ Kən suah u təməni məmə, “Natimnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematəkəku mətoarus-pa u-roiu.” ²² Nian Iesu təməto nəghatən əh, təməni-ipən kəm in məmə, “Nat kitiah əm əh-ikin itəm ik nəməsolən əh. Uwin mol-salim-in nautə rafin rəham, kən mos məni lan muwin mos-ipən kəm ian-rat min, kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisig-in io məmə ik rəhak etəmim.”

²³ Məto nian təməto nəghatən min əh, nikin təməpou məto-inu rəhan nautə tēpət. ²⁴ Kən Iesu təmasipən məplən, təməni məmə, “!Awı, tiəkis pik o etəm rəhan nautə tēpət məmə in otuwin matig ahgın nərəmərəən rəha Uhgın! ²⁵ Tiəkis məmə kau otuwin-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tēpət otuwin matig ahgın nərəmərəən rəha Uhgın.”*

²⁶ Kən netəm kəmotəto nəghatən əh kəmotən məmə, “?Okəmā in tiəkis o etəm rəhan nautə tēpət, məto pah əh in tahmen məmə otos nəmegəhan əh?”

²⁷ Məto in təməni məmə, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmim kəsotolən, məto Uhgın in titun nolən.”

²⁸ Kən Pita təməni-ipən kəm in məmə, “?Məto tahro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə ekotuarisig-in ik.”

²⁹ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, etəm təmapəs rəhan nimə, o rəhan pətan, o pian min, o rəhan tata ne mama,

18:12: Aes 58:1-4; Mat 23:23

18:13: Sam 51:1

18:14: Mat 23:12

18:17: Mat 18:3

18:18: Luk 10:25

18:20: Eks 20:12; Dut 5:16-20

*

18:25: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə,

“Tiəkis məmə kamel otuwin-pən e nipəg nitel.” Kamel in nat megəh asol taprəkis-in kau.

o rəhan nisualkələh məto-inu in tatətəu-pən nərəməərəən rəha Uhgın, ³⁰ kən e nətueintən u, in otos natimnat tēpət nəhlan taprəkis-in ilat min u təmapəs ilat, kən uarisig, in otos min nəmegəhən lilin.”

Iesu təmən-iarəp min

rəhan nimisən

(*Mat 20:17-19; Mak 10:32-34*)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef məmə okotiet e nimanin netəmim motuwa kitiah kuəfim in ilat min, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat min itəm ien min rəha Uhgın auppən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nıpahrienən. ³² Netəmim okotegəhan-in-pən io e nelmı İaihluə min, kən netəmim okotəghat motalah əsan lak, mətəh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nıpətik. ³³ Kən okalis io, kən kohamnu io, məto e nian tatol kisil lan, oekəmegəh min.”

³⁴ Məto kəsotitunan rəhan nəghatən min. In tahmen-pən e nəghatən itəm nıpətın tatəhluaig, kən kəsotitunan nıpəti nəghatən min əh.

Iesu təmol-wır

iganəmtin əpis kit

(*Mat 20:29-34; Mak 10:46-52*)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkır o taon əh Jeriko, iganəmtin əpis kit əh-ikin tatəpələh e nıkali suatıp. Nian rafin in tateasiə-in məni o netəmim. ³⁶ Kən nian iganəmtin əpis təməto məmə netəmim tēpət kotaliwək e suatıp, kən in təmətapəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “İesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatıp.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmə, “!İesu! !Mipi Kig Tefit! !Asakitun io!”

³⁹ Kən netəm min u koataliwək motaupən-in İesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “!Əsagətən!” Məto in təmagət əfəməh məsin min məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asakitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkır, İesu təmətapəh ron məmə, ⁴¹ “?Naka un nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “İərəməərə, ekolkeike məmə oekaiir mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən təmol-wır nıganəmtim.” ⁴³ Kən roiu aɡin-əh min əm, təmaiir minatehm nat, kən minatuarisig-in İesu, matənwiwi Uhgın. Kən nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgın.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kən Iesu təmalıwək muwin imə e taon u Jeriko matuwin məmə otiet-arəpən e nəwtain məsin. ² Kən e taon əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos məni rəha takis, kən rəhan nautə tēpət. ³ Kən in tolkeike məmə otəplan-tu məmə İesu in pah, məto təruru nəplanən məto-inu in natiəkuəkir, kən netəmim koatətuləsis-in. ⁴ Kən in təmaiı auppən muwin maiı e nig kit, nərgin u sikamo, məmə otitun nəplanən İesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵ Kən nian İesu təmuwa ətuatıp əh in ikin, təmasıpər məplan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Sakias. Eıuauı uəhai, məto-inu roiu ekəkəike muwin matig

əpəh e rəham nimə.”⁶ Kən Sakias təmeiuaiu uəhai əm, kən mit Iesu mian əpəh iman ikin imə, kən nikin təmagien.

⁷ Məto nian netəmim kəmotəplan natimnat min əh, kən koatasiwən-in nolən min əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwin e nimə rəha iol təfagə rat.”

⁸ Kən nian kinotuwin e nipağnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “İərəmərə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat min. Kən natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uğin tinosmegəh rəkis ik ne rəham min, məto-inu ik min, nəmahatətə e Uğin, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos məni rəha İərəmərə rəhalat

¹¹ Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in təmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu in tınatuwa iuəhkir o Jerusalem, kən nikilat təht məmə nərəmərəən rəha Uğin otəsuwəhən tuwa. ¹² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm-iasol kit tolkeike məmə in otuwin isəu məplan kig asol ağin məmə kig asol otıləs-ipər in mol kig lan əpəh iman ikin, kən otəpanitəlig-pa min. ¹³ Kən təmaun-in rəhan iolwək ten, kən moor məni kitiəh kitiəh kəm ilat.* Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘İtəmat onəkotəkəike motol wək e məni u o nosən ətəin mətoarus-pən io ekitəlig-pa min.’

¹⁴ “Məto ilat əpəh iman ikin koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol ağin məmə, ‘İtəmat esotolkeikeən məmə suah u otərəmərə etimat.’ ¹⁵ Məto kəmıləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa min. Kən in təmaun-in rəhan iolwək min itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətatig əpəh isəu.

¹⁶ “Kən etəm tətaupən təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘İərəmərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni ten min.’ ¹⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘İk iolwək təwir, nəmol wək itəm in təwir. Məto-inu nəmol wək təwir o nehm wirən nat itəm natikəku, kən roiu oekəgəhan-in min ik məmə onəkərəmərə taon ilat ten.’

¹⁸ “Kən etəm tatuarisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘İərəmərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni faif min.’ ¹⁹ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘İk onəkərəmərə e taon ilat faif.’

²⁰ “Kən iolwək kit min təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘İərəmərə, inu rəham məni. Eməlis ətəin e napən, kən məhluaig-in wir, ²¹ məto-inu io iatəgin ik itəm rəham nolən tiəkis. Nakatos natimnat itəm kəsənəmə rəham, kən matəulək e nasumən min itəm ik nəməsəfəən ilat.’

²² “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘İlk iolwək rat! Nəghatən əm rəham tatəgətun məmə nəmol tərət ağin. Ninitun rəkis məmə io etəm-İəkis, kən İakatos natimnat itəm kəsənəmə rəhak, kən İatəulək e nasumən min itəm eməsəfəən ilat. ²³ ?Təhro nəməsəsən rəhak məni muwin mələhəu-pən e pag, kən nian ekitəlig lan, ekitun nosən rəhak məni İlau profit rəhan?’

²⁴ “Kən təmən-ipən kəm rəhan min əh məmə, ‘Otos-İrəkis rəhan məni, kən motos-ipən kəm suah u rəhan məni ten.’

19:7: Luk 15:2 **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:6-7 **19:9:** Luk 13:16; Wək 16:31 **19:10:** Luk 15:4;

Jon 3:17; 1 Tim 1:15 * **19:13:** Etəm-iasol təmos-ipən məni kitiəh kitiəh kəm rəhan iolwək ten, kən məni kitiəh in təhmen-pən e wan-hanrit-təosan vatu. **19:17:** Luk 16:10

²⁵ “Kæn ilat kæmotæn mæmæ, ‘!Iæræmæ, tæsætuation mæto-inu ræhan mæni ten rækis!’

²⁶ “Kæn etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘!atæn kæm itæmat mæmæ, etæmim itæm tatos nat kit, kæpanos-ipæn min neen min. Mæto etæm ræhan nat kit tikæ, kæpanos-irækis ræhan natimnat rafin. ²⁷ Kæn roiu, ræhak tikimir min itæm kæmasotolkeikæan mæmæ ekuwa kig ræhalat, onækotit ilat motuwa, kæn onækotohamnu ilat e niganæmtæk.’”

Iesu tæmuwin Jerusalem

(*Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;*

Jon 12:12-19)

²⁸ Kæn nian Iesu tæmæghat rækis un, kæn in tæmaliwæk maupæn matuwin Jerusalem, kæn netæmim koatuarisig in. ²⁹ Nian kinotuwa iuæhkir o latuænu mil u kæiu, Petfas ne Petani e Nitot Ræha Nig U Olif, kæn in tæmæn-ipæn kæm ræhan mil etæmim kæiu mæmæ, ³⁰ “!an æpæh latuænu itæm kotisi-pæn ikin. Ikin æh, onakuehm næti togki kit itæm kæsasuæan æh lan. Iakis nol lan muasig muea ikin-u. ³¹ Kæn okæmæ suah kit tætapæh otæmlau mæmæ, ‘?Nækætiakis togki o naka?’ kæn onækuæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘!æræmæ ræhatat, in tolkeike mæmæ otol nat kit lan.’”

³² Kæn kæmian muehm natimnat rafin tol æm mæmæ inu Iesu tæmæn mi-hin ne. ³³ Kæn nian kæmætiakis næti togki, kæn netæmim min ræha togki kæmotætapæh olau mæmæ, “!Ei! ?Nætiakis næti togki o naka?” ³⁴ Kæn ilau kæmuæn-ipæn mæmæ, “Kæp. Iæræmæ tolkeike mæmæ otol nat kit lan.” ³⁵ Kæn kæmuasig muea kæm Iesu, kæn kæmuapeg ræhalau kot muæfætæin mæntæa næti togki lan, kæn muasitu e Iesu tær masuæ e næti togki. ³⁶ Nian tæmasuæ lan minatuwin, kæn ræhan netæmim kotapeg ræhalat min kot motæpen-pæn e suatip.

³⁷ Nian Iesu tinatuwa iuæhkir o Jerusalem mætasuæ e togki mateiuaiu e Nitot Ræha Nig U Olif, kæn netæmim rafin ræhan nikilat tætagien, kæn minætuoun moatænwiwi Uhgîn motagæt æfæmæh o nat pispis min itæm kæmoatehm in tæmatol. ³⁸ Kæn koatæn mæmæ, “!Iæræmæ Uhgîn tætatig ilau Kig u itæm tatuwa e nærgin! !Pæs næmælinuæn tætatig æpæh e nego e neai, kæn æpæh ilis ilis agin e nego e neai, katilæs-ipær nærgi Iæræmæ Uhgîn!”

³⁹ Kæn Farisi min neen itæm kæmotatig æh-ikin kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “!ægætun. Æn-iahou ræham min netæmim mæmæ okotakæm nohlilat.”

⁴⁰ Mæto in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ netæm min u kæsotagætæn, kæn kæpiel min u, ilat okotagæt æfæmæh.”

Iesu tæmasæk o netæm Jerusalem

⁴¹ Kæn nian Iesu tæmuwa iuæhkir tæmehm taon æh Jerusalem, kæn tæmasæk o netæm min æh-ikin æh. ⁴² Kæn tatæn mæmæ, “Ei, nat æpnæpin næmotapæs natimnat itæm tatos-ipa næmælinuæn mætoarus-pa u-roiu, mæto okæmæ nækotitun ilat roiu æm, kæn Uhgîn otos-ipinæ kæm itæmat. Mæto kæp. Natimnat min æh koatæhluag okol nækæsotehmæn. ⁴³ Mæto e nian min itæm tatuwa otæmat, ræhatæmat tikimir min okotuwa kætul kitælau-in itæmat, okotel nimæptæn kætupær kol æpætin ræhatæmat taon, kæn motahtosisig-in itæmat lan mæmæ nækæsotietæn. ⁴⁴ Kæn ilat okotærækin rafin nimæ e taon ræhatæmat, kæn okotohamnu itæmat rafin tælmin nisualkælæh min ræhatæmat. Okol kæpiel kit ne ræha nimæ min osætætulæn. Natimnat rafin u otatuwa mæto-inu itæmat næmotæruru nian itæm Uhgîn tæmuwa mæmæ in otosmegæh itæmat lan.”

Iesu tæmæhg-iaræp netæmim itæm koatol maket e

Nimæ Ræha Uhgîn

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19;

Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kæn Iesu tæmuwîn minatæhg-iaræp netæmim itæm koatol maket e Nimæ Ræha Uhgîn. ⁴⁶ Kæn in tæman-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæmæte rækis e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘Ræhak nimæ, in nimæ ræha næfakæn kæm io,’ mæto itæmat ninoatol tinuwa in ‘nimæ kit itæm iaklæh min koatæhluaig ikin.’”

⁴⁷ Kæn uarisig lan, e nian min rafin, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e Nimæ Ræha Uhgîn. Kæn pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol min ræha noanol min ræha Isrel, kæmotegæs-in suatip mæmæ okotohamnu Iesu, ⁴⁸ mæto kæmæsotehmæn suatip kit mæto-inu netæmim rafin kotolkeike pik mæmæ okoatæto næghatæn min ræhan, kæn næghatæn ræhan tætaskælim wir ræhalat nætæligæn.

20

Nætapæhan mæmæ pah tæmegæhan-in Iesu mæmæ otol wæk

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu tæmatægætun netæmim æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha Uhgîn kæm netæmim. Kæn pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel kæmotuwa kehûm in, ² kæn kæmotætapæh ron mæmæ, “?Ðn-tu kæm itimat mæmæ pah tæmegæhan-in ik nakatol natimnat min æh? ?Kæn pah tæmegæhan-in nepætæn æh, Uhgîn o etæmim æm?” ³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tæwir æm. Io ekætapæh-in min næghatæn kit kæm itæmat, kæn itæmat onækotaupæn motuhalpin-pa kæm io. ⁴?Pah tæmegæhan-in nepætæn kæm Jon mæmæ in otol baptais e netæmim, Uhgîn o etæmim æm?”

⁵ Kæn kionoatæn-æn næghatæn u kæm ilat min, minoatæn mæmæ, “Okæmæ kotæn mæmæ Uhgîn tæmegæhan-in, kæn in otæn mæmæ, ‘?Mæto tahro nækæsotanæn nipahrien e Jon?’ ⁶Mæto okæmæ kitat kotæn mæmæ netæmim æm kæmotegæhan-in, kæn netæm min æh okotaht kitat e kæpiel mæto-inu ilat kinotæn rækis nipahrienæn e Jon mæmæ in ien kit ræha Uhgîn.” ⁷ Kæn ilat kæmotuhalpin mæmæ, “Itimat esotitunæn mæmæ pah tæmegæhan-in.” ⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæn io min, ko esænæn mæmæ pah tæmegæhan-in nepætæn kæm io mæmæ ekatol natimnat min u.”

Nimæ næghatæn ræha nasumæn ræha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22;

Mak 12:1-17)

⁹ Kæn Iesu tæmuæh nimæ næghatæn kit kæm netæmim mæmæ, “Etæm-iasol kit tæmæfe nol u krep e nasumæn asol ræhan. Kæn in tæmælæhæu-pæn nasumæn u e nelmi netæmim neen, kæn ilat okotol wæk lan, kæn nian ræha næulæk-inæn, okotos-ipæn mæsin kæm in. Kæn tæmuwîn æpæh e nimæptæn pisin kit matig minos nian tæpæt. ¹⁰ Kæn nian krep tæmol noan kæn kinotamaræg, etæm-iasol in tæmahl-ipa ræhan kit iolwæk mæmæ in otuwîn mehm netæm koatol wæk e ræhan nasumæn mæmæ okotæhl noa krep, kæn mootor kos-ipæn ræha etæm-iasol neen. Mæto netæm min æh kæmotætul motaht iolwæk æh, kæn motahl-ipæn titælig mæsoatæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in. ¹¹ Kæn etæm-iasol tæmahl-ipa min ræhan kit iolwæk min. Kæn ilat kotaht min, motol naulisæn rat kæm in, kæn motahl-ipæn titælig mæsoatæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in. ¹² Kæn in

tahl-ipən mīn kit mīn, kən ilat kəmoatoh katoḥ kos-ipən nīməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

¹³ “Kən etəm-iasol rəha nasumən təmə, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir məmə ekahl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kən in təmahl-ipən.

¹⁴ “Məto nian netəm mīn əh kəmotehm, kəmotən kəm ilat mīn məmə, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmə rəhan. Pəs kotuwīn motohamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmə rəhatat.’
¹⁵ Kən kəmotaskəlim motewkəkan motuwīn əpəḥ ihluə e nasumən, kən motoh kohamnu.

“?Kən iərəməərə otol naka kəm netəm mīn əh? ¹⁶ In otuwa moh netəm mīn əh kotimis, kən in otələḥəu-pən nasumən asol əh otuwīn e nelmi netəm pisin.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotəto nəghatən əh, kəmotən məmə, “!Pəs okol kəsol agin-əḥən nat əh!”

¹⁷ Məto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmə, “Naoa Rəha Uḡgin tatən məmə, ‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nīmə kəmotərakin, in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nīmə.’

“?Məto nəghatən u nīpətin naka? ¹⁸ Netəmim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nīmismisin. Məto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwitə marat agin.”

¹⁹ Kən iəgətun mīn rəha Lou, ne pris asol mīn kəmotitun məmə nīmāə nəghatən rəhan tatən ilat, kən tol nəḥlan, kəmoategəs-in suatip məmə okotaskəlim uəḥai əm, kiləs-ipən e kalapus, məto kīnoatəgin netəmim, kən motapəs.

?Tətuatip məmə netəmim okotətu takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kən iəgətun mīn rəha Lou, ne pris asol mīn koatalkəlik wīr o Iesu, moatolkeike məmə okotətu-pən nīpəgnəmtin mīn neen e nəghatən kit rəhan məmə okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netəmim neen məmə ilat okotuwīn motol kəut kəsua kəm Iesu. ²¹ Kən kəut kəsua mīn kəmotuwīn motətapəḥ o Iesu məmə, “Iəgətun. Itimat ekotitun natimnat mīn itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netəmim lan, kotətuatip wīr. Ik onakəsolən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin mīn kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin. Kən ik nakatəghat-in əm nīpahrienən matəgətun netəmim e suatip rəha Uḡgin. ²² ? Ən-tu kəm itimat məmə, tətuatip e Lou rəhatat məmə okotəfou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

²³ Məto Iesu təmitun əm məmə koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Otəgətun-tu məni kit kəm io. ?Narmi pah u tətətig e məni u? ?Kən nərgi pah u tətətig e məni u?” Kən kəmotən məmə, “Narmi Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inəḥ natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uḡgin, os-ipən kəm Uḡgin.”

²⁶ Kən e nīganəmti netəmim rafin, nəghatən mīn itəm koatətapəḥ-in, okol kəsotiləs-iəḥauən Iesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm Iesu təmuḥalpin, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etəm otimis kən məmegəḥ mīn?
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kən Satusi min neen kəmotuwa o Iesu. İlat koatən məmə netəm kəmotimis, okol kəsotəmegəh minən. ²⁸ Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm Iesu məmə, “İəgətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otimis, kən rəhan pətaguihl tətətig mətə kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kən nisualkələh min okotaskəlim nərig min rəha etəm tikə.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepin. Kən itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisig timis, mətə kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm tətuarisig in, təmīt min nəutahlimis un, mətə in min təmimis, kən kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kən uarisig lan, pialat kit min tit min nəutahlimis un, mətə təmimis min. Kən pian min əh ilat rafin sepin kəmotit pətan un, mətə kəsotiləsən nətilat kit, kən kəmotimis rafin. ³² Kən uarisig lan, nəutahlimis təmimis min. ³³ Inəh netəm sepin, ilat pialat min kəmotit pətan əh. ?Mətə e Nəmnun Nian, nian netəmim okotəmegəh min e nımisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nıpitan koatol marit. ³⁵ Mətə e nian rəha natigən wi, netəmim itəm Uhgın nikin tətəgien olat məmə ilat okotəmegəh min e nımisən kən mos ilat muwın kotatig e natigən wi, ko ilat kəsotol minən marit. ³⁶ İlat okol kəsotimis minən mətə-inu ilat okotahmen əm e nagelo min. Kən ilat nenəti Uhgın mətə-inu in təmöl ilat kotəmegəh min e nımisən. ³⁷ Kən kotitun məmə inu otuwa mol nıpahrienən lan mətə-inu, naoa rəha Moses tətəgətun min məmə nian netəmim okotimis, ilat okotəmegəh min. E namsu rəha nig itəm nigəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in İəramərə Uhgın məmə in ‘Uhgın rəha Epraham, Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop,’ nat əpnəpin iləhal kəməhalimis rəkis nuwəh məsin. ³⁸ Uhgın u, in Uhgın rəha netəm koatəmegəh, mətə sənəmə in Uhgın rəha netəm kəmotimis, mətə-inu in tətəhm netəmim rafin məmə ilat koatəmegəh, nat əpnəpin okəmə kəmotimis rəkis o koatəmegəh əh.”*

³⁹ Kən İəgətun min rəha Lou neen kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “İəgətun, nəmuhalpın wir pahrien.” ⁴⁰ Kən kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Tahro netəmim koatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴² Mətə-inu e Naoa Rəha Napuən Min, † Kig Tefit atıp əm təmən məmə, ‘İəramərə Uhgın təmən kəm rəhak İəramərə Kristo məmə, “Əpələh e nıkalik matıp, ikın rəha nəsanənən ne nisıaiiən,

⁴³ mətəarus-pa io ekos-ıəhau rəham tikimır min,

mol ilat kotahmen e nıməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” †

⁴⁴ Kig Tefit atıp təmən məmə Mesaea in rəhan İəramərə. ?Kən okəmə mipi Tefit atıp əm, kən tahro matol rəhan İəramərə?”

Iesu təməghat-in İəgətun min rəha Lou
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

20:28: Dut 25:5 **20:37:** Eks 3:6 * **20:38:** Nat əpnəpin nıpəti etəmim təmimis, mətə narmin tatəmegəh əh. † **20:42:** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol ‡ **20:43:** Nəghatan Kris ətuatıp tatən məmə, “ekol rəham tikimır min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkapələh matəfıpar nelkəm lan,” kən nıpətin u məmə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimır min.” **20:43:** Sam 110:1

⁴⁵ Nian netəmim kəmoatətəlig, Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, ⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatəto wīr itəmat kən məsotətəu-pənən nolən mīn rəha iəgətun mīn rəha Lou. Nikilat tətəgien məmə okoatuwin-in napən əfəməh mīn rəha nausitən məmə netəmim okoatehm ilat ron. Kən nikilat tətəgien nian netəmim koatos-ipər nelmilat e maket e nisaiian kəm ilat. Kən əpəh imə e nimə rəha nuəfimīnən, kotolkeike məmə okotəpələh aupən əpəh təwīr ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmə okotuwīn kəpələh-pən aupən ikin rəha nisaiian. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nimə mīn rəha nəutahlīmīs mīn. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiuə əm məmə netəmim okotəplan ilat ron. Nalpinən rəha netəm mīn u in otəskasik maprəkīs.”

21

Nəutahlīmīs kit təmos-ipən rəhan mənī kəm Uhgīn (Mak 12:41-44)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wīr netəm rəhalat nautə tēpət itəm koataii-pən mənī e pōkis rəha mənī əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, ² kən in təmehm nəutahlīmīs kit ian-rat təmāii-pən mənī əkaku kəiu əm.* ³ Kən Iesu təmən məmə, “Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, mənī itəm pətən u təmāii-pən, in taprəkīs-in rəha netəmim rafin, ⁴ məto-inu netəm rəhalat nautə tēpət kəmotāii-pən mənī neen məto in nat əpnāpīn əm olat, rəhalat tēpət mīn əh-ikin. Məto nəutahlīmīs u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin mənī rəhan o nos-nəmtīnən nīgīn nagwənən, kən tikə mīn əh-ikin.”

Nəmtətīn mīn rəha

Namnun Nian

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kən rəhan mīn neen netəmim koatəghat-in Nimə Rəha Uhgīn itəm rəhan kəpiel asol mīn kotəwīr, ne natimnat wīr mīn əh imə itəm netəmim kəmosot-ipən kəm Uhgīn. Kən Iesu təmən məmə, ⁶ “Itəmat nakoatehm natimnat mīn əh, məto nian otātuwa itəm netəmim okotəhalkin-ohalkin kəpiel mīn rəha nimə əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

⁷ Kən kəmotəpəh ron məmə, “Iəgətun. ? Natimnat mīn əh onəghan kotuwa? ?Kən nəmtətīn naka otəgətun məmə otəsuwəhən natimnat mīn əh okotuwa?”

⁸ Kən Iesu tatən məmə, “Onəkotəkəike moatəto wīr itəmat məmə suah kit otəseiūə-inən itəmat, məto-inu netəmim tēpət okotuwa motən məmə, ‘!Io, io Kristo u!’ kən neen okotən məmə, ‘Nian rəha natimnat əh tinātuwa iuəhkir.’ Məto əsotuarisig-inən ilat. ⁹ Kən nian onəkotəto namnusən məmə netəmim koatəluagin, o netəmim koatətul moatəmou ilat rəhalat kapman, məto itəmat onəsoətəginən. Natimnat mīn əh okotaupən ka pitən, məto sənəmə in Namnun Nian.”

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol mīn neen okotəh noanol pīsīn neen mīn, kən kapman kit otəh kapman kit. ¹¹ Kən namig asol mīn okotan, kən nəumīs otan ikin mīn tēpət e nətueintən, kən nimīsən əskasik mīn okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netəmim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətīn asol mīn e neai.

¹² “Məto nian natimnat mīn u okəsotuwamən əh, netəmim okotəskəlīm itəmat, kən motəh itəmat, kən motiləs itəmat kən əpəh e nimə mīn rəha nuəfimīnən, ne əpəh e kalapus, kən onakoatətul e niganəmti kig mīn ne netəm-iasol mīn rəha kapman məto-inu itəmat nakoatos nərgək moatən

* **21:2:** Mənī u tahmen-pən e tuente fatu. **21:3:** 2 Kor 8:12 **21:6:** Luk 19:44

nipahrien lak. ¹³ Inəh nian ətuatip məmə nakotən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ¹⁴ Məto əsotətəlig-in paupənən məmə nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat, ¹⁵ məto-inu io ekos-ipinə nəghatən ətuatip kəm itəmat kən mos-ipinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimər min okol kəsotuhəlpinə, kən okol kəsotənən məmə nakoətiəu. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama min, ne piatəmat min, ne rəhatəmat noanol min, ne iolitəmat min okotilas-ipən itəmat e nelmi tikimər min. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netənim rafin okotəhəu itəmat o nərgək. ¹⁸ Məto noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik motəhatətə lak e nian iəkis min itəm okoətuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael min okotəuwa tərət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsəwəhən kən kərəkin əgin taon əh Jerusalem. ²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motəgim motuwın motəhluəig əpəh nitot min. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin min titəlau e taon əh, onəkəsotuwın minən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgın otol nalpinən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol nipahrienən. ²³ Awe, nəhmən əsol rəha mama min itəm nərpiət əh-ikin, ne itəm min u koatəpinəhin nisualkələh, məto-inu nərətən əsol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpinən rəha Uhgın otuwın kəm netənim rafin rəha Isrel. ²⁴ Kən okəgimnu netənim e naip, kən nian rəhalət tikimər min kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwın ikin pisin pisin min kən ilat okotəuwa slef min rəhalat. Kən İaihlua min okotaliwək kən katəwig-ewig e Jerusalem motiləs-iahəu netənim ikin itəm koatətig əh, motərəmərə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.†

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotəuwa e mitgar, ne məwig, ne məhəu min. Kən ikin-u e nətueintən, netənim rafin okotəgin nərkarikən rəha nitəhəi ne peəpeə əsol min. ²⁶ Netənim okotəgin pik moətimiseəh o nərətən əsol min itəm koətuwa e nətueintən, məto-inu natimnat rəha neai itəm kotəsəkisik pik, məto Uhgın otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotəhm Nəti Etənim tətəuəi e məl napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhəg-əhəg əsol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat min u kınotətuoun moətuwa katol nipahrienən lan, otətul motəsipər e neai, məto-inu otəsəwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh niməə nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen min. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotəpəlpil min, kən nakotitun məmə in nian rəha nasumən. ³¹ E nolən kitiəh əm, okəmə nakotəhm natimnat min u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsəwəhən, nərəmərəən rəha Uhgın tuwa.

³² “Nipahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel† otəsikəən mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol nipahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiəkə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən İesu tətən məmə, “Nəkotəkəike moətətə itəmat. Əsotərəkinən rəhatəmat nian min o nolən əmən lafet, motəpis lan, kən moətətəlig-in

21:14: Luk 12:11-12 **21:15:** Wək 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22 **21:22:** Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig İesu timis, mopael min rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13

21:27: Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 † **21:32:** Netənim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netənim itəm koatəmegəh nian İesu tatəghat. Kitat kəmotətə təhmen netənim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafin rəha Isrel tatuwin muwin isəu.

pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwirən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat, ³⁵ məto-inu nian əh otuwa miləs netəmim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Məto nian rafin onəkotəkaike moatətul matip, kən motəkaike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otagian otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən lapın min in tiet muwin əpəh Nitot Rəha Nig U Olif mətapıl əh-ikin. ³⁸ Kən nian min rafin laulaugin agın, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

22

Jutas təmol-salim-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinatuwa iuəhkır, kən in tinətuoun e lafet rəha Nuhagego-inən. ² Kən pris asol min ne iəgətun min rəha Lou koateam-in anion suatip məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip məto-inu ilat koatagin netəmim məmə, kətah nimanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

³ “Kən Setan təmos niki Jutas, u nərgin kit min u Iskariot, in e netəm tuelef rəha Iesu. ⁴ Kən in təmuwin matəghat kəm pris asol min ne netəm-iasol min rəha mopael rəha Nimə Rəha Uhgın, mateam-in suatip məmə oteghəhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵ Kən nikilat təmagien, kən kəmotən-iəkis məmə okotosipən mənı kit kəm in. ⁶ Kən Jutas təmegəhan lan məmə in otol, kən mateam-in suatip məmə oteghəhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netəmim okotikə lan.

Etəmim kəiu rəha Iesu kəmioal əpen-əpenə o lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

⁷ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinuwa, kən e nian əh, netəmim okotəkaike motoh nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ⁸ Kən Iesu təmaun-in Pita ne Jon, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “lan kən mioal əpen-əpenə nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə okotuwın motagwən ikin.”

⁹ Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “Nakolkeike məmə itimlau oekian hia mioal əpen-əpenə e nagwənən ikin?”

¹⁰ Kən təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uətəlig wir-tu. Nian itəmlau onakuət-ərəpən e taon, kən onakuehm suah kit tatəhun pətəl asol kəmətu-pən nəhau lan. Kən nəkiauarisig-in məhaluwın e nimə kit itəm otuwın ikin. ¹¹ Kən nəkuən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “?Iəgətun təmahl-ipa itimlau məmə ekuea muətapəh ron ik məmə noan u in hiə itəm in ne rəhan min netəmim okotuwa motol nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən?”

¹² Kən in otit itəmlau nakian əpəh e noan ilis ikin itəm kınəlın wir rəkis natimnat rafin rəha nagwənən əh-ikin. Kən nakioal əpen-əpenə nagwənən əh-ikin.”

¹³ Kən kəmian muehm natimnat rafin tahmen əm məmə inu Iesu təmən mi-hin ne. Kən kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Namnun nagwənən rəha Iesu ne rəhan min

14 Kən e nian rəha nagwənən, Iesu təmuwin məpələh e tepil ilat rəhan aposol min. 15 Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəsuwəhən, okol nahməən kəm io. Məto nikik tinolkeike pik məmə okotəupən kun nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən. 16 Iakolkeike pik məmə kitat okotəgwən min-nulan məto-inu, okol esəgwən minən e nagwənən rəha Nuhagego-inən mətoarus nipəti lafet u tuwa mol nipahrienən lan e nərəməərəən rəha Uhgın.”

17 Kən Iesu təmos kap wain mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən mən məmə, “Otos itəmat rafin, kən mətənim, 18 məto-inu roiu iatən kəm itəmat məmə esənimən wain mətoarus-pən nian natimnat rafin kotatig ahgın nərəməərəən rəha Uhgın.”

19 Kən təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netəmim, kən mən məmə, “Inu nipətik itəm iakatos-ipinə otəmat. Nian rafin onəkotəkəike motol nat u məmə nikitəmat tatəht io.”

20 Kən e nolən kitiah əm, nian kəmotəgwən rəkis, Iesu təmos kap wain kən təmən məmə, “Kap wain u in nitak itəm otətu otəmat, kən tatəgətun nənəkisən wi rəha nasituən rəha Uhgın kəm netəmim. 21 Məto onəkotətəlig wir-tu. Suah kit ukın-u kotəgwən kitat min e tepil, kən in otəpanegəhan-in-pən io e nelmi rəhak min tikimır. 22 Io Nəti Etəmim oekəkəike mımis məmə inu Uhgın təmən mihın ne. !Məto awe, nahməən asol tatuwın o etəm tatəgəhan-in-pən io e nelmi tikimır min!” 23 Kən kınətatəpəh-ətəpəh olat min məmə, “?Kitat pah otol nat əh?”

24 Kən nat kit min, ilat kınəotol nikilat min məmə pah u in ilis pik taprəkis-in ilat. 25 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kig min rəha nətueintən u koatərəmə e netəmim e rəhalat nəsanənən, kən koataun-in atip ilat məmə ilat ‘Netəm rəha Nasituən.’” 26 Məto itəmat onəkəsolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilis, in otılıs-iahau in tahmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul əupən, kən in otuwa iolwək əm kit. 27 ?Pah u in ilis pik, etəmim itəm tətəgwən e tepil, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkətitun məmə etəm tətəgwən e tepil in ilis taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətəliwək kitat min itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.

28 “Itəmat u, nian rafin nəkotatig iuəhkir ron io e nian ekətətig e nian askasik min. 29 Kən tahmen-pən əm məmə Tata rəhak tatılıs-ipər io məmə ekuwa kig, kən io min iatılıs-ipər itəmat məmə nakotuwa kig min, 30 məmə nakotuwa kəpələh kitat min io, kotəgwən kələh e nian ekuwa mol kig lan. Kən e nian əh, itəmat min onəkotəpələh e jea min rəha kig, kən itəmat onəkotuwa mətətul əupən e noanol min tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəmə elat.”

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm Saimon Pita məmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tinətapəh rəkis o Uhgın məmə otegəhan-in məmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətən in təkəsik lak o kəp. 32 Məto enəfak rəkis ron ik məmə rəham nahatətən otəsətitəən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onəkəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəkəsik.”

33 Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə. İatətul matip məmə ekimnə kilau min ik e kalapus, kən mımis kilau min ik.”

34 Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapin hu, nian mənig otəsimmənən əh, kən ik onəkən mau kisil məmə nəkəruru io.”

35 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən mənı e pəos, ne kətim, ne put. ?Tahro? ?Rəhatəmat natimnat tashəmenən, o kəp?” Kən ilat kəmotən məmә, “Kəp.”

36 Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Məto roiu, okəmә suah kit tatos rəhan mənı e paos o kətim, otəkaike mos. Kən etəm təsosən naip rəha nəluaginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmti rəhan kit. 37 İatən kəm itəmat məmә nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in io, kən in otəkaike mol nıpahrienən. In tatən məmә, “Netəmim nıkilat təht məmә in etəmim kit itəm tatərəkın Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol nıpahrienən əh-roiu.”

38 Kən ilat kəmotən məmә, “İərəmərə, əplan-tu. Naip rəha nəluaginən kəiu əpəh.” Kən in təmən kəm ilat məmә, “Ah, nahmen. Otapəs-ta.”

*Iesu təmuwın matəfak əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

39 Kən Iesu təmıet e taon muwın əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif tahmen-pən əm məmә in tatol mihın e nıan rafın, kən rəhan mın netəmim koatətəu-pən. 40 Kən nıan in təmuwın mətoarus-pən əh-ikın əh, təmən-ipən kəm ilat məmә, “Onəkotəkaike moatəfak məmә nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.” 41 Kən in təmalıwək mapəs ilat muwın məsın, kən mısın nulan matəfak matən məmә, 42 “Tata, okəmә nıkim tagıen, awı, os-ırəkıs nahməən mın u itəm okəpanotuwa. Məto əsolan rəhak nətəlıgən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” 43 Kən nagelo kit təmısi-pən e neai muwa mos-ipən nəsanənən kəm Iesu. 44 Kən məto-inu nıkın tıtahmə pik, kən rəhan nətəlıgən tınatol wək pik, kən təməfak əskasık pik, kən noəh təmaıu lan məhl matəht nısip tahmen e nıta.*

45 Nıan təməfak rəkıs, in təmətul mıtəlıg-pən məmә otehm rəhan mın netəmim, kən təməplan ilat kınotapıl rəkıs. Kınotərou məto-inu nıkilat tıtahmə. 46 Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Tahro nakotapıl? Otaiir motəfak məmә nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.”

*Tıkimır mın rəha Iesu kəmotuwa kıləs
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;*

Jon 18:2-11)

47 Nıan Iesu təmatəghat əh, nımanın netəmim kəmotıet-arəpa ikın əh, kən suah əh Jutas, u in etəmim kit e netəm tuelef rəha Iesu, in təmıt ilat motuwa, kən təmuwa ıuahkır məmә otatılıim e Iesu. 48 Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “?Jutas, io Nəti Etəmim, məto tahro nəmuwa məmә onəkatuılıim-pa lak kən e nolən əh megəhan-in-pən io e nelmi rəhak tıkimır mın?”

49 Kən nıan netəmim mın rəha Iesu kınotehm natimnat mın əh mınotıtun məmә naka əh okol, kəmotən-ipən kəm in məmә, “?İərəmərə, oekotahro? ? Ekotəte ilat e naip, o?” 50 Kən ilat kit təmoahın naip tətə-rəkıs matəlğın matıp rəha slef rəha pris asol agın.

51 Məto Iesu təmə, “!Ei! !Nahmen, otapəs əm!” Kən in təmələhəu-pən nelmın e matəlğı suah u, kən mol-wır mın.

52 Kən Iesu təməghat kəm pris asol mın, ne netəm-iasol mın rəha mopael rəha Nımə Rəha Uhgın, ne etəm-iasol mın rəha noanol rəha İsrəl, u kəmotuwa məmә okotaskalım Iesu. In təmən məmә, “?Tahro, nəman? ?Nıkitəmat təht məmә io emit netəmim muwın kotəluagin o kapman, o kəm-naka io

22:35: Luk 9:3; 10:4 22:37: Aes 53:12 * 22:44: E kopi oas mın neen rəha Nıutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kıs aupən, nəghatən rəha ves 43-44 tıka. Kəm-naka, sənəmә Luk itəm təməte ves 43-44, məto suah kit mın itəm təməte kopi kit rəha naoa u.

iohamnu itəm kit, kən nakotəmik naip asol min rəha nəluaginən ne nəlhal min moatuwa məmə onəkotaskəlīm? ⁵³ Nian rafin etan əm kitat min itəmat e Nīmə Raha Uhgīn, məto tahro nəsotaskəlīmən io? Məto roiu əh, in nian ətuatip rəhatəmat, kən nəsanənən rəha nəpinəpən in tatərəməə.”

Pita təmən məmə

in təruru Iesu

(*Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Kən kəmotuwa motaskəlīm Iesu motiləs motuwīn e latuənu rəha pris asol agin. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwīnən iuəhkīr olat. ⁵⁵ Netəm min əh kəmotahl nīgəm kit əpəh e iat rəha pris asol agin, kən motəpələh kitəlau e nīgəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat min. ⁵⁶ Kən pətan əkəku kit u slef rəha pris asol agin, təmuwa məhm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nīgəm tətasiəgəpīn in, kən niganəmti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in min ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit min tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik min, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tīnuwa minuwīn rəkis, kən suah kit təməghat əskasik kəm ilat məmə, “!Nīpahrienən məmə suah u təmatuarisig-in Iesu, məto-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Məto Pita təmə, “!Ei! !Esitun agin-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənig təmimnən. ⁶¹ Kən İəməmə təməuhlin masipən ətuatip mətəhm Pita. Kən Pita, nīkin təməht nəghatən rəha İəməmə itəm təmən lan məmə, “O lapin əm u, nian mənig otəsimmənən əh, ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita təmiet muwīn ihluə, təmasək təmasək.

Netəmim kəmotəsan-əsan

e Iesu

(*Mat 26:67-68; Mak 14:65*)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlīm Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain niganəmtein kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tatoh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tepət moatərəkin in lan.

Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel

(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;*

Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kən laulaugin agin, netəm-iasol rəha noanol rəha İsrəl, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotuwa kuəfimin e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e niganəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətəpəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nəsotənən nīpahrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətəpəh otəmat, kən okol nəkəsotuhəlpinən. ⁶⁹ Məto tətuooun roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin məpələh əh-ikin rəha nəsanənən ne nisialian, inəh e nikali Uhgīn matip, Uhgīn u itəm rəhan nəsanənən iaħgin.”

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətəpəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik Nəti Uhgīn?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Tahro kitat koateam-in nəghatən kit min məmə otəsitu e rəhatat nəghatən? Kīnotəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

*Iesu tæmætul e
niganæmti Pailat**(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;**Jon 18:28-38)*¹ Kæn netæmim rafin ræha kaonsel kæmotætul motit Iesu motuwîn kæm Pailat.² Kæn moatæn-iaræp nipægnæmtin min itæm otoh Iesu mæmæ, “Emotehm mæmæ suah u tatit ræhatat netæmim min, kæn mol ilat kotalmæl, kæn matæuhlin ræhalat nætelligæn koatol tikimîr ilat kapman ræha Rom, mætahtosig-in itimat mæmæ esotætouæn takis kæm Sisa itæm tætaræmære e nimæptæn u. Kæn in matæn-iaræp mæmæ in Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa mæmæ in kig kit.”³ Kæn Pailat tæmætæpæh ron mæmæ, “?Tahro? ?Ik kig ræha netæm Isrel?” Mæto Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ik næmæn mihîn.”⁴ Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm pris asol min ne netæmim rafin mæmæ, “Eshmhæn nipægnæmtin kîf ne, itæm tatæn mæmæ suah u tæmærekin lou.”⁵ Mæto ilat kotagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “Kæp. Mæto suah u tætan æpnapin matægætun netæmim rafin ikin min æh Jutia tæmætuouen æpæh Kalili muwa mætoarus-pa ukin-u, kæn mol nætelligæn ræha netæmim koatæluæ motalmæl.”⁶ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn æh, tæmætæpæh mæmæ, “?Tahro? ?Suah u in etæm Kalili?” ⁷ Kæn nian tæmæto mæmæ Iesu tæmîet ikin æh itæm Herot Antipas tætaræmære ikin, in tæmahl-ipæn Iesu mæmæ otuwîn mehm Herot, mæto-inu e nian æh, Herot min in tætatig Jerusalem.*Iesu tæmætul e niganæmti Herot Antipas*⁸ Kæn nian Herot Antipas tæmehm Iesu, nîkin tæmagien pik, mæto-inu nuwæh mæsin in tæmolkeike mæmæ otehm. Herot tæmatæto æm namnusan ræhan, kæn in tæmolkeike pik mæmæ in otehm Iesu otol nat pispis kit. ⁹ Kæn o natimmat min u, Herot Antipas tæmætæpæh-in næghatæn min tepæt kæm Iesu, mæto Iesu tæmæpnapin æm mæsuhalpînæn ræhan næghatæn. ¹⁰ Kæn pris asol min ne iægætun min ræha Lou kæmotætul motægæt æskasik e nipægnæmtin min ræhalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kæn uarisig lan, Herot Antipas ne ræhan min mopael kotagæt ausit e Iesu, kæn moatæsan lan. Kæn Herot tæmæn-ipæn kæm ræhan mopael min mæmæ okotuwîn-in-pæn kot wir kit ræha kig kæm in, kæn motit motuwîn min kæm Pailat.¹² Aupæn ikin, Herot Antipas ne Pailat kæmætioal tikimîr kæm ilau min, mæto e nian æh, ilau kæmuea minioalkeike ilau min.*Pailat tæmæn mæmæ Iesu otækaike mimis**(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;**Jon 18:39-19:16)*¹³ Kæn Pailat tæmaun-in pris asol min, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel, ne netæmim rafin, kæn ilat rafin kæmotuwa kitæh. ¹⁴ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Suah u, næmotilæs motuwa tætul e niganæmtæk, kæn næmotæn mæmæ tætauhlin nætelligæn ræha netæmim ræhatæmat koatol tikimîr kæm kapman. Mæto emakil rækis nætelligæn u e niganæmtitæmat, kæn mæsehman mæmæ tæmætgæhl lou kit, kæn nipægnæmtin min itæm nakoatæn lan tæsolæn nipahrienæn. ¹⁵ Kæn Herot Antipas min, in tæmakil mehm mæmæ nolæn rat kit tæækul-pænæn lan. Tol næhlan, in tahl-ipa tuwa min o kitat, kæn tæpiæ æm mæmæ suah u in tæmæsolæn nat kit itæm tærat mæmæ in otimis ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kæn o nat æh inæh, ræhak min mopael okotalis æm, kæn uarisig kotahl-iaræp tatuwîn.”*

23:7: Luk 3:1

*

23:16-17: E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min ikin-u tatæn mæmæ, “E nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, Pailat in otækaike mahl-iaræp ræhalat kit etæmim otien e kalapus.”

¹⁸ Mæto ilat rafin kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Otiləs-iarəp suah un kən kohamnu! !Mæto ahl-iarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmiləs-ipən e kalapus mæto-inu in təmol netəmim kotəluagin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

²⁰ Mæto Pailat in tolkeike məmə otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in təməghat min kəm ilat. ²¹ Mæto ilat kəmotagət əfəməh pik məmə, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Mæto Pailat təməghat min kəm ilat minətau kisil lan əh-roiu məmə, “?Tahro? ?Suah u in təmol nat tərət naka? Io esəhmən məmə in təmol nat kit itəm tətuatip məmə in otimis ron. Mæto rəhak mopael min, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

²³ Mæto ilat koatəkəike motəghat əskasik, kən motagət əfəməh e Pailat məmə otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kinol win e nətəligən rəha Pailat. ²⁴ Kən Pailat təkəkil Iesu məmə otəkəike mīmīs tahmen-pən məmə inəh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmol nətəligən rəhalat, kən təmahl-iarəp Parapas u aupən in təmətətig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Mæto təməghən-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopael min məmə ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nimanin netəmim.

Kəmit Iesu kən məmə otimis

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Jon 19:17-27)

²⁶ Kən nian mopael min kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisi-pən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotaskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwegin məmə otiləs, kən motən-ipən məmə otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nimanin netəmim tətəp kəmotəliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən nipitan tətəp min koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-əun o Iesu. ²⁸ Mæto Iesu təməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nipitan Jerusalem. Əsotasəkən ron io, mæto otasək atip otəmat, ne nenətətəmat min. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən məmə, “!Otəgien itəmat netəm nəsotəməkən o nəsotəpinəhinən suakəku!” ³⁰ E nian əh, netəmim okotən-ipən kəm nitot asol min məmə, “Awī, otisəs-pa etimat,” kən okotən-ipən kəm narit min məmə, “Awī, otəfətəin itimat.” ³¹ ?Mæto okəmə nigəm tatuəp nəhlan nian nig nimalin tətəmiəmitə əh, kən tahro e nian nig tinəmətu?”†

Mopael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

³² Kən mopael min kəmotiləs suah mil kəiu itəm kəmuətəghl lou kən məmə okotohamnu iləhal Iesu. ³³ Kən kəmotuwa ikin kit, nərgin u Louipil-uipil. Ikin əh, kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotətu-pər iətəghl lou mil əh-ikin, kit e nikali Iesu matip, kən kit e nikalin mol. ³⁴ Kən Iesu təmə, “Tata. Aluin rəhalat nolən rat min itəm koatol kəm io, kən məsalpinən, mæto-inu kəsotitunən nat naka itəm koatol.” Kən kəmotoor rəhan natimnat moaturin təs ron.

³⁵ Kən netəm min u koatətul əh-ikin, moatehm natimnat min u, mæto etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotalah əsan e Iesu moatən məmə, “!In təmosmegəh netəmim tətəp rəkis. Mæto okəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, kən in Etəm Uhgın Təmitəpun, kən pəs in otosmegəh atip in!”

23:29: Luk 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Nol Əpən 6:16 † **23:31:** “Nig nimalin tətəmiəmitə əh” tətəpsən-pən Iesu itəm tətuatip agin, mæto tatos nalpinən. Inu tahmen e nigəm itəm tatuəp. Kən “nig tinəmətu” tətəpsən-pən iol təfəgət rat min. Kən uarisig lan, Uhgın otol nalpinən asol kəm ilat. Inu tahmen e nigəm asol agin.

Afin Luk 21:20-24.

23:34: Sam 22:18; Aes 53:12

23:35: Sam 22:7-8

³⁶ Kæn mopael min, ilat min koatəghat əsan e Iesu, kæn motuwa iuəhkir ron moatətapəh məmə in tolkeike wain u itəm tagin, †³⁷ moatən məmə, “!Okəmā nīpahrienən ik kīg rəha noanol min rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

³⁸ Kæn nəghatən kit əh-ikin kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən məmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹ Kæn iatgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e Iesu, matən məmə, “!Ei! ?Ik Kristo itəm Ughin təmən məmə otahl-ipa, o kəp? !Okəmā tol mihin, osmegəh ik kæn mosmegəh min itimlau!”

⁴⁰ Məto iatgəhl lou əh kit min təmən-ipən kəm in kit, kæn mahtosig-in məmə, “?Tahro? ?Nəsəginən Ughin, nat əpnəpin onakimis? Nalpinən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm. ⁴¹ Məto təmətuatip əm məmə kilau okiamis o rəhalau nolən rat min itəm kəmioal. Məto suah u, in təsələn nat tərət kit ne.”

⁴² Kæn təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iesu, o nian onəkuwa matol kīg lan, kæn nīkim otatəht io.” ⁴³ Kæn Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən iatən kəm ik, məmə roiu əm kilau min ik əpəh e nego e neai.”

Iesu təmimis

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;

Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kæn iuəhkir tuelef klok e nərəuiəgən, mit nəsasiəən, kæn napinəpən tīnan rafin ikin əh mətoarus-pən tri klok ehnaipən. Kæn nīməhan itəm tatəkulosisig-in-pən Ikin Tasim Agin Ikin e Nīmə Rəha Ughin, təməhap məsin kəiu. ⁴⁶ Kæn Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. Iatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkis nəghatən əh u, kæn rəhan namegən tiet.

⁴⁷ Kæn nian etəm-iasol rəha mopael min rəha netəm Rom təmehm natimnat min əh, kæn in təmənwiwi Ughin matən məmə, “!Nīpahrienən, suah u in tətəuatiḫ pahrien!” ⁴⁸ Kæn netəmim itəm kəmotuwa ikin əh məmə okotəplan, nian kəmotəplan natimnat min əh, kəmoatuwin moatəto tərət e nīkilat, kæn motahtaht manīkiləhalat. ⁴⁹ Kæn ioli Iesu min, ne nīpitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətəu-pən Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsin kæn moatehm natimnat min əh.

Josep təmitənim Iesu

(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;

Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kæn etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgin u Josep. Aramatia in taon kit rəha Isrel, kæn suah əh in etəmim kit rəha kaonsel rəha netəm Isrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətəuatiḫ, kæn in etəmim kit təmatəsahgin məmə otəplan nərəmərəən rəha Ughin. Kæn in təməsegəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoategəhan-in Iesu məmə okoh. ⁵² Kæn in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron məmə otegəhan-in nīpəti Iesu tos. ⁵³ Kæn Josep təmuwin mīləs-iahau nīpəti Iesu e nig kəməluau, mōs muwa malpin e nīməhan wīr kit, nərgin u linen. Kæn təmīləs muwin mələhəu-pən e nīpəg kəpiel itəm kīnəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsītənimən əh suah kit ikin. ⁵⁴ In əh e nian rəha noanol min rəha Isrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kæn iuəhkir Sapat tətəuon.

⁵⁵ Kæn nīpitan itəm kəmotisi-pən Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pən suah un, motuwin motəplan nīpəg kəpiel, kæn motəplan nolən itəm in tətələhəu-pən min Iesu ikin. ⁵⁶ Kæn uarisig, nīpitan kəmotitəlig-pən latəuənu, kæn kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmīəwīlat təwir

† 23:36: Wain u itəm tagin, in nənimən rəha ian-rat min. 23:36: Sam 69:21 23:44-45: Hip 6:19-20; 10:19-20

məmə okol-pən e nīpəti Iesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.

24

Iesu təmamegəh min

e nīmīsən

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Jon 20:1-10)

¹ Kən e Sante laulaugin aḡin, nīpitan kəmotuwīn əpəh e suwit, motəmik nat pien-pien min u nəmiəwīlat təwir itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwit, kəmotəhm kəpiel itəm kətahtosis-in nīpəg kəpiel lan, məto kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwīn e nīpəg kəpiel, məto kəsotehmən nīpəti Iərəməə Iesu. ⁴ Kən ilat kīnotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kən əmun etəmim kəiu əh-ikin, katuatul ilat min nīpitan, kəmian e napən itəm tatipit-ipit. ⁵ Kən nīpitan kəmotəgin pik, kəmotisin nulilat motasil-əhau moatəhm nīməptən, kən suah mil kuəmə, “?Təhro nakoategəs-in etəm tatamegəh u ikin-u ima netəm kəmotimīs? ⁶ In tikə ukin-u. ! In tinəmegəh min! Nīkitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təmən kəm itəmat nian in tətətətig əh əpəh Kalili məmə, ⁷ ‘Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nīpahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etəmim tuwīn e nelmi iol təfagə rat min, kən okətu-pər e nig kəluau tīmīs, məto e nian tatol kisil lan, kən in otəmegəh min.’” ⁸ Kən nīkīlat tinəht nəghatən rəha Iesu.

⁹ Kən kəmotiet e suwit motuwīn motən-īpən natimnat min əh kəm netəm lefen rəha Iesu, ne rəhan min rafin. ¹⁰ Kən nīpitan min əh itəm kəmotən-iarəp natimnat min u kəm aposol min, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nīpitan neen min itəm kəmotuwīn e suwit. ¹¹ Məto aposol min kəmotətə nəghatən əh tahmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nīpətīn tikə, kən məsotənən nīpahrienən lan.

¹² Məto Pita tətətul maiu muwīn əpəh suwit ikin, moeg-oeg masipən e nīpəg kəpiel kən təməhm əm napən itəm kəmalpin nīpəti Iesu lan, məto nat kit min tikə əh-ikin. Kən in tətəliwək mītəlig mīnatuwīn latuənu, kən matətəlig-in pik natimnat min əh.

E suatip tatuwīn Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³ E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha Iesu kəmualiwək mətian latuənu kit, nərgin u Emeas. Latuənu un mətoarus-pən Jerusalem, in iuahkir o lepen kilometa. ¹⁴ Kən e nian ilau kəmualiwək mətian, kən ilau kəmatuəghat-in natimnat min itəm kəmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kən Iesu təmuwa iuahkir olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwīn. ¹⁶ Məto kəməsiatunən məmə pah əh iləhal min kəmətəhlaliwək məto-inu Uhgīn tətəhtosis-in nətəligən rəhalau.

¹⁷ Kən Iesu təmən-īpən kəm ilau məmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kən əmun kəmuəlahl muətul, nīganəmtīlau təməpou. ¹⁸ Kən suah mil əh kit, nərgin u Kleopas, təmən-īpən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispīs kit u Jerusalem itəm nəsiatunən natimnat min itəm kəmol ilat e nian min itəm kīnotuwīn rəkis.”

¹⁹ Kən in təmən-īpən kəm ilau məmə, “?Natimnat naka min əh?”

Kən kəmuən-īpən kəm in məmə, “Natimnat min itəm kəmol e etəm Nasaret əh Iesu. In ien kit rəha Uhgīn, kən rəhan wək təsanən wir ne rəhan min nəghatən kotəfigəm, kən nīki Uhgīn ne nīki netəmim tətəgien lan. ²⁰ Məto

rəhatimat pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotiləs-ipən e nelmi netəm Rom məmə okotakil məmə in otimis. Kən kəmotətu-pər e nig kəluau timis.

²¹ “Məto itimat emotələhəu-pən pap rəhatimat nətəligən tətətig əskasik lan məmə in otiləs-irəkis itimat noanol min rəha Isrel e nelmi tikimər min rəhatimat. Kən roiu in nian tatol kisił lan. ²² Kən nat kit min, nipiitan neen itəm emotan, kəmotol məmə narmitimat təmiwig o nəghatən kit. Roiu laulaugin agin-əh, kəmotuwın əpəh e suwit itəm kəmitənim Iesu ikin, ²³ məto kəməsotehmən nipiətin. Kən kəmotitəlig-pa moatən məmə, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilaiirən, inəh nagelo mil kəlu kətuən-ipa kəm itimat məmə Iesu tətəmegəh.’ ²⁴ Kən rəhatimat neen netənim kəmotuwın e suwit, kəmotehm natimnat rafin agin tətəuatip tahmen-pən əm e nəghatən əh nipiitan min əh kəmotən mihin ne, məto kəsotehmən Iesu.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ! Rəhatəmlau-kapə tikə, kən nakatiəiuw nifagə matialəs pik o nənən niphəriənən o natimnat itəm ien min rəha Uhgın kəmotə! ²⁶ ?Nəkiatun o kəp məmə, Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa otəkəike mos nahməən e nipiətin, kən uarisig lan, in təpanuwın əpəh e nego e neai mos nərgin rəha nisaiiən?” ²⁷ Kən Iesu təmən-ipən wir kəm ilau Naoa Rəha Uhgın itəm koatəghat-in in, təmətuouən e naoa rəha Moses kən muwın mətoarus-pən naoa min rəha ien min rəha Uhgın.

²⁸ Kən kinətəhaluwa iuəhkir o latuənu itəm suah mil kətian ikin. Kən kənuəplan məmə Iesu tinətəliwək minatuwin məsətulən, ²⁹ məto ilau kətiəuəh nikiin məmə, “Ei, təwir məmə nəkətətig kitəhal min ik, məto-inu tinəpinəp rəkis, otəsəwəhən roiu mit taht.” Kən təmuwın minəhm ilau mətəhaləpələh.

³⁰ Kən kinətəhaləpələh məmə okəhlagwən, kən in təmos piret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm ilau. ³¹ Kən əmun Uhgın təmöl kəniatun məmə in Iesu, kən əmun in təmikə min, kən kənəsəuəplanən. ³² Kən kəmuən-ipən kəm ilau min məmə, “!Ei! ?Nian in tətətən-ipa wir Naoa Rəha Uhgın kəm kilau e suatip, kən kətuətə təwir lan nikiłau tətəgien pik, o kəp?”

³³ Kən roiu agin-əh min, kəmuətul miaiet ikin əh miətəlig-pən min Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuəhm netəm lepen rəha Iesu ne netənim neen min rəhan kəmotuwa kuəfimın rəkis ilat min kətəpələh, ³⁴ kən moatən məmə, “!Niphəriənən! !Iərəmərə təməmegəh min, kən Saimon Pita* təmehm rəkis!” ³⁵ Kən ilau kəmuən-ipən rafin natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatip, kən muən-ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in tətətəmkas piret matos-ipən kəm ilau.

Netənim rəha Iesu min kəmotehm

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Jon 20:19-23)

³⁶ Kən nian kətuən əh nəghatən min əh, Iesu təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə, “Nəməlinuən tətətig otəmat.”

³⁷ Məto ilat kəmotaut lan kən minəotəgin, nikiłat təht məmə kinətuəplan narmin kit. ³⁸ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro rəhatəmat nətəligən tətətig nəhlan? ?Təhro rəhatəmat nətəligən tətətig pagpag? ³⁹ Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motek nipiətik kən motitun məmə io. Narmi etənim nipiətin ne nikiłkilin tikə, təsolən məmə inu nakoatehm io, nipiətik ne nikiłkilik əh-ikin.”

⁴⁰ Təmən nəghatən əh, kən təməgətun nelmin ne nelkin kəm ilat. ⁴¹ İlat kəsətən wirən niphəriənən lan məto-inu nikiłat tətəgien pik, kən narmilat

24:21: Luk 19:11; Wək 1:6 **24:24:** Jon 20:3-10 **24:26:** Luk 9:22 **24:27:** Sam 22:1-21; Aes

53 * **24:34:** Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “Saimon.” **24:34:** 1 Kor 15:4-5 **24:37:** Mat

14:26

tatiwig. Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Nagwænæn kit un nakoatos, o?”
⁴² Kæn kæmotos næm mæsin itæm kæmwæan rækis motos-ipæn kæm in, ⁴³ kæn e niganæmtilat, tæmos mun.

⁴⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Aupæn ikin, nian emætatiḡ æh kitat min itæmat, emæn næghatæn u kæm itæmat mæmæ, natimnat rafin itæm koatæghat-in io e Naoa Ræha Uhgîn, okotækæike motuwa motol nîpahrienæn lan, inæh næghatæn min e naoa ræha Moses, ne naoa min ræha ien min ræha Uhgîn, ne Naoa Ræha Napuæn Min.”

⁴⁵ Kæn in tæmeræh e ræhalat nætæligæn mæmæ okotitun næghatæn min itæm tætatiḡ e Naoa Ræha Uhgîn. ⁴⁶ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næghatæn itæm tætatiḡ e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ netæmim okotol tærat kæm Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, motol tatæto nahmææn e nîpætîn matuwîn matuwîn timis, mæto e nian itæm tatol kisil lan, in otæmegæh min e nimisæn. ⁴⁷ Kæn e nærgi Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, netæmim okotækæike motæn-iaræp næghatæn æh mæmæ netæmim okotækæike motæuhlin kæn motitælig e ræhalat tæfagæ rat min, kæn Uhgîn in otæsalpinæn nîtai tæfagæ, kæn maluîn ræhalat nolæn rat min. Næghatæn u otækæike muwîn kæm noanol min rafin æpæh ikin min rafin, otætuoun Jerusalem kæn muwîn mætoahgin-pæn ikin min rafin e nætueintæn. ⁴⁸ Itæmat næmotehm natimnat min u, kæn onækotæn-iaræp ætuatîp næghatæn min lan. ⁴⁹ Kæn ekahl-ipa suah u itæm ræhak Tata tæmæn-iækis mæmæ in otahl-ipa kæm itæmat, inu ræhan Narmîn. Mæto onakoatæsaḡin e taon æh mætoahgin-pæn nakotos næsanænæn ræha Narmîn Ræha Uhgîn, kæn tærioah e næmegæhæn ræhatæmat.”

Uhgîn tæmilæs Iesu

muwîn e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰ Kæn Iesu tæmit ilat motiet e taon motuwîn æh latuænu Petani. Kæn tæmilæs-ipær nelmîn mæfak olat. ⁵¹ Kæn nian tæmatæfak olat, kæn tæmapæs ilat nian Uhgîn tæmilæs minatuwîn æpæh ilis e nego e neai. ⁵² Kæn kæmoteiuaiu motæfak-pæn kæm in, kæn uarisig lan, kotitælig-pæn Jerusalem nikilat tætagien. ⁵³ Kæn nian rafin, koatuwîn e Nîmæ Ræha Uhgîn moatænwiwi Uhgîn.

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Jon Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pik in. In təmäte naoa mın u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Jon in etəm-iasol kit rəha nıməfak, kən netəmim rafin rəha nıməfak koatisiai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotitun wır rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiua tətən, məto netəmim kotitun nahtosig-inən nəghatən eiua mın e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təmäte naoa u o naka? Jon təmäte naoa u matən-iarəp wır məmə İesu in nəti Uhgın, kən netəmim rafin itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulın. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp məmə İesu in nəti Uhgın, kən İesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən mın neen rəha İesu itəm naoa mın rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatıp-in nətəligən mın neen itəm netəmim koatən e İesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in İesu

¹ Aupən agın, e nətuounən nian, Nəghatən tinatig rəkis.* Nəghatən u təmətətig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ² E nəukəti nian, in tinəmatig rəkis ilau Uhgın, ³ kən Uhgın təmol natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgın təmol, nat kitəh ne tikə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpin napinəpən, kən napinəpən okol təsaprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgın təmahl-ıpa tuwa, nərgin u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nıpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpin netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnəpin məmə Uhgın təmol nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikin, məto natiman mın koatəuhlin məntaalət kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafin itəm kəmotos in nikilat tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhan-in ilat koatəuwa nenəti Uhgın mın.‡ ¹³ Nenəti Uhgın mın əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nisualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təmäte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves mın u. † **1:9:** 1 Jon 2:8 ‡ **1:12:** Kal 3:16

nätəligən rəha etəmim, o rəha tata min, məto ilat kotaiir wi min e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm. §

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgın. In tərioah e nəwirən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah min e nıpahrienən.*

¹⁵ Jon tatətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit min əh-ikin tətuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsaiirən əh, in tınəmatig lilin rəkis.’”

¹⁶ Kən in tərioah e nəwirən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwirən əh rəhan, nian rafin in tatos-ıpa, matos-ıpa, matos-ıpa, kəm kitat rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgın təmos-ıpa aupən, Moses in suatip ron, məto Iesu Kristo in suatip rəha nawte-inən nəwirən əh ne nıpahrienən rəha Uhgın kəm kitat. †

¹⁸ Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne. ‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgın, itəm in iuəhkir o noanenau rəha Tata Uhgın, in təmol əp Uhgın kəm kitat kən kotitun. §

Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;

Luk 3:15-17)

¹⁹ Kən netəm-iasol min e noanol rəha Isrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ıpən pris min neen ne Lifaet min un, netəm kotasitu e pris min e Nimə Rəha Uhgın, məmə okotuwa motəhm Jon mətəpəh ron, məmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-iarəp in.

²⁰ Nian ilat kəmotəpəh ron, in təməsəhluaig-inən, məto təmən-ıpən ətuatip əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.”

²¹ Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Məto Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotəpəh min ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgın itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?”†

Məto Jon təmə, “Kəpə.”

²² Kən ilat kəmotən məmə, “?Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin mətən-ıpən kəm netəm kəmotahl-ıpa itimat ekotuwa.”

²³ Kən tən-ıpən kəm ilat məmə, “?Io u itəm ien rəha Uhgın Aesea tınəmən-iarəp rəkis aupən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən məmə, Otol-wir suatip rəha İərəmərə.’”‡

²⁴ Nətəmim itəm kəmahıl-ıpa ilat, Fərisi min neen əh-ikin, ²⁵ kən ilat kəmotəpəh min o Jon məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol bəptais e netəmim?”

²⁶ Kən tuhalpın matən məmə, “?Io iatol bəptais e netəmim e nəhau, məto suah kit u ikin ilugın etəmat, itəm itəmat nəkotəruu in. ²⁷ Io etaupən, suah un in tətuarisig, məto in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agin-əhən məmə

§ **1:13:** Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * **1:14:** Fil 2:7; 1 Tim 3:16 † **1:17:** Rom 5:21 ‡ **1:18:** Eks 33:20 § **1:18:** 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4 * **1:21:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † **1:21:** Dut 18:15 ‡ **1:23:** Aes 40:3

ekol wək kit rəhan.”^{§ 28} Natimnat min u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgin u Petani, in tətətig əpəh entənipən e nəhau Jotan. İkin əh Jon tatol bəptais e netəmim ikin.

Iesu in tahmen e nəti sipsip rəha Uhgın

²⁹ Kəmən lawıgın, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “! Eil! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat min rəha nətueintən u.[†] ³⁰ Etəmim u inu, io emətən kəm itəmat məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit min əh-ikin tatarisig-in io, mətə in ilis taprəkis-in io, mətə-inu nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ ³¹ Nian io emətəghat-in, kən io min eməruru məmə in etəmim pah; mətə emuwa matol bəptais e netəmim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol min rəha Isrel.”

³²⁻³³ Jon təmatətul-arəp matən məmə, “Uhgın təmahl-ipa io məmə io ekol bəptais e netəmim e nəhau, kən nian emətəghat-in, io min eməruru məmə suah u inu. Mətə Uhgın təmən-ipa kəm io məmə, ‘Onəkəplan Narmın Rəhak oteuiui matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol bəptais e netəmim e Narmın Rəha Uhgın.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmın Rəha Uhgın təmisip-ər e neai tahmen e mak, muwa, meuiui məpələh-pər lan. ³⁴ Io ətuatip eməplan nat u, kən emətətul-arəp matən-iarəp məmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgın pahrien.’ ”

Iesu təmətuoun mətəun-in

rəhan netəmim

³⁵ Kəmən lawıgın, Jon tətətig əpəh ikin kitiəh əm iləhal rəhan kəiu etəmim. ³⁶ Kən nian niganəmti Jon tətətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Eil! ! Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın!”

³⁷ Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul mati-uarisig-in Iesu. ³⁸ Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəu-pən-in, kən in təmə, “!Eil! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?Ik nətətig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nıpətın u “İəgətun.”)

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs kəhaluwın nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiuarisig-in məhaluwın kuəplan ikin in tətətig ikin. İuəhkır mitgar tiwig ehnaipən, ilau kəmətuan iləhal min mətəarus tapınəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təmətə Jon, nərgin u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kən roiu agin-əh min, in təmuwın mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Eil! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nıpətın u məmə, “Kristo,” itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.) ⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian niganəmti Iesu tətətul lan, kən mən-ipən kəm in məmə, “İk u inu Saimon, nəti Jon, mətə roiu okaun-in ətəgtəg ik məmə ‘Kefas.’ ” (In “Pita”[‡] e nəghatən Kris).[§]

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawıgın min, Iesu nıkin tinəht məmə otuwın-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.” ⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. ⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in məmə, “İtəmat enotəplan suah ilouin, əupən Moses təmətə rəkis

§ 1:27: Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agin-əhan məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netəmim əupan kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha iəməmə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agin. * 1:29: Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † 1:29: Hiprus 9:22,26 ‡ 1:42:

Nıpəti nərgin u Pita, in “kəpiel.” § 1:42: Mat 16:18

rəhan nəghatən min itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien min rəha Uhgín aupən ilat min kəmotəte rəkis nəghatən min itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgin u, Iesu.”

46 Məto Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nikim təht məmə nat wír kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwír əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

47 Nian Iesu təməplan Nataniel taliwək matuwa, kən təmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! !Neiueiuəən tikə lan!”*

48 Kən əmun Nataniel tətapəh o Iesu məmə, “?Nəmahro mitun məmə io etəm tol nulan?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nian ik nəmətəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, məto io enəməplan rəkis ik.”†

49 Kən Nataniel təmə, “!Iəgətun! !Ik Nəti Uhgín! !Ik Kig rəha noanol min rəha Isrel!”

50 Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Ik nəmətəhatətə lak məto-inu io emən əm məmə enəməplan rəkis ik, nian nəmətəpələh-pən əh e nəukət nig fik? Ik onəpanəplan nat asol min taprəkis-in itəm u.” 51 Kən mən min məmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagəlo min rəha Uhgín koatər moatuwin e nəai, kən moteiuai moatuwa o Nəti Etəmin.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

1 Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat min. 2 Kən ilat kotaun-in-pən min Iesu ne rəhan min netəmin, məmə ilat min okotuwin e marit əh. 3 Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəhalat wain təmikə.” 4 Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” 5 Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək min rəha marit məmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” 6 Nuwigi nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmə ilat okotarətuəh e niganəmti Uhgín. Nuwigi nat min un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. 7 Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətə-pən nəhau e nuwigi nat min un.” Kən kəmotətə ilat kotərioah wír. 8 Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətə rəkis nəhau neen motos motuwin kəm etəm təməmə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

9 Kən nian suah un təmənim asgəwin, məto nəhau tinol rəkis wain lan. Məto etəmin itəm təməmə e marit u, in təruru məmə kəmos hiə wain u. Netəm min əm un itəm kəmotos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm təməmə e marit təmaun-in etəm təmol marit, 10 mən-ipən məmə, “Nian rafin netəmin kotaupən motos-iarəp wain wír, kən uarisig netəmin kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwir pikən. Məto ik natos əh itəm təwír muwa mətoarus-pa u-roiu.” 11 Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agin-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nəpətən rəha Uhgín lan, kən rəhan netəmin min, kəmotəhatətə əskasik lan.

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † **1:48:** Nig fik min, ilat nig-kitun min e nasumən ikin Isrel. Netəmin koatun noalat, kən moatəpələh ahgin nimalilat. Koatəpələh ahgin pik nig fik iuəhkir o nimə rəhalat kən moatəfak məmə nikilat otətəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgín. Nat itəm Iesu təmən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmə okəm-naka təmətəpələh ahgin rəhan nig fik, kən nikin təmətəht nəməgəhən rəha Jekop. ‡ **1:51:** Jen 28:12

*Iesu tāmāhg-iarəp netāmim itəm kotal maket e**Nimə Rəha Uhgīn**(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;**Luk 19:45-46)*

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuaiu muwin e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian min ne rəhan netāmim min. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tinuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha noanol min rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təmər muwin əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgīn, Iesu təməplan netāmim itəm koatos mənī e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netāmim okotos-nəmtin. Kən netāmim neen əh-ikin, ilat koatol senis e mənī rəha netəm ik pisin pisin min. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mitəp netəm min un ilat rəhalat kau min ne sipsip min məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgīn. Kən in təməhtəg mənī rəha netəm min u itəm koatol senis lan, kən təmāhwin-ahwin rəhalat tepil min. ¹⁶ Kən məhai ilat min u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “!Otəmik nat min un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷ Kən netāmim rəhan, nikilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn, itəm tatən məmə, “!o ekolkeike pik Nimə Rəham e nikik, nikik tatimis-pən lan.”†

¹⁸ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmol məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatip kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkin Nimə u Rəha Uhgīn, kən nian kisil əm, io ekiləkin min tətul.”‡

²⁰ Kən netəm-iasol min un kotəmə, “!Ei, nəman! Netāmim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgīn. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgīn itəm Iesu tatəghat-in, in nipətin. ²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən minəmegəh min, kən rəhan netāmim min, nikilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgīn, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən min rəha netāmim

²³ Nian əh Iesu təmətatig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netāmim tepət kəmotəplan nəmtətin min itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴ Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətatig e nikilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netāmim lan, məto-inu Iesu titun rafin nətəligən rəha netāmim.§

3*Nikotimas təmuwin məplan Iesu*

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas.* In Fārisi kit. ² Kən nian kit lapin, in təmuwin məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən məmə, “!əgətun, itəmat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgīn təmahl-ipa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsolən nəmtətin min un ik nakatol okəmə Uhgīn təsatigən ron.”

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9 ‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

§ **2:25:** Jon 1:47; 6:61; 13:11 * **3:1:** Jon 7:50-51; 19:39-42

³ Kæn Iesu tən-ipən kəm in mēmæ, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinæ kəm ik mēmæ, okāmæ etəmim kit tēsaiir wiən, okol in tēsəplanən nərəməræn rəha Uhgīn.”†

⁴ Kæn Nikotimas, narmīn tēmīwig pīk, kæn mətəpəh ron mēmæ, “?Etəm tinol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətəmīg mīn? !In okol təsūwin mīnən e nərpi rəhan mama kæn maiir-pa mīn!”

⁵ Kæn Iesu tən-ipən kəm in mēmæ, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinæ kəm ik mēmæ, okāmæ etəmim tēsaiir-wiən e nəhau ne Narmīn Rəha Uhgīn, okol təsūwinən matīg ahgin nərəməræn rəha Uhgīn.† ⁶ Nīpətītəm tətaiir əm e nīta rəha etəmim əm, mətə Narmīn Rəha Uhgīn əm un in tatol mēmæ narmītəm tətaiir wi mīn. ⁷ Təsəwirən mēmæ narməm otīwig mətə-inu emən-ipinæ kəm ik mēmæ, ‘Onəkotəkəike mətaiir wi mīn.’ ⁸ Tahmen əm e nīmətəg tətisi-pə ikin kit, matelel nat matuwīn ikin kit itəm in tolkeike mēmæ otuwīn-pən ikin. Natətə əm, mətə ik nəkəruru mēmæ təmisi-pə hiə, kæn matuwə hiə. Kæn e suatip kitīəh əm, kitat kəsotəplanən Narmīn Rəha Uhgīn, mətə koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmāiir wi mīn.”§

⁹ Kæn əmun, Nikotimas tətəpəh o Iesu mēmæ, “?Natīmnat mīn un, otəhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kæn Iesu təmæ, “Ik iəgətun asol rəha netəm Isrel. ?Təhrol nəkəruru natīmnat mīn u?” ¹¹ Nīpahrienən agin u iatən-ipinæ kəm ik mēmæ, nəghatən mīn u itəm ekoatan ilat, itimat ekotītun wīr, kæn natīmnat itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rəkis. Mətə itəmat nəsotahatətəən e nəghatən mīn rəhatīmat. ¹² Io iatən əm natīmnat mīn itəm katol e nətueintən əm u, mətə itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ?Kæn okāmæ ekan natīmnat mīn itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan motahatətə lan? ¹³ Suah kit təsūwinən əpəh ilis e Nego e Neai, meuiui-pa, mən-iarəp nīan kit ne. Mətə Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meuiui-pa, titun nən-iarəpən.

¹⁴ “Aupən, əpəh ikin taruən-aruən ikin, Moses təmīləs narmī sinek kit, mətə-pər ilis e nig əfəməh kit, kæn mīləs-ipər.* Kæn e nolən kitīəh əm, okəike kiləs-ipər mīhin Nəti Etəmim, ¹⁵ mēmæ netəm mīn u itəm okotahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. ¹⁶ Tol nəhlan, Uhgīn təmolkeike pīk netəmim e nətueintən, tol-pən in təmos-īpa Nətīn Noan Kitīəh Əm, mēmæ netəm mīn u itəm koatahatətə lan, ilat okol kəsotīmīsən, mətə okotos nəmegəhən itulin.† ¹⁷ Uhgīn in təməsahl-ipamən Nətīn tuwa e nətueintən u mēmæ otən-iarəp nalpīnən rəha nolən rəha netəmim rəha nətueintən, mətə in təmahl-īpa, mēmæ otuwa mol suatip o nosmegəhən netəmim e nətueintən.

¹⁸ “Etəmim itəm tətəhatətə lan, Uhgīn okol təsənən nalpīnən rəhan, mətə etəmim itəm təsahatətəən lan, Uhgīn tīnən rəkis nalpīnən rəhan, mətə-inu in təsahatətəən e Nəti Uhgīn Noan Kitīəh Əm. ¹⁹ Uhgīn tətakil netəmim e nolən u mēmæ, Nəhag-əhagən tīnuwa rəkis e nətueintən, mətə netəmim kəsotolkeikəən Nəhag-əhagən. Ilat kəmoatolkeike Napīnəpən ilə, mətə-inu nīan rafīn rəhalat nolən, təsətuatīpən. ²⁰ Etəmim itəm tatol nolən itəm təsətuatīpən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kæn in təsūwamən e Nəhag-əhagən, mətə-inu in tapəs mēmæ Nəhag-əhagən əh otasiəgəpīn rəhan nolən mīn.

²¹ Mətə etəmim itəm tətətəu-pən suatip rəha nīpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, mēmæ Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpīn rəhan nolən kæn matəgətun mēmæ in təmol ilat e nəsanənən əm rəha Uhgīn.”

† **3:3:** Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18 † **3:5:** Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § **3:8:** Esik 37:9

* **3:14:** Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † **3:16:** Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

Jon Təməghat-in Min Iesu

²² Uarisig e natimnat min əh, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın e nitən Jutia. Təmatig nuwəh məsin ilat min ikin əh, kən matol baptais e netəmim. ²³ Məto e nian əh, Jon min, in tatol baptais e netəmim əpəh ikin kit iuəhkır əm o Salim, nərgin u, Aenon, məto-inu, ikin əh, nəhau tēpət ikin. Kən netəmim koatuwin ikin əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e nigənəmti Uhgın. ²⁶ Kən ilat kəmotuwın kehm Jon, motən-ipən kəm in məmə, “İəgətun, ik nəkitun etəmim kit u aupən itəlau min əpəh entənipən-pən ikin e nəhau Jotan, kən ik nəmətəl-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tınatol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kınəotuwın ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitiəh ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ Itəmat u noatətul-pa ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.’ Məto Uhgın təməhl-ipa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsağın məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nıkilat kotagien lan kən motətə nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tatəsağın əm matətəlig-in o nətoən nəwian, kən io min esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nıkkik tagien mərioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuaiu.”

³¹ Etəmim itəm təməsi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in tıtun əm nənən natimnat min u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətəl-arəp o nən-iarəpən natimnat itəm in təməplan kən minəto rəkis, məto etəmim kit ne təsahatətən e rəhan nəghatən. ³³ Məto etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən məhatətə lan, in tatətəl-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nıpahrienən. ³⁴ Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgın təməhl-ipa tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın. Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın məto-inu Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan tərıoah lan, okul kəsölən mak lan kəsehman nammun. ³⁵ Əwəh, Tata Uhgın in tolkeike pik Nətin əh, kən in tınələhəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmin. ³⁶ Etəmim u itəm tətəhatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulin u, nammun tıkə. Kən məto, etəm tətəht nəwıa Nətin u, in okul təsosən nəmegəhən itulin u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron nammun tıkə.

4

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotətə nəghatən, məmə Iesu in tınatiuw-pa netəmim tēpət kınətuwa ron, kən in tatol baptais elat tēpət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ² (Məto nıpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kətol baptais e netəmim.) ³ Kən nian Iesu tınitun məmə Farisi min kınəotətə nəghatən əh, kən in təmıet e Jutia mıtəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kæn nian in tæmatuwîn ikin æh, tæmæn mæ otækæike muwin-pæn Sameria ikin.* ⁵ Kæn in tæmuwin-pæn e taon kit e Sameria, nærgin un, Saeka. Taon æh, in iuahkir o nimæptæn kit itæm aupæn Jekop in tæmatatipæn† kæm nætin u Josep. ⁶ Kæn wel ræha Jekop æh-ikin. Kæn Iesu tinæpou agin, mæto-inu in tæmaliwæk e suatip æfæmæh, kæn tuwa mæpælæh-pær iuahkir o wel, mitameg. E nian æh, in tinol tina.‡

⁷⁻⁸ Kæn ræhan netæmim min kæmotuwîn æpæh e taon, mæmæ okotos-næmtin nægwænæn. Kæn pætan Sameria kit, tæmuwa mæmæ otætu næhau. Kæn Iesu tænipæn kæm in mæmæ, “Eh. Os-ipa-tu næhau noan mæsin kæm io. Ekolkeike mæmæ ekænim.”

⁹ Kæn pætan Sameria u, tænipæn kæm in mæmæ, “!Ei! Ik etæm Isrel un, kæn io pætan Sameria. ?Tæhrol nakatætapæh-in-pa næhau kæm io?” Tæmæn-ipæn næhlan mæto-inun etæm Jutia ne etæm Sameria kæsuænim kælæhæn næhau e panikin kitæh.

¹⁰ Kæn Iesu tænipæn kæm in mæmæ, “Ik nækæruru nat naka itæm Uhgîn tolkeike mæmæ otos-ipinæ kæm ik. Kæn ik mæruuru min io, io u, iatætapæh-in-pinæ næhau kæm ik. Okæmæ ik nækitun, ik onakætapæh-in-pa næhau ron io. Kæn io oekos-ipinæ næhau megæh.”§

¹¹ Kæn pætan un, tænipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, ik ræham pækît tikæ, kæn wel u, in æpæh læhau isæu. ?Næhau megæh un nakatæn mæ onakætu ahrol minu lan? ¹² Ræhatat pipi Jekop u aupæn, in tæmos-ipa wel u kæm itat, kæn in tæmatætu næhau ikin nimin, ilat nenætîn min, ne ræhan min kau min. ?Kæn tæhrol? ?Ik nakaprækis-in Jekop, o?”

¹³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Netæm koatænim næhau e wel u, ilat okæpanotoaoua min. ¹⁴ Mæto etæmim itæm otænim næhau itæm io ekos-ipæn kæm in, okol tæsoaoua minæn nian kit ne.* Næhau itæm io oekos-ipæn kæm in, in tahmen e næmti næhau kit itæm titapuel-apuel mætaiu æpæh imæ e nikin nian rafin, matos-ipæn næmegæhæn itulin kæm in, itæm otæsolæn namnun.”†

¹⁵ Kæn pætan un tænipæn kæm in mæmæ, “!Etæm-iasol, awi! Os-ipa-tu næhau un kit kæm io, mæmæ io ekæsoaoua minæn nian kit, kæn mæsuwa minæn u ikin-u, mætu næhau.”‡

¹⁶ Kæn Iesu tænipæn kæm in mæmæ, “Uwin maun-in-pæn ræham iaguihl, kæn mæua ikin-u.” ¹⁷ Kæn pætan un tænipæn kæm in mæmæ, “To ræhak iaguihl tikæ.” Mæto Iesu tænipæn kæm in mæmæ, “Nakatæn pahrien mæmæ ræham iaguihl tikæ. ¹⁸ Mæto-inu ik, næmætæu-pæn rækis næman faif, kæn iærman u itæm itæmlau min nakatuatig u-roiu, sænæmæ ræham ætuatip iaguihl. Næghatæn ræham u-roiu, in nipahrienæn.”

¹⁹ Kæn pætan u, tænipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, iatæplan mæmæ ik ien kit ræha Uhgîn. ²⁰ Tipitimat min aupæn, ilat kæmotæfak kæm Uhgîn æpæh ilis e nitot æpæh, mæto itæmat netæm Isrel, nakoatæn mæmæ Jerusalem æm un, okækæike kan ikin katæfak.”

* **4:4:** E nian æh, tiækis o netæm Isrel mæmæ okotuwîn ima netæm Sameria, mæto-inu e ræhalat nehman, netæm Sameria ilat kotamkimik e niganæmti Uhgîn. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 ‡ **4:6:** E nian æh, mitgar tinatul ætuatip. § **4:10:** Pætan u tæmæsitan wiræn nipæti næghatæn itæm Iesu tæmæn-ipæn mæmæ otos-ipæn næhau megæh. Næghatæn æh, nipæti ætuatip un næmti næhau kit itæm talien mitapuel-apuel. Mæto Iesu in tatæghat-in atip in, mæmæ Narmin Ræhan in tatos-ipæn næhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol æpæn 7:17; 21:6; 22:1,17. * **4:14:** Jon 6:35 † **4:14:** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ **4:15:** Jon 6:34

21 Mæto Iesu tən-ipən kəm in mēmæ, “Pətan, ik onakəkæike mæn nīpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikīn tatuwa, mēmæ itəmat onəsotəfak mīnən kəm Tata Uhgīn əpəh e nītōt asol əh, ne Jerusalem mīn. 22 Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgīn mæto itəmat nəkotəruru in. Mæto itimat ioatəfak kəm Uhgīn u, ekōtītun in, mæto-inun suatīp rəha Uhgīn o nosmegəhən netəmīm in təmīsī-pa etimat, netəm Isrel. § 23 Mæto otəsuwəhən, nīpahrienən mēmæ nian əh tīnuwa rəkīs, nian Narmīn Rəha Uhgīn in otasītu e iəfak pahrien mīn, mol ilat mēmæ ilat okōtītun wīr Uhgīn mēmæ Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən mol ilat mēmæ ilat okōtəfak kəm in e nīkīlat pahrien. Mæto-inu Tata Uhgīn in tategəs-in iəfak mīn itəm koatol nəhlan. 24 Uhgīn in sənəmæ etəmīm. Kəpə. In narmīn. Tol nəhlan, kən netəmīm itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkæike motəfak kəm Uhgīn mēmæ Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən ilat kotəkæike motəfak kəm in e nīkīlat pahrien e nəsanənən rəha Narmīn Rəhan.”

25 Kən pətan u, təmən-ipən kəm in mēmæ, “Io enitun mēmæ Mesaea u, otəkæike muwa. Inu, kətaun-in mēmæ Kristo itəm Uhgīn təmən mēmæ otahl-īpa. Kən nian otuwa, kən in tītun nən-iarəpən natīmnat rafin kəm kitat.”*

26 Iesu tən-ipən kəm in mēmæ, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.” ‡

27 Kən roiu agīn-əh, netəmīm rəha Iesu kəmotitəlig-pa mīn. Kən narmīlat tēmīwīg pīk nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Mæto ilat kit təməsətəpəhən ron mēmæ, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

28 Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwīgī nəhau tatəpələh, mītəlig muwīn əpəh e taon. Təmuwīn matən-ipən kəm netəmīm ikīn əh mēmæ, 29 “Eh. Otuwīn-tu motəplan-tu suah kit əh-ikīn əh, in təmən-iarəp rafin natīmnat mīn itəm io ematol. ?Okəmæ naka in Kristo itəm Uhgīn təmən mēmæ otahl-īpa?” 30 Kən ilat kəmotiet e taon əh, mīnoatuwīn mēmæ okōtəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nīmæ nəghatən e nagwənən

31 Kən e nian əh, netəmīm rəha Iesu koatuəh nīkīn mēmæ, “Iəgətun, ik agwən kit.”

32 Mæto in tən-ipən kəm ilat mēmæ, “Io nīgak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.” §

33 Tol nəhlan, rəhan netəmīm kīnoatəpəh-əpəh olat mīn mēmæ, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-īpən nagwənən kit kəm in, o?”

34 Mæto Iesu tən-ipən kəm ilat mēmæ, “Uhgīn təmahl-īpa io iakuwa, kən nagwənən u nīgak, mēmæ iakatol natīmnat itəm in tolkeike mēmæ oekol.* Kənu iakol rafin wək mīn itəm in təmos-īpa mēmæ oekol, o nol namnunən rəhan wək.

35 “Itəmat nəkotītun-tu nəghatən kit u katən mēmæ, ‘Məwīg kuwīt əh-ikīn tətətig mēmæ okōtoarus nian rəha nəulək-inən nagwənən e nasumən.’ Mæto io

§ 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9 * 4:25: Netəm Sameria kəmotītun e naoa rəha Dut 18:15-19

mēmæ Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkəuən rəha Uhgīn kəm ilat. † 4:26: E kopi oas mīn neen rəha Nīutesteman itəm kəmæte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikīn-u ne ikīn tēpət mīn e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgīn təmatən o nən atīpən nərgīn kəm Moses, matən mēmæ, “Io Etatig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in mēmæ in Uhgīn. Iesu in tatən mēmæ in Uhgīn, kən matig matən mīn mēmæ in Kristo itəm pətan əh tatən.

‡ 4:26: Jon 8:24; 9:35-37 § 4:32: Job 23:12; Jon 6:27 * 4:34: Jon 5:30, 8:29

iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənan u e nasumən. Roiu əh, nimalilət tinapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu.†

³⁶ “Etənim rəha nəuləkən tinuwa, minətuoun minatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənan u, in təmələk in o nəmegəhan lilin. E nolən u, etənim itəm tətasum ne etənim itəm tatəulək in mos matuwa, ilau kərən nikilau otəgien. ³⁷ Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwin mə otasum, məto etəm pişin kit min otəulək-in məmik muwa.’ Nəghatən u, in niphahriənən. ³⁸ Io emahl-ipən itəmat məmə onəkotuwın motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pişin min, ilat kəmotasum in. Kən itəmat ninoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təmən-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwın motatig ilat min. Kən Iesu təmuwın moatatig o nian kəiu. ⁴¹ Kən netənim tepət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-ipa, məto roiu əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm emotətə rəhan nəghatən min, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”‡

Iesu təmol-wir nətī etəm-iasol kit rəha kig

⁴³ Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmiet muwın Kalili.

⁴⁴ Məto-inu aupən, in təmatən məmə ien min rəha Uhgın, natimlət min, ilat kəsotisai-inən ilat. ⁴⁵ Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwın Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat min itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwın Kalili, nikilat təmagien ron.

⁴⁶ Kən Iesu təmitəlig-pən min e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətatig ikin. Kən nətin kit tatimis. ⁴⁷ Kən nian suah u təməto məmə Iesu təmisi-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən mən-ipən ron məmə oteiuai muwın əpəh Kapaneam kən mol-wir nətīn. Məto-inu suakəku nol otimis.

⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin min ne natimnat min itəm narmitəmat otiwig ron aupən, kənu uarisig un, nəpanotahatətə lak. Məto okəmə nəsotəplanən, okol nəsotahatətən lak.”

† **4:35:** Nian Iesu tatəghat-in nagwənan e nasumən itəm nimalilət tinapə rəkis, in tatən ətuatip əm məmə, “!Otəplan-tu! Netənim kinotətul matip rəkis. Sotolan kəmin motapil o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın tahmen-pən əm e netəm koatol kəmin o nəuləkən, kən moatən məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənan tapanəmita.’ Kəpə, netənim kinatətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgın.”

‡ **4:42:** 1 Jon 4:14 § **4:44:** Nat əpnəpin Iesu təmaair latuanu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netənim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tepət kəsotahatətən pahrien lan, rəhalat nahatətən timətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pişis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotatig e taon u Saika, ilat kəmotahatətə pahrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otəhl-ipa (Jon 4:40-42). * **4:46:** Jon 2:1-11

⁴⁹ Kæn suah un tæmæ, “!Etæm-iasol, awi! !Pæs kian uæhai æm! !Otæsuwæhæn roiu nætik tæimis!” ⁵⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn; nætim otæpanæmegæh.” Kæn suah un tæmahatætæ e næghatæn ræha Iesu kæn mîtælig.

⁵¹ Nian in tæmatuwîn æh e suatip, tæmæplan ræhan iolwæk min, kæn ilat kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ræham suakæku tinæmegæh rækis.” ⁵² Kæn in tæmatapæh olat mæmæ, “?Tæmæwir e nian naka?” Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Næniæp ehnaipæn e wan klok ræhan nægæpanæn tæmikæ.” ⁵³ Kæn suah un, tæmitun mæmæ, e nian ætuatip æh inæh, Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ræham suakæku otæpanæmegæh.” Kæn in ne ræhan min, kæmotahatætæ e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kæiu lan itæm Iesu tæmiet Jutia, muwa Kalili kæn mol næmtætîn kit.

5

Iesu tæmol-wir suah kit æpæh iuæhkir e næhau Petseta

¹ Uarisig e nian æh, Iesu tæmæw muwîn e taon u Jerusalem, mæto-inu katol lafet kit ræha netæm Isrel æh-ikin æh.

² E Jerusalem, noan asol kit æpæh ikin, itæm kætæg lan. E næghatæn ræha netæm Isrel katæn nærgin mæmæ Petseta. Kæn nimæ kit tatætul iuæhkir o noan æh. Nimæ un, feranta lan, faif. In æh iuæhkir o ket u e fenis ræha taon u, nærgin u, Ket ræha Sipsip. ³⁻⁴ Kæn ikin æh, e feranta min, netæm koatimis tepæt koatapil æh-ikin. Neen niganæmtilat tæpis, kæn neen nelkilat trat, neen min nipætilat næwtain tæmimis.* ⁵ Kæn suah kit æh-ikin æh tætapil. In tæmatimis minos rækis nup tate-eit. ⁶ Kæn Iesu tæplan suah un tætapil, kæn in minitun mæmæ suah u tæmimis nuwæh mæsin, kæn tætapæh ron mæmæ, “?Tahro? ?Nakolkeike mæmæ onakæwir?”

⁷ Etæm tatimis un tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, etæmim tikæ mæmæ otilæs io meiuaiu muwîn e noan æh nian næhau tatæloal. Nian rafin, io etalkut pik mæmæ ekeiuaiu muwîn e noan æh, mæto netæmim neen ilat kotaprækis-in io moteiuaiu motuwîn. Kæn ilat motaupæn motek næhau.”

⁸ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “!Ætul! Mos ræham nimitiwîn maliwæk matuwîn.” ⁹ Kæn roiu agin suah apon tæmæwir min. Kæn maiuiau ræhan nimitiwîn mos matuwîn.

Nat u kæmol e nian ræha Sapat, † ¹⁰ kæn netæm-iasol min ræha Isrel kæmotæhai suah un itæm tinæmegæh e ræhan nimisæn, motæmæ, “Nian u-roiu ræha Sapat; kæn tæsætuatipæn e Lou ræhatat mæmæ onakos nulan ræham nimitiwîn.” † ¹¹ Kæn in tæn-ipæn kæm netæm min u mæmæ, “Mæto suah u tæmol-wir io, in tæmæn-ipa mæmæ ekos ræhak nimitiwîn maliwæk matuwîn.”

¹² Kæn ilat kæmotætapæh ron mæmæ, “?Suah pah apon tæmæn-ipinæ kæm ik mæmæ onækol nat un?”

¹³ Mæto suah un tæruu nærgi Iesu, mæto-inu netæmim tepæt ikin æh, kæn Iesu tæmikæ-pæn æm æh ilugin elat.

¹⁴ Kæn uarisig, Iesu tæmæplan suah un e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn tæn-ipæn kæm in mæmæ, “!Ei! !Æplan-tu! !Ik ninæwir rækis! Mæto onatæto ik mæmæ næsol minæn tafagæ rat min. Okæmæ nakol, næratæn kit otilæs min ik, itæm tærat tæhmin min.”

¹⁵ Kæn suah apon tæmuwîn mæn-ipæn kæm netæm-iasol min ræha Isrel mæmæ, “Suah u itæm tæmol-wir io, nærgin un, Iesu.”

* **5:3-4:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, kæmætu-pæn næghatæn ræha ves 3-4 tol nulan mæmæ, “!Ilat koatapil ikin æh moatasahgin noan æh mæmæ otæloal. 4 Meto-inun, nian neen, nagelo kit ræha Uhgîn tuwa, muwîn e noan æh, kæn mol tatæloal. Kæn nian okæmæ næhau æh tæloal un, etæmim itæm taupæn meiuaiu matuwîn e næhau, nat æpnæpin tatos nimisæn naka, mæto ræhan nimisæn otæwir.” † **5:9:** Sapat: Æplan e tiksonari. † **5:10:** Jer 17:21

¹⁶ Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm Isrel, ilat kinoatitəp-itəp Iesu məmə okotol nəratən kəm in, məto-inu ilat kotəplan in tatol natimnat min tol nəhlan e nian rəha Sapat. § ¹⁷ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kən io min oekatul wək.”*

¹⁸ Kən nəghatan u, tol nətəligən rəhalat təkaskik təhmin min, məmə okotohamnu in timis. Məto-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətgəhl əm Lou rəha Sapat, məto nat in iahgin pik, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgın, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgın. †

Iesu in tərəmərə
məto-inu in Nəti Uhgın

¹⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nipahrienən agın un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgın təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Titun əm nolən natimnat min un itəm Tata Uhgın tatol, məto-inu natimnat rafin u itəm Tata Uhgın tatol, Nətin, in min in tatol. † ²⁰ Nətin titun nolən nəhlan, məto-inu Tata Uhgın tolkeike pik Nətin, kən in tatəgətun kəm in natimnat rafin itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun min natimnat min kəm in itəm iahgin min kotaprəkis-in in min u, məmə otol itəmat narmitəmat tatiwig pik ron.

²¹ “Məto-inu Tata Uhgın tatol netəm kəmotimis ilat koatəmegəh min, kən e nolən kitəh əm, Nətin titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netəmim itəm nikin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. § ²² Məto-inu sənəmə Tata Uhgın itəm in otakil netəmim, məto in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətin, * † ²³ məmə netəmim ilat rafin okotisiain-Nətin, tahmen əm məmə inun koatisiain-mihin Tata Uhgın. Etəmim itəm təsisiain-inən Nətin, okol təsisiain-inən Tata Uhgın u itəm təməhl-ipa Nətin. †

²⁴ “Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətahatətə e Uhgın itəm təməhl-ipa io iakuwa, in tinatos nəmegəhən itulin. In okul təsətulən e niganəmtək məmə oekən-iarəp nalpinən rəhan. In tinagin rəkis e nimisən, kən minuwa o nəmegəhən. § ²⁵ Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat, məmə o nian kit itəm tatuwa, kən tinuwa rəkis, netəm min u kəmotimis, ilat okotəto nəwia Nəti Uhgın, kən netəm min u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. ²⁶ Tata Uhgın in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitəh əm, in təmol mə Nətin in min Nəukəti Nəmegəhən, * ²⁷ kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmi Nətin məmə in otakil nolən min rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

²⁸ “Təsəwirən məmə narmitəmat otiwig pik o nat u, məto-inu nian əh-ikin tatuwa itəm netəm kəmotimis okotəto nəwia Nətin, ²⁹ kən ilat okotətul e rəhalat min suwit, ilat min u aupən kəmoatol nolən wir min okotəkəike motətul min motos min nəmegəhən, məto itəm min aupən ilat kəmoatol nolən

§ 5:16: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoatəgəs-in suatip o nohamnuən in.” * 5:17: Jon 14:10 † 5:18: Jon 10:30,33; 19:7 † 5:19: Jon 14:10 § 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 * 5:22: Kitat kotəplan ves 21-22 kən titun məmə Iesu in otakil kitat rafin, kən in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm min un itəm nikin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun məmə Iesu təməsuwamən e natueintən o nən-iarəpən nalpinən rəhatat, məto təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat. † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42 † 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18 * 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4

rat min, ilat okotəkaike motətul min e nimisən kən motətul e niganəmti Tata Uhgín məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpínən.†

³⁰ “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atip əm nəsanənən. Io iakatakil nolən min rəha netəmim min, məto iatol ətuatip əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekitun mə ekol tətuatip, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgín itəm təmahl-ipa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruasənən Iesu

³¹ Okəmə io pisin əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. § ³² Məto suah kit min əh-ikin in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekitun məmə nəghatən min u rəhan itəm tatən lak in nipharienən.*

³³ “Aupən, itəmat nəmotahl-ipən rəhatəmat min netəmim məmə okotuwín motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nipharienən.† ³⁴ İatəghat nulan, məto esagileən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsolən nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgín otosmegəh itəmat. ³⁵ Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wir, kən nikitəmat təmagien ron o nian təkuekir əm.

³⁶ “Məto rəhak wək min, ilat min koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsənən motaprəkis-in nəghatən min un Jon təmatən. Wək min un, rəhak Tata təmos-ipa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək min u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ipa io. § ³⁷ Kən Tata Uhgín itəm təmahl-ipa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətəən nəwian, kən itəmat nəsotəplanən niganəmtin. ³⁸ Kən nəghatən rəhan təsatig wirən e nikitəmat, məto-inun itəmat nəsotahatətəən lak, io u, itəm in təmahl-ipa io iakuwa.

³⁹ “İtəmat noatafin pik nəghatən min e Naoa Rəha Uhgín, kən motahatətə e nəghatən min əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tikə. Məto otəplan-tu. Nəghatən min əh e Naoa Rəha Uhgín, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itəmat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolən nat agin-əh e nənwiiwən rəha netəmim. Kəpə. ⁴² Məto itəmat u inun, io ekitun wir itəmat, kən io ekitun wir məmə nolkeikeən rəha Uhgín tikə e nikitəmat. ⁴³ Io emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itəmat nəsotosən io e nikitəmat, nikitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etəmim kit tatuwa e nərgin atip əm, kən nikitəmat tos, kən motagien ron. ⁴⁴ Nian rafin itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwiiwən rəhatəmat min, məto nəsotalkut agin-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgín u, in pisin əm in Uhgín, otənwiwi itəmat ron. ?Onəkotahatətə əhro nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-iarəp nolən rat min rəhatəmat e niganəmti Tata Uhgín. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itəmat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat min rəhatəmat. ⁴⁶ Məto-inu

† 5:29: Netəmim itəm kotahatətə e Iesu, koatos nəmegəhən lilin. Netəmim itəm kəsotahatətəən lan, ilat okotos nalpínən lilin (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natimnat min itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotahatətə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgín tatos-ipən nahatətəən kəm netəmim əpnəpin əm, kən matig masitu min elat məmə okoatol natimnat wir min. ‡ 5:30: Jon 8:16 § 5:31: Dut 17:6; 19:15 * 5:32: Jon 8:17-18 † 5:33: Jon 1:19-28

‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11 * 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17

okamə itəmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən min rəha Moses, kən itəmat onəkotahatətə min e rəhak nəghatən min. Məto-inun, nəghatən min itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itəmat nəsotahatətəən e nəghatən min itəm in təməte, tol nəhlan, suatip tikə agin məmə onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət
(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;*

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmuwin əpəh entənipən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nimanin netəmim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwir. ³ Kən Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan min netəmim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inan tınatuwa iuahkir.

⁵ Kən nian Iesu tasipən əpəh isəu, kən məplan nimanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “?Okotəhrol motos pıret tepət tahmen-in netəm min u məmə ilat okotun?” ⁶ In təmən asgəwin əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tınitun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Okamə okos-nəmtin pıret mənı lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm min u rafin ilat okotun əm noan məsin noan məsin.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgin u Antru, in təmən-ipən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikin əh, in tatos pıret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agin-əhən netəm min əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ipən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikin əh, manuwıhl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəman əm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kən Iesu təmos pıret, mən tagkiu kəm Uhgın ron, kən mos-ipən pıret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matig mol min nat kitəh əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpilat.

¹² Kən nian kınotəgwən rəkis, nərpilat tasis, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motuwər nımismisi pıret min əh koatis. Təsəwirən məmə okotərəkin.” ¹³ Kən ilat kəmotuwın motuwər nımismisi pıret kən motaii-pən e kətim asol min ilat tuelef kotərioah wir. Pıret u, in nımismisi pıret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

¹⁴ Kən nian netəmim kəmotəplan nəmtətin əh itəm Iesu təmol, kən ilat kəmotən məmə, “Nıpahrienən. !Ien pahrien u§ rəha Uhgın itəm əupən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”* ¹⁵ Kən Iesu təmitun məmə netəm min u kotəmə okotuwa motos in motuwın motəkəike kəm in məmə in otuwa mol kig rəhalat. Kən in təmagım min, məpəs ilat muwin əpəh e nitot, mətan in pısın əm.†

* **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu. † **6:9:** 2 King 4:42-44 ‡ **6:10:** Nıpitan ne nisualkələh ilat min e nimanin, məto kəmafın əm nəman. Nələn rəhalat tol nəhlan. †Okamə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan! § **6:14:** Netəm Isrel ilat kəmotəsağın ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhgın təmos-ipən pıret təmisi-pər e neai, nərgin u mana. Kən ilat kəmotəplan əm Iesu təmol nat pıspis, magwən ilat e pıret. Rəhalat nətəligən təmətul-pən o nəgwənən (ves 26) ne nəmki-rəkisən ilat e netəm Rom (ves 15). * **6:14:** Dut 18:15-19 † **6:15:** Mat 4:8-10; Jon 18:36-37

*Iesu tæmaliwæk e
nætuei nāhau*

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nian mitgar tæmeiuiui, netæmim ræha Iesu min kæmoteiuiui motuwîn e lek æh. ¹⁷ Kæn tinapinæp, mæto Iesu tikæ, tæsuwamæn æh. Kæn æmun, ilat kæmotuwîn motær e pot kit, kæn minotasuæ lan motaulego min e lek un, mæmæ ilat okotuwîn Kapaneam. ¹⁸ Kæn nimætag asol kit tæmætul minol nāhau tinærat-nærat. ¹⁹ Kæn nian ilat kæmotasuæ motuwîn, tahmen e faif o sikis kilomita, kæn ilat kotæplan Iesu taliwæk e nætuei nāhau[†] matuwa iuæhkir o ræhalat pot. Kæn ilat kæmotægîn pîk, § ²⁰ mæto in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Æsotægîn pîkæn, io u inu.*” ²¹ !Kæn nikilat tæmagien o nilæsæn in e pot, moatol æmun, roiu agin, mæto pot tinuwîn e næwtain nāhau entænîpæn-pæn ikin-un kæmotæn mæmæ okotuwîn ikin!

Netæmim kæmotegæs-in Iesu

²² Kæmæn lawîgin, netæmim min itæm kotatig æh entænîpæn-pa ikin e lek asol u, ilat kæmotæplan mæmæ aupæn, pot kitæh æm tatætul ukîn-u. Kæn ilat kotitun mæmæ Iesu tæsuwînæn e pot u ilat ræhan min netæmim, mæto-inun nian kæmotiet, ilat pîsin æm moatuwîn. ²³ Kæn pot min neen, kæmotisi-pæn e taon u Taepirias, ilat kæmotuwa. Ilat kæmotuwar iuæhkir æm o ikin-u itæm Ieræmæwæ tæmætul ikin mæfak matæn tagkiu o pîret, kæn netæmim kæmotun. ²⁴ Kæn tol næhlan, nian ilat kæmotæplan mæmæ Iesu tinikæ u ikin-u, kæn ræhan min netæmim kotikæ, ilat min kæmotasuæ min e pot kit, motuwîn e Kapaneam, moategæs-in.

Iesu in pîret ræha næmegæhæn

²⁵ Nian netæm min u kæmotæplan Iesu æpæh entænîpæn-pæn æpæh e lek u, kotætæpæh ron mæmæ, “?Lægætun, ik næmuwa ikin-u næghan?”

²⁶ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nîpahrienæn agin iatæn kæm itæmat mæmæ, itæmat noategæs-in io, sænæmæ næmotæplan næmtætîn min u itæm emol, mæto itæmat næmotun æm pîret, nærpitæmat tasis. ²⁷ Mæto tæsæwiræn mæmæ itæmat nahgitæmat otikæ o nosæn pîret itæm otæpanæmnæmit mikæ.[†] Itæmat, nahgitæmat otækæike mikæ o nosæn pîret itæm tætatig lilin u, ræha næmegæhæn itæm namnun tikæ.[‡] Pîret u, inu, Næti Etæmim otæpanos-ipînæ kæm itæmat; mæto-inu Tata Uhgîn, in tæmægætun mæmæ nîkin tagien o Nætîn.”§

²⁸ Kæn ilat kæmotætæpæh ron mæmæ, “? Nolæn naka min un itæm Uhgîn tolkeike mæmæ itimat oekotol?”

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat nækotækæike motahatætæ lak, mæmæ Uhgîn tæmahl-ipa io.* Nat u inu Uhgîn in tolkeike.”

³⁰ Kæn ilat kæmotætæpæh min ron mæmæ, “?Mæto ik onækol næmtætîn naka, mæmæ itimat ekotæplan kæn ekotahatætæ lam? ?Ik onækol nat naka? ³¹ Nian ræhatat pipi min u aupæn, ilat kæmotan ikin taruæn-aruæn ikin, ilat kæmotun ‘mana.’[†] Næghatæn kit e Naoa Ræha Uhgîn tatan mæmæ, ‘In tatos-ipæn pîret itæm tætsi-pæn e Nego e Neai mæmæ ilat okotun.’”[‡]

³² Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nîpahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, sænæmæ Moses tæmos-ipæn pîret u itæm tætsi-pæn e Nego e Neai mæmæ nakotun. Ræhak Tata ilæ in tatos-ipînæ. Kæn inun tatos-ipæn pîret

† 6:19: Job 9:8 § 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - Øplan-tu futnot e Jon 4:26. † 6:27: Aes 55:2 † 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2 * 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9 † 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40

pahrien itəm tatisi-pən e Nego e Neai, məmә itəmat onəkotun. ³³ Məto-inu pīret rəha Uhgīn, inu in itəm tatisi-pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən. § Kən pīret u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim e nətueintən.”*

³⁴ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Etəm-iasol, awi os-ipa-tu pīret u kəm itimat nian rafin.”†

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Io u, io† Pīret itəm tatos-ipən nəmegəhən. Etəmim otuwa ron io, in nəumis otasus minən. Kən etəmim itəm otahatətə lak, in otəsoaoa minən. § ³⁶ Məto io emən-ipinə rəkis kəm itəmat, məmә nat əpnəpīn nəkotəplan io, məto itəmat nəsothətətəən əh lak.

³⁷ Netəmim itəm rəhak Tata tatos-ipa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kən etəmim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-iarəp-ən.* ³⁸ Məto-inu io eməsisipənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintən məmә iakol natimnət min u io əm ekolkeike. Məto emuwa məmә ekol natimnət min u itəm rəhak Tata təmahl-ipa io ekuwa ron. ³⁹ Kən in tolkeike məmә io esəmkarəpən-inən netəm min un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeike məmә e namnun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.† ⁴⁰ Məto-inu rəhak Tata in tolkeike məmә netəmim rafin itəm kotuag-pən o Netin, kən motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. Kən e namnun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.”

⁴¹ O nat u, netəmim nikilat tinətəuon mətəgət, məto-inu in tatən məmә, “Io u, Pīret itəm tatisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.” ⁴² Ilat koatən məmә, “?Təhrol? Suah u in Iesu, nətī Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatən nulan məmә, ‘Io emisi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

⁴³ Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Nikitəmat təsəgət-əgətən nulan. ⁴⁴ Okəmә Tata Uhgīn itəm təmahl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamən etəmim kit tuwa ron io, kən okol etəmim un təsəwa atipən ron io məmә io oekol in otəmegəh min e nimisən e namnun nian.† ⁴⁵ Nəghatən itəm ien kit təmətə aupən e Naoa rəha Uhgīn, tatən nulan məmә, ‘Uhgīn in otəgətun netəmim rafin.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgīn, in tatuwa ron io. § ⁴⁶ Etəmim kitish ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgīn. In pīsīn əm un itəm təmisi-pən lan, təməplan in.* ⁴⁷ Nīpahrienən əgin u iatən-ipinə kəm itəmat məmә, etəmim itəm tətahatətə lak, in tinos nəmegəhən lilin. ⁴⁸ Io un, Pīret rəha nəmegəhən.† ⁴⁹ Nat əpnəpīn tipitəmat min aupən, ilat kəmotun pīret u ‘mana’ əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kinotimīs rəkis. ⁵⁰ Məto Pīret itəm tatisipən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pīsīn. Pīret u, təmeiuaiu-pa məmә etəmim itəm tatun, okol təsīmīsən. ⁵¹ Io u, io Pīret itəm tatəmegəh, təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etəmim itəm otun Pīret u, in otəmegəh matuwīn, matuwīn, namnun tikə; kən Pīret u, itəm io oekos-ipən o nəmegəhən rəha netəmim e nətueintən, inun, noanuwəhgək.”

⁵² Nəghatən u təmöl netəmim kinotətəl minoatərgəhəu kəm ilat min, motəmә, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwəhgīn kitat kotun?”

⁵³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Nīpahrienən əgin u iatən-ipinə kəm itəmat məmә, okəmә itəmat nəsoṭunən noanuwəhgi Nətī Etəmim, kən

§ 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2 † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29 † 6:48: Pīret əpnəpīn əm tasitu e nipatitət məmә kitat okotəmegəh kən motatig, məto Iesu, in Pīret rəha nəmegəhən, kən in naukəti nəmegəhən lilin, itəm tatəuon u-roiu.

məsotənimən nitan, okol nakəsotosən nəmegəhən. †⁵⁴ Etəmim itəm tatun əm noanuwəhgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh min e nimisən. *⁵⁵ Emən nəhlan, mətə-inu noanuwehgək in pīret pahrien nigī netəmim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nīmī netəmim. ⁵⁶ Etəmim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan. † †

⁵⁷ “Rəhak Tata itəm təmahl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitiah əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. ⁵⁸ Io u pīret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmenən e pīret u, itəm tipitəmat min aupən kəmoatun. Nat əpnapin məmə ilat kəmoatun pīret əh, mətə ilat kinotimīs rəkis. Mətə etəmim itəm tatun pīret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.” § ⁵⁹ Iesu təmən-iarəp nəghatən min u, nian təmətəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən * e Kapaneam.

Netəmim min rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

⁶⁰ Netəmim təpət rəha Iesu kəmotətə nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

⁶¹ Kən Iesu təmitun atip məmə netəmim min rəhan, kinotasiwīn-asiwīn-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ? Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? ⁶² ?Mətə okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwīn min ikin əh, in təmisi-pən ikin aupən, təhrol u-roiu?†⁶³ Narmīn Rəha Uhgīn əm titun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim. † Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən min u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən min rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim. ⁶⁴ Mətə itəmat neen u ikin-u, itəmat nəsotahatətəən əh lak.” (Iesu təmən nulan mətə-inu in tinitun rəkis e nətuounən məmə netəm pah min u kəsotahatətəən lan, kən pah un in otegəhan-in-pən in e nelmī tikimīr min rəhan.) § ⁶⁵ Kən in təmən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgīn təsolən suatip ron.”*

⁶⁶ Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan təpət kəmotagim, minotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətəhatətə e Iesu

⁶⁷ Kən Iesu təmətapəh o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ? Itəmat min nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

⁶⁸ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Iərəməərə, itimat oekotuwin o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun

† **6:53:** Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhgīn, katənim nitan, nipətin un, məmə netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nimisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təmən tol kitat nikitat tuəh nipəti Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu; Mat 26:26,28.

§ **6:54:** Ves 54 in suatip kit min rəha nənən ves 40. Nipətəilau kuahmen ahmen elau min. In tatuatip əm məmə nunən noanuwəhgi Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat.

* **6:54:** Sam 63:5 † **6:56:** Nian kitat koatən məmə koatətig e Iesu, o koatəpər-ipən e Iesu, nipətin u məmə kitat koatətig e Iesu məsotietən, moatisi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatəgile lan, koatəlipin kitat min. † **6:56:** Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 § **6:58:** Jon 6:41,51 * **6:59:** nimə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † **6:62:** Jon 3:31; 17:5 † **6:63:** Jon 6:68; 2 Korin 3:6 § **6:64:** Jon 2:25 * **6:65:** Jon 3:27; 6:44; 14:6

tikæ.† 69 Kæn itimat enotahatætæ rækis lam, kæn itimat enotitun rækis mæmæ ik Etæm Asim ræha Uhgîn.”†

70 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat u, netæm tuelef ræhak. Io u, emitæpun itæmat, mæto itæmat kitiaæh u ikin, in iærmis.”§ 71 In tatæn Jutas, næti Saimon Iskariot, mæto-inu in min in etæm tuelef kit ræha Iesu, mæto uarisig ikin, in otæpanegæhan-in-pæn in e nelmi ræhan tikimîr min.*

7

Iesu tæmæghat ilat pian min

1 Uarisig e natimnat min u, Iesu tæsolkeikeæn mæmæ otuwîn latuænu min e Jutia mæmæ otol ræhan wæk æh-ikîn æh, mæto-inun, netæm-iasol ræha netæm Jutia kæmoatæte noa anion kit ron. Kæn titælig muwîn latuænu min e nitæn Kalili.

2 Mæto nian tinuækir e nian ræha nolæn lafet kit ræha netæm Isrel, nærgin un, lafet ræha Nolæn Makeen.* 3 Kæn pia Iesu min kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Tæwir mæmæ nakiet muwîn æpæh Jutia, mæ pæs netæmim min ræham æh-ikîn æh, ilat kotæplan nat piþpis min ræham itæm natol. 4 Mæto-inu etæmim itæm tolkeike mæmæ netæmim okotitun in, okol tææhluaig-inæn ræhan wæk min. Okæmæ natol natimnat min u, uwîn mol æp ik, kæn tæwir agin mæmæ onækol pæs netæmim min e nætueintæn kotæplan.” 5 Pian agin-æh min pap, ilat min kæsotahatætææn lan, kæn mol koatæn næhlan.†

6 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nian ætuatip ræhak tæsuwamæn æh,† mæto itæmat, nian min rafin æm tætuatip otæmat. 7 Netæmim ræha nætueintæn u, ilat okol kæsotetæhauæn itæmat, mæto io, ilat kotetæhau io,§ mæto-inun io iatæn-iaræp mæmæ ræhalat nolæn tæætuatipæn.* 8 Itæmat onækotuwîn e lafet, mæto io okol esuwîn paupænæn e lafet æh mæto-inun, nian ætuatip ræhak tæsuwamæn æh.”† 9 In tæmatæn næghatæn u, kæn mætatis æpæh Kalili.

Iesu tæmuwîn min e lafet ræha Nolæn Makeen

10 Kæn pia Iesu min kæmotaupæn motuwîn e lafet æh, uarisig un, Iesu tæmuwîn min. Mæto nian tæmuwîn, in tæmatæn anion æm o netæmim mæmæ okæsotehmæn. 11 Kæn e lafet æh, netæm-iasol ræha netæm Jerusalem, koategæsin in moatæpæh-in æpnapin æm o netæmim mæmæ, “?Suah æpæh in hiæ?”

12 Kæn ikin æh, nimanin netæmim kæmotasiwîn-asiwîn in. Ilat neen kotæmæ, “In etæm wir kit,” mæto neen kotæmæ, “Kæpæ, in tateiuæ-in æm netæmim æpæh.”

13 Mæto ilat koatægin ræhalat netæm-iasol min,† kæn kit tæmæsæn-iaræpæn Iesu æpæh e niki netæmim mæmæ netæmim okotæto.

14 Lafet æh, kæmol o wik apiæpia kit, kæn ilugin e lafet u, Iesu in tæmuwîn æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, matægætun netæmim. 15 Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel, narmilat tæmiwig pik, kæn kotæmæ, “?Suah u tæmahrol mitun natimnat min u e Naoa Ræha Uhgîn? Ræhatat kit etæm-iasol tæægætunæn lan, ne.” 16 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næghatæn min u itæm iatægætun netæmim lan, sænæmæ ræhak æm. Ilat kotisi-pæn e Tata Uhgîn itæm tæmahl-ipa io ekuwa.

17 “Kæn okæmæ suah kit ræhan nætæligæn tæskasik mæmæ otol natimnat min itæm Uhgîn tolkeike, kæn in otitun mæmæ næghatæn min u ræhak, ilat koatisi-pæn o Uhgîn, sænæmæ ræhak atip æm. 18 Etæmim itæm tatæghat-in atip æm ræhan

† 6:68: Jon 6:63 † 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § 6:70: Jon 13:2,27 * 6:71: Jon 17:12

* 7:2: lafet ræha Nolæn Makeen: Ðplan e tiksonari. † 7:5: Sam 69:8; Mak 3:21 † 7:6: Mat 26:18;

Jon 2:4; 7:30 § 7:7: Jon 15:18-21 * 7:7: Jon 3:19-20 † 7:8: Jon 7:6 † 7:13: Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19

nepətən, in tətalkut atip əm ron, məmə otiuw rəkis netəmim, kən kotos-ipər nərgin ron. § Məto etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nərgi etəm təməhl-ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nıpahrienən, in sənəmə etəm tateiua. ¹⁹ Moses təmos-ıpinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitiah ne təsol-wirən Lou əh ne. ?İtəmat nakotəmə onəkotohamnu io o naka?*

²⁰ Kən nımanin netəmim kotəmə, “!Nəman! !Narmın rat kit un tətətig lam! ?Pah təmə otoh ik ne?”

²¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İo emol wək kitiah əm, † kən itəmat rafın, narmıtəmat tatiwig ron. ²² Məto itəmat mın nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses. † (Nıpahrienən, sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tipitəmat mın ilat kəmotətuoun.) § ²³ Məto nian rafın, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh e nian rəha Sapat moatol məmə onasotəgəhlən Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol nəməha tatol itəmat məto-inu io emol-wır əgin nıpəti etəmim e nian rəha Sapat? † ²⁴ Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e nıganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətəuatip.” †

Netəmim kəmoatəghat-in

Kristo

²⁵ Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu? § ²⁶ Məto otəplan-tu. In tınatəgətun-arəp əm netəmim əpəh e nıganəmti netəmim məto suah kit təsəhaiən in ron. ? Təhrol okəm-naka netəm-iasol mın kinotitun rəkis məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa? ²⁷ Məto kitat kotitun ikin suah u təmisi-pən ikin. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsitunən ikin in tətisi-pən ikin.”*

²⁸ Kən e nian əh, İesu in tətəgətun netəmim e Nımə Rəha Uhgın. Kən in təməgət əfəməh matən-ıarəp məmə, “Nikitəmat təht məmə nəkotitun io, kən motitun mın ikin emisi-pən ikin, məto itəmat nəkotəruru. İo, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgın təməhl-ıpa io ekuwa. Kən Uhgın, in nıpahrienən. İtəmat nəkotəruru in, ²⁹ məto io ekıtun, † məto-inu io emisi-pən lan. Kən in təməhl-ıpa io ekuwa.”

³⁰ O nat u, ilat kəmotolkeike məmə mopael mın okotaskəlım İesu, məto kit təməsə-pənən mek, məto-inun təsolən əh nian rəhan. † ³¹ Məto e nımanin netəmim ikin əh, ilat tēpət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətin tēpət taprəkis-in itəm suah u İesu tatol.” §

§ **7:18:** Jon 5:41; 8:50,54 * **7:19:** Netəm-iasol mın rəha netəm İsrəl, kəmoatəgəs-in suatip o nohamnuən İesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgın tətən-ıəhau nohamnuən itəm (Eks 20:13).

† **7:21:** Jon 7:23; Jon 5:2-9 † **7:22:** Lev 12:3 § **7:22:** Jen 17:9-14; 21:4 * **7:23:** Netəm İsrəl, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pisin elau mın, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mıtun məmə lou naka un in ıahgin. Nat əpnapın məmə kəsegəhan-ınən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm İsrəl ilat kinotən rəkis məmə nəhg-ıpənən itəm, in ıahgin e nian rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ıpən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ıpən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. İesu tətən məmə onasəkıtunan itəm, in mın un in nətəu-pənən lou kit itəm in ıahgin mın e lou rəha Sapat. † **7:23:** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 † **7:24:** Aes 11:1-3; Jon 8:15 § **7:25:** Jon 7:1 * **7:27:** Netəmim kotitun məmə İesu tınəpət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm İsrəl neen ilat kotitun məmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nikilat təht məmə in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikin in təmisi-pən ikin. † **7:29:** Mat 11:27 † **7:30:** Mat 26:18 § **7:31:** Jon 2:23; 4:48

Mopael min rəha Nimə Rəha Uhg'in kəmotuwa məmə okotaskəlim Iesu

³² Kən nian Farisi min kəmotəto nimanin netəmim kotasiwin-asiwin e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ipən mopael min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhg'in məmə okotaskəlim Iesu.* ³³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətətig nian təkəkəir əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekitəlig-pən min o etəm təməhl-ipa io. ³⁴ E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, mətə okol nəsothəmən io; mətə-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

³⁵ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kinotətapəh-ətapəh olat min məmə, “?In otuwin hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotətig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? ³⁶ In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, mətə kəsotehmən in, mətə-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin. ?Nəghatən u, nīpətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

³⁷ Namnun nian rəha lafet əh, in iaħgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu tətətul əpəh e niganəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tatoəə, pəs in otuwa ron io, mənīm!† ‡ ³⁸ Etəmim itəm tətəhatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naəə Rəha Uhg'in u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nikin, tahmen e nəmti nəhau itəm titəpuəl-apuəl matər mətəiu e nikin.’” ³⁹ Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmin Rəha Uhg'in u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm min u itəm kotəhatətə lan.* Mətə e nian əh, Narmin Rəha Uhg'in, təsuwamən əh e netəmim, mətə-inu kəsiləs-ipərən əh Iesu.† ‡

Netəmim kəmotoor ilat min o Iesu

⁴⁰ Nian netəmim əh-ikin kəmotəto nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uhg'in u, aupən kəmatəghat-in.”

⁴¹ Mətə neen min ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uhg'in təmən məmə otəhl-ipa.”

Mətə in pisin min neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uhg'in təmən məmə otəhl-ipa titun nisi-pənən e netəm Kalili?§ ⁴² Naəə Rəha Uhg'in tatən məmə Kristo itəm Uhg'in təmən məmə otəhl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”* ⁴³ Tol nəhlan, kən nimanin netəmim min u, kəmotoor ilat min o Iesu. ⁴⁴ Kən neen kotəmə okotaskəlim in, mətə etəmim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol min rəha netəm Isrel kəməsotəhatətəən e Iesu

⁴⁵ Kən mopael min kəmotitəlig motuwın o pris asol min ne Farisi min, kən netəm-iasol min əh kəmotətapəh olat məmə, “?Təhrol nəsotiləsən Iesu motuwa?”

* **7:32:** Jon 7:45-48 † **7:37:** “Noəəəən” in nimaə nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhg'in tahmen e etəmim itəm tatoəəə təike mənīm nəhau. “!Otuwa ron io, mənīm!” in nimaə nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § **7:38:** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * **7:39:** Jon 1:33; Wək 2:17,33 † **7:39:** E naəə rəha Jon, nīpətin rəha niləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmīləs-īpar Iesu e nig kəluəu. Kən nat kit min, katīləs-īpar Iesu mətə-inu təmīmīs, məməgəh min e nīmīsən, muwın matig ilau Tata Uhg'in əpəh e negə e neəi. Kən ikin əh təmos nepətan əhag-əhag atuətip rəhan. ‡ **7:39:** Jon 12:23; 13:31,32 § **7:41:** Jon 1:46 * **7:42:** 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

⁴⁶ Kæn moþael min un kotæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “!Emæsoþilæsæn mæto-inun suah kit tæsəghatæn tahmen e suah əh!”

⁴⁷ Kæn Farisi min kæmotæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Təhro? ?In tineiuə-in min itəmat? ⁴⁸ ?Næmotəplan rækis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit tæmatahatətə lan? ⁴⁹ Mæto netəm əpnarþin min, ilat kotəruru agin Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgín otərəkín ilat.”

⁵⁰ Kæn Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikín ilat min. Suah u inu aupæn tæmuwín matəghat kæn Iesu.† Kæn in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ⁵¹ “?Təhrol? ?Tətuatíp e Lou rəhatat mæmæ kitat okotæn-iarəp nalpínæn rəha etəmim itəm kitat kəsotaupænən motítun wír, kənu, mæsotehm ətuatípən nat naka itəm in tətól?”

⁵² Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “?Təhrol? ?Ik min un ik etəm Kalili? Uwín-tu mafin min Naoa Rəha Uhgín. Ik onəkəplan mæmæ ien kit okol tæsisi-pænən Kalili.”

[E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53—8:11 tikə.]

⁵³ Kæn netəmim kínótítəlíg-pæn min motuwín latuənu min.

8

¹ Mæto Iesu tæmuwín əpəh e nitot u, nərgin un, Nitot Rəha Nig U Olif.

Pətan itəm təmapíl ilau iərman písin u sənəmə rəhan iərman

² Kæmæn lawigin, laulaugin agin-əh, kæn Iesu tæmitəlíg-pæn min e Nimə Rəha Uhgín. Kæn netəmim tēpət kəmotuwa, motuəfimin ilat min ron, kæn Iesu tæməpələh minətuoun matəgətun ilat. ³ Kæn nəgətun min rəha Lou ne Farisi min kəmotíləs pətan kit motuwa ron. Kæn motól in tətul aupən e niganəmtilat. Pətan un, netəmim kəmotəplan mæmæ in tətəpíl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatíp iərman. ⁴ Kæn ilat kəmotæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Təgətun, pətan u netəmim kəmotəhtimis in mæmæ in tətəpíl ilau iərman kit u, mæto sənəmə rəhan iərman ətuatíp. ⁵ E Lou rəhatat, Moses tæmələhəu nəghatən kit tatən mæmæ, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apin motahtimnu.* ? Mæto ik, rəham nətəlígən təhrol?” ⁶ Ilat kəmotətəpəh nəhlan, mæmæ okotól noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pæn nolən rat neen lan, kæn ilat kotítun nakilən nolən rəhan ron. Mæto Iesu təpnarþin əm, moeg-oeg matəte nat e nisip e noanelmin.

⁷ Ilat kəmoatətəpəh-in nəghatən u kəm in, moatuwín moatuwín, kæn in tətul, kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Okəmæ itəmat kit u ikín-u, in təsólən nolən rat nian kit ne, pəs in otəupən maht pətan u.”† ⁸ Kæn in təmoeg-oeg min, matəte nat e nisip e noanelmin. ⁹ Kæn nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kínotan kitíəh kitíəh, moatagim. Naguıhl-aguıhl min kotaupən moatiet kitíəh kitíəh, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰ Kæn Iesu tæmæg-ətuatíp min mæn-ipæn kəm pətan un mæmæ, “? Pətan, netəm min u kəmotəhruwín? ? Kit təsuwamən mæmæ otən-iarəp rəham nalpínən?”

¹¹ Kæn pətan un tæmæn-ipæn kəm in mæmæ, “Etəm-iasol, ilat kotíkə.”

Kæn Iesu tən-ipæn mæmæ, “To min, okol esən-iarəpən rəham nalpínən. Mæto atuwín, mol namnun e nolən rat min.”‡

† 7:50: Jon 3:1 * 8:5: E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † 8:7: Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ 8:11: Jon 3:17; 5:14

Iesu in nāhag-āhagən rāha netāmim e nātueintən

12 Kən Iesu tāmātəghat min kəm ilat, matən māmə, “Io u, io Nāhag-āhagən rāha netāmim u e nātueintən. § Etāmim itəm tatətəu-pa io, okol in tāsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, mətə in otos nāhag-āhagən e nāmegəhən rāhan.”*

13 Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkātən-iarəp ik nulan, mətə suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

14 Kən Iesu tən-ipən māmə, “Əwəh, nīpahrienən māmə io atip əm iatən-iarəp io. Mətə rəhək nəghatən in tatətul əh, mətə-inun, io ekitun ikin iatisi-pən ikin, kən mītun min ikin iatuwin min ikin, † mətə itəmat nəkotəruru ikin iatuwin ikin, kən motəruru ikin iatisi-pən ikin. 15 Itəmat u, nakotakil nolən rāha etāmim e nətəligən rāha etāmim əm. Mətə io esakilən nolən rāha etāmim nəhlan. 16 Mətə okəmə io, iakakil nolən rāha netāmim, oekol e nolən itəm tətuatip, mətə-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhək, mətə itimlau Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io, rəhatimlau nakilən in kitəh əm. 17 E Lou rəhatəmat, kəmətə māmə, okəmə etāmim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul. § 18 Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, mətə rəhək Tata itəm in təmahl-ipa io iakuwa, in min tatol nəfigəmən ron io.”*

19 Kən tol nəhlan, ilat kınotəpəh ron māmə, “?Mətə rəham Tata in hiə?”

Kən in tāmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru min rəhək Tata. Okəmə itəmat nəkotitun io un, kən nəkotitun min rəhək Tata.”†

20 Iesu təmən nəghatən u, nian in təməgətun netāmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən mənī ikin e Nīmə Rəha Uhgın. Mətə suah kit təməsuwınən maskəlīm in, mətə-inun təsolən əh nian rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

21 Kən Iesu tāmātən-ipən min kəm ilat māmə, “Io ekagim tənin itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Mətə itəmat onəkotimis, kən təfagə rat u rəhatəmat † otatig əh etəmat. Ikin əh iakatuwin ikin, okol itəmat nəsotuwmən ikin.”

22 Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən māmə, ikin əh in tātuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin, nīpətın tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atip in, o?”

23 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat māmə, “Imatəmat u ikin-u, mətə io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meiuaiu-pa. Itəmat netāmim rāha nātueintən u. Mətə io, sənəmə etəm rāha nātueintən u. § 24 Tol nəhlan, iatən-ipiənə kəm itəmat māmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat min rəhatəmat, mətə-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak māmə Io u inu, * kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat min rəhatəmat okotatig agın-əh etəmat.”†

25 Kən ilat kəmotəpəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat māmə, “Io ekahmen əm māmə inun ematən kəm itəmat aupən, mətəorus-pa u-roiu. 26 Natimnat tepət itəm ekitun nənən etəmat, kən mītun nakilən nolən min rəhatəmat ron, mətə etāmim itəm

§ 8:12: Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 * 8:12: Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 † 8:13: Jon 5:31 † 8:14: Jon 13:3; 16:28 § 8:17: Dut 19:15 * 8:18: Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † 8:19: 1 Jon 2:23 † 8:21: Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). § 8:23: Jon 3:31 * 8:24: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 8:24: Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, mətə tatəghat-in nolən rat min rafin agın-əh itəm netāmim əh kəmotol.

təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nīpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natimnat min itəm eməto ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

²⁷ Məto ilat kəsotitunən məmə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgın. ²⁸ Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotiləs-ipər rəkis Neti Etəmim un, † nəpanotitun məmə Io u inu. § Kən onəpanotitun min məmə esol atipən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natimnat itəm Tata Uhgın təməgətun io lan. * ²⁹ Etəm təməhl-ipa io ekuwa, in tətətig itimlau min. In təsapəsən io ekan pisin, † məto-inu, nian rafin, iatol natimnat min itəm nikin tagien ron.” †

³⁰ Nian Iesu təmətən nəghatən min əh, netəmim tepət kəmotən nīpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm Isrel min itəm kəmotən nīpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlim əskasik nəghatən min u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatip un, rəhak netəmim min. § ³² Kən itəmat onəkotitun nīpahrienən, kən nīpahrienən u, otikis itəmat məmə nakəsotuwa-minən kol slef.” *

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimət u noanol min rəha Epraham, † itimət u esotol agin-əhən slef † min rəha suah kit. ? Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Nīpahrienən otikis itəmat, nakotapiə.’?”

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatərəmərə elat, kən mətaskəlim ilat matol ilat koatuwa rəhan slef min. § ³⁵ Kən slef, rəhan etəmiasol təsegəhan-inən məmə otatig e nīmə rəhan. * Məto iərəmerə tətegəhan-in məmə nətin otətətig e nīmə rəhan nian rafin matuwin matuwin namnun tikə.

³⁶ † Tol nəhlan, okəmə Nəti Uhgın tatikis itəmat, kən tatikis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-minən kol slef! ³⁷ Ekıtun məmə itəmat noanol min rəha Epraham, məto noatəgəs-in suatip məmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsolotkeikən məmə onəkotəlig-in rəhak nəghatən. † ³⁸ Io iatən natimnat min un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat min u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.” ³⁹ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip min rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən min, təhmen lan təmətol aupən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan. † ⁴⁰ Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ? Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? ⁴¹ Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimət u sənəmə nisualkələh lapin. Uhgın əm in Tata rəhatimat.”

Nənəti Setan

⁴² Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgın pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u. § Məto in sənəmə rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip əm

† 8:28: Jon 3:14; 12:32-33 § 8:28: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * 8:28: Jon 14:24

† 8:29: Jon 16:32 † 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38 § 8:31: 2 Jon 1:9 * 8:32: Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † 8:33: Luk 3:8 † 8:33: slef: Əplan e tiksonari. § 8:34: Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9

* 8:35: Kal 4:30 † 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 † 8:39: Rom 2:28-29; 9:7-9 § 8:42: 1 Jon 5:1

nätäligän, emuwa mätö-inu in tәмahl-ipa io. ⁴³ ?Mätö tәhrol nakәsotitunәn nipәti nәghatән rәhak? !Mätö-inun nәsotolkeike agin-әhән mәмә onәkotәto rәhak nәghatән! ⁴⁴ Itәmat, rәhatәmat nolән tahmen әm e nolән rәha tata rәhatәmat, Setan. Kән nian rafin itәmat nakotolkeike nolән noan.* Nolән rәhan itәм tәmatol e nәtuounән,† tatol әh, in etәmim rәha nohamnuән itәм. In tatәtәhau nipahrienән, mätö-inu nipahrienән tikә lan. Nian in tәteiuә, in tatol әm rәhan nolән, mätö-inu in etәmim rәha neiuәән, kән in tata rәha neiuә min. ⁴⁵ Mätö io iatән nipahrienән әm kәм itәmat, kән tol nәhlan, itәmat nәsotahatәtән e rәhak nәghatән. ⁴⁶ ?Tәhrol? ?Itәmat kit u ikin-u titun nәgәtunән mәмә io emol nolән rat kit? ?Okәмә io ekatән әm nәghatән pahrien min, kән tәhrol itәmat nәsotahatәtән lak? ⁴⁷ Etәmim rәha Uhgин, in tatәtәlig-in nәghatән rәha Uhgин, mätö itәmat sәnәmә netәmim rәha Uhgин. Tol nәhlan, nәsotәtәlig-inән nәghatән rәha Uhgин.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kән netәм Isrel kәmotәhai Iesu motәмә, “!Nәman! !Itәmat enotәplan atuatip ik! Ik etәм Sameria kit. !Ik, narmin rat kit tәtatig lam!”

⁴⁹ Mätö Iesu tәмә, “Narmin rat tikә lak, mätö io iatilәs-ipәр nәrgi rәhak Tata, kән mätö itәmat, nakotәrәkin nәrgәk. ⁵⁰ Io esalkutән o rәhak nәrig әsol, mätö suah kit in tәtalkutән ron io. Kән in otәpanakil netәmim rafin. ⁵¹ Nipahrienән agin u iatән-ipinә kәм itәmat mәмә, etәmim itәм tatol nәwiak, okul in tәsimisән nian kit ne.”‡

⁵² Kән netәм min un kotән-ipән kәм in mәмә, “!Roiu enotitun mәмә narmin rat kit tәtatig lam! Epraham tәmimis, kән ien min kәmotimis min, mätö ik nakatән mәмә, etәmim itәм tatol nәwiam, in okul tәsimisән nian kit. ?Nәghatән naka u? ⁵³ ?Ik nakaprәkis-in Epraham u tipitimat tinәmimis rәkis? ?Kән ne ien min u kәmotimis? ?Ik nakәмә ik etәmim naka?”§

⁵⁴ Kән Iesu tән-ipән mәмә, “Okәмә io әm iatilәs-ipәр atip io, kән rәhak nisaiiән in nat әnәpәn әm. Mätö rәhak Tata u itәmat nakoatән mәмә in Uhgин rәhatәmat, inun in tatilәs-ipәр io matos-ipән nisaiiән kәм io. ⁵⁵ Itәmat nakotәruru in, mätö io ekitun. Okәмә ekән mәмә ekәruru in, kән in otol io mәмә io etәmim rәha neiuәән, tahmen әm etәmat. Mätö io ekitun in, kән io matol nәwian. ⁵⁶ Tipitәmat u Epraham, nikin tәmagien pik mәмә in otәpanәplan nian rәhak otuwa. Kән nian in tәmitun mәмә rәhak nian otәkәike müwa, kән nikin tәmagien tәmagien.”

⁵⁷ Kән netәм min u kәmotәhai motәмә, “!Nәman! !Ik nәsösән әh nup fifti ne! ?Nәmahrol mәplan Epraham?”*

⁵⁸ Kән Iesu tәмә, “Nipahrienән agin u iatән-ipinә kәм itәmat mәмә, nian Epraham tәmәsaiirән әh, mätö Io Etatig.”† ‡

⁵⁹ Kән әmun, ilat kәmotәmik kәpiel apin, motәмә okotaht Iesu lan;§ mätö Iesu tәmәhluag, kән miet e Nimә Rәha Uhgин, minatuwin.

9

Iesu tәmol-wir niganәmti suah kit

* **8:44:** 1 Jon 3:8 † **8:44:** E naoa rәha Jen 3:4, kotәplan mәмә Setan tәmaupән meiuә e nәtuounән. In tәmән-ipән kәм If, mәмә, “Ik onәkol nәsimis agin-әhән.” Mätö Setan tәmatәghat nәhlan, mәuhlin nәghatән itәм Uhgин tәmән e Jen 2:17. ‡ **8:51:** Jon 11:26 § **8:53:** Jon 4:12 * **8:57:** Epraham tәmimis minos rәkis nup tu-taosan, uarisig Iesu tәpanaiir-pa. † **8:58:** Nian Iesu tәmән min mәмә, “Io Etatig,” tatos nәrgi Uhgин (Eks 3:14). Tol nәhlan, tahmen-pән әm mәмә in tәmән mәмә in Uhgин atuatip. ‡ **8:58:** Jon 1:1; 17:5; 17:24 § **8:59:** Lev 24:16

¹ Kæn nian kit, Iesu tæmaliwæk mætæn, kæn mæplan suah kit. Nian tæmaiir, mæto niganæmtin tæpis. ² Kæn netæmim min ræha Iesu kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “Tægætun, suah u tæmaiir mæto niganæmtin tæpis. ?O naka? ?O nolæn rat ræhan, o nolæn rat ræha tata ne mama ræhan?”*

³ Mæto Iesu tæmæ, “Niganæmti suah u tæmærat, mæto sænæmæ e nolæn rat ræhan, o e nolæn rat ræha tata ne mama ræhan. Mæto, niganæmti suah u tæmæpis næhlan mæmæ Uhgîn otægætun ræhan wæk e næmegæhæn ræhan.† ⁴ Nian tatian æh, † kitat kotækaike kol wæk ræha Uhgîn, itæm tæmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otæpanuwa, kæn etæmim in tæruuru nolæn wæk. § ⁵ Nian io etatig æh e nætueintæn u, io Næhag-æhagæn ræha netæmim e nætueintæn.”*

⁶ Nian Iesu tæmæn rækis næghatæn æh, tæmagæh nisip, kæn mol næmit ækæku lan, kæn mos næmit un, mol-pæn e niganæmti suah un. ⁷ Kæn Iesu mæn-ipæn kæn in mæmæ, “Onækuwin e noæn næhau Sæloam, kæn mau niganæmtim.” (Nærgin u Sailom, nipætæn tæmæ, “Kæmahl-ipæn”). Kæn suah un tæmuwin, mau niganæmtin. Nian tæmitælig-pa, mæto niganæmtin tinæwir, kæn tinatehm nat.†

⁸ Kæn netæmim iman ikin, ne netæm min u itæm kotitun in, mæmæ in etæmim kit nian rafin tateasiæ o mæni o netæmim, ilat narmilat tæmiwig pik ron. Kæn kinotætæpæh-ætæpæh olat min mæmæ, “!Ei! !Otæplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatæpælæh mateasiæ o mæni o netæmim?”

⁹ Kæn netæmim neen koatæmæ, “Æwæh, in æh.”

Kæn mæto neen kotæmæ, “Kæpæ. Tahmen æm lan, mæto sænæmæ in.”

Mæto suah un tæmæ, “!Io u inu!”

¹⁰ Kæn ilat kæmotætæpæh ron mæmæ, “?Niganæmtim tæmahrol mæwir?”

¹¹ Kæn in tæmæ, “Suah u, nærgin u Iesu, in tæmol næmit neen kæn mol-pæn e niganæmtæk, kæn mæn mæmæ, ‘Uwin æpæh Sæloam, mau niganæmtim.’ Kæn æmun, emuwin. Nian emau niganæmtæk, mæto niganæmtæk tinæwir, enatehm nat.”

¹² Kæn ilat kæmotætæpæh ron mæmæ, “?Mæto suah un tætatig hiæ?”

Kæn in tæmæ, “!o ekæruuru.”

¹³ Kæn netæmim kæmotilæs suah u itæm niganæmtin tæmæpis aupæn, motuwin kæn Farisi min. ¹⁴ Nian u, itæm Iesu tæmol-pæn næmit e niganæmti suah kit lan tæwir, in nian ræha Sapat. ¹⁵ Kæn Farisi min kæmotætæpæh ron mæmæ, “?Næmahrol niganæmtim tæwir?” Kæn suah un tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Iesu tæmol-pæn næmit e niganæmtæk, kæn ekuwin mau rækis, kæn niganæmtæk tæwir, iatæplan nat.” ¹⁶ Kæn Farisi min neen kæmotæn-ipæn mæmæ, “Suah un tæsisipæn o Uhgîn, mæto-inun, in tæstætæu-pænæn Lou ræha Sapat.”

Mæto Farisi min neen min kotæmæ, “?Mæto tæhro? Suah æh sænæmæ in iol tæfagæ rat. Iol tæfagæ rat tæruuru nolæn næmtætæn kit nulan.” Kæn ilat kæmotoor ilat min o næghatæn u. ¹⁷ Kæn ilat kæmotætæpæh min ron mæmæ, “?Suah æh tæmol-wir niganæmtim, kæn nikim tæht mæmæ in etæmim naka?” Kæn in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “In ien kit.” ¹⁸ Mæto netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotænæn nipæhrienæn lan mæmæ suah u aupæn niganæmtin tæmæpis, mæto roiu æh, tinætaiir. Tol næhlan, ilat kæmotaun-in-pæn ræhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kæn kæmotætæpæh olau mæmæ, “?Tæhrol? ?Nætitæmlau u suah u? ?Itæmlau onakuæntu mæmæ nian in tæmaiir-pa, kæn niganæmtin tæpis? ?Okæmæ nipæhrienæn, kæn niganæmtin tæmahrol mæwir?”

* 9:2: Luk 13:2-3 † 9:3: Jon 11:4 ‡ 9:4: Nian Iesu tatæn mæmæ, “Nian tatian æh,” næghatæn u tatæpsen-pæn ræhan næmegæhæn, mæto-inu in Næhag-æhagæn (ves 5). Mæto lapin tatæpsen-pæn ræhan nimisæn. § 9:4: Jon 12:35-36 * 9:5: Jon 1:4 † 9:7: Aes 35:5

20 Kæn ræhan mama ne tata kuæmæ, “Itimlau ekiatun mæmæ nætítimlau æh, kæn itimlau ekiatun mæmæ tæmaaiir-pa, niganæmtin tæpis. 21 Mæto itimlau ekuæruu mæmæ, roiu æh, kæmahrol niganæmtin taiir. Kæn itimlau ekuæruu min mæmæ etæmim pah tæmol niganæmtin tæwir. Tæwir mæmæ itæmat nakotæpah ron. In tinæpæt rækis, in titun nænæn natimnat min rafin kæm itæmat.” 22 Ræhan tata ne mama, kæmuæn næhlan, mæto-inu ilau katuægin netæm-iasol min ræha Isrel, mæto-inu ilat kinotælahæu rækis næghatæn kit mæmæ, etæmim itæm tatæn-iaræp mæmæ Iesu in Kristo itæm Uhgín tæmæn mæmæ otahl-ipa, kæn ilat okotahl-iaræp in e nimæ ræha nuæfiminæn.

23 Tol næhlan, ræhan tata ne mama, ilau kæmuæn mæmæ, “In tinæpæt rækis, tæwir mæmæ itæmat nakotæpah ron, pæs in tæn.”

24 O nat u, ilat kæmotaun-in-pæn min suah un itæm niganæmtin tæmæpis aupæn, mæmæ otuwa mætul aupæn e niganæmtilat. Kæn kæmotæhai motæn mæmæ, “Ën nipahrienæn kæn læs-ipær nærgi Uhgín. Itæmat ekotitun mæmæ suah u, in iol tæfagæ rat.”

25 Mæto suah u tæmæ, “Io ekæruu mæmæ suah u in iol tæfagæ rat, o kæp. Nat kitæh æm itæm io ekitun. Aupæn niganæmtæk tæmæpis, mæto roiu enataiir.”

26 Kæn ilat kinotæpah min ron mæmæ, “?Tæmahrol ik? ?Tæmahrol mol-wir ik, kæn niganæmtim tæwir?”

27 Mæto in tæmæ, “Enæmæn-ipinæ rækis kæm itæmat, mæto itæmat næsotælig-inæn io. ?Tæhrol nakotæmæ iakæn min? ?Itæmat min nakotæmæ ræhan u itæmat?”

28 Kæn ilat kæmotæhai in motæn rat, motæmæ, “!Ah! !Ik u ræhan etæmim! !Mæto itæmat u, netæmim ræha Moses!† 29 Itæmat ekotitun wir mæmæ Uhgín tæmatæghat kæm Moses, mæto suah un, ekotæruu mæmæ tæmisi-pæn hiæ.”§

30 Kæn suah apon tæmæ, “!Næman! !Narmæk tæmiwig pik! !Suah u in tæmol-wir niganæmtæk, mæto itæmat nækotæruu ikin tæmisi-pæn ikin! 31 Kitat kotitun mæmæ Uhgín tæsetælig-inæn netæm koatol nolæn rat. !Mæto etæm tatisiai-in Uhgín, kæn matol næwian, Uhgín tatætælig-in!* 32 E nætuounæn nian, mætoarus-pa u-roiu, kæsetæon æh suah kit mæmæ tæmol-wir iganæmtin æpis kit itæm tæmaaiir-pa tol mihin, mæto niganæmtin tinæwir. 33 Okæmæ suah u tæmæsisipænæn o Uhgín, okol tæsol agin-æh nat kit. Mæto tætuatip æm mæmæ in tæmisi-pæn o Uhgín.”†

34 Kæn ilat kæmotæhai min motæmæ, “!Næman! Ik etæmim ræha nolæn rat nian rafin æm, tætuoun e nian næmaaiir-pa mætoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol mæmæ nakægætun itæmat?” Kæn ilat kæmotahl-iaræp in e nimæ ræha nuæfiminæn.‡

Nætæligæn ræha Farisi min, tahmen e etæm niganæmtin tæpis

35 Kæn Iesu tæmæto næghatæn mæmæ kæmahl-iaræp suah u e nimæ ræha nuæfiminæn, kæn in tæmuwin mæplan, kæn tætapæh ron mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik nækatahatætæ e Næti Etæmim?”

36 Kæn suah un tæmæ, “?Etæm-iasol, etæmim un in pah? !Aw! Ën-ipa-tu kæm io, pæs io ekahatætæ lan.”§

37 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “RoIU æh, ik nînehm rækis in. Suah u, mæ inu io, iatæghat kæm ik u-roiu.*”

† 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netæm-iasol ræha netæm Isrel, tæmæwir mæmæ ilat okotitun mæmæ Iesu tæmisi-pæn o Uhgín, mæto-inu Uhgín æm titun nol-wiræn niganæmtin æpis. Mæsin min un, Naoa Raha Uhgín tatæn mæmæ nian Kristo itæm Uhgín tæmæn mæmæ otahl-ipa tuwa, kæn in otol-wir niganæmtin æpis min okotæwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Mæto, netæm-iasol ræha netæm Isrel, niganæmtilat tæpis o natimnat min ræha Uhgín, kæn kotapas nætu-pænæn Iesu. * 9:31: Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33: Jon 3:2 ‡ 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26

³⁸ Kæn suah un tæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iæræmæra, io enatahatætæ lam.” Kæn in tæmisin-pæn nulîn ron, kæn matæfak kæm in.†

³⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Io emuwa e nætueintæn u mæmæ ekakil netæmim motoor ilat, kæn tol næhlan, netæm niganæmtilat tæmæpis, okotehm nat, kæn netæm min u koatehm nat, niganæmtilat otæpis.”‡

⁴⁰ Kæn Farisi min neen æh-ikin, kæmotætø næghatæn lan, kæn kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik nakatæn mæmæ niganæmtitimat min tæpis?”§

⁴¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ niganæmtitimat tæpis, oesænæn mæmæ itæmat nækotækæike motos nalpinæn o tæfagæ rat min ræhatæmat. Mæto itæmat nakotæmæ niganæmtitimat tæwîr, nakotehm nat, kæn tol næhlan, tæfagæ rat min ræhatæmat tætætig æh etæmat.”*

10

Iesu tæmuæh nimaa næghatæn e etæmim ræha nehmæn sipsip

¹ Kæn tæn mæmæ, “Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, etæmim itæm tatuwîn imæ e noanikulu ræha sipsip, tæsuwîn-pænæn e ket, mæto in tætaiu æm lan kæn matiwiigeo in mæmæ otuwîn imæ e noanikulu ræha sipsip,* in iaklæh ne iohamnu itæm kit.† ² Mæto etæmim itæm tatuwîn-pæn e ket, in etæm tatehm sipsip.‡ ³ Etæmim itæm tættætul e ket, nian rafin in tateræh e ket o suah u, kæn sipsip min kotitun næwian. Nian rafin in tætaun-in nærgi sipsip min kitæh kitæh, kæn in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit ræhan min rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tætaupæn-in ilat, kæn sipsip min koatuarisig-in, mæto-inu kotitun næwian. ⁵ Mæto ilat kæsotætæu-pænæn suah kit u itæm kotæruru, ilat okotækæike kægim kapæs, mæto-inu ilat kotæruru næwian.”

⁶ Iesu tæmuæh nimaa næghatæn u, mæto ilat kotæruru nipætîn mæmæ tatæn naka.

Iesu in etæmim ætuatip ræha nehmæn sipsip

⁷ Tol næhlan, kæn Iesu tæmæn-ipæn min kæm ilat mæmæ, “Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, io u, io Ket ræha sipsip min itæm koatuwîn-pæn ikin.§

⁸ Netæm min u itæm kotaupæn-in io, ilat rafin netæmim ræha naklæhæn æm ne nohamnuæn itæm.* Mæto sipsip min kol kæsotætæg-inæn ilat. ⁹ Io un, io Ket u. Etæm tatuwa-pa io ikin, mæmæ otuwîn imæ, in otos næmegæhæn. In otuwa imæ, miet muwîn ihluæ e io, kæn mos manuwihl wir itæm tamiamitæ lan.† ¹⁰ Mæto iaklæh, in tatuwa æm o nat kitæh æm. In tatuwa mæmæ otaklæh kæn mohamnu itæm, kæn mæraekin-æraekin natimnat rafin. Mæto io, emuwa mæmæ iakol suatip o nosæn næmegæhæn,‡ kæn næmegæhæn u, in tærioah wir e næwiræn rafin.

¹¹ “Io u, Etæmim ræha Nehm Wiræn Sipsip Min.§ Etæm wir un, itæm tatehm wir sipsip min, in nikin tagien æm mæmæ otos-ipæn næmegæhæn ræhan o sipsip min.* ¹² Mæto etæmim un itæm katætou mæmæ in otatehm sipsip min, in sænæmæ

† 9:38: Mat 28:9 ‡ 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § 9:40: Rom 2:19 * 9:41: Jon 15:22,24; Hip 10:28-31 * 10:1: Noanikulu ræha sipsip un, tahmen e ikin kit itæm katæhg-ipæn sipsip min ikin nian rafin lapin, mæmæ ilat okotætig wir o kuri iarupin min ne laion min. † 10:1: Jon 10:8,10 ‡ 10:2: E ves min u 1-5, ket ne etæm tatehm sipsip, ilau kæræn katuæpsen-pæn Iesu, kænu iaklæh min koatæpsen-pæn netæm-iasol min ræha netæm Isrel. Kænu sipsip min koatæpsen-pæn netæmim min ræha Ughin. § 10:7: Jon 1:51; 14:6 * 10:8: Jer 12:1; Esik 34:2 † 10:9: Sam 118:20,22-24 ‡ 10:10: Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § 10:11: Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol æpæn 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * 10:11: Hip 13:20

etəm atuatiṗ rəha nehman sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip min. Kən okəmə tarəplan kuri iarupin kit tatuwa məmə otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kuri iarupin u, tuwin mus sipsip min neen, kən məhɡatit ilat kotagim kitiaḥ kitiaḥ. ¹³ Etəm nəhlan, in otagim məto-inun katəto əm in o nehman sipsip min, məto e nikin, in təsolan nat agin e sipsip min.

¹⁴⁻¹⁵ “Io u inu, io Etəmin rəha Nehm Wirən Sipsip Min. Tata Uhgın in titun io, kən io ekıtun in, † kən e nolən kitiaḥ əm, io ekıtun rəhak sipsip min, kən rəhak sipsip min ilat kotıtun io. Io nıkkik tagien əm, məmə oekimis o nos-megəhən ilat. ¹⁶ Kənu rəhak min neen əpəh ikin sipsip min, itəm kəsotatigən e noanikulu u, məto io ekəkəike mit min ilat kotuwa. İlat min, okəpanotıtun nətoən nəwiak. Kənu sipsip min u ilat rafin u, okotuwa motuəfimin əm ilat min motol kitiaḥ. Kən etəmin kitiaḥ əm, in otatehm ilat. † §

¹⁷ “Rəhak Tata in tolkeike pik io, məto-inu nıkkik tagien əm məmə oekos-ıṗən rəhak nəmegəhən o netəmin, məmə uarisig lan, io ekos min nəmegəhən rəhak.* ¹⁸ Etəmin kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, məto io atıṗ əm ekos-ıṗən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atıṗ əm iatos neṗətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atıṗ əm matos min neṗətən məmə ekəskəlın min rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ıṗa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.” †

¹⁹ Kən netəm İsrəl u, ilat kəmotoor min ilat min o nəghatən min u. ²⁰ İlat teṗət kotən məmə, “!Suah u narmın rat kit tətatiɡ lan! !Rəhn-kapə tətalmə! ? Təhrol itəmat nakoatətəliɡ-in?”

²¹ Məto neen min, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmın rat tətatiɡ lan. ?Nıkitəmat təht məmə, narmın rat titun nol-wirən ıɡanəmtin əṗis, təwir min?” †

Netəmin kəmoatətəhau İesu, məto-inu in təmən məmə in Nəti Uhgın

²² Tinuwa e nian rəha netəm İsrəl itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Min Nimə Rəha Uhgın. § ²³ In əh e nian rəha nətəṗən. Kən İesu təmətaliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. ²⁴ Kən netəm İsrəl neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ıṗən kəm in məmə, “?Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotıtun ik? Okəmə ik Kristo pəhrien itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıṗa, nakən-ıṗa wir kəm itimat.”*

²⁵ Kən İesu tən-ıṗən kəm ilat məmə, “Io enəmən-ıṗinə rəkis kəm itəmat, † məto itəmat nəsoṗəhatətəən lak. Nəmtətin min u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfiɡamən e nəghatən rəhak, † ²⁶ məto itəmat nəsoṗəhatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmə rəhak min sipsip min. § ²⁷ Rəhak sipsip min ilat koatəto nəwiak kən motıtun. Io ekıtun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. ²⁸ Kən io iatos-ıṗən nəmegəhən lilin u namnun tikə kəm ilat, ilat

† **10:14-15:** Mat 11:27 † **10:16:** Ves 16 u, in tatitəliɡ-ṗən e ves min 1-5. İkin əh, noanikulu rəha sipsip tatəɡətun netəm İsrəl. İesu tətaun-in ilat məmə rəhan min. Sipsip min itəm kotatig əh e noanikulu əh, ilat u, netəm İsrəl itəm kəsotəhatətəən e İesu. Sipsip min itəm İesu tatən məmə ilat kəsotatigən e noanikulu u, ilat İaihlə min. Nian in otəun-in ilat, kən ilat min okotətəliɡ-in nəwian, kən ilat rafin okotuwa kol kitiaḥ, kən etəmin kitiaḥ əm, inu İesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 * **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8 † **10:21:** Eks 4:11 § **10:22:** Lafet əh koatol nıkkiləttəu nian kit əṗən. Tıṗilat min kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhgın, təṗiə, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən min məmə lafet rəha Laet Min, məto-inu netəmin kəmotəsiəṗən e lait min teṗət e rəhalat latuənu min. * **10:24:** Luk 22:67-71 † **10:25:** Jon 8:58 † **10:25:** Jon 5:36; 14:11 § **10:26:** Jon 6:44

okol kəsotʹisimisən nian kit ne. Kən etəmim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək.* 29 Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in tasanən taprəkis-in natimnat rafin. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmən.†

30 Itimlau rəhak Tata, itimlau kitiaħ əm.”‡

31 Kən netəm Isrel kəmotəmik min kəpiel apin, məmə okotaht in lan. 32 Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enəmol rəkis nəmtatin wir min tepət e niganəmtitəmat. Nəmtətin min əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmə io ekol. ?Məto nəmtətin əhrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel apin?”

33 Kən ilat kotəmə, “Itimat esotənən məmə ekotaht ik e kəpiel apin o nat pišpis wir min u ik natol. Itimat ekotəmə ekotaht ik məto-inu nakatən rat Uhgın. Ik etəmim əm, məto ik nakatən məmə ik Uhgın.”

34 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte-pən əupən, e rəhatəmat ətuatip Lou, məmə Uhgın təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat uhgın min.’§ 35 Kən kitat kotitun məmə Naoa Rəha Uhgın, okol təsəuhlinən. Uhgın təmos-ipan nəghatən rəhan kəm netəmim neen. ?Tol nəhlan, okəmə Uhgın təmatəghat-in netəm min u, kən mən ilat məmə uhgın min, 36 kən nakotəhrol motəhai io moatən məmə io iatən rat Uhgın məto-inu iatən məmə io Nəti Uhgın? Io u inu, itəm Tata Uhgın in təmələhəu-pən io məmə rəhan pišin əm, kən mol əpen-əpenə lak, məmə otahl-ipa io ekuwa e nətueintən. 37 Okəmə esolən nəmtətin min itəm rəhak Tata tatol, kən sotahatətəən lak. 38 Məto okəmə iatol nəmtətin min u rəhak Tata tatol, kən nat əpnəpin məmə itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən min, məto təwir məmə onəkotahatətə e nəmtətin min rəhak. Kən tol nəhlan, itəmat onəpanotitun wir agin məmə Tata Uhgın tətətig lak, kən iakətətig e Tata Uhgın.”* 39 Tol nəhlan, o nəghatən min u, ilat kəmotolkeike min məmə okotaskəlim in, məto in təmiet elat, magim.

40 In təmeguəfim-in-pən min e nəwtain nəhau Jotan, muwın əpəh, əupən, Jon tətul baptais e netəmim ikin. Kən mətətig ikin əh. 41 Kən netəmim tepət kəmotuwa ron, kən moatən məmə, “Jon təməsolən nəmtətin kit ne. Məto nəghatən min itəm in təmatən e suah u, ilat rafin nıpahrienən əm.”† 42 Kən ikin əh, netəmim tepət kəmotahatətə e Iesu.

11

Lasaros təmimis

1 Etəm Petani kit, nərgin u Lasaros, tatimis. Petani, in latuənu kit, ima Meri ne pian Mata.* 2 Meri u, inu, uarisig otəpənau nelki İərəməwə rəhatat e senta, kən mafəl e noanun, təmiəg.† Kən pətan u, rəhan u kaka Lasaros u tatimis. 3 Tol nəhlan, wini Lasaros mil kuahl-ipən nəghatən o Iesu məmə, “Etəm-iasol, ik kit u itəm nakolkeike pik,‡ in tatimis.”

4 Nian Iesu təməto nəghatən u, kən in təmə, “Lasaros tatimis, məto rəhan nımisən əh, okol təsolən in timis agin-əh. Nımisən əh rəhan otol məmə netəmim okotiləs-ipər motənwiwi Uhgın ron. Kən nımisən əh otol məmə netəmim okotiləs-ipər motənwiwi Nəti Uhgın ron.”

* 10:28: Jon 6:39; Rom 8:35-39 † 10:29: Jon 17:2,6,24 ‡ 10:30: Dut 6:4; Jon 17:21-23

§ 10:34: E Sam 82:1-2, Uhgın təmuah nımaa nəghatən kit məmə, netəm-iasol min rəha netəmim rəhan, ilat kotahən e uhgın min, meto inu in təmitəpun ilat məmə ilat okoatətə o Uhgın, kən motakıl rəhan netəmim min. Kəmotakıl netəmim mihin, kən tol nəhlan, kən tən elat məmə, “uhgın min.” Məto kəsi, məmə ilat kəmosotakılən e suatip ətuatip, kən Uhgın otarəkin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e nəghatən u kəməte əupən e Sam, kən tatəghat kəm netəm-iasol min roiu. * 10:38: Jon 14:10,11,20; 17:21 † 10:41: Jon 1:26-27,30,34 * 11:1: Luk 10:38-42 † 11:2: Jon 12:3 ‡ 11:3: Jon 11:5,36

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne rəhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatəto pap məmə Lasaros tatimis, in təmatig min mos nian kəiu əpəh ikin tətətig ikin. ⁷ Kən uarisig, tən-ipən kəm rəhan netəmim min məmə, “Pəs kotitəlig-pən min Jutia.”

⁸ Məto rəhan netəmim min kotən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun, roiu əm huə, netəm-iasol rəha Jutia kəmotəmə okotahtimnu ik e kəpiel apin. ? Məto ik nakən məmə onakitəlig-pən min ikin əh?”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun məmə tuelef aua e nərauiəgən. Okəmə etəmim tətaliwək e nərauiəgən, okol təsorinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu tətəplan nat e nəhag-əhagən rəha nətueintən.* ¹⁰ Məto okəmə in tətaliwək lapin, in titun norinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu rəhan nəhag-əhagən tikə.” ¹¹ Iesu tinən rəkis nəghatən əh, kən in mən-ipən kəm ilat məmə, “Kitat kit u Lasaros, in tətəpil. Məto io oekuwin əh-ikin məhgaiir lan.”†

¹² Kən rəhan min netəmim kotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə in tətəpil, kən rəhan nimisən otikə. !In otəto təwir min!” ¹³ E nəghatən u rəha Iesu, nipətin u məmə Lasaros tinimis rəkis. Məto ilat nikilat təht məmə Lasaros in tətəpil əm. ¹⁴ Kən Iesu təmən-ipən wir məmə, “Lasaros tinimis rəkis. ¹⁵ Nian nikik tatuəh itəmat, nikik tagien məmə eməsətigən itimlau min, məto-inu nat u, otasitu etəmat məmə onəkotahatətə lak. Məto təwir məmə pəs kotuwın motehm in.”

¹⁶ Kən Tomas u, kətaun-in məmə Mil Mil, in tən-ipən kəm netəmim neen min rəha Iesu məmə, “Təwir, pəs kitat rafin kotuwın, məmə kitat rafin okotimis əm kitat min.”

Iesu in nəukəti naiir-pa min e nimisən

¹⁷ Nian Iesu təmiet-arəpən Petani, kən təməto məmə kəmitənim Lasaros, tinos nian kuwit rəkis. ¹⁸ Latuanu u Petani, in iuəhkir əm o Jerusalem, okəmə naka suatip lan tahmen e kilomita kisis, ¹⁹ kən netəm Isrel tepət kəmotuwa məmə okotehm Mata ne Meri motilas-ipər nətəligən rəhalau məto-inun katuəto tərət o rəhalau kaka tənimis.

²⁰ Kən nian Mata təməto məmə Iesu tatuwa, in təmətul muwin məmə otəplan. Məto Meri, in təmətəpələh əm imə.† ²¹ Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatig ikin-u, okol rəhak kaka təməsimisən. ²² Məto io enitun əh məmə nat naka onəkətapəh-in kəm Uhgın, kən Uhgın otəpanos-ipinə kəm ik.”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəham kaka otəpanəmegəh min.”

²⁴ Mata təmə, “Io ekitun məmə Lasaros otəpanəmegəh min e Namnun Nian, itəm netəmim rafin kəmotimis okotaiir-pa min.”§

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Minən e Nimisən, kən io min, io Nəukəti Nəmegəhən. Etəmim itəm in otahatətə lak, nat əpnəpin məmə in tənimis, məto in otəmegəh min. ²⁶ Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahatətə lak,* in okol təsimis agin-əhən nian kit ne.† ? Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

§ **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nəhlan in tətəzahgin minu lan məmə Lasaros otimis paupən, məto-inun in otol nahatətan rəhalal təkasik min nian in otol Lasaros tinəmegəh min e nimisən. Əplan-tu ves 14-15. * **11:9:** Jon 8:12; 9:5 † **11:11:** Nimisən rəha netəm kotahatətə e Iesu in tahmen əm məmə kəmotəpil əlu-əlu əm məto-inu ilat kəmotos nəmegəhan lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18 ‡ **11:20:** Luk 10:38-42 § **11:24:** Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * **11:26:** Jon 3:15 † **11:26:** Mat 25:46

²⁷ Mata tən-ipən kəm in məmә, “Əwəh, İərәmәрә. İo enatahatətә lam, məmә ik Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ıpa. İk Nəti Uhgın. İk u inun, aupən netəmim kəmoatən məmә ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

²⁸ Nian Mata tinən rəkis nəghatən u, kən muwın məmә otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwın kən masiwən-in-pən e matəlgın məmә, “İəgətun[‡] tınuwa rəkis. Tolkeike məmә otəplan ik.” ²⁹ Kən nian Meri təməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwın məmә otəplan İesu. ³⁰ İesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwın ikin mehm. ³¹ Kən nian netəm İsrəl mın u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatıləs-ıpər rəhan nətəlgən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwın ihluə, kən ilat kotuarisig-in. Nıkilat təht məmә tatuwin e suwit, otasək.

³² Meri təmıet-arəpən u ikin İesu tatətul ikin, kən nian təməplan İesu, in təmsin nulin mən-ıpən kəm in məmә, “Etəm-iasol, okəmә ik nəmətatig ikin-u, kən okol rəhak kaka təsımısən.”

³³ Nian İesu təməplan məmә pətan u ne netəmim mın un ilat mın koatasək, in təməto tərət pık, nıkin tıfım. ³⁴ Kən in təmətapəh olat məmә, “?Nəmotıtənım hıə?”

Kən ilat kəmotən-ıpən kəm in məmә, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵ İesu, nahwi nəmtın təməıəh. [§] ³⁶ Kən netəm İsrəl mın u, ilat kotəmә, “Ei, netəmim. !In təmolkeike pık agın-əh suah u taprəkis!”

³⁷ Məto ilat neen mın koatən məmә, “Suah əh in əh aupən, təmol-wır ıganəmtın əpıs. ?Kən təhrol məsən-ıəhauən Lasaros məmә təsımısən?”

Iesu təmosmegəh mın Lasaros

³⁸ Kən İesu təməto mın tərət pık, kən in təmuwın əpəh e suwit. İlat kəmotıtənım Lasaros əpəh e nıpəg kəpiel kit, kən motıləs-ıpən mın kəpiel kit mın motahtosig-in-pən nıpəg kəpiel lan. ³⁹ Kən İesu tən-ıpən məmә, “Otahwin rəkis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wını Lasaros, tən-ıpən kəm İesu məmә, “Etəm-iasol, in tınəpien rəkis. Kəmtənım tınos nian kuwıt rəkis.”

⁴⁰ Məto İesu tən-ıpən kəm in məmә, “?Təhrol? ?İk nınaluin məmә emən-ıpınə rəkis kəm ik məmә okəmә nakahatətə lak kən onəkəplan nəsanənən asol ne nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın?” ⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmotahwin rəkis kəpiel. Kən İesu təmuag-pər kən məmә, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik məto-ınu nəməto rəkis rəhak nəghatən. ⁴² Kən ekıtun məmә e nian rafın, natəto io. Məto iatən nəghatən u, o netəm mın u, itəm koatətul tıtəlau-in io, məmә ilat okotahatətə məmә ik nəməhl-ıpa io.”* ⁴³ Kən əmun, nian İesu tinən rəkis nəghatən u, in təmaun əfəməh məmә, “!Lasaros, ətul mıet!” ⁴⁴ Kən Lasaros təmətul mıet, matəmık mətmətig əm nıməhan mın u itəm kəməlıs ətəın nelmın ne nelkın ne nıganəmtın ne lan. Kən İesu tən-ıpən kəm ilat məmә, “Otıkıs rəkis nıməhan mın əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol mın rəha İsrəl kəmotegəs-in suatıp məmә okotoh İesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2;

Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netəm İsrəl itəm kəmotuwa o Meri kən motechm natımnat mın u itəm İesu təmol, ilat tepət kəmotahatətə lan. ⁴⁶ Məto ilat mın neen kəmotuwın o Farisi mın, kən motən-ıarəp kəm ilat rafın natımnat mın itəm İesu təmol. ⁴⁷ Kən o nat u, Farisi mın u ne pris asol mın ilat kəmotaskəlım nuəfımınən asol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat mın məmә, “?Okotəhrol nulan? Suah əh

‡ 11:28: Jon 13:13 § 11:35: Luk 19:41 * 11:42: Jon 3:17

tinatol nãmtãtin tepãt. ⁴⁸ Okãmã okotapãs ãm, tatol nãhlan, kãn netãmim rafin kokotahatãtã lan, kãn netãm Rom ilat okotuwa motãrãkin Nimã Rãha Uhgìn ne kantri rãhatat kãn motos-irãkis ilau e nelmitãt.”

⁴⁹ Kãn ilat kit u, nãrgin u Kaeafas, in pris asol agin e nup ãh. Tol nulan, in tãmãn mãmã, “Itãmat nãkotãruru agin-ãh nat u. ⁵⁰ ?Tãhrõl itãmat nãsõtõtunãn? ?Itãmat nãsõtõtunãn mãmã tãwir mãsin otãmat mãmã etãmim kitãh ãm otimis o netãmim, taprãkis-in mãmã kantri aplãpiã otimis?”†

⁵¹ Nian in tinãn nãghatãn u, in tãmãsan atipãn e nãtãligãn ãm rãhan. In pris asol agin e nup ãh, kãn in tãmaupãn mãn-iarãp nãghatãn itãm Uhgìn tãmos-ipãn kãm in. Kãn in tãmãn mãmã Iesu in otimis o nosmegãhan netãm Isrel.†

⁵² Kãn mãto rãhan nimisãn, sãnãmã o nosmegãhan netãm Isrel ãm, mãto o nosmãgãh minãn nenãti Uhgìn min itãm kotãn atit e nãtueintãn, kãn mol ilat kotuwa motol kitãh ãm. ⁵³ Tol nãhlan, e nian ãh, ilat kãmotegãhan-in mãmã okotãkãike kegãs-in suatip kit o nohamnuãn Iesu. ⁵⁴ Kãn o nat u, Iesu tãsaliwãk-ãrãp minãn ikin min e Jutia, in tãmagim ikin-u, muwãn ãpãh e taon kit, nãrgin u Efraim. Taon u, in iuãhkir ãm o ikin taruãn-aruãn ikin. Kãn in mëtãtig ikin ãh, ilat rãhan min netãmim.

Netãmim kãmootol ãpen-ãpenã o nolãn lafet rãha Nuhãgẽgo-inãn

⁵⁵ Tinatuwa iuãhkir o nian rãha lafet kit rãha netãm Isrel, nãrgin u, lafet rãha Nuhãgẽgo-inãn.* Kãn netãmim tepãt kãnoatiet ikin pisin pisin min minoatuwa Jerusalem mãmã okotol natimnat min mãmã ilat okotaruãtuãh† e niganãmti Uhgìn, paupãn un, mãpanotuwin e lafet ãh. ⁵⁶ Kãn netãm min ãh kãnoategãs-in Iesu. Kãn nian kãmotuãfimãn e Nimã Rãha Uhgìn, kãnoatãtãpãh-ãtãpãh olat min mãmã, “?Kãruru mã Iesu otuwa e lafet u, o kãp?”

⁵⁷ Mãto e nian ãh, pris asol min ne Farisi min kãmotãlãhãu nãghatãn kit, mãmã okãmã etãmim kit titun ikin Iesu tãtatig ikin, in otãkãike muwa mãn-iarãpãn kãm ilat, pãs mopael min kotuwin motãskãlim.

12

Meri tãmau nelki Iesu e senta (Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Nian sikis ãh-ikin tãtatig ãh kãpãnãn e nian rãha lafet rãha Nuhãgẽgo-inãn, kãn Iesu tinãtãlig-pã min Petani, imã Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in tãmol in tãmegãh min. ² Kãn netãmim ikin-u, kãmotol nagwãnãn kit rãha Iesu. Kãn Mata in tos nagwãnãn, muwa.* Kãn Lasaros min ãh-ikin e nagwãnãn ãh, ilat Iesu ne, koatãmãhl-pãn, moatagwãn.† ³ Kãn Meri tãmos senta kit tãtãr e nuwigì nat, muwa. Senta u, kãmol e noki nato.† Senta ãh, nãmãiwãn tãwir, kãn nãmtin tiãkis. Kãn in tãmau nelki Iesu e senta u, kãn mãfãl e noanun. Nãmãiwã senta u, tãmãrãfin nipãgnoã nimã. ⁴ Mãto etãmim kit rãha Iesu, nãrgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otãpanegãhan-in-pãn Iesu e nelmi rãhan tikimãr min,

† **11:50:** Jon 18:14 † **11:51:** Kaiãfãs tolkeike mãmã okohamnu Iesu mãto-inu tãsolkeikẽãn mãmã netãm Rom okotãrãkin kantri rãha netãm Isrel. Mãto, in tãmatãn aupãn nat kit itãm otuwa mol nipãhrienãn lan, mãto in tãruru nat ãh in tãtãn. Rãhan nãghatãn, nipãtin tãtãgãtun mãmã Iesu otãkãike mimis mãmã Uhgìn otãsolãn nalpinãn kãm rãhan netãmim o rãhalat tãfãgã rat min. **§ 11:52:** Aes 49:6; Jon 10:16 * **11:55:** Eks 12:13,23,27 † **11:55:** Okotaruãtuãh, nipãtin un, mãmã ilat okotãfãl wir ilat min, mãto-inu ilat kotitun mãmã ilat kotãmkimik e niganãmti Uhgìn. * **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nipãhrienãn mãmã ilat kãsotãpãlãhãn motãgwãn. Mãto e nolãn rãhalat e nian ãh, ilat kotãpil motisin-pãn nuwlãlmilat e tepil, kãtagwãn. † **12:3:** Nato in nat kit nãmãiwãn tãtãpien wir, tahmen e nigpis. **§ 12:3:** Mak 14:3

in tæmæhai ron. In tæmæn mæmæ, ⁵ “?Ik nækæruru nol-salim-in senta u, mos mæni lan, kæn mos-ipæn kæn ian-rat min? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.* ⁶ In tæmæn næhlan, mæto sænæmæ in tatol nat agin e ian-rat min, mæto in tæmæn æm, mæto-inu in iaklæh. In tatos kætīm ræha mæni ræhalat, kæn nian neen, in tætaklæh-in.

⁷ Mæto Iesu tæmæ, “Æpæs-tu pætæn u. Særækinæn ræhan nætægæn. In tæmatælæhæu wir senta u, mæmæ otau nipætik, o nian æh itæm okitænīm io lan.

⁸ Ian rat min, nian rafin itæmat min ilat nækotatig.† Mæto io, okol esatigæn nian rafin kitat min itæmat.”

Pris asol min kæmotegæs-in min suatip o nohamnuæn Lasaros

⁹ Kæn nian nīmanin netæm Jutia kæmotæto mæmæ Iesu tætatig latuænu Petani, kæn ilat kīnoatuwa ikin. Kæsothuwa æmæn mæmæ okotehm Iesu, mæto ilat kotuwa min mæmæ okotæplan-tu Lasaros u tæmīmīs, kæn Iesu tol min tæmegæh.‡ ¹⁰ Kæn æmun, pris asol min, kæmotegæhan-in min mæmæ okækæike kohamnu min Lasaros, ¹¹ mæto-inun nian netæm Isrel tæpæt kæmotæplan Lasaros tæmæmegæh min, kæn ilat kæmotahatætæ e Iesu, kæn minotapæs ræhalat netæm-iasol min.

*Iesu tæmuwa Jerusalem matol æp in mæmæ in kig
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Kæmæn lawīggin, nīmanin netæmīm itæm kæmoatuwa Jerusalem mæmæ okotol lafet ræha Nuhagego-inæn, kæmotæto mæmæ Iesu tætalīwæk minatuwa e taon. ¹³ Kæn tol næhlan, ilat kæmotiet e taon u, moatæmik nat kit tahmen e nīmali næmīl§ moatuwin mæ okotæplan Iesu. Kæn moatagæt æfæmæh moatæn mæmæ,

“!Hosana!”*

!Iæræmææ Uhgīn tætatig ilau suah u itæm tatuwa e nærgin!

!Iæræmææ Uhgīn tætatig ilau Kig u ræha netæm Isrel!”†

¹⁴ Kæn Iesu tæmæplan nætī togki kit, kæn tasuæ lan maliwæk matuwīn. Natīmnat min u, Naoa Ræha Uhgīn tīnæmæn rækis mæmæ,

¹⁵ “Netæm Sæon,‡ itæmat sotægīnæn.

!Otæplan-tu! !Kig ræhatæmat tatuwa,

in tītasuæ e nætī togki maliwæk matuwa!”§

¹⁶ E nian æh, netæmīm ræha Iesu ilat kotæruru nipætī nat u. Mæto uarisig, nian Iesu tīnæmegæh min e nīmīsæn, kæn Uhgīn tīnol æp rækis nēpætæn ræha Iesu, kæn nīkilat tæpanæht mæmæ aupæn, kæmæte rækis næghatæn lan e Naoa Ræha Uhgīn, kæn u netæmīm kīnotol næghatæn min æh tīnuwa mīnol nīpahriænæn lan.

¹⁷ E nian Iesu tæmaun-in Lasaros, kæn Lasaros tīet e nipæg kæpiel mæmegæh min, nīmanin netæmīm tæpæt kæmotatig ilat æh-ikin. Kæn ilat æh kæmotæful-æræp mīnotæn-iaræp natīmnat min u in tæmol. ¹⁸ Tol næhlan, netæmīm tæpæt kæmotuwa mæmæ okotæplan Iesu, mæto-inu koatætō mæmæ in tæmol næmtætīn æh. ¹⁹ Kæn Farisi min kīnoatæn-æn kæn ilat min mæmæ, “!Otæplan-tu, okol kitat

* **12:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan watu.” † **12:8:** Dut 15:11 ‡ **12:9:**

Jon 11:43,44 § **12:13:** Nīmali næmīl u in næmtætīn ræha næptæn ræhalat ne nol winæn e tīkīmīr min ræha netæm Isrel. Okæm-naka ilat kæmoturin-urin nīmali næmīl mæto-inu nīkilat tataht mæmæ Iesu in Kristo, kæn in tīnuwa mæmæ otæmki-rækis ilat e næræmæææn ræha netæm Rom. * **12:13:** Næghatæn u, “Hosana,” nipætīn ætuatīp in “Asitu, Uhgīn, osmegæh itimat,” mæto e nian ræha Iesu, næghatæn u, ilat kæmotæuhlin æm nipætīn mæmæ, “!Ōnwiwi Uhgīn!” Ves u ilat koatæn, in tæmīsī-pæn e Sam 118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49 ‡ **12:15:** Jerusalem u, kæmotaun-in min mæmæ Sæon, mæto-inun nærgin æh ræha nitot kit itæm

kæmilækin-pær taon lan. Sæon u, in nærgi Jerusalem kit min. § **12:15:** Sek 9:9

kəsotol agin-əhən nat kit. Roiu əh, netəmim rafin e nətuounən kinoatuarisig-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

²⁰ Kən nian netəmim kəmotuwın Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen min əh-ikin ilat min, kəmoatəfak. ²¹ Netəm Kris min u kəmotuwa motəhm Filip. Filip in etəm Pətsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.”

²² Kən Filip tətul muwın mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, Nəti Etəmim, rəhan nian tinuwa rəkis, məmə Uhgın otol əp rəhan nepətən əhag-əhag. ²⁴ Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim otəkəike mıtənım nıktı nat e nisip kən otımis. Okəmə təsimisən, kən okol təsəwiəən kən məsoəən. Məto okəmə otımis, kən otəe-in noan tətət, tətət.* ²⁵ Etəm nıkin tataht pik rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etəmim itəm nıkin təsəht pikən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəskəlım wır nəmegəhən rəhan o nəmegəhən lilin.† ²⁶ Etəm tolkeike məmə otol wək rəhak, in otəkəike muarisig-in io,‡ kən okəmə ikin pəhruən io ekatig ikin, kən in min, in otatig ikin-u.§ Kən etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgın otisıai-in.”

Iesu təməghat-in nımisən rəhan

²⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, nıkk titəhmə pik.* ? Oekəhrol min-nulan? Okol esənən məmə, ‘Tata, ohrəkis nəhməən itəm tatuwa ron io.’ Natımnat u inu, io emuwa ron. ²⁸ Tata, ik os-ipər atıp nərgəm.” Kən əmun, roiu agin-əh, ilat kəmotəto nəwian kit təmisi-pən e neai tətən məmə, “Io eniləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekiləs-ipər min.”

²⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul iuəhkır ron kəmotəto nəwian əh, kən ilat neen kotəmə, “!Netəmim! ?Naka u? ?Kaluəluə kit, o?” Məto neen kotəmə, “Nəgelo kit əh təməghat kəm in.”

³⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nəwian u, təməsuwamən məmə io ekəto. Məto təmuwa məmə itəmat onəkotəto.† ³¹ Roiu əh tinol nian itəm Uhgın otakıl nolən rəha netəmim e nətueintən. Roiu əh, in otəh-ıəhau nəsanənən rəha Setan,‡ iərgəmə rəha nətueintən u.§ ³² Nian katiləs-ipər io ilis,* kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”† ³³ E nəghatən u, in tinuhapık e nımisən rəhan.‡

³⁴ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən məmə, “Itimat enotəto rəkis e Lou rəhatat, məmə nian Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa tuwa, in otətətig lilin əm, matuwın namnun tikə.§ ?Təhrol ik nakatən məmə netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?”

* **12:24:** 1 Korin 15:36 † **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15

‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:** Jon 14:3; 17:24 * **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38;

13:21 † **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 ‡ **12:31:** Nat ənpapın məmə nımisən rəha Iesu təmol məmə okəm-naka Setan təmol win, məto nipahrienən məmə in təsol winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9. § **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12 * **12:32:**

E naoa rəha Jon, təməghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tətət. Kən in nipətın kəiu. Nian tətən “katiləs-ipər io ilis,” nipətın kit in təməghat-in nımisən rəha Iesu e nig kəməluau. Kən nipətın kit min, e nig kəməluau əh, in tatəgatun nəwırən asol ne nepətən asol rəha Iesu. † **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28

‡ **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § **12:34:** Netəmim nıkilat tətəht ves min əh, təhmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nıkilat təsəhtən ves min itəm koatən məmə Kristo in otəpən mımis.

³⁵ Kæn Iesu tæmæn-īpæn kæm ilat mæmæ, “Nəhag-əhagæn u, tətətig otəmat o nian təkəku əm. Kæn nian nəhag-əhagæn u tətətig otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okæmæ kəpæ, kæn napinəpæn otirəfin itəmat. Kæn etənim itəm tətaliwək e napinəpæn, in təruru ikin in tatuwin ikin. ³⁶ Nian nəhag-əhagæn u tətətig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagæn u mæmæ itəm nakotuwa nenəti nəhag-əhagæn.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu tæmæn rækis nəghatən u kəm ilat, kæn magim mapəs ilat muwin matəhluaig. ³⁷ Nat əpnəpin mæmæ in tinol rækis nəmtətəin tərət e nigənəmti netəm Isrel, mətə ilat kəsotahatətəən lan. ³⁸ Ien rəha Uhgīn u Aesea, tæmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kæn nat u tæmuwa mæmæ otol nəghatən rəhan tuwa mol nīpahrienən lan. In tæmæn mæmæ, “?Iəgəməə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat? ?Ekoatən-iarəp, kæn pah otahatətə lan?

?Kæn Iəgəməə otol əp kəm pah nahgin itəm təsənən pik o nosmegəhən?”†

³⁹ Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan mətə-inu tahmen-pən əm mæmæ Aesea tæmæn-iarəp min aupən mæmæ,

⁴⁰ “In təmol ilat mæmæ nigənəmtilat otəpis.

Okæmæ təsəpisen, kæn ilat okotəplan nat kæn motitun.

Kæn in tinahtosig-in rækis nikilat.

Okæmæ təsolan, kæn ilat okotenatig kæn motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat,

kæn motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi min.”‡

⁴¹ Ien rəha Uhgīn, Aesea u aupən, tæmæn nulan mətə-inun in tæməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kæn tol nəhlan, in tatəghat-in.§

⁴² Kæn mətə, netəm-iasol min tərət məsin, ilat min kəmotahatətə e Iesu. Mətə ilat koatəgin nən-iarəpən mæmæ ilat kəmotahatətə lan, mətə-inun koatəgin Farisi min mæmæ okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən, ⁴³ mətə-inu netəm iasol min u, ilat kotolkeike pik mæmæ netənim okotənwiwi ilat, taprækis-in mæmæ Uhgīn nikin otəgien olat.

Nəghatən rəha Iesu titun nakilən nolən rəha netənim

⁴⁴ Kæn Iesu təmagət əfəməh mæmæ, “Etənim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pisin əm lak, mətə tətahatətə min e Uhgīn itəm təmahl-īpa io.

⁴⁵ Kæn etənim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan min Uhgīn u təmahl-īpa io.* ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.† Emuwa e nətueintən

u, mæmæ etənim itəm otahatətə lak, otəsətigən e napinəpən. ⁴⁷ Etənim itəm tətətə rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpinən, mətə-inun eməsuwamən e nətueintən u mæmæ ekən-iarəp nalpinən rəha netənim. Mətə

emuwa mæmæ ekosmegəh ilat.‡ ⁴⁸ Mətə etənim itəm tətəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig mæmæ in otən-iarəp rəhan nalpinən. O Namnun Nian, nəghatən min u rəhak, ilat okotən-iarəp

nalpinən rəhan.§ ⁴⁹ Tol nəhlan mətə-inu nəghatən min u, sənəmə rəhak pisin əm, mətə Tata Uhgīn u təmahl-īpa io, kæn in tæmæn mæmæ ekəkəike muwin mən nəhlan, kæn mol nəhlan.* ⁵⁰ Kæn io enəmitun rækis mæmæ nəghatən min u, itəm

in tæmæn-īpa kəm io, nəmegəhən lilin tətətig lan. Kæn tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgīn tæmæn-īpa kæn məgətun io elat, mæmæ ekən mihin.”

* 12:36: Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 † 12:38: Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ 12:40: Aes 6:10

§ 12:41: Aes 6:1-4 * 12:45: Jon 14:8-9 † 12:46: Jon 1:4 ‡ 12:47: Jon 3:17 § 12:48: Jon

5:45 * 12:49: Jon 14:31

13

Iesu tæmau nelki ræhan netæmim

¹ Tinuwa mætoarus nian netæm Isrel kotollafet lan, lafet ræha Nuhagego-inæn, kæn Iesu tinitun mæmæ ræhan nian tinuwa rækis mæmæ otiet e nætueintæn u, muwîn mehm Tata Uhgîn.* Nian rafin in tæmatolkeike pik ræhan netæmim u kotatig e nætueintæn, kæn mæto roiu in tatægætun æsas ræhan nolkeikeæn rafin kæn ilat. ² Tinehnaipæn, Iesu ne ræhan netæmim min kæmoatagwæn, kæn Setan tinatun-ipæn-os-ipæn rækis kæn Jutas Iskariot, næti Saimon, mæmæ in otosalim-in Iesu tuwîn e nelmi tikimîr min ræhan. ³ Iesu tæmitun mæmæ Tata Uhgîn tæmælæhæu-pæn rækis natimnat rafin u e nelmin,† kæn tinitun min mæmæ in tæmisi-pæn o Uhgîn, kæn in otæpanitægig-pæn min o Uhgîn. ⁴ Tol næhlan, in tæmætul, kæn mapeg rækis ræhan sot asol, kæn mætæut-in tawil kit. ⁵ Kæn milæs pesin kit, mætu-pæn næhau lan, kæn æmun mætuoun mætau nelki ræhan min netæmim, kæn mætafæl e tawil, tawil u itam in tatætæut-in.

⁶ Tæmol mihin, muwîn e Saimon Pita, kæn Pita tæn-ipæn kæn in mæmæ, “? Iæramæra, tæhrol? Tæswiræn mæmæ ik onakau nelkæk.”

⁷ Mæto Iesu tæn-ipæn kæn in mæmæ, “Roiu ik nækæruuru nipæti nat u io iatol, mæto uarisig un, onæpanitun nipætin.”

⁸ Kæn Pita tæn-ipæn kæn in mæmæ, “Okol næsauæn nelkæk nian kit ne.”

Mæto Iesu tæmæ, “Okæmæ ekæsauæn nelkæm, kæn okol ik nækæsuwamæn mol ræhak etæmim.”

⁹ Kæn Saimon Pita tæmæn-ipæn kæn in mæmæ, “!Iæramæra, okæmæ tol næhlan, kæn onasauæn æm nelkæk, mæto onakau min nelmak ne ræhk-kapël!”

¹⁰ Kæn Iesu tæn-ipæn kæn in mæmæ, “!Kæp! Etæm un tinaig rækis, in tinæruæn rækis, tinahmen. Tæwir æm mæmæ okæsau minæn nipætin; mæto io oekæike mau min æm nelkin. Itæmat ninotæruæn rækis. Mæto sænæmæ itæmat rafin agin-æh.”‡

¹¹ Iesu tinitun rækis mæmæ ilat pah un otegæhan-in-pæn in e nelmi ræhan tikimîr min. Tol næhlan, kæn in tæn mæmæ, “Sænæmæ itæmat rafin agin-æh.”

¹² Nian Iesu tinæu rækis nelki ræhan netæmim min, kæn muwîn min e ræhan næpæn, kæn muwîn min mæpælæh e næmeen e tepil. Kæn æmun mætapæh olat mæmæ, “? Itæmat nækotitun nipæti nat u emol roiu agin etæmat? ¹³ Itæmat nækotæun-in io mæmæ lægætun ne Iæramæra, kæn tætuatip æm nulan, mæto-inun nipahrienæn mæmæ io u, ræhatæmat lægætun ne ræhatæmat Iæramæra.

¹⁴ “Mæto-inu io, io u ræhatæmat Iæramæra ne io lægætun ræhatæmat, kænu io ekau nelkitæmat, kænu itæmat min, onækotau nelkitæmat min. ¹⁵ Io emol mægætun itæmat lan, mæmæ itæmat onækotol nolæn kitiah æm, mæmæ inu, emol mihin etæmat. ¹⁶ Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæn itæmat mæmæ, iolwæk kit, in tæsaprækis-inæn ræhan etæm-iasol, kænu iaht-ipæn in tæsaprækis-inæn etæm titæhlæpis.* ¹⁷ Roiu æh, itæmat nækotitun wir natimnat min u. Kæn o nat u, okæmæ nækoatol nulan, kæn itæmat onækotos næwiræn o Uhgîn.†

¹⁸ “Io esænæn itæmat rafin.‡ Io ekitun wir itæmat min un itæm io emitæpun itæmat.§ Mæto næghatæn u ræha Naoa Ræha Uhgîn, otækæike muwa mol nipahrienæn lan. Næghatæn u tatæn mæmæ, ‘Etæmim u, aupæn itimlau emat-uagwæn kælah e plet kitiah, mæto roiu, in tinæuhlin ræhan nætægigæn, minatol noa kæn io.* ¹⁹ Io iatæn-iaræp natimnat min u kæn itæmat u-roiu, nian

* 13:1: Jon 16:28 † 13:3: Mat 28:18 ‡ 13:10: Jon 13:18 § 13:14: 1 Pita 5:5 * 13:16:

Luk 6:40 † 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10 § 13:18: Jon 15:16

* 13:18: Sam 41:9

okəsolan əh. Məto nian okatol, kən itəmat onəkotahətətə lak, məmə Io u inu.†
 20 Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nikin tagien ron, təhmen-pən əm məmə in tatos min io, kən nikin tagien ron io. Kənu etəmim itəm tatos wir io, kən nikin tagien ron io, təhmen-pən əm məmə in tatos wir min rəhak Tata, kən nikin tagien ron.”‡

Iesu təməni-iarəp məmə Jutas in oteğəhan-in-pən in e nelmi tikimər min
 (Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

21 Nian Iesu tinən-iarəp rəkis nəğhatən əh, kən nikin təməfigəm pik, kən in təmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat kit u ikin-u, oteğəhan-in-pən io e nelmi tikimər min rəhak.”

22 Kən rəhan netəmim min kəmotətag-pən motəplan ilat min. Nikilat natəht məmə kəruru məmə in tatən pah. 23 Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pik,§ in tatəmahl* iuəhkir əm o Iesu. 24 Kən Saimon Pita, in təmasgəwin-pən anion kəm in məmə, “Ətapəh-tu ron, məmə etəmim pah əh in tatən.”

25 Kən suah əh təmiəu-iaəu muwa iuəhkir o Iesu, kən mətapəh ron məmə, “?Iəramərə, pah un nakatən?” 26 Kən Iesu təmə, “Io ekəmkas pıret məsin, kənu meər-pən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pıret kit, meər-pən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon Iskariot. 27 Kən Jutas təmos pıret un. Kən Setan tinalpin rəhan nətəligən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nat u nakəmə nakol, uwın uəhai əm mol.”†‡ 28 Netəmim min un rəha Iesu itəm kotəmahl titəlau e tēpil moatəgwən, ilat kəsotitunən məmə Iesu təməni-ipən nəğhatən u kəm in o naka. 29 Jutas in titahtu kətım rəha məni rəhalat, kən ilat neen nikilat təht məmə Iesu təməni-ipən kəm in məmə otuwın mos-nəmtin nagwənən neen nigilat o lafet, o okəm-naka tatuwin otos-ipən məni neen kəm ian-rat min. § 30 Kən nian Jutas təmos rəkis pıret u, təmətul miet uəhai əm. Kən tinapınəp rəkis.*

Iesu təməni nəğhatən wi kit məmə okotol

31 Nian Jutas tiniet rəkis, kən Iesu təmə, “Roiu əh, Uğin tinatıləs-ipər nərgi Nəti Etəmim.† kən Nəti Etəmim tinatıləs-ipər nərgi Uğin. 32 Məto nian Nəti Etəmim tinol əp rəkis nəpətən rəha Uğin, kən Uğin atıp əm in otol əp min nəpətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiu əm.‡

33 “Nənətik min, okol esatigən tuwəh kitat min itəmat. Kən itəmat onəpanotəgəs-in io, məto io iakatən min əm nəğhatən kitiəh əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol min rəha Isrel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, İkin əh ekatuwin ikin, itəmat nəkotəruru nuwinən ikin. §

34 “Io iatən-ipinə nəğhatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moatol.* İtəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.† Təhmen-pən əm məmə io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitiəh əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.‡ 35 Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat min, kən netəmim rafın okotitun məmə itəmat rəhak min netəmim.”§

† 13:19: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18 § 13:23: Etəmim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpil iuəhkir o Iesu. In u, itəm Iesu tolkeike pik, məto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin. * 13:23: E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəmahl nəhlan moatəgwən. † 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: Əplan e tiksonari. § 13:29: Jon 12:5-6 * 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23 ‡ 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33: Jon 7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † 13:34: Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ 13:34: Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 § 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20

Iesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in təruru Iesu

(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31;*

Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “?Iərəməərə, ik onəkuwīn hiə?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ikin əh io ekatuwīn ikin, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, mətə uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kən Pita tətəpəh ron məmə, “?Iərəməərə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nīkik tagien əm məmə ekimis ron ik.” ³⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik nakəmə nīkim tagien əm məmə onakimis ron io? Nīpahrienən agin u iatən kəm ik məmə, mənīg otəsimmənən əh, kən ik onakən mau kisił məmə nəkəruru io.”†

14

Iesu in Suatip o nuwinən o Tata Uhgīn

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahməən. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgīn,* kən motahatətə min lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tēpət əh-ikin. Nəghatən u in nīpahrienən. Okəmə təsəl mihinən, okul enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwīn, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.† ³ Kən mətə-inu ekuwīn mol apen-pena otəmat, kən io oəpanitəlig-pa min mos itəmat nakotuwa moatəlig kitat min io,‡ məmə itəmat onəkotatig ikin-u itəm io min iakətatig ikin.§ ⁴ Ikin əh iakatuwīn ikin, itəmat nīnotitun rəkis suatip rəhan.”

⁵ Mətə Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə, itimat ekotəruru ikin-un nakatuwīn ikin. ?Ekotəhrol nulan motitun suatip tatuwīn ikin əh?”

⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatip ron.† Kən io un, nəukəti nīpahrienən,‡ kənu io un, nəukəti nəmegəhən.§ Etənim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwīn.* ⁷ Okəmə nəmotitun io, kən nəmotitun min rəhak Tata.† Kən tol nəhlan, tətouon roiu, nīnotitun rəkis in, kən minotəplan.”

⁸ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə, awi əgətun-tu Tata Uhgīn kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Filip, io emətatig təfəməh kitat min itəmat. Mətə ik nəkəruru əh io. Etənim itəm tatəplan io, in tatəplan Tata Uhgīn.§ ?Təhrol ik nakatən məmə, ‘Awi, əgətun Tata Uhgīn kəm itimat?’* ¹⁰ ?Ik nəsahtətəən məmə iakatig e Tata Uhgīn, kənu Tata Uhgīn tətətatig lak?† Nəghatən min u iakatən kəm itəmat, sənəmə rəhak əm. Tata Uhgīn u, nian rafin, tətətatig lak, inun in tatol rəhan min u wək. ¹¹ Itəmat onəkotəike motahatətə lak nian io iatən məmə iakətatig e Tata Uhgīn, kənu Tata Uhgīn tətətatig lak. Mətə okəmə kəpə, təwir məmə nakotahatətə lak o nəfigəmən rəha nəmtətin min itəm ematol.‡ ¹² Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etənim itəm tətəhatətə lak, in otol nolən wək min un itəm io ematol.§ Əwəh,

* **13:36:** Jon 14:2 † **13:38:** Jon 18:27 * **14:1:** Sam 4:5 † **14:2:** Hip 11:16 ‡ **14:3:** 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § **14:3:** Jon 12:26 * **14:6:** Jon 6:35 † **14:6:** Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ **14:6:** Jon 1:14 § **14:6:** Jon 1:4 * **14:6:** Wək 4:12 † **14:7:** Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ **14:8:** Eks 33:18 § **14:9:** Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * **14:9:** Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † **14:10:** Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ **14:11:** Jon 5:36; 10:38 § **14:12:** Luk 10:17

in otol nolən wək tər təhmīn mīn taprəkis-in wək mīn un itəm io emol, mətō-inun io oekatuwin o Tata Uhgīn. ¹³ Io Nətin, kən okəmā nakoteasiā-in nat kit e nərgək, nat əpnāpīn okəmā nakoteasiā-in nat naka, io epanol, * māmā wək u rəha Nətin otīlās-īpār nərgī Tata Uhgīn. ¹⁴ Kən okəmā onəkoteasiā-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu tāmən māmā Narmīn Rəha Uhgīn otuwa

¹⁵ Kən Iesu tāməghat əh matuwin, matən māmā, “Okəmā itəmat nako-tolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak.† ¹⁶ Kən io, oekesiā o Tata Uhgīn māmā in otahl-īpa Iasitu† kit mīn otəmat. Kən in otətətig līlīn itəmat mīn. ¹⁷ Suah un inun, in Narmīn rəha Nīpahriənən.§ Netəmim rəha nətueintən u, okol kəsotosən in e nīkilat,* mətō-inu ilat kəsotəplanən in, mətəruu in. Mətō itəmat, nəkotitun in, mətō-inun in tətətig itəmat mīn. Kən in otəpanatig e nikitəmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etəmat, okol esapəsən itəmat nəkotatig pīsīn əm, tahmen e suakəlh. Io epanitəlig-pa mīn otəmat. ¹⁹ Otəsuwəhən, netəmim rəha nətueintən u ilat okasotəplanən io. Mətō itəmat onəpanotəplan io.† Kən mətō-inun io epanəmegəh, itəmat mīn onəpanotəmegəh.‡ ²⁰ O nian rəha natimnat mīn u, kən itəmat onəkotitun māmā iakətətig e rəhak Tata.§ Kən itəmat nəkotatig lak, kənu io ekətətig etəmat.

²¹ “Etəmim itəm təmos wir nəghatən rəhak, kən matol, etəmim u inun in tolkeike io. Kən etəmim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike mīn in.* Kən io mīn oekolkeike in. Kən io oekol əp io kəm in, māmā in otitun əsas io.”

²² Kən Jutas u, (sənəmā Jutas Iskariot, mətō iahunin kit), in təmətapəh ron māmā, “?Iərəmərə, ik onakahrol nulan kən mol əp ik kəm itəmat əm, mətō onəsol əpən ik kəm netəmim rəha nətueintən?”†

²³ Mətō Iesu tən-īpən kəm in māmā, “Etəmim itəm tolkeike io, in otatol nəwiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mətuatig itiməhal mīn. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikīn.‡

²⁴ Etəmim itəm təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən mīn u itəm nəmotəto ematən, eməsən atīpən ilat. Mətō emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-īpa io ekuwa.§

²⁵ “Io iatən-iarəp nəghatən mīn u kəm itəmat nian etatig əh kitat mīn itəmat.

²⁶ Mətō Narmīn Rəha Uhgīn u, in Iasitu, itəm Tata Uhgīn otahl-īpa e nərgək, in otəgətən itəmat e natimnat mīn rafīn. Kən in otatol itəmat māmā nikitəmat otatəht natimnat mīn u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

²⁷ “Roīu əh tinuəkir māmā io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuan rəhak tətətig otəmat.† Kənu nəməlinuan u, itəm iakatos-īpīnə, təsahmənən e nəməlinuan itəm nətueintən u tatos-īpīnə. Itəmat, nikitəmat təsahmənən kən məsotəginən. ²⁸ Itəmat nīnəmotəto rəkis rəhak nəghatən, emən-īpīnə kəm itəmat māmā, ‘Io oepanapəs itəmat, mətō uarisig, oepanitəlig-pa mīn otəmat.’ Okəmā nakotolkeike pahriən io, kən nikitəmat otəgīen əm māmā nəkotəplan

* **14:13:** Mat 7:7 † **14:15:** Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ **14:16:** Jon 14:26; 15:26; 16:7 § **14:17:** Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * **14:17:** 1 Korin 2:14 † **14:19:** Jon 16:16 ‡ **14:19:** Jon 6:57 § **14:20:** Jon 10:38; 17:21 * **14:21:** Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † **14:22:** Wək 10:41 ‡ **14:23:** Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Əpən 21:3 § **14:24:** Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * **14:26:** Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † **14:27:** Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7

io iakatuwin o rəhak Tata, məto-inu in ilis taprəkis-in io. ²⁹ Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, məmə nian ilat kinotuwa moatol niphahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. ³⁰ Roiu əh, okol esəghatən təfəməh min kəm itəmat, məto-inun Setan u iarəmərə rəha nətueintən u, † in tınatuwa. In təsosən nəsanənən məmə otol win lak. ³¹ Məto io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgın məmə netəmim rəha nətueintən okotitun məmə io ekolkeike in. §

“Itəla, pəs kotətul motagim ikin-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəukət nig pahrien

¹ Kən Iesu tatən məmə, “Io un,* io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etəmim itəm tatitasilin nig u. † ² Nelmi nig min rafin itəm kəsotoeən, in tatətə rəkis ilat, kən nelmi nig min rafin u itəm koatə, in tətəfəl wir ilat, † məmə ilat okotəe-in noalat tətət. § ³ Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən min itəm iatən-ipinə kəm itəmat.* ⁴ Otəper-ipa lak, † kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsoeən okəmə in təsəper-ipənən e nəukətın. E nolən kitiəh əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsoe-inən noan okəmə nəsoətəper-ipamən lak. †

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig min, nelmi nig min itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otəe-in noan tətət. Məto itəmat u, okəmə nəsoətəper-ipamən lak, okol nəsoətəpən nat kit. § ⁶ Okəmə etəmim təsəper-ipamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kinərakin kən tinapə rəkis. Nelmi nig min tol nəhlan, kitun nəmikən kərakin-pən e nigəm, kuwaan ətip.* ⁷ Okəmə itəmat nakotəper-ipa lak, kən nəghatən min rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgın otol kəm ik. † ⁸ Nian nəmegəhən rəhatəmat otəe-in noan tətət, † nat əh in tatiləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak min netəmim. §

⁹ “Tata Uhgın in tolkeike pik io. E nolən kitiəh əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. ¹⁰ Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən min rəha Tata Uhgın, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. ¹¹ Io ematən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io nikik tətətagien. Kənu nikitəmat otətagien otətagien mərioah. † ¹² Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat min, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat. † ¹³ Suah kit tikə itəm tolkeike pik in kit taprəkis-in etəmim un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otəsmegəh in min neen. § ¹⁴ Kən okəmə itəmat nəkotol natimnat min u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io min neen. ¹⁵ Io oesaun-in minən itəmat məmə iolwək min rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat min itəm rəhan etəm-iasol tatol. Məto roiu əh,

† 14:30: Jon 12:31 § 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7 † 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56 † 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13 * 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7 † 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4 † 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16

io ekaun-in itəmat, məmə io mīn neen, məto-inun natimnat mīn rafin u itəm eməto o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat.* 16 Itəmat nəməsotitəpunən io, məto io emitəpun itəmat.† Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwīn motol wək, kən wək rəhatəmat otəe-in noan.‡ Kən noan un, in otətətig. Tol nəhlan, kən okəmə nakoteasiə-in natimnat mīn kəm Tata Uhgīn e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat. 17 Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat mīn.”§

Netəmim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netəmim rəha Iesu

18 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə auppən, ilat kəmotətəhau mihin io.* 19 Okəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u, kən netəmim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io enimətəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat.† 20 Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Tolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.’‡ Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agin ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitəh əm etəmat.§ Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Məto ilat kəməsotol agin-əhən rəhak nəghatən mīn. 21 İlat okotol natimnat mīn nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak mīn netəmim.* İlat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgīn itəm təmah-ıpa io.†

22 “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat mīn. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatəpəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tika.‡§ 23 Etəmim itəm tetəhau io, in tetəhau mīn rəhak Tata. 24 Emuwa mol wək mīn u e niganəmtilat itəm kol etəm pisin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpən kəmotitun io, məto koatətəhau io, kən tol nəhlan məmə koatətəhau mīn rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tika.* 25 Məto natimnat mīn əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm auppən kəmotətə rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, ‘Io esolən nat kit elat, məto ilat kotətəhau agin-əh io, moatol timəht kəm io.’†

26 “Məto nian İasitu otuwa, in otətən-iarəp io. Narmin rəha Nipahrienən u, tətisi-pən o Tata Uhgīn.‡ Io ekahl-ıpa in tuwa otəmat. 27 Kanu itəmat mīn, onəkotəkəike motən-iarəp io,§ məto-inu itəmat noatətig kitat mīn io e nətuounən e wək rəhak muwa mətoarus-pa u-roiu.

* 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5 § 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3 ‡ 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol saatip o nikisən ilat e təfəgə rat. Məto netəmim rəha nətueintən kotətəhau məmə Iesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotəpəs in kən moatitəpun napinəpən məprəkis-in nəhəg-əhəgən (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4 ‡ 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14

16

1 “Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən. 2 Ilat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat; * kən nīpahrienən agin, nian əh-ikin tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nīkilat təht məmə ilat koatol wək wir kit rəha Uhgīn.† 3 Ilat okotol natimnat min u, məto-inun ilat kotəruru Tata Uhgīn, kən motəruru min io.‡ 4 Məto io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kinotətuoun minatol etəmat, kən nīkitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat.”

Wək min itəm Narmin Rəha Uhgīn otəpanol

Kən Iesu təghat əh matuwīn, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, məto-inu emətətig kitat min itəmat. 5 Məto roiu ekitəlig-pən min o rəhək Tata itəm təmah-l-īpa io, məto itəmat kit təsətəpəhən ron io məmə, “?Ik onəkuwīn hiə?” 6 Məto roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nīkitəmat təmahmə. 7 Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwir pik otəmat məmə io ekagim tənin itəmat. Məto-inu okəmə esagim təninin itəmat, kən Iasitu§ okol təsuwamən matig itəmat min. Məto okəmə io ekagim, muwīn, kən io ekahl-īpa in tuwa mətətig otəmat.* 8 Kən nian in otuwa, kən otəgətun netəmim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətətip e niganəmti Uhgīn, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim. 9 Narmīn u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat,† məto-inu kəsotəhatətəən lak. 10 Narmīn u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niganəmti Uhgīn,‡ məto-inu io ekitəlig-pən min o rəhək Tata, kən itəmat onəsotəhmən io. 11 Narmīn u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhgīn in tīnakil rəkis iəramərə rəha nətueintən u, Setan.§

12 “Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. Ilat kotīəkis pik əh otəmat.* 13 Məto nian Narmīn rəha Nīpahrienən otuwa,† in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nīpahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatəto e Tata Uhgīn. Kən in otən-iarəpinə min kəm itəmat natimnat min u itəm nian kit okəpanotuwa. 14 In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otīləs-īpər io. 15 Natimnat min rafin rəha Tata Uhgīn, in rəhak.‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmīn u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nīpətīn kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan min Iesu

16 Kən Iesu tən-īpən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan min io.”§

17 Kən netəmim min neen rəhan, ilat koatəpəh-ətapəh kəm ilat min məmə, “?Nəghatən u, nīpətīn naka? In tatən kəm itat minə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan min io.’ Kən in tən

* 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10 ‡ 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 ‡ 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17 ‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18

məmə, 'Məto-inu io iakatuwin o Tata Uhgín.' 18 ?Nəghatən u, 'otəsuwəhən' nīpətin naka? Kitat kotəruuru nəghatən mīn əh in tatən."

19 Kən Iesu tinitun rəkis məmə ilat kotolkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kən in tən-ipən kəm ilat məmə, "?Tahro? Io emən məmə, 'Otəsuwəhən itəmat nəsoṭəplənən io. Məto uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan mīn io.' ?Kən roiu nakotətapəh otəmat mīn o nīpəti nəghatən u? 20 Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nīkitəmat otahmə, itəmat onəkotəsək pik, * məto nətueintən, nīkin otagian. Itəmat onəkotəto tərət pik agin, məto nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e nāgienən.† 21 Nian okəmə tīnuəhkīr məmə pətan kit otemək, kən in tatəto tərət, məto-inun tīnol nian rəhan məmə otəto nahməən e nīpətin. Məto uarisig, okəmə nətin tīnaiir rəkis, kən in nīkin təsəht mīnən nahməən əh. In nīkin tətāgien pik məto-inu nətin tīnaiir-pa e nətueintən. 22 E nolən kitīəh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Məto uarisig, kənu io ekəplan mīn itəmat. Kənu nīkitəmat otāgien otāgien, okul etəmim kit təsol mīnən itəmat nīkitəmat təhmə mīn. 23 O nian əh, itəmat onəsoṭətapəh-in mīnən nat kit ron io. Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhgín e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.‡ 24 Mətoarus-pa u-roiu, itəmat nəsoṭətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nīkitəmat otāgien otāgien mərioah."§

Iesu tīnol wīn rəkis e natimnat mīn rəha nətueintən

25 Kən Iesu tatəghat əh matuwīn matən məmə, "Io ematuəh nīmāa nəghatən e natimnat mīn u, matən kəm itəmat.* Məto nian əh-ikīn tatuwa, itəm io ekəsəuəh mīnən nīmāa nəghatən lan, məto oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kət itəm itəmat onəkotitun wīr in. 26 E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto io esənən məmə io ekuwīn e nərgitəmat measiə-in natimnat ron.† 27 məto-inu Tata Uhgín, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan. 28 Io emisi-pən o Tata Uhgín, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet mīn e nətueintən u, mītəlig-pən mīn o Tata Uhgín."

29 Kən netəmim rəhan mīn koatən məmə, "In un! !Roiu əh ik nəsuəh mīnən nīmāa nəghatən! Ik nakatən ətuatip əm kəm itəmat. 30 Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsoṭəpəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpīnən nəghatən mīn rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgín."

31 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, "?Nīpahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?‡ 32 Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikīn tatuwa, nīpahrienən məmə nian əh tīniet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwīn imatəmat mīn ikīn, motapəs io, io pīsīn əm.§ Məto okul io esan pīsīn əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itīmīlau mīn.* 33 Io enəmən-larəp rəkis natimnat mīn u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nīkotatig lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto

* 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20 ‡ 16:23: Mat 7:7 § 16:24: Jon 15:7-8 * 16:25: Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † 16:26: Kitat kotitun nuwīnən o Uhgín e nəfakən, təhmen əm e nisualkələh koatuwin o rəhalat tata mīn itəm kotolkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitīəh əm, inun, məmə Uhgín otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotitun nuwīnən measiə-in natimnat o Uhgín. ‡ 16:31: Jon 4:23 § 16:32: Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 * 16:32: Jon 8:29 † 16:33: Jon 14:27 ‡ 16:33: Jon 15:18-21

sotəgɪnən, motətul məha-məha, § mətə-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

¹ Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətəg-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə,

“Tata, rəhak nian tinuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakiləs-ipər nərgɪ Nətim, məmə in min otəpaniləs-ipər nərgəm,* ² mətə-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməərə e netəmim rafin,† kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.‡ ³ Kən nəmegəhən lilin u, nɪpətɪn u məmə netəmim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgɪn pahrien,§ kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəməhl-ipa.* ⁴ Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol.‡ ⁵ Tata, roiu əh, tinol nian rəham məmə onakos io ekimnə mətətig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh.§

Iesu təməfak o rəhan min

⁶ “Netəm min u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io emətol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham min netəmim, mətə roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak min netəmim. Ilat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh, ilat kotitun məmə, natimnat min u itəm ik nəmos-ipa kəm io, ilat koatisi-pən əm ron ik. ⁸ Ilat kotitun natimnat min u, mətə-inu ik ninəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipa kəm ilat, kən ilat koatos e nikilat. Kən ilat motitun məmə nɪpahrienən agin məmə io emisi-pinə ron ik, kən moatahatətə lak məmə ik nəməhl-ipa io.

⁹ “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itəm ik nəmos-ipa ilat kəm io, mətə-inun ilat u rəham min. ¹⁰ Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm min u, ik nəmol ilat məmə nəmegəhən rəhalat tatiləs-ipər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatigən u e nətueintən u. Mətə netəm min u, ilat okotətig əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip agin. Awi, nakaskəlim netəm min u kotətig wir e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, məmə ilat okotətig kitiəh əm, tahmen məmə inu, kilau min ik kitiəh.‡ ¹² Nian io emətətig itimat min ilat, kən emətipal wir§ olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io emətehə wir ilat, esaiiroauinən kit.* Kitiəh əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgɪn otəkəike mərəkin,† kənu nat əh otol nəhlan, məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgɪn otuwa mol nɪpahrienən.

§ **16:33:** Mak 13:9 * **16:33:** Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * **17:1:** Jon 12:23; 13:31,32 † **17:2:** Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ **17:2:** 17:24; Jon 6:37,39 § **17:3:** Jon 17:25,26 * **17:3:** Fil 3:8 † **17:4:** Jon 13:31 ‡ **17:4:** Jon 19:30 § **17:5:** Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * **17:6:** Jon 1:18 † **17:10:** Jon 16:15 ‡ **17:11:** Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § **17:12:** “Emətipal wir,” nɪpətɪn u, emətehə wir məmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. * **17:12:** Jon 6:39 † **17:12:** Inu Jutas. Jon 6:70,71

13 “RoIU əh, iatuwa ron ik, məto iatən nəghatən min u nian etatig əh e nətueintən, məmə ilat min, nikilat otagiən otagiən, təhmen əm məmə io nıkkik tatagiən. 14 Io emən-iarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,† məto-inun ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən,§ təhmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. 15 Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakahtosig-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkin ilat. Ik onakıpal wir* olat.† 16 Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat min sənəmə netəmim rəha nətueintən. 17 Rəham nəghatən in nıpahrienən rafın. Onəköl rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham motasim motətuatıp.‡ 18 Ik nəmahl-ıpa io, ekuwa e nətueintən u,§ kən e nolən kitiəh əm, io enatahl-iarəp min ilat, kotuwın e nətueintən.* 19 Kən io iatos-ıpinə atıp io məmə iakatasim o nolən nalpəkəuən rəham,† məmə ekasitu e netəm min u, məmə ilat min okotasim motətuatıp, kən ilat netəmim pahrien rəham.‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

20 “Io esəfakən əm o netəm min u, məto iatəfak min o netəm min u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm min u. 21 Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafın okotuwa kitiəh əm, təhmen-pən əm məmə inun kilau kitiəh əm, kən iakətətig-pınə lam, kən ik nəkətətig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitiəh əm kitat min ik, məmə netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəmahl-ıpa io.§ 22 Ik nınəməs-ıpa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak əm ilat, məmə ilat okotuwa kitiəh əm təhmen əm məmə kilau kətıoal kitiəh.† 23 Iakətətig e nikilat, kən ik nəkətətig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiəh əm e natımmat min rafın məmə netəm min u rəha nətueintən, ilat okotəplan motıtun məmə ik nəmahl-ıpa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netəmim‡ təhmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

24 “Tata, ik nəmos-ıpa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak min, kən io ekolkeike məmə ilat okotıtun nuwamən ikın-u itəm io min ekuwın ikın,§ məmə ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ıpa kəm io, məto-inu ik nəmolkeike io aıpən ađın nian nətueintən u təmatikə əh.†

25 “Tata, ik nakətuatıp ađın.‡ Netəmim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik,§ məto io ekıtun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotıtun məmə ik nəmahl-ıpa io. 26 Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotıtun wir ik,* kənu io, oiakatəkəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otınıp wir

† 17:14: Jon 8:23; 15:19 § 17:14: 1 Pita 2:11 * 17:15: “Onakıpal wir,” nıpətın u, otehm wir məmə nat kit təsərəkınən, mol protektəm elat. † 17:15: Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ 17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § 17:18: Jon 3:17 * 17:18: Jon 20:21; Mat 28:18-20 † 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10 § 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20 ‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26 * 17:24: Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsın əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotıtun məmə okəmə otıtəlig-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e nıganəmtıtət (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Uđın, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aıpən nətueintən təpanatıg. † 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ 17:25: Sam 119:137; Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3 * 17:26: Jon 17:6

nīkilat, † kən mēmə io atip oiakətatiḡ e nīkilat. Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.” †

18

Tikimīr mīn rəha Iesu kəmotuwa motaskəlīm in

(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;

Luk 21:47-53)

¹ Nian Iesu tēmaupən mēfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfīmīn-pən entənīpən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwīnu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmīm mīn kəmotuwīn e niki nig mīn əh.

² Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimīr mīn, in tīnitun rəkis ikin əh, məto-inu nian neen, Iesu ne rəhan mīn netəmīm ilat koatuəfīmīn ilat mīn ikin.* ³ Kən pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotahl-īpən mopael mīn itəm koatətul o Nīmə Rəha Uhgīn kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm mīn əh ilat mopael mīn neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwīn e niki nig olif əh. Ilat koatəmīk noanisiə, ne lait mīn, ne natimnat rəha nəluaginən. †

⁴ Iesu tīnəmītun rəkis mēmə natimnat mīn u, in otuwa tol nulan, məto in təmalīwək muwīn olat, kən mətapəh olat mēmə, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

⁵ Ilat kəmotən-īpən kəm in mēmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-īpən kəm ilat mēmə, “Io u inu.” † § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmīlat, in tatətul ilat mīn.) ⁶ Kən nian Iesu təmən mēmə, “Io u inu,” ilat kəmotani mēntaalat motitəlīḡ, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

⁷ Kən Iesu tatiḡ mətapəh mīn olat mēmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotamə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸ Kən Iesu tən-īpən mēmə, “Enən-īpinə rəkis kəm itəmat mēmə, ‘Io u inu.’ † † Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir mēmə nakotapəs netəmīm mīn u, koatuwīn latuənu.” ⁹ In təmən nəhlan mēmə nəghatən u itəm in tīnəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən mēmə, “Tata, netəm mīn u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.” §

¹⁰ Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹ Məto Iesu tən-īpən kəm Pita mēmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mitun mēmə nahməən u rəhak,* itəm Tata Uhgīn in təmos-īpa kəm io, kən io ekəike mətəlīḡ-in əm, mol.” †

† **17:26:** E ves u, nīpətin kəiu. Kitiəh, Iesu tatəfak mēmə Tata Uhgīn otolkeike rəhan mīn netəmīm, tahmen əm mēmə in tatolkeike Iesu. Məto in tatəfak mīp mēmə rəhan netəmīm mīn okotolkeike ilat mīn tahmen əm mēmə Tata Uhgīn in tatolkeike Iesu. † **17:26:** Jon 15:9; Rom 5:5 * **18:2:** Luk 21:37; 22:39 † **18:3:** Wək 1:16 † **18:5:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * **18:6:** Nol Əpən 1:17 † **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12 * **18:11:** Nian Iesu təmə, “Ik onəkəike mitun mēmə nahməən u rəhak,” nəghatan Kris atuatiḡ tatən mēmə, “?Oesənīm-pənən e panīkin u itəm rəhak Tata otos-īpa kəm io?” E nəghatan Kris, “oekənīm e panīkin” in nīmaa nəghatən, nīpətin u, mēmə Iesu tategəhan-in mēmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgīn otol nalpinən kəm in o nolən rat mīn rəha netəmīm rafin. † **18:11:** Mat 20:22

Ilal kəmotiləs Iesu motuwın tətul aupən e niganəm̄ti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54;

Luk 22:54)

¹² Kən mopael min rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael min rəha netəm Isrel, kəmotaskəlim Iesu, kən motəlis ətain nelmin. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwın tətul e niganəm̄ti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agin e nup əh.† ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwir pik məmə etəmim kitih əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis. §

Pita təmən məmə in

təruru Iesu

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;

Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit min rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit min rəha Iesu, pris asol agin in titun wir. Tol nəhlan, in tətətəupən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol agin un. ¹⁶ Məto Pita in tətətətul əm e ket. Kən etəmim kit min u rəha Iesu, itəm pris asol agin titun wir, in təmiet muwa ihlua, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tətətul o ket. Kən in təm̄it Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tətətul o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron məmə, “?Ei, ik min un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

¹⁸ Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək min rəha pris asol agin, ne mopael min, ilal kəmotasiəpən e noanəmkilip e nigəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita min, in təmuwin motətul, moatəto nigəm.

Pris asol agin təməghat

kəm Iesu

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Luk 22:66-71)

¹⁹ Kən pris asol agin tətətəpəh-in natimnat min o Iesu. Tətətəpəh o netəmim min rəhan ne nəghatən min rəhan itəm tətətən matəgətun ilat lan.*

²⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən min e niganəm̄ti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə min rəha nuəfiminən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgın, itəm netəm Isrel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluuag-inən rəhak nəghatən min. ²¹ ?Təhrol nakətəpəh-in nulan kəm io? Təwir mə nakuwin matəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən min. Təwir nakuwin matəpəh o nəghatən min un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wir natimnat min u itəm ematən.”

²² Nian Iesu tətətən nəghatən əh, kən mopael kit itəm in tətətul e Nimə Rəha Uhgın, in tətətul əh-ikin, təm̄em nikapın, kən məmə, “?Nakatən nulan e pris asol agin o naka?”

† **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol agin min kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon tətətə naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəligən əh, motol məmə etəm tatol pris asol agin, okaikə katiləs-ipər nitain, məmə suah kit in otəsərəmərən nian tətəm̄əh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmotos-ipər Anas məmə in otuwa pris asol agin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iahau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfas məmə tatos nāmeen. Məto Anas in tatos əh nərəmərən e nətəligən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol agin. § **18:14:** Jon 11:49-51 * **18:19:** Nat ənapın məmə Kaiəfas in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətan rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kən ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6).

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Okəmә emән nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwir məmә onakən-iarəp. ?Məto okəmә rəhak nəghatən min kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kən əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwin o pris asol agin u Kaeafas. Kən tatəmik mətmətig əm nol itəm kəməlis lan.

Pita tinən min məmә

təuru Iesu

(*Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;*

Luk 22:58-62)

²⁵ Kən Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kən koatətapəh ron məmә, “?Ei, ik min un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmә, “Kəpә, sənəmә io rəhan etəmim.”

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol agin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətətip matəlgin əupən, in təmən məmә, “?Nikik təht məmә eməplan ik itəmat min əpəh e niki nahwinuən, o kəpә?”

²⁷ Məto Pita təmә, “Kəpә. Sənəmә io.”

Kən roiu agin-əh min, mənig kit timnən.†

Iesu in təmətul əupən e niganəmti Pailat

(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;*

Luk 23:1-5)

²⁸ Kən laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimә rəha Kaeafas, motuwın e nimә rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəmərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwınən e nimә rəha etəm ik pisin kit. Okəmә okotuwın imә, kən ilat koatən məmә ilat kotəmkimik e niganəmti Uhgın, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ ²⁹ O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in təniet e rəhan nimә, muwa ihluә mә otəplan ilat. Kən in təmətəpəh məmә, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

³⁰ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Okəmә suah u in təsətgəhlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

³¹ Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmә, “Təwir məmә itəmat onəkotiləs in motuwın, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou min rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmә, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmә kitun nohamnuən etəmim.” ³² Iesu təmatən əupən məmә in otimis nəhlan,§ kən natimnat min u kəmol məmә nəghatən min u rəhan okotuwa motol nipahrienən.

³³ Kən əmun Pailat tuwin min imә, kən maun-in Iesu tuwa mətul əupən-in niganəmtin, kən tətəpəh ron məmә, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “?Ik atip əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmim koatən-ipinә io kəm ik?”

³⁵ Kən Pailat tən-ipən məmә, “?Təhrol? ?Ik nikim təht mә io etəm Isrel kit? Netəmim imam ikin əm nә pris asol min rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu təmә, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmә io kig kit tahmen e kig min rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim min okotəmou, motoh netəm

† **18:27:** Jon 13:38 ‡ **18:28:** Jon 11:55 § **18:32:** Iesu təmən məmә in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatohamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmә netəm Isrel, ilat kotal mihin.

* **18:33:** Mat 2:2; Luk 23:2-3

min un itəm kotalkeike məmə okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmə kig kit rəha nətueintən u.”†

³⁷ Kən Pailat tətəpəh ron məmə, “?Məto nīpahrienən məmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “!k nəmən məmə io kig kit. Io emair-pa e nətueintən u o nat kitəh əm, məmə ekatətul-arəp matən-iarəp nīpahrienən.† Kən etəmim itəm nīkin tagien məmə otətəu-pən nīpahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

³⁸ Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Naka un, nīpahrienən?”

Pailat təmakil məmə Iesu in təike mīmīs

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kən Pailat təmiet min muwin mehm netəm-iasol min rəha netəm Isrel, mən-ipən kəm ilat məmə, “!o esəplanən nolən rat kit ne e suah u, itəm tatən məmə suah u təmərəkīn lou.* ³⁹ Məto e nolən rəhatəmat, e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, nian rafin iatikis suah kit mahl-iarəpən e kalapus. ?Kən təhrol? ?Itəmat nakotalkeike məmə io ekegəhan-in kən mīkis kig rəha netəm Isrel?”

⁴⁰ Kən ilat kotagət əfəməh motən məmə, “!Kəpə! !Itimat ekotapəs suah un, ekototalkeike Parapas!” Parapas un, in iakləh kit, kən in təmatəluagin matohamnu itəm məmə otəhg-iarəp kapman rəha Rom.†

19

¹ Kən Pailat təmos-ipən Iesu e nelmi rəhan mopael min, kən ilat kəmotalisalis.* ² Kən kəmotəmīk nol itəm tol nihlən-nihlən, motol hat lan, tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən e rəhn-kapə. Kən motuwin-in-pən kot əfəməh kit kəm in, tol nəguī-naris lan, tahmen e kot rəha kig. ³ Kən ilat motuwa ron, moatol mīləh lan, kən moatən məmə, “!k u inu, kig rəha netəm Isrel. Itimat ekotos-ipən nisaiiən kəm ik.” Kən ilat moatəm-pən əm nīkapīn.

⁴ Kən Pailat tiet min muwin ihluə, kən matən-ipən kəm netəmim məmə, “!Ei, netəmim. Io ekahl-iarəp min suah u tuwa ihluə, məmə itəmat onəkotəplan-tu məmə io esəhmən nolən rat lan ne.” ⁵ Kən Iesu təmiet min muwa ihluə. In tatəfauin hat u itəm kəmol e nol itəm tol nihlən-nihlən, tahmen e hat rəha kig, kən matuwin e kot əfəməh tol nəguī-naris, tahmen e kot rəha kig, kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “!Netəmim! !Otəplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Məto nian pris asol min ne mopael min itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn kəmotəplan, ilat kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluuu! !Okəht-ipən e nig kəməluuu!”†

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Təla, itəmat pīsīn əm, otīləs motuwin, motəht-ipən in e nig kəməluuu. Məto io esəplanən nolən rat kit ne lan.”

⁷ Məto ilat kotəmə, “Rəhatimat kit əh-ikīn lou tatən məmə in otəkəike mīmīs, məto-inu in tatən məmə in Nətī Uhgīn.”† ⁸ Kən nian Pailat təməto nəghatən u, in təməgīn pik təhmīn mīn. ⁹ Kən in təmatīg muwin min imə, mətəpəh o Iesu məmə, “?Ik etəm hiə?”§

† 18:36: Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ 18:37: Jon 3:32 § 18:37: Jon 8:47 * 18:38: Luk 23:4

† 18:40: Wək 3:14 * 19:1: Aes 50:6; 53:5 † 19:6: Wək 3:13 ‡ 19:7: Lev 24:16; Mat 26:63-66;

Jon 5:18; 10:33 § 19:9: Pailat təmətəpəh nəhlan o nitunən məmə okəmə naka Iesu in uhgīn əkəku kit, o okəm-naka nīkin tataht məmə Iesu in etəm e nəptən pīsīn kit kən etəm pīsīn kit in otakīl nolən rəhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpīn rəkīs rəhan nəghatən, məto Pailat təməsənən nīpahrienən lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7).

Mæto Iesu tæsuhalpinæn ræhan næghatæn. ¹⁰ Kæn Pailat tæn-ipæn kæn in mæmæ, “?Tæhröl næsæn-ipamæn kæn io? ?Ik næsitunæn mæmæ io iatos næsanænæn mæmæ ekahl-iaræp ik, kæn matos min næsanænæn mæmæ okæht-ipæn ik e nig kæmæluau?”

¹¹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæn in mæmæ, “Okæmæ Uhgîn tæmæsolæn nat u, okol ik onæsos agîn-æhæn næsanænæn mæmæ onakakil io.* Tol næhlan, nolæn rat ræha suah un itæm tæmos-ipinæ io e nelmæm, in tærat maprækis-in ræham.”†

¹² Kæn tætuoun e nian æh, Pailat tæmolkeike mæmæ otikis Iesu. Mæto netæm-iasol min ræha netæm Isrel koatagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “Okæmæ nakikis suah u mahl-iaræp, kæn ik sænæmæ etæmim ræha Sisa. Etæmim u itæm tatæn mæmæ in kig, in tikimîr ræha Sisa.”

¹³ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn u, kæn tæmit Iesu muwa min ihluæ. Kæn in tæmuwîn e ikin kit, nærgin un, Lou Kæpiel Epîn-Epîn, e næghatæn Isrel, in Kapata,‡ kæn matæpælæh-pær jea ræha nakilæn. ¹⁴ Tinuækîr mitgar tætul e tina, e nian ætuatip ræha nol æpen-æpenæn o nolæn lafet ræha Nuhagego-inæn.

Kæn Pailat tæn-ipæn kæn netæm Isrel mæmæ, “!Ei netæm min æpæ! !Otæplan-tu! !Suah u in kig ræhatæmat!”§

¹⁵ Mæto ilat kæmotagæt æfæmæh, motæn mæmæ, “!Ohamnu! !Ohamnu! !Øht-ipæn e nig kæmæluau!”

Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Itæmat nakotolkeike mæ io ekæht-ipæn kig ræhatæmat e nig kæmæluau?” Mæto pris asol min kotæmæ, “!Sisa æm un, in ræhatimat kig!”

¹⁶ Kæn Pailat tæmegæhan-in-pæn Iesu tuwîn e nelmilat, mæmæ mæpael min ræha Rom okotuwîn motæht-ipæn e nig kæmæluau.

Mæpael min kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Luk 23:26-43)

Kæn ilat kæmotilæs Iesu motuwîn. ¹⁷ In tatilæs nig kæmæluau ræhan,* matiet matuwîn ikin kit min, nærgin un, Kolkota e næghatæn ræha netæm Isrel. Nipætîn u, “Louipil-uipil.” ¹⁸ Kæn ikin æh, kæmotæht-ipæn Iesu e nig kæmæluau. Kæn kæmotatig motæht-ipæn min etæmim kæiu, kit e nîkalin matip, kit e nîkalin mol, kæn Iesu in tatakul ilugin elau.

¹⁹ Kæn Pailat tæmæn kætæ rækis næghatæn kit, kilæs kan kæht-ipæn e ræhn-kapæ nig kæmæluau. Næghatæn u tatæn mæmæ, IESU, ETÆM NASARET, KIG RÆHA NETÆM ISREL.† ²⁰ Kæn netæm Isrel tepæt, ilat kotafin næghatæn u, mæto-inu ikin æh kæmotæht-ipæn Iesu ikin, in iuæhkîr æm o taon.‡ Kæn næghatæn u, kæmæte rækis e næghatæn ræha netæm Isrel, ne næghatæn ræha netæm Rom, ne næghatæn ræha netæm Kris.

²¹ Kæn pris asol min ræha netæm Isrel, kæmotuwîn motæn-ipæn kæn Pailat mæmæ, “Onækæstææn mæmæ, ‘Kig ræha netæm Isrel.’ Tæwir mæ onakæte ilo mæmæ, ‘Suah u in tatæn mæmæ in kig ræha netæm Isrel.’”§

²² Mæto Pailat tæmæ, “Nat itæm emæte, emæte.”

Mæpael min kæmotoor natimnat ræha Iesu

²³ Kæn nian mæpael min kæmotæht-ipæn rækis Iesu e nig kæmæluau, kæn motæmik ræhan natimnat, kæn kæmotoor ilat næmtîn kuwit, mæto-inun mæpael min ilat kuwit. Mæto kot æfæmæh ræhan, etæmim itæm in tæmol nimæhan, in tæmisilpin-ilpinæn nimæhan lan, in tæmol apîæpiæ æm nimæhan æh.

* **19:11:** Rom 13:1 † **19:11:** Jon 18:30; Wæk 3:13 ‡ **19:13:** Kapata in ikin kit kæmælin kæpiel itæm tepin-epin min ikin, kol tahmen æm e simen itæm kæmæhlækîn. § **19:14:** Jon 19:19,21-22 * **19:17:** Luk 14:27 † **19:19:** Jon 19:14,21 ‡ **19:20:** Hip 13:12 § **19:21:** Jon 19:14

24 Kæn mopael min u kinotæn-æn kæm ilat min mæmæ, “Ei, tæsawiræn mæmæ okotearasin nat u. Tæwir mæmæ okotatipin æm tais ron. Kæn etæm tatol win lan, in titol ræhan u kot.” Nat u tæmiet mæmæ otol næghatæn ræha Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nîpahrienæn, u tæmæn mæmæ, “Ilat kæmotæmki-rækis ræhak natimnat. Ilat kæmotoor elat min. Kæn ilat kæmotatipin tais mæmæ otægætun mæmæ pah otos natimnat min æh.”* Kæn tol næhlan, mopael min kæmotol mihin pahrien.†

Iesu ne ræhan Mama

25 Kæn iuæhkîr æm o nig kæmæluau ræha Iesu, nîpitan kuwit kæmoatætul æh-ikin. Mama ræha Iesu, ne pia ræhan mama, ne Meri kit min, pætæn ræha Klopas, kæn iahunin kit min Meri pætæn Maktala.‡ 26 Kæn nian Iesu tæmæplan ræhan mama ne suah un itæm in tolkeike pik§ katuætal e nîkalîn, kæn tæn-ipæn kæm ræhan mama mæmæ, “!Pætæn, nætim un!”

27 Kæn mæn-ipæn kæm suah u mæmæ, “Ik ræham u mama.” Kæn tætuoun e nian æh, suah u tæmit pætæn un mian iman ikin, kæn in tæmatehm wir in, tahmen e ræhan mama ætuatip.

Iesu tinîmis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41; Luk 23:44-49)

28 Kæn uarisig lan, Iesu tæmitun mæmæ wæk min itæm in tæmuwa mæmæ otol, tinol namnun rækis.* Kæn o nolæn næghatæn min e Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nîpahrienæn lan, in tæmæn mæmæ, “Enoaoa.”†

29 Kæn pesin ækæku kit æh-ikin tatæpælæh, kæmiuw-pæn wain lan u tagîn. Kæn ilat kæmotilæs nat kit tame-ame tahmen e katæn, kæn moteer-pæn e wain un, kæn motatu-pæn e nelmi nig katæn mæ hisop, kæn motilæs-ipær tuwin iuæhkîr o nohli Iesu, mæmæ otîrim. 30 Kæn nian in tæmænîm wain u mæsîn, kæn mæmæ, “! Natimnat rafin tinol namnun!”‡

Kæn tæmætæg-læhau, megæhan-in-pæn ræhan namegæn tiet, kæn mimîs.

Suah kit tæmaru nîkali Iesu

31 Nian æh ræha nol æpen-æpenææn, mæto-inu okæn lawîgin un, nian ræha Sapat. (Kæn Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotolkeikeæn mæmæ nîpæti suah milæhal æh okætæhalækul e nig kæmæluau mætoarus-pæn nian æh. Kæn o nat æh, ilat kæmotuwîn motætæpæh o Pailat mæmæ otahl-ipa ræhan min netæmîm, kotuwîn, motætæghæl nelkilæhal, pæs ilæhal kæhalimîs uæhai æm. Kænu ilat kotilæs-irækis nîpætîlæhal. 32 Kæn mopael min kæmotaupæn motætæghæl nelki suah mil un kæiu itæm kæmotæht-ipæn ilau e nig kæmæluau ilæhal Iesu.

33 Mæto nian kæmotuwa o Iesu, motæplan mæmæ in tinîmis rækis. Kæn æmun, ilat kæsotætæghlæn nelkin. 34 Kæn mopael kit tæmaru æm nîkalîn e ræhan nîro,* kæn roiu agîn-æh, nîta ne næhau kæmuaiæh ahmen-ahmen æm, mætuatite e nîpætîn.† 35 (Kæn suah kit æh-ikin tatætul,‡ in tæmehm natimnat min u e nîganæmtîn. Kæn næghatæn min ræha suah u, in tætuatip, kæn in titun mæmæ in tatæn pahrien. Kæn in tatæn-iaræp mæmæ itæmat min onækotitun motahatætæ

* 19:24: Sam 22:18 † 19:24: Jon 19:28,36,37 ‡ 19:25: Luk 8:2; Jon 20:1,18 § 19:26: Jon tatæn atip æm in mæmæ, “suah un itæm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * 19:28: Jon 17:4 † 19:28: Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ 19:30: Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4 § 19:31: Sapat u, in Sapat keike kit, mæto-inu tæmuwa ætuatip e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. * 19:34: Sek 12:10; Nol ðæpn 1:7 † 19:34: 1 Jon 5:6-8 ‡ 19:35: Aposol Jon itæm tæmæte naoa u, in tatæghat-in atip æm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24).

lan.) ³⁶ Natimnat min u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan, § u tatən məmə, “Okol nıkilikilin kit təsitəgıtən.”*
³⁷ Kən nəghatən kit min e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İlat okotəplan suah u itəm kəmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kəmiatənım İesu

³⁸ Kən uarisig e natimnat min u, etəm Aramatia kit, nərgin u, Josep. Josep u, in etəmim kit rəha İesu, məto tatəhluaig-in nat u, məto-inun tatəgin netəmiasol rəha netəm İsrəl.‡ In təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh ron məmə oteghən-in pəs tiləs-irəkis nıpəti İesu. Kən əmun, Pailat təmegəhən-in, kən in təmuwin mıləs-irəkis. ³⁹ Kən Nikotimas, u aupən in təmuwin məplan İesu lapın, § in təmuwin ilau Josep. In tatitol kətim kit, təmərioah e nat pien-pien min u mir ne alos. Kətim u təfigəm tahmen e tate kilo.

⁴⁰ Kən ilau kəmiäləs-irəkis nıpəti İesu, mualpin e nıməhan wir kit, nərgin u linen. Kən ilau kəmioal-pən mir ne alos e nıməhan u, tahmen ətuatip əm mə inun netəm İsrəl kotalpin mihin nıpəti etəmim, moatitənım. ⁴¹ Kən ikın əh kəməht-ıpən İesu ikın e nig kəməluau, kəmahwin ikın, kən e ikın əh, nıpəg kəpiel kit əh-ikın, itəm katitənım itəm ikın. Kən ikın əh, kəsitənım-pənən əh suah kit ikın. ⁴² Kən ilau kəmuələhəu-pən nıpəti İesu e nıpəg kəpiel u, məto-inu nian əh in nian rəha netəm İsrəl koatol əpen-əpenə lan o Sapat,* kən nıpəg kəpiel itəm katitənım itəm ikın, in iuəhkir əm.

20

İesu tinəmegəh min

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin aɡın, titəpinəp-əpinəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwin e nıpəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəməhtosig-in nıpəg kəpiel lan, in kəmahwin rəkis. ² Tol nəhlan, kən in təmaiu mıtəlig muwin o Saimon Pita ne etəmim u kit min rəha İesu, u İesu tolkeike pik, kən mən-ıpən kəm ilau məmə, “İlat kəmotiləs-irəkis nıpəti İərəmərə əpəh e nıpəg kəpiel. Kən ekotaruru məmə kəmotələhəu hiə nıpətın.”

³ Kən Pita ne etəmim kit min u rəha İesu, kəmiəiet mətian məmə okuəplan nıpəg əh. ⁴ Kəmuaiu əsanən mian, məto suah u kit in təmaiu maupən məprakis-in Pita, maupən muwin əpəh nıpəg u ikın. ⁵ Kən in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kən məplan nıməhan wir u linen tatəməhl, məto in təməsuwinən imə. ⁶ Kən Saimon Pita in təmıet-arəpa min, kən meɡupən uəhai əm imə e nıpəg kəpiel u, kən təməplan nıməhan u koatəməhl, ⁷ kən məplan min nıməhan u kəmotəlpın rəhn-kəpə İesu lan aupən. Nıməhan u, in təməməhl-pənən ilat nıməhan min un neen, məto in kəmaiu-aiu wir kələhəu pisin. ⁸ Etəmim u rəha İesu itəm təmaupən, in min təmuwin imə e nıpəg kəpiel, kən in təməplan natimnat min u, kən in təmatahatətə məmə İesu tinəmegəh min. ⁹ (Naoa Rəha Uhgın tatən məmə İesu otəkəike məmegəh min e nımısən, məto ilat kəsotitun wirən əh nəghatən əh.)†

§ **19:36:** Jon 19: 24,28,37 * **19:36:** İesu in tahmen e Nəti Sıpsıp rəha lafet rəha Nuhəgeɡo-inən kən nitan otosmegəh netəmim rəha Uhgın. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsətəghlən nıkilikili nenəti sıpsıp min itəm katoh e lafet rəha Nuhəgeɡo-inən (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolən kitiaə əm, nıkilikili İesu kit, təməsitəgıtən. Sam 34:20. † **19:37:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 ‡ **19:38:** Jon 7:13 § **19:39:** Jon 3:1-2; 7:50 * **19:42:** Əplan-tu futnot e 19:31. * **20:1:** Luk 8:2; Jon 19:25 † **20:9:** Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

*Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu
(Mak 16:9-11)*

¹⁰ Kən etəmim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian iməlau ikin, ¹¹ məto Meri in tatətul iuahkir e nipəg kəpiel u mətasək. Kən nian in təmətasək əh, kən məməhl-əməhl mətuag-pən əpəh e nipəg. ¹² Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. Ilau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiah tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiah e nəme nelkin.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?Ik natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “İlat kəmotiləs-irəkis nipəti İərəmərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, məto in təruru məmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Məto pətan u, nikin təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitəsilin nahwinuən, kən in təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmiləs-irəkis nipətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin miləs.”

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətag-pən məplan, kən məmə, “!Raponi!” (İnu nəghatən rəha netəm İsrəl u, nipətin təmə, “Rəhak İəgətuən.”)

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saskəlimən io, məto-inu io esuwinən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Məto ik, uwın, mehm piak min kən mən-ipən kəm ilat məmə io enatətəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in min rəhatəmat Tata. In Uhgın rəhak, kən in Uhgın min rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwin məplan netəmim min rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “!Suah min əpə! !İo eməplan İərəmərə!” Kən in təmən-iarəp nəghatən min itəm Iesu in təmən-ipən kəm in.

*Netəmim min rəha Iesu kəmotəplan Iesu
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;
Luk 24:36-49)*

Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim min rəha Iesu kəmotərgəfimın ilat min əpəh e nimə kit, kən mətəhtosig e toa motol lok lan, məto-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm İsrəl. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”[†] ²⁰ Kən in təmurəpik nelmin kən mol-pən nikalin kəm ilat, kən nikilat təmagien pik məto-inu kinotəplan İərəmərə. §

²¹ Kən Iesu tən-ipən min kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.*” Tol mə rəhak Tata təməhl-ipa io,[†] e nolən kitiah əm io etəhl-ipən itəmat nakoatuwin e nətueintən.”[†] ²² Kən nian in tinən rəkis nəghatən u, kən in təməhag-pən elat, kən məmə, “İtəmat, otos Narmın Rəha Uhgın. § ²³ Okəmə nəkotəluin nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın min in otəfəl rəkis nolən rat rəhan. Məto okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın otəsaluinən kən məsafəl rəkisən.”*

Iesu ne Tomas

²⁴ Kən etəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Tomas, u kətaun-in məmə, Mil Mil, in təmikə e nian Iesu təmietet-ərəpa olat. ²⁵ Kən in min neen, ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “!Ei, emotəplan rəhatat İərəmərə!”

[†] 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 § 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26 † 20:21: Jon 3:17 † 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wək 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * 20:23: Mat 16:19; 18:18

Mæto Tomas tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ ekæplan næme nil e nelmin mil, kænu ekek e noanelmik, kænu mea-pæn e næme niro e nikalin, kænu panahatætæ lan. Mæto okæmæ esæplanæn, okol esahatætææn lan.”†

26 Kæn tinos wik kitiaħ rækis, netæmim min ræha Iesu koatæpælæh min æpæh imæ, e nimæ kitiaħ æm, kæn motahtosis e toa, motol lok. Kæn Tomas æh-ikin ilat min. Nat æpnæpin kæmol lok e toa, mæto Iesu tatig muwa min mætul ilugin elat mæn-ipæn mæmæ, “Pæs næmælinuæn tætatig otæmat.”‡ 27 Kæn mæn-ipæn kæm Tomas mæmæ, “Æplan-tu nelmæk. Wa mek e noanelmæm. Kæn mæg-ætuatip-in nelmæm kæn mea-pæn e næme niro u e nikalik. Sæmik mætætægæn ræham nahatætææn ræun, mæto ik onækaike mætahatætæ lak.”§

28 Kæn Tomas tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ik ræhak Iæramæra, kæn ik ræhak Uhgîn.”*

29 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ik næmahatætæ lak, mæto-inu næmæplan io.† Mæto netæm min un kæsotæplanæn io, kæn ilat kotahatætæ lak, ilat okotos næwiræn pahrien, nikilat tagien pahrien.”‡

Naoa u, kæmæte mæmæ netæmim okotahatætæ e Iesu

30 Iesu tæmol næmtætin min tepæt e niganæmti ræhan netæmim, itæm kæsæte rækisæn e naoa u.§ 31 Mæto kæmæte næghatæn min u mæmæ itæmat onækotahatætæ* mæmæ Iesu in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipæ, inu Næti Uhgîn. Kæmæte næhlan, mæmæ itæmat onækotos næmegæhæn e nærgin, mæto-inu itæmat noatahatætæ lan.†

21

Iesu tæmol æp in kæm ræhan netæmim ilat sepîn

1 Uarisig e natimnat min u, Iesu tæmol æp min in o ræhan min netæmim,* æpæh e nimæklækil e nikali lek asol, katæn mæ Lek Kalili.† Kæn tæmol æp in nulan. 2 E nian æh, netæmim min u ræha Iesu kæmotaliwæk kitiaħ: Saimon Pita, ne Tomas u kætaun-in mæmæ Mil Mil, ne Nataniel u, etæm Kalili iman latuænu Kena, ne næti Sepeti mil,‡ ne etæmim mil kæiu min ræha Iesu. 3 Saimon Pita tæn-ipæn olat mæmæ, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kæn ilat kotæmæ, “Itæla, pæs kitat rafin kotuwin.” Kæn ilat rafin kæmotatite, motuwin e pot kit. Kæn Pita tæmapæg ræhan natimnat o wæk. Kæn ilat kæmotuwin, motatipin net, motætoarus tian. Mæto kæsotosæn næm kit ne.§

4 Kæn tinatian, kæn Iesu tuwa matætul ipar, mæto ræhan min netæmim, ilat kotæruru mæmæ Iesu.*

5 In tætapæh olat mæmæ, “!Næman! ?Næsotosæn næm kit, o?”

Kæn ilat kotæmæ, “Kæpæ, næm tika.”

6 Kæn in tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæla, otatipin-pæn-tu net e matip ikin e nikali pot u, kæn onækotiuw næm neen.” Kæn æmun, kotatipin-iaræp net, æmun, minotæruru niuw-pæren, mæto-inu net tinær minær minærioah e næm.†

7 Kæn suah u itæm Iesu tolkeike pik, in tæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “!Ei! ! Iæramæra ætuatip æh!” Kæn nian Pita tæmæto næghatæn u, tæmætæut uæhai æm,

† 20:25: Mak 16:11 ‡ 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Æpæn 4:11

† 20:29: Jon 3:15 ‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon

19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ Lek Taepirias,

in nærgi Lek Kalili kit min. ‡ 21:2: Næti Sepeti mil kæiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in tæmæte naoa

u. § 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7

kən mətipən itəhəi, meai muwin ipar. ⁸ Kən netəmim min u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar e pot, moatiuw net apon təmarioah e nəm, məto-inu bot in iuahkir əm məsin o niməkləkil, tahmen əm hanrit mita. ⁹ Kən nian ilat kəmotuwın ipar, motəplan nigəm əkəku kit əh-ikin, nəmtahlin tatuəp əh, kən nəm neen əh-ikin, katuwən e nigəm, ne pıret əh-ikin. ¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Otəmik nəm min un neen itəm nəmotos motuwa.”

¹¹ Kən Saimon Pita təmuwin min e pot, kən mewkəkan net muwin əpəh ipar. Net u tərıoah e nəm asol min, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kən nat əpnəpın məmə net u təmarioah pap e nəm, məto in təməsəhapən. ¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwa motəgwən.” Kən ilat kit nıkin təsəhtən məmə otətapəh ron məmə, “?Ik pah un?” məto-inu ilat kınotıtun əsas məmə in İərəməərə. ¹³ Kən Iesu təmos pıret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən min nəm.

¹⁴ Kən inu, nian tatol kısıl lan, itəm Iesu təmol əp in o rəhan min netəmim uarisig e nian in təmımis, kən məmegəh min. †

Iesu ne Pita

¹⁵ Nian ilat kınotəgwən rəkis, Iesu təmətapəh o Saimon Pita, məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io taprəkis-in netəm min un?” Pita tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, İərəməərə, ik nəkıtun məmə io ekolkeike pik ik.”^S

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatəgwən rəhak nenəti sipsip min.”

¹⁶ Kən Iesu tatig mətapəh min ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh İərəməərə, ik nəkıtun məmə iakolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatehm wir rəhak sipsip min.”*

¹⁷ Kən mətau kısıl lan, Iesu tatig mətapəh min ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kən Pita, nıkin təmahmə, məto-inu Iesu təmətapəh ron mau kısıl, məmə, “?Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmə, “İərəməərə, ik nəkıtun natımnat rafin. † İk nəkıtun məmə io ekolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik atəgwən rəhak sipsip min.

¹⁸ “Nıpahrienən agın u iatən kəm ik məmə, aıpən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atıp rəham kətəut, kən mətəliwək matuwın ikın min rafin itəm nakolkeike məmə nakuwin ikın. Məto nian ik onakəguıhl, onakəg-ətuatıp-in nelməm, kən etəm pısın kit otəlis ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikın ik nəsolkeikeən məmə nakuwin ikın.” ¹⁹ E nəghatən u, Iesu təmaıpən matən-ıarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otımis, kən rəhan nımisən,^S in otıləs-ıpər nərgi Ughın.*

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu təmolkeike pik

²⁰ Kən Pita teıraır məplan etəmim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatuarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmıəu-ıəu muwa iuahkir o Iesu e

† **21:14:** Jon 20:1,19,26 § **21:15:** Mat 26:33-35; Jon 13:37-38 * **21:16:** Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3 † **21:17:** Jon 13:38 † **21:17:** Jon 16:30 § **21:19:** Katən məmə e nup tate min tatuwa, kən kəpanətu-par Pita e nig kəməluau. * **21:19:** Jon 13:36; 2 Pita 1:14

† **21:19:** Mat 4:19; 16:24

nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən matətapəh ron məmə, “? Iərəmərə, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmi rəham tikimir min?” †

²¹ Nian Pita təməplan in, kən tətəpəh o Iesu məmə, “? Iərəmərə, mətə tahro e suah əh?”

²² Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “? Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwin mətəarus nian iakitəlig-pa min, ik onəkəitun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.” §

²³ Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikin katən titəlau-itəlau e piatat min məmə, “Etənim u rəha Iesu otəsimisən,” mətə Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsimisən. In təmən əm məmə, “? Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətəarus-pən iakitəlig-pa min, ik onəkəitun o naka?”

²⁴ Etənim u rəha Iesu in etənim kitəh əm itəm tatən-iarəp natimnat min u, * kən in mətə rəkis nəghatən min u. Kən itimat ekotitun məmə nəghatən min u tatən, in nīpahrienən əm. †

Namnun nəghatən

²⁵ Kən natimnat tēpət min əpəh ikin itəm Iesu təməl † kən okəmə netənim kəpoatəte rəkis natimnat min u ilat rafin e naoa min, io, nīkik təht məmə rum otikə e nətueintən rafin o nəlinən naoa min u.

† **21:20:** Jon 13:23,25 § **21:22:** Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * **21:24:** Jon 15:27 † **21:24:** Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimat,” mətə in tatən əm in pisin əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). † **21:25:** Jon 20:30

Wək Min Wək Min Rəha Aposol Min Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Wək Min

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. Afın e “Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk” o nıtunən məmә Luk in pah.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Luk təmäte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiah əm itəm Luk təmäte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təmäte” tatuwin kəm in. Nərig u, nıpətin təmә, “Etəmin itəm tokeike Uhgın.” Luk təmäte naoa u tatuwin kəm suah u, mətō in titun məmә İaihlua tēpət okotafin mın.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Naoa mın rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nımısən rəha İesu. Naoa u tatən-iarəp məmә nıməfak təmähro mətuooun. Naoa u məsin tatəghat-in tēpət e wək rəha Pita, kən məsin mın tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təmäte naoa u o naka? Luk təmäte naoa u matən məmә nıməfak təmähro mın nulan mətuooun, kən otəhro mın nulan nıməfak otatawıa. Kən e naoa u, kitat okotehm məmә İəfak mın okotəhruhalpın nəghatən kəm netəm İsrəl ne netəm İaihlua mın itəm kotolkeike məmә okotıtun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmә kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmә Luk ne Pol kiölkeike məmә netəmim rafın itəm Rom tatəramərə elat, İlat okotən nıpahrienən e İesu.

Uhgın təmən məmә otahl-ıpa

Narmın rəhan

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən mın rəha natımmat rafın itəm İesu təmatol ne matəgətun netəmim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian İesu təmətuooun rəhan wək mətəorus Uhgın təmİLəs matuwın e Nego e Neai. Mətō aupən, təməsuwinən əh e Nego e Neai, Narmın Rəha Uhgın təmətəsitū lan məmә otəgətun rəhan aposol* mın. ³ E nian təməmegəh mın e nımısən, nian tēpət tatuwa olat kən İlat kotəplan in e nian kitiah kitiah e nian foti, kən matol əp in kəm İlat məmә okotıtun məmә in təməmegəh pahrien e nımısən. Kən e nian mın əh, təmatəgətun İlat e nəramərəən rəha Uhgın. ⁴ Nian İesu təmətətig əh İlat mın İlat, in təmən-ıpən nəghaten kit kəm İlat məmә, “İtəmat onəstəupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig motətoarus onəkotəs Narmın Rəha Uhgın, u rəhak tata tınəmən-İəkis rəkis məmә otos-ıpınə kəm İtəmat, təhmen mın məmә İnu İo İatən-ıpınə kəm İtəmat. ⁵ Aupən Jon təmatol bəptais e netəmim e nəhau, mətō otəsuwəhən, Uhgın in otol bəptais etəmat e Narmın Rəhan.”

Uhgın təmİLəs İesu muwın e Nego e Neai

⁶ E nian mın əh, itəm aposol mın kəmotətig İlat İesu, kəmotətapəh ron məmә, “?İərəmərə, tınuwa e nian ətuatıp əh-roıu məmә İk onəköl kitat netəm İsrəl okotəramərə mın e nıtən mın rəhatat, o kəp?” ⁷ Mətō İesu təmən-ıpən kəm

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm İesu Kristo təmahl-ıpa o nən-iarəpən rəhan nəghaten. Nian nakotafın nəghatən əh “aposol” e naoa u, nıpətin tən məmә netəmim tuelef rəha İesu u kəmotalıwək İlat mın. Kən e naoa u, Pol təmən məmә in mın aposol kit rəha İesu, mətō in təkəsaliwəkən İlat netəmim tuelef mın əh. Naoa əh, in tatəghat tēpət e aposol mıl, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21

ilat məmә, “E nian mīn rəha natimnat mīn əh, Uhgīn təməhluaig-in otəmat, okol itəmat nəsoṭitunən. Rəhak tata piṣin əm, in tinitəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸ Məto e nian Narmīn Rəha Uhgīn otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwīn motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikin mīn əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikin mīn rafin e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgīn təmiləs-irəkis in tinər matuwīn e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsoṭəplan mīnən. ¹⁰ Nian kəmotitagpər əh e neai moategəs-in, roiu agin-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuət-arəpa muəṭul ilugin elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmә, “!Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikin-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgīn təmiləs-irəkis otəmat mīləs mər matuwīn e neai, in otəpanitəlig-pa mīn tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwīn.”

Aposol mīn

¹² Kən aposol mīn kəmotiet e nitot u katən məmә, Nitot Rəha Nig U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmә in isəu piṣk, in iuəhkir əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwīn e nīpəgnoa nīmә kit əpəh ilis lan itəm koatətig ikin. Aposol mīn əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot, † kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm mīn əh ne nīpitan mīn, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu mīn, ilat koatuwa moatəfak kitiaḥ nian tēpət.

Etənim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tinuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm mīn u itəm koatahatətә e Iesu kəmotuwa kitiaḥ. Ilat tēpət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmә, ¹⁶ “Piak mīn ne wīnik mīn. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmә in otit netənim motuwīn kaskəlim Iesu. Kən nəghatən əh tinuwa əh-roiu mīnol nīpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat mīn kitiaḥ əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm təmatol mətəsitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtin nəptən kit e mənī u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmiet morin kən kəhap nərpīn niṣgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətō nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikin məmә, “Akeltama,” nīpətin u məmә Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmә, “E Naoa Rəha Napuən Mīn, nəghatən kit tatən məmә,

“Təwir məmә rəhan nīmә tatətul əppapin əm, okol etənim kit təsatigən ikin.”

“Kən nəghatən kit mīn tatən mīn-nulan məmә,

“Təwir məmә etəm piṣin kit otuwa mos nəmeen mol wək rəhan.”

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kilesipər suah kit itəm təmehm e niganəmtin nəmegəhən rəha Iesu e nīmīsən, kən in otuwa mīn mehm kitat məmә otən-iarəp Iesu məmә in Iəramərə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat mīn kəmoatan aupən e nian mīn u itəm Iəramərə Iesu təmətaliwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətətig nian Jon təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən bəptais etəm, muwa mətoarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis Iesu o kitat mīləs mər muwīn e Nəgo e Neal.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərgi etəmim kaiu, kit nərgin u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən kit mīn, nərgin u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəməra, ik nəkitun niki netəmim rafin. Ik asitu etimat məmə suah mil u, in pəhruan ik nīnəmitəpun rəkis ²⁵ məmə otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapas məmə otuwir e suatip itəm tərət, iman ətuatip ikin.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturin kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərgi Matias təmīet. Kən ilat kəmotiləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tinol mīn tuelef aposol ilat rafin.

2

Narmin Rəha Uhgīn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kit rəha noanol mīn rəha Isrel, netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaḥ. ² Kən roiu agin mīn, kəmotətə nat kit təmisi-pər e neai tahmen e nīmətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafin e nīpəgnoa nīmə itəm koatəpələḥ ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nīgəm təmuəp. Kən ləpləpin nīgəm mīn əh, kəmotiwīg motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələḥ əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmin Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatig elat, kən mīnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kīnoatəghat e nəghatən ik pīsin mīn.

⁵ Kən noanol mīn neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgīn. İlat kəmotisi-pən ik pīsin pīsin mīn məto kotatig Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən mīn əh, netəmim tərət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pīk məto-inu kəmotətə nəghatən mīn rəhalat itəm netəm mīn əh koatən. ⁷ Kəmotaut pīk agin kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Təhro kitat rafin koatətə rəhatat nəghatən mīn itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pīsin pīsin mīn tərət. İkin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatasia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm İjip, ne netəm Lipia e nīkalīn-pən əh Saerin ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatip rəha netəm Isrel, neen netəm pīsin məto koatəfak kəm Uhgīn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Məto kitat rafin kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgīn təmol e nəghatən ik pīsin mīn rəhatat.” ¹² Narmilat təmiwīg pīk, rəhalat-kapə təmīka, kən kəmoatətarəḥ olat mīn məmə, “!Ei! ? Naka u tol nulan?”

¹³ Məto neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatapis əpəḥ.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mīn, təmagət əfəməḥ matən-ipən kəm netəmim məmə, “İtəmat rafin noanol mīn rəha Isrel ne netəm pīsin pīsin mīn u nakoatig Jerusalem, otətəlig-in wir-tu io, pəs ekuhapīk e nīpətī nat əh kəm itəmat. ¹⁵ İtəmat nakoatən məmə netəm mīn u koatapis. Məto kəp, kəsotapisən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən təhro ilat koatapis?†

¹⁶ “Məto in tol nulan. İen rəha Uhgīn əupən, nərgin u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷ Uhgīn təmən məmə, “E namnun nian mīn, ekos-ipən rəhak Narmin kəm netəmim rafin. İlat rafin okotos nəsanənən lan. Nenətītəmat mīn, nəman ne nīpitan, ilat okotən-iarəp nəghatən mīn rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə mīn rəhatəmat,

* **2:1:** Pentekos: Əplan e tiksonari. **2:1:** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6 † **2:15:** Netəm əh kəsotənīmən wain laulaugin, kən etəm tika itəm tətəpis laulaugin.

Uhgin otos-ipən nat kit tahmen e napilaiirən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl min rəhatəmat okotapilaiir e napilaiirən pisin pisin min. ¹⁸ Sənəmə netəmiasol min əm, məto nəman ne nipitan ilat nolwək min əm rəhak, kən ekos-ipən Narmin rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən min rəhak itəm iafos-ipən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis min əpəh e neai, ne nəmtatin pisin pisin min e niməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan. ²⁰ Aupən, mitgar otapinəp kən məwig otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian asol asol ağin rəha ləramərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh ilat.”

²² “Noanol min rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. Itəmat nəkotitun wir nat pispis min, ne nəmtətin pisin pisin min itəm Iesu təmol e nəsanənən rəha Uhgin, itəm itəmat nəmotəplan. Natimnat min əh tatəgətun məmə Uhgin in pisin əm təmahl-ipa Iesu tuwa. ²³ E nalpəkauən rəha Uhgin itəm təmol mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e nelmitəmat. Kən itəmat nəmotəhamnu in e nian nəmotəgəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotəh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgin təmikis Iesu e nahməən rəha nimisən, kən mol in təmegəh min e nimisən, məto-inu nimisən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlīmən. ²⁵ Tefit təmən nulan e Iesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekitun məmə ləramərə tətətig itimlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nikalik itimlau min. ²⁶ Məto-inu o nat əh, io nikik tagien pik, matənwiwi ik e nohlik. Kən nikik təməlinu məto-inu ekitun məmə Uhgin otosmegəh nipətik. ²⁷ Kən okol nəsapisən narmək tətətig ima netəm kəmotimis ikin. Kən okol nəseghəhan-in minən nipəti rəham Etəmim Ətuatip məmə otəmnəmit. ²⁸ Ik nəməgətun rəkis suatip rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəkol io nikik tətəgien pik nian ekətətig kilau min ik.’ In əh nəghatən itəm Tefit təmən e Iesu aupən.

²⁹ “Piak min. Iakolkeike məmə ekən nat ətuatip kəm itəmat. Iaguihl u pipi rəhatat aupən, Kig Tefit, in təmimis rəkis, kən kəmitənim, kən rəhan suwit tətətig imətət ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgin, kən in titun məmə Uhgin təmos noanawil kit kəm in mən-iəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nita rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig Tefit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nipahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa, in otol təmegəh min e nimisən, kən Uhgin otəsapəsən narmin tətətig ima netəm kəmotimis ikin, kən nipətin okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e Iesu itəm Uhgin təmol rəkis təmegəh min e nimisən. !Kən itəmat emotəplan e nigənmətitimat! ³³ Iesu, rəhan tata təmiləs in mər muwin e nikalin matip e ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgin təmən-iəkis mihin aupən, in təmos-ipən Narmin rəhan kəm Iesu məmə Iesu otos-ipən kəm rəhan min. Kən natimnat min u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgin tatol. ³⁴ Kig Tefit təməsuwinən e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kən Tefit təməsəghat-in atipən in nian in təmən nəghatən min əh məmə, ‘ləramərə təmən kəm rəhak ləramərə məmə, “Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən, matəsağin. ³⁵ Oekol rəham tikimər min məmə okotahmen e nimoulul itəm natəgotin e nəptən, kən ik matəramərə elat.”’ ³⁶ Itəmat rafin noanol min rəha Isrel onəkotəkəike motitun wir məmə Iesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in əh, Uhgin təmol məmə in ləramərə ne Kristo - etəm itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa.”

Netəmim tepət kəmoatən nıpahrienən e İesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita təkək pahrien nıkilat, kən kotətapəh o Pita ne aposol mın məmə, “Piatimat mın. ?Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita təməni-ıpən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəıke kəuhlin nətəlıgən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgı İesu Kristo, məmə Uhgın otafəl rəkis nolən rat mın rəhatəmat. Kən Uhgın otos-ıpınə Narmın u kəm itəmat, ³⁹ məto Uhgın təməni-ıəkis nəghatən u otəmat, ne nenətıtəmat mın, ne namıpıtəmat mın itəm okəpanotuwa. Nəniəkisən u tətətıg o netəm mın u itəm İəməmə Uhgın rəhatat tətəun-in ilat.” ⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wır tepət məmə otıuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmə, “Onəkotıet rəkis e netəm u, netəm kotərat məmə Uhgın otəsölən nalpınən kəm itəmat mın ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotətə nəghatən rəha Pita kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmol baptais elat. E nıan əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarısg-in ilat u koatahatətə e İesu.

Nalıwəkən rəha netəm mın u kəmoatən nıpahrienən e İesu

⁴² Nıan rafın netəm mın u koatən nıpahrienən e İesu, koatətəlıg-in nəghatən itəm aposol mın koatəgətun ilat lan. E nalıwəkən rəhalat kəmoatuwa kıtıah, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətın Rəha İesu, † ne nəfakən. Kən nıan rafın nıkilat tıəkis məmə okotəkəıke moatol nat əh. ⁴³ Aposol mın kəmotol nat pıspıs ne nəmtətın pısın pısın mın e nəsanənən rəha Uhgın. Kən netəmim narmılət təmıwıg pık ron. ⁴⁴ Netəm mın u koatahatətə e İesu, nıan rafın koatuwa kıtıah moatawte-in rəhalat nautə mın kəm ilat mın, ⁴⁵ tahmen e okəmə suah kıt rəhan nat kıt tıək, kən kıt otol-salım-in rəhan kıt nautə kən məsıtı lan. ⁴⁶ Nıan rafın kotuwın katəfak kıtıah e Nımə Rəha Uhgın. § Kən kəmotuwın e nımə pısın pısın mın moatoor nagwənən nıgılət e nagıenən ne nıkilat pahrien, kən kəmotəgwan mın e Nagwənən Rəha Nəmtətın Rəha İesu. ⁴⁷ Kən nıan rafın koatənwiwı Uhgın, kən netəmim koatənwiwı ilat o rəhalat nolən. Kən nıan rafın İəməmə Uhgın tatosmegəh netəmim kotuwa kıtıah ilat netəm koatahatətə e İesu.

3

Uhgın təmol nat pıspıs e etəm u nelkın tərət

¹ Nıan kıt e tri kılək ehnaıpən, nıan rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmualıwək mətıan e Nımə Rəha Uhgın. ² Suah kıt itəm təsalıwəkən e nıan təmaıır mətoarus-pa nıan əh, kəmıləs ka kahtu e nafılüə e Nımə Rəha Uhgın u katən məmə Nafılüə Təwır. Nıan rafın tatesıa-in məni o netəmim itəm koatuwın imə. ³ Nıan təməplan Pita ne Jon kınatıan məmə okıa imə, in təmətapəh olau məmə okıos-ıpən məni kıt kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon nıganəmtılau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa mehm itımlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nıkın tətəht məmə otos məni kıt olau.

⁶ Kən Pita təməni-ıpən kəm in məmə, “Rəhak məni tıəkə aɡın. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ıpınə kəm ik. !E nərgı İesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ıpınə kəm ik, ətul malıwək!” ⁷ Kən in təmasıtu lan, mıləs nelmın mətıp mıuw-pər məmə otətul. Kən roıu aɡın nelkın mıl kəmuəg-ətuatıp. ⁸ Kən təmətıp mər mətul mınatalıwək, mətətəu-pən ilau mətəhaluwın e Nımə Rəha Uhgın, kən mınatalıwək mətətıpər-ətıpər mətənwiwı Uhgın. ⁹ Kən netəmim rafın

2:39: Aes 57:19 **2:41:** Wək 2:47; 4:4 † **2:42:** Nagwənən Rəha Nəmtətın Rəha İesu: Əplan e tıksonarı. **2:42:** Wək 20:7 **2:44:** Wək 4:32-35 § **2:46:** Nımə Rəha Uhgın - ıkın itəm noanol mın rəha İsrəl kotuwa moatəfak ıkın kəm Uhgın. **2:47:** Wək 6:7; 11:21 **3:4:** Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18

kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgīn. ¹⁰ Nian ilat kinotitun məmə suah ilouin inəh itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nimə Rəha Uhgīn, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgīn

¹¹ Nian təmatəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nimə Rəha Uhgīn u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon.* ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol min rəha Isrel. ?Tahro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nikitəmat təht məmə itimlau etəm iasim mil kəiu emioal-wir suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pispis u itəm nəmotəplan, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tipitat min rafin, in təmiləs-ipər nərgi rəhan iolwək lan, Iesu. Inu etəm kitiah əm Iesu itəm nəmotiləs motuwīn o netəm-iasol min rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis məmə okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmə nəsoltokeikəən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəs Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e niganəmti Uhgīn, kən nəmotəpəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən rafin tatisi-pən ron. Məto Uhgīn təmol təmegəh min e nimisən. Kən itəmat emotəplan e niganəmtitimat məmə in nipahrienən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itəmat iotahətətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahətətən itəm təmos-ipa kəm itəmat təmol-wir suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak min. Io ekitun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol min, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsolitun wirən məmə Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu rəha Uhgīn o nuhapikən rəhan nəghatən itəm təmən əpən. E nəghatən rəha rəhan min ien min, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis əpən məmə otahl-ipa, in otəkəike məto nahməən e nipətin.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min kən motitəlig-pən o Uhgīn məmə in ofafəl rəhatəmat nolən rat min, kən məmə İəməmə Uhgīn otos-ipinə namegən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa min, etəm itəm Uhgīn təmən rəkis əpən. İatəghat-in Kristo u Iesu. ²¹ Məto Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətoarus Uhgīn otol-wir min natimnat rafin tahmen-pən e itəm Uhgīn təməniəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien min əpən əgin kəmotən-iarəp.

²² “Kən Moses təməni-iarəp məmə, ‘İəməmə Uhgīn otiləs-ipər ien kit min etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwian. ²³ Netəm min u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgīn otiləs-irəkis ilat o rəhan min netəmim kən ilat okotimis.’ ²⁴ Inu nipahrienən. Ien min rafin kəmotən əm nəghatən kitiah, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətoarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən min u itəm Uhgīn təməni-ipən kəm rəhan ien min əpən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nəsitəən itəm Uhgīn təməni kəm tipitəmat min əpən, in rəhatəmat min, məto-inu Uhgīn təməni-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwir kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mipim İosmegəh otol, otos-ipən nəwirən əh kəm netəmim rafin.’ ²⁶ Nian Uhgīn təmiləs-ipər

* **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imə e Nimə Rəha Uhgīn. İkin əh inəh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgīn. **3:13:** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23 **3:17:** Luk 23:34; 1 Tim 1:13 **3:19:** Wək 2:38 **3:23:** Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18

rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otahlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən e nolən əh, in otol təwir kəm itəmat.”

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mīn, ne etəm tərəməərə e mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne Satusi mīn,* kəmotiet-arəpa. ² Nīkilat təmahmə pik məto-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimis kən məmegəh mīn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgīn otosmegəh mīn ilat. ³ Kən kəmotaskəlim ilau, kiləs-ipən ilau e kalapus məto-inu tīnapinəp rəkis, kən okuəməhl əm mətoarus olauwig.† ⁴ Məto netəmim tepət itəm kəmotəto nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuəhkīr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nīganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawīgin, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfimīn ilat mīn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol aɡin, ne Kaefas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol aɡin, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, “? Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmərioah e niki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəməərə e noanol mīn rəha Isrel, ne netəm-iasol mīn. ⁹ Itəmat noatəgəs-in-pa otimlau məmə suah u itəm nelkin təmərat təmos hiə nəwīrən, o emuahrol nulan mioal-wīr nelkin. ¹⁰ Itəmat rafin ikīn-u ne noanol mīn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkin tīnəwīr rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in təmimis. Məto Uhgīn təmol təmegəh mīn. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgīn təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha nīləkīnən nīmə, nakotəmə tarat motərakīn, məto roiu in tīnuwa kəpiel keike itəm nīmə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgīn təmos-īpa məmə titun nosmegəhən netəmim, məto Iesu pīsīn əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pik nian kəmotəplan məmə kəsueginən ilat, nat əpnəpīn kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatip məmə suah mil əh ilat pahrien Iesu kəmotəliwək moatan. ¹⁴ Kən kīnotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau məto-inu suah u nelkin tīnəwīr rəkis tatətul iləhal mīn ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?Okotəhro suah mil əh? Netəmim rafin u Jerusalem kīnotitun rəkis məmə nat pīspīs u kəmol e suah u, in iahgin pik, okol kəsotən-iamnīnən. ¹⁷ Məto pəs kotən-īəhau əskəsik ilau məmə okəsueən-īarəp mīnən nərgi Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pīspīs əh otəsiet mīnən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiaiet

3:26: Wək 13:46 * **4:1:** Əplan nəghatən mīn əh e tiksonari: pris mīn, ne mopael itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne Satusi. † **4:3:** Okuəməhl mətoarus olawig məto-inu lou təmən məmə suah kit təsolən pas e kot lapin. **4:4:** Wək 2:41 ‡ **4:5:** Lou rəha Moses - lou mīn itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses əpəh nitot Saenae. **4:10:** Wək 3:6,13-16 **4:11:** Sam 118:22 **4:12:** Mat 1:21

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa min imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsuan-iarəp minən nərǵi Iesu, kən məsuəgətun minən netəmim lan.

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakil məmə tətuatip e niganəmti Uhgın məmə ekioal nəwiatəmat o nəwia Uhgın. ²⁰ Məto itimlau okol esuakimən nohliətimlau. Oekuəike muən-iarəp natimnat itəm emuəplan e niganəmtitimlau kən muəto e matəlgitimlau.”

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən min kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpınən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau məto-inu kinotəruru məmə okotahruəh ilau. Kəmotitun məmə netəmim nikilat otahmə okəmə ilat okotol nalpınən kəm ilau, məto-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgın o nat pispis itəm Uhgın təmol e etəm nelkin təməfaiu ²² nian rəmaiir mətoarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkis-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mian əpəh netəm kəmoatahatətə e Iesu koatatig ikin, kən muən-iarəp rafin nəghatən itəm pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitiəh motəfak-pən kəm Uhgın motən məmə, “Iərəmərə Uhgın, ik nəmol neai, ne nıməptən, ne nitəhai, ne natimnat rafin elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmın rəham kəm tıpitimat u aupən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən məmə,

“?Təhro netəm e nəptən pisin pisin min nikilat titahmə pik nəhlan?

Təhro ilat koatətə noa məmə okotol nəratən min əh, u itəm okol koatol pap, təsuwinən miet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəməre e nitən min, koatol əpen-əpenə okotəmou, kən netəm-iasol min rəha nətueintən koatuwa kitiəh ilat min ilat, məmə okotəmou ilat Iərəmərə Uhgın ne Iosmegəh itəm in təmən’ ²⁷ Iərəmərə Uhgın, in nıpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən tinuwa minet-arəp, məto-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol min rəha Isrel, ne Iaihlua min, ilat rafin kəmotuwa kitiəh ikin-u latuən Jerusalem, moatol noa eko-eko məmə okotohamnu Iesu, itəm in rəham iol ətuatip itəm nəmitəpun. ²⁸ Kəmoatətə noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik ninəmən rəkis e nəsanənən ne nenatigən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, Iərəmərə, nikim tatətə nəghatən itəm ilat kəmoatən məmə okotoh itimat, ol itimat rəham iolwək min məmə esotəginən məmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm məmə otol-wir netəm koatimis, kən mol nat pispis min ne nəmtətin pisin pisin min e nərǵi Iesu, rəham iol ətuatip.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkis, kən nat kit təmələal e nımə, kən Narmın Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat, kən kınəoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın məsotəginən.

Netəm kəmoatən nıpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat min

³² Netəm koatən nıpahrienən e Iesu rəhalat nətəligən təmuwa kitiəh. Kit təməsaumisən məhluəig-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat min. ³³ Kən aposol min kəmosos nəsanənən e Narmın Rəha Uhgın kən moatən-iarəp məmə Iərəmərə Iesu təmegəh min e nımisən. Kən e nəwirən rəha

Uhgin, in tətasiu elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsikəən, məto-inu netəmim neen kəmotosalim-in rəhalat nəptən o nimə, kən motos-ipən məni lan kəm aposol mın, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mın u rəhalat nat kit tikə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikin nərgin u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepras, aposol mın kəmotos-ipən nərig wi kit kəm in, nərgin u Panapas, u nıpətin təmə, “etəm tətasiu matiləs-ipər nətaligən.” ³⁷ In təmosalim-in rəhan kit nəptən, kən məmik məni lan muwa məmki-pən kəm aposol mın məmə ilat okotoor kəm ilat mın.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit mın əh-ikin, nərgin u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgin u Safaera. İlau mın kəmioal-salim-in rəhalau kit nıməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsin, kən rəhan pətan əm titun. Kən məmik əm məsin muwin məmki-pən kəm aposol mın məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Təhro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nikiim? Nakateiua-in Narmın Rəha Uhgin kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nıməptən məmə rəham. ⁴ ?Aupən nıməsosalim-inən nıməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nian nəmosalim-in, rəham məni lan o kəp? ?Təhro natol nuhlan? !Ik niseiua-inən etəmim, məto nateiua-in Uhgin!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun misi-pər mörin rəhan namegən tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm alua mın kəmotuwa motalpin nıpətin motiləs motiet motuwın kitənim.

⁷ İuəhkır aua kisil təmuwa muwin rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmiet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tınımis rəkis. ⁸ Kən Pita təmətəpəh ron məmə, “?Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmiosalim-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Təhro nəmətioal anion noa kit məmə nakueiua-in Narmın Rəha İəməmə məmə okul təsitunən nat u nəmioal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafilua koatuwa məmə okotiləs mın ik.” ¹⁰ Kən roiu agin tisi-pər mörin-pən əpəh nelki Pita ikin, mımis namegən tiet. Nian netəm alua mın kəmotuwa imə, motəplan tınımis rəkis, kən kotiləs motiet motuwın kitənim e nıkalı rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nıməfak ne netəm əpnəpin kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

Aposol mın kəmotasiu e netəmim tēpət motol-wir rəhalat nımisən

¹² Kən aposol mın kəmotol nəmtətin tēpət ne nat pispis mın e niganəmti netəmim. Kən netəmim mın u itəm koatən nıpəhrienən e İesu kəmoatuwa kitiah əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nımə Rəha Uhgin. ¹³ Netəmim kəmoatısiəi-in ilat, məto netəm mın u kəsotənən nıpəhrienən e İesu kəmotəgin nuwinən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafin netəmim tēpət koatuwa moatən nıpəhrienən e İesu, nəman ne nıpitan, kən ilat tətəpət. ¹⁵ Məto-inu e nat pispis mın itəm aposol mın kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nımisən mın moatuwa, kən moatəlın ilat kotapıl e rəhalat pet ne nımıtiwin e suatıp məmə nian Pita otalıwək mapikalın ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpis in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tēpət tēpət kəmotisi-pən e latuənu mın iuəhkır o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmik rəhalat netəm koatımis ne netəm itəm narmın rat tətətig elat motuwa, kən aposol mın kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwir.

Netəm-iasol mìn kəmotəmki-pən aposol mìn e kalapus

17 Kən suah u pris asol agin ne rəhan mìn netəmim Satusi mìn u, ilat e pati kitiəh, kəmotol pik timəht elat məto-inu netəmim tepət kinoatapas ilat mīnoatuwin o aposol mìn. 18 Kən kəmotaut kaskəlīm aposol mìn kəmki-pən ilat e kalapus. 19 Məto lapin-in, nagelo kit rəha İərəməə təmuwa merəh e nafiluə e kalapus mit ilat motiet. 20 Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin e Nimə Rəha Uhgın motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” 21 Kən kəmən lawigin, kəmotol nəwia nagelo kən mīnotuwin əpəh e Nimə Rəha Uhgın moatən-iarəp nərgi İesu kəm netəmim.

Aposol mìn kəmotuwin e kot

Kən pris asol agin ne rəhan mìn, kəmotauin netəm-iasol mìn rəha noanol mìn rəha İsrel, kən ilat kəmotuwa kitiəh məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mìn rəha İsrel. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəməə e kalapus məmə okotahl-ipa aposol mìn kotuwa e kot əpəh e kaonsel. 22 Məto nian mopaél mìn kəmotuwin e kalapus, məto aposol mìn kotikə. Kən kotitəligpa e kaonsel motən məmə, 23 “Nian emotuwin ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosig, lok tətəkul-pən wir əm lan, kən mopaél mìn rəha kalapus koatətul katehm wir əm nafiluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwin imə, məto kika-kikə əh imə.” 24 Nian etəm tətərəməə e mopaél mìn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgın, ne pris asol mìn kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmikə, mīnotəruru əpnəpin əm məmə nat naka otuwa mìn.

25 Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “! Ei, nəman! ! Netəm mìn ilouin itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgın koatəgətun netəmim!” 26 Kən etəm tərəməə e mopaél mìn təmit mopaél mìn rəhan motuwin motəmik aposol mìn motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgin məmə netəm əpnəpin okotəht ilat e kəpiél apin okəmə okotewkəkan ilat.

27 Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul əpən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agin təmən-ipən kəm ilat məmə, 28 “Emotən-iahau əskasik agin itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh İesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tinaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

29 Məto Pita təməghat rəhalat aposol mìn lan məmə, “İtimat ekotəkəike motol nəwia Uhgın, sənəmə nəwia netəmim əm. 30 İtəmat nəmotəhamnu rəkis İesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgın u rəha tipitat mìn əpən təmol təmegəh mìn e nīmīsən. 31 Uhgın u inu təmiləs-ipər rəkis İesu məmə otuwin matəpələh e nikalın matip, ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən, məmə in İərəməə ne İosmegəh. Uhgın təmol nat əh məmə in otol suatip məmə noanol mìn rəha İsrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mìn, kən in otafəl rəkis nolən rat mìn rəhalat. 32 Kən itimat Narmın Rəha Uhgın ekoatən-iarəp natimnat mìn u, kən Uhgın tatos-ipən Narmın rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

33 Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təmew pik rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotəhamnu əm ilat. 34 Məto suah kit təmətəl, nərgin u Kamaliel, in Fariis kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatisiaiən. Kən təmətəpəh o mopaél mìn məmə okotit aposol mìn motuwin ihluə pitən. 35 Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak mìn, netəm İsrel. Otakil wir noa rəhatəmat məmə onəkotəhro netəm mìn u. 36 Wi agin huə suah kit nərgin u Teutas, təmiet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən

5:19: Wək 12:7-10 * 5:21: kaonsel - netəm-iasol rəha İsrel koatiuw-iarəp netəmim ikin e kot.
5:28: Mat 27:25 5:29: Wək 4:19 5:31: Wək 2:33-34; Efes 1:20; Hip 2:10; 12:2

iuahkır netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəmo hamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah, kən rəhan nətəligən təmuwin mikə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətəfin netəmim, suah kit min nərgin u Jutas, etəm Kalili, in min kəniw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotohamnu min, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisəs. ³⁹ Məto okəmə tatisipən o Uhgın, okol kəsotəsən nəsanənən məmə okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgın koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol min məmə okotuwa imə, kən motən məmə mopaəl min okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik min ilat məmə okəsotəghat minən kəm netəmim e nərği İesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol min kəmotiet e kaonsel, nıkilat tətəgien, məto-inu Uhgın təmsiai-in ilat kən megəhan-in məmə netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in İesu. ⁴² Kən nian rafin e Nimə Rəha Uhgın ne nimə min, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.

6

Kəmos-ıpər netəm sepin

¹ Nian neen tınuwa minuwın rəkis, kən netəm rəha İesu tınətər minətəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pisin pisin min, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tēpət, ilat netəm İsrəl əm. Məto iəfak min itəm koatən əm nəghatən Kris kınəotən nıkalı iəfak min u netəm İsrəl, moatən məmə nian koatoor məni ne nəgwənən kəm nəutahlımis min, məto kəsotehm wirən nəutahlımis min rəha itəm min u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol min kəmotəun-in netəm rəha İesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ıpən kəm ilat məmə, “Piak min. Təsəwirən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın məmə itimat ekotımnə katoor məni ne nəgwənən kəm nəutahlımis min. ³ Məto roiu, otətgi-arəp-tu etəmat min, netəmim sepin u itəm noatisiai-in ilat, kən kotenatig, ne Nərmın Rəha Uhgın tərıoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ıpən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴ Məpəs itimat e nəfakən kəm Uhgın ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın.”

⁵ Kən ilat rafin nıkilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-ıarəp Stipen u rəhan nahatətəən təkəsik e Uhgın ne Nərmın Rəha Uhgın tərıoah mətətig lan, kəmotətig-ıarəp min Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aıpən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin minuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm İsrəl.

⁶ Kəmotit ilat motuwın kəm aposol min, kən aposol min kəmotələhu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha İesu koatən-ıarəp nəghatən rəha Uhgın kəm netəmim, kən netəm rəha İesu u Jerusalem tınətəpət-nətəpət. E netəm əh, pris min tēpət kəmotahatətə e İesu.

Kəmaskəlım Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərıoah e nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın, təmol nəmtətın tēpət ne nat pıspis min e nıganəmti netəmim. ⁹ Məto netəmim neen

e nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm min u noanol min rəha Isrel u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmin neen min u noanol min rəha Isrel u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiah, kən minoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰ Məto Narmin Rəha Uhgın təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iahau rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmin neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “İtimat emotəto məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgın.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmin, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgəzun min rəha Lou, kəmotətəhau Stipen. Kən kəmotuwın kaskəlim motiləs motuwın məmə otətul e niganəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmik netəmin neen motuwa məmə okoteiua e Stipen. Kən netəm min un kotən məmə, “Nian rafin tatən nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgın, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ İtimat emotəto in təmən məmə İesu u etəm Nasaret, in otiləs-iahau Nimə Rəha Uhgın, kən məuhlin nolən min itəm Moses təmos-ipa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmin rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətəg-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niganəmtin tinəhəg-ahag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agin təmətapəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən min əh nıpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak min ne tata min. Otətəlig-in-tu io. Uhgın u itəm in ilis ilis pik, təmiet-arəpa o tipitat Epraham nian in təmətatig əpəh Mesopotemia, məsuwınən əh əpəh Haran. ³ Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘Aps rəham min, ne ikin nətatig ikin, muwın e ikin kit itəm io epanəgəzun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham təmiet əh Kaltia muwın mətatig əpəh Haran. Təmətatig ikin-u kən rəhan tata təmimis, kən Uhgın təmiləs muwa e nəptən u itəmət noatatig lan əh-roiu. ⁵ Məto təmisos-ipənən nəptən məsin huə tahmen e nuwigi iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgın təmən-iaəkis kəm in məmə otəpanos-ipən rafin nıtən əh kəm in ne namipin rat min. Kən in otuwa iməlat agin ikin, nat əpnəpin e nian əh Epraham təmisiləsən əh nətin kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgın təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol min rəham okotuwın katig e nəptən pisin kit. Okol iapispis elat kotol wək kəm netəmin e nəptən pisin, okul nahməən kəm ilat kətoərus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpinən kəm netəmin itəm koatərəməə elat. Kən uarisig, noanol min rəham okotiet e nıtən min əh motuwa kəfak kəm io e nıtən u.’ ⁸ Kən Uhgın təmən-iaəkis məmə in otehm wir Epraham ne noanol min rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətin kit məmə ilat netəmin rəha Uhgın. Kən nian Epraham təmiləs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak təmiləs Jekop, kən matig məhg-ipən min. Kən nian Jekop təməmik nenətin ilat tuwelef, kən təməhg-ipən min ilat. İlat tuwelef əh, nəukəti nıta rəhatat.”

Stipen təməghat-in tipilat min

* **6:9:** “nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat” Netəm min əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat. **6:10:** Luk 21:15 **7:3:** Jen 11:31; 12:1 **7:4:** Jen 11:31—12:5 **7:5:** Jen 12:7; 15:18; 17:8 **7:7:** Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm Isrel tol min-nulan, nian suakəku iərman təmaiir, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4

⁹ Kən Stipən təmən-ipən mīn kəm ilat məmә, “Məto-inu netəm mīn əh, nəukəti nīta mīn u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmotosalīm-in-pən kəm netəm Ijip, məmә otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nīan rafīn, ¹⁰ kən Uhgīn tīlās-irəkis in e nərātən. Nīan təmətul e nīganəmti kīg rəha netəm Ijip, kən Uhgīn tamos-ipən nenatīgən kəm in kən matīg mol mīn məmә kīg otolkeike in, kən mol in tatərəmərә e nītən Ijip ne netəmim ne natīmnat rafīn rəhan.

¹¹ “Kən əmunis nəumis təman e nītən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tīkә, kən nəumis natus asol netəmim, kən tīpatat mīn nīgīlat nagwənən təmīkә. ¹² Nīan Jekop tīnəto məmә nagwənən əpəh Ijip, təmahl-ipən tīpatat mīn əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisīg ilat kəmotuwīn mīn, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu ilat kəsotītunən məmә in Josep pialat. Kən kīg rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian mīn. ¹⁴ Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan mīn məmә okotuwa motatīg ilat mīn. E netəm əh, ilat rafīn sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan mīn kəmotuwīn kətatīg Ijip, kən nīan kəmōtatīg kətatīg kīmīs ikīn. ¹⁶ Kən kəmēmīk ilat kən əpəh Sekem kītənīm ilat ikīn e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tīnos-nəmtīn rəkīs o noanol mīn rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmatakəike matən-ipən kəm ilat məmә, “Tīnatuwa iuəhkīr məmә Uhgīn otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-īəkīs kəm Epraham, kən noanol mīn rəhatat itəm kəmotatīg Ijip aupən, roiu əh tīnepət-nepət. ¹⁸ Kən kīg kit mīn rəha Ijip təmətul, in təruru aģin Josep. ¹⁹ In tamos-īəhau tīpatat mīn e nēiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmә okotəmki-arəp nenətīlat mīn ihluə məmә okotīmīs.

²⁰ “Kən e nīan əh, Moses təmaīir, kən in suakəku wir kit e nīganəmti Uhgīn. Rəhan mama ne tata kəmuəhluəig-in anion əpəh imə mīos məwīg kīsīl. ²¹ Nīan kəmīlās-iarəp ihluə, nəti kīg pətan təməplan, kən tīlās məmә otehṃ wir rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatīgən rafīn rəha netəm Ijip, kən nīan in tənepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nīan tīnos nup foti, nīkin təht məmә otuwīn-tu muag natīman mīn, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwīn məmә otasītu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nīkin təməht məmә kəm-naka in mīn neen netəm Isrel okotitun məmә Uhgīn təmahl-ipən in məmә otuwīn məmki-rəkīs ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawīgīn təməplan mīn noanol kəiu rəha Isrel kətīoh ilau mīn, kən tuwīn məghat kəm ilau məmә otoo rəkīs ilau, kən məmә otol ilau kīoal-wīr ilau mīn. Kən mən-ipən kəm ilau məmә, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau aģin mil. ?Tahro natiōh itəlau mīn?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətīg-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmә, ‘?Pah təmīlās-ipər ik məmә nakatərəmərә kən matīuw-iarəp itīmat?’ ²⁸ !Okəm-naka nakolkeike məmә onakohamnu mīn io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nīan Moses təməto nəghatən əh, kən təməģin mīet Ijip məģim muwīn əpəh Mītīan mətatīg ikīn mīhlan e iapīspīs kit. Nīan təmətatīg mətatīg mīt pətan ikīn kit, kən mīaləs nətīlau kəiu iərman mil.

7:9: Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44 **7:11:** Jen 41:54; 42:1-2 **7:13:** Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32 **7:18:** Eks 1:7-8 **7:19:** Eks 1:11-22 **7:20:** Eks 2:2 **7:21:** Eks 2:3-10 **7:24:** Eks 2:11-15 **7:28:** Eks 2:14 **7:29:** Eks 2:21-22; 18:3-4

³⁰ “Nian tәмәtatig Mitian minos nup foti, kән nian kit tuwın mәtән iuәhkir o nitot asol әh Sinae әpәh ikin taruән-aruән ikin. Kән nagelo kit tәмiet-arәpa ron e nigәм itәм tатуәp e nig әkәku kit. ³¹ Nian tәмәplan nigәм әh, narmın tәmiwig pik ron, kән muwın iuәhkir mәмә otәplan wir, kән mәto Iәrәmәrә Uhgın tәмaghat kәм in mәмә, ³² ‘Jo Uhgın rәha tipim min, Uhgın rәha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kән Moses tәмәgin minәtasiәp minәtәgin nәtag-pәнән әh nigәм ikin. ³³ Kән Iәrәmәrә Uhgın tәмән-ipән kәм in mәмә, ‘Oh-rәkis rәham put e nelkәм mәto-inu nәptән ik natәtul ikin in tol pisin agin, mәto-inu io әh-ikin. ³⁴ Emәplan nәрәtән itәм katol e rәhak netәmim әpәh Ijip, emәto nasәkән rәhalat, kән minatite muwa mәмә ekәмki-rәkis ilat o netәм Ijip. Wa. Roiu әh ekahl-ipән ik nakitәlig muwın min Ijip.’ ”

Noanol min rәha Isrel kәмәsotolkeikeән Moses

³⁵ Kән Stipen tәмәtәkәike matән mәмә, “Inu etәм kitiah әm Moses itәм ilat kәmotapәs nәwian nian ilat kәmotән-ipән kәм in mәмә, ‘Pah tәmilәs-ipәр ik mәмә nakatәrәmәrә kән matiuw-iarәp itimat?’ Mәto Uhgın pisin әm tәмahl-ipән suah әh Moses mәмә otәrәmәrә kән mosmegәh ilat. Tәмahl-ipән nian nagelo tәмiet-pa ron e nigәм itәм tатуәp e nig әkәku kit. ³⁶ Kән Moses tәmit ilat motiet Ijip, kән in tәmol nat pispis ne nәmtәtin tәpәt, tәmol әpәh Ijip, ne nian kәmoatәguәfim in e nitәhәi u katән mәмә Nitәhәi Asiә, ne nup foti e ikin taruән-aruән ikin. ³⁷ Inu etәм kitiah әm Moses u tәмән-ipән kәм netәм Isrel mәмә, ‘Uhgın otilәs-ipәр ien kit min etәmat tahmen lak.’ ”

³⁸ “Inu Moses itәм noanol min rәha Isrel kәmoatan kitiah ilat min, kән nagelo tәмaghat kәм in e Nitot Sinae, kән ilat tipitāt min kәmoatan. Kән Uhgın tәmos-ipән nәghatән keike min itәм koatәmegәh, kән in otәhlman tuwa kәм kitat.

³⁹ “Mәto nian in tәмәtatig әh әpәh e Nitot Sinae, tipitāt min kәmotәht nәwian, motapәs nәtәlig-inән mәto nikilat tәmitәlig-pән o nat Ijip. ⁴⁰ Kән kәmotән-ipән kәм Eron mәмә, ‘Ol narmi nat kit mәмә in otuwa uhgın rәhatat. ?Mәto Moses әh inәh, itәм tәмәmik itat kotiet Ijip, kinotәruru mәмә in tinahruwin?’ ⁴¹ Kән e nian әh, ilat kәmotol narmi nәti kau kit mәмә in otuwa uhgın rәhalat, kән kәmotol sakrifais e nat megәh min mәмә okotәfak kәм in. Kән kәmotol lafet rәha narmi nәti kau itәм ilat әm kәmotol. ⁴² Mәto Uhgın tәмәuhlin-pән mәntaән kәм ilat, kән megәhän-in ilat mәмә okotәfak kәм mitgar ne mәwig ne mәhau min e napua. Kән nat әh tatәgәtүн әsas әm nәghatән rәha Uhgın itәм kәmәte e naoa rәha ien min rәha Uhgın. Tatән mәkә, ‘!Netәм Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruән-aruән ikin, itәmat nakoatoh nat megәh min mәмә nakoatol-pa sakrifais kәм io? !Kәp! ⁴³ Mәto itәmat nәmoatilәs nimә tapolen rәha uhgın eiua u Molek, ne narmi mәhau rәha uhgın eiua u Refan. Nat mil u nәmoatol mәмә onokotәfak kәм ilau. O nat әh ekahl-iarәp itәmat nakotuwın isәu motaprәkis-in Papiilon.’ ”

Stipән tәмәghat e Nimә Rәha Uhgın

⁴⁴ Stipen tәмәtәkәike matән mәмә, “Nian tipitāt min kәmotatig ikin taruән-aruән ikin aupән, ilat kәmotos rәhalat nat kit, Nimә Tapolән rәha Uhgın itәм tatәgәtүн mәмә Uhgın tәtatig ilat min. Kән Moses tәmol Nimә Tapolән әh tәtәu-pән әm nәtәligән rәha Uhgın u tәмән-ipән rәkis kәм in. ⁴⁵ Kән nup tәpәt uarisig, e nian Josua tәmit ilat motuwa mәмә okotos-irәkis nitән әh o netәм Kenan, kән kәmotilәs Nimә Tapolән u motuwın e nitән u Uhgın tәмәhg-irәkis netәmim ikin. Kән ilat kәmotilәs motuwın motatig ilat min kәtoarus-pa e nian

rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgīn təmol təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmə Uhgīn otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgīn otətətig ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit təməsolən, məto nətin Kig Solomon təmol. ⁴⁸ Məto Uhgīn itəm ilis aɡin, təsatigən e nimə itəm etəmim əm təmol, təhmen e nəghatən rəha Uhgīn itəm ien rəhan təmən məmə,

⁴⁹ ?Ikin mīn rafin e neai təhmen in əm io məmə iakəpələh ikin mərəməərə, kən nətueintən rafin təhmen in əm məmə ekəf-pən nelkək ikin.

?Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən məmə otahmen-in io?

?Kən ikin pəhrəən nəkotitun nolən məmə ekuwin mameg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natimnat mīn əh?

Io pisin əm, io Uhgīn emol rafin ilat.’”

Stipen təməhai netəm-iasol

rəha kaonsel

⁵¹ Kən Stipen təmətəkəike matən məmə, “! Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təskasik. Rəhatəmat nətəligən tapinəp təhmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsotolkeikəən məmə onəkotol nəwia Uhgīn. !Itəmat nəkotahmen e tipitat mīn itəm koatəht nəwia Narmīn Rəha Uhgīn! ⁵² ?Ien mīn rəha Uhgīn aupən, pah tipitəmat mīn kəməsotolən nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mīn itəm mīn u koatən-iarəp nuwaman rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimir mīn kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmotos rəkis Lou rəha Uhgīn u aupən nagelo mīn kəmotos motuwa, məto itəmat nəməsotətəu-pən aɡinən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatəto nəghatən mīn rəha Stipen, nigənəmtilat təmapinəp, nikilat nahmə nahmə, kən moatəgətəin-pən nəluilat kəm in məto-inu nikilat nahmə aɡin. ⁵⁵ Məto Narmīn Rəha Uhgīn təmərioah e Stipen, kən titəgpər e Nego e Neai məplan nəhəg-əhəgən itəm təsanən pik təmiet imə Uhgīn ikin, kən məplan Iesu tatətul e nikali Uhgīn matip, ikin rəha nəərəməərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təməin-ipən kəm ilat məmə, “! Ei, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgīn taterəh, kən Nəti Etəmim tatətul e nikali Uhgīn matip, ikin rəha nəərəməərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotətəto nəghatən əh, kəmotasitig matəlgilat mīn e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwīn kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakīn-iarəp e taon, kən mīnoatətuon kətaht e kəpiel apin. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol mīn, motəlin-pən iuəhkir o nelki etəm aluə kit, nərgin u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apin, in təməfak məmə, “İərəməərə Iesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeiuaiu misin nulīn kən masək əfəməh məmə, “İərəməərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nikin tətəgīen məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təməh netəm koatəfak

Mətuon e nian əh, nəratən asol kīnatol e niməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgim-pən Jutia ne Sameria, motapəs pisin əm aposol mīn koatətig Jerusalem. ² Netəmim neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa

motiləs Stipen motuwĭn kitənim, kən ilat kəmotasək pik ron. ³ Məto Sol təmətuoun minatərəkin-ərəkin niməfak, matuwĭn e nimə min matewkəkan-iarəp naman ne nipitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwir əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatagim, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgĭn ikin min rafin itəm ilat koatuwĭn ikin. ⁵ Filip təmuwĭn e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgĭn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Nian nimanin netəmim kəmotəto Filip, kən moəplan nat pispis min itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkir katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷ Netəmim tepət narmin rat min kəmotiet elat. Nian narmin rat min kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netəmim tepət itəm nipətilat tənimis, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwir min. ⁸ Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatagien.

Saimon u təmol natimnat e nəsanənən rəha iərmis min

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgĭn u Saimon, in təmatol nat pispis tepət e nəsanənən rəha iərmis min, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmilat təmiwig ron. Təmol nuwəh məsin. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək min əm, kəmoatətag-pən pik ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgĭn kit u nərgĭn u Uhgĭn Itəm Rəhan Nəsanənən Ilis.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsin məto-inu narmilat tatiwig o natimnat min itəm in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgĭn ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nipahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nipitan. ¹³ Suah min u Saimon, təmən min nipahrienən e Iesu, kən kol baptais min lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikin min rafin. Narmin tatiwig o nat pispis min ne nəmtətĭn min itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol min əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kinotahatətə e nəghatən rəha Uhgĭn, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-ərəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmin Rəha Uhgĭn otərioah mətatig elat, ¹⁶ məto-inu kəmol baptais əm elat e nərgi lərəməərə Iesu, məto Narmin Rəha Uhgĭn təsərioəhan əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgĭn təmərioah mətatig elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgĭn tatuwĭn e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mil katuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-ərəp məni məmə otos-ipən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ios-ipa min nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgĭn.”

²⁰ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham məni onakian e nigəm asol! Məto-inu ik nikim təht məmə nəkitun nos-nəmtĭnən e məni nat u itəm Uhgĭn tatos-ipən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsin ne, məto-inu rəham nətəligən təsətuatipən e nigənəmti Uhgĭn. ²² Əuhlin ik e rəham nolən rat min kən məfak-pən kəm lərəməərə, məta in tafəl rəkis rəham nolən rat min itəm nikim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmol rəham nətəligən tuwĭn ik pisin, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ipən məmə, “!Aw! Uəfak-pən kəm lərəməərə ron io məmə natimnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha Iərəməərə ne natimnat itəm in təmol, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgmagim e latuənu min rəha Sameria matuən-iarəp min nammusən təwir rəha Iərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

²⁶ Kən nagelo kit rəha Iərəməərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tətisi-pən Jerusalem matuwın Kasa.” (Suatip əh tatəmähl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) ²⁷ Kən in təmatuwın əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwin rəha netəm Itiopia.* Kən in tatərəməərə e məni rafin rəha kwin. Suah u təmisi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən minitəlig matuwın iman ikin. Kən in tatəpələh-pər e nat kit katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətafin naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. ²⁹ Kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm Filip məmə, “Uwın maliwək iuəhkir o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmaiu muwin iuəhkir ron, məto suah u tətafin naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. Kən təmətapəh ron məmə, “?Nəkitun nıpəti nat un nakatafin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “?Ekahro mıtun? Məto-inu suah kit tikə itəm otuhapik nıpəti nəghatən u kəm io.” Kən in mətapəh məmə Filip otər muwin ilau min muəpələh. ³² In təmətafin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın, tatən məmə, “Kəmit tahmen e sipsip kan məmə okohamnu. Kən tahmen e nəti sipsip, təsəghatən nian katəte noanun, Kən in təmənpəpin əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmakil e kot, kisakil ətuatipən. Nian kəmotohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətin tikə.”

³⁴ Kən suah u təmətapəh o Filip məmə, “?Karmə Aesea təmətəghat atip in, o etəm pisin kit?” ³⁵ Kən Filip təmətuoun e nəghatən kitiah əm itəm təmətafin, matən-ipən nammusən təwir rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmatian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol bəptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-iəhau kat məmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol bəptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmin rəha Iərəməərə tiləs-irəkis Filip. Kən suah un təmisiəplan minən, məto təmitəlig matuwın iman ikin e nagienən asol e nikin. ⁴⁰ Məto Filip təmaut əm, məplan tatətul əpəh e nitan pəhap ikin əpəh Astot. Kən in təmatuwın əpəh e taon min matən-iarəp nammusən təwir rəha Iesu mətoarus in təmiet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol təməplan Iesu e suatip rəha Tamaskes (Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol təmətəghat əskasik matən-iəkis məmə otohhamnu netəmim rəha Iesu. In təmuwin məplan pris asol ağin ² mətapəh ron məmə otəte

* **8:27:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə in suah kit itəm kəmate. E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafin iuəhkir e Kwin kit, kən okate məmə otəsitan Kwin. **8:33:** Aes 53:7-8 † **8:36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsəteən. Məto katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmə nakatən niphrienən e Iesu e nikim rafin, ekitun nolən bəptais lam.’ Kən tən məmə, ‘Io iatən niphrienən e Iesu, məmə in Nəti Uhgın pəhrien.’” **8:36:** Wək 10:47 **8:40:** Wək 21:8 **9:1:** Wək 8:3

naoa kit kəm nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, məmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha Iesu, nat əpnəpin iərman o pətan, otaskəlīm ilat məlis ilat məmik ilat muwīn e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol təmuwa iuahkir o Tamaskes, roiu aġin min nəhəg-əhəgən kit təmisi-pər e neai tatuəp təhmen e nīpitən muwa masiəgəpin in ne ikin min tītəlau lan. ⁴ Kən in təmīet morin e nəptən, kən məto nəwīa suah kit tatən-ipən kəm in məmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tatəpəh məmə, “?Ik pah, İərəmərə?” Kən nəwīa suah un təmən-ipən kəm in məmə, “!o Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Məto roiu ətul muwīn əpəh e taon. İkin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipinə məmə nat naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəghatən, kəmotətə əm nəwīa suah un, məto kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, məto niganəmtin tinoəpəp, tınəruuru nehmən nat. Kən kəmotos əm nelmin motit motuwīn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kisil təmīsehmen nat, kən təməsəgwənən kən məsənīmən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas. İərəmərə təmaun-in e nat kit təhmen e nəpīlīirən, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “İərəmərə, io əpəh.”

¹¹ Kən İərəmərə tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn əh e nimə rəha Jutas e suatip asol itəm katən məmə Tətuatip, kən mətəpəh o etəmim kit, etəm Tasas, nərgin u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgīn e nəfakən, ¹² kən Uhgīn təmos-ipən nəpīlīirən kit, kən təməplan etəmim kit, nərgin u Ananaeas, təmuwa mələhəu-pən nelmin lan məmə niganəmtin otəwir min.”

¹³ Məto Ananaeas təmə, “İərəmərə, eməto nənən tərət e suah əh e rəhan nolən rat min itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən in təmuwa ikin-u e nərgi pris asol min məmə otaskəlīm, məlis netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Məto İərəmərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwīn! Məto-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm netəm İaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kig min, ne netəm Isrel. ¹⁶ Kən io epanəgətun in məmə otos nəhmən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwīn latuənu muwīn imə, kən mələhəu-pən nelmin e Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. İərəmərə Iesu itəm təmīet-arəp ron ik e suatip nian nəmoatuwa ikin-u, in təməhl-ipa io məmə ik onakehm min nat, kən Narmīn Rəha Uhgīn otəriəoh mətatig lam.” ¹⁸ Roiu aġin, nat kit təhmen e nuwīlīgī nəm təmīet rəkis e niganəmti Sol, kən in tīnīiir min minatehm nat. Kən in təmətul minataliwək, kən kol bəptais lan məmə in nəmtətīn rəha nahatətəən. ¹⁹ Kən nian təmun nəgəwənən neen, kən nīpətīn təməsanən min.

Sol tīnətuoun matən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol mətatig mos nian neen min ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes. ²⁰ Təmətuoun min əm e nian əh, matən-iarəp nərgi Iesu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, məmə Iesu in Nəti Uhgīn pahrien.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotətə in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu əpəh Jerusalem auppən, o kəp? Kən in təmuwa ikin-u məmə otaskəlīm ilat məlis ilat məmik muwīn kəm pris asol min. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik məprəkis-in nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatəpəp Tamaskes, kən mətəgətun wir məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otəhl-ipa. Kən ilat kīnotəruuru nat okotən.

23 Nian tepət təmuwa muwin rəkis, kən netəm Isrel neen kəmoatəte anion noa kit məmə okotohamnu Sol, 24 məto Sol təməto noa anion rəhalat. Kən roiu e nərauəgən ne lapin min, netəm Isrel kotətlosig əpəh e nafiluə rəha fenis kəmol e kəpiel məmə okotohamnu Sol.* 25 Məto in min neen kəmotiləs lapin motaii-pən e kətim asol kit itəm kəmətu-pən təulə lan, motuwın motiləs-iarəp e nakuhəl e fenis. Kən in təmagım muwin Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

26 Nian Sol təmuwin Jerusalem, təmalkut məmə otuwın mətəu-pən netəm rəha Iesu, məto ilat koatəgin, nikilat təht məmə tateiuə-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu. 27 Məto Panapas təmit muwin mit-ipən kəm aposol min, mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan Sol təməplan İərəməərə Iesu e suatip nian təmatuwın Tamaskes. Kən təmən-ipən min kəm ilat məmə İərəməərə təməghat kəm Sol, kən təhro nulan in tinatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəginən. 28 Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwin ikın min əpəh Jerusalem matən-iarəp nərgi İərəməərə Iesu məsəginən. 29 Kəmotəghat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat min e nəghatən. Kən kınoatol məmə okotohamnu Sol. 30 Nian in min neen rəha nıməfak kəmotəto, kəmotuwın motit Sol motuwın əpəh ləhau iuəhkır o itəhai e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagın muwin əpəh isəu e taon əh Tasas.

31 Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmın Rəha Uhgın təmətasitu elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatətig kətsiai-in İərəməərə. Kən ilat tinatəpət.

Pita təmol nelki Aeneas təwir min

32 Pita təmaliwək muwin ikın min məmə otuag netəm koatahatəte e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwin məplan netəmim rəha İərəməərə əpəh e taon əh Lita. 33 Təmuwin ikın əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nıpətin təmimis tinos nup eit, təsaliwəkən mətapıl əm e rəhan pet. 34 Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nımisən. Ətul, maiu-aiu rəham nımitiwin.” Kən roiu agin min, Aeneas təməwir min mətul. 35 Kən netəmim rafin Lita ne ikın min rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kınotəuhlin rəhalat nətəligən kən minoatəfak kəm İərəməərə.

Pita təmol Tokas təmegəh min

36 E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikın itəm in etəm rəha Iesu, nərgin u Tapita, u nıpətin təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwir kəm netəmim kən mətasitu min e ian-rat min. 37 Məto e nian əh, nımisən kit təmol kən timis. Kən kəmotau kol senis kəm in, kələhəu e nımə əpəh ilis agin. 38 İkın əh Lita iuəhkır əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotəto məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

39 Kən Pita təmətu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwın əpəh ilis agin. Məto nəutahlımis min tərioah əpəh ikın kəotasək ron, kən kəmoatəgətun kəm Pita rəhalat natımmat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

40 Kən Pita təməhl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu misin nulin matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmimis məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apən təmaiir

* 9:24: E taon əh Tamaskes, təhmen e taon tepət, aupa əpən kəmol fenis asol e kəpiel titəluə e taon.

9:25: 2 Kor 11:32-33

9:26: Kal 1:17-19

9:27: 1 Kor 9:1

məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təmea-pən ron maskəlīm miuw-pər məmə otatul e nelkin mīl. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu ne nəutahlīmīs mīn məmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmaiu mītəlau e taon əh Jopa. Kən tēpət kəmotən nīpahriənə e Iərəməṛə Iesu. ⁴³ Kən Pita təmatig əh Jopa məsīn ilau suah kit nərgin u Saimon itəm tatol natimnat e nuwigī kau.

10

Uhgīn təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikin nərgin u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatisi-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tatisiai-in Uhgīn rəha netəm Isrel, in ne rəhan mīn ne rəhan iolwək mīn. In tatos-ipən rəhan mənī tēpət kəm ian-rat mīn, kən matəfak kəm Uhgīn rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilaiirən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgīn tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian niganəmti Konilias təmətul lan, in təməgin kən mən məmə, “?Iərəməṛə, tahrō?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgīn tīnəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat mīn. ⁵ Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgin u Saimon Pita. ⁶ In tətətig ilau suah kit nərgin u Saimon u tatol natimnat e nuwigī kau. Rəhan nīmə tatətul iuahkir o itəhəl.”

⁷ Nian nagelo itəm təmatəghat kəm in təməgin, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwīn Jopa.

Uhgīn təməghat kəm Pita e napilaiirən

⁹ Kən kəmən lawigin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuahkir o taon əh Jopa, Pita təmuwīn əpəh ilis e nətuei nīmə itəm tepin-epin ikin məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tīnus, kən nian kəmatol əh nigin nagwənən, in taiir məto təməplan napilaiirən kit itəm Uhgīn tatos-ipa. ¹¹ E napilaiirən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətaskəlīm nīpəgnəmtin mīn, kən kəhlman-əhlman teuiəi matuwa e nəptən. ¹² E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin mīn əh-ikin itəm kotaliwək ne motakioah, ne mənig pisin pisin mīn. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!Iərəməṛə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iahau məmə kəsənən tamkīmik e niganəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat mīn kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkīmik itəm io Uhgīn iatən məmə təwir əm, təsamkīmikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat mīn əh mau kisil, kən roiu agin mīn, tapolən apon təmər muwīn əpəh e neai.

Pita təmos nīpəti napilaiirən

¹⁷ Kən Pita nikin təmatəht pik məmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napilaiirən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təməhləpis iləhal, kəməhalətapəh o nīmə rəha Saimon, kən mīnəhaluwa mīnəhaləplan.

Kən minəhaluwın mətəhalətül əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətalkut əh məmə otitun nıpəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisiil əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwın mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tətəməmə e mōpael min, u Konilias, təməhl-ipa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətəuatip e niganəmti Uhgın, kən in matəfak min kəm Uhgın. Kən noanol min rəha netəm İsrəl koatisiai-in pik. Nagelo kit rəha İləməmə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkəwın əh iman ikin, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwın imə məmə ilat okotəpəl əh-ikin.

Pita təmuwın e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawigin, Pita təmətəu-pən iləhal, kən iəfak min neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawigin min, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. İkin əh Konilias təmətəpəh o rəhan min ne netəmim neen məmə okotuwa katəsahgin Pita. ²⁵ Nian Pita təmatuwın məmə otuwın imə, kən Konilias təmiet mısın nulin e nelki Pita ikin məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita təmtol-ıpər min mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita təmətəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tēpət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat rafin nəkotitun wir məmə tasim e Lou rəha netəm İsrəl məmə okotuwa mətan kitiəh ilat netəm sənəmə netəm İsrəl o kotuwın motətag ilat. Məto Uhgın təmən kəm io e napilairən məmə esənən məmə suah kit in tamkimik e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotəhl-ıpinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nıkiik təmagien əm məmə ekuwa. ?Məto iakolkeike məmə ekətəpəh məmə nəmotəhl-ıpinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konilias təmə, “Nian kisiil tinuwın rəkis tahmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu agin suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul əupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgın təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluınən nat wir min itəm ik natol kəm ian-rat min. ³² Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit əh-ikin, nərgin u Saimon Pita məmə otuwa. In tətətig e nimə rəha suah kit, nərgin u Saimon, u itəm tatol natimnat min e nuwigi kau. Rəhan nimə tətətül iuəhkır o itəhəl.’ ³³ Kən ekahl-ıpinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwir pik məmə ik nəmuwa. İtəmat rafin u ikin-u e niganəmti Uhgın ioatətəlig-in ik məmə onəkən-ıpa rafin natimnat itəm İləməmə təmos-ıpinə məmə onəkən-ıpa kəm itimat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roiu enitun məmə sənəmə noanol rəha İsrəl əm itəm Uhgın nikin tagien olat, ³⁵ məto nikin tagien o netəmim ikin min rafin itəm koatisiai-in ne moatol nat itəm tətəuatip.

³⁶ “İtəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm İsrəl itəm tatən namnusən təwir rəha nəməlinuən ilat Uhgın e İesu Kristo itəm in İləməmə rəha netəm rafin. ³⁷ İtəmat nəkotitun natimnat min itəm İesu etəm

Nasaret təmöl əpəh ikin mīn e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmöl natimnat mīn əh uarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tatən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Jesu əh, Uhgīn təmītəpun mos-ipən Narmīn Rəha Uhgīn ne nəsanənən kəm in, kən mətə-inu Uhgīn tətətig ilau mīn, in təmuwīn e ikin mīn matol nat wīr mīn, kən matol-wīr netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “Itimat emotəplan natimnat itəm in təmöl əpəh Jerusalem ne ikin mīn əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotoh katətu-pər e niğ kəməluau kən tīmīs. ⁴⁰ Mətə Uhgīn təmöl təmēgəh mīn e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh mīn. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, mətə netəm əm un itəm Uhgīn təmītəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiah itimat mīn nian təməmegəh mīn e nīmīsən.

⁴² “Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Jesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgīn təmīləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kīnotimīs rəkis. ⁴³ Ien mīn rafin rəha Uhgīn əupən kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən nīpahriənən lan, Uhgīn otafəl rəkis rəhalat mīn nolən rat mīn e nərği in Jesu.”

Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa o Iaihlə mīn, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa marioah mətətig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm Isrel itəm koatən nīpahriənən e Jesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pīk nian kəmotəplan nat əh məmə Uhgīn təmawte-in mīn Narmīn Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kīnotitun məmə təmos-ipən Narmīn Rəhan kəm ilat mətə-inu kəmotətəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pisin mīn moatīləs-ipər nərği Uhgīn. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “?Pah titun nən-iahəuən netəm mīn u məmə okəsələn baptais elat? Mətə ilat kīnotos rəkis Narmīn Rəha Uhgīn tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in təmən-ipən məmə okul baptais elat e nərği Jesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita məmə otatig məsīn ilat mīn.

11

Pita təmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol mīn ne netəm koatəfak əpəh ikin mīn e nītən Jutia kəmotətəto məmə Iaihlə mīn, ilat mīn kīnoatən nīpahriənən e nəghatən rəha Uhgīn. ² Kən nian Pita təmər muwīn Jerusalem, mətə netəm rəha iəfak mīn itəm koatən məmə okəkəike katəhg-ipən netəmim, ilat kīnoatən nīkalīn, ³ moatən məmə, “?Tahro ik nəmuwīn mətətig e nīmə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətəgwən itəmat mīn ilat?”

⁴ Kən Pita tīnətuoun matən wīr kəm ilat namnusən rəha natimnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat məmə, “Nian emətətig Jopa matəfak məplan nat kit tahmen e napīlāiirən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolen əsol kit itəm tēmīet e neal kətəskəlīm nīpəgnəmtīn mīn kəhlman-əhlman teiuaui matuwa ron io. ⁶ Emətəg-pən wīr e nīpəgnəna nat əh məplan nat megəh pisin pisin mīn əh-ikīn itəm kotaliwək ne motəkioah, ne nat megəh iarupīn mīn, ne mənīg pisin pisin mīn. ⁷ Kən emətə nəwīa suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Mətə ekən-ipən kəm in məmə, ‘! Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iahəu məmə ekisunən tamkīmīk e nīganəmtīm.’

⁹ “Eməto min nəwĩa suah un təmisi-pən e neai matən-ipa kəm io məmə, ‘Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iakən məmə təwir əm təsamkimikən.’ ¹⁰ Emuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

¹¹ “Kən roiu aɡin e nian əh, suah kisil kəhaliət-arəpa e nimə itəm iotatig ikin. Nətəm Sisaria kəmotahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa ron io, kit io kan.

¹² Kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipa kəm io məmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnəpın iləhal sənəmə nətəm Isrel. Piatat min ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwın kiet-pən əpəh e nimə rəha suah əh Koniliəs motuwın imə. ¹³ Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə təhröl nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgın təmuwa miet-arəpa ron e rəhan nimə, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Ahl-ipən nətənim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit nərgin u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-ipinə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafin, ik ne rəham min, ne rəham iolwək min, məmə Uhgın otosmegəh itəmat rafin.’

¹⁵ “Kən nian emətuoun matəghat, Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiu mərioah matig elat tahmen əm e inu təmuwa min etat auppən. ¹⁶ Kən nikik tatəht nəghatən itəm İərəmərə təmən məmə, ‘Jon tatol bəptais e nətənim e nəhau, məto otəsuwəhən Uhgın tol bəptais etəmat e Narmın Rəhan.’ ¹⁷ Kən okəmə Uhgın tatos-ipən kəm ilat Narmın kitəh əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nıpahrienən e İərəmərə İesu Kristo, io etənim əm, okul esən-İəhauən Uhgın o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

¹⁸ Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotətəhau minən, məto kəmotənwiwi Uhgın motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgın tinol rəkis suatıp rəha İaihlua min məmə ilat min okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min məmə Uhgın otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan min kəmotəhamnu Stipen, kəmatol tərət kəm nətəm koatən nıpahrienən e İesu. Kən İəfak min əh kəmotəgim motuwın əpəh ikin min əpəh Fənisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi İesu kəm nətəm əm u, nətəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen nətəm Saepras ne Saerin kəmotuwın Antiok motən-iarəp min namnusən təwir rəha İərəmərə İesu kəm nətəm əpnəpın əm, sənəmə nətəm Isrel əm. ²¹ Kən İərəmərə təmatol wək tərət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən nətənim tərət tərət kəmotəuhlin ilat motən nıpahrienən e İərəmərə İesu.

²² Nətəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwın əpəh Antiok. ²³ Nian təmietet-arəpən, təməplan məmə Uhgın təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən nətənim tərət kəmotən nıpahrienən e İesu, kən Panapas nikin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e İərəmərə e nikilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmın Rəha Uhgın tərıoah mətatig lan, kən rəhan nahatətən in təskasik o Uhgın. Kən in təmasitu e nətənim tərət ikin əh məmə ilat okotən nıpahrienən e İərəmərə İesu.

²⁵ Kən Panapas təmietet muwın Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatig ikin o nup kitəh muatəfak ilat nətəm rəha niməfak əh matuəgətun nətənim tərət. İkin əh Antiok kəmətuoun kaun-in nətəm rəha İesu Kristo məmə, “Kristin.”*

11:14: Wək 16:31 **11:15:** Wək 10:9-48 **11:15:** Wək 2:4 **11:16:** Wək 1:5 **11:18:** Wək 13:48; 14:27 **11:19:** Wək 8:1-4 **11:22:** Wək 4:36 **11:25:** Wək 9:30 * **11:26:** E nəghatən Kris, nıpəti nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.”

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgīn kəmotiet Jerusalem motuwīn əpəh Antiok.
²⁸ Kit nərgīn u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmīn Rəha Uhgīn məmə otəsuwəhən nəumis otan e nītən Rom apīəpiə. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəmə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən mənī naka, tēpət o noan məsīn, itəm tītun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol mənī mīn əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmīk mīan kəm elta mīn rəha nīməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitiəh təmol nəratən kəm nīməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təmahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotaskəlīm netəmīm neen rəha nīməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nīpətīlat. ² Təmahl-ipən rəhan mīn netəmīm kəmotuwīn kaskəlīm Jemes pia Jon kən motətəmnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətəmnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nīkīlat təmagien pik ron. Kən in təmatig maskəlīm mīn Pita. Təmətol nat u e nian kəmatol lafet mīl lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tīnaskəlīm rəkis Pita, kən təmīləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistīn okoatətlosig-in, kuwit kuwit e aua mīn rafīn e nərauīgəən ne lapīn. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e nīganəmti netəmīm nian lafet tīnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətətig e kalapus, kən netəm rəha nīməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgīn.

Uhgīn təmīləs-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapīn itəm olawīg in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapil ilugin e mopael kəiu, kəmālis nelmīn mīl e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mīn. Kən mopael kəiu katuətul matuehm nafīluə e kalapus. ⁷ Roiu agīn-əh, nagelo kit rəha İərəməə tīet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nīkali Pita kən məhgaīir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhəl!” Kən sen mīl kəmuisas atip e nelmī Pita mīl.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn e rəham put ne natīmnat.” Kən Pita tuwīn elat. Kən tən-ipən mīn kəm in məmə, “Uwīnin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miāiet e nīpəgnoa kalapus, məto in təsitunən məmə natīmnat mīn u nagelo tatol lan in nīpahriənən. Nīkin təht məmə tətehm nat kit tahmen e napīlaiirən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kit itəm tətehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in mīn mopael kit mīn, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmīləkin e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkīr ron kən təmerəh atip kən kəmīāiet-pən ikin. Nian kəmualiwək məsīn mīan e suatip, kən əmun nagelo təmīkə mīn.

¹¹ Kən Pita in tīnītun məmə sənəmə napīlaiirən, kən tən məmə, “Roiu enītun ətuatip məmə İərəməə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa mīləs-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmə okotəplan.”

¹² Nian Pita tīnītun məmə Uhgīn təmīləs-irəkis in, kən təmuwīn əpəh e nīmə rəha Mərī, mama rəha Jon Mak. Netəm koatəhatətə e Uhgīn tēpət kəmotuwa kitiəh moatəfak-pən kəm Uhgīn məmə otasitu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nīmə əh, kən pətan iolwək kit, nərgīn u Rota, təmaīu muwīn məmə karmə pah əh tətəht-əht toa. ¹⁴ Nian təməto nəwia Pita, kən təmītun məmə in Pita pahriən. Kən nīkin təmagien pik agīn-əh kən taluīn nerəhən e toa məto

təmaiu mitəlig muwin məplan netəmim u koatəfak, kən təmən məmə, “!Ei, netəmim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Məto kotəmə, “Ah. Ik ialməl.” Məto in təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! İatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶ Məto Pita tatakəike mataht-əht toa. Kən kəmotuwın kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nikilat təmaut pik ron. ¹⁷ Məto Pita təmiləs-ipər nelmin mefətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmahro nulan İərəməərə təmiləs-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatət min e niməfak.” Kən təmiet məgim matuwın ik pisin kit min.

¹⁸ Kəmən lawiğın, mopael min itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotətapəh-ətapəh olat min, kən minotəruru əfəməh məmə Pita təmahruwin. ¹⁹ Kən nian Herot təməto məmə Pita təmikə, kən təmahıl-ipən mopael min məmə okotəgəs-in. Məto nian mopael min kəmasotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael min itəm kəmoatehm kalapus mətapəh ilat məmə Pita təmahrol məgim. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmik mopael min əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmiet Jutia muwin e taon kit Sisaria matig ikin o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh təmimis

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol min rəha taon mil əh kəmotuwa kitiəh kən motuwın məmə okotəplan kig məmə okotaru nego, məto-inu netəm iməlat ikin kotuwın katos-nəmtin nagwənən imə kig ikin. Məto aupən ilat kəmotuwın motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u Plastus, itəm tatehm wir natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmitəpun lan məmə otuwın məplan ilat, kən təmuwin e rəhan natimnat wir min itəm tatəgətun məmə in tatərəməərə. Kən təmuwa məpələh e ikin imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotəgət əfəməh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim məto uhğın kit!” ²³ Kən roiu ağın min nagelo kit rəha İərəməərə təmoə e nimisən əskasik kit məto-inu Herot təmos nənwiwiən o netəmim, kən məsos-ipənən nənwiwiən kəm Uhğın, kən wom min kəmoton nisgan kən timis.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nıpahrienən e İesu kəmoatəkəike kətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhğın e ikin min tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nıpahrienən e İesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmioal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhğın təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E niməfak Antiok, ien min əh-ikin ne iəgətun min. İlat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapın, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təmepət ilau Herot Antipas u təmatərəməərə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm İərəməərə, kən Narmın Rəha Uhğın təmən-ipən kəm ilat məmə, “İakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ipər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.” ³ Kən nian kinotapas rəkis nagwənən motəfak, kən motələhu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

*Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn
əpəh Saepras*

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən məto-inu Narmīn Rəha Uhgīn təmahl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikin əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras. ⁵ Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. Kən Jon Mak tatətu-pən ilau mətasitu elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətoarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. İkin əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pispis e nəsanənən rəha iərmis mīn, kən in ien eiuə, nərgin u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tərət ilau Setias Polas in kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwir. Kən in təmahl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, məto-inu tolkeike məmə otəto nəghatən rəha Uhgīn.

⁸ Məto suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgin e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e İesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmīn Rəha Uhgīn təmərioah e nīkin, kən təmətag-pən ətuatip o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! İk nəti Setan. İk tikimīr rəha natimnat rafin itəm kotətuatip. İk nakərioah əm e neiuəiuəən ne nəratən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatip pahrien rəha İəməmə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, İəməmə otol nalpinən kit kəm ik məmə niganəmtim otəpis, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu agin mīn təməplan nərəu ne nəpinəpən kəmuea mualpin niganəmtin, kən niganəmtin təpis agin. Kən təmatul matea-pən əpnəpin əm məmə suah kit otasitu lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmə nīpahrienən e İesu məto-inu təməut magien o nəğətunən rəha suah mil e İəməmə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikin Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netənim kəmotiet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikin Pamfilia. İkin əh Jon Mak təməpəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikin Pisitia. Kən e nian rəha Sapət, kəmotuwīn imə e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotəto nəfinən rəha Lou ne İen Mīn, kən netəm-iasol rəha nīmə əh kəmotahl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak mīn. Okəmə itəmat kit tatos nəghatən wir məmə otən tasitu e netənim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol təmətul məfətu tu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol mīn rəha netəm Isrel ne itəmat İaihlua mīn itəm noatəfak-pən kəm Uhgīn, otətəlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgīn rəha noanol mīn rəha Isrel təmītəpun tīmītat mīn əupən kən mol ilat kotəpət nian ilat kəmoatatig əpəh ikin İjip. Kən e nəsanənən asol rəhan, təmīt-iarəp ilat e nəptən əh. ¹⁸ Kən mətehm wir ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikin taruən-aruən ikin. ¹⁹ In təmol noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotəh kapman mīn rəha nəptən sepin itəm kotatig e nītən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tīpitat mīn məmə rəhatat. ²⁰ Natimnat mīn əh kəmol nup fo-hanrit-fifti tīnuwa mīnuwīn rəkis. Uarisig e natimnat mīn əh, Uhgīn təməs-ipən kəm noanol mīn rəha Isrel netəm-iasol mīn məmə ilat okotəməmə elat mətoarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgīn

Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotətapəh kəm Samuel o kig, kən Uhgīn təmosipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmisi-pən e noanol rəha Benjamin. Kən in təməməmə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgīn təmiləs-irakis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwir lan məmə, ‘Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətuatip itəm io iakolkeike. Kən in otol natimnat rafin itəm io iakolkeike məmə otol.’

²³ “Kən Uhgīn təmol məmə Iosmegəh kit, inu Iesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmegəh netəm Isrel təhmen-pən əm məmə in təmən-iəkis mihin. ²⁴ Məto uarisig Iesu tətuoun rəhan wək, Jon təmaupən məm-iarəp kəm noanol mīn rəha Isrel məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn kən kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkir o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmə, ‘?Nikitəmat təht məmə io pah? Io səməmə etəm ilouin itəm Uhgīn təmən rəkis. !Kəp! In tatuarisig lak itəm io esahmenən məmə ekapeg rəkis rəhan put.’*

²⁶ “Piak mīn itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mīn itəm nəkoatəfak kəm Uhgīn, otətəlig-in wīr, Uhgīn təmahl-ipa kəm kitat nəghatən u e Iesu məmə mīn otosmegəh kitat. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mīn kəməsotitunən məmə suah əh inəh Iesu, Uhgīn təmahl-ipa məmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnapin kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat mīn rafin nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn itəm kəmoatən e Iesu, məto ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən məmə okohamnu Iesu təhmen-pən əm itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotən aupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnapin kəməsotəplanən nat kit məmə otimis ron, məto kəmotətapəh məmə Pailat otohamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgīn təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan mīn netəmim kəmotiləs-iəhau e nig kəluau motiləs ka kitənəm e nīpəg kəpiel. ³⁰ Məto Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Kən e nian tēpət tətiet-arəpa o rəhan mīn netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotən aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatət mīn u noanol mīn rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.’

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ipinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgīn təmol kəm tīpītət mīn aupən, ³³ roiu əh, tīnol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mīn rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nīmīsən. Təhmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn e Naoa Rəha Napuən Mīn kəiu tətən məmə, ‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatip.’

³⁴ “Uhgīn təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nīmīsən, kən okol təsimis mīnən, kən nīpətīn otəsəmnəmītən. Tātən məmə, ‘Nīpahrienən, oekos-ipinə nat wīr agin mīn kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pīsīn mīn kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn, Kig Tefit təmən kəm Uhgīn e Iosmegəh məmə,

‘Kən onīsəgəhan-inən məmə nīpətī Iolwək Ətuatip rəham otəmnəmīt məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natimnat mīn itəm Uhgīn tolkeike. Uarisig kīn tīmīs, kən kəmitənīm ilat tīpīn mīn, kən nīpətīn təməmnəmīt.

13:20: Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16 **13:24:** Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agin. **13:25:** Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23
13:29: Mat 27:59-60 **13:31:** Wək 1:3,8 **13:33:** Sam 2:7 **13:34:** Aes 55:3 **13:35:** Sam 16:10

³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in min tāmimis, məto Uhgīn təmol təmegəh min, kən nīpətīn tāmīsəmnəmītən.

³⁸ “Kən piak min, iakolkeike məmə onəkotitun məmə roiu iatən-ipinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgīn otos-irəkis nolən rat min rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə Iesu pişin əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikis ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etənim.

⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatətəo itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə,

‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotaut kən motimis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nīpahrienən lan, nat əpnəpīn okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.’ ”

Netənim kəmotəgien o namnusən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kīnataiet e nīməfak, netənim kəmotəpəh olau məmə, “Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-iarəp min nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netənim kəmotiet e nīmə, ilat tēpət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikīn min itəm kəmotəpəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motəskəlīm nahatətəən rəhatəmat e Uhgīn.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkīr netənim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotətəo nəghatən rəha Uhgīn. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nīmanin netənim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən mīnotətəuon moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuəginən kəmuən məmə, “Itimlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgīn kəm itəmat pitən, noanol min rəha Isrel. Kən itəmat nəmotəpəs nəghatən rəha Uhgīn, kən itəmat nakoatən atip əm məmə itəmat nəsotəhmenən o nosən nəmegəhən līlīn. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlūə min itəm sənəmə noanol min rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərəmərə təmos-īpa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘To emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlūə min, məmə natən-iarəp kəm netənim rafin məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.’ ”

⁴⁸ Nian Iaihlūə min kəmotətəo nəghatən əh, nīkilat təmegien ron, kən mīnoatəmnus-əmnus kəm ilat min məmə nəghatən rəha Iesu Iərəmərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgīn təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nīpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərəmərə təmaiu mītəlau e nītən əh rafin e taon əh.

Noanol min rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol min rəha Isrel neen kəmotuwīn motəplan nīpītan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol min e taon əh, motiup-ia ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikīn. ⁵¹ Məto ilau kəmioah pişpis nəptən e nelkilau təhmen e nəmtətīn kit məmə Uhgīn təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpīnən kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mīan e taon əh Ikoniam. ⁵² Məto netəm rəha Iesu əpəh Antiok, Narmīn Rəha Uhgīn tatərioah elat, kən ilat nīkilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian Ikoniam

¹ E Ikoniam kəmian mīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən nəghatən rəhalau təwīr pik məmə tēmīuw-pa netem Isrel tepət ne netəm Iaihlua tepət mīn, məmə ilat kəmoatən nīpahriənən e Iesu. ² Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahriənən e rəhalau nəghatən, kəmotuwīn o Iaihlua mīn, motol ilat kotetəhau pik netəm u koatən nīpahriənən e Iesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatīg ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwīrən rəha Uhgīn kəm netəmim rafīn. Kən Iərəmərə təmol ilau kioal nat pispis ne nəmtətīn tepət məmə netəmim okotītun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahriən.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mīn, neen kəmotətəu-pən netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahriənən e Iesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm Isrel ne Iaihlua mīn, ne netəm-iasol mīn rəhalat mīn, kīnoatol nəghatən anion kit məmə okotərəkin ilau, kən motahtimnu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotətə nəghatən anion rəhalat, kəmuagim mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatīg e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin mīn tītəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp nāmnusən təwīr rəha Iesu Iosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmaair məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, mīnitun məmə suah əh tīnatahatətə rəkis məmə nelkin tītun nəwīrən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən mīnətaliwək.

¹¹ Nian nīmanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgīn mīn rəhatat kīnotol netəmim in, ilat mīnotuwa imətət ikin.” ¹² Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nīpətīn təmə in iərəmərə rəha uhgīn mīn rəhalat. Kən kəmotəuhlin mīn nərgi Pol məmə Heremes, nīpətīn u məmə in iəghat asol rəha uhgīn mīn rəhalat. ¹³ Nīmə rəha narmī nat rəha uhgīn əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgīn əh Sus təmasīg kau mīn neen itəm tīnətəu-pən rəkis nəguī-nig elat. Kən məmīk ilat muwa e nafilua rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətīn e kəpiel. Məto in ne nīmanin netəmim kətolkeike məmə kətol sakrifais kəm ilau motol nənwīwīən lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴ Məto nian aposol mil kəmuətə nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natimnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugīn elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵ “!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkətol nat un o naka? Itīmīlau etəmim əm tahmen etəmat. Etios nāmnusən təwīr matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nakotapəs nəfakən kəm uhgīn mīn u itəm rəhalat nəsanənən tīkə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh, mətatīg nāmnun tīkə. In pīsīn əm təmol neai, nəptən, nītəhəl, ne natimnat rafīn itəm koatatīg ikin mīn rafīn.

¹⁶ Aupən in təmegəhən-in məmə netəmim e ikin mīn rafīn məmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip mīn rəhalat. ¹⁷ Məto nian rafīn in tatol suatip kəm ilat məmə ilat kotītun nəplanən rəhan nəwīrən itəm in tatol. In tatol

14:3: Mak 16:20; Hip 2:4
14:16: Wək 17:30

14:5: Wək 14:19

14:11: Wək 28:6

*

14:14: “kəmuəhap rəhalau natimnat” in nəmtətīn kit məmə kəmotətə tarat pik e nolən əh

14:15: Sam 146:6; Wək

nuhuən tatəfik, matol nagwənən mīn e nasumən, kən koatol nīpətīlat e nīan ətuatīp rəhalat. In tatos-īpən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwīr.”¹⁸ Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkīr əm kuakīa o nən-īahauən ilat o nolən sakrifais, o nos-īpənən nənwiwīən kəm ilau.

¹⁹ Kən netəmim neen e noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniām motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tēpət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotīlās Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kəra-kin-iarəp e taon motapəs tətāməhl. Nīkilat təht məmə tāmīmis.²⁰ Məto nīan netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul kītəlau in, kən tətul əmun muwīn mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawīgin, in ne Panapas kəmiaiet mīan Tepe.

Pol ne Panapas kəmiətəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwīr e taon əh Tepe, kən kəmiāiuw-pa netəmim tēpət kotuwa o Iesu. Kən kəmiātəlig mūea Listra, kən uarisig u, kīaiet mīn mūea Ikoniām, kən miāiet mīn mūea Antiok əh Pisitia.

²² Kən ikīn əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-īpən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətəən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kītāt okotatig e nərātən tēpət nīan koatuwīn e suatīp rəha nuwīnən matig əhgin nərəmərəən rəha Uhgīn. Məto nat əpnapīn əm, kītāt okotəkəike moatətul əskasik.”²³ Kən e nīməfak mīn e ikīn mīn rafīn itəm ilau katian ikīn, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən matuapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi ləramərə netəmim itəm kīnoatən rəkis nīpahriənən lan.

²⁴ Kən ilau kəmiān-pən Pisitia ikīn muatite-pa Pamfilia ikīn e taon əh Peka,²⁵ ikīn əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwīr ikīn. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kit mīn Atalia,²⁶ kən kəmiōs nego ikīn miātəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikīn ilat kəmotahl-īpən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wīr ilau e ikīn mīn itəm ilau katian ikīn. Kən roiu kīniōal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nīan ilau kəmiātəlig-pa mīn, kəmuāun-in netəmim rəha nīməfak məmə okotuwa kītīəh. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natīmnat itəm Uhgīn təmōl elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmāhro nulan Iaihlua mīn, ilat kəmotuwa moatən nīpahriənən e Iesu.²⁸ Kən ikīn əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

Iəfak mīn neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatāt mīn moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-īpənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mīhīn, okol Uhgīn təsosmegəhən itəmat.”² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha nīməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mīn məmə okotuwīn Jerusalem motəplan aposol mīn ne elta mīn rəha nīməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha nīməfak kəmotahl-īpən ilat kotuwīn, kən nīan ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə təhro nulan Uhgīn tatiuw-pa Iaihlua mīn koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmōl piatāt mīn ikīn əh nīkilat tətəgiən pīk.⁴ Nīan kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha nīməfak ne aposol mīn ne elta mīn rəha nīməfak, kəmotəgiən məmə okotos ilat motuwīn

iməlat mīn ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgīn təmasitu elat lan. ⁵ Məto Fārisi neen əh-ikin itəm koatən nīpahrienən e Iesu, kəmotatul motən məmə, “Iaihlua mīn, okəike kəhg-īpən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

Aposol mīn ne netəm-iasol mīn kəmotəghat əpəh Jerusalem

⁶ Kən aposol mīn ne elta mīn rəha nīməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsin, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak mīn. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgīn təmītəpun io e nīkitat məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu kəm Iaihlua mīn məmə okotən nīpahrienən lan. ⁸ Uhgīn titun nətəligən rəha netəmim, kən in tinəgətun rəkis məmə nīkin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol mīn rəha Isrel, məto-inu təmos-īpa Narmin Rəha Uhgīn kəm ilat e suatip kitiah əm itəm təmos-īpa kəm kitat. ⁹ In təməsəl pīsīnən kəm ilat. !Kəp! In təməfəl rəkis rəhalat nolən rat mīn məto-inu koatən nīpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tinol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “? Məto təhro itəmat nakoatuwin e suatip pīsīn məmə Uhgīn nīkin otahmə? ?Təhro itəmat ninoatīləs-īpən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tīpītat mīn kitat rafin kəsotahmenən məmə okotīləs nat figəm əh. ¹¹ Məto kitat koatahatətə məmə Iesu in Iərəməərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwīrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmōl ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kīnatuamnus-iarəp nat pīpīs mīn ne nəmtətin pīsīn pīsīn mīn itəm Uhgīn təmōl ilau kioal e niganəmti Iaihlua mīn.

Jemes təmahtosig-in nəghatən

¹³ Nian kəmīoal namnun nən-iarəpən wək mīn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mīn. Otətəlig-in wir-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wir agin kəm kitat məmə təhro nulan Uhgīn təmīet-pa pītən o Iaihlua mīn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mīn. ¹⁵ Məto nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgīn təmən itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgīn. Uhgīn tatən məmə, ¹⁶ Uarisig e natimnat mīn əh, oekitəlig-pa mīn.

Oekol-wir nego rəha nərəmərəən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkīr tamnīm.

Nat əpnəpīn iuəhkīr tamnīm, məto ekīləs-īpər mīlpīn mafəl mol təskasik mīn, ¹⁷ məmə netəm əpnəpīn e nītən mīn u Iaihlua mīn, itəm nīnəmītəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim mīn, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io Iərəməərə iatən mihīn kən emol netəmim kotitun rəkis nat əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua mīn kīnoatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwīrən məmə kitat okotol tiəkis pik mīn olat. ²⁰ Məto pəs okotətə naoa kit tuwīn kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mīn u iərmis mīn, kən kotamkīmīk e niganəmti Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nītan əh-ikin e nīpətīn. Kən okəsotunən nītan. ²¹ Okotəkəike motən-īəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətuoun rəkis e Sapat mīn rafin,

netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən mīn əh e taon mīn rafin.”

Kəmāte naoa kəm iəfak mīn u Iaihlua mīn

²² Kən aposol mīn ne elta mīn ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat mīn neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwīn Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mil əh netəmim koatisiai-in ilau. ²³ Kən kəmos-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwīn. Naoa tatən məmə,

“Itimat aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, itimat piatimat u itəmat. Iakotən təwir kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua mīn, məto roiu nīnotuwa piatimat mīn.

²⁴ Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwīn kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat.

²⁶ Iuəhkīr kiamis o wək u rəha Iərəmərə rəhatat, Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat iotahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitəh əm itəm itimat emotətə. ²⁸ Kən Narmin Rəha Uhgīn nīkin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə mīnən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmī nat mīn u iərmis mīn; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikin e nīpətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən mīn əh, onəkotuwīn e suatip təwir.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwīt məmə okotuwīn əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha niməfak e ikin mīn əh, kən kotuwa kitəh, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nīkilat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nīkilat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgīn. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat mīn əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsin ikin əh, kən piatat mīn kəmotəuiatipin ilau kən motəpəh məmə Uhgīn otos-ipən rəhan nəmalinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiatəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsin əpəh Antiok, kən ilat netəmim tēpət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iərəmərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau mīn

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwir məmə kiətəlig mīn mian muəplan pialau mīn e taon mīn itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikin rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit mīn Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau mīn. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepiras. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau mīn. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wir ilau e rəhan nəwīrən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikin kən matuem əskasik niməfak mīn.

16

Timoti tāmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmaliwək min muwīn əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, mətə rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwīr kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau min. Kən təməhg-ipən in mətə-inu təməsolkəikəən məmə noanol min rəha Isrel nīkilat otəht rat mətə-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwīn e taon min, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgīn nəghatən rəha aposol min ne elta min itəm kəmətələhəu əpəh Jerusalem. Kən mītəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən min əh. ⁵ Kən e nolən əh, niməfak min kəmətəskasik e rəhalat nahatətəən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatəpə e niməfak.

Pol təməplan napilaiirən kit rəha Uhgīn

⁶ Kən iləhal kəməhaluwīn-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, mətə-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməsəgəhan-inən iləhal məmə okəhaluwīn-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkīr e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalolkəike məmə okəhaluwīn Pitinia. Mətə Narmīn rəha Iesu təsəgəhan-inən məmə okəhaluwīn. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwīn-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapin in, Pol təməplan nat kit tahmen e napilaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətəpəh əskasik ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tīnəplan rəkis əm nat əh, kən enoətaii-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwin Masetonia, mətə-inu enoatitun məmə Uhgīn tətəun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nīpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nītən Samotres. Kən kəmən lawīgīn emotuwin motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikin-u motaliwək əm motuwīn əpəh e taon əh Filipae, u tatəmähl aupən e nītən əsol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatip. Kən emotatig məsīn əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwīn əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotətə məmə netəmim kotuwīn ikin katəfak. Kən emotuwin moatəpələh katəghat itimat nīpitan itəm kəmotəupən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgin u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nīməhan nəguī-naris u nian rafin nīməhan əh nəmtin tiəkis pik. Pətan əh nian rafin in tatəfak kəm Uhgīn, kən İərəməgə təmol nīkin tīmətətīg məmə otən nīpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol bəptais lan ne rəhan min, ne rəhan iolwək min. Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsīn mətə-inu itəmat nīnotitun rəkis məmə io iatən nīpahrienən e İərəməgə.” Kən in tətətəkəike kəm itimat, kən ekotuwin iman ikin.

Kəmīləs-ipən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwin ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmotə-nəmtin. Pətan əh narmīn rat kit tətətīg lan itəm tol in tatən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e məni tepət rəha rəhan netəm-iasol min mətə-inu netəmim kotətəu ilat məmə ilat okotətə rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in

təmatuarisig-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgın u in ilis, ilis pik. Koatən-ipinə kəm itəmat suatip rəha Uhgın məmə in otosmegəh netənim lan.”

18 Təmatol nəhlan etimat nian tərət, mətoarus nian kit Pol tınəto tərət o nat əh minəpou in. Kən in təmeirair magət e narmin rat apon məmə, “E nərği İesu Kristo iatən-ipinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu ağin min, narmin rat apon təmiet e pətan əkəku əh.

19 Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəməyə lan kınotitun məmə kınotakia e suatip rəhalat o nolən win e məni, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlim Pol ne Saelas motiləs ilau motuwın əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, 20 məmə okuətul e niganəmti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm İsrəl. İlau kətioal nat tərət tərət u imətət ikin. 21 İlau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pisin min. Məto suatip min əh kəsotətuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

22 Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat minəoatən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopaël min məmə okotapəg rəhalau natimnat motalis ilau. 23 Kən kəmotalis ilau mau tərət, kən uarisig kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagim. 24 Nian etəm rəha nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmiləs ilau muwın e rum kit əpəh imə ağin, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təməni nıpahrienən e İesu

25 Kən nian tınəlīs kinkin lapin, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən min rəha nənwıwıən Uhgın. Kən netənim min e kalapus koatətəlig-in ilau. 26 Kən roiu ağin-əh min, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pik, kən nafiluə min e kalapus kəmotərəh, kən sen itəm kəməlis netənim lan kəmotisas. 27 Kən nian etəm rəha nehmən kalapus təməiir, məplan məmə nafiluə min rəha kalapus kəmotərəh, nikin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kınotagim rafin. Kən miləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan. * 28 Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruaən ik! İtimat rafin əpəh ikin.”

29 Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmaiu muwın əpəh imə, misin-pən nulin əpəh e nelki Pol ne Saelas ikin mətəsiəp. 30 Kən mit ilau məhəliet əpəh ihluə kən mətapəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekəhro nulan məmə Uhgın otosmegəh io?” 31 Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nıpahrienən e İərəməyə İesu, kən məmə Uhgın otosmegəh ik ne rəham min.” 32 Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha İərəməyə kəm in ne netənim itəm kotatig ilat min. 33 Nat əpnəpin lapin ağin, məto suah əh təmit ilau muwın maikuas e nıməgəm min e nıpətılau itəm kəmalis ilau ikin. Kən e nian əm əh, kəmol bəptais lan ilat rəhan min. 34 Kən in təmit Pol ne Saelas muwın əpəh iman ikin mos-ipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan min rafin nıkilat təmagien mərioah məto-inu kəmotən nıpahrienən e Uhgın.

35 Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən kəm mopaël min məmə, “Okotuwin kerəh e suah mil əh katian.”

36 Kən suah əh etəm rəha kalapus təməni-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekotərəh etəlau nakatian, kən ialet mətian kən muətul mətig.”

16:17: Mak 1:24 16:20: Mak 13:9 16:22: 2 Kor 11:25; 1 Tes 2:2 * 16:27: E nian əh, okəmə mopaël kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopaël əh. 16:27: Wək 12:18-19 16:30: Wək 2:37

37 Məto Pol təmən-ipən kəm mopaɛl mīn əh məmə, “?Ei, məto naka əh? Itimlau etəm Rom mil.† Kən etəm rəha kot mil əh kəsuaɛplanən nat kit məmə emioal tərət, məto e niɣanəmti netəmim kəmotəlis itimlau, kən kiləs-ipən itimlau e kalapus. ?Kən roiu kioalkeike məmə oekiaiet anion əm? !Kəp! İlau əm okuəike mueia ikin-u kən mialəs-iarəp itimlau.”

38 Kən mopaɛl mīn əh kəmotuwīn kən-ipən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nian kəmuəto məmə Pol ne Saelas ilau etəm Rom mil, ilau kəmuəɣin pik. 39 Kən kəmian muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisig kiaiet ilau motiet e niɣəɣ noa kalapus, kən muən-ipən wir kəm ilau məmə okiaiet e taon əh.

40 Kən Pol ne Saelas, ilau kəmiaiet e kalapus mian e nimə rəha Litia. İkin əh kəmuəplan piatə ne winitat mīn rəha niməfak, kən muəɣhat məsin kəm ilat mətialəs-ipər nīkilat. Kən uarisig u, kiaiet mətian.

17

Pol ne Saelas kəmian əpəh Tesalonaeka

1 Kən Pol ne Saelas kəmuəliwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon əh Tesalonaeka. İkin əh, nimə rəha nuəfiminən kit əh-ikin rəha netəm İsel. 2 Kən Pol təmol tahmen əm e itəm tatol nian mīn, təmuwīn əpəh imə e nimə əh. Kən e Sapət kisil ilat netəm əh noanol mīn rəha İsel kəmoatol nəɣhatən tərət o Naoa Rəha Uɦɣin. 3 In tatən kəm ilat məmə, “Naoa Rəha Uɦɣin tatən wir aɣin-əh məmə Kristo itəm Uɦɣin təmən məmə otahl-ipa, otəpanəto nahməən e niɣətin, muwa mətoarus mimis, kən Uɦɣin otəpanosmegəh mīn in e nimisən. İesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.” 4 İlat neen kəmotən niɣahriənən e nəɣhatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tərət itəm koatəfak kəm Uɦɣin, ne niɣitan əsol tərət itəm koatərəməɣə e niɣitan mīn, kəmotətəu-pən ilau.

5 Məto netəm-iasol rəha noanol mīn rəha İsel, kəmotətəhak, kən motuwīn moatəɣəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nīkal suatip mīn ne ikin mīn, motuwa mīnoatos ilat mīn, kən mīnoatol nəratən tərət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwīn e nimə rəha suah kit nəɣɣin u Jeson, moteatəp nafiluə e nimə, moatəɣəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike məmə okotiləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikin əh.

6 Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlīm Jeson ne piatə mīn neen motəmki-pən ilat məmə okotətul əupən in netəm-iasol mīn rəha kaonsel. Kən kəmotəgət əfəməh moatən məmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tərət e ikin mīn, kən mīnuəa e taon rəhatat. 7 Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikin, məto ilat koatəgəhl lou rəha Sisa itəm tatərəməɣə e niɣən mīn. İlat koatən məmə İərəməɣə kit mīn əh-ikin tətətiɣ, nəɣɣin u İesu.”

8 Nian noanol mīn rəha İsel kəmotən nəɣhatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mīn əh kinotəruru əfəməh məmə okotol naka. 9 Kən netəm-iasol mīn əh kəmotol Jeson ne piatə mīn kəmotos-ipən məni neen, məmə in nəniəkisən kit məmə okəsotol mīnan nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwīn.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

10 Nian tinəpinəp, kən piatə mīn ikin əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas məmə okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikin əh, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsel. 11 Noanol mīn rəha İsel ikin əh nətəliɣən rəhalat təwir, məprəkis-in netəm Tesalonaeka, məto-inu kotolkeike pik məmə

† 16:37: Okəmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəɣhatən kit lan, kən lou kit əh-ikin rəhalat məmə əupən kapman otol nalpinən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəɣhatən katətu-pən lan. Afın e Wək 25:15-16. 17:7: Luk 23:2; Jon 19:12

okotətəlig-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafin, koatafin wir e Naoa Rəha Uhgın, moategəs-in məmə nəghatən rəhalau tətuatıp o kəp. ¹² Məto-inu e nolən əh, kən tətət kəmotən nıpahrienən e Iesu. Kən nıpitan asol min Kris tətət, ne netəm Kris tətət kəmotən nıpahrienən e Iesu.

¹³ Məto nian noanol min rəha Isrel əpəh Tesalonaeka kəmotətə məmə Pol tətən-iarəp min nəghatən rəha Uhgın əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa min əpəh ikın mınəotol netəm Perea kınətol min təməht kəm ilau. ¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat min kəmotahl-ipən min Pol tuwin əpəh itəhəi muwin e nego muwin Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatig əpəh Perea. ¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwin Atens, kınəotətəlig-pa min Perea, Pol tahləpis ilat məmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti məmə okuaut uəhəi əm mian muəplan min in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol tətətəsaħgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in tətəto tətət pik məto-inu nian taliwək matən ikın əh, məplan ikın əh tərıoah e narmi nat min. ¹⁷ Məto-inu o nat əh, kən in tuwin əpəh e nımə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne İaihlua min itəm koatəfak kəm Uhgın, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafin in tətəwin ikın katol maket ikın matəghat kəm netəm əpnəpin min əm. ¹⁸ Kən iəgətun min neen netəm Kris, kətəun-in ilat Epikiurien ne Sitoik,* ilat min koatəghat. İlat neen koatən məmə, “?Suah əh təmıləs əm nəghatən əpəh kit e suatıp matən, kəhrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “İtimat ekotətə məmə tətəghat-in uhgın min rəha ikın pısın pısın min.” Koatəghat nəhlan məto-inu Pol tətəghat-in Iesu, matən məmə təmımıs məto Uhgın təməsmegəh min.

¹⁹ Kən kəmotəun-in-pən Pol məmə otuwa mətul e nıgənəmti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nitot əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmə, “Ekotəlkeike məmə ekötıtun nıpətı nəghatən wı itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən min əh neen, ekotətə məmə tol pısın əgın-əh, kən ekotəlkeike məmə ekötıtun nıpətın.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəm Atens ne netəm ik pısın min itəm kəmotuwa Atens, kotəlkeike məmə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wı min əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²² Kən Pol tətul e nıgənəmti netəm rəha kaonsel əh məmə, “Netəm Atens. İo enəplan rəkıs məmə rəhatəmat nətəligən tətət tətəwin o uhgın min. ²³ Nian io etaliwək ikın-u imatəmat ikın, matəplan ikın nəkoatəfak min ikın ne narmi nat min, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotətə-pən rəkıs e kəpiel kit məmə, İNU İKİN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KIT İTƏM İTİMAT EKOTƏRURU. Məto uhgın itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgın əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴ Uhgın əh inəh təmöl nəptən u, ne natımmat rafin itəm koatətig lan, kən in matərəmərə e neai ne nəptən, in tətətıgən e nıməfak min itəm kıtət əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit tətəkən ron itəm kıtət netəmim kotıtun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pısın əm tətəs-ıpa nəmegəhən kəm kıtət kıtıəh kıtıəh, matəs-ıpa natımmat rafin kəm kıtət. ²⁶ Aupən, aupən əgın-əh, in təmöl əm suah kıtıəh əm. Kən netəm rafin ikın min kəmotıet əm e suah əh, kən in pısın əm təmələhəu ilat rafin e ikın min, kən in pısın əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. ²⁷ Uhgın əh təmöl nəhlan məmə kıtət rafin okotəkəike kəgəs-in məmə okotehm, tahmen e

17:17: Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sitoik - İəgətun min neen itəm koategəs-in nıpahrienən. İlat Epikiurien koatən məmə natımmat itəm tətöl suah kit nıkın tagien, inu nəukətın rəha nəmegəhən tətır. İlat Sitoik koatən məmə tətır okəmə suah kit tətətəon nəgıenən ne nəhmən e nıkın. **17:25:** 1 King 8:27; Wək 7:48 **17:25:** Sam 50:12

etəmim itəm tateameam əpnəpən əm məmə otehm nat kit. Məto nıpahrienən məmə Uhgın əh, sənəmə in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən əupən məmə, ‘Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgın, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təməte rəkis napuən kit məmə, ‘Kitat mın kitat nenətin mın.’

²⁹ “Məto-inu kitat nenəti Uhgın, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit tıtun nol əmən e nelmın o e rəhan nenatıgən. !Kəp!

³⁰ “E nian əh əupən itəm netəmim kotəruru Uhgın, tahmen e itəm Uhgın təmətosig-in nıganəmtin məmə otəsəplanən nolən rat mın əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikın mın rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat mın nolən rat mın.’ ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tınəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatıpit itəm tətuatıpit. Uhgın tınitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən mın rəha netəmim, kən in tınəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tınol rəkis suah əh təmegəh e nımısən.”

³² Nian ilat kəmətətə nəghatən məmə Uhgın təmol suah kit təmegəh mın e nımısən, neen kəmətalah-əmnu, məto neen katən məmə, “Itımat ekotolkeike məmə ekotətə mın rəham nəghatən.” ³³ Kən Pol təmıet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwın kəkul-pən lan, moatən nıpahrienən e İesu. Netəm əh kit nərgın u Taionisias, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətən kit mın nərgın u Tamaris, ne netəmim neen mın.

18

Pol təmuwin Korin

¹ Uarisig e natimnat mın əh, Pol təmıet əh Atens, muwın e taon pısın kit mın, nərgın u Korin. ² İkin əh, təməplan suah kit, in noanol rəha İsrəl, nərgın u Akwila. Təməiir əpəh Pontas, məto təmuwin mətatıg əpəh İtali e taon əsol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tətərəməyə e ikın mın, təmol lou kit məmə noanol mın rəha İsrəl okotəkəike motıet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətən Prısila kəməiaet mueia mətuatıg əpəh Korin. Kəməsuatıgən təfəməh kən Pol tıet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətatıg iləhal mın ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nımə tapolən. ⁴ Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol mın rəha İsrəl ne netəm Kris koatol nəghatən tēpət əpəh e nımə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrəl, məto-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən nıpahrienən e İesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəməiaet Masetonia, kən nian kəməiaet-pa ikın əh, Pol təməpəs wək kən matən-ıarəp əm nian rafin namnusən təwır matən wır kəm noanol mın rəha İsrəl məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahlıpa. ⁶ Məto ilat kəmətətəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmərautin-orautin rəhan sot əsol e nıganəmtılat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatıg e nəratən lan nian Uhgın otakil netəmim e Nammun Nian, məto rəhatəmat atıpit. Tətuoun əh-roiu, ekuwın mən-ıarəp namnusən təwır o İaihlua mın.” ⁷ Kən in təmıet elat muwın mətatıg e nımə rəha suah kit sənəmə noanol rəha İsrəl, məto in tətəfak kəm Uhgın, nərgın u Titias Jastas. Rəhan nımə in e nıkal nımə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrəl. ⁸ Kən Krispas u in tətərəməyə e nımə əh, in ne

rəhan mīn, ilat kəmotahatətə e Iəramərə. Kən netəm Korin tepət mīn kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e Iesu, kən kol baptais elat.

⁹Kən nian kit lapin, Pol təməplan nat kit tahmen e napilairən. E napilairən əh, Iəramərə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwin mən-iarəp rəhak nəghatən məsəməgən, ¹⁰məto-inu kilau mīn ik. Netəmim okol kəsotəəkīnən ik, məto-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim mīn.” ¹¹Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiah kən məwīg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Ughin.

Netəm Isrel kəmotiləs-ipən

Pol e kot

¹²Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitiah motaskəlīm Pol motiləs motuwīn e kot. ¹³Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Ughin e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətuapənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekaike məto nəghatən rəhatəmat. ¹⁵Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig mīn ne natimnat mīn rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. Io nīkik təsəgienən məmə ekalik nat tol nəhlan kit.” ¹⁶Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-iahau ilat.

Pol təmitəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmöl nəniəkisən kit kəm Ughin, kən ikin-u in tətəte mīn əm noanun matol nammun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəpən in. ¹⁹⁻²¹Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. Ilat kəmotəpəh ron məmə otətig məsin ilat mīn ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Ughin tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²²Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwīn məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmitəlig-pa mīn əpəh Antiok. ²³Təmatig məsin ikin əh, kən miet mīn maliwək muwīn-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwīn Efesas ne Korin

²⁴Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmair əpəh Aleksantria, kən in etəm wir kit rəha nəghatən, kən mītun wir mīn nəghatən mīn e Naoa Rəha Ughin. ²⁵Ilat kəmoatəgətun rəkis in e suatip rəha Iəramərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nīkin o nən-iarəpən nəghatən rəha Ughin. Kən nəghatən rəhan e Iesu in tətətatip tətətatip. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aupən. ²⁶Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Ughin əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuətə in, kəmiat məhaluwīn əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wir kəm in suatip rəha Ughin. ²⁷Kən nian Apolos

tolkeike mēmə otuwīn əpəh Akaea, kən piatat mīn əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwīn kəm netəm rəha Iesu əpəh Akaea, motətapəh olat mēmə kotitun nosən Apolos motuwīn əpəh imələt ikin. Kən nian in təmuwīn ikin əh, in təmasitu wir elat. İlat mīn əh, ilat kəmotahatətə e Iesu e nəwīrən rəha Uhgīn. ²⁸ Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wir kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wir e Naoa Rəha Uhgīn mēmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn tənən mēmə otahl-ıpa. Kən e nıganəmti netəmim, təmatoh-ıəhau nəghatən rəha netəm İsrəl.

19

Pol təmuwīn mīn Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatip kit əpəh ilis ikin e nitot mīn miet-pa əpəh Efesas. İkin əh təməplan netəmim neen rəha Iesu.

² Kən təmətapəh olat mēmə, “?Tahro? ?Narmīn Rəha Uhgīn tınuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ıpən kəm in mēmə, “İtimat esotəto aɡinən mēmə nat kit mīn əh-ıkin Narmīn Rəha Uhgīn.”

³ Kən Pol təmətapəh olat mēmə, “?Məto kəmol bəptais əhro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ıpən kəm in mēmə, “Kəmol bəptais etimat e nolən bəptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən bəptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn. Məto Jon təmatən-ıarəp mēmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotəto nəghatən əh, kən kəmol bəptais elat e nərgi İərəmərə Iesu.

⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmīn e rəhalat-kapə, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kınəotəghat e nəghatən ik pisin mīn, kən moatən-ıarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ıpən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tueləf.

⁸ Kən Pol təmatuwīn e nımə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrəl e məwig kısıl matən-ıarəp əskasik nəghatən e namməsən təwır rəha Uhgīn məsəɡinən. Kən ilat mīn ilat, kəmotol nəghatən tepət məto-inu in tolkeike mēmə otıuw-pa ilat o nəməmə rəha Uhgīn. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kapə tiəkis pik mēmə okotən nıpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İərəmərə rəhatat e nıganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən mīn əh, kən Pol təmıet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nıma sıkl asol kit itəm suah kit, nərgin u Tıranas, təmətəɡətun ikin əupən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəıu apiəpıə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatatig e ikin əh Əsia, noanol mīn rəha İsrəl ne netəm əpnəpın əm, ilat rafin kəmotəto nəghatən rəha İərəmərə.

Nənəti Skefa mīn

¹¹ Kən Uhgīn təmol Pol tatol nat pispis mīn itəm tol pisin aɡin-əh.

¹² Natımmat rəha Pol təhmen e iəɡkəsip ne natımmat itəm təmatuwīn lan, netəmim koatəmık moatuwīn moatək netəm koatımıs lan. Kən nımısən mīn kəmotəwır, kən narmīn rat mīn kəmotıet elat.

¹³ Kən netəm İsrəl neen koatuwīn ikin pisin mīn neen, moatəhg-ıarəp narmīn rat mīn e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut mēmə okotol nat əh e nərgi İərəmərə Iesu. Kən kəmoatən-ıpən kəm narmīn rat mīn mēmə, “E nərgi Iesu, etəm kitiəh əm itəm Pol tətən-ıarəp, otıet.”

14 Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepin əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agin rəha Isrel. 15 Məto narmın rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekıtun suah u İesu, kən mıtun mın Pol. ?Məto itəmat pah mın un?” 16 Kən suah apon narmın rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natımmat məpəg rəkis, kən kotəipəpiə əm motəgim e rəhan nımə kəmotaig e nita kəməhap-əhap ilat. 17 Nian noanol mın rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgin pik. Kən netəmim komotiləs-ipər nərđi İəramərə İesu tər pik.

18 Kən netəmim tēpət itəm kotahatətə e İesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət mın itəm kəmoatol. 19 Neen itəm kəmoatəmik nərđik, ilat mın kəmotəmik naoa mın rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətıp e niganəmti netəmim. Nian netəmim kəmotəfin e nəmti naoa mın əh, tahmen e fiftimilian fatu ilat rafin. 20 Kən nəghatən rəha İəramərə təmaıu iahgin e nəsanənən asol rəha Uhgın.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

21 Kən uarisig e nat əh, Pol tınən e nikin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwın-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwın rəkis Jerusalem, ekəike muwın mın Rom.” 22 Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm kətuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məsin əpəh ikin Esia.

23 Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatıp rəha İəramərə. 24 Suah kit əh-ikin itəm tatol natımmat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. İkin-u netəmim tēpət koatəfak kəm uhgin kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmı nımə mın e silfa itəm tahmen e nımə rəha narmı nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salim-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim mın.

25 Kən təmaun-in rəhan netəmim mın ne netəm pisin itəm koatol wək kitiaə əm məmə okotuwa kitiaə. Kən tən məmə, “İo mın, nəkotitun rəkis məmə koatol wın e məni asol e wək u rəhatat. 26 Məto itəmat nəmotəplan ne məto mələ təhro nulan suah əh Pol tatərəkin netəmim tēpət kən kınəotətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkır ikin mın rafin e nıtən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgin mın itəm netəmim əm koatol e nelmilat, sənəmə uhgin mın pahrien. 27 Kən roiu əh, iuəhkır əm tatərəkin suatıp rəhatat o nosən məni, kən iuəhkır əm mın in tatol məmə netəmim okotəplan rat nımə rəha Atemis, u itəm in ilis pik. Kən namnun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkin nərgin Atemis itəm ilis pik tuwa mol nat əpnəpın əm lan. Məto ikin-u Esia ne ikin mın rafin, netəmim koatəfak kəm uhgin u rəhatat.”

28 Nian kəmotəto nəghatən əh, nıkilat təmahmə təmahmə, kən əmun mınətagət əfəməh məmə, “İ Ure e Atemis u Efesas!” 29 Kən nat əh təmaıu mırəfin taon. Kən netəmim tēpət kəmotuwa kitiaə motuwın kaskəlim etəm Masetonia mil əh itəm kətuəliwək iləhal Pol, nərgilau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwın kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

30 Kən Pol tolkeike məmə otuwın məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha İesu kəsotəgəhan-inən. 31 Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwınən əh netəm əh-ikin.

32 Kən ikin əh, netəmim koatol wilig wilig tēpət motəgət əfəməh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatən nat pisin. Məto tēpət kotəruru məmə

kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol min neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwin mətul aupən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matəfətutu ilat məmə otən-iarəp nehman rəhan. ³⁴ Məto nian netənim kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh min məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iaəhu ilat məmə, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netənim! Atemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wir niməfak rəhan, kən motehm wir kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwir məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwirən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosot suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuaqləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwir məmə okotuwin kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwin e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Timətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkir kotəmuə təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nipətən tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iaəhu nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim min.

20

Pol təmuwin əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa kitiaəh. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwin əpəh Masetonia. ² Təmuwin əh-ikin əh tēpət ikin kən matos-ipən nəghatən tēpət kəm netənim rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisił ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mütəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol min rəha Isrel kinoatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən məpəs nego mətaliwək əm mütəlig-pən Masetonia. ⁴ Netənim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwin katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwin əpəh Troas, motuwin motəplan ilat kən mətatig motos wik apiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh min əpəh Troas

⁷ E Sarare lapin, emotuwa kitiaəh məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nagwənon Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netənim məto-inu titun məmə olawig tatuwin məpəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugi nian lapin. ⁸ Nipagnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpin-ilpin tər. Kən kəmasiəpən e lait tēpət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgin matən matən, kən Iutikas, napilən tinatos, tinatiuəw nəm, əmun məmə e winta misi-pər muwin morin əpəh ləhu e nəptən. Kən nipəg noa nimə itəm təməme

ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotēuauu motuwīn, mətō tīnimis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwīn mīn əpəh ləhau muwīn mīsin nulin e nīkali etəm əluə əh, kən mīləs mago-īpa e nelmīn mīl, kən mən-īpən kəm ilat məmā, “Nīkītəmat təsəhmən. In tīnəmegəh mīn.” ¹¹ Kən Pol təmər mīn muwīn əpəh ilis kən mōl Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu ilat mīn ilat, kənu motəgwən kītīəh. Kən tatəghat mīn kəm ilat mətōarus tian, əmun tatuwīn mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm əluə un motuwīn latuənu. Nīkīlat tətəgiən mətō-īnu netəm əluə təməmegəh mīn.

Kəmotiet Troas motuwīn Maelitas

¹³ Kən Pol təmən məmā otaliwək əm muwīn əpəh e taon əh Asos, mətō itimat ekotuwin e nego motuwīn kilas in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmīet-pa, ekotit motuwīn e nego. Kən itimat rafin motuwīn əpəh Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwīn ikin əh, kən lawīgin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawīgin mīn ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawīgin mīn epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol təmən rəkis məmā esotətulən Efesas mətō-īnu təsolkēikən məmā ekotan pik əh e nītən Esia. In təmalkut məmā ekotuwin uəhai Jerusalem məmā in otuwīn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmā Pentekos.

Pol təmauiatīpin netəm-iasol mīn rəha nīməfak əpəh Efesas

¹⁷ Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təməhl-īpən nəghatən əpəh Efesas məmā elta mīn rəha nīməfak okotuwa-tu kəplən. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmā, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətōarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha Iərəməərə. Kən rəhak nətəlīgən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasik mīn, mətō-īnu noanol mīn rəha Isrel kōtolkeike məmā okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmā o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgatun itəmat e niki netəmim natimnat mīn itəm otasitu etəmat, məsəhluəig-īnən nat kit otəmat, iatən-īpinə rafin e nīpəgnoa nīmə mīn kən ihluə e nīgamməmti netəmim. ²¹ Iatən-īpən ətuatīp kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmā okotəkēike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgīn, kən motahatətə e rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo.

²² “Kən roiu əh, enatuwin Jerusalem mətō-īnu Narmīn Rəha Uhgīn təmən kəm io məmā ekuwin. Esitunən məmā ekəhratig əh-ikin. ²³ Nat kītīəh əm ekitun məmā taon mīn rafin itəm iatuwin-pən ikin, Narmīn Rəha Uhgīn tatən-īpa kəm io məmā nian ekuwin ikin əh ekatig e naratən kən kən muwīn e kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat mīn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnəpīn əm. Mətō iakollkeike pik məmā ekol nammun wək itəm Iərəməərə Iesu təmos-īpa məmā ekol o nən-īarəpən nammusən təwir e nəwīrən rəha Uhgīn.

²⁵ “Emuwīn e ikin mīn rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən roiu əh ekitun məmā okol nəsotəplan mīnən io nian kit. ²⁶ Kən iatən-īpinə kəm itəmat əh-roiu e nīganəmti Uhgīn məmā, okəmā itəmat kit otuwīn tətət ikin, mətō sənəmā io emol. ²⁷ Emən-īpinə rafin natimnat kəm itəmat itəm Uhgīn tolkeike məmā onəkotitun.

²⁸ “Onakoatəto wīr itəmat. Kən netəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-īpinə e nelmītəmat, onəkotəkēike kehm wīr ilat e nīməfak rəha Uhgīn təmən e etəm rəha sīpsip itəm tətəhm wīr rəhan sīpsip mīn. Ilat mīn əh, Uhgīn təmos-nəmtin ilat e nīta nətīn.* ²⁹ Enītun rəkis məmā nian ekiet rəkis

20:17: Wək 18:21 **20:18:** Wək 18:19—19:10 **20:23:** Wək 9:16; 21:11 **20:24:** Wək 21:13; 2

Tim 4:7 * **20:28:** Suatip kit mīn o nəuhlinən nəghatən u “nīta nətīn” in tol mīn-nulan: “nītan atīp.”

20:28: 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4

etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupin min okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha Iesu. ³⁰ Itəmat atip min əm neen okəpanotətul moteiuə məmə okotit-irəkis netəm rəha Iesu. ³¹ Kən onakoatəto wir itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kisi eməsapəsən nən-ipinən nəghatən u kəm itəmat e nian min rafin. Kən nian neen, emitasək otəmat.

³² “Kən roiu əh, iatos-ipən itəmat e nelmi Ughin, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmolkeike pik itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikin məmə otol itəmat nakotəskasik, kən mos-ipinə nəwirən itəm Ughin təmən rəkis məmə otos-ipən kəm rəhan netəmim min.

³³ “To sənəmə etəmim itəm iakolkeike pik məni rəha etəm pisin, o natimnat itəm koatuwin lan. ³⁴ Itəmat nəkotitun rəkis məmə io atip əm, iatol wək o nosən natimnat itəm io ne netəm koatuarisig-in io kotalkeike o natigən.

³⁵ Nian nəmotehm rəhak nolən min, eməgətun suatip min əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha İərəməə Iesu itəm təmən məmə, “Təwir agin o netəm u itəm koatos-ipən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatasahgin məmə okos-ipən kəm ilat.”

³⁶ Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu misin nulin kən məfak ilat min ilat. ³⁷ Kən kəmotasək pik motəskəlim Pol katəpah nikəpin motəuiatipin. ³⁸ Kəmoatəto tərət pik məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotehm minən niganəmtin. Kən ilat min kəmotəliwək motuwin əpəh nego ikin.

21

Pol təmuwin Jerusalem

¹ Nian emotəuiatipin rəkis ilat, emotuwin e nego kən motiet, motaiu ətuatip əm o nitən əkəku əh, Kos. Kən lawigin ekotuwa e nitən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet min ikin əh motuwa min e ikin kit katən məmə Patara, kən motuwar ikin. ² İkin əh emotəplan nego kit, kinatən məmə otiet muwin əpəh Fonisia. Kən ekotətipən lan motiet min. ³ İtimat emotuwa kəplan nitən asol əh Saepnas, kən motaiu-pən e nikalın u pis ikin kən motaiu e nitən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natimnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴ İkin əh emotuwin kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatig itəmat min ilat, kos wik əpiəpiə kit. Kən Narmin Rəha Ughin təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmə otəsuwinən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatimat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet minoatuwin, kən netəm rəha Iesu ikin əh, ne rəhalat nıpitan min, ne nətilat min kəmotətəu-pa itimat ekotuwin əpəh itəhəl e nıməkləkil. Kən motisin nulitəmat ikin motəfak, kən motəuiatipin itəmat min.

⁶ Kən ekotuwin e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmiet Taea maiu o nitən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwin kəplan piatimat min, kos nian kitəh. ⁸ Kən lawigin, ekotiet min motuwin kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwin kətətig e nımə rəha Filip u itəm tatuwin ikin min matən-iarəp namnusən təwir. Kən in tatol sepin lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasituen e aposol min. ⁹ Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən iərman. Nıpitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotətig nian kisi o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Ughin əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itəmat kən mıləs-irəkis kətəut rəha Pol, kən məlis əfimən atip nelmin ne nelkin lan, kən mən-iarəp məmə

Narmĭn Rəha Uhgĭn təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha Isrel okotəlis nəhlan suah əh rəhan u kətəut, kən motiləs-ipən e nelmĭ İaihluə mĭn.”

¹² Nĭan emotəto nəghatən əh, itimat netəm ikĭn əh, emotən-İəhau əskasik Pol məmə otəsuwĭnən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipĭn kəm ilat məmə, “?Tahro nakotasək? Nəkotol katətgəhl nĭkik o nuwĭnən ikĭn əh. İo esəgĭn əmən o nuwĭnən e kalapus o nərgĭ İəramərə İesu, məto İategəhan mĭn məmə ekĭmis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nĭan emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəlgən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İəramərə otol əm nulan itəm in tolkeike mĭhĭn.”

¹⁵ Emotatĭg məsĭn ikĭn-u, kən uarisig ekotaii-pən rəhatimat natĭmnat, moataliwək əm motuwĭn Jerusalem. ¹⁶ Netəmim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətu-pa itimat motit itimat motuwĭn e nĭmə rəha etəm Saepnas kit u in etəm rəha İesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgĭn u Nason. Kən motapil ikĭn.

Pol təmuwĭn məplan Jemes

¹⁷ Nĭan emotuwa Jerusalem, piatat mĭn nĭkĭlat təmagĭen pĭk məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawĭgĭn Pol ne itimat rafĭn ekotuwĭn məmə ekotəplan Jemes. Kən elta mĭn rafĭn rəha nĭməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwĭr kəm ilat kən mən-İarəp wĭr kəm ilat natĭmnat rafĭn aĭĭn-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgĭn təmöl kəm İaihluə mĭn.

²⁰ Nĭan kəmotəto nəghatən əh, ilat rafĭn nĭkĭlat təmagĭen, kən kotənwiwi Uhgĭn motən-ipən kəm Pol məmə, “İk nĭnitun rəkis məmə roiu əh netəm Isrel tahmen e taosan tēpət kĭnotĭtun İesu, kən ilat rafĭn kotaskəlim pĭk Lou rəha Moses. ²¹ İlat kĭnəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol mĭn rəha Isrel əpəh ikĭn rəha netəm pĭsĭn pĭsĭn mĭn məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətĭlat mĭn, kən kasətəu-pən mĭnən kəstom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik nĭnuwa ikĭn-u mətatĭg. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³ Təwĭr məmə onəköl nat u itəm ekotən-ipĭnə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwĭt ikĭn-u itəm kəmotol nənĭkĭsĭn kit ilat Uhgĭn. ²⁴ Olawĭg nəkəike mĭt ilat motuwĭn, kən mos-nəmtĭn rəhalat nat megəh mĭn rəha sakrifais, kən itəmat mĭn ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotĭtun nakən rəhalat-kapə təpĭə. Nĭan natol natĭmnat rafĭn əh, kən netəmim okotĭtun məmə kateiua lam, məto nĭpahriənən, ik nataskəlim əh Lou rəha Moses. ²⁵ İtĭmat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm İaihluə mĭn itəm kotahatətə e İesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nĭta, ne nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmĭ nat mĭn, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nĭtan əpəh ikĭn e nĭpətĭn, kən məsotolan təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawĭgĭn, Pol ne netəm əh kuwĭt kotuwĭn kol natĭmnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwĭn əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn məmə otən-ipən kəm pris mĭn məmə nĭan kuwəh əh-ikĭn tətətĭg əh məmə Lou tatən, kən pris mĭn okotol sakrifais kuwĭt tĭnahmen-in netəm mĭn əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlim Pol əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn

²⁷ Nĭan tĭnuwa İuəhkĭr o nĭan sēpĭn itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotĭsĭ-pən Esia əpəh, kəmotəplan Pol əpəh e nĭməfak, kən kĭnotos nĭmanĭn netəmim rafĭn əh, kən motaskəlim Pol, ²⁸ motagət əfəmah lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasĭtu etimat! Suah İlouĭn əpə itəm tatuwĭn ikĭn mĭn matəgətun netəmim məmə okotətəhau kitat

matən kəm ilat mīn mēmə Lou rəha Moses in nat əpnapin əm ne Nimə Rəha Uhgīn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mīn motuwa ikin-u imatat pisin əm ikin e Nimə Rəha Uhgīn, kən nolən əh təmətgəhl Lou kən minol tinamkīmik ikin-u.”²⁹ Kəmotən nəhlan mətə-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efesas tətətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nīkilat təht mēmə okəm-naka Pol tətīt mūea e ikin rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgīn.

³⁰ Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwīn kaskəlīm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən pris mīn kətahtosig uəhai əm e nafilua e Nimə Rəha Uhgīn. ³¹ Nian kəmotalkut mēmə okotəhamnu Pol, kən etəm tətərəmərə e mōpael mīn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən mēmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut mēmīk rəhan neen mōpael mīn ne netəm-iasol mīn lan motaiu motuwīn əpəh netəmim koatəmou ikin. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapin əm.

³³ Kən etəm tətərəmərə e mōpael mīn təmuwa o Pol maskəlīm, kən magət e rəhan mōpael mīn kotuwa motəlīs e sen kəiu. Kən motətəpəh o netəmim mēmə, “?Etəmim pah u? ?Təmōl nat tərət naka?” ³⁴ Kən nīmanin netəmim neen koatən nəghatən pisin, neen koatən nəghatən pisin. Mətə-inu kīnotəruru ətuatip nəukətī nəghatən, kən nagətən tīnepət. Etəm tərəmərə e mōpael mīn apon tīnəruru mēmə kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mōpael mīn mēmə otilās Pol kən e nīmə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tīnategupər-egupər mēmə otuwīn imə, kən mōpael mīn kəmotə-pən ron kīlās-īpər, mətə-inu netəmim nīkilat təmahməh pik mēmə okotəh. ³⁶ İlat rafin kəmoatuarisig-in moatən əfəməh mēmə, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol təmən nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotilās motuwīn mēmə okotegu-pən imə, kən tən-īpən kəm etəm tərəmərə e mōpael mīn mēmə, “İakolkeike mēmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəmərə e mōpael mīn təmə, “?Nakahro mītun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmə naka ik etəm İjip ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatimat kapnan aupən, kən mēmīk netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apin itəm kotəhamnu netəmim, kən motuwīn kətətīg əpəh ikin taruən-aruən ikin?”

³⁹ Mətə Pol təmə, “Kəp. İo noanol kit rəha Isrel. Emair əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəmərəən rəha ikin əh e taon əh. Awī, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm mīn əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kətegupər-egupər ikin mīlās-īpər nelmīn mēfətutu ilat lan mēmə okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən Isrel mēmə,

22

¹ “Tata mīn ne piak mīn. Otətəlīg-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotəto mēmə təməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən tēmikə aɡin-əh, moatətəlīg-in.

Kən tən mēmə, ³ “İo noanol kit rəha Isrel. Emair əpəh Silisia e taon əh Tasas, mətə emepət u Jerusalem. Kamaliel təməgətun io. Təməgətun wir io e Lou rəha tīpitat mīn mēmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natīmnat itəm Uhgīn tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴ Aupən ematəh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha İesu. Kən mətəskəlīm ilat, nəman ne nīpitan, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən mīn u pris asol aɡin ne netəm-iasol mīn rəha kaonsel rəhatat kotītun nənən mēmə nīpahrienən. E nian əh,

emos naoa rəhalat muwin əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwin ikin əh məmə ekaskəlīm netəm mīn əh rəha Iesu məmīk ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpīnən kəm ilat.

Pol təmən-iarəp məmə təmahro matəu-pən Iesu
(Wək 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “E nian mītgar tinalalīn əm, kən enuwa iuahkīr o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatəp tərūən tərūən, təmīsi-pən e neai, masiəgəpīn-pīnə io ikin. ⁷ Kən ekīsi-pər morīn e nəptən. Məto nəwia suah kit tatən-īpa kəm io məmə, ‘! Sol! ! Sol! ? Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmə, ‘? Məto İərəməərə, ik pah?’ Kən təmə, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatīp, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, məto kəməsətətəən nəwia suah əh itəm təmaghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətapəh ron məmə, ‘?İərəməərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən İərəməərə tən-īpa kəm io məmə, ‘Ətul maliwək muwin əpəh Tamaskes. İkin əh, suah kit əh-īkin itəm otən-īpīnə kəm ik natīmnat itəm Uhgīn tīnəmən rəkis məmə ik onəkol.’ ¹¹ Məto-inu nəhag-əhagən əh təsanən pik, kən mol nīganəmtək təpis, kən netəmīm itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwin Tamaskes.

¹² “Kən ikin əh, suah kit əh-īkin, nərgīn u Ananaeas, in suah kit itəm tətəskəlīm wir Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-īkin əh kotīsiāi-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuahkīr ron io məmə, ‘Piak Sol, roiu əh nīganəmtīm otəwir mīn.’ Kən e nian əm əh, nīganəmtək təmāiir mīn enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-īpa kəm io məmə, ‘Uhgīn rəha tīpītat mīn aupən, in təmītəpun rəkis ik məmə ik onəkītun natīmnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatīp əh rəhan, kən məto ətuatīp rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike məm-iarəp kəm netəmīm rafīn natīmnat itəm ik nəməto kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəshgīn naka? Ətul muwin məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat mīn.’ ”

Uhgīn təmahī-īpən Pol kəm netəm u sənəmə netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmə, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. İkin əh, emuwin e Nīmə Rəha Uhgīn matəfak, kən məplan napīlaiirən kit itəm Uhgīn təmos-īpa. ¹⁸ E napīlaiirən əh, eməplan İərəməərə tatən-īpa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu agīn mīet Jerusalem. Məto-inu netəm ikin-u okol kəsətətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Məto ekəmə, ‘İərəməərə, netəm əh kotītun wir məmə aupən ematuwin əpəh e nīmə rəha nəfakən rəhalat mətəskəlīm netəm u kotəhatətə lam muwa mətalis ilat mətəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən nian netəmīm kəmotəhtīmnu Stipen, kən nītan təmāiu məto-inu təmatən-iarəp ik. Məto io mīn, emətətul itimat mīn ilat. Kən nīkik tətəgiən məto-inu kotəht Stipen e kəpiel, kən mətehm rəhalat natīmnat.’ ²¹ Məto İərəməərə təmən-īpa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-īpən ik ikin əh kəm İaihlua mīn.’ ”

²² Kən kəmoatətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəmotətə nəghatən əh, motəgət əfəməh məmə, ‘! Otīlas-iarəp suah un, kəhamnu! ! Təsəwirən məmə otatīg!’ ²³ Kəmoatəkəike motəgət əfəməh motərakīn əpnarīn əm rəhalat natīmnat, moatəmīk nīmoulul katərakīn əpnarīn əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm təməərə mopael mīn tən məmə okīlas kan əpəh e nīmə rəha mopael mīn. Kən təmə okalis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmīm kotəgət pik lan nəhlan o naka.

²⁵ Məto nian kəmoatietai wir Pol məmə okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol mīn əh kit rəha mopael mīn itəm tatətul iuahkir ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmə onəkotalis io nian esuwīnən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopael mīn təməto nəghatən əh, təmuwīn məplan etəm tərəmərə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. Latən pahrien.”

²⁸ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn təmə, “Emətou məni pik o negəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.”

²⁹ Kən əmun mopael mīn itəm kəmoatətul matip məmə okotalis Pol kəmotaut kani məntaalat ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təmītun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin məto-inu tīnəlis rəkis e sen.

Pol təmətul aypən e kaonsel

³⁰ Kən lawigin, kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tolkeike məmə otitun ətuatip məmə təhro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən kīkis rəkis sen lan, kən maun-in pris əsol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmə okotəpələh kəghat, kən muwīn mīləs Pol muwa tətul aypən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak mīn. E rəhak nəmegəhən aypən mətoarus-pa u-roiu, esətoən məmə nīkik otəgin məmə emol nat tərət kit e nīganəmti Uhgīn.” ² Kən pris əsol agin əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuahkir ron məmə kit otem-pən nohlin. ³ Məto Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!Uhgīn otol mihin mīn lam! Ik nakahmen e nīmə itəm kəmol pen lan təruən pik əm ihluə, məto tamkīmīk əpəh imə. ?Təhro natəpələh ikīn-u mətakil io e Lou rəhatat, məto ik nəmən məmə kit otem io? Ik nīnətgəhl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuahkir o Pol kotəmə, “?Təhro natəghat rat e pris əsol agin rəha Uhgīn?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak mīn. Io esitun agin-əhən məmə in pris əsol agin rəha Uhgīn. Məto io ekitun məmə Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan məmə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotəpət lam.’ ”

⁶ Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsīn ilat Satusi mīn, kən nəwtain məsīn ilat Farisi mīn. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak mīn. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tipik mīn, ilat Farisi mīn. Məto netəm u kotalkeike əm məmə okotiuw-iarəp io e kot məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmīmīs otəpanəmegəh mīn.”

⁷ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mīn kəmotərgəhəu əsol əpəh imə e kaonsel, kən mīnotəhap ilat mīn, mīnotol nənən kəiu. ⁸ Məto-inu Satusi mīn koatən məmə nian etəmīm otimis, okol təsəmegəh mīnən. Kən moatən məmə nagelo tīkə, kən narmīn tīkə. Məto Farisi mīn koatən məmə, nat mīləhal əh, in nīpahrienən.

⁹ Məto-inu o nat əh, kən ilat kəmotəgət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwīn ilis.

Kən iəgətun mīn neen rəha Lou u Farisi mīn, kəmotən əskasik məmə, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nīpahrienən məmə narmīn kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopaël min əh, təgin məmә okəmә okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopaël min məmә okotuwın kiləs-irəkis Pol kiləs kan min əpəh iməlat ikin.

¹¹ Kən lapin əmun, İarəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmә, “Nat əh, nat əpnəpin əm. Əsəginən. İk nəmən-iarəp rəkis io ikin-u Jerusalem. Kən onəkol mihin min əpəh Rom.”

Netəm İsrəl neen kəmotən anion məmә okotohamnu Pol

¹² Kən lawigin, netəm İsrəl neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmә okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkisən kit məmә okəsotəgwənən ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmә okotəgəhl nəniəkisən əh, pəs Uhgın otəh ilat kotimis. ¹³ İlat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwın o pris asol min, ne netəm-iasol min rəha niməfak rəha netəm İsrəl, motən-ipən kəm ilat məmә, “Emotol nəniəkisən kit məmә esotunən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkaike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopaël min rəha Rom motəpəh ron məmә, otəkaike müləs min Pol muwa u ikin-u, kən moteiua lan məmә onəkotəplan o natimnat min əh rəhan. Kən itimat ekotəhluaiğ e suatip kətəlkəlik məmә okotiləs kətah u, kən ekotaskəlim kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nəti winin, təməto nəghatən əh, kən muwın əpəh imə mopaël min ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopaël min tuwa, kən tən-ipən kəm in məmә, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwın tehm etəm tərəmərə e mopaël min. In tatos nəghatən kit məmә otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopaël əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmә, “Suah u Pol itəm tətətiğ e kalapus, təmaun-in io məmә oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmә otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopaël min əh, tos nelmi suah apon mian əpəh ikin kit ilau pisin əm, kən mətapəh ron məmә, “?Naka əh nakəmә nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmә, “Netəm-iasol min əpəh İsrəl kəmotəgəhan rəkis məmә olawig kotuwa kətapəh ron ik məmә onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiua-in ik məmә kaonsel tolkeike məmә otəplan wir min-tu nəghatən min rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwa kətəhluaiğ e suatip kətəsahgin. İlat kəmotol nəniəkisən kit məmә okəsotəgwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən minoatətul matip əm əh-roiu məmә okotol nat əh, moatəsahgin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopaël min apon təmә, “Əsən minən kəm suah kit məmә nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwin.

Kəməhl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopaël min taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmә, “Okian muən kəm mopaël min ilat rafin fo-hanrit-sepinte məmә okotətul matip o nuwinən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmik niro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkaike kiləs hos neen məmә Pol otəpələh elat, kən motiləs motuwın kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wir məmә okəsolan nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopaël min təməte naoa kit mös-ipən kəm itəm mil un məmә okotiləs kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən məmә,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəməyə e kapman, kən iatən təwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol min rəha Isrel kinotaskəlim rəkis, kən iuahkir kotohamnu. Məto io emətə məmə in etəm Rom, kən ekuwin itimat rəhak mopael min kiləs-irəkis olat. ²⁸ Emolkeike məmə ekegəs-in-tu məmə nat naka təmol təsatuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotiləs motuwın e kaonsel rəhalat.

²⁹ Kən eməplan məmə in təsolən nat tərət kit ne itəm otimis ron, o məmə otuwın o kalapus ron. Nəghatən min itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io məmə netəm Isrel koatol anion noa kit məmə okotohamnu, kən nikik təht məmə təwir məmə ekahl-ipinə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol timəht kəm in məmə okotimnə kən-ipinə kəm ik nat tərət min itəm koatəplan-pən lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopael min kəmotol əm məmə inu ne etəm tərəməyə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwın e taon əh Antipatris lapin. ³² Kən lawigin, mopael min itəm kəmotaiu e hos min, ilat əm kotiləs Pol motuwın. Kən mopael neen min kəmotitəlig-pa iməlat ikin. ³³ Mopael min əh kəmotiləs motuwın əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmin. ³⁴ Nian kapman u təmafın naoa, kən mətapəh o Pol məmə, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmə Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmə, “Nian netəmim okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekan kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopael min məmə okotiləs-ipən Pol e nimə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlim əh-ikin.

24

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwın rəkis, kən pris asol ağin, nərgin u Ananaeas, təmuwin Sisaria ilat netəm-iasol min neen rəha Isrel ne ienatig e lou,* nərgin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwın kətul e niganəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən min itəm nikilat təht məmə Pol təmol təsatuatipən. ² Kən kəmotauwin Pol məmə otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən min rəhalat kəm Filiks məmə, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmikən itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikin təməməlinu nuwəh rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən ik nəməg-ətuatip-in rəkis nolən u ikin-u məmə otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat təwir. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən məmə ekaskəlim pik ik, məto ekətapəh ron ik məmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nəratən tərət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekotərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgın tamkəmik e niganəmti Uhgın, kən

23:27: Wək 21:30-33; 22:25-27 **23:28:** Wək 22:30 **23:30:** Wək 23:16-23; 24:1-9 * **24:1:** Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot. **24:5:** Wək 17:6

ekotaskəlīm. †⁸ Kən okəmā nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən mīn u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən məmā, “Nəghatən mīn rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhalpīn nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmā otəghat. Kən Pol təghat məmā, “Etəm-iasol Filiks. Io ekifun wir məmā ik nəmatakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tepət rəkis. Kən tol nəhlan nīkik tagien məmā ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwīn Jerusalem mīnos əm nian tuelef əm məmā ekuwīn məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u məmā in nīpahrienən o neuuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məmā ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən məsotəplanən məmā iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikin mīn əpəh e taon. !Kəp! ¹³ Kən okol təsəgətuən ətuatipən kəm ik məmā nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nīpahrienən, məto-inu in neuieuəən.

¹⁴ “Məto ekitun nən-ipinən kəm ik məmā nīpahrienən məmā nian iatətu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmā in nəfakən neuuəən, io iatəfak kəm Uhgīn rəha tipitimat mīn, kən io iatən nīpahrienən e nəghatən mīn itəm kəmāte e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəlīgən kəm Uhgīn məmā in otol kəm netəm kəmotimīs məmā okotəmegəh mīn, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəlīgən kitiah əm itəm nīkat tətəht. ¹⁶ Məto-inu tol nəhlan, kən etalkut pik məmā ekol nat naka itəm io ekitun məmā tətətuatip e nīganəmti Uhgīn ne netəmim.

¹⁷ “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikin-u Jerusalem, kən emətəlīg-pa mīn məmā ekos mənī muwīn kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais mīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatip rəkis e nīganəmti Uhgīn, kəmotəplan io əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən sənəmā itimat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu mīnən. ¹⁹ Məto netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia, kəmoatətul əh-ikin e nian əh. Kən okəmā koatos nəghatən kit tətət lak, təwir əm məmā ilat okotuwa kətul e nīganəmtim kən-iarəp. ²⁰ Məto okəmā kəpə, təwir məmā netəm Isrel mīn u itəm koatətul ikin-u, okotən-ipinə ətuatip kəm ik nat naka itəm emol təsahmənən e nian emətul e nīganəmti kaonsəl rəhalat. ²¹ Kəmotətəhəu io o nəghatən kitiah əm məmā nian emətul aupən-in elat, məgət əfəməh elat məmā, “Itəmat nakotakil io u-roiu məto-inu io iatən nīpahrienən məmā netəm kəmotimīs okotəmegəh mīn.”

²² Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosig-in nəghatən əh məmā, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopaəl mīn otiet-pa ikin-u, kən epanos-ipinə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” ²³ Kən Filiks təmən-ipən kəm etəm tepət e mopaəl mīn məmā okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan mīn məmā kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

† **24:6:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmāte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit mīn əh-ikin itəm tatīpīn nəghatən u matən məmā, “Kən emotan məmā ekotatu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Məto Lisias itəm tərəmərə e mopaəl mīn, təmiləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmotəuw rəkis mīn suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit məmā netəmim itəm koatəplan-pən nəratən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.” **24:6:** Wək 21:28-30

24:15: Jon 5:28-29

24:18: Wək 21:17-28

24:21: Wək 23:6

24:22: Wək 23:26

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks tæmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məmæ okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol tæmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən min rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol tæmatən-iarəp rəhan nīpəgnəm̄tīn mīn kəm ilau məmæ otīuw rəhalau nətəlīgən. Kən nian in tæməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatīp, ne nolən itəm suah kit tətərəməræ e rəhan nətəlīgən ne nolən mīn, ne nian Uhgīn otakil netəmim lan, kən Filiks tæməgin tæməgin kən mən məmæ, “Tīnahmen. Iet əh. Okəmæ ekos nian kit mīn, kən panaun-in mīn ik.” ²⁶ Kən nian tēpət tətən-ipən məmæ Pol otuwa matuəghat, mətō-inu in tolkeike məmæ otətō Pol, mətō nat kit mīn, nīkin təht məmæ okəmæ naka Pol otos-ipən mənī neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tīnos nup kəiu, Filiks tæmeiuaui e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas tamos nəmeen. Mətō Filiks tæmapəs Pol tətətiḡ əm e kalapus məmæ otol niki netəm Isrel tətəgiən.

25

Pol tæmatəpəh məmæ otəplan Sisa

¹ Nian Festas tæmol kapman mīnos əm nian kisil, kən miet Sisaria muwīn əpəh Jerusalem. ² Ikīn əh, pris asol mīn ne netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natīmnat neen itəm nīkilat təht məmæ Pol tæmol tæsətuatīpən. ³ Kəmotəpəh məmæ Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmæ otahl-ipən Pol tītəlīg-pən əpəh Jerusalem, mətō-inu ilat kəmotol anion noa kit məmæ okotohamnu Pol e suatīp. ⁴ Mətō Festas təmæ, “Pol otətətiḡ əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekītəlīg-pən əh-ikīn. ⁵ Kən rəhatəmāt neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwin Sisaria, kən okəmæ Pol tæmol nat kit təsahmenən, kən okotətū-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas tæmātiḡ mos nian eit o ten ilat mīn ilat, kən mītəlīg muwīn əpəh Sisaria. Kən kəmən lawīgin, tahl-ipən nəghatən məmæ okit Pol ka, tətul e kot, kən muwīn məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tətəpələh ikīn. ⁷ Nian Pol tæmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotīsī-pən Jerusalem kəmotətul kītəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, mətō suatīp tikə itəm otəḡətun rəhalat nəghatən məmæ koatən pahrien. ⁸ Kən Pol tæmuhalpin nəghatən rəhalat məmæ, “Esolən nat kit tətət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nīmə Rəha Uhgīn, ne Sisa u tərəməræ e ikīn mīn.”

⁹ Mətō Festas tolkeike məmæ otol niki netəm Isrel tagiən kən mətəpəh o Pol məmæ, “?Nīkim tagiən məmæ onəkuwīn Jerusalem? ?Pəs ekīm̄nə ikīn makil rəham nəghatən e nənən mīn u?”

¹⁰ Kən Pol təmæ, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətuatīp məmæ onakakil nəghatən ikīn rəhak. Kən ik nəkītun rəkis məmæ esolən nat kit tətət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmæ emətḡəhl lou o emol nat kit tətət məmæ ekīm̄is rōn, kən okol esətapəhən kəm ik məmæ, nakiləs-irəkis io o nat əh. Mətō okəmæ nənən mīn əh koatən lak kəsotətuatīpən, kən suah kit tikə məmæ otos-ipən io e nelmīlat. Mətō ekolkeike əm məmæ Sisa in otakil nənən mīn u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas tæməghat e nənən əh māsīn ilat rəhan mīn netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmæ, “Ik nəmən məmæ nakolkeike məmæ onəkuwīn məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. Ik onəkuwīn məplan Sisa.”

Pol tæmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mīn təmuwa muwīn, kən Kig Akripa ne wīnīn nərgīn u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmā okuəplan Festas muən təwīr kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatīg ikin əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kīg natimnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmā, “Suah kit u ikin-u e kalapus, itəm Filiks təmiləs-ipən. ¹⁵ Nian emuwīn Jerusalem, kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nīpəgnəmtīn neen lan məmā tatol təsətuatīpən motətapəh məmā ekən-iarəp məmā in təmol tərət kən otos nalpīnən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmā, ‘Itimat netəm Rom sənəm nolan u rəhatimat məmā okotegəhan-in əm etəmim tuwīn e nelmī netəmim itəm koatən məmā təmol nat kit təsətuatīpən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpīn rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel mīn əh kəmotuwa, eməsīuw-pən mīnən, məto kəmən lawīgīn əm, kən ekotuwin kəpələh e nīmə kot kən motaun-in mīn Pol məmā otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tikimīr mīn kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmā təmol nat naka tərət itəm nīkik təmataht məmā okotən mihīn. ¹⁹ Ilat kəmoatən-iarəp əm nərgəhuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmīmīs kit, nərgīn u Iesu, itəm Pol tatən məmā suah əh tatəmegəh. ²⁰ E natimnat mīn əh, io esitun wīrən nənən lan məsīn, kən mol ekətapəh o Pol məmā, ‘?Təhro, nīkim tagien məmā nakuwīn Jerusalem? ?Pəs ekīmna ikin makil nənən mīn itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol təməsegəhanən, kən mətapəh məmā ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən mīn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmā rəhak netəmim okoatehm wīr mətoarus ekehm suatīp kit, kən panahl-ipən tuwīn məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmā, “Io mīn iakolkeike məmā ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmə, “Təwīr əm. Olawīg nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawīgīn, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nīmə kot, kən netəm-iasol itəm koatərəməərə e mopael mīn, ne netəm-iasol pik mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolan asol mīn rəha nisīaiiən. Kən Festas təmə, rəhan mopael mīn məmā okotuwin motiləs Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmə, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasik lak məmā təsəwīrən məmā ekegəhan-in suah əh tətātīg, məto təkəike mīmīs. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpīnən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətapəh məmā otuwīn məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkik təht məmā ekegəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatīp kit ne e nat u məmā ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa məmā otətul aupən e nīganəmtīm, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike məmā ik onakehm mīn-tu kən mītun natimnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafin mīn əh, pəs ekitun nəteən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekītu məmā təsətuatīpən məmā ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatīpən kəm in məmā nat naka təmol tərət.”

26

Pol təməghat e nīganəmti Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmā, “Ik nəkītun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmiləs-ipər nelmīn mēfətutu ilat lan, kən muhalpīn rəhalat nəghatən mən məmā, ² “Kig Akripa. Nīkik tagien pik agin roiu məmā ekətul e nīganəmtīm, kən mən-iarəp rafin nənən mīn itəm netəm

Isrel koatətu-pa lak. ³ Nĭkĭk tagien mətə-inu ik nəkĭtun wĭr nolən mĭn e kastom rəha netəm Isrel e natĭmnat mĭn itəm ilat koatəghat pĭk ron. Kən awĭ, okul nakətəlig-in mətĭg-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafĭn kotĭtun natĭmnat rafĭn e rəhak nəmegəhən məmə tahrə nulan e rəhak natĭgən, nĭan ematəkəku e nətuounən ĭmak ĭkĭn e rəhak nəptən, mətəorus-pa uarisĭg emuwĭn Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotĭtun io nuwəh rəkĭs, kən okəmə nĭkĭlat tagien, kotĭtun nənən məmə io Farĭsĭ kit nĭan ematəkəku rəkĭs mətəorus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farĭsĭ mĭn, ilat koatətəu-pən wĭr aĭĭn Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkĭs-in netəmĭm rafĭn. ⁶ Kən roiu u, iatətul ĭkĭn-u məmə ĭk onakakĭl rəhak nəghatən mĭn mətə-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nənĭəkĭsən itəm Uhgĭn təmöl aupən ilat tĭpĭtĭmat mĭn. ⁷ Nənĭəkĭsən u kĭtĭəh əm itəm netəm tuelef noanol mĭn rəhatĭmat itəm kəmōatəfak kəm Uhgĭn lapĭn ne e nərauĭgəgən məmə okotos. ?Kĭg Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, mətə tahrə netəm Isrel mĭn u koatən-ĭpən nəghatən mĭn əh lak? ⁸ ?Tahrə tĭəkĭs pĭk otəmāt o nənən nĭpahriənən məmə Uhgĭn tĭtun nolən etəm təmĭmĭs təmegəh mĭn?”

⁹ “Aupən, io mĭn eməplan məmə tətuatĭp məmə ekol natĭmnat tēpət pəs mərəkĭn suah Iesu, etəm Nəsaret. ¹⁰ Nat əh ĭnəh ematol əpəh Jerusalem. Prĭs asol mĭn kəmōtegəhən-in io kən ekəmki-pən netəmĭm tēpət rəha Iesu e kalapus. Kən nĭan kəmākĭl ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhən məmə ĭn nat təwĭr aĭĭn kit. ¹¹ Nĭan tēpət iatuwĭn e nĭmə rəha nuafĭmĭnən rəha netəm Isrel matol nalpĭnən kəm ilat matol məmə ilat okotən rat Iesu. Nĭkĭk tətətəhmə pĭk ematətəhau ilat, kən matĭtəp ilat nĭan rafĭn. Kən kotagĭm kan e taon ĭsəu mĭn ĭkĭn pĭsĭn pĭsĭn mĭn, mətə ematĭtəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu

(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təməkəĭke matən məmə, “Nĭan kit ematuwĭn əpəh Tamaskes məmə ekol nat əh. Prĭs asol mĭn koategəhən-in io, kən motən əskasĭk kəm io məmə ekəĭke mol. ¹³ Kĭg Akripa, e nĭlugĭ nĭan, ematuwĭn e suatĭp, kən məplan nəhag-əhagən kit təmĭsĭ-pən e neaĭ muwa masĭgəpĭn io ne netəm koatuarisĭg-in io. Nəgəhagən əh, tətəp taprəkĭs-in mĭtgər. ¹⁴ Kən emotĭet e nəptən mətəō nəwĭan kit təmĭsĭ-pər e neaĭ matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahrə nakatol tərət pĭk kəm io nulan? Nolən əh ĭn tatərəkĭn atĭp əm ĭk. ĭk nakatəh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmən e kau itəm kəmāru e nĭg kəməgət tasĭlə lan, mətə ĭn tatol wael, kən nĭg təməha mətəru, kən matol nahmən asol atĭp əm kəm ĭn.’ ¹⁵ Kən ekətəpəh ron məmə, ‘?Mətə ĭəməmə, ĭk pah un?’

Kən ĭəməmə tən-ĭpa kəm io məmə, ‘!o Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Mətə ətul. Emĭtəpun rəkĭs ĭk məmə ĭk rəhak etəmĭm. Kən onakən-iarəp kəm netəmĭm rafĭn natĭmnat itəm nəməplan u-roiu, ne natĭmnat itəm epanol, ĭk nəkəplan. ¹⁷ Oekĭləs-ĭrəkĭs ĭk e nelmĭ netəm Isrel ne nelmĭ ĭaihlə mĭn itəm io ekahl-ĭpən ĭk məmə onəkuwĭn mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəĭke merəh e nĭgənəmtĭlat məmə okotəuhĭlĭn ilat motĭet e napĭnəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motĭet e nəsanənən rəha ĭərmĭs motuwa o Uhgĭn. Kən Uhgĭn otafəl rəhalat nolən rat mĭn, mətə-inu kəmōtən nĭpahriənən e nəghatən itəm ĭatən. Kən ilat okotuwa ĭməlat ĭkĭn ilat netəm u Uhgĭn tĭnəmĭtəpun rəkĭs ilat.’”

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təməkəĭke matən məmə, “Kĭg, io ĭatol natĭmnat itəm Uhgĭn təmən kəm io e nat kit təhmen e napĭlāĭrən. ²⁰ !o ĭatən-iarəp rəhan nəghatən

emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwīn matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin mīn e nītən Jutia, ne ima netəm ikin mīn rafin u İaihlua mīn. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn motahatətə e Uhgīn, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmə kəmotəuhlin pəhrien ilat. ²¹ Məto-inu o nat əh, kən netəm İsrəl kotiləs io əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn motolkeike məmə okotohamnu io.

²² Məto Uhgīn tətəsitə lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mīn rəha Uhgīn kəmoatən məmə otəpanol mihīn. ²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgīn təmən məmə otahl-İpa, in otətə nahməən e nİpətīn kən panİmis. Kən meto inu in otətuoun məmegəh mīn e nİmisən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm İsrəl ne İaihlua mīn, məmə nəhag-əhagən u in suatİp itəm Uhgīn otosmegəh ilat.”

Pol təmkalkut məmə Kİg Akripa otİtun İesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “! Pol ik nİnətəlmə! ! Rəham nİtunən tİnəfəməh pİk agīn, kən roiu əh rəhm-kapə natİtaləu!”

²⁵ Məto Pol tən-İpən kəm in məmə, “Etəm-İasol rəhak Festas, io esəlmələn. Nəghatən mīn u İatən, kotətuatİp əm, kən ilat nİpəhrienən. ²⁶ İo ekİtun nəghat ətuatİpən kəm kİg, kən okul esəulisən məto-inu ekİtun məmə in tİtun rəkİs natimnat mīn u. Ekİtun məmə in təmos rafin nəghatən mīn əh, kən sənəmə in nat kİt itəm kəmol anİon-pən huə kİt təkəku ikin. ²⁷ ?Kİg Akripa, təhrə? ? Nakotən nİpəhrienən e nəghatən itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotətə? Ekİtun məmə ik nakatən nİpəhrienən elat.”

²⁸ Məto kİg tən-İpən kəm Pol məmə, “?Nİkim təht məmə e nİan əkuəkİr əm huə roiu, nəkİtun nİuw-pəmən io məmə io ekuwa Kristin kİt?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat əpnarİn əm məmə in nİan əkuəkİr o in nİan əfəməh, İatəfak-pən kəm Uhgīn məmə sənəmə İk pİsİn əm, məto netəmİm rafin itəm kəmotətə rəhak nəghatən roiu, Uhgīn otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəməlis io lan, esolkeikəən məmə okəlis İtəmat lan.”

³⁰ Kən Kİg təmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmİm rafin itəm koatəpələh, ³¹ kən motİet, moatən-İpən kəm ilat mīn məmə, “Suah əh təsələn nat kİt tərət məmə in otİmis ron o muwīn e kalapus ron.”

³² Kən Kİg Akripa tən-İpən kəm Festas məmə, “Nəkİtun nahl-İarəpən suah əh, məto in əmun in tolkeike məmə Sİsa otakİl rəhan nəghatən.”

27

Məpael mīn kəmotİt Pol motuwīn Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oekotuwīn İtali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen mīn e nelmİ etəm-İasol kİt rəha məpael mīn, nərgīn u Julias. In tatərəməərə e məpael wan-hanrİt. In e məpael u katən məmə, “Məpael Rəha Sİsa.” ² Kən nəgo kİt təmİet əpəh Atramİtİam matuwa, kən mİnatİg məmə otİtəlig-pən mīn əpəh Esia, kən ekuwuwīn lan. Kən etəm Masetonia kİt təmətəu-pa İtİmat, nərgīn u Aristakos, in etəm Tesalonaeka.

³ Kən lawİgİn ekotİet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwİr kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwīn məplan rəhan neen netəmİm itəm tİtun İlat. Kən ilat kəmoatehm wİr Pol.

⁴ Kən ekotİet mīn ikin əh, kən nİmətag tatİləs İtİmat, kən motİtəlau e nİkali nİtən əh Saepiras itəm nİtəhəİ təməlinu ikin. ⁵ Kən emotaiu İhlua e Sİlİsia ne

Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikin əh, etəm tərəmərə mopael mīn təmuwīn məplan nego kit itəm tāmiet Aleksantria matuwīn Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet mīn, məto e nian tēpət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsīn məmə ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuahkīr, məto tiəkis, məto-inu ioatīlās pīkən nīmətag, kən okol esotaiuən motuwīn təhmīn. Kən ekotaiu e nīkalīn pis ikin məmə ekotuwīn Krit. Emotitəlau e poen asol əh nərgīn u Salmone. Kən motitəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, məto tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən məmə, Pasis Wīr, iuahkīr o taon əh Lasea.

⁹ Məto-inu emotərəkīn əm nian wīr tēpət təmuwa muwīn, kən nian wīr o nuwīnən e nego tinol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niamitə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tinuwa rəkis mīnuwīn e məwīg Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okotəto wīr ilat, matən məmə, ¹⁰ “Piak mīn. İatəplan məmə okotatig e nəratən tēpət e naliwəkən u rəhatat. Tīmətig əm məmə itəhəi otərəkīn kako mīn u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mīn okotimīs.” ¹¹ Məto etəm-iasol rəha mopael mīn tatətəlig-in pīk etəm tatīlās nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pīkən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwīr pīkən məmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən məto-inu nian əh, in nian nītəhəi tətəsəsau pīk lan. Kən ilat tēpət kotən məmə təwīr məmə okotiet. Nīkilat təməht məmə okotuwīn əpəh e pasis əh Finiks motəhluəig ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmol nohlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego titun nəməhlən ikin e nian rəha nəssəsauən.

Nīmətag asol təmoh ilat

¹³ Kən nīmətag wīr kit tīnatisi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nīkilat təht məmə nīmətag əh inəh kotalkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nītən əh Krit. ¹⁴ Məto təsuwəhən, nīmətag asol kit tīnatuwa mīn, nərgīn u, Luətuəmlae, tātisi-pən e nəptən apon, ¹⁵ mīnatīlās itimat, mīnatoḥ nego. Kən nego tīnəruru naiuən mīlās pīkən nīmətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nīmətag tatīlās itimat.

¹⁶ Emotuwīn-pa Koata ikin e nīkalīn pis ikin. İkin əh emotəhluəig ikin məsīn, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat təmikə o nīlās-ipərən pot. ¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kietain tiəkis məmə otaskəlīm nego. İlat kəmotəgin məto-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokammīn pīk, kən nīkilat təht məmə nego otīlās pīkən nīməkləkil ikin əh. Kən kəmotiuw-ıəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nīmətag tilās nego matuwīn. ¹⁸ Kəmən lawīgīn kən nīmətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹ Kəmən lawīgīn mīn, kəmotəmki-arəp natimnat mīn katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen mīn. ²⁰ Kən nian tēpət eməsotəplanən mītgar ne məhau mīn lapīn. Kən nīmətag təmatol əm nulan nīkitimat təht məmə okol esotəmegəh mīnən.

²¹ Nian eməsotəgwənən o nian tēpət məsīn, kən Pol tətul əupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotatigən e nəratən u kən məsotərəkīnən natimnat tēpət. ²² Məto roiu ekən-ıpīnə kəm itəmat məmə əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsīmīsən, məto nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Ughīn rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ıpa nəghatən u kəm io ehnaıpən məmə, ²⁴ Pol. Əsəginən. Onəkəike muwīn mətul e nıganəmti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Ughīn təwīr, kən nīkīn tagien məmə

otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuah e nego.’²⁵ Kən Piak min, asotəginən. Io etahatətə e Uhgın məmə natimnat min rafin otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io.²⁶ Məto nımətəg otıləs-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhəi təmiləs-ipar nego

²⁷ Tinos nian ilat rafin fotin, kən lapın lan nımətəg tiləs nego muwın əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugi nian lapın, netəm koatol wək e nego, nikilat təht məmə enoatuwa iuahkir o nəptən kit.²⁸ Kən kəmotətu-pən nat figəm kit əpəh e nıpəgnəmti təulə kəhlman-əhlman teiuaiu məmə okotəhm-tu məmə lokamnım o lokipar. Kən kəmotəplan məmə təhmen e negopagən tate-sepın ilat rafin. Kən motaiu məsin min u kotəhlman-əhlman min, məto tınahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm.²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmə nego otıləs pikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwit əpəh uarisig moatəfak məmə otian uəhai əm.³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuwar kəgim, kən motıləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuwın əpəh e nəhlin nego kəmki-arəp min iagke neen.³¹ Məto Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael min ne mopael min məmə, “Okəmə netəm əh kasotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.”

³² Kən mopael min kəmotətətıp təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ Tınuwa iuahkir əm o nianən, kən Pol təmuəh nikilat məmə okotəkəike kəgwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moatəgəs məsotunən nat kit.³⁴ Kən roiu iatən-ipinə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsatiğən e nəratən.”

³⁵ Kən Pol təməmki pıret, kən matul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgın, kən məmkas mun.³⁶ Kən nikilat təməwır minoatos nəgwənən minoatun.

³⁷ Itimat rafin tu-hanrit-sepınte-sikis e nego.³⁸ Nian ilat rafin kəmotəgwən rəkis, kən motəmik pak flaoa min kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego təmiləs nıməkləkil

³⁹ Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuahkir o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pəs kit u nıməkləkil kit əh-ikin. Kən nikilat təht məmə okotıləs-ipar nego əh-ikin.⁴⁰ Kən kəmotətətıp təulə e iagke min kəpəs ilat kotamnım itəhəi. Kən motikis rəkis təulə min itəm kəməlis ətain nuwəə asol min lan ikin katıləs nego ikin. Kən motiuw-pər niuwən əpəh aupən məmə nımətəg otıləs nego muwar.⁴¹ Məto ikin əh lokipar məsin, kən nəhli nego təmaru nıməkləkil, nego təməruu nəloalən. Kən nitəhəi tınatəhap-əhap naunisin nego.

⁴² Kən mopael min kınəotan məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmik ilat məta neen kotəgim.⁴³ Məto Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotitun neaiən məmə okotətipən paupən əpəh itəhəi, moteai par.⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikin məmə okotəmik nımismisi tımpa ne nəwtain nego min itəm nitəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsimisən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsanən əm, kən panotətə uarisig məmə nəptən əh, nərgin u Malta.² Netəm ikin əh kəmotəwır pik otimat. Kən e nian əh

nuhuən təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nigəm asol kit məmə otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətain məmə otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat mīn məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsimisən əpəh itəhəl, məto uhgin u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmə sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netəmim nikilat təht məmə nipəti Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tisi-pər morin mīmīs. Kəmotəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgin kit.

⁷ Ikin əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tətəməmə e netəm ikin əh. Təməmik itimat ekotuwin iman ikin, kən matol təwir kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisil. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfək lan, əmun nīmīsən rəhan təwir mīn. ⁹ Nian netəmim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimis kəmotuwa mīn o Pol. Kən Pol təfək elat kotəwir. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmotos-ipa natimnat tepət kəm itimat. Nian enoatol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətəsitə etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatig ikin əh motos məwig kisil, kən emotuwin e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluəig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf aupən narmi uhgin mil əh mil-mil mil, nərgiləu u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit mīn, nərgin u Retiam. Kən lawigin, nīmətəg iasi-pis tinatēlel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ Ikin əh emotəplan piatət mīn neen əh-ikin itəm koatəfək. Kən kotəpərəh məmə ekotatig itimat mīn ilat o wik kitəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwin əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatət mīn itəm koatəfək əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwin, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nīmə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwīwi Uhgin, kən nikin təməgien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətətig pisin əm e nīmə kit, pəs mopaēl kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgin əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol təhl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol mīn rəha İsrəl məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak mīn. İo eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tipitat mīn kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotəskəlim io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotəpərəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kotolkeike məmə okotəhl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm İsrəl ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak mīn.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o İosmegəh əm u, itəm kitat netəm İsrəl koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Julia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekotolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kinatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatamat əpəh ikin min rafin.”

²³ Kən ilat kəmotos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət min netəm İsrəl kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiəpiə əh, matən wir kəm ilat nərəməərəən Rəha Uhgın. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgın, məmə otiuw ilat kotuwa o İesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nıpahriənən lan. Məto neen kəsotənən nıpahriənən lan. ²⁵ Kən minoatərgəhəu minoatol məmə okotagım min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmin Rəha Uhgın təmos-ipən kəm ien rəha Uhgın u Aesea məmə otən-iarəp kəm tıpitat min aıpən, in tətuatıp əm. Uhgın təməhən kəm ien məmə,

²⁶ “Uwin mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgın iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nıkilat tınıəkis rəkis.

Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne niganəmtilat.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e niganəmtilat ne motəto e matəlgilat,
o kotitun nitunən e nıkilat,
kən motəuhlin ilat motahatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwir min.’ ”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wir məmə Uhgın təmol suatıp u rəhan o nosmegəhən netəmim. Tınuwin rəkis o İaihlua min. Kən netəm min əh okotəlig-in nəghatən əh kən motən nıpahriənən lan.”*

³⁰ Kən e nup kəıu apiəpiə, Pol təmatətou əm nımə əh mətatig lan. Kən nıkin tətəgien o netəmim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəməərəən Rəha Uhgın, kən matəgətun əskasik ilat e namnusən təwir rəha İərəməərə İesu Kristo. Kən suah kit tıkə məmə otən-ıəhəu o nən-iarəpən nəghatən əh.

28:20: Wək 26:6-7 **28:22:** Wək 24:14 **28:27:** Aes 6:9,10 * **28:28:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aıpən, nəghatən pisin kit min əh-ikın itəm tatılpin nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən rəhalat təman kitiah kitiah kən moatərgəhəu.”

Rom

Naoa itəm Pol təmæte tuwin kəm iəfak min ikin Rom Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Rom

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwin kəm pah? Təmæte naoa u tatuwin kəm iəfak min itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol tatən məmæ in tolkeike məmæ otuwin mehm iəfak min əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikin, in otəkəike muwin mos mənı nēen o nos-ipənən kəm ianrat min e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, İaihlua min tepət, məto netəm İsrəl tepət min.

?Təmæte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwin Rom, in tolkeike məmæ ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təmæte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətuwin kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmæ otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmæ otən əsas məmæ otahro min nulan, İaihlua min ne netəm İsrəl, ilat rafin okotuwa kitiaə əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo İesu. Uhgın təmaun-in io məmæ io aposol, kən təmitəpun mİLəs-ipər io məmæ ekən-iarəp namnusən təwir rəhan. ² Namnusən təwir u, in tinəmən-İakİs nuwəh rəkİs e rəhan ien min itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, İesu Kristo rəhatat İərəmərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kİg Tefİt. Kən Uhgın təməgətuwin məmæ in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nimİsən e nəsanənən e wək rəha Narmın asım. ⁵ E Kristo, Uhgın təmol təwir kəm io, mos-İpa kəm io wək wİr məmæ io aposol kit. Təmos-İpa wək əh məmæ ekaun-in netəmim e niki İaihlua* min e noanol min rafin məmæ okotən nİpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwİan. Kən nian koatol nəhlan, otİləs-İpər nərgİ İesu. ⁶ Kən itəmat min, Uhgın təmaun-in itəmat məmæ itəmat rəha İesu Kristo.

⁷ Kən roİu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmæ rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwİrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmæ otuwın məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, İakən tagkiu kəm rəhak Uhgın e İesu Kristo otəmat rafin aɡin-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nahatətəən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgın titun məmæ e nian rafin İatəfak, kən məsaluınən itəmat. İatol pik wək rəhan e niki rafin o nan-İarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən İatəfak məmæ okəmæ in nətəligən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatip kit məmæ ekİmnə məplan itəmat. ¹¹ İakolkeike pik məmæ ekİmnə məplan itəmat məmæ ekawte-in kəm itəmat nəwİrən kit rəha Narmın Rəha Uhgın məmæ otol itəmat nakotətul əskasık təhmin min. ¹² Nİpəti nəghatən u məmæ, nahatətəən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak min titun nasituən etəmat.

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "İaihlua" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmæ noanol rəha İsrəl. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26 **1:10:** Wək 19:21; Rom 15:23

¹³ Piak min ne winik min, tawir mame nakotitun mame nian tepet, rəhak nətəligən təht mame ekimmə muag itəmat. Məto nian rafin natimnat neen koatahtosig-in io o nimnəən. Iakolkeike mame rəhak wək otəe-in noan e nimegəhən rəhatəmat, təhmen e nimegəhən rəha Iaihlua min ikin pisin pisin min. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən tawir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotaruru, kən ilat itəm kəmotol-wir skul, ne ilat itəm kəsotol-wirən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik mame ekən-iarəp namnusən tawir kəm itəmat min əpəh Rom.

¹⁶ Iatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən tawir. Esaulisən məto-inu namnusən tawir in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua min. ¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən tawir, Uhgın təmol əp suatip rəhan mame Uhgın tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nəhatətəən əm, Uhgın tatol mame netəmim kotuwa motətuatip e niganəmtin. Kən inu təhmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən mame, “Netəmim itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın e nəhatətəən rəhalat, ilat okotos nimegəhən lilin.”

Neməha tatol Uhgın o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgın e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpinən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. Ilat koatətosig-in nıpahrienən rəha Uhgın e nolən rat min rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgın lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgın atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgın e niganəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niganəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwın əm nulan namnun tikə, ne nıpahrienən mame in Uhgın, kən motitun nitunən mame Uhgın in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən mame in təruru mame Uhgın təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpin ilat kəmotitun Uhgın məsin, məto kəmotapəs nisaiiən mame in Uhgın, kən məsotənən kəm in mame nikilat tagiən o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nikilat təmataht nalpəkəuən alməl min mame Uhgın təhro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa məpinəp, minotəruru suatip itəm Uhgın tolkeike mame okotitun. ²² Nat əpnəpin ilat koatən mame ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialmə min, ²³ kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kən otəsimisən tətətig lilin, kən minotətuoun moatəfak kəm narmi nat min itəm təhmen e netəmim u okotimis nian kit, o təhmen e mənig min, o nat megəh min koataliwək o koatəkioah.

²⁴ O nat u, Uhgın təməpəs ilat megəhan-in ilat mame okotətəu-pən əm nolən rat min itəm nikilat tolkeike mame okotol e nıpətilat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən min e nıpətilat itəm tol əm naulisən. ²⁵ Ilat kəmotapəs nıpahrienən rəha Uhgın motaskəlīm neiueiuəən, kən moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafin itəm Uhgın təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın. Məto pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən min əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgın, təməpəs ilat, megəhan-in ilat mame okotətəu-pən əm nolən rat min itəm nikilat tolkeike mame okotol e nıpətilat itəm tol naulisən əm. Nat əpnəpin nıpitan min, məto ilat kotapəs

1:13: Wək 19:21 **1:16:** Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24 **1:17:** Hab 2:4; Rom 3:21-22

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28 **1:20:** Job 12:7-9; Sam 19:1 **1:21:** Efes 4:17-18 **1:22:** Jer 10:14; 1 Kor 1:20 **1:23:** Dut 4:15-19; Sam 106:20

nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atip ilat min, kən nat u in nat pisin e itəm u Uhgın təmələhəu. ²⁷ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman min, ilat kəmotapəs nitən rəhalat nipitan min, moatolkeike pik nəman pisin min. Ilat koatit atip ilat min itəm tol naulisən. Kən Uhgın təmos-ipən nalpınən kəm ilat o rəhalat nolən rat agin min.

²⁸ Kən nat kit min. Məto-inu ilat kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəligən təsitunən məmə nat kit in təwir o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatipən məmə okotol. ²⁹ Nıkilat təmərioah e nolən rat pisin pisin min rafın, kən ilat naumis, kən ilat koatəgəs-in suatip o nərəkinən netəmim. Kən nıkilat təmərioah e nolən rat min əh: ilat koatetət netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natimnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiuəiua, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nıkalı netəmim, ³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhəu Uhgın, ilat nəgət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koatəgəs-in suatip o nolən təfagə rat min itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne mama. ³¹ Ilat nənıka, ilat nəghat tıpık, nolkeikeən rəhalat tıka o netəmim, kən nat əpnapın ilat atip min neen, okol təsətəlig-inən nəsəkən o nasıtuan e netəmim. ³² Ilat kotitun pap nəghatən ətuatip rəha Uhgın itəm tatən məmə netəm min u koatol nolən min əh, kotəkəike motimis. Məto ilat koatəkəike e nolən min əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nıkilat tagien o netəmim neen min itəm koatol nolən rat min əh, kən moatıləs-ipər rəhalat nətəligən məmə okotol.

2

*Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnapın itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,† məto nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atip nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tıka o nuhalpınən, məto-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat min ahmen-ahmen min əm elat. ² Kən kitat kotitun məmə nian Uhgın tətakil mətuəh mətələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən min əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətuatip əm. ³ Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəsotagimən nian Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat. ⁴ Nıkitəmat təsəht pikən nolən rəha Uhgın! In tatol təwir pik kəm itəmat, kən məsetəhəu uəhain itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh. Məto itəmat nəkoatol nat əpnapın əm e nolən wir min əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən təwir min kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min.

⁵ Məto rəhatəmat-kapə tiəkis, kən məsotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Kən o nat u, nakotargətəin neməha ne nalpınən rəha Uhgın otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpınən rəhan e nian Uhgın otol əp rəhan nələhəuan nəghatən itəm tətuatip. ⁶ Kən Uhgın otos-ipən kəm netəmim kitiəh kitiəh tətəu-pən əm natimnat itəm kəmotol. ⁷ Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm netəmim itəm koatətul əskasik nian rafın o nolən nat itəm tətuatip. Netəm min əh koatalkut pik o nolən nat wir məmə Uhgın otos-ipən kəm ilat

1:27: Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9 * **2:** E ves min u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatip kəm netəm İsrəl. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nıkilat təht məmə kotətuatip e niganəmti Uhgın məto-inu ilat noanol rəha İsrəl, kən koatəu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm İsrəl kəmətən məmə İaihlua min, ilat rafin netəm kotərat məto-inu İaihlua min kəməsotosən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15 **2:6:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10

nənwiwiən, ne nisialiən, ne nəmegəhən itəm namnun tikə. ⁸ Məto in otosipən rəhan neməha ne nalpənən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpiilat, kən moatəuhlin mantaalat o niphahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat min. ⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nərətən ne nian iəkis min. Otaupən pitən o noanol min rəha Isrel, uarisig u o Iaihlua min. ¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wir; Uhgın otosipən nənwiwiən, ne nisialiən, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua min. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgın tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnarın ilat noanol rəha Isrel o Iaihlua min, ilat rafin okotos nat itəm tətuaatip olat, inu nalpənən o nəwirən.

¹² Uhgın otol nalpənən kəm Iaihlua min o nolən rat min rəhalat, nat əpnarın kəməsotosən Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmətos Lou, Uhgın otakil rəhalat nolən min e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan. ¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgın otən məmə ilat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁴ Niphahrienən, Iaihlua min kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian min neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətuaatip, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə Lou kit əh-ikin e nikilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətuaatip, ne nat itəm tətətuatipən, nat əpnarın kəməsotosən Lou rəha Moses. ¹⁵ Ilat kotitun məmə niphəti Lou əh-ikin rəha Uhgın e nikilat məto-inu nian ilat koatol təwir, nikilat tatəh məmə, “nolən u təwir;” kən nian koatol nolən rat, nikilat tatəh məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgın otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən min itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən min ne nətəligən anion min. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwir.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgın o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nakotitun Uhgın, kən in titun min əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nakotitun rəkis nat naka itəm Uhgın tolkeike, kən itəmat nakotitun suatip itəm tətuaatip wir məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pik məmə nakoatit iganəmtin əpis min, kən itəmat nakotasiəgəpən suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikin, ²⁰ kən moatəgətun ialməl min ne nisualkələh.† Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne niphahrienən rafin koatətig lan. ²¹ Təwir əm nakoatəgətun netəm pisin pisin min. ?Məto təhro nəsoatəgətun atipən itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ?Məto təhro nakotakləh? ²² Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto təhro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmı nat min kəməte e nig. ?Məto təhro nakoatəkləh-in natimnat e niməfak rəha narmı nat min? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ?Məto təhro nakotəgəhl Lou motərəkin nərği Uhgın? ²⁴ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! Iaihlua min koatən rat nərği Uhgın o nolən tərət rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwir okəmə nəkoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotəgəhl Lou, kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat.

2:7: Rom 8:17-18 **2:8:** 2 Tes 1:8 **2:14:** Wək 10:35 † **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis min,” ne “ialməl min,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in Iaihlua min itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kətol nolən min əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Aes 52:5

26 Okəmә Iaihlua kit u kəsəhg-ipənən, mətō tatətau-pən Lou, Uhgın otəplan suah əh məmә kinəhg-ipən rəkis. 27 Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nipətilat, mətō koatətau-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat mətō-inu, nat əpnapin nəmotos pap Lou itəm kəmətə, kən kəməhg-ipən itamat, mətō nakoatətgəhl Lou.

28 Okəmә suah kit təmol nolən rəha netəm Isrel e nipətin, təsolən məmә in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmә nat kit rəha nipətin. 29 Mətō suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nıkin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha nıki etəmim itəm Narmin əm Rəha Uhgın tatol, mətō Lou təsolən. Kən sənəmә netəmim itəm koatıləs-ipər nərgi suah əh, mətō Uhgın əm tatıləs-ipər nərgin.

3

Nian rafin Uhgın tatol rəhan nəghatən

1 Kəm-naka suah kit otən məmә, “? Okəmә nipəti nəhg-ipənən suah kit, in sənəmә nat kit rəha nipətin, kən təhro nakoatən məmә nəhg-ipənən in nat wir kit? ?Kən o nat naka in nat wir kit məmә suah kit in etəm Isrel?” 2 ! Kən io ekən məmә okəmә suah kit in etəm Isrel, in nat wir aɡin e nolən min rafin! Nat tətəupən, Uhgın təmələhəu-pən e nelmilat, nəghatən ətuatıp rəhan.

3 In nipahrienən məmә ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən məmә okotol. Mətō nolən rəhalat təsolən məmә Uhgın otəsölən rəhan nəghatən. 4 ! Kəp! Nat əpnapin netəmim rafin e nətueintən koateiuə, mətō Uhgın təseiuəən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in Uhgın matən min-nulan məmә, “Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmә ik nakətuatıp. Nian netəmim okotakil rəham nolən min, motən məmә nəmol nolən tərət min, mətō onatol win elat.”

5 Mətō kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmә, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatıpən. Mətō nolən rat rəhatat tatəgətun məmә Uhgın tatol tətəuətıp nian rafin. ?Kən okəmә nolən rat rəhatat tatıləs-ipər nərgi Uhgın, mətō in otol nalpinən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatıpən.”

6 !Ei, kəp, nətəligən əh in neiuəiuəən! ?Okəmә nətəligən əh in nipahrienən, kən Uhgın otəhro min-nulan makil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? 7 Kən kəm-naka suah kit otən məmә, “?Okəmә ekeiuə, kən rəhak neiuəən otəgətun məmә Uhgın tatən əm nipahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən təhro nulan Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən rəhak məmә emol təfagə rat?” 8 Mətō io ekatən məmә, okəmә kotətau-pən nətəligən alməl min nəhlan, netəmim kotitun nənən məmә, “Pəs kotol nolən rat min məmә rəhatat nolən rat min okotəe-in nəwıran.” Mətō nəghatən u tərət. Nipahrienən, netəmim neen koatən rat nərgək moateiuə məmә io iatəghat matətau-pən nətəligən alməl min nəhlan. Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətəuətıp əm.

Suah kit tikə itəm tətəuətıp wir aɡin

9 ?Kən təhro? ?Kitat okotən naka əh-roiu? ?Nikitəmat təht məmә Uhgın otol təwir kəm netəm Isrel maprəkis-in Iaihlua min? !Kəp! Emən rəkis məmә nəsanənən rəha təfagə rat tatərəmərə e netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihlua min. 10 Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmә, “Suah kit tikə itəm tətəuətıp, kitıəh aɡin huə ne tikə;

11 Suah kit tikə itəm titun, suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgın.

¹² Netəmim rafin agin kəmotəuhlin məntaalat o Uhgın, ilat kəmotuwa nəlpah min o nolən nəwia Uhgın, suah kit tikə itəm in tatol nəwıwırən, kitıəh agin huə ne tikə.”

¹³ “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwit itəm təmoag, Namilat tərıoah e neıueıuəən.”

“Poesen rəha sinek tatisi-pən e nohlilat.”

¹⁴ “Nohlilat tərıoah e nau-iərmis-inən ne nəghatən tarıp.”

¹⁵ “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

¹⁶ ikin min rafin itəm koatuwin ikin, koatərəkin natimnat, kən moatol netəmim koatəto tərət,

¹⁷ kən ilat kotəruru agin suatıp rəha nəməlinuən.”

¹⁸ “İlat kəsotəginən Uhgın, kən nisaiian rəhan tikə agin e nətəligən rəhalat.”

¹⁹ Kitat kotitun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm itəm Uhgın təmos-ıpən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun nuhalpınən nəghatən itəm Uhgın otən. Kən netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul aupən e nıganəmıti Uhgın məmə in otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat. ²⁰ Tol nəhlan, etəmim tikə agin itəm Uhgın otən-ıarəp məmə in tətuatıp e nıganəmtin məto-inu in təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin kotitun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatıpən e nıganəmıti Uhgın tatuwa e nahatətəən əm

²¹ Məto roıu, Uhgın tinol-arəp rəkis rəhan suatıp məmə netəmim okotuwa kətuatıp e nıganəmtin. Suatıp əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən min e Lou, ne nəghatən rəha ien min aupən, koatəghat-in suatıp pisin əh.

²² Uhgın tatol suah kit tatətuatıp e nıganəmtin nıan tətəhatətə e İesu Kristo. Kən Uhgın otol kəm netəmim rafin itəm koatəhatətə lan. Netəmim rafin kotahmen-ahmen əm, ²³ məto-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən motəmkakiah e suatıp rəha nətuatıpən rəha Uhgın itəm təwir məhəg-əhəg,

²⁴ kən e nəwıwırən rəhan, Uhgın tatən əm məmə ilat rafin itəm koatəhatətə lan, ilat kotətuatıp əm e nıganəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e nəlpəkəuən rəhan. İlat kəsotətəuən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto Kristo İesu təmətou suatıp rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nımisən rəhan.

²⁵ Uhgın təməhl-ıpa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpınən ne neməha rəhan o təfagə rat min, nıan nıtan təmaiı. Kən Uhgın tətəfəl təfagə rat min rəha netəmim nıan netəmim kotəhatətə məmə Kristo təmımis olat. Uhgın təmol suatıp əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətuatıp agin-əh, məto-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpınən o təfagə rat min itəm netəmim kəmotol aupən.

²⁶ Təmol nəhlan məmə otəgətun roıu məmə nolən rəhan in tətuatıp. In təməsaluın əməh təfagə rat min, məto təməhl-ıpa İesu məmə in otos nalpınən o təfagə rat min. Kən Uhgın atıp əm tatən məmə netəmim itəm kotəhatətə e İesu, ilat okotətuatıp e nıganəmtin.

²⁷ ?Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in tətuatıp e nıganəmıti Uhgın, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəu-pənən Lou məmə tatuwa mətuatıp e nıganəmıti Uhgın. Uhgın tatol etəmim tətuatıp e nıganəmtin e nahatətəən əm rəhan. ²⁸ Tol nəhlan məto-inu kitat kotəskəlım əskasik nətəligən məmə etəmim tətətuatıp e nıganəmıti Uhgın e rəhan nahatətəən, məto sənəmə e nətəu-pənən Lou. ²⁹ Uhgın, in sənəmə Uhgın rəha netəm İsrəl əm. In Uhgın min rəha İahlıuə min, ³⁰ məto-inu Uhgın kitıəh əm, itəm in

3:12: Sam 14:1-3; Sam 53:1-3; Pri 7:20

3:13: Sam 5:9

3:13: Sam 140:3

3:14: Sam 10:7

3:17: Aes 59:8

3:18: Sam 36:1

3:20: Sam 143:2; Rom 7:7; Kal 2:16

3:22: Kal 2:16

3:24: Rom 5:1

3:29: Rom 10:12

otol netəmim kotətuatip e niganəmtin e suatip kitiah əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm Isrel ne Iaihlua min. ³¹?Tahro əh-roiu e Lou əh? ?Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnəpin? !Kəp! Məto nian koatahatətə əm e Uhgın, kən e nolən əh, koatətəu-pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uhgın təmol Epraham tətuatip e niganəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol min rəha Isrel aupən. Otətəlig-in-tu nat naka itəm Epraham təmehm məmə in suatip rəha nətuatipən e niganəmti Uhgın.

² Uhgın təmol Epraham tətuatip e niganəmtin, məto sənəmə e nolən wir min rəha Epraham. Okəmə nolən wir min rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Məto e niganəmti Uhgın, okol Epraham təsausitən o nat kit, ³ məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Epraham təmatahatətə e Uhgın, kən Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətəuən, rəhan iərəməərə təsənən məmə rəhan nətəuən in presen kit kəm in, məto iərəməərə təkəike mos-ipən nətəuən o rəhan wək. ⁵ Məto kitat kəsotolan wək məmə okutwa katətuatip e niganəmti Uhgın. Kitat kotahatətə əm e Uhgın, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatip e rəhatat nahatətəən. Uhgın pişin əm itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətuatip e niganəmtin. ⁶ Təfit in təmatəghat-in nat u nian in təmən-iarəp məmə nəwirən pahrien otuwın o etəm itəm Uhgın tatən məmə in tətuatip e niganəmtin, məto sənəmə e nolən wir itəm suah u təmol. In təmən məmə,

⁷ “Nəwirən pahrien tatuwın o netəm u Uhgın təmafəl rəhalat nolən rat, kən in təmaluin rəhalat təfagə rat.

⁸ Nəwirən pahrien tatuwın o etəm u itəm İərəməərə təsaskəlīmən e nikin rəhan təfagə rat.”

⁹ ?Nikitəmat təht məmə nəwirən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-ipən ilat, netəm Isrel, o nəwirən pahrien əh, in min rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, Iaihlua min? Əwəh, rəha Iaihlua min. Ematən məmə, Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin məto-inu o rəhan nahatətəən.

¹⁰ ?Kən nəgəhan Uhgın təmən kəm Epraham məmə in tətuatip, nian kınəhg-ipən rəkis, o nian kəsəhg-ipənən əh? Uhgın təmaupən mən nəhlan, uarisig kəpanəhg-ipən. ¹¹ Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətın itəm təməgətun pahrien məmə in tətuatip e niganəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm kəsəhg-ipənən ilat, məto kotahatətə e Uhgın. Kən in tatən məmə ilat koatətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhalat. ¹² Kən in tata rəha netəmim neen min, ilat itəm kəməhg-ipən ilat. Məto in sənəmə rəhalat tata məto-inu kəməhg-ipən ilat, məto in rəhalat tata məto-inu ilat min koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uhgın təmol nəniəkisən kəm Epraham ne rəhan noanol min məmə nətəueintən otuwa rəhan o nian kit. Məto Lou sənəmə suatip itəm nəniəkisən u otuwa mol nıpahrienən lan. In otuwa mol nıpahrienən e nətuatipən itəm təmisi-pən e suatip rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən o netəmim itəm koatəgile əm e Lou, kən nıkilat təht məmə ilat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnəpin əm, kən nəniəkisən nıpətın tikə. ¹⁵ Məto nəghatən u, in nıpahrienən: Lou tatən məmə

nalpinən ne neməha rəha Uhgın tatuwin o netəmim itəm koatətgəhl Lou, kən ikin mın rafin Lou əh-ikin, netəmim koatətgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəupənən Lou tatiuw-pa nalpinən ne neməha rəha Uhgın, kən təsolən məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwıwıən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotıtun nıtunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol mın rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm mın əm u itəm Uhgın təmos-ıpən Lou kəm ilat, məto rəha netəm mın u, ilat mın itəm koatəupən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tıpi noanol tepət.” E nıganəmti Uhgın, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgın u tatos-ıpən nəmegəhən kəm netəm kəmotımıs, kən in titun nolən natımmat e nat agın tıka.

¹⁸ Nıan Uhgın təmən-ıəkıs kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgın mıtun e nıkin məmə nəghatən rəha Uhgın in nıpahrienən, nat əpnapın in tıəkıs agın məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən. Uhgın təmən məmə, namıpın mın okotepət motaprəkıs.

¹⁹ Nahatətəən rəhan təseıuıuıən, nat əpnapın in titun məmə nıpətın tınagııhl mınahmen əm o nımısən məto-ınu rəhan nup ıuəhkır o wan-harııt, kən titun məmə Sera tınaprəkıs-in ikin katemək ikin kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsaf-əfən rəhan nahatətəən e nəniəkisən rəha Uhgın. Nıpahrienən, rəhan nahatətəən təməwıə muwa məskasık təhmin mın, kən matos-ıpən nənwıwıən kəm Uhgın. ²¹ In təmtun wır e nıkin məmə Uhgın tatos nəsanənən o nolən rəhan nəniəkisən tuwa mol nıpahrienən. ²² O nat əh inəh, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatıp e nıganəmtın o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatıp e nıganəmtın,” kəməsətəən məmə rəha Epraham pısın əm, ²⁴ məto kəməte mın məmə rəhatat, itəm Uhgın otən məmə kitat okotətəuatıp e nıganəmtın, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh İesu lərəmərə rəhatat e nımısən. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa İesu tuwa mımıs o təfagə rat mın rəhatat, kən Uhgın təmol in təmegəh mın e nımısən məmə in otol suatıp məmə kitat okotətəuatıp e nıganəmtın.

5

Nəməlınuən ne nıgıenən

¹ Tol nəhlan, koatagı e nəməlınuən kitat Uhgın məto-ınu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətəuatıp e nıganəmtın. Kən natımmat mın əh kəmotuwa e lərəmərə rəhatat İesu Kırıto. ² E nahatətəən rəhatat, natımmat itəm Kırıto təmol, təməmık kitat kotuwa e nıganəmti Uhgın məmə okotos nəwıwıən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat. Kən nəwıwıən əh, kotatıg lan əh-roıu. Kən kitat kotagıen məto-ınu kitat kotıtun wır agın məmə okotos nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın. ³ Kən nat kit mın, kitat kotagıen nıan kotatıg e nıan əskasık mın məto-ınu, kitat kotıtun məmə nıan əskasık mın kotasıtı etat məmə okotətül əskasık e nəratən. ⁴ Kən nıan koatətül əskasık, Uhgın, nıkin tagıen otat. Kən nıan kotıtun məmə Uhgın nıkin tagıen otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəlıgən təskasık e Uhgın. ⁵ Kən natımmat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəlıgən təskasık e Uhgın ron, kotıtun məmə okotuwa kol nıpahrienən məto-ınu, in təmos-ıpa Narmın Rəhan kəm kitat, kən Narmın tatos-ıpa nolkeıkeən rəha Uhgın tərıoah e nıkitat.

⁶ Kæn nian ræhatat næsanænæn tæmatikæ æh o nosmegæh atipæn kitat, e nian ætuatip itæm Uhgîn tæmæn, Kristo tæmimis o nosmegæhæn kitat netæm rat u kæsotisiai-inæn in Uhgîn. ⁷ E ræhak nætægæn, in nat tiækis agin mæmæ suah kit otegæhan-in mæmæ in otimis o suah kit min itæm ræhan nolæn tætuatip. Mæto kæm-naka suah kit otimis o suah kit min itæm ræhan nolæn tæwir agin o netæmim. ⁸ Mæto Uhgîn tæmægætun ræhan nolkeikeæn kæm kitat e nolæn u mæmæ, nian kitat netæm kæmoatol æh tæfagæ rat, kæn Kristo tæmimis otat.

⁹ Tol næhlan, Uhgîn tæmol kitat kotætuatip e niganæmtin e nita Kristo itæm tæmaiu nian tæmimis otat. Kæn mæto-inu nat u in nîpahrienæn, kitat kotitun wir mæmæ Kristo otosmegæh kitat o nemæha ne nalpînæn ræha Uhgîn e namnun nian. ¹⁰ Nian kæmotol tikimîr kitat Uhgîn, mæto in tæmol kitat kotuwa iolin min e nimisæn ræha Nætîn. Kæn mæto-inu tæmol kitat kotuwa iolin min, nat kit itæm taprækis-in inu mæmæ kitat kotitun wir mæmæ Uhgîn otosmegæh kitat e nalpînæn ne nemæha ræhan, mæto-inu Kristo tatæmegæh. ¹¹ Kæn nat kit min, nikitat tagien mæmæ kæmotuwa kitæh kitat Uhgîn e lærmæræ ræhatat Iesu Kristo, itæm Uhgîn tæmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin min.

Atam tæmiuw-pa nimisæn, kæn Kristo tæmilæs næmegæhæn

¹² Aupæn agin, suah u Atam, tæmol tæfagæ rat, kæn tol næhlan, tæfagæ rat misi-pæn lan muwa e nætueintæn e etæm kitæh æm æh. Kæn tæfagæ rat tæmilæs nimisæn muwa ikin. Kæn tol næhlan, netæmim rafin okotækæike motimis mæto-inu ilat rafin koatol tæfagæ rat. ¹³ Nîpahrien, netæmim kæmotol tæfagæ rat uarisig Uhgîn tæpanos-ipa Lou. Mæto nian Lou tikæ, okul kæsotætgæhlæn Lou, mol mæmæ Uhgîn tæsatæ rækisæn tæfagæ rat min ræhalat. ¹⁴ Mæto nat ærnapin Uhgîn tæmæsate rækisæn tæfagæ rat min ræhalat, netæmim itæm koatatig e nian ræha Atam mætoarus-pa Moses, ilat rafin kæmotimis. Æwæh, nat ærnapin netæm min æh kæmæsotolæn tæfagæ rat tahmen e tæfagæ rat ræha Atam, mæto ilat rafin kæmotimis.

E nolæn min neen, Atam in tahmen e Kristo itæm tæmuarisig in, mæto-inu nat naka itæm Atam tæmol, tatuwin o netæmim rafin, tahmen-pæn æm mæmæ nat naka Kristo tæmol tatuwin o netæmim rafin. ¹⁵ Mæto nat naka itæm Uhgîn tæmos-ipa tol pisin agin e tæfagæ rat ræha Atam. Tæfagæ rat ræha suah kitæh æm u, Atam, tæmiuw-pa nimisæn o netæmim tepæt, kæn inu in nat asol. Mæto nat asol taprækis, in næwiræn asol ræha Uhgîn itæm in tæmawte-in o netæmim tepæt o nafælæn tæfagæ rat ræhalat, kæn nat æh tæmuwa e næwiræn ræha suah kitæh æm u, Iesu Kristo. ¹⁶ Ekæn min mæmæ, næwiræn asol ræha Uhgîn itæm in tæmawte-in kæm netæmim, in tol pisin agin e noa tæfagæ rat ræha suah kitæh æm æh. Suah u tæmol tæfagæ rat kitæh æm, kæn Uhgîn tæmakil muæh mælæhæu næghatæn lan mæmæ otos nalpînæn. Kæn uarisig, nian netæmim tepæt kæmotol tæfagæ rat tepæt, mæto Uhgîn tæmos-ipa nat tæwir kæm kitat, kæn tæmol mæmæ kitat kotætuatip e niganæmtin. ¹⁷ Nîpahrienæn mæmæ tæfagæ rat ræha suah kitæh æm, Atam, tæmol nimisæn tatæræmære e netæmim rafin, kæn inu nat asol. Mæto nat asol kit min itæm taprækis mæmæ, nat itæm suah kitæh æm, Iesu Kristo, tæmol. Netæmim rafin itæm koatos næwiræn ræha Uhgîn itæm in tæmawte-in ærnapin æm kæm ilat, kæn motahatætæ mæmæ Uhgîn tatol ilat kotætuatip e niganæmtin, ilat okotos næmegæhæn lilin. Kæn ilat Kristo, okotæræmære.

¹⁸ Æwæh, Atam tæmol tæfagæ rat kit mol mæmæ, Uhgîn tæmakil muæh mælæhæu næghatæn ræha netæmim rafin mæmæ okotækæike motos nalpînæn. Kæn e nolæn ahmen-ahmen æm, Kristo tæmol nat ætuatip kit, mol suatip mæmæ netæmim

kotitun motuwa motətuatip e niganəmti Uhgín. Kən nətuatipən əh, tatol məmə netənim rafin kotitun nosən nəmegəhən lilin. ¹⁹ Netənim təpət kəmotuwa nol təfagə məto-inu suah əh Atam təməht nəwia Uhgín. Məto netənim təpət okotuwa motətuatip e niganəmti Uhgín məto-inu suah kit min, Kristo, təmol nəwia Uhgín.

²⁰ Uhgín təmos-ipa Lou məmə təfagə rat otuwa mol iahgin, kən məmə netənim okotitun nolən rat min rəhalat. Məto nian təfagə rat təmuwa mol iahgin, nəwirən itəm Uhgín təməwte-in əpnəpən əm təmuwa iahgin təhmin min maprəkis, ²¹ məmə nəwirən otol win e təfagə rat min. Təfagə rat təmətəməmə e netənim rafin matiuw-pa nımisən elat. Məto roiu nəwirən itəm Uhgín tətawte-in kəm kitat otəməmə, kən nəwirən əh otol məmə netənim okotətuatip e niganəmti Uhgín, kən motos nəmegəhən lilin e Iesu Kristo rəhatat ləməmə.

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

¹ ?Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, təwir məmə koatəkəike əm o nolən təfagə rat, məmə nəwirən rəha Uhgín otəwia mol iahgin təhmin. ² !Kəp, təsətuatipən! Nian təfagə rat tətalkut məmə otuww-pən kitat tərət ikın, kən nikitat təkə məht məmə, təhmen əm məmə kəmotimıs rəkis lan, kən okol kəsotolən nəwian roiu. ³ Nəkotitun o kəp məmə, kəmol bəptais etat, kən bəptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitəh kitat Kristo. Kən nian Kristo tənimıs, təhmen əm məmə kitat kotimıs kitat min, u nıpətın təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in tənimıs. ⁴ Tol nəhlan, nian kəmol bəptais etat, in təhmen məmə kəmotimıs, kən kitənim itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən wı, təhmen əm məmə Uhgín Tata təmosmegəh Kristo e nımisən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, kəmotuwa kitəh kitat min e nımisən rəhan, kən okotuwa min kitəh kitat min e nolən itəm Uhgín təmosmegəh in lan e nımisən. ⁶ Kitat kotitun məmə nian kəməht-ıpən Kristo e nig kəməluau, kəməht-ıpən ilat nolən oas min rəhatat məmə, otərəkın nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəməməmə minən etat, ⁷ məto-inu etənim itəm tənimıs, təsatig əhginən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Məto-inu kəmotimıs kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotəhatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm tapanuwa. ⁹ Kotəhatətə nəhlan məto-inu kotitun məmə Uhgín təmosmegəh Kristo e nımisən, kən tol nəhlan okol tənimıs minən. Nımisən təməməmə minən lan. ¹⁰ In tənimıs mau kitəh əm, kən e nımisən rəhan, təmos-ırəkıs nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Məto tətəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tətəmegəh məmə otıləs-ıpər nərgi Uhgín. ¹¹ Kən e nolən əhmen-əhmen əm, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotimıs e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsanənən təkə o niuww-pənən itəmat. Məto e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəkotəmegəh e Uhgín məmə onəkotıləs-ıpər nərgin e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat təməmə e nıpətıtəmat itəm otəpanımıs nian kit. Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwia nətəligən rat rəha nıpətıtəmat. ¹³ Kən sotegəhan-in minən nolən nıpətıtəmat min məmə nəkoatol təfagə rat lan. Məto otegəhan-in-pən nəmegəhən rəhatəmat rafin kəm Uhgín,

mæto-inu itəmat netəmim itəm Uhgīn təməmki-rəkis itəmat e nīmīsən məmki-pən itəmat e nəmegəhən. Kən otegəhan-in nolən nīpətītəmat mīn məmə okotol nolən mīn itəm kotətuatip e nīganəm̄ti Uhgīn. ¹⁴ Tol nəhlan mæto-inu, təfagə rat oṯəsərəmərəən etəmat mæto-inu roiu, nəsoṯatig əhginən Lou itəm təsəsituan etəmat məmə nəsoṯolən təfagə rat. Mæto nakoṯatig əhgin nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm itəmat, kən e nəwīrən əh, in oṯasitu etəmat məmə nəsoṯolən təfagə rat.

Slef mīn rəha nolən ətuatip

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat mæto-inu, Lou təsərəmərəən etat, mæto nəwīrən rəha Uhgīn itəm tətawte-in kəm kitat tətərəmərə etat. !Kəp, təsətuatipən! ¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nəkotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoṯol nəwīan, kən itəm nakotəhən slef, kən itəmat slef rəha suah un noṯol nəwīan. Suatip kəiu o nəṯəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwīn o nīmīsən. Kən e suatip kit mīn, nakotuwa slef rəha nolən nəwīa Uhgīn, kən suatip u tatuwīn o nətuatipən e nīganəm̄ti Uhgīn. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgīn məmə nat əpnəpīn əupən nəmoṯol slef rəha təfagə rat, mæto uarisig, e nīkitəmat rafin nəmoṯol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tikə o nərəmərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən mīn itəm kotətuatip e nīganəm̄ti Uhgīn.

¹⁹ Iatəghat e nəṯəlīgən mīn itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, mæto-inu nəṯəlīgən rəhatəmat təsahmənən o nītunən natīm̄nat rəha Uhgīn. Əupən ikin, nəmotegəhan-in noli-noli nīpətītəmat məmə ilat slef rəha nolən mīn itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tēpət. Mæto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən mīn itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgīn təmələhəu kalin məmə rəhan mīn. ²⁰ Nian itəmat nəmoṯol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətətuatip e nīganəm̄ti Uhgīn təsərəmərəən etəmat. ²¹ ?Noan nəwīrən naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərət mīn itəm noṯaulis rən əh-roiu? !Noan nolən rat mīn əh, in nīmīsən əm! ²² Mæto roiu, Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef mīn rəhan, kən noan nəwīrən itəm noṯəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgīn e nīkitəmat rafin. Kən nakoṯos nəmegəhən līlin. ²³ Tol nəhlan mæto-inu nəṯəuən rəha təfagə rat in nīmīsən, mæto nat itəm Uhgīn tatos-ipa in nəmegəhən līlin e Kristo Iesu rəhatat lərəmərə.

7

Lou təsərəmərəən e kitat

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou mīn koatərəmərə e netəmim mīn ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təm̄ol marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Mæto okəmə iərman əh tīmīs, kən lou rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən in titun nəṯəu-pənən suah pīsīn kit. ³ Mæto okəmə in tatəṯəu-pən iərman pīsīn kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Mæto okəmə rəhan iərman təmīmīs, lou əh rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən nat əpnəpīn tatəṯəu-pən iərman pīsīn, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. E nolən ahmen-ahmen əm, mæto-inu nīnoṯol kititəh itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotīmīs itəmat mīn e nīg kəluau.

Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlīm minən itəmat u-roiu. Uhgīn təmikis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin agin e Lou məmə Uhgīn otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah pisin. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah pisin u Kristo, itəm Uhgīn təmosmegəh e nimisən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatoe noan wir, itəm in nolən təwir min itəm koatisiai-in Uhgīn.

⁵ Nian nətəligən rat rəha etənim^{*} tətərəmərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat min e nipətətat. Kən nian Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat min əh, tol məmə nikitat tətəht pik nolən rat min, kən koatolkeike moatol təhmin nolən rat min. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tətət. Kən noa təfagə rat min əh, in nimisən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən minən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lilin, məto-inu tahmen əm məmə kitat kəmotimis e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef min rəha Uhgīn, məto kəsətəu-pənən suatip oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatip wi rəha Narmīn Rəha Uhgīn.

Lou tatol məmə netənim kətol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat tərət məto-inu tatol məmə kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatipən! Io ekitun əm məmə təfagə rat təhro nulan məto-inu Lou tətəgatun io lan. Okəmə Lou in təməsənən məmə esolən nolən rəha nolkeikəən nat kit rəha etəm pisin, kən okol esitunən nolən əh məmə təhrol nulan.[†] ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha nolkeikəən nat kit rəha etəm pisin təmuwa tətət e nikik. Məto okəmə Lou təpikə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpikə nəhlan, tahmen məmə təmimis. ⁹ Aupən ikin, nian eməruru əh Lou, nikik təsəhtən təfagə rat rəhak, emətətig wir əm. Məto uarisig emitun məmə Lou əh-ikin, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa nəmegəh min məskasik, kən enitun məmə ekaike mimis o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmə otol etənim təmegəh, məto nipahrienən təmiuwa-pa əm nimisən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiuə-in io. Nikik təməht məmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən lilin. Məto eməruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekaike mimis o təfagə rat min rəhak. ¹² Məto Lou tasim təmisi-pən e Uhgīn, kən nəghatən min rəha Lou kəmotisi-pən e Uhgīn motasim, motətuatip, motəwir motasitu e netənim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwir, məto təmol məmə ekimis.” !Məto kəp, təsətuatipən! Nian emitun nəghatən rəha Lou itəm in təwir, nikik təmuwin o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nimisən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmə ekimis. Təmol nəhlan məmə ekitun məmə nolən rat min rəhak, ilat təfagə rat pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enitun məmə təfagə rat in nat tərət agin-əh.

¹⁴ Kitat kotitun məmə Lou təmisi-pən e Uhgīn. Məto io, io etənim əm. Kən kol-salim-in io məmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esitunən

7:4: Rom 6:2,11 ^{*} **7:5:** Netənim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etənim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tikə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wir. Uhgīn əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat. **7:6:** Rom 8:2; 6:4 [†] **7:7:** E nəghatən min rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən “io,” məto nipətə nəghatən u məmə in tətəghat-in netənim rafin. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5 **7:11:** Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8

natimnat itəm iakaton, mato-inu nat wir min itəm iakolkeike məmә ekol, esolan, mato iatol әm naka itәм iatetәhau. ¹⁶ Ekitun wir mәмә tәfagә rat rәhak in nat tәrat nat әpnapin esolkeikeәn mәмә ekol. Kәn nian ekәto tәrat e nikik o tәfagә rat u, in nәmtәtin kit mәмә Lou tatol rәhan wәk, kәn Lou in nat wir kit. ¹⁷ Tol nәhlan, sәnәmә io itәм iatol tәfagә rat min, mato nolәn rәha tәfagә rat itәм tәtatig e rәhak nәtәligәn nian rafin, tatol mәмә ekol nolәn rat min. ¹⁸ Ekitun mәмә nәtәligәn rat rәhak otәsegәhan-inәn mәмә ekol nat wir kit. Ekitun in nipahrienәn mato-inu iakolkeike mәмә ekol nat itәм tәwir, mato okol esolan. ¹⁹ Nat naka iatol sәnәmә in nat wir itәм iakolkeike mәмә ekol, mato iatol әm tәfagә rat itәм esolkeikeәn mәмә ekol. ²⁰ Kәn okәмә ekol nat naka itәм esolkeikeәn mәмә ekol, sәnәmә io pahrien o iatol, mato in tәfagә rat itәм tәtatig lak tatol.

²¹ Tol nәhlan, iatәplan mәмә nolәn kit tatol wәk e nәmegәhәn rәhak nian rafin. Nolәn әh tol nәhlan mәмә, nian iakolkeike mәмә ekol nat wir, mato tәfagә rat huә iuәhkir ron io tatiuw-pәn io e tәfagә rat. ²² E nikik rafin, iakolkeike Lou rәha Uhgин, ²³ mato iatәplan min lou kit min itәм tatol wәk e nәmegәhәn rәhak itәм tәtәluagin ilau rәhak nitunәn, mәlis io, matol mәмә io slef rәha tәfagә rat itәм tatol wәk e rәhak nәmegәhәn. ²⁴ !Kәsi, iatәto tәrat pik agin! ?Karmә pah otilәs-irәkis io e nipәtik u itәм tatuwin o nimisәn? ²⁵ ! Pәs kotәnwiji Uhgин. Iesu Kristo rәhatat Iәrәmәrә in otol!

Kәn tol nәhlan nәmegәhәn rәhak tol min-nulan mәмә, io slef rәha Lou rәha Uhgин e rәhak nәtәligәn wi, mato e nәtәligәn rat rәhak, io slef rәha lou rәha tәfagә rat.

8

Nolәn rәha nәtәu-pәnәn Narmin Rәha Uhgин

¹ Kәn nәukәti nәghatәn rafin min әh tol min-nulan, mәмә Uhgин tatәn mәмә kitat kotәtuatip e niganәmtin mato-inu kotahatәtә e nat itәм Kristo tәmol otat. Kәn tol nәhlan, Uhgин kol tәsuәhәn, kәn mәsәlәhәuәn nәghatәn mәsolәn nalpinәn kit rәha netәm min u kәmotuwa kitiah ilat Kristo Iesu, ² mato-inu nәsәnәnәn rәha Narmin, itәм tatos-ipa nәmegәhәn wi kәm kitat e Kristo Iesu, in tәmikis kitat e nәsәnәnәn rәha tәfagә rat ne nimisәn. ³ Lou tәruru nikisәn nәhlan kitat, mol kitat kotәtuatip e niganәmti Uhgин mato-inu, nәtәligәn rat rәha etәmim tatol win e nolәn itәм Lou tolkeike. !Mato nat itәм Lou tәruru nolәn, Uhgин tәmol! Inu, tәmahl-ipa Nәtin әtuatip kәn tәmuwa etәmim mahmen e kitat. Kәn Uhgин tәmakil muәh mәlәhәuәn nәghatәn mol nalpinәn o tәfagә rat itәм kitat netәmim rafin koatol. In tәmol nәhlan nian tәmol Nәtin tәmuwa sakrifais o tәfagә rat min rafin rәhatat. ⁴ Uhgин tәmol nәhlan mәмә, nәghatәn әtuatip min rәha Lou okotuwa motol nipahrienәn e nәmegәhәn rәhatat itәм kәsotәtәu-pәnәn suatip rәha nәtәligәn rat rәha etәmim, mato koatәtәu-pәn suatip itәм Narmin Rәha Uhgин tatәgәtun kәm kitat.

⁵ Netәmim itәм koatәtәu-pәn nәtәligәn rat rәha etәmim, nәtәligәn rәhalat tatuwin әm o nat itәм nәtәligәn rat rәhalat tolkeike. Mato netәmim itәм koatәtәu-pәn nolәn itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike, nәtәligәn rәhalat tatuwin әm o nat itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike. ⁶ Okәмә nәtәligәn rat rәha etәmim in tatәrәmәrә lan, kәn suah әh tatәtәu-pәn әm suatip rәha nimisәn. Mato okәмә Narmin Rәha Uhgин tatәrәmәrә e rәhan nәtәligәn, kәn suah әh tatәtәu-pәn suatip rәha nәmegәhәn ne nәmәlinuәn. ⁷ Tol nәhlan mato-inu,

näteligən rat rəha etəmim, tatol tikimir ilau Uhgın, məto-inu təsətəu-pənən lou min rəha Uhgın, kən in təruru agin nətəu-pənən. ⁸ Netəmim itəm koatətəu-pən näteligən rat rəha etəmim, okol kəsotolan niki Uhgın tagien.

⁹ Məto itəmat nəsoətətəu-pənən näteligən rat rəha etəmim. Okəmə in nıpahrienən məmə Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, kən noatətəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. Etəmim itəm Narmin Rəha Kristo təsətigən lan, in sənəmə etəmim rəha Kristo. ¹⁰ Məto Kristo tətətig etəmat. Kən nat əpnapın nıpətətəmat otəkəike mımıs o təfagə rat, məto narmitəmat tətəmegəh məto-inu itəmat nəkotətuatıp e nıganəmıti Uhgın. ¹¹ Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, inu Narmin Rəha Uhgın u itəm təmol Kristo İesu təmegəh mın e nımısən. Nıpahrienən, nıpətətəmat otımıs nıan kit. Məto e Narmin Rəhan, Uhgın otos-ıpən mın nəmegəhən e nıpətətəmat.

¹² Piak mın ne wınık mın. O natımmat mın əh, kıtət kotəkəike katıg kətəu-pən nat itəm Uhgın tolkeike, məto kəsotatıgən kətəu-pən nat itəm näteligən rat rəha etəmim tolkeike məmə otol, ¹³ məto-inu okəmə nəkotatıg mətətəu-pən nat itəm näteligən rat rəha etəmim tolkeike, nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmin Rəha Uhgın nakotohamnu nolən rəha etəmim, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ məto-inu netəmim rafın itəm Narmin Rəha Uhgın tatıt ılat, ılat nenətı Uhgın mın. ¹⁵ İtəmat nəkotıtun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ıpınə Narmin Rəhan kəm itəmat, kən Narmin təsolən itəmat nakoatagın mın Uhgın, təhmen e slef kıt tatəgın rəhan etəm-ıasol. Kəp, məto Narmin Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmin tatol məmə kıtət kotıtun nənən kəm Uhgın məmə, “İk rəhatımat tata!” ¹⁶ Kən Narmin atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmitat məmə kıtət nenətı Uhgın mın. ¹⁷ Kən məto-inu kıtət nenətın mın, kıtət okotos natımmat wır mın itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kıtət Kristo okotos natımmat mın əh. Kıtət kotıtun məmə inu nıpahrienən məto-inu kıtət koatəto nəhməən kıtət mın, kən kotıtun məmə Uhgın otos-ıpən nısaııən kəm kıtət təhmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nəhməən itəm kotatıg lan u-roıu, okotəplan məmə ılat nat əpnapın əm nıan Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nıpahrienən, natımmat rafın itəm Uhgın təmol, inu nəptən ne natımmat itəm koatəwıə lan, ne neai, ne nat megəh mın, ılat koatəsahgın motolkeike pık məmə okotəplan nıan itəm Uhgın otol-arəp məmə nenətın mın u pah mın. ²⁰ Koatasıpən nəhlan məto-inu Uhgın təmol məmə natımmat rafın itəm in təmol, ılat kotatıg e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wır mın itəm rəhalat əupən ıkın. İlat kəsotolkeikəən nəhlan, məto in Uhgın itəm təmol nəhlan elat. Kən in təmolkeike məmə ılat okotələhəu-pən rəhalat näteligən əskasık lan, ²¹ məmə in otıkıs ılat e nəmməıtən ne nımısən itəm ılat kotatıg pəhrien lan. Kən in otıkıs ılat nəhlan məmə in titun nos-ıpənən nepətən əhag-əhag kıtıah əm kəm ılat itəm otos-ıpən kəm nenətın mın.

²² Kıtət kotıtun məmə əupən agın mətoarus-pa əh-roıu, natımmat rafın itəm Uhgın təmol, koatekımıs təhmen e pətən kıt itəm tatəto nəhməən məmə otılas nətın. ²³ Kən sənəmə natımmat mın əm itəm Uhgın təmol, ılat koatekımıs nəhlan. Məto kıtət mın koatekımıs nəhlan, nat əpnapın məmə Uhgın təmos-ıpa rəkıs nat wır kəm kıtət, u Narmin Rəhan. Kən Narmin in məsın rəha natımmat wır agın mın itəm Uhgın otəpanos-ıpa nıan kıt. Kən roıu koatəsahgın e nıan ətuatıp məmə Uhgın oteğəhan-in rafın kəm kıtət natımmat itəm təməhl kıtət ron. Kən in otıkıs nıpətıtət itəm toas, mos-ıpa in wi.

24 Təmətuoun e nian Uhgín təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən o natimnat min əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəsahgin, in otəsahgin min o naka? 25 Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəsahgin moatət əskasik.

26 Kən tahmen məmə nolən əh tətəsitə etat,* Narmin Rəha Uhgín tətəsitə etat e rəhatat nəpouən. Kitat kotəruru məmə naka koatəkəike kəfak ron, məto Narmin əm Rəha Uhgín tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəghatən tikə lan. 27 Kən Uhgín itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmin Rəhan tatən, məto-inu Narmin Rəhan tatəfak o iəfak min tətəu-pən nətəligən rəha Uhgín.

Nalpəkəuən rəha Uhgín

28 Kitat kotitun məmə, Uhgín tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir min ne nat rat min, ilat rafin koatuwa o nasituan etat itəm kotolkeike Uhgín, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkəuən rəhan. 29 Tol nəhlan məto-inu, aupən aupən agin, Uhgín tinitun rəkis məmə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təməh məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin məmə netəmim tepət okotuwa pian min ne winin min, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. 30 Kən kitat itəm in təmaupən məh məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otiləs-ipər mos-ipən nisiallən ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikeən asol rəha Uhgín

31 ?Okotən min naka e natimnat min əh? Uhgín in kitat min, matol natimnat rafin məmə ilat natimnat wir min e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnəpən əm okəmə pah tatol tikimir kəm kitat. 32 In təməsəginən o Nətin ətuatip məmə otimis o kitat rafin, məto in təmegəhən-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat. 33 ?Pah titun nətu-pa min nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgín itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. 34 ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpənən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit min, Uhgín təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in tatəpələh e nikali Uhgín matip, ikin rəha nisiallən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgín o kitat. 35 ?Naka titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ?Nəratən, o nian iəkis min, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikin tasilə ikin, o nəəp rəha naluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə! 36 Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Nəoa Rəha Uhgín tatən məmə, “Uhgín. Nian rafin, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itimat o nərgəm.

Itimat ekotahmen e sipsip min itəm okohamnu ilat.”

37 Nipəhriənən, e natimnat min əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win agin. 38 Kən ekitun məmə nat kit tikə agin titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgín, inu nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis min, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafin, 39 o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agin, o nat

* 8:26: “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasik e natimnat wir itəm otəpanuwa. 8:27: Sam 139:1 8:28: Efes 1:11 8:29: Kol 1:18; Hip 1:6 8:31: Sam 118:6 8:33: Aes 50:8-9 8:36: Sam 44:22

kit e natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, okol ilat rafin kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikəən rəha Uhgın itəm koatos o İəməmə rəhatat Kristo İesu.

9

Pol təmölkeike pik məmə netəm İsrəl okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakölkeike məmə ekəghat-in rəhak min netəmim u noanol min rəha İsrəl, məmə kəmotapəs Kristo. İatən nıpahrienən məto-inu itımlau Kristo kitıəh əm, eseiüəən. Rəhak nətəligən ne Narmın Rəha Uhgın katuan məmə nat u iatən in nıpahrienən. ² Nıkkik təmitəgıt kən mətahmə pik olat nian rafin. ³ Okəmə io ekıtun nosən nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən inu otasitu o natımak min məmə okotahatətə e Kristo, kən nıkkik təpagien əm. Nıpahrienən, nıkkik təpagien okəmə Uhgın otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakölkeike pik, okəmə in otasitu natımak min məmə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natımak min,” məto-inu e nıpətın, ilat noanol rəha İsrəl. ⁴ İlat noanol rəha İsrəl, kən natimnat wir min u rəhalat: Uhgın təməhl ilat məmə nenətın min, kən təmöl əp rəhan nıpətən əhag-əhag kəm ilat, kən mos-ıpən min nəniəkisən min rəha nasıtuan,* kən mos-ıpən min Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nımə Rəha Uhgın, ne nəniəkisən min. ⁵ Kən tıpılat min, ilat netəm-iasol min rəha Uhgın aupən, kən e nıpətın ikın, Kristo təmısi-pən e noanol rəhalat, kən in Uhgın itəm in ılıs e natimnat rafin, itəm okatənwiwi əm nulan kətan namnun tıkə. Əwəh.

Suatıp itəm Uhgın təmitəpun netəmim lan

⁶ Noanol rəha İsrəl kəməsotahatətəən e Kristo, məto nolən əh təməsolən məmə Uhgın tateiüə e rəhan nəniəkisən, məto-inu sənəmə ilat rafin itəm kəmotısi-pən e noanol rəha İsrəl, ilat netəm İsrəl pahrien. ⁷ Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotısi-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Məto Uhgın təmən kəm Epraham məmə, “Noanol ətuatıp rəham otısi-pən e nita rəha Aisak.” ⁸ Nıpətın nat u məmə, ilat u kəmotaiir e noanol rəha Epraham sənəmə ilat rafin nenətı Uhgın min. Məto nenətı Uhgın pahrien, ilat netəmim itəm kəmotaiir e nəniəkisən rəha Uhgın. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham. ⁹ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təmən-ıəkis kəm Epraham min-nulan, “E nian ətuatıp, oekıtəlig-pa, kən Sera tınıləs rəkis nətın kit İərman.”

¹⁰ Məto nəghatən təsolən namnun ikın-u. Nətı Sera u Aisak təmit Repeka, kən in təmıləs mil mil kəiu. Rəhalau tata kitıəh əm, pipi rat rəha noanol min rəha İsrəl u Aisak. ¹¹ Məto nian mil mil u kəməsuaiirən əh, kən məsıoalən əh nat kit itəm təwir o tərət, Uhgın təmən-ıpən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wir məmə Uhgın tıtəpun netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəligən, ¹² məto sənəmə məmə kitat kəmotol nat wir kit or nat tərət kit. Uhgın təmən kəm Repeka məmə, “Nita rəha nətım asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.” ¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Uhgın itəm tətən məmə, “Emölkeike Jekop, məto emetəhau Esao.”

¹⁴ ?Okotəhrən əh-roiu? ?Okotən məmə nolən rəha Uhgın təsətuatıpən? !Kəp! Kotıtun məmə in tatol tətəatıp ¹⁵ məto-inu Uhgın təmən kəm Moses məmə, “Oekəsakitun netəmim itəm ekıtəpun ilat, kən ekol nolən təwir kəm netəmim itəm ekıtəpun ilat.”

9:3: Eks 32:32

9:4: Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38

*

9:4: Nəniəkisən rəha

nasıtuan neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (İsrəl) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefıt) 2 Saml 7:5-16; (İsrəl - in wi) Jer 31:31-34

9:7: Jen 21:12

9:8: Kal 4:23

9:9: Jen 18:14

9:12: Jen 25:23

9:13: Mal 1:2-3

9:15: Eks 33:19

¹⁶ Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nəniəkisən rəha Uhgın o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koatolkeike pik in, o məto-inu kitat koatol wək ron, kəp. Koatos əm e nasəkıtunən rəha Uhgın. ¹⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatan kəm Fero, kig rəha Ijip məmə, “Emiləs-ıpər ik o nat kitıah əm u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-ıarəp nərgək e nətueıntən rafın.” ¹⁸ Kən nıpəti nat u məmə, Uhgın tətəsəkıtun netəmim neen məto-inu in atıp tolkeike məmə otol mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən məto-inu in atıp tolkeike məmə otol mihin.

¹⁹ Kəm-naka itəmat kit otətapəh ron io məmə, “Okəmə Uhgın tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike mətöl nəhlan. ?Kən təhro Uhgın tətən məmə ilat kəmotol təfagə rat?” ²⁰ Məto ekuhalpın nəghatən u məmə, ik etəmim əm. Təhro natuhalpın əsanən nəghatən rəha Uhgın. Nikitəmat təht-tu. Nuwıgı nat kəmöl e noantənımtə, kol təsənən kəm etəm təmöl məmə, “?Nəmahro mol io məmə ekol nulan?” ²¹ Etəmim itəm tatol natımmat e noantənımtə, in tıtun nosən noantənımtə kit mol nuwıgı nat lan kəıu, kit itəm təwır rəha nolən lafet, kən kit mın rəha wək əpnarın əm.

²² Kən Uhgın tıtun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmə in tolkeike, in tıtun nolən ilat məmə otərəkın ilat. In tolkeike məmə otol-arəp məmə neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əpnarın in tatol nəhlan, rəhan nətəlıgən kaıfəməh məsol uəhaiən nalpınən kəm ilat itəm koatol məmə nıkın otahmə. ²³ Rəhan nətəlıgən kaıfəməh nəhlan məmə in otol-arəp nəwırən asol rəhan kəm netəm mın u itəm in tolkeike məmə otasəkıtun ilat. In təmöl əpen-əpenə ilat əupən əupən agın məmə ilat okotatıg e nəwırən rəha Uhgın əpəh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafın itəm in təmıtəpun, kən sənəmə noanol əm rəha İsrəl, məto İaihlua mın. ²⁵ Tahmen əm e naka u Uhgın təmən e Naoa u rəha Hosea məmə, “Netəm mın əh itəm sənəmə rəhak netəmim, ekaun-in ilat məmə, ‘rəhak mın netəmim.’ Kən netəmim itəm eməsolkəıkeən ilat əupən, ekaun-in ilat məmə, ‘netəmim itəm iakolkəıke.’”

²⁶ Kən ikın-u ətuatıp, itəm emən kəm ilat məmə, ‘İtəmat sənəmə rəhak mın netəmim,’ netəmim okotaun-in ilat məmə, ‘İlat nenəti Uhgın itəm tatəmegəh.’”

²⁷ Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mın rəha İsrəl e nıan tətən-ıarəp məmə, “Nat əpnarın netəm İsrəl kotepət tahmen e nıməkləkıl əpəh itəhai, məto Uhgın otosmegəh əm ilat noan məsın, ²⁸ məto-inu İərəməərə in otol rafın uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ıpənən nalpınən kəm netəmim e nətueıntən.”

²⁹ Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən əupən məmə, “Okəmə İərəməərə Əsanən Pik Agın in təsegəhan-inən itat məmə rəhatat nıta məsın okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa mofahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkın agın ilat.”

Netəm rəha İsrəl kəməsotahatəən

³⁰ ?Naka nıpəti nəghatən mın u? Nıpətın tol mın-nulan məmə, İaihlua mın itəm kəsotalkut əskasıkən məmə okotətuatıp e nıganəmıti Uhgın, Uhgın təmöl ilat kotətuatıp e nıganəmtın e nahatətəən rəhalat. ³¹ Məto netəm İsrəl kəmotalkut pik e suatıp rəha nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətuatıp e nıganəmıti Uhgın. Məto ilat kəsotətuatıpən. ³² ?O naka? Məto-inu ilat

kəmotalkut pik məmə okotətuatip e niganəmti Uhgın o nolən wir min rəhalat, məto kəsotətəu-pən suatip rəha nahatətəən. İlat koatoh pikən “Kəpiel Rəha Noh Pikənən.” ³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmə netəmim okotoh pikən, in kəpiel itəm otol ilat kotəme. Məto etəmim itəm tətəhatətə e Suah əh, okol in otəsaulisən nian tatətul e niganəmti Uhgın.”

10

¹ Piak min ne winik min. İakolkeike pik məmə Uhgın otosmegəh netəm İsrəl, kən nian rafin iatəfak ron. ² İo iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pik o nolən natimnat itəm otol niki Uhgın tagien. Məto nolən rəhalat təsisi-pənən e nitunən itəm tətəuatip. ³ Okol ilat kəsotətəu-pənən suatip rəha Uhgın məmə ilat okotuwa kətuatip e niganəmtin, məto-inu ilat kotəruru suatip rəhan, kən motalkut məmə okotətəu-pən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən Lou. ⁴ Kristo təmol namnun e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətəuatip e niganəmti Uhgın. In təmol namnun e suatip əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətuatip e niganəmti Uhgın.

Nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. In təmən məmə, “Etəmim itəm tatol natimnat rafin agin-əh itəm Lou tatən, in otos nəmegəhən lilin.” ⁶ Məto suatip rəha nahatətəən məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwin əpəh e nego e neai,” məmə onakegəs-in Kristo miləs meiuaiu muwa məmə otasitu lam. ⁷ Kən tatən min məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwin əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimis ikin,” məmə nakiləs-iarəp Kristo mol təmegəh min e nimisən. ⁸ ?Məto, tatən min naka? Tatən məmə, “Nəghatən Rəha Uhgın in iuahkir əm ron ik. In əpəh e nohlim ne nikim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətəən itəm ioatən-iarəp. ⁹ Tol nəhlan məto-inu, okəmə nakən-iarəp e nohlim məmə İesu in İərəmərə, kən okəmə nakahatətə e nikim məmə Uhgın təmosmegəh in e nimisən, kən Uhgın otosmegəh ik. ¹⁰ Kən inu nıpahrienən nəhlan məto-inu Uhgın tatol etəmim kit tətəuatip e niganəmtin nian suah əh tətəhatətə lan pahrien e nikin. Kən Uhgın tatosmegəh etəmim kit nian in tatan-iarəp e nohlin məmə İesu in İərəmərə rəhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol ilat okəsotaulisən nian okoatətul e niganəmti Uhgın.” ¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnəpin okəmə ik noanol rəha İsrəl, o İaihluə kit, məto-inu İərəmərə kitəh əm u tətərəmərə mətawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim rafin itəm koatəpəh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgi İərəmərə məmə otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ?Məto netəmim okotəhro motaun-in İərəmərə o nosmegəhən ilat, okəmə kəsotəhatətəən lan? ?Kən okotəhro motəhatətə lan okəmə kəsotətəən namnusən lan kit? ?Kən okotəhro motətəo namnusən okəmə suah kit təsən-iarəpən kəm ilat? ¹⁵ ?Kən netəmim okotəhro kən-iarəp namnusən təwir okəmə Uhgın təsahl-ipənən ilat? Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!In nat wir agin nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən təwir!”

9:32: Aes 8:14 † 9:33: ‘Saeon’ in nərgin kit min rəha Jerusalem. 9:33: Aes 8:14; 28:16 10:5: Lev 18:5 10:6: Dut 30:13 10:7: Dut 30:13 10:8: Dut 30:14 10:11: Aes 28:16 10:12: Efes 3:8 10:13: Joel 2:32 10:15: Aes 52:7

¹⁶ Mæto sənəmæ netəm Isrel rafin itəm kəmotos e nīkilat namnusən təwir. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təmæte məmæ, “Iarəmərə, netəmim təkəku əm kəmotən nīpahrienən e nəghatən rəhatimat.” ¹⁷ Kən tol nəhlan, nəhatətəən tətisi-pən e nat itəm nakatəto, kən nat itəm nakatəto tətisi-pən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ?Mæto ekətapəh məmæ, ilat kəmotəto o kəp? Əwəh, kəmotəto. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmæ, “Nəghatən təmuwīn e ikin mīn rafin e nətueintən, təmuwīn ikin mīn rafin agīn.”

¹⁹ ?Kən ekətapəh əm o nat kit mīn məmæ, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun. Moses təmaupən mən məmæ, “Ekol itəmat nakotetət netəmim e kantri əpnəpīn əm itəm ekol təwir kəm ilat, kən ekol neməha tol itəmat mæto-inu ekol təwir kəm kantri mīn itəm kotəlməl.”*

²⁰ Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmæ, “Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io; Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-ərəp atip io kəm ilat.”

²¹ Mæto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgīn e netəm Isrel məmæ, “E nian rafin, nian rafin, eməg-əfəməh-in nelmək məmæ ekasitu etəmat, itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin məntaatəmat ron io.”

11

Uhgīn tatasəkitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ? In pahrien məmæ Uhgīn təməuhlin mentən o rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən məntaan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nita rəha Benjamin. ² Aupən aupən agīn, Uhgīn təmitəpun noanol rəha Isrel məmæ in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan mīn netəmim. Kən in təməsəuhlinən məntaan olat. Nəkotitun o kəp məmæ naka Naoa Rəha Uhgīn tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhgīn matən-iarəp nəratən itəm Isrel təmol. ³ In təmæ, “Iarəmərə, kəmotəhamnu rəham ien mīn motəhalkin-ohalkin rəham olta mīn. Kən io pisin əm ekətətig, kən moatalkut mīn məmæ okotəhamnu io.”

⁴ ?Mæto Uhgīn təmən-ipən naka kəm in? In təmən məmæ, “Iatəskəlim netəmim sepen-taosan məmæ rəhak mīn, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgīn eiueiua u Paal” ⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsīn əh-ikin itəm Uhgīn təmitəpun ilat e rəhan nəwīrən. ⁶ Kən okəmæ Uhgīn tatosmegəh ilat e nəwīrən rəhan, kən təməsolən e natimnat təwir mīn itəm ilat koatol. Mæto okəmæ təposmegəh ilat mæto-inu ilat koatol natimnat wīr mīn, kən nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm ilat, in tol pisin, kən sənəmæ nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətəuən əm o rəhalat wək.

⁷ ? Kən təhro? Netəmim tətət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e niganəmti Uhgīn, mæto kəməsotosən. Mæto ilat itəm Uhgīn təmitəpun, kəmotos. Mæto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgīn təmol ilat məmæ kotapas nətəən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmæ, “Kən mætoarus-pa u-roiu, Uhgīn təmol məmæ nətəligən rəhalat tətəpil əlu-əlu, kən mol məmæ niganəmtilat təpis,

10:16: Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Nīpahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgīn, mæto ilat kəməsotolkeikəən məmæ okotətəlig-in. Kən tol nəhlan, Uhgīn təməs-ipən nəghatən kitəh əm kəm Iaihlua mīn məmæ in otol netəm Isrel kotetət ilat ron. **10:20:** Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:** 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18

kən mol məmə matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmə,

“Pəs rəhalat nagwənən tēpət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm otohasin ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wir okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpinən kəm ilat.

¹⁰ Pəs niganəmtilat tapinəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitəh o nəratən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Ughin o nosmegəhən Iaihlua min

¹¹ ? Kən ekətapəh min məmə, netəm Isrel kəmotoh pikən motiet motorin məmə okol kəsotətul minən? ! Kəp! O rəhalat nəmkakiahən, Ughin təmöl suatip o nosmegəhən Iaihlua min məmə otol netəm Isrel kotetət netəm min əh, kən motolkeike rəhan nəwirən. ¹² ! Tol nəhlan, okəmə Iaihlua min kəmosos nəwirən rəha Ughin mətə-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Ughin, kən netəm Isrel rafin itəm Ughin təmtəpun rəkis, nian ilat okotahatə e Kristo, nəwirən rəha Ughin otuwa mepət!

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua min. Mətə-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua min, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol mətə natimək min netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Ughin otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Ughin təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua min kəmotuwa iohlin min. Mətə nian in otəmik netəm Isrel kotuwa min ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimis kəmotəmegəh min. ¹⁶ Okəmə netəmin kotələhəu kalin nəwitai piret rəha nagwənən wi məmə rəha Ughin, kən piret apəpiə, in min rəha Ughin.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Ughin, kən nelmin min, ilat min rəha Ughin. Nəghatən u, nīpətin təmə okəmə Epraham ne mipin min aupən, ilat rəha Ughin, kən noanof min rəhalat, ilat min rəha Ughin.

¹⁷ Mətə nelmi nig min neen rəha nasum-inən, Ughin təmatgəhl rəkis, inu tahmen e netəmin neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihlua min, nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnəpin min e nīkinat. Ughin təmīlpin itəmat e nəukəti nig məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwirən itəm Ughin təmən-iəkis kəm Epraham ne nətin min u in nəukəti nig.† ¹⁸ Mətə itəmat Iaihlua min, nəsotəghat ausitən məmə Ughin təmīlpin itəmat e nig itəm təmatgəhl rəkis ikin, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən məmə nəukəti nig tətəgwən itəmat, mətə sənəmə itəmat nelmi nig nakotəgwən nəukəti nig.

¹⁹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “Ughin təmatgəhl rəkis nelmi nig min neen məmə otīlpin io ekos nəmelat.” ²⁰ In nīpahrienən, mətə tətəgəhl rəkis ilat mətə-inu kəsotahatətəən e Ughin. Kən itəmat nakoatəper-ipən e nəukəti nig e nahatətəən əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotəusitən ron, mətə itəmat nəkotəkəike motəgin, ²¹ mətə-inu Ughin təmatgəhl rəkis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətəən əskasik lan, kən in otəgəhl rəkis itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Ughin kəm netəmin: in tatol təwir kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasik kəm neen min. In təmələhəu nəghatən əskasik o netəmin itəm kəmotəht nəwian, mətə in tatol təwir kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike mətəhatətə lan o rəhan nəwirən. Mətə okəmə nakotapəs

11:8: Dut 29:4; Aes 29:10 **11:10:** Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46 * **11:16:** Nəghatən u rəha piret təmisi-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netəmin koatol piret lan, kən mətəupən katos-ipən nəwitai piret masin kəm Ughin. Kən in tatəgətin məmə piret tapiəpiə, in min rəha Ughin, kən ilat kotitun nunən. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nig wir rəha nəukəti nig u olif.” **11:17:** Efes 2:11-19

nahatətəən lan, kən in otatgəhl rəkis min itəmat. ²³ Kən okəmə netəm Isrel kotitəlig-pa min kahatətə e Uhgın, kən in otılpin min ilat e nəukətın, məto-inu tatos nəsanənan o nolən nəhlan. ²⁴ Kən nıpəti nəghatən u məmə, itəmat İahlua min, itəmat nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnəpin əpəh e nıkinat itəm Uhgın təməte rəkis, kən mılpin-pən e nig u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmə nolən ətuatıp kit rəha nig, o nılasən nelmi nig pısın kit mılpin-pən e nig pısın kit. Məto noanol min rəha Isrel, kotahmen e nelmi nig u olif əpəh e nasumən. Kən roiu tımətıg məmə Uhgın otılpin min ilat e nəukətılət ətuatıp.

Uhgın tətəsəkıtun netəmım rafın

²⁵ Piak min ne wınık min. İakolkeıke məmə nəkotıtun nat anıon u məmə, itəmat nəsotıləs-ıpər pikən itəmat. Uhgın təmol məmə netəmım neen rəha Isrel kəmotapəs nətoən rəhan nəghatən. Məto nolən əh otətətıg əh mətoarus-pa İahlua min rafın itəm Uhgın təmıtəpun, ilat okotahatətə lan. ²⁶ Kən e nolən əh, Uhgın otosmegəh rafın netəm rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tətən məmə,

“Etəm otosmegəh netəmım otısı-pən e noanol rəha Isrel;†
in otos-ırəkıs nolən rat rəha noanol rəha Isrel.

²⁷ Kən inu nəniəkısən rəha nasıtuan rəhak kəm ilat məmə ekafəl rəkıs təfagə rat rəhalat.”

²⁸ Noanol min rəha Isrel kəmotapəs namnusən təwır rəha İesu Kristo, kən tol nəhlan, ilat kəmotuwa tıkimır min rəha Uhgın. Məto nat u in o nəwırən rəhatəmat məto-inu roiu, Uhgın təmos-ıpinə rəhan nəwırən kəm itəmat İahlua min. Məto Uhgın tətölkeıke əh netəm Isrel məto-inu in təmıtəpun ilat, kən ilat nıta rəha Epraham, Aısak, ne Jekop. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, nıan Uhgın təmıtəpun rəkıs netəmım kən mol təwır kəm ilat, okol in təsəuhlın mınən rəhan nətəlıgən. ³⁰ Itəmat u İahlua min itəm əupən nəmoatəht nəwıa Uhgın. Məto roiu, Uhgın təmasəkıtun itəmat məto-inu netəm Isrel kəmotəht nəwıan. ³¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Isrel koatəht nəwıa Uhgın roiu, məmə Uhgın tıtun nasəkıtun mınən ilat. Tol nəhlan məto-inu roiu ilat koatəplan məmə Uhgın təmasəkıtun itəmat, kən məta ilat okotölkeıke məmə Uhgın otöl mıhın min elat. ³² Netəmım rafın koatəht nəwıa Uhgın, kən in tətöl məmə rəhalat nolən rat tətəskəlım ilat rafın agın, ko ilat atıp kəsotıkısən ilat. In təmol nəhlan məmə in tıtun nasəkıtunən ilat rafın.

Nolən rəha Uhgın in təwır agın

³³ !Otəplan-tu! !Nəwırən rəha Uhgın kəm netəmım, ne nenatıgən rəhan, ne nıtunən rəhan, ilat rafın kotepət agın-əh! Kitat kotəruru nıtunən nolən rəha nətəlıgən rəhan, ne rəhan suatıp min. Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın itəm tətən məmə,

³⁴ “Suah kit tıkə itəm tıtun natımmnat itəm tətətıg e nətəlıgən rəha Uhgın. Kən suah kit tıkə itəm in tıtun nos-ıpənən nəghatən kit məmə otasıtu e Uhgın.”

³⁵ “Suah kit tıkə itəm tıtun nos-ıpən atıpən rəhan kit nat kit kəm Uhgın məto-inu, natımmnat rafın agın rəha Uhgın rəkıs.”

³⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təmol natımmnat rafın, kən natımmnat rafın koatətıg məto-inu nəsanənan rəhan tətəskəlım ilat, kən natımmnat rafın in təmol məmə rəhan. !Pəs kitat kotos-ıpən nənwıwıən kəm in tatuwın matuwın namnun tıkə! Əwəh.

† 11:22: Jon 15:2,4 † 11:26: Nəghatən Kris ətuatıp tətən məmə, ‘otısı-pən Saeon.’ Saeon in nərgın kit min rəha Jerusalem, kən in tətəpsən-pən noanol rəha Isrel. 11:27: Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34 11:34: Aes 40:13 11:35: Job 41:11 11:36: 1 Kor 8:6; 11:12; Kol 1:16

12

Sakrifais itəm nəmegəhən tətatig lan

¹ Piak min ne winik min. Məto-inu Uhgın təmasəkitun kitat, ekətapəh əskasik otəmat məmə nakotos-ipən nıpətitəmat rafin kəm Uhgın tahmen e sakrifais kit itəm tətəmegəh, kən nəmötələhəu kalın məmə rəhan, kən nıkin tətəgien lan. Inu suatıp ətuatıp itəm onəkotəfak kəm Uhgın lan. ² Sotosən nolən rəha netəmim e nətueintən, məto otegəhan-in pəs Uhgın otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwir. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotitun nakılən, kən nitunən, kən nıtapunən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike, inu nolən min itəm kotəwir, ne nolən min itəm kotal nıkin tagien, ne nolən min itəm kotətuatıp.

³ Kən e nəwirən itəm Uhgın təmawte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin məmə sotiləs-ipər atıpən nətəligən rəhatəmat. Məto e nətəligən ətuatıp, otəplan nəsənənən min itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsənənən min əh, otəplan rəhatəmat nolən min, kən motakil motəplan məmə rəhatəmat nolən min kotəwir motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nıpətin kitiəh əm, məto tatos nolın-olın tepət, kən nolın-olın nıpətin min əh, rəhalat əh-ikin wək pisin pisin min itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nıpətin kitiəh əm lan, kən motəgile atıp əm e kitat min. ⁶ Kən Uhgın təmos-ipa nəsənənən o nolən wək pisin pisin min tətəu-pən nəwirən rəhan itəm təmawte-in kəm kitat. Uhgın tatos-ipən kəm suah kit nəsənənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatıp kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsənənən o nasituən, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsənənən o nəgətunən, pəs in təgətun; ⁸ okəmə in tatos nəsənənən o nıləs-ipərən nətəligən, pəs in tiləs-ipər; okəmə in tatos nəsənənən o nos-ipənən məni, pəs in tos-ipən tepət; okəmə in tatos nəsənənən o nitən niməfak, pəs in tol e nıkin rafin; okəmə in tatos nəsənənən o nasəkitunən, pəs in tol e nıkin agien.

Suatıp rəha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pəhrien. Otətəhau nolən rat min, kən motəskəlim əskasik nolən wir min. ¹⁰ Otolkeike itəmat min tahmen məmə itəmat piatəmat ne winitəmat min. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pik məmə onəkotisiai-in itəmat min. ¹¹ Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgın e nıkitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otəgien məto-inu nəmötələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgın. Kən nian nəratən tatuəp, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin. ¹³ Otəwte-in kəm netəmim rəha Uhgın nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol təwir kəm iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.

¹⁴ Otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotəun-inən nəratən tuwa olat, məto otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm ilat. ¹⁵ Otəgien itəmat netəm koatəgien. Kən otəsək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafin, nıkitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nıkitəmat otəgien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nıkitəmat təsəhtən məmə nakotənatig wir.

¹⁷ Okəmә suah kit tatol tәrat kәm itәmat, әsotalpinән rәhan nolән. Onәkotәkәike motalkut mәмә nәkotol nolән itәм netәmim rafin okotәplan mәмә tәtuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafin itәм nәkotitun nolән mәмә itәmat nәkotatig e nәmәlinuән itәmat netәmim rafin. ¹⁹ Piak min ne winik min. Sotalpinән nitai tәfagә rәha suah kit, mәto otapәs әm mәмә Uhgин otәpanәlәhәu nalpinән ne nemәha kәm in, mәto-inu e Naoa Rәha Uhgин, Iәrәmәrә tәtән mәмә, “In rәhak pisin әm wәk o nalpinән nitai tәfagә. Io ekol nәhlan.” ²⁰ Mәto itәmat nәkotol әm mәмә Naoa Rәha Uhgин tatән mihin mәмә, “Okәмә rәham tikimир nәumis tatus, os-ipән nagwәнән kәm in; okәмә in tatoaә, os-ipән nat kit kәm in tәnim. Nian natol natimnat min u, in otaulis pik lan.”

²¹ Sotegәhan-inән mәмә nolән tәrat otәtoarus itәmat milәs-iәhәu itәmat, mәto otol mәмә rәhatәmat nolән tәwir otilәs-iәhәu nolән tәrat.

13

Nәrәmәrәән rәha kapman

¹ Pәs kitat rafin okotәkәike katig ahgin kapman, mәto-inu nepәtән o nәrәmәrәән rafin tatisi-pән e Uhgин, kәn kapman rafin itәм kotatig, Uhgин pisin әm tatilәs-ipәр. ² Kәn tol nәhlan, okәмә suah kit tatәht nәwia kapman, in tatәht nәwia nat itәм Uhgин tәmәlәhәu, kәn netәmim itәм koatol nәhlan, koatiuw-pa nalpinән olat. ³ Tol nәhlan mәto-inu kapman itәм Uhgин tәmәlәhәu tәsolәn netәmim itәм koatol nolән wir kotәgin, mәto tatol әm o netәм koatol nolән rat. Okәмә nәsotolkeikәән mәмә nәkotәgin netәm-iasol min rәha kapman, nәkotәkәike motol nolән wir min, kәn ilat okotilәs-ipәр itәmat ron. ⁴ Sotaluinән mәмә ilat iolwәk min rәha Uhgин itәм wәk rәhalat mәмә ilat okotol tәwir kәm itәmat. Mәto okәмә nәkotol tәrat, nәkotәkәike motәgin, mәto-inu ilat koatos nәsanәnәn o nolән nalpinән. Ilat iolwәk min rәha Uhgин itәм otol nemәha ne nalpinән rәha Uhgин kәm netәм koatol tәrat. ⁵ Tol nәhlan, kitat rafin okotәkәike motatig ahgin kapman o nat kәiu. Kit u mәмә kitat okәsotosән nalpinән, kәn kit min u, mәto-inu kotitun mәмә in nolән әtuatip.

⁶ Kәn o nat kitiah әm, otәtou-pән takis kәm kapman, mәto-inu netәm-iasol rәha kapman, ilat nolwәk rәha Uhgин, kәn inu wәk rәhalat. ⁷ Otos-ipән kәm netәmim rafin, natimnat itәм tәtuatip mәмә onәkotos-ipән. Okәмә in takis pisin pisin min, nәkotәkәike kәtou ilat. Okәмә in nisiiәn, otisiiәn-in ilat. Okәмә etәм tatos nәrәmәrәән, kәn otatig ahgin.

Nolkeikәән

⁸ Nәkotәkәike motәtou rәhatәmat kaon min. Mәto kaon kitiah әm tatәkәike matatig otәmat, inun kaon rәha nolkeikәән itәmat min, kәn nәkotәkәike motәtou nian rafin, namnun tikә, mәto-inu etәм tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itәм Lou tatән. ⁹ Lou tatән mәмә, “Sotaklәh-inән pәtән,” “Sohamnuән etәmim,” “Saklәhән,” “Nikim tәsuwinәn e natimnat rәha suah kit,” kәn lou neen min әh-ikin. Mәto nәghatән kitiah әm in nәukәtilat rafin, in tatән mәмә, “Olkeike ik kit tahmen әm mәмә natolkeike atip ik.”

¹⁰ Okәмә suah kit tolkeike in kit, okol tәsolән nәratән kәm in. Kәn tol nәhlan,

etämim itäm tatolkeike netämim, in tatol nipəti Lou rafin koatuwa motol nipahrienən.

Nolan suatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun wir nian koatətig lan u-roiu. Nian tinatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapilən, məto-inu nosmegəhən rəhatat tinatuwa iuəhkir, maprəkis-in nian kitat kinotahətətə. ¹² Napinəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinəpən, kən motaskəlīm nolən wir min rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopael kit itəm tətaskəlīm wir rəhan naip rəha nəluaginən. ¹³ Pəs kitat kotol nolən wir min, tahmen e netämim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən netämim koatəplan. Okəsotolən lafet rat min, məsotapisən, məsotit əpnəpin itəmat min, kən məsotolən nolən əlməl min, məsotərgəhuən, məsotetətan kitat min. ¹⁴ Məto otegəhan-in məmə İəramərə İesu Kristo otəramərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip min o nolən təfagə rat min itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

14

Nəghatən rəha netəm min u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən

¹ Nikitəmat tətagien əm məmə nakotos İafək min neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnəpin rəhalat nahatətəən təsəskasikən, kən motəruru okəmə niki Uhgın təsəgienən o kəp, o nolən min neen itəm netämim neen koatən-İəhau. Nakotos İlat kotuwa, məto esolkeikeən məmə nakotərgəhu o nətəligən min rəhalat. ² Etämim kit, e rəhan nahatətəən, təwir əm məmə in otun nagwənən rafin. Məto etämim kit min, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən niki təht məmə in titun nunən nagwənən e nasumən əm, mapəs nunən mit. ³ Etämim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otəplan rat etämim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etämim itəm təsunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otən kəm etämim itəm tatun natimnat rafin məmə, in tatol nolən rat, məto-inu Uhgın niki tagien əm ron. ⁴ Təsəwirən məmə ik natən məmə İolwək rəha suah kit min təmol nolən tərət. Rəhan atip əm İəramərə otən məmə təmol təwir o tərət.* Kən in otol təwir məto-inu İəramərə titun nos-İpənən nəsanənən kəm in o nolən nat wir min.

⁵ Suah kit in tən məmə nian kitəh əm in rəha Uhgın taprəkis-in nian rafin, məto suah kit min tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etämim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etämim kit itəm tatan məmə nian kitəh əm in rəha Uhgın, in tatol o niləs-İpərən İəramərə. Kən etəm tatun mit, tatun o niləs-İpərən İəramərə, məto-inu tatan kəm Uhgın məmə niki tagien o niğin nagwənən. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in min tapəs nunən o niləs-İpərən İəramərə, kən in min tatan kəm Uhgın məmə niki tagien o niğin nagwənən. ⁷ Suah kit təsəramərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat əpnəpin in tatəmegəh, o in təmimis. ⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o niləs-İpərən İəramərə, kən okəmə kotimis, kəmotimis o niləs-İpərən İəramərə. Kən tol nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha İəramərə. ⁹ Kristo təmimis matig məmegəh min, məmə in İəramərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis rəkis.

13:10: 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12:** 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11 **14:1:** Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. "İolwək" tatəpsen-pən kitat İafək min, kən "İəramərə" tatəpsen-pən Uhgın. Nipəti nəghatən məmə Uhgın otakıl kitat, məto təsəwirən məmə kitat okotakıl kitat min. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20

¹⁰ Kən təsəwīrən məmə nakən nikali iəfak kit min məmə təmol nolən tərət e natimnat min əh. Kən təsəwīrən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu kitat rafin okotətul aupən e niğanəm̄ti Uhgīn məmə in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e Iərəməərə tətən e Naoa Rəha Uhgīn məmə, “Inu nīpahrienən, tahmen məmə in nīpahrienən məmə iatəmegəh, netəmim rafin okotisin nulilat kəm io, kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgīn.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiəh kitiəh okotətul e niğanəm̄ti Uhgīn o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nikali suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io emuwa kitiəh itimlau Iərəməərə Iesu, kən o nat u, io ekitun wir məmə nagwənən rafin kotəwir o nunən, kəsotolən suah kit tamkimik e niğanəm̄ti Uhgīn. Məto okəmə suah kit nikin təht məmə nat kit tamkimik e niğanəm̄ti Uhgīn, nat əh tamkimik atip əm ron. ¹⁵ Okəmə piam kit tətəto tərət pik o nat kit itəm nəmun, kən nəsalīwəkən e suatip rəha nolkeikəən. Əsolən məmə nat nakatun tətərəkin piam kit itəm Kristo təmimis ron. ¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwir, okəghat-in məmə in nat tərət. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgīn sənəmə nat rəha nagwənən ne nənimən, məto in nat kit rəha nətuatipən e niğanəm̄ti Uhgīn, ne nəməlinuən, ne nagienən e Narmīn Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol niki Uhgīn tətəgīn, kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwir, kən nikilat tagien əm ron.

¹⁹ Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwin o nəməlinuən, kən tatiləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. ²⁰ Əsərəkinən wək rəha Uhgīn o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwir, məsotamkimikən e niğanəm̄ti Uhgīn. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tətəme lan e rəhan nəmegəhən. ²¹ Kən tol nəhlan, təwir məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolən nat kit min itəm otol piətəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

²² Kən okəmə itəmat nakotos nətəligən kit o natimnat min u, otaskəlim anion əm itəmat Uhgīn. Suah kit tətətiq e nəwīrən pahrien nian in tatol əm natimnat itəm in titun məmə tətətiq məmə in otol. ²³ Məto etəmim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətətiq o nunən o kəp, təwir məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgīn otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nikin təsəhtən məmə in nat tətətiq, rəhan nolən təsətulən e nahatətən. Kən okəmə suah kit tatol nat kit itəm nikin təht məmə in tərət, in tatol təfagə rat.

15

Nīlās-ipərən nətəligən rəha iəfak pisin pisin min

¹ Kitat neen, nahatətən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun məmə nat əlkələh min əh, ilat nat əpnəpīn əm. Məto okol kitat kəsotəkəikəən o nolən natimnat min əh məmə nikitat tətəgīn lan. Nikitat təkəike məht piətət min ne winitat min itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat min əh. ² Kitat okotəkəike motol nolən itəm otol niki netəm pisin tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətən rəhalat tuwa məskasik. ³ Pəs kotol nəhlan məto-inu Kristo min, in təməsolən nolən kit məmə in atip nikin otəgīn lan. Məto in təmol natimnat rafin agīn

itəm Uhgîn nîkin tolkeike, kən o natimnat min u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgîn tatən məmə, “Nən ratən min itəm netəm pisin pisin min koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natimnat min əh itəm kəməte aupən e Naoa Rəha Uhgîn, kəməte min məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəu-pən əskasik nətəlīgən rəhatat e Uhgîn. Kən kitat kotitun nolən əh mətə-inu koatətul əskasik e nian iəkis min, kən Naoa Rəha Uhgîn tatiləs-ipər nətəlīgən rəhatat.

⁵ Uhgîn pisin əm tətəsitə etat məmə koatətul əskasik e nian iəkis min, kən in pisin əm tatiləs-ipər nətəlīgən rəhatat. Kən roiū, iatətapəh ron məmə in otəsitə etəmat e nətəlīgən rəhatəmat məmə otuwa mol kitiah əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu. ⁶ Kən iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəlīgən kitiah əm, məmə nəwiətət titun nuwamən mahmen e nəwia suah kitiah əm o niləs-ipərən nərgi Uhgîn, itəm in Uhgîn ne Tata rəha İərəmərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iəfak min neen e nîkin agien məmə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm məmə Kristo təmos itəmat e nîkin agien. Otol nəhlan məmə netəmim okotanwiwi Uhgîn lan. ⁸ Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm İsrəl məmə otəgətun məmə Uhgîn tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə nəniəkisən min rəhan kəm tipī netəm İsrəl aupən, ilat kəmotuwa nīpahrienən. ⁹ Kən təmuwa məmə İaihlua min okotənwiwi Uhgîn o rəhan nasəkītunən, tahmen e Naoa Rəha Uhgîn tatən məmə, “Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki İaihlua min, oekan napuən min mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kən tatən min məmə,
“Otagien, İaihlua min, itəmat rəhan min netəmim.”

¹¹ Kən tatən min məmə,
“İtəmat İaihlua min otənwiwi İərəmərə,
kən itəmat rafin noanol min rəha nətueintən otənwiwi in.”

¹² Kən Aesea tatən min məmə,
“Noanol rəha Jese aupən otər min*
kən Uhgîn otiləs-ipər in məmə otərəmərə e noanol min rəha nitən min rafin.
Kən İaihlua min okotələhəu-pən əskasik nətəlīgən rəhalat lan.”

¹³ Uhgîn təmasitə o kitat məmə okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəlīgən lan. Pəs in otol məmə nikitəmat otər marioah e nagiənən ne nəmalinuan nian nakoatahatətə lan məmə, e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgîn, onakoatələhəu-pən əskasik pik təhmin rəhatəmat nətəlīgən e Uhgîn.

Pol in aposol rəha İaihlua min

¹⁴ Piak min ne winik min. Ekitun wir məmə nəmegəhən rəhatəmat təmər marioah e nəwirən, kən nəmotos nitunən rafin, kən nəkotahmen o nəgətunən itəmat min. ¹⁵ Mətə e naoa u rəhak, eməsəhluaiğ-inən nat kit, emən-iarəp e niki rafin natimnat min u kəm itəmat, kən molkeike məmə nikitəmat otəkəike mataht nəghatən min əh. Tətuatip əm məmə iatəghat nəhlan, mətə-inu Uhgîn təmasitə lak e rəhan əm nəwirən ¹⁶ məmə io ekuwa iolwək rəha Kristo Iesu o nən-iarəpən namnusən təwir kəm İaihlua min. Io ekahmen e pris kit itəm iatən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgîn məmə, İaihlua min itəm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir min itəm Narmin Rəha Uhgîn təmələhəu kalin məmə rəha Uhgîn, kən Uhgîn nîkin tagien o nosən.

¹⁷ Kən e wək rafin itəm iatol o Uhgîn, iatəghat ausit mətə-inu in Kristo Iesu əm itəm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitən o nat kit min, ekəghat ausit əm o

natimnat wir itəm Kristo təmöl nian emol rəhan wək o niləsən Iaihlua min kotuwa motol nəwia Uhgın. Kristo təmöl wək e rəhak nəghatən, ne rəhak nolən min, ¹⁹ kən təmöl wək e nəsanənən rəha nəmätin min ne nat pişpis min, kən təmöl ilat rafin e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwir rəha Kristo, təmätuoun Jerusalem muwin mətoarus-pən kantri u Ilirikam. ²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike məmə ekuwin mən-iarəp namnusən təwir e ikin min neen itəm kəsəto-agin-əhən nərği Kristo ikin. Əsolkeikeən məmə ekol wək e ikin kit itəm suah kit tinuwin rəkis ikin mən-iarəp namnusən təwir. ²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in Kristo məmə, “Netəmim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwir kəm ilat, ilat okotəplan in, kən netəmim itəm kəsətoəən əh namnusən təwir, ilat okotitun.” ²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwinən ik pişin pişin min tətəhtosiğ-in io o nimnən məplan itəmat.

Nətəliğ rəha Pol o nuwinən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikin-u tinol namnun, kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pik məmə ekimnə məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nıkkik tatəht məmə ekimnə məplan itəmat nian ekuwin əpəh kantri u Spen. Kən nian ekimnə kotauiləm o nian əkuəkir əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwin Jerusalem o nasituən e iəfak min əh-ikin, ²⁶ məto-inu iəfak min əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nıkilat təmagien o nos-ipamən rəhalat məni məmə ekasitu e ian-rat min e niməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nıkilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e iehl kit itəm noanol rəha İsrəl kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihlua min kəmotos nəwırən rəha Uhgın e suatip rəha netəm İsrəl, kən Iaihlua min okotəkəike motasitu e netəm İsrəl e rəhalat məni. ²⁸ Oekos məni itəm ilat kəmotos-ipa, muwin mos-ipən kəm iəfak min əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwin əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekimnə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mıtəlau imatəmat ikin, ekitun məmə iatos natimnat wir tepət e Kristo məmə ekos-ipinə kəm itəmat, kən itəmat onəkotəto təwir lan.

³⁰ Piak min ne winik min, məto-inu kitat koatahatətə e İəramərə rəhatat İesu Kristo, kən Narmın Rəha Uhgın tatol məmə kitat koatolkeike kitat min, ekətapəh əskasik otəmat məmə nəkoatəfak ron io kəm Uhgın, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak. ³¹ Otəfak məmə Uhgın otasitu lak mah-tosiğ-in netəm Jutia itəm kəsətənən nıpahrienən e namnusən təwir məmə, okəsotərəkinən io. Kən otəfak min məmə nian ekuwin miet-pən Jerusalem, netəm min u koatahatətə e Kristo, nıkilat otəgien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgın tolkeike mihin, ekimnə məplan itəmat e nagiənən, kən kitat rafin agin-əh, nıkitat otəgien. ³³ Pəs Uhgın itəm in nəukətı nəməlinuən tətətiğ itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətəuatipin in min neen

¹ Io iatən-ipinə kəm itəmat məmə winitət u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wir kit. ² İakətapəh otəmat məmə nian in otimnə, onəkotəgien əm ron e nərği İəramərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuatip

məmə netəmim rəha Uhgín okotol mihín. Okəmə rəhan nat kit tikə, təwir məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwir kəm Prisila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kitiah rəha Kristo Iesu. ⁴ Iuahkír kiamis o nasituən lak. Sənəmə io pisin əm, məto io ne laihluə mìn rafin u koatəfak, itəmət ekotanwiwi Uhgín olau.

⁵ Kən otən təwir kəm niməfak itəm kəmotuafimín e rəhalau nimə. Otən təwir kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwir kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwir kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal mìn ilau eməhaluwín e kalapus. Aposol nín koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuauupən-in io muahatətə e Kristo.

⁸ Otən təwir kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iərəməərə.

⁹ Otən təwir kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiah e Kristo, kən otən təwir kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwir kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis mìn. Otən təwir kəm Aristopolas ne noanol mìn rəhan, ne rəhan iolwək mìn.

¹¹ Otən təwir kəm Herotian, rəhak ətuatíp.

Otən təwir kəm Nasisas ne rəhan mìn, ne rəhan iolwək mìn itəm koatəfak kəm Iərəməərə.

¹² Otən təwir kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha Iərəməərə.

Otən təwir kəm io kit u Persis, pətan kit mìn itəm tatol pik wək rəha Iərəməərə.

¹³ Otən təwir kəm Rufas, iəfak wir kit rəha Iərəməərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwir kəm io tahmen e rəhak ətuatíp mama.

¹⁴ Otən təwir kəm Asigkritas, ne Filegón, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat mìn itəm ilat mìn koatətig.

¹⁵ Otən təwir kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne winín, ne Olimpás, ne iəfak mìn rafin itəm ilat mìn kotətig.

¹⁶ Otən təwir kəm itəmat mìn tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwir kəm itəmat.

¹⁷ Piak mìn ne winík mìn. Iakətapəh əskasik otəmat məmə nakoatəto wir itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat mìn, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən kəgətunən əh tol pisin agin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ məto-inu netəm kotol nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha Iərəməərə Kristo, məto koatol wək əm o nat nipətilat tolkeike. Ilat koatən wir nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiua, kən matərəkin nətəligən rəha netəmim tepət itəm kotərəuru nat. ¹⁹ Netəmim kintətəto rəkis namnusən məmə itəmat nəkoatol nəwia Kristo. Tol nəhlan, níkik tagien pik otəmat. Məto iakolkeike pik məmə nakotenatig e nolən ətuatíp mìn, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat mìn. ²⁰ Uhgín itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətəin Setan, kən in otətig əm ləhau e nelkitəmat. Pəs nəwirən rəha Iərəməərə Iesu tətətig itəmat mìn.

²¹ Timoti itəm itimlau mìn etioal wək kitiah, tatən təwir kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak mìn, kəhalən mìn təwir kəm itəmat.

²² Io Tesias, itəm emətə nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwir kəm itəmat u kitat kitiah e Iərəməərə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwir kəm itəmat. Io Pol, ekətatig e rəhan nimə, kən netəm rəha niməfak kotuəfim in iman ikin.

Erastas u etəm tatəramərə e mənī rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau mīn katuən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotənwiwi Uhgīn. In titun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwir rəha Iesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgīn u itəm tatəmegəh nian rafin, kən in təmən məmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mīn aupən kəmotəte e naoa mīn rəhalat, kən netəmim okotitun. Ekotən-iarəp məmə noanol mīn rafin e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgīn, kən tol nəhlan moatol əm nəwian. ²⁷ Uhgīn pisin əm in Uhgīn, kən in pisin əm in tenatig. !Pəs kotənwiwi Uhgīn nian rafin namnun tikə, o nat itəm Iesu Kristo təmol! Əwəh.

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak mın ikın Korin

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Korin in taon asol kit. İkin əh, netəmim tepət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tepət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat mın kəmotər lan, kən nolən rat mın tepət e taon əh. Niməfak rəha Korin, İaihlua mın kotepət lan. Pol təmətəuon niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Məto roiu əh, nəratən asol mın neen tınatig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat mın, kən neen koatos nətəligən mın itəm kəsotətuatipən. Kəmotətapəh o Pol o natimnat mın neen itəm ilat kəsotitun wırən, kən in təmətə naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmətə naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat mın itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmətə naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat mın rafin təmərıoah wır lan. Nolən rat mın neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmətə naoa u məmə otən-iarəp nolən rat mın itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pisin mın neen mın. In təmən kəm ilat məmə okotəhro mın nulan motəkəike kitəlig-pa mın o Uhgın, kən nolən naka u tətəuətıp itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha İesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ İo Pol, itəm Uhgın təmaun-in kən mıtəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatəte naoa u itımlau piətət Sostenes. ² Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, itəmat itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhan mın e Kristo İesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan mın, itəmat mın netəm e ikın mın rafin itəm koatəfak kəm İərəməyə rəhatat İesu Kristo itəm in İərəməyə rəhatat rafin. ³ Pəs Uhgın Tata rəhatat ne İərəməyə İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın e nəfakən

⁴ Nian rafin iatən kəm Uhgın məmə nıkkı tagien otəmat məto-inu təmawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat e Kristo İesu. ⁵ Təmawte-in rəhan nəwırən u tepət kəm itəmat e nolən mın rafin, e nasituen o nən-iarəpən ne nıtunen nəghatən rəhan. ⁶ Təmöl nəhlan məto-inu, nəmotəplan məmə namnusən e Kristo in nıpahrienən. ⁷ Tol nəhlan, nian nəkoatətul matıp moatəsahgın nuwamən rəha İərəməyə rəhatat İesu Kristo, Uhgın tatos-ıpınə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmın o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin mın əh itəm kotətuatıp o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸ Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasik mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha İərəməyə rəhatat İesu Kristo, itəm tatuwa mın lan. ⁹ Kən Uhgın otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tatol rəhan nəghatən. In Uhgın itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitiəh itəmat Nətin İesu Kristo u İərəməyə rəhatat.

Netəmim rəha niməfak kəmotəhap ilat mīn

¹⁰ İatətapəh əskasik otəmat, piak mīn ne winik mīn, e nərgi İərəmərə İesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat mīn, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitəh e nətəligən ne nikin kitəh. ¹¹ Piak mīn ne winik mīn, iatən nəhlan məto-inu netəmim neen rəha Kloe* kəmotən-iarəp kəm io məmə itəmat nakoatərgəhəu. ¹² Nipəti nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, “İtəmat ekoatuarisig-in Pol,” neen kotəmə, “İtəmat ekoatuarisig-in Apolos,” neen kotəmə, “İtəmat ekoatuarisig-in Pita,” neen mīn kotən məmə, “İtəmat ekoatuarisig-in Kristo.” ¹³ ?Nikitəmat təht məmə nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ?Nikitəmat təht məmə io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ?O kəmol bəptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴ İo iakən tagkiu kəm Uhgīn məmə io eməsolan bəptais etəmat kit, məto emol bəptais əm e Krispas ne Kaeas. ¹⁵ Nīkik tagien nəhlan məto-inu suah kit okol təsənən məmə kəmol bəptais lan e nərgək. ¹⁶ Ei, emaluin, emol bəptais mīn e Stefanas ne rəhan mīn. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmə emol bəptais mīn e suah kit o kəp. ¹⁷ Nipəti nəghatən mīn u məmə, Kristo təsahl-ıpəmən io məmə ekol bəptais e netəmim, məto təmahl-ıpa io məmə ekan-iarəp əm namnusun təwır. Kən esən-iarəp əmən e nıtunən rəha etəmim məto-inu, esolkeikən məmə nəghatən e nımısən rəha Kristo e nig kəməluau in otoigoig.

¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, nəghatən e nımısən rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatıp rəha nuwinən e nigəm asol, məto o kitat itəm Uhgīn tatosmegəh kitat, in nəsanənən əm rəha Uhgīn. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “İo ekərəkīn aɡin nenatigən rəha netəm kotenatig, kən mahtosig-in nıtunən rəha netəm kotitun pik nat.”

²⁰ ?Netəm kotenatig hiə? ?İgətun mīn rəha Lou hiə? ?Netəmim itəm kotitun wır suatıp rəha nəghatən hiə? Uhgīn təmol nenatigən rəha nətueintən tinuwa rəkis nalməl əmən. ²¹ Tol nəhlan məto-inu, e nenatigən rəha Uhgīn, təmol məmə netəmim rəha nətueintən okəsotitunən in e nenatigən əm rəhalat. Məto in təmol məmə nəghatən alməl mīn rəhatimat otosmegəh netəmim itəm koatən nıpahrienən lan. ²² Noanol mīn rəha İsrəl koatətapəh-in nat pıspis mīn, kən İaihlua mīn koategəs-in nenatigən məmə okotəplan Uhgīn, ²³ məto kitat koatən-iarəp əm nımısən rəha Kristo e nig kəməluau, kən nəghatən u in təhmen e kəpiel e suatıp itəm tatol noanol mīn rəha İsrəl koatəmə, kən in təhmen e nalmələn kəm İaihlua mīn. ²⁴ Məto o netəm mīn in itəm Uhgīn təmaun-in ilat, noanol mīn rəha İsrəl neen ne İaihlua mīn neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uhgīn ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, nalmələn rəha Uhgīn in tenatig taprəkis-in nenatigən rafin rəha netəmim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafin rəha netəmim.

²⁶ Piak mīn ne winik mīn, nikitəmat otəkəike məht məmə itəmat netəm ahro nian Uhgīn təmaun-in itəmat. İtəmat tepət nəsotənatigən e nıgənəmı netəmim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmə itəmat nenətı netəm-iasol neen. ²⁷ Məto Uhgīn tatitəpun nat alməl mīn e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotenatig, kən mıtəpun nat əpou mīn e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotəsənən. ²⁸ In təmıtəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netəmim,

1:10: Fil 2:2 * **1:11:** Kloe in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netəmim koatisiai-in. **1:12:** Wək 18:24-28; 1 Kor 3:4 **1:14:** Wək 18:8; Rom 16:23 **1:16:** 1 Kor 16:15 **1:18:** Rom 1:16
1:19: Aes 29:14 **1:20:** Job 12:17; Aes 19:12; 33:18; 44:25 **1:21:** Mat 11:25 **1:23:** Rom 9:32; 1 Kor 2:14 **1:24:** Kol 2:3 **1:25:** 2 Kor 13:4 **1:26:** Mat 11:25; Jem 2:5

ilat nat əpnəpən əm, ne itəm netəmim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh məmə in otol nat keike e nətəligən rəha netəmim, kəmotuwa nat əpnəpən əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan məmə suah kit otəsəghat ausitən e niganəmti Uhgın. ³⁰ Məto-inu e nəwia Uhgın, itəmat nəmotuwa kitiah itəmat Kristo Iesu. Kən Kristo təmuwa o kitat məmə nenatigən rəha Uhgın, inəh e Kristo, Uhgın təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kən mələhəu kalin kitat məmə rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən, “Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm İərəməərə təmol lan.”

2

¹ Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian emətatig kitat min itəmat, nikik təkaskik məmə esən-iarəp minən nat kit, məto Iesu Kristo əm, ne nimisən rəhan e nig kəluau. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətasiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusan təwir, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol min itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgın ne wək rəha Narmin Rəha Uhgın. ⁵ Emol nəhlan məmə nahatətəən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgın.

Nenatigən rəha Narmin Rəha Uhgın

⁶ Məto in nıpahrienən məmə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməərə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnəpən min əm. ⁷ Kəp. Itimat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgın aupən itəm təmatəməhl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluaiğ, kən Uhgın təmol nalpəkəuən aupən aupən ağin məmə, nenatigən əh, in otol nəwirən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməərə e nəptən əh-roiu, ilat kinotərəru nalpəkəuən əh rəha Uhgın, məto okəmə ilat kinəmotitun, ko kəsotətu-pərən İərəməərə rəha nəwirən rafin e nig kəməluau. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Suah kit təsəplanən, suah kit təsətəən, suah kit təsitunən nat naka itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotolkeike in.”

¹⁰ məto Uhgın təmol əp nalpəkəuən anion əh rəhan kəm kitat e Narmin. Kən Narmin titun natimnat rafin, kən mitun min natimnat rəha Uhgın itəm etəmim kit okul təsitunən. ¹¹ ?Tol nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmin əm? ?E nolən kitiah əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgın, məto Narmin əm? ¹² Uhgın təməsos-ıpa mən kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nətueintən, məto təmos-ıpa Narmin itəm tətisi-pən ron. In təmos-ıpa kəm kitat məmə kitat okotitun nat naka itəm Uhgın təmos-ıpa əpnəpən əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat iotən, kən nenatigən rəha netəmim təsəgətunən itimat e nəghatən min əh, məto Narmin Rəha Uhgın təməgətun itimat, kən ekotən-iarəp natimnat pahrien rəha Narmin Rəha Uhgın e nəghatən min itəm təmisi-pən lan.

¹⁴ Etəmim itəm Narmin Rəha Uhgın tikə lan, okul təsosən natimnat itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgın məto-inu ilat nat alməl min əm kəm in, kən okul in təsitunən ilat məto-inu Narmin Rəha Uhgın əm titun nasitunən e

netəmim o nitunən natimnat rəha Uhgın. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmin Rəha Uhgın kotəplan motitun natimnat min əh, məto netəm əpnəpın, ko koatəplan məsotitun aɡin-əhən kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“?Pah u titun nətəligən rəha İərəməərə məmə in otəgətun in?”

Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e niməfak

¹ Piak min ne winik min. Nian emətətig kitat min itəmat, okol esəghatən kəm itəmat tahmen e netəmim itəm kınotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat e Narmin Rəha Uhgın, kəp. Eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat nisualkələh əm e nəmegəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, tahmen məmə emətəgwən itəmat e melek əm, eməsos-ıpınə nagwənən əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotahmenən o nunən. Kən nıpahrienən, itəmat nəsotahmenən əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat tahmen əm e rəha netəmim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nakoatətet itəmat min, kən moatərgəhəu, kən tahmen əm məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm u. Nəkotahmen e netəm əpnəpın min. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “İo rəha Pol,” kən kit min tən məmə, “İo rəha Apolos,” nolən əh tatəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? İtimlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasıtu etəmat o nuwamən o İesu. İtimlau etioal əm wək itəm İərəməərə təmos-ıpa pısın pısın kəm itimlau məmə ekioal. ⁶ Tahmen məmə io eməfe nıkutın nat, kən Apolos in tətəu e nəhau, məto Uhgın tatol tatəwıə. ⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm tatəfe nat, o etəm tətəu e nəhau, in nat əpnəpın əm, məto Uhgın pısın əm in nat keike itəm tatol natimnat koatəmegəh moatəwıə. ⁸ Etəm tatəfe, ne etəm tətəu, katian əm o nat kitiəh əm. Kən Uhgın otətou ilau kitiəh kitiəh e rəhalau wək pısın pısın min. ⁹ İtimlau iolwək mil rəha Uhgın, kən itəmat nəkotahmen e nasumən rəha Uhgın, o nimə rəha Uhgın.

¹⁰ E nəwıəwıə itəm Uhgın təməwte-in kəm io, emiləkin wir nelki nimə tahmen e etəm titun wir niləkinən nimə. Kən suah kit min tatıləkin nimə məsin. Məto ilat rafın okotəkəike moatehm wir wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit min itəm tol pısın e inu itəm kınıləkin rəkis. Kən nelki nimə u in İesu Kristo. ¹² Okəmə suah kit tiləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in İesu Kristo, kən in titun niləkinən e iəu u kol tatıpit-ıpit, o e silfa, o e kəpiel nəmtın tiəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniah. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan wək rəhan, məto-inu e nian İesu tatuwa min, rəhan wək otuwa e nəhag-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwır or tətət. ¹⁴ Okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətəuən. ¹⁵ Məto okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, kən rəhan natimnat rafın təmikə. In əm, Uhgın otosmegəh, məto tahmen-ahmen əm e suah kit itəm taiu mətəgım e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotitun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgın, kən Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkın nimə rəha Uhgın, kən Uhgın

otərəkin in, mətə-inu nimə rəha Uhgın, in rəhan pisin əm. Kən nimə u rəha Uhgın, itəmat.

¹⁸ Təsəwirən məmə suah kit tateiua-in atip in. Okəmə suah kit nikin təht məmə in tenatig u-roiu e niganəmti netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit e niganəmtilat məmə in otuwa ienatig pahrien. ¹⁹ Tol nəhlan mətə-inu nenatigən rəha netəmim rəha nətueintən, in təlməl pik e niganəmti Uhgın. Tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tatol noanikulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tatən məmə in tenatig wır, kən Uhgın taskəlīm in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən min məmə, “İərəmərə titun məmə, nətəligən rəha netəm kotenatig, ilat nat əpnəpin əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotiləs-ipər atip itəmat ron. Uhgın tatos-ipən natimnat rafin rəhatəmat məmə otasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nimisən, o nian roiu, o nian itəm tatuwa, ilat rafin rəhatəmat məmə Uhgın otol təwir kəm itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Kristo, kən Kristo in rəha Uhgın.

4

Aposol min rəha Kristo

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itəmat tahmen e iolwək min rəha Kristo itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelmətimat məmə itəmat ekotol əp nəlpəkəuən anion rəha Uhgın. ² Kən netəmim itəm koatehm natimnat rəha etəm-iasol kit, ilat kotəkəike motol rəhalat wək təwir məmə nian etəm-iasol tətəplən rəhalat wək, kən titun nəhatətən elat. ³ E io, in nat əpnəpin əm okəmə itəmat, o netəm pisin neen kotən-iarəp nətəligən rəhalat e rəhak wək. Kən io atip esahmenən o nakilən rəhak wək. ⁴ E rəhak nətəligən, məmə emol əm nat itəm in təwir, mətə nat u təsənən məmə io ekətuatip. İərəmərə əm tətəuatip o nakilən rəhak wək. ⁵ Tol nəhlan, sotautəutən o nakilən natimnat. Nakoatəzahgin e nian İərəmərə otuwa lan. In otəmki-pən e nəhag-əhəgən natimnat itəm koatəhluəg e nəpinəpən, kən in otol-arəp nat naka tətətig e niki netəmim o nolən min rəhalat. E nian əh Uhgın otənwiwi ilat kitəh kitəh.

⁶ Piak min ne winik min. Emən-ipinə nəghatən min əh kəm itəmat etimlau Apolos məmə itəmat onəkotos nıtunən ikin, kən okəmə nakotos nıpəti nəghatən min u, “Nəkotəkəike motol əm nəghatən min itəm kinəte rəkis,” kən nəsotos-ipərən netəm-iasol neen motos-İəhəu neen. ⁷ ?Təhrə? ?İtəmat ilis taprəkis-in netəmim min rafin? ?İtəmat nakoatos natimnat neen itəm Uhgın təsəs-ipinə kəm itəmat? !Kəp! ?Kən təhrə nakoatəghat ausit o natimnat itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat tahmen əm məmə itəmat əm nəmotol natimnat min əh?

⁸ Nikitəmat təhat məmə nınotos rafin rəkis natimnat rəha Uhgın. Nikitəmat təhat məmə nınotos rafin rəkis nautə rəha Uhgın. Nolən rəhatəmat tahmen məmə nəmotuwa kig min rəha Uhgın, mətə itəmat ekotətig ləhəu əm. ! Mətə kəp, sənəmə nıpəhriənən! !Nəman! Okəmə nıpəhriənən məmə itəmat nəmotuwa kig min rəha Uhgın, nikitəmat otəgien pik, kən okəmə tol nəhlan, itəmat min ekotol kig kitat min itəmat. Mətə təsolən mihin. ⁹ İtəmat aposol min, mətə nikik təht məmə Uhgın təmələhəu itəmat əpəh ləhəu əgin-əh, ioatətig tahmen e netəm itəm kəmakil rəkis məmə okotəkəike motimis. Nikik təht nəhlan mətə-inu tahmen məmə ekoatətul e niganəmti nagelo min ne

netəmim rafin məmə ilat okotəplan nolən rəha nımisən rəhatimat.* 10 ! Netəmim tepət koatən məmə itimat ialməl min o nərgi Kristo, məto nikitəmat təht məmə itəmat nakotenatig wir e Kristo! Məto sənəmə nıpahrienən. ! Netəmim tepət koatən məmə rəhatimat nepətən tikə, məto nakoatəghat ausit məmə rəhatəmat nepətən iağgin! Məto sənəmə nıpahrienən. Netəmim tepət koatisiai-in itəmat, məto katən rat itimat.

11 Məto, inu nıpahrienən. Mətoarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoaoa, kən ekoatuwin e natimnat kəmotəhap-əhap, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nımə tikə. 12 Itimat atıp əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, məto itimat ekotəfak o nəwirən olat. Nian netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto itimat ekotəpnəpin əm. 13 Nian netəmim koatən rat itimat, məto itimat ekoatəghat wir əm kəm ilat. Mətoarus-pa roiu itimat ekotahmen e nuwitik rəha netəmim rafin, o namkımik rəha nətueintən rafin.

İlat okotəkəike kətəu-pən nolən rəha Pol

14 Esətəən nəghatən min u məmə ekol itəmat nakotaulis, məto məmə otəhgaiir etəmat, məto-inu itəmat nenətik min itəm ekolkeike itəmat. 15 Rəhatəmat iəgətun tepət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotahmen əm e rəhatəmat tata kalın ten-taosan, məto rəhatəmat tata ətuatıp kitiah əm, inu io, məto-inu e Kristo İesu emuwa rəhatəmat tata ətuatıp nian emən-iarəp nannusən təwir kəm itəmat aypən. 16 Tol nəhlan, ekotəpəh əskasik otəmat məmə onəkotətəu-pa rəhak nolən min. 17 Məto-inu o nat u, etahl-ıpinə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətaiu əskasik e İərəməre. In otən min kəm itəmat suatıp rəha nəmegəhən rəhak e Kristo İesu itəm tatətəu-pən natimnat itəm iatəgətun e nıməfak min rafin ikın min rafin.

18 İtəmat neen koatən məmə esimnə minən, kən motausit pik o rəhatəmat nepətən. 19 Məto otəsuwəhən, ekəike mimmə məplan itəmat okəmə İərəməre təghən-in io. Kən ekəsəplan əmən nəghatən min itəm netəm iausit min koatən, məto ekəplan nəsanənən rəhalat. 20 Məto-inu nəərəməreən rəha Uğgin sənəmə in nat kit rəha nəghatən, məto in nat kit rəha nəsanənən. 21 ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekimnə malis itəmat, o ekimnə e nolkeikeən ne narmın rəha nəmeiən?

5

Pian kit, rəhan nolən tərət ağın

1 Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nikitəmat tətəkləh-in pətən kit, kən təmol e nolən tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnəpin kəsotəfakən. In tətəkləh-in pətən wi rəha rəhan tata. 2 !Kən itəmat nakotausit ron məmə təwir əm! Nəsotətəon tərət, məto onəkotəkəike motətə tərət o nolən əh, kən nəsotəhl-iarəpən suah əh, məto onəkotəkəike motəhl-iarəp itəm təmol nolən rat əh e nikitəmat.

3 Nat əpnəpin esatigən kitat min itəmat, məto e narmın etatig kitat min itəmat, kən təhmen əm okəmə kitat koatatig, enən rəkis e nərgi İərəməre İesu

* 4:9: Nian kig kit təmol win e nəluaginən, minatitəlig matit rəhan mopael min ne rəhan tikimir min. Rəhan mopael min kotuarisig-in, kən tikimir min kotuarisig-in ilat, kən netəmim rafin kotitun məmə tikimir min okotimis. Netəmim kəmotol lafet kit, kən netəmim rafin koatəplan tikimir min atıp koatoh ilat min, o kəm-naka koatol fait ilat nat iarupin min təhmen e laion. Kən Pol tətən məmə in ne rəhan min netəmim kotahmen e tikimir min itəm okotimis, kən netəmim rafin koatəplan. 4:11: 2 Kor 11:23-27 4:12: Mat 5:44; 2 Tes 3:8 4:15: Kal 4:19 4:16: Fil 3:17 4:17: Wək 19:22 4:20: 1 Kor 2:4 5:1: Lev 18:7-8; Dut 22:30

məmә naka in tətuatip məmә kitat okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitiaəh, kən e narmin, etatig kitat min itamat, kən nian nəsanənən rəha ləramərə rəhatat Iesu in əh-ikin kitat min, ⁵ kən otiləs-ipən suah u əh-roiu e nelmi Setan məmә otərəkin nipətin, mətō ləramərə otosmegəh narmin nian in tatuwa min e namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nausitən tərət. ? Nəkotitun o kəp məmә, is noan məsin əm tətələpik apiəpia flao itəm kəmətig? ⁷ Otərəkin rəkis is oas min rəhatəmat məmә itamat flaoa wi itəm kəmətig u is tikə lan, kən niphahrienən itamat nəkotahmen ətuatip e piret əh. Tol nəhlan mətō-inu Kristo itəm in nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimis rəkis tahmen e sakrifais o nolən rat min rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, mətō kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən tərət min itəm netəmim kotolkeike pik nolən kəm netəmim, ne nolən rat min rafin. Mətō pəs kotol lafet e Piret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol niphahrienən motətuatip.

⁹ Eməte rəkis naoa kəm itamat məmә nəsotan kələhən itəmat netəm koatakłəh-in pətan. ¹⁰ Esən-iəhauən məmә nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnəpin nolən rəhalat tol min-nulan: ilat koatakłəh-in pətan, ilat naumis, ilat iakłəh min e neiuəən, kən ilat koatəfak kəm narmi nat min. Okəmә nəsotanən itəmat min ilat, kən nəkotəkəike motiet ikin-u e nətueintən. ¹¹ Mətō nipəti naoa itəm eməte kəm itamat məmә onəsotan kələhən itəmat suah kit itəm tatən məmә in piatəmat kit, mətō in tətəkłəh-in pətan, o in tətəumis, o in tətəfak kəm narmi nat min, o in tatən rat netəmim, o in tətəpis nian tətəp, o in tətəkłəh-in e neiuəiuəən. Əsotolən nat kit itəmat min ilat, nat əpnəpin in nat əkəku əm tahmen e nəkotəgwən kitiaəh.

¹² Sənəmə in rəhak kit wək məmә ekakil netəm kəsotəfakən. Mətō in wək rəhatəmat məmә onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e niməfak itəm koatol təfagə e nolən min u. ¹³ Uhgın otakil netəm İaihlua min, mətō Naoa Rəha Uhgın tatən məmә, “Otahl-iarəp e nikitəmat etəm tatol nolən rat.”

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmә itəmat kəiu kuəhai ilau min, in tol naulisən məmә otiləs muwın kəm netəm kəsotəfakən məmә okotiuw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Mətō nəkotəkəike motiləs motuwın kəm iəfak min. ² ? Nəkotitun o kəp məmә iəfak min, ilat okotakil netəmim e nətueintən? ? Kən okəmә itəmat onəkotakil netəmim e nətueintən, kən təhro nikitəmat təht məmә nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh min? ³ ? Nəkotitun o kəp məmә, kitat okotakil nagelo min? ! Kən natimnat min rəha nətueintən, ilat kotimətig əm o nakilən! ⁴ ? Kən tol nəhlan, okəmә nakoatərgəhəu o nətəligən min neen, təhro nakoatuwın o netəm ihluə məmә ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? İlat kəsotosən nisaiiən rəha niməfak mətō-inu ilat kəsotahmenən məmә okotakil nat asol min neen tahmen e kitat. ⁵ İatən nəhlan məmә nakotaulis lan. ? Təhro? ? İtəmat kit tikə itəm tenatig məmә in titun nələhəuən nənən min əh? ⁶ ! Mətō kəp! İtəmat piak min nakoatuwın o netəm ihluə məmә ilat okotakil rəhatəmat nərgəhəuən min. Kəsi.

⁷ İtəmat nakoatuwın o suah kit məmә otakil rəhatəmat nərgəhəuən. İnu tatəgətun məmә nəmotəmkakiaəh e suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhatəmat. ? Təhro? Okəmә suah kit tatol tərət kəm ik, təwir məmә nakaluin əm. Okəmә tateiuə-in ik mətəkłəh-in ik, aluin min əm. ⁸ Mətō kəp. İtəmat piatəmat min

əm, mətə itəmat atip nəkoatol tərət kəm itəmat min, kən moateiuə-in itəmat min motakläh kəm itəmat min.

⁹ ? Nəkotitun o kəp məmə, netəm koatol nərətən, okol kəsotuwinən e nərəmərəən rəha Uhgìn? Əsotətəlig-inən neiuəiuəən. Inu niphahrienən məmə netəm koatakläh-in pətan, ne netəm koatəfak kəm narmi nat min, ne nəman itəm kinotol marit rəkis koatakläh-in pətan, ne nəman itəm koatit atip ilat min, ¹⁰ ne iakläh min, ne naumis min, ne netəm koatapis e wain, ne netəm koatəghat rat e nərği netəmim, ne netəm koateiuə motakläh kəm netəmim, ilat okol kəsotuwinən e nərəmərəən rəha Uhgìn. ¹¹ Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Mətə, Narmin Rəha Uhgìn rəhatat təmafəl itəmat, mələhəu kalin itəmat məmə rəhan, mol itəmat nəkotətuatip e niganəmtin e nərği İərəmərə İesu Kristo.

Nolən rəha nakläh-inən pətan in təfagə rat

¹² Netəmim neen koatən məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Mətə, sənəmə ilat rafin kotasitu etəmat. Suah kit tatən min məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Mətə, okol esegəhan-inən məmə nat neen okotərəmərə e rəhak nəmegəhən. ¹³ Netəmim neen koatən məmə, “Nagwənən in nat təwir rəha nərpitəm, kən nərpitəm in tolkeike nagwənən. Kən tahmen əm, okəmə nıpətıtət tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nitən pətan in təwir əm.” Nat mil əh, nagwənən ne nərpitəm, kuəwir, nat əpnarın məmə Uhgìn otol namnun ilau kərən. Mətə Uhgìn təsos-ıpamən nıpətıtət məmə kotitəp nıpitan. Uhgìn təmos-ıpa nıpətıtət məmə kotisiəi-in İərəmərə lan, kən İərəmərə in tərəmərə e nıpətıtət. ¹⁴ E rəhan nəsanənən, Uhgìn təmosmegəh İərəmərə e nımisən, kən in otosmegəh min kitat.

¹⁵ ? Nəkotitun o kəp məmə, nıpətıtəmat, ilat rəha Kristo pisin əm? ? Kən nikitəmat təht məmə ekiləs nıpətik itəm in kitiaş ilau Kristo, kən mol kioal kitiaş ilau pətan rəha suatip? !Kəp! Okol təsələn mihin. ¹⁶ ? Kən nəkotitun o kəp məmə, etəm tətən ilau pətan rəha suatip, ilau katuea kitiaş əm e nıpətin? Mətə-inu nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgìn tatən məmə, “İlau okuea nıpətin kitiaş əm.” ¹⁷ Mətə etəm itəm tatol kitiaş ilau İərəmərə, tatuwa kitiaş ilau min e narmin.

¹⁸ Otagim rəkis otuwın isəu o nolən rəha nıpəpən nıpitan. Nolən rat rafin itəm suah kit tatol itəm tol pisin e itəm u, in təsərəkinən nıpətin. Mətə itəm u tətərəkin nıpətin. ¹⁹ ? Nəkotitun o kəp məmə, nıpətıtəmat in nımə kit rəha Uhgìn itəm Narmin Rəha Uhgìn tətətig ikin, kən Uhgìn təmos-ıpinə Narmin kəm itəmat, mətətig etəmat? Kən itəmat sənəmə rəhatəmat atip u itəmat. ²⁰ Uhgìn tətətu rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtin tiəkis. Tol nəhlan, otisiəi-in Uhgìn e nolən min rəha nıpətıtəmat.

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-ıpinə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotəte kəm io. Əwəh, in təwir məmə etəmim kit təsələn marit. ² Mətə netəmim tepət itəm koatitəp pətan, tol nəhlan, təwir məmə etəmim otəkəike mos atip rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan İərman. ³ İərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan İərman okəmə İərman tolkeike. ⁴ Pətan təsərəmərə atipən e nıpətin, mətə rəhan İərman tətərəmərə lan. Kən tahmen-ahmen əm e İərman, in təsərəmərə atipən e nıpətin, mətə

rəhan pətan tatəməmə lan. ⁵ Təsəwirən məmə pətan o iərman təgin o nıpətin okəmā kit tolkeike. Məto okəmā ilau kərən kuegəhan məmə təwir əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwir əm. Məto okueike muea min kitiaħ. Okəmā kasioalən, kən Setan otehm suatıp o nos-ipən-os-ipənən kəm ilau. İatən nəhlan məto-inu itamat rafin nəsotəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmā lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwir məmə netəmim rafin okəsotolən marit tahmen lak. Məto Uhgın tatol suatıp pisin pisin min kəm kitat kitiaħ kitiaħ, kən tatol məmə neen koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən iatən kəm netəm kəsotolən marit ne nəutahlimis min məmə, təwir məmə koatan əm məmə io ne. ⁹ Məto okəmā tiəkis olat məmə okotaliwək e suatıp ətuatıp, kən təwir məmə okotəkəike motol marit pəs nikilat təsəht pikən.

¹⁰ İtəmat itəm nəmotol marit, ekən-ipinə nəghatən u kəm itəmat, sənəmā rəhak məto rəha İərəməmə məmə, pətan otəsapəsən rəhan iərman. ¹¹ Məto okəmā in otol, kən təwir məmə otəsətəu-pən minən suah kit min, o okəmā tahro, titəlig-pən min əm o rəhan iərman. Kən iərman otəsapəsən rəhan pətan.

¹² İtəmat itəm rəhatəmat nəman o nıpitan kəsotəfakən, inu rəhak əm nəghatən, sənəmā rəha İərəməmə, məmə okəmā itəmat kit, rəhan pətan təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, iərman otəsapəsən. ¹³ Kən okəmā itəmat kit, rəhan iərman təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, pətan otəsapəsən. ¹⁴ Otol nəhlan məto-inu nian pətan kit tatəfak, kən Uhgın tataləhəu kalın min rəhan iərman məmə rəha Uhgın. Kən nian iərman kit tatəfak, kən Uhgın tataləhəu kalın min rəhan pətan məmə rəha Uhgın. Okəmā təsolən nulan, kən rəhatəmat nisualkələh, ilat rəha nətueintən əm, məto tol nəhlan, Uhgın tataləhəu kalın ilat məmə rəhan min, məto-inu təmələhəu kalın rəkis tata ne mama.

¹⁵ Məto okəmā etəm təsəfakən tolkeike məmə otapəs rəhan pətan o iərman itəm tatəfak, egəhan in əm. Etəm tatəfak, iərman o pətan, Uhgın təsaskəlīmən ilat e marit əh. Məto, Uhgın təmaun-in itat məmə okotatig mətig e nəməlinuən.

¹⁶ Pətan, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham iərman e nolən təwir rəham. Kən iərman, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham pətan e nolən təwir rəham.

¹⁷ Məto in əm u, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min itəm İərəməmə təmələhəu, kən təwir məmə nəkotatig əm lan. İnu rəhak nəghatən iatələhəu kəm niməfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgın təmaun-in suah kit, okəmā kəməhg-ipən in, kən otəsəhluəig-inən nəhg-ipənən itəm kəmol lan. Kən nian Uhgın təmaun-in suah kit min, okəmā kəsəhg-ipənən, kən təwir məmə təsegə-inən məmə okəhg-ipən. ¹⁹ In nat əpparın əm okəmā kəməhg-ipən suah kit o kəsəhg-ipənən. Nat keike məmə kitat kətətəu-pən əm nəghatən min rəha Uhgın. ²⁰ Nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat.

²¹ ?Nian Uhgın təmaun-in ik, ik slef əm kit? Nəkim təsəht pikən, məto okəmā nəkitun nətəu-pənən suatıp itəm kəmikis slef min lan, ətəu-pən əm. ²² Tol nəhlan məto-inu etəm slef əm nian İərəməmə təmaun-in, in etəm rəha İərəməmə itəm kəmikis rəkis, kən tahmen-ahmen əm, etəm itəm sənəmā slef kit nian İərəməmə təmaun-in, in slef əm rəha Kristo. ²³ Uhgın təmətəu rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtin tiəkis. Sotolən məmə itəmat nakotuwa slef min rəha netəmim. ²⁴ Piak min ne winik min, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat itəmat Uhgın.

²⁵ Inu nəghatən kit rəhatəmat netəm wi itəm nəsolələn marit. Esos ətuatipən nəghatən kit o İəməərə, məto iakən əm rəhak nətəligən. Məto itəmat nəkotitun məmə rəhak nəghatən in nıpahrienən, məto-inu İəməərə təmasəkıtun io. ²⁶ Məto-inu o nəratən asol itəm nəkotatig lan, rəhak nətəligən tol min-nulan məmə, nəkotatig əm nulan nəkotatig mihin u-roiu. ²⁷ ?Tahro? ?Nəmol marit? Segəs-inən suatip o napəsən rəham pətan. ?Tahro? ?Nəsolan marit? Segəs-inən suatip o nosən rəham kit pətan. ²⁸ Məto okəmə natol marit, nəsolən tafagə rat. Kən okəmə pətan wi tatol marit, in təsolən tafagə rat. Məto netəm kəmotol marit, okotatig e nəratən tətəp e rəhalat natigən, kən iakolkeike məmə nəsoluwinən e nəratən min əh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nıpəti nəghatən rəhak. Natigən rəha netəmim e nətueintən in tinəkuəkir əm. Kən roiu ne matuwın, netəm kəmotol marit, okəsotətəlig-in pikən nolən rəha marit rəhalat. ³⁰ Kən okəmə suah kit tətəsək, təwir məmə otaliwək e nəmegəhən rəhan tahmen məmə təsasəkən. Kən okəmə suah kit nikin tagien, in otaliwək tahmen məmə nikin təsagienən. Kən okəmə suah kit tatos-nəmtın nat kit, təwir məmə nikin təht məmə sənəmə rəhan. ³¹ Kən təwir məmə netəmim itəm koatol bisnes e nətueintən, ilat okotətəlig-in məmə rəhalat bisnes in nat əpnəpın əm, məto-inu nətueintən ne nəwirən rəhan otəpanikə.

³² İakolkeike məmə nikitəmat təsəht pikən nat kit rəha nətueintən u. Tol nəhlan, okəmə suah kit təsolən marit, nikin tatəht pik wək rəha İəməərə məmə tahro nulan mol İəməərə nikin tagien o wək itəm in tatol. ³³ Məto etəm təmol marit, nikin tatəht pik əm natımnat rəha nətueintən məmə otahro nulan mol niki rəhan pətan tagien, ³⁴ kən rəhan nətəligən tatuwin o nat kəiu, rəhan pətan ne wək rəha İəməərə. Kən pətan itəm təsolən marit, o pətan wi, nikin tatəht pik wək rəha İəməərə məmə tahro nulan in otətuakəm o İəməərə e nıpətin ne narmın. Məto pətan itəm təmol marit, in tatətəlig-in pik əm natımnat rəha nətueintən məmə otahro nulan mol rəhan İərman nikin tagien.

³⁵ İatən-ıpinə nəghatən min u o nəwirən atıp rəhatəmat, sənəmə İatən-İəhau itəmat, məto məmə nakotətəu-pən suatıp rəha nəmegəhən itəm tətəuətıp, kən nikitəmat tatəht pik wək rəha İəməərə.

³⁶ Məto okəmə İərman kit ne pətan wi kit, kınən-İakıs məmə ilau okioal marit, kən İərman təmə okuəpəs pıtən, məto roiu nikin təht məmə təsolən nolən ətuatıp e pətan əh, kən okəmə pətan əh tətətig wir əm o nup min neen, kən İərman nikin təht məmə təike mol-tə marit e pətan əh, kən təwir əm, in titun nolən. In təsolən tafagə rat. Məto təwir məmə in otol marit. ³⁷ Kən okəmə kəiu min nəhlan kioalkeike məmə okioal marit, məto İərman nikin tinəht rəkıs məmə okuəpəs marit, kən suah kit təkə itəm tatəkəike kəm in məmə in təpəs marit, məto İərman əm in tətərəmə e nikin, kən nikin tinəht rəkıs məmə otəsolən marit e pətan əh, suah əh, in min tatol nolən ətuatıp. ³⁸ Tol nəhlan, İərman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol ətuatıp, məto İərman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprəkıs.

³⁹ Pətan otəkəike mətatig ilau rəhan İərman e nian rafın, məto okəmə rəhan İərman tımıs, in titun nolən marit e suah kit min itəm in tolkeike, məto nat kitiəh əm, in təike mol marit e İərman kit itəm tatəfak kəm İəməərə. ⁴⁰ Məto e rəhak nətəligən, okəmə in tətətig əm nəhlan məsolən marit, kən nikin otəgien təprəkıs-in okəmə in tatol marit. Kən nıkiik təht məmə Narmın Rəha Uhgın tətətig min lak mos-ıpa nəghatən əh kəm io.

8

Nagwənan itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min

¹ Kən roiu, iakaghat e nagwənan min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min. Kitat kotitun məmə, “kitat rafin koatos nitunən.” “Nitunən” in nat kit itəm suah kit tətausit ron, məto nolkeikeən tatiləkin matiləs-ipər etəmim.

² Okəmə suah kit nikin təht məmə in titun pik nat, məto in təsitunən əh natimnat itəm in otəkəike mitun. ³ Məto etəmim itəm tolkeike Uhgın, Uhgın titun in.

⁴ ?Kən tahro e nagwənan min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min? Kitat kotitun məmə narmi nat in nat əpnapın əm kit e nətueintən, kən uhgın əlkələh min kotikə, məto Uhgın kitiah əm. ⁵ Katən məmə, “uhgın əlkələh” min ne “iərəməərə əlkələh” min tərət əh-ikin. Inu neiuəən əm. Məto nıpahrienən netəmim neen koatəfak kəm ilat. Məto nat əpnapın okəmə uhgın əlkələh min əh-ikin, əpəh e neai o əpəh ləhau e nətueintən, ⁶ məto o kitat, Uhgın kitiah əm, Tata Uhgın. Natimnat rafin təmisi-pən lan, kən təmos-ipa nəmegəhən kəm kitat məmə kitat okotol nəwian. Kən İərəməərə kitiah əm, İesu Kristo, kən Uhgın təmol natimnat rafin agin e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Məto sənəmə netəmim rafin kotitun nəghatən u. Aupən, netəmim neen kəmotəfak kəm narmi nat min nian rafin. Məto roiu, nian koatun mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmi nat, nikilat təht məmə koatəfak kəm uhgın əlkələh min pahrien. Kən ilat koatəto məmə koatol təfagə rat məto-inu nikilat təsəskasikən. ⁸ Məto nagwənan təsolən kitat kotuwa iuahkir o Uhgın. Okəmə kasotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha Uhgın kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwir əm, nəkotitun nətəu-pənən suatıp itəm nakotolkeike, məto oatəto itəmat. Sotolən nat kit itəm nakotolkeike məto in otol məmə piatəmat kit o winitəmat kit itəm nikin təsəskasikən təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu okəmə suah kit itəm nikin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nitunən əh, kən nakotuwin e nimə rəha narmi nat min məmə nako-tagwən, kən tahro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otıuw-pən rəhan nətəligən, kən in min otuwin mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nitunən itəm nikitəmat təht məmə nakoatos, in tətərəkin etəm nikin təsəskasikən. Məto in piatə kit itəm Kristo təmimis ron. ¹² Nian nakoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərəkin nikin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tətəme e rəhan nəmegəhən, kən təwir məmə esun minən mit nian kit ne məmə otəsəməən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpın nəghatən itəm katəu-pən lan

¹ ?Nikitəmat təht məmə ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? !Əwəh! ?İo aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan İesu İərəməərə rəhatə e nıganəmtək, o kəp? !Əwəh! ?İtəmat u noa rəhak wək e İərəməərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netəmim neen koatən məmə sənəmə io aposol, məto nıpahrienən, itəmat nəkotitun nənən nəhlan, məto-inu nəmegəhən rəhatəmat e İərəməərə tatəgətun məmə io aposol kit.

8:1: Wək 15:29

8:2: Kal 6:3

8:4: Dut 4:39; 6:4; Kal 4:8

8:6: Efes 4:5,6

8:9: Rom

14:13-15; Kal 5:13

8:11: Rom 14:15,20

8:13: Rom 14:21

9:1: Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor

15:8-9

9:2: 2 Kor 3:2-3

³ Ekuhalpin nəghatən rəha netəmim neen itəm koatən məmә io sənәmә aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol min koatəpəh otəmat o nagwənan ne nat okənim ne, in ətuatip o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁵ Aposol min neen, ne pia İrəmərə min, ne Pita,* rəhalat nıpitan itəm koatəfak koatuarisig-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha İrəmərə. ?In tətuatip məmә kitat kotal tahmen-ahmen əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁶ ?O nikitəmat təht məmә io əm ne Panapas, itımlau pisin əm ekuəkəike mioal atip wək o natigən rəhatımlau?

⁷ Otətəlig-in-tu, tol nəhlan. ?Pah tatol mopael mətə təsolkeikəən məmә katətu in lan? ?O, pah tətəsum məsənən nagwənan lan? ?O, pah tətəgwən nat megəh min məsənən əh kit ne?

⁸ ?Nikitəmat təht məmә natımmat min itəm iatəghat-in, koatısi-pən əm o nətəligən rəha netəmim? !Kəp! Lou tatən nat kitıah əm. ⁹ Kəmətə e Lou rəha Moses məmә, “Nian nakotasig kau motuwa məmә otol wək mewig-ewig e wit, sətəlısan nəhlin pəs ton nımısmısi wit neen.”† ?Tahro? ?Niki Ughin tataht əm kau min, ¹⁰ o nıkin tataht min kitat? Əwəh, kəmos-ipa lou u o rəhatat nəwırən, mətə-inu netəm itəm kotalupən motəfe nat e nasumən, ne netəm koatuarisig motəulək ikin, ilat rafın nətəligən rəhalat kitıah əm məmә okotos nagwənan e nasumən u. ¹¹ E wək min rəhatımat, tahmen əm məmә emotəsum kit məmә itəmat nəkotəgwən ikin, inu nagwənan rəha narmıtəmat. ?Kən tahro, tiəkis otəmat məmә nakotos-ipa nagwənan neen rəha nıpətin kəm itəmat? ¹² Netəm pisin neen kotitun nətəpəh-inən nagwənan otəmat, kən in tətuatip əm, mətə ilat koatol wək rəha Ughin. ?Kən tahro e itəmat? !Nətəpəhən rəhatımat in tətuatip agın!

Mətə itəmat esətələn kəm itəmat məmә itəmat ekotitun mihin nolən. Mətə itəmat ekotol natımmat rafın itəm ekotitun nolən, nat əpnəpın in tiəkis, məmә esotəhtosig-inən namnusən təwir rəha Kristo. ¹³ ?Nəkotitun o kəp məmә, netəmim itəm koatol wək e Nımə Rəha Ughin, koatos nıgılat ikin nagwənan? Kən netəmim itəm koatol wək e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nıgılat ikin nagwənan. ¹⁴ E suatip kitıah əm, İrəmərə təmən məmә, netəmim itəm koatən-iarəp namnusən təwir, rəhalat natımmat o natigən otəkəike mısı-pən ikin.

¹⁵ Mətə esətəpəh-inən kəm itəmat o nat naka itəm tətuatip əm kən ekıtun nətəpəh-inən. Əməsətəən naoa u məmә itəmat nəkotol natımmat min neen əh kəm io. İtətuatip məsın məmә iatən-iarəp namnusən təwir kəsətəuən io lan. Kən esolkeike agın-əhən məmә ekətəu-pən suatip pisin. Nımısən in təwir təpəkis-in suatip pisin. ¹⁶ Mətə esəusıtən məmә iatən-iarəp namnusən təwir mətə-inu, ekəike mən-iarəp. !Kəsi, nəhməən asol otuwa ron io okəmә esən-iarəpən namnusən təwir! ¹⁷ Okəmә iatən-iarəp nəghatən rəha Ughin mətə-inu iakolkeike mol nulan, kən tətuatip məmә ekos nətəuən lan. Mətə in Ughin əm itəm təmıtəpun io məmә ekol wək u, kən tol nəhlan, ekəike mol. ¹⁸ ?Kən rəhak nətəuən in naka? In əm u, məmә nian ekən-iarəp namnusən təwir, ekən-iarəp əpnəpın əm, məsosən nətəuən lan, kən tol nəhlan esətəpəhən o nat kit, nat əpnəpın in tətuatip məmә ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəmərəən lak, mətə io emos-ıəhau atip io məmә io slef əm rəha netəmim rafın məmә ekiuw-pa tətəp kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətan itəmat netəm İsrəl, emuwa mahmen e netəm İsrəl məmә ekiuw-pa ilat

9:4: Luk 10:8 * 9:5: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmә, ‘Kefas’ itəm in nərgin kit min rəha Pita

† 9:9: wit: Əplan e tiksonari. 9:9: Dut 25:4; 1 Tim 5:18 9:10: 2 Tim 2:6 9:11: Rom 15:27
9:12: Wək 20:34; 2 Kor 11:9 9:13: Dut 18:1-3 9:14: Mat 10:10; Kal 6:6 9:16: Jer 20:9

kotuwa o Kristo. Kæn nat æpnapin Lou tæsæræmæraen lak, nian emætan itimat netæm koatætæu-pæn Lou, emuwa mahmen elat, mæmæ ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emætan itimat netæm kæsotætæu-pænæn Lou, emuwa mahmen elat. Mæto esærakinæn lou ræha Uhgîn, kæp. Lou ræha Kristo tatæræmæraen lak. Emol næhlan mæmæ ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emætan itimat netæm ræhalat nahatætææn tæsæskasikæn, emuwa mahmen elat mæmæ ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa mahmen e netæmim rafin mæmæ e nolæn min rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ Iatol næhlan o namnusæn tæwir mæmæ io min ekos natimnat wir min ræhan.

²⁴ ?Nækotitun o kæp mæmæ, e nauæn, netæmim rafin koataiu, mæto kitiaeh æm tatol win? Kæn tæwir mæmæ nakotaiu e nolæn ræha nauæn itæm nakotalkut pik mæmæ onækotol win. ²⁵ Netæmim itæm kotolkeike mæmæ kotuwîn e nauæn, kotætuaakæm æskasik o ræhalat nauæn. Koatol mæmæ okotol win e nat kit itæm otæpanikæ, mæto kitat koatol mæmæ kitat okotol win e nat kit itæm tætatig lilin. ²⁶ Tol næhlan, tahmen e nauæn, esaiu æpnapinæn, kæn tahmen e boksig, esæht-aræpænæn tahmen e etæmim tataht magoagæp. ²⁷ !Kæp! Iatætuaakæm kæm nipætik mæmæ otuwa ræhak slef. Iatol næhlan mæmæ, nian emæn-iaræp namnusæn tæwir kæm netæmim tepæt rækis mæmæ ilat okotuwa e nauæn æh, kæn io ekæsuwamæn mahmen e etæmim itæm tæmætghæl lou ræha nauæn kæn kærakin e nauæn.

10

Pol tæmæn-iaræp nolæn ræha netæm Isrel aupæn

¹ Piak min ne winik min, iakolkeike mæmæ nækotitun mæmæ nian tipitimat min kæmotiet Ijip, ilat rafin, mal napuæ tæmætæghæl olat, kæn ilat rafin kæmotuwîn-pæn itæhæi u katæn mæmæ Nitæhæi Asiæ. ² Kæn e mal napuæ ne nitæhæi, Uhgîn tæmol baptais elat rafin mæmæ okotuwa netæmim ræha Moses. ³ Kæn ilat rafin kæmotun nagwænæn kitiaeh æm itæm tæmisi-pæn e Narmîn Ræha Uhgîn, ⁴ kæn motænim næhau kitiaeh æm itæm tæmisi-pæn e Narmîn Ræha Uhgîn, mæto-inu kæmotænim næhau e kæpiel ræha Narmîn Ræha Uhgîn itæm tæmætan ilat min ilat, kæn kæpiel æh in Kristo. ⁵ Nat æpnapin ilat kæmotol næhlan, mæto Uhgîn nîkin tæmæsagienæn olat tepæt, kæn ilat tepæt kæmotimis æpæh ikin pisin pisin min taruæn-aruæn ikin.

⁶ Kæn Uhgîn tæmegæhan-in natimnat min æh mæmæ ilat næmtætin min mæmæ otæhgaiir etat motægætun itat, kæn okæsotolæn tikirilat motælhæu-pæn ræhatat nætæligæn e nolæn rat min tahmen e itæm kæmotol aupæn. ⁷ Æsotætæu-pænæn nolæn ræha nafakan kæn narmi nat min tahmen elat neen kæmoatol aupæn. Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, "Netæmim kæmotæpælæh mæmæ okotagwæn motænim, kæn motætul mæmæ okotol danis u tiuw-pæn ilat tærat ikin." ⁸ Tærat mæmæ kitat okotit anion nipitan tahmen elat neen kæmoatol aupæn, kæn ilat rafin tuente-tri-taosan kæmotimis e nian kitiaeh æm. ⁹ Tærat mæmæ kitat okotol natimnat itæm otiuw nemæha ræha Iæræmæra* tahmen elat neen kæmoatol aupæn, kæn sinek tus ilat kotimis. ¹⁰ Tærat mæmæ nakotæn nikali Uhgîn tahmen elat neen kæmoatol aupæn, kæn nagelo ræha nimisæn tohamnu ilat.

¹¹ Kæn Uhgîn tæmegæhan-in natimnat min æh mæmæ otuwa e næmegæhæn ræhalat, mæmæ ilat næmtætin min, kæn kæmæte ilat mæmæ okotæhgaiir etat

9:20: Wæk 21:20-26 **9:22:** 2 Kor 11:29 **9:25:** Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8 **9:27:** Rom

8:13; 13:14 **10:1:** Eks 13:21-22 **10:1:** Eks 14:22 **10:3:** Jon 6:31; Eks 16:4,35 **10:4:** Eks

17:6; Nam 20:11 **10:5:** Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19

10:8: Nam 25:1-9 * **10:9:** Tatæghat o nolæn ræha netæmim itæm koatol nolæn rat kit, kæn nolæn

rat kit min, tætuwin matuwîn mæmæ okotæplan okæmæ Uhgîn otol nalpinæn o kæp. **10:9:** Eks 17:2

10:9: Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10

motəgətun itat, itəm koatatig roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkir. ¹² Kən okəmә nikitəmat təht məmə nakotatul əskasik, oatəto wir itəmat, məto-inu itəmat min nəkotitun rəmeən e nolən rat min əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihin e netənim rafin. Məto nian rafin, Uhgın tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhən-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhən rəhatəmat məmə in təskasik maprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Məto nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otol suatip kit məmə onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, məmə nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nəratan.

Narmi nat min ne iəfak min

¹⁴ Tol nəhlan rəhak min, otəgim rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min. ¹⁵ Itəmat netəm kotenatig, kən otakil atip nəghatən rəhak məmə in təwir o tərət. ¹⁶ Nian kitat kotəgwen e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən motən kəm Uhgın məmə nikitat tagien o nənimən, kən moatənim nənimən əh, tahmen məmə kitat koatuwa moatol kitəh kitat Kristo e nitan. ?Iatən pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun pıret itəm kotəmkas katoor; kitat koatuwa kitəh kitat Kristo. ?Iatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netənim tepət, məto kotahmen e nıpətın kitəh əm, məto-inu pıret kitəh əm, kən kitat rafin koatun əm pıret əh.

¹⁸ Nikitəmat tətəht nolən rəha netəm Isrel. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhgın, kən netənim neen koatun mit itəm kəmol sakrifais lan, tahmen əm məmə ilat rafin kəmotuwa kitəh ilat Uhgın e sakrifais əh. ?Inu nıpahrienən, o kəp? Əwəh, in nıpahrienən.

¹⁹ ?Naka nıpəti rəhak nəghatən min? ?Təhro? ?Iakatən məmə mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min nəsanənən əh-ikın rəhalat, o kəp? Kəp. ?O təhro? ?Iakatən məmə narmi nat min, ilat uhgın əlkələh min neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Məto iakatən məmə nian netənim koatol sakrifais kəm narmi nat min, koatol kəm iərmis min, kəsotolən kəm Uhgın. Kən esolkeikən məmə nakotuwa kitəh itəmat iərmis min. ²¹ Okol nəsuwinən mun pıret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən matig muwin min e niməfak rəha narmi nat min mun sakrifais ne wain rəha iərmis min ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Təhro? ?Nəkoatol məmə İərəmə rə otetət itəmat tahmen e netəm Isrel? ? Nikitəmat təht məmə nəsanənən rəhatat tepət maprəkis-in rəha Uhgın?

²³ Itəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə, sənəmə ilat rafin koatasitu etəmat. Itəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə sənəmə ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhən rəhatəmat. ²⁴ Təsəwirən məmə itəmat kit tategəs-in atip rəhan nəwirən, məto tətəkəike megəs-in min rəha netənim min neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salim-in e maket, kən məsotəpəh-inən nəghatən lan məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat min, o kəp. Kən nikitəmat təsəht pıkən. ²⁶ Nolən əh təwir əm məto-inu Nəoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nətəuintən ne natimnat rafin əh-ikın, ilat rəha İərəmə rə.”

²⁷ Kən okəmә etəm təsəfakən kit tətəpəh-in ik məmə nakuwin e rəhan nimə muəgwən, kən nikim tagien məmə onəkəwin, un əm nəgəwənən naka itəm tatos-ipinə, məsəpəhən məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat min o kəp. Nikim təsəht pıkən. ²⁸ Məto okəmә kit tən-ipinə kəm ik məmə, “Kəmol sakrifais e mit u kəm narmi nat min,” kən təwir məmə nəsunən. Nikim otətəht suah əh,

ne nətəlīgən rəhan. ²⁹ Sənəmə nat tərət ron ik, mətə in nat tərət e nətəlīgən rəhan əm. ?Mətə tahrə nətəlīgən rəha suah kit m̄in otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosig-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhḡin məmə n̄ikik tagien o nagwənən, tahrə okən rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhḡin məmə n̄ikik tagien lan?

³¹ Nəukəti nəghatən rafin əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakagwən, o nakən̄im, nəkəike mol ilat rafin e nolən itəm ot̄iləs-ipər nərgi Uhḡin lan. ³² Solən məmə suah kit təme e rəhan nəmegəhən, okəmə in noanol rəha Isrel, o Iaihlua, o suah kit e niməfak rəha Uhḡin. ³³ Otol nolən əh tahmen e nolən rəhak itəm iatalkut məmə ekol n̄iki netəmim rafin kotagien e nolən m̄in rafin. Iatol nəhlan mətə-inu esegəs-in atipən rəhak nəw̄irən, mətə rəha netəmim tēpət, məmə Uhḡin otosmegəh ilat.

11

1 Otasgəw̄in io tahmen məmə io iatasgəw̄in Kristo.

Nolən rəha nəfakən

² Iatənwiwi itəmat mətə-inu nəsotaluinən io e natimnat rafin itəm emol kən məgətun, kən naskəl̄imən nəgətunən m̄in tahmen əm məmə eməgətun itəmat lan.

³ Mətə iakolkeike məmə itəmat rafin nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafin in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan iərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhḡin itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfət̄ain rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhḡin e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhḡin təmos-ipən kəm in. ⁵ Mətə pətan tatol aulis rəhan iərman okəmə təsəfət̄ainən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhḡin e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhḡin təmos-ipən kəm in. Nolən əh tahmen əm məmə təkək rəhn-kapə. * ⁶ !Okəmə pətan kit təsotolkeikeən məmə otəfət̄ain rəhn-kapə nəhlan, təw̄ir məmə otətə əm noanun! Mətə okəmə in tət̄aulis o nətəən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təw̄ir məmə otəfət̄ain rəhn-kapə. ⁷ Təw̄ir məmə suah kit təsəfət̄ainən rəhn-kapə mətə-inu nian Uhḡin təm̄ol etəmim, etəmim təmos narmi Uhḡin, kən matol-arəp nəw̄irən rəha Uhḡin; mətə pətan tatol-arəp nəw̄irən rəha iərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan mətə-inu iərman tāsisi-pənən e pətan, mətə pətan təm̄isi-pən e iərman, ⁹ kən Uhḡin təməsolən iərman məmə in iasitu rəha pətan, mətə təm̄ol pətan məmə in iasitu rəha iərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfət̄ain rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tatisiai-in rəhan iərman mətə-inu nagelo m̄in koatəplan.

¹¹ Mətə o kitat u kəmotuwa kit̄iəh kitat Iərəmərə, pətan təsət̄ig atipən e iərman, kən iərman m̄in təsət̄ig atipən e pətan, ¹² mətə-inu pətan təm̄isi-pən e iərman, kən tahmen m̄in əm, iərman, pətan təm̄iləs. Mətə natimnat rafin təm̄isi-pən o Uhḡin.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətuatip məmə pətan itəm tətəfak kəm Uhḡin təsəfət̄ainən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafin kotitun məmə iərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Mətə okəmə pətan kit noanun kaifəməh, n̄ikin tagien lan kən katisiai-in in lan, mətə-inu noanun əh Uhḡin təmos-ipən məmə otəfət̄ain rəhn-kapə. ¹⁶ Mətə okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o

10:28: 1 Kor 8:7 **10:30:** 1 Tim 4:4 **10:31:** Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13 **10:33:** 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16 **11:3:** Jen 3:16; Efes 5:23 * **11:5:** Okəmə pətan kit təkək rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəm̄tət̄in kit məmə katol nalpinən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəm̄tət̄in kit məmə in pətan rəha nausitən. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23

nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit min tikə e itəm u, kən niməfak pisin pisin min rafin koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən min itəm ekən kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwian itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsasituən, məto tatərəkkin əm itəmat.

¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatuəfimin itəmat min məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat min. Kən nikik təht məmə o nəghatən min əh, neen nıpahrienən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən min otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatip məmə pah tatəfak pahrien.

²⁰ !Nian nakoatuəfimin itəmat min, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotəgwən, itəmat kitiah kitiah koatəkəike əm kəsəhginən ilat min neen. Kit nəumis tatus əh, kit tinəpis rəkis. ²² ?Rəhatəmat latuənu tikə məmə nakotaupən motəgwən ikin? ?O itəmat nəsosisiai-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat min? ?Kən ekan məmə naka kəm itəmat? ?Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis agin-əh!

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəməərə. E lapin əh uarisig keğəhan-in-pən e nelmi tikimır min, in təmos pıret, ²⁴ kən mən kəm Uhgın tagkıu ron, kən məmkas, kən məmə, “İnu nıpətik itəm otitəgıt otəmat. Otol mihın kən nikitəmat tətəht io.” ²⁵ E nolən kitiah əm, nian kinotəgwən rəkis, in tos kap wain mən məmə, “Kap wain u in nəniəkisən wi rəha nasituən itəm tatuwa e nitak. Otol mihın nian rafin nakoatənim, nikitəmat tətəht io.” ²⁶ O nat əh, nian rafin nakotun pıret u, o nakotənim kap wain u, onəkotəkəike motən-iarəp nımisən rəha İərəməərə mətoarus titəlig-pa min.

²⁷ Tol nəhlan, etəmim pah itəm tatun pıret o tatənim kap wain u rəha İərəməərə e nolən kit itəm təsətuatipən, in tatol təfəgə o nərəkkinən nıpətın ne nıta İərəməərə. ²⁸ Etəmim otəkəike makil rəhan nəmegəhən pıtən, uarisig təpanun pıret ne mənım kap wain, ²⁹ məto-inu etəmim itəm tatun matənim, məto nıkin təsəht wırən nıpətı İərəməərə, nunən ne nənimən itəm in tatol tatiuw-pa atip əm nalpınən kəm in. ³⁰ Məto o nat əh, itəmat tərət nakotərou matimıs, kən itəmat neen kinotimıs rəkis. ³¹ Məto okəmə kitat kotakil atip nolən min rəhatat, İərəməərə təsakılən kitat mol nalpınən kəm kitat. ³² Nian İərəməərə takil kitat mol nalpınən kəm kitat, in tatol məmə kitat okotətuatip, məmə nian in otakil netəmim e nətueintən mən nalpınən rəhalat məmə okotimıs, kən kitat okəsotosən nalpınən əh kitat min ilat.

³³ Tol nəhlan piak min ne winik min, nian nakotuwa kitiah məmə nako-tagwən, otəsahgin itəmat min. ³⁴ Okəmə suah kit nəumis nus, təwir məmə otəgwən iman ikin latuənu, məmə nian nakoatuəfimin, Uhgın otəsos-ıpənən nalpınən kəm itəmat o nolən min əh rəhatəmat. Nian ekımnə, oekos-ıpınə suatip e natımnat pisin neen min itəm nakoatətapəh ron.

12

Nəsənənən pisin pisin min rəha Narmın Rəha Uhgın

¹ Piak min ne winik min, pəs ekəghat e nəsənənən pisin pisin min rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto-inu iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun. ² Itəmat nəkotitun məmə aupən, nian nəməsotəfakən

kəm Uhgín, katiuw-pən rəhatəmat nətəligən katit itəmat e suatip o nəfakən kəm narmi nat min itəm kəsotəghatən. ³ Tol nəhlan, ekən kəm itəmat məmə suah kit tikə itəm tatəghat e nəsanənən rəha Narmín Rəha Uhgín matən rat Iesu, kən suah kit min okol təsənən məmə, “Iesu in Iəramərə,” mətə Narmín Rəha Uhgín, in əm tol etəmim tatən.

⁴ Nəsanənən pisin pisin min rəha Narmín Rəha Uhgín itəm tatos-ipa kəm kitat, mətə koatisi-pən e Narmín Rəha Uhgín kitiah əm. ⁵ Kitat koatol wək pisin pisin tepət, mətə Iəramərə kitiah əm itəm koatol wək rəhan. ⁶ Kitat koatol wək e nolən pisin pisin tepət, mətə in Uhgín kitiah əm itəm tatol wək e nəmegəhən rəha netəmim rafin məmə ilat okoatol wək min əh rafin.

⁷ Kən Narmín Rəha Uhgín tatos-ipa rəhan nəsanənən pisin pisin min kəm kitat kitiah kitiah məmə kitat okotasitu etat rafin. ⁸ O suah kit, Narmín tatos-ipən nəghatən rəha nenatigən. Kən kit min, Narmín kitiah əm tatos-ipən nəghatən rəha nitunən nat. ⁹ Kən kit min, Narmín kitiah əm tatos-ipən nahatətən. Kən kit min, Narmín kitiah əh tatos-ipən nəsanənən o nol-wirən nimisən. ¹⁰ Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nolən nat pispis min. Kən kit min, tatos-ipən nəghatən min itəm Uhgín tatos-ipa. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nakilən narmín pisin pisin min. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min.* Kən kit min əh, tatos-ipən nəsanənən o nənən nipətəti nəghatən ik pisin min əh. ¹¹ Nəsanənən min əh ilat rafin, koatisi-pən əm e Narmín kitiah əm, kən tatos-ipa kəm kitat kitiah kitiah e suatip min itəm in əm tolkeike.

¹² Nipətəti etəmim in kitiah əm, mətə nolín-olin tepət; kən nat əpnapin nolín-olin pisin pisin min, ilat koatilpin e nipətín kitiah əm. Kən tol nəhlan, tahmen-amen əm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol min rəha Isrel, kitat neen Iaihlua min, neen slef min əm, neen sənəmə slef min, mətə Narmín Rəha Uhgín kitiah əm təmol baptais e kitat rafin agin-əh məmə, kəmotuwa nipətəti Kristo kitiah əm, kən kitat kəmos Narmín Rəha Uhgín u kitiah əm.

¹⁴ Otətəlig-in, nipətəti etəmim kəməsolən nolín kitiah əm, mətə nolín tepət. ¹⁵ Okəmə nelkin tatən məmə, “Sənəmə io nelmin, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətín kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə nelkin in sənəmə nolín nipətín məsin. ¹⁶ Kən okəmə matəlgin tən məmə, “Sənəmə io niganəmtín, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətín kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə matəlgin in sənəmə noli nipətín məsin. ¹⁷ ?Okəmə nipətín in niganəmtín rafin əm, kən otahro mətə nat? ?Kən okəmə nipətín in matəlgin rafin əm, kən otahro mətə namiəwin nat? ¹⁸ Mətə kəp, Uhgín təmoor nolín-olin nipətín ilat rafin itəm in tolkeike məmə ilat okotol mihin. ¹⁹ ?Okəmə ilat rafin nolín kitiah əm, kən nipətín pəhruən ikin? ²⁰ Mətə nipahrienən, nolín-olin tepət, mətə nipətín kitiah əm.

²¹ Niganəmtín okol təsənən kəm nelmin məmə, “Io ekapəs ik, io enahmen rəkis.” Kən rəhn-kapə okol təsənən kəm nelkin mil məmə, “Io ekapəs itəmlau, io enahmen rəkis.” ²² Təsolən nəhlan. Nolín-olin nipətítat itəm níkitat təht məmə ilat kotəpou agin, ilat nat keike o nipətítat. ²³ Kən nolín-olin nipətítat itəm níkitat təht məmə ilat nat əpnapin əm, koatol nolən rəha nisaiiən elat. Kən nolín-olin rəha naulisən, kitat koatehm wir ilat. ²⁴ Mətə nolín-olin nipətítat itəm təsolən naulisən, kitat kəsotolən nat agin elat. Mətə Uhgín təmuəfimín nolín-olin nipətítat min, kən matisiai-in nolín-olin min itəm kitat

12:2: Hab 2:18-19 **12:3:** 1 Jon 4:2-3 **12:4:** Rom 12:6 * **12:10:** Nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min, tatəghat-in nəghatən min itəm suah kit təsitunən. Əplan-tu 1 Kor 13:1, ne Wək 2:4.

12:11: 1 Kor 7:7

12:12: 1 Kor 10:17

12:13: Kal 3:28

koatehm-pən əm ilat. ²⁵ Kən e nolən əh, nolın-olın nıpətıtət okəsotəhap-əhapən ilat mın, məto ilat okoatehm wir ilat mın rafın. ²⁶ Okəmə nolın məsın tatəto nahməən, kən nolın mın ilat rafın okotato nahməən ilat mın. Kən okəmə nolın məsın katos-ıpən nısalııən kəm in, kən nolın mın rafın okotagien ilat mın.

²⁷ Nıpəti nəghatən u məmə itəmat nıpəti Kristo, kən itəmat rafın kitıəh kitıəh, itəmat nolın mın rəha nıpəti Kristo. ²⁸ Kən e nıməfak, Uhgın təmaupən mələhəu-pən aposol mın, kən uarisig un, ien mın, kən uarisig un, ləgətun mın. Kən təmələhəu-pən netəm koatol nat pıspıs, ne ilat itəm koatol-wır nımısən mın, kən netəm kotasıtı e netəmım, kən netəm kotenatıg itəm kotasıtı o nənən rəha nıməfak, kən netəm koatəghat e nəghatən ikın pısın mın. ²⁹ ? Netəmım rafın aposol mın? ?O netəmım rafın ien mın? ?O netəmım rafın iəgətun mın? ?O netəmım rafın nol nat pıspıs? ³⁰ ?O netəmım rafın koatol-wır nımısən mın? ?O netəmım rafın koatəghat e nəghatən ik pısın mın? ? O netəmım rafın koatən-ıarəp nıpəti nəghatən ik pısın mın? Kəp, təsolən nəhlan. ³¹ Məto təwir məmə nakotələhəu-pən əskasık nətəlıgən rəhatəmat o nosən nəsanənən pısın pısın mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa, ilat mın əh itəm kotəwir agın.

Məto roıu ekən-ıpınə suatıp wir agın-əh.

13

Nolkeıkeən

¹ Okəmə iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pısın mın, o nəghatən rəha nagelo mın, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, iatəghat pık əm tahmen e suah kit itəm tatoh nuwıgı dram, o tatoh əpnarıpın əm bel. ² Okəmə iatos nəsanənən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa o nən-ıarəpən nəghatən mın itəm Uhgın tatos-ıpa, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, io nat əpnarıpın əm. Kən okəmə ekıtun nat anıon rafın ne nıtunən rafın, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, io nat əpnarıpın əm. Kən okəmə rəhak nahatətəən təskasık məmə otol nıtot kit tıet, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, io nat əpnarıpın əm. ³ Okəmə ekəmki-pən rafın rəhak natımnat kəm ıan-rat mın, o ekegəhan-in nıpətık məmə nıgəm otus, məto esosən nolkeıkeən e nıkık, esolən wın e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeıkeən tol nulan: suah kit rəhan nətəlıgən təfəməh, kən matol təwir kəm netəmım, kən məsetəhakən e netəmım, kən məsos-ıpər atıpən, kən məsausıt pıkən, ⁵ kən məsol-pənən netəmım, məsalkutən o nərpın, kən nıkın təsahmə uəhalən, kən təsaskəlım-ıakısən e nıkın nəratən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nıkın təsagıenən o nolən rat mın, məto nıkın tagien əm o nolən wir mın rəha nıpahrıenən. ⁷ Nolən rəha nolkeıkeən tol nulan: nat əpnarıpın suatıp rəha suah kit tıəkıs, məto nıan rafın suah əh tatətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətəən nıan kit, kən nıan rafın tatələhəu-pən əskasık rəhan nətəlıgən e Uhgın, rəhan nahatətəən tatətul əm nulan e nıan rəha nəratən.

⁸ Nolən rəha nolkeıkeən namnun tıkə. Məto rəha nən-ıarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, otəpanıkə. Rəha nəghatən ik pısın mın, okotəpanıkə. Rəha nıtunən nat, otəpanıkə. ⁹ Tol nəhlan məto-inu nıtunən rəhatat noan məsın əm, kən koatən-ıarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa noan məsın əm. ¹⁰ Məto nıan İesu Kristo otuwa mın mol ətuatıp natımnat rafın, kən nəsanənən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa roıu okotıkə. ¹¹ Nıan ematəkəku, ematəghat tahmen e suakəku, kən nıtunən rəhak tahmen e rəha suakəku, kən nolən rəha

näteligən rəhak tahmen e rəha suakəku. Məto nian emuwa mol etəm-iasol in io, emələhəu nolən min rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsin əm tahmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Məto e nian əh, kitat okotəplan əsas niğanəmti Uhgın. Roiu, ekıtun noan məsin əm, məto e nian əh, epanıtun əsas natımnat rafın, tahmen məmə Uhgın titun mihın io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən miləhal u kısıl kətəhalətul: nolən rəha nahatətəən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik näteligən e Uhgın, ne nolən rəha nolkeikəən. Məto itəm təwir pik agın eləhal, in nolən rəha nolkeikəən.

14

Nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, ne nənən nəghatən ik pisin min

¹ Otalkut əskasik məmə nolkeikəən otərəməə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut əskasik məmə onəkotos nəsanənən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa, kən otalkut pik təhmin min o nəsanənən rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa. ² Ekən nəhlan məto-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, təsəghatən kəm netəmim, məto tatəghat əm kəm Uhgın. Pəhrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, məto in tatən-iarəp nəghatən anion min e Narmın Rəha Uhgın. ³ Məto netəmim rafın itəm kotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, koatən kəm netəmim o niləkəin ilat, o niləs-ıpərən näteligən rəhalat, kən o nasıtıuən miləs-ıpar nıkilat. ⁴ Etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, tatiləkın atıp əm in, məto etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, tatiləkın niməfak. ⁵ İakolkeikə məmə itəmat rafın agın-əh nakotəghat e nəghatən ik pisin min, məto təwir pik məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa. Etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, in tətəsitu pik e niməfak taprəkis-in etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min mətoarus in tən nıpətın məmə otıləkın niməfak.

⁶ Piak min ne wınik min. ?Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pisin min, təhro nulan io iakəwir otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluəig əupən, o esosən nıtunən neen, o nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlig-in o natımnat tahmen e nau itəm kətəhl, o kita itəm katəh. Natımnat min əh kəsotəmegəhən, etəmim əm tatol ilat kotəgət. Məto okəmə kəsotəgət ətuatıpən, kən itəmat onəkotəruru məmə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwi təsəgət ətuatıpən, kən netəmim okotəruru məmə kotəkəikə motol əpen-əpenə o nəluəginən. ⁹ Məto tahmen əm etəmat. ?Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netəmim kotəruru, təhro nulan okotıtun nıpətı nəghatən nakoatən? İtəmat onəkotəghat əm kəm məgoəgəp, məto netəmim kəsotosən nıpətın. ¹⁰ Pəhrien məmə nəghatən min tətəp e nətueıntən, məto ilat rafın nıpətılət əh-ikın. ¹¹ Kən okəmə esıtunən nıpətı nəghatən itəm suah kit tatən-ıpa kəm io, io iapıspis kəm in, kən in iapıspis kəm io. ¹² Tahmen əm etəmat. İtəmat nakotolkeikə nəsanənən min rəha Narmın Rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otalkut məmə nakotıləkın niməfak e nəsanənən min itəm okotəsitu pik lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pisin min, otəkəikə məfak min məmə Uhgın otos-ıpən nıpətı nəghatən u məmə otən-iarəp kəm niməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pisin min, nıkik tatəfak məto näteligən rəhak tatətul əpnəpın əm. ¹⁵ ?Kən ekəhro? Ekəfak e nıkik, məto ekəfak min e näteligən rəhak. Kən ekan napuən e nıkik, məto ekan min napuən e näteligən rəhak. ¹⁶ ?Okəmə nakatənwiwi Uhgın e nıkim e nəghatən

pisin, tahro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wir Ughin, məto nəsiləkinən etəmim pisin kit min.

¹⁸ İatən tagkiu kəm Ughin məmə iatəghat e nəghatən ik pisin min taprəkis-in itəmat rafin. ¹⁹ Məto e niməfak, okəmə iatəgətun netəmim e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwir əgin maprəkis-in məmə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pisin itəm kinotəruru.

²⁰ Piak min ne winik min. Sotolən nətəligən rəhatəmat tahmen e nisualkələh. Təwir məmə nəkotahmen e nisualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəligən rəhatəmat, təwir məmə nakotimətə. ²¹ Kəmətə nəhlan e Lou rəha Moses məmə,

“Ekol məmə netəm koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmim.

Kən ilat okotətə nəghatən min rəha iapispis min,

Məto nat əpnəpin ilat okotətə nat əh itəm tol pisin, okol kəsotətəlig-inən io.

İərəmərə tatən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətın kit rəha netəmim itəm kəsotəfakən, sənəmə nəmtətın kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tatən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmə rəha netəm kəsotəfakən. ²³ ?Tol nəhlan, okəmə niməfak apiepə tatuəfimin, kən netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən məmə itəmat nakotalmə, o kəp?

²⁴ Məto okəmə etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmim rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun məmə in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluəg otuwa e nəhəg-əhəgən. O nat əh, in otiet morin e nisialiiən matəfak kəm Ughin, matən-iarəp məmə, “!İtəmat pahrien Ughin nakoatan!”

Nələhəu ətuatipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iakən nipəti rəhak nəghatən min roiu.

Nian itəmat rafin nakotuwa kitiəh e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitiəh kitiəh rəhatəmat əh-ikın wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluəg əupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatən nipəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkinən niməfak təskasik.

²⁷ Okəmə netəmim neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nipəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmə etəmim tikə o nən-iarəpən nipəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Ughin.

²⁹ Təwir məmə ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmim neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmə Ughin tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluəg əupən otuwa o suah kit itəm tətəpələh, təwir məmə etəm təmaupən matəghat otapəs nəghatən.

³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipa, kit otaupən məghat, kənu kit min, u kit min məmə nakotəgətun netəmim rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat.

³² Sotaluinan məmə ien min koatərəməmə e nikilat məmə kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətuatip o nənən, ³³ məto-inu Ughin sənəmə in

Uhgin ræha nolæn næruruæn e nat, mæto in Uhgin ræha næmælinuæn, tahmen e nimæfak min rafin.

³⁴ Nian katæfak lan, nipitan okæso tagætæn, mæto-inu tæsætutipæn mæmæ okotæghat. Mæto okotækæike moatætælig-in netæm-iasol ræha nimæfak, tahmen æm e itæm Lou tatæn mihin. ³⁵ Okæmæ koto lkeike mæmæ kotitun nat kit, okotækæike kætæpæh o ræhalat næman min æpæh latuænu, mæto-inu tol naulisæn mæmæ pætæn otæghat æpæh e nimæfak.

³⁶ ? Tahro? ? Nikitæmat tæht mæmæ næghatæn ræha Uhgin tæmaupæn miet-aræpa otæmat? ? O nikitæmat tæht mæmæ næghatæn ræha Uhgin tæmuwa æm otæmat? ³⁷ Okæmæ itæmat kit nikin tæht mæmæ in ien kit, o Narmin Ræha Uhgin tæmos-ipæn næsanænæn kit kæm in, in otækæike mæn nipahrienæn e næghatæn itæm iatæte kæm itæmat mæmæ in næwia Iæræmæ. ³⁸ Okæmæ tapæs nænæn nipahrienæn e næghatæn u, in okæsæn minæn nipahrienæn e ræhan næghatæn.

³⁹ Tol næhlan, piak min ne winik min, tæwir mæmæ nakoto lkeike mæmæ nakotæn-iaræp næghatæn itæm Uhgin tatos-ipa, kæn mæso tælo sig-inæn nænæn næghatæn ik pisin min. ⁴⁰ Mæto e natimnat rafin agin itæm nækoatol e næfakæn, otol e nolæn itæm in tætuatip o nimæfak, motætæu-pæn wir nolæn ræha næfakæn.

15

Kristo tæmægæh min e nimisæn

¹ Piak min ne winik min. Iakolkeike mæmæ ekæn-iaræp min kæn itæmat namnusæn tæwir itæm ematæn-iaræp kæn itæmat aupæn, næmotos e nikitæmat, kæn motos ræhatæmat ikin nætulæn lan. ² Okæmæ nakotaskælim æskasik namnusæn tæwir ætuatip itæm io emæn-iaræp kæn itæmat, Uhgin otosmægæh itæmat lan. Mæto okæmæ nakotapæs nat ætuatip, motahatætæ e næghatæn pisin, kæn nahatætæn ræhatæmat in nat æpnæpin æm.

³ Natimnat itæm io emæto, ilat nat keike, kæn enæn-ipinæ rækis kæn itæmat mæmæ, Kristo tæmimis o ræhatat nolæn rat min tahmen e Naoa Ræha Uhgin tæmæn rækis mihin, ⁴ kæn itænim, kæn tæmegæh min e nimisæn e nian itæm tatol kisil lan tahmen æm e Naoa Ræha Uhgin tæmæn rækis mihin, ⁵ kæn tæmaupæn miet-aræp o Pita, uarisig u, o ræhan netæm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in tæmiet-aræp min o piætæt min taprækis-in faif-hanrit e nian kitish æm, u ilat tæpæt koatægæh æh, mæto neen kinotimis rækis. ⁷ Kæn uarisig, tiet-aræpa o Jemes, kæn o aposol min rafin. ⁸ Kæn uarisig elat rafin, in tæmiet-aræpa min ron io, nat æpnæpin io ekahmen e suakæku itæm tæsaiiræn e nian ætuatip ræhan.

⁹ Tol næhlan, io læhau agin e aposol min rafin, kæn esahmenæn mæmæ netæmin okotaun-in io mæmæ io aposol kit, mæto-inu ematol næratæn kæn nimæfak ræha Uhgin aupæn. ¹⁰ Mæto e næwiræn itæm Uhgin tæmawte-in kæn io, emuwa mahmen nulan roiu, kæn næwiræn æh tæsuwa æpnæpinæn mæto noan æh-ikin. Nipahrienæn, emol wæk taprækis-in rafin aposol min, mæto sænæmæ e ræhak æm næsanænæn, mæto e næwiræn æm itæm Uhgin tæmawte-in kæn io. ¹¹ Nat æpnæpin io emæn-iaræp, o ilat kæmotæn-iaræp namnusæn tæwir kæn itæmat, mæto næghatæn u inu itæm iatæn-iaræp, namnusæn tæwir itæm næmotæn nipahrienæn lan.

Nægæhæn e nimisæn ræha netæm kæmotimis

¹² ? Mæto okæmæ kæmatæn-iaræp mæmæ Kristo tæmægæh min e nimisæn, kæn tahro itæmat neen nakoatæn mæmæ netæm kæmotimis okol kæso tægæh

minən? ¹³ Məto okəmə nəghatən rəhatəmat in nıpahrienən, məmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, kən okol Kristo min təsəmegəhən e nimisən. ¹⁴ Kən okəmə Kristo təsəmegəhən e nimisən, kən wək rəhatimat o nən-iarəpən namnusun təwir, in nat əpnəpin əm, təhmen min əm e nahatətəən rəhatəmat. ¹⁵ Nat kit min nəhlan, okəmə Kristo təsəmegəhən e nimisən, itimat emoateiua e Uhgın məto-inu emotən-iarəp məmə Uhgın təmosmegəh Kristo e nimisən. Məto okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Uhgın təsəmegəhən Kristo e nimisən. ¹⁶ Məto-inu okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Kristo təsəmegəh minən e nimisən. ¹⁷ Kən okəmə Kristo təsəmegəh minən e nimisən, kən nahatətəən rəhatəmat nıpətin tikə, kən itəmat noatətig əh e təfəgə rat min. ¹⁸ Kən netəmim itəm kəmotən nıpahrienən e Kristo itəm kınotimis rəkis, ilat min kəmotakıah. ¹⁹ ! Okəmə koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Kristo o nəmegəhən əm rəhatat e nətueintən, kəsi, təwir məmə netəmim okotəto tərət otəmat mərkəz-in netəmim rafin məto-inu, kəm-naka kitat kəmotəmkakıe!

²⁰ ! Məto kəp! Nıpahrienən məmə Kristo təməmegəh min pahrien e nimisən. In təmaupən e netəm rafin itəm kəmotimis kən məmegəh min e nimisən, kən okol təsimis minən. * ²¹ Otətəlig-in. Nımisən tınuwa e nətueintən e etəmim kit, kən e suatıp kitiəh əm, nəmegəh minən e nimisən təmuwa e etəmim kit. ²² Tol nəhlan, netəmim rafin okotimis məto-inu kəmotisi-pən e Atam, kən təhmen-ahmen əm, netəmim rafin itəm kəmotuwa kitiəh ilat Kristo okotəmegəh min. ²³ Məto ilat min u, okotəmegəh min e nian ətuatıp rəhalat. Kristo in təmaupən məmegəh min, kən nian in otuwa min, rəhan min okotəmegəh min. ²⁴ Kən nannun nian otuwa. In otərəkin nərəmərəən rafin, ne nəpətən rafin, ne nəsənənən rafin. Uarisig lan, in otəhlman-pən nərəmərəən rəhan e nelmi Uhgın Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təike matərəməərə mətoarus məmkıpa rəhan tıkimir min meguətəin ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tıkimir itəm otərəkin, in nimisən. Kən nimisən otikə min, ²⁷ məto-inu “tınəmki-pa natımnat rafin meguətəin e nelkin.” Otətəlig-in-tu, nian tatən məmə natımnat rafin agın-əh tınəteguətəin e nelkin, nəkötəplan məmə sənəmə Tata Uhgın min əh-ikın e nelkin. In Uhgın itəm təmələhəu-pən natımnat rafin agın-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nian Uhgın tınol natımnat min əh, kən Nətın atıp otuwa ləhau e nərəmərəən rəha Uhgın itəm təmələhəu-pən natımnat rafin e nelkin, məmə Uhgın əm otərəməərə e natımnat rafin.

²⁹ Otətəlig-in-tu. ? Təhro e netəmim itəm katol bəptais elat o netəm kınotimis rəkis? ? Okəmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən nian kit, kən təhro katol bəptais e netəmim olat? † ³⁰ ? Kən təhmen əm etimat, təhro ioatıləs pikən nian əskasik min e nəmegəhən rəhatimat nian rafin? ³¹ ! İatos noanawıl, piak min ne winik min, məmə netəmim kotalkut məmə okotohamnu io e nian tərət! Nəkotıtun məmə inu nıpahrienən təhmen-ahmen məmə iatausıt o nahatətəən rəhatəmat e Kristo İesu İərəməərə rəhatat. ³² ? Okəmə eməluagin e nat megəh min itəm koaton itəm əpəh Efesas † o nətəligən rəha netəmim əm,

* **15:20:** Kristo in təhmen e nəniəkisən rəha Uhgın məmə netəmim rafin okotəmegəh min e nimisən.

15:21: Rom 5:12 **15:23:** 1 Tes 4:16; Nol Əpən 20:5 **15:25:** Mat 22:44 **15:26:** Nol Əpən 20:14 **15:27:** Sam 8:6 † **15:29:** Pol təsən ətuatıpan məmə in tolkeike məmə netəmim okotol bəptais elat o netəmim itəm kınotimis rəkis, məto təman əm məmə netəmim neen kəmoatol nəhlan. Kən kitat roiu, tiəkis o nitunən nıpəti nəghatən u. **15:30:** Rom 8:36 † **15:32:** Pol tatəghat o tıkimir min rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat megəh min pahrien.

emol win e naka? Okamə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən məmə, “Pəs kotagwən motənim, məto-inu olawig kotimis.”

³³ Sotolan netənim koteiua-in itəmat. Inu niphahrienən itəm suah kit təmən, “Nian netəm rəhalat nolən təwir koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat koatəraikin nolən wir rəhalat.” ³⁴ Otətəlig-pa min motos ətuatip nenatigən rəhatəmat itəm tətuatip məmə nəkotol mihin, kən motəhlman təfagə rat min, məto-inu itəmat neen kotəruu əh Uhgın, kən inu nat kit rəha naulisən.

Nipəti etəm tənimis tatəmegəh min

³⁵ Məto okamə netənim neen kotəpəh məmə, “?Etəm tənimis okotəmegəh ahro nulan? ?Okotos nipəti naka motuwa?” ³⁶ !Nəghatən əh talmə! Nikuti nat itəm nəməfe, otəkəike mimis pitən, uarisig u təpanəmegəh. ³⁷ Nian nakəfe nikuti nat, nə səfəən nəukətin itəm otuwa, məto nikuti nat əm, kəm-naka in nikuti wit o nat pisin kit. ³⁸ Məto Uhgın tol tatəwiə e nəukətin itəm in tolkeike mihin, kən e nikutin nat rafin, in əm tatos-ipa nipətilat. ³⁹ Nipətilat rafin kəsotahmen-ahmenən. Nipəti etənim tol pisin e rəha nat megəh min, ne mənig min, ne nəm itəhəi. ⁴⁰ Əpəh e neai, natimnat əh-ikin, kən e nətueintən natimnat min əh-ikin tol pisin. Nian kotəplan nat əpəh ilis e neai məmə in təwir, rəhan nəwirən in tol pisin e nəwirən rəha nat əpəh ləhau e nətueintən. ⁴¹ Kən nəhag-əhagən rəha mitgar tol pisin e nəmihlən rəha məwig ne nasieən rəha məhau min. Kən nasieən rəha məhau min neen, kotol pisin e rəha neen min.

⁴² Kən tahmen-ahmen əm e nipəti netəm kəmotimis itəm koatəmegəh min. Nipətin itəm kəmitənim otəmnəmit, məto nian otəmegəh min, otəsəmnəmit minən. ⁴³ Nian katitənim, in nat kit itəm netənim kəsotolkeikeən, məto nian otəmegəh min, in nat kit itəm netənim okotəplan rəhan nəwirən. Nian katitənim, nəsanənən rəhan tikə, məto nian otəmegəh min, təsanən. ⁴⁴ Nian katitənim nipətitat, in nat rəha nətueintən, məto nian otəmegəh min, in nat rəha nego e neai. Okamə nipətin əh-ikin rəha nətueintən, rəha nego e neai min əh-ikin. ⁴⁵ Naoa Rəha Uhgın tatan məmə, “Etəm tətaupən agin-əh, Atam, təmuwa mos namegən.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmin u tatos-ipa nəmegəhən. ⁴⁶ Nat rəha narmin təməsaupənən muwa, məto nat rəha nətueintən, uarisig lan nat rəha narmin təpanuwa. ⁴⁷ Etəm təmaupən agin, kəmol e nimoulul rəha niməptən, məto etəm tatarisig u Kristo, təmisi-pən e nego e neai. ⁴⁸ Netənim rafin rəha nətueintən, nipətilat kotahmen e nipəti Atam, məto netənim itəm okotuwin e nego e neai, nipətilat okotahmen e nipəti Kristo, etəm u təmisi-pən ikin. ⁴⁹ Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

⁵⁰ İatən-iarəp kəm itəmat, piak min ne winik min məmə, nipətin ne nita etənim otəsuwinən e nəməməən rəha Uhgın, kən tahmen-ahmen əm, nat itəm otəmnəmit otəsosən nat itəm tətətig lilin. ⁵¹ Otətəlig-in-tu, kən oekən nat anion məmə, sənəmə kitat rafin okotimis, məto Uhgın otol nipətitat rafin tuwiwi, ⁵² in otol uəhai əm tahmen e nipitən, nian namnu təwi rəha Uhgın otasək, məto-inu təwi otasək, kən netəm kəmotimis okotəmegəh min məsotimis minən, kən Uhgın otol nipətitat tuwiwi. ⁵³ Tol nəhlan məto-inu, nat itəm otəmnəmit otəkəike muwin e nat itəm otəsəmnəmitən, kən nat itəm otimis otəkəike muwin e nat itəm otəsəmisən mətətig lilin. ⁵⁴ Nian nat itəm tətəmnəmit təmuwin e nat itəm təsəmnəmitən, ne nat itəm otimis

təmuwin e nat itəm otəsimisən mətatig lilin, kən nəghatən itəm kəməte otuwa niphahrienən, tatən məmə,

“Nəluaginən tinol namnun. Uhgın təmol win agın. Nəmisən tinikə.”

⁵⁵ “!Ei, Nəmisən! ?Onakahrol nulan mol win etimat?

!Ei, Nəmisən! ?Onakahrol nulan mus itimat?”

⁵⁶ Təfagə rat in tahmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nəmisən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənan rəhan tēpət. ⁵⁷ !Məto pəs kotəniwiwi Uhgın! Tatol məmə kitat koatol win e rəhatat İləməmə İesu Krišto.

⁵⁸ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik. Sotegəhan-inən nat kit təloal etamat. Nian rafin, otol wək rəha İləməmə e nəkitəmat rafin, məto-inu nəkotitun məmə wək rəha İləməmə itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnəpin əm.

16

Məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem

¹ Roiu iakən məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. Otol tahmen əm məmə emən mihin kəm niməfak min əpəh profens əh Kalesia. ² E Sante min rafin, itəmat rafin kitiah kitiah otəkəike mələhəu kalin məni neen. Etənim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalin tēpət, kən etənim itəm tatos məni əkəku, otələhəu kalin noan məsin. Tol nəhlan, nian ekimnə, okol nəkəsotalkut minən o nolən məni ilat rafin nian kitiah əm. ³ Kən otətgi-arəp itəmat neen məmə okotəmik məni motuwın, kən nian ekimnə, ekəte naoa mən-iarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-ipən ilat kotəmik məni motuwın əpəh ikin. ⁴ Okəmə ekəplan məmə təwir məmə io min ekuwin, kən ilat okotətəu-pa io.

Naliwəkən min rəha netəm-iasol min neen

⁵ Uarisig epanimnə muag itəmat, ekuwin-pən Masetonia, məto-inu ekəupən muwin muag niməfak min əpəh ikin. ⁶ Kəm-naka ekatig məsin kitat min itəmat, mə kəmə təhro, koatatig əm mətoarus nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotitun nasituən lak e rəhak naliwəkən itəm iatuwin-pən min ikin. ⁷ Esolkeikəən məmə ekimnə məplan itəmat u miet min, məto iakolkeike məmə ekimnə kotatig məsin okəmə İləməmə tegəhan-in io. ⁸ Məto etatig əm Efesas mətoarus nian rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənən Wi, ⁹ məto-inu Uhgın təmərah e suatip əsol ron io məmə ekol wək təwir itəm otəe-in noan tēpət, nat əpnəpin netənim tēpət kotalkut məmə okotahtosig-in io o nolən wək.

¹⁰ Okəmə Timoti timnə məplan itəmat, otol təwir kəm in motosipən nisiiən kəm in, məto-inu in tatol wək rəha İləməmə tahmen əm lak.

¹¹ Sotolən məmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasitu lan e rəhan naliwəkən məmə otitəlig-pa ron io. İatəsağin piatat min ilat Timoti məmə okotuwa motehm io.

¹² Kən e piatat Apolos, emətapəh əskasik məmə in otəkəike mətəu-pən piatat min mimmə məplan itəmat. In təsolkeikəən pik məmə otimnə əh-roiu, məto in otimnə e nian itəm tətəuatip ron.

¹³ Otegəs. Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəginən. Motol nətəligən rəhatəmat təskasik. ¹⁴ Natimnat rafin agın itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikən.

¹⁵ İtəmat nəkotitun məmə Stefanas ne rəhan min, ilat kəmotəupən motən niphahrienən e İesu əpəh Akəea, kən ilat kotalkut əskasik o nasituən e iəfak min. İatən əskasik kəm itəmat piak min məmə, ¹⁶ otisiai-in ilat motol nəwialat,

15:54: Aes 25:8

15:55: Hos 13:14

15:56: Rom 7:13

16:1: Rom 15:25-26; 2 Kor 8:1-9

16:5: Wək 19:21

16:6: Rom 15:24

16:9: Wək 19:8-10; 2 Kor 2:12

16:10: 1 Kor 4:17

16:11: 1 Tim 4:12

16:12: 1 Kor 3:6

16:15: 1 Kor 1:16

ne netəmim rafin itəm koatol pik wək o niməfak. ¹⁷ Nīkik təmagien nian Stefanas, ne Fotunatas, ne Akaekas kəməhaliet-arəpa, mətə-inu nat əpnəpən itəmat nakotikə, mətə nian eməplan iləhal, təhmen əm məmə eməplan itəmat. ¹⁸ İləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən təhmen əm məmə kəməhalol etəmat. Netəm kotoł nəhlan, okəike kisiai-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Niməfak min e profens əpəh Esia koatən təwir kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik məmə okuən təwir kəm itəmat e nərgi İərəmərə ilat iəfak min itəm kəmotuəfimin e nimə rəhalau. ²⁰ Piatat min rafin ikən-u koatən təwir kəm itəmat. Otən təwir kəm itəmat min təhmen məmə itəmat kititəh əm e Kristo.

²¹ İo Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat.

²² Okəmə suah kit təsolkeikeən İərəmərə, pəs nalpənən rəha Uhgın tatuwin ron.

İİərəmərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs İərəmərə İesu tawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ipinə rəhak nolkeikeən kəm itəmat rafin e Kristo İesu. Əwəh.

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Korin

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak min rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tinəməte rəkis naoa kisił mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwit lan. Məto naoa itəm tatol kitiəh, ne naoa itəm tatol kisił, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat min rəhalat, kən in təməgətun min ilat e natimnat pisin min neen. İlat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikin, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat min nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm mənı.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətun məmə in aposol kit, kən Ughin in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətuatip əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in folkeike məmə otən-iəhau nəgətun eiueiua min itəm koatatig Korin.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹Io Pol, itəm Ughin təmitəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatəte naoa u itimlau piətət Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Ughin əpəh Korin, ne iəfak min ilat rafin əpəh ikin Akaea. ²Pəs Ughin Tata rəhatat ne İəməmə İesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Ughin itəm tatol kepin netənim

³Pəs kotənwiwi Ughin, u in Ughin ne Tata rəha İəməmə rəhatat İesu Kristo. In Tata itəm in nəukətin nasəkıtunən, kən in Ughin itəm nol kepinən rafin tətisi-pən ron. ⁴In tatol kepin kitat e nəratən rafin rəhatat məmə kitat kotitun nol kepinən netənim e nəratən pisin pisin min. Kən kitat kotal kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Ughin təmol kəm kitat. ⁵Tahmen əm e nəhməən itəm Kristo təmos, təmuwa min e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiəh əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwin min o netənim pisin pisin min.

⁶Okəmə itimat ekoatətə nəhməən, nəhməən əh tatuwa otimat nian ekoatən-iarəp namnusən təwir, kən namnusən təwir əh otol kepin itəmat mosmegəh itəmat. Okəmə Ughin təmol kepin itimat, tatol məmə itimat ekotitun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatəe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nəhməən kitiəh əm itəm kitat kotatig lan, tətəsitə etəmat məmə onəkotətul əskasik matuwın matuwın. ⁷İtimat emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən o Ughin etəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafin koatatig e natigən kitiəh əm məmə, itəmat nakoatətə nəhməən itəm ekoatatig lan, kən təhmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiəh əm rəha Ughin itəm emotos.

⁸Piak min ne winik min, ekotolkeike məmə nəkotitun wir nian əskasik min itəm emotatig lan e profens ikin Esia. Nəratən asol min kəmotu

itimat, taprækis-in nésanénen rəhatimat, təmol nikitimat təht məmə okəm-naka ekotimis. ⁹ Nipahrienən, itimat emotəto məmə kinəgəhan-in rækis itimat məmə ekotimis. Məto nian əskasik min əh kəmotuwa məmə esotagileən etimat, məto ekotagile e Uhgín itəm tatol etəm təmimis təmegəh min. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nərətən asol əh itəm təmatuwín o nimisən, kən in otosmegəh itimat e nərətən itəm otəpanuwa. Emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən lan məmə in otosmegəh min itimat. ¹¹ Kən in otol nəhlan nian nakotəfak otimat məmə, netəmim tēpət okotənwiwi Uhgín o natimnat wir itəm in otol kəm itimat məto-inu netəmim tēpət kəmotəfak otimat.

Pol təməuhlin rəhan nətəligən o rəhan naliwəkən

¹² Roiu ekən nəghatən u məsaulisən məmə, e nətəligən rəhatimat, nikitimat təht məmə esotolən nat kit tarat e nolən rəhatimat. E nolən min rafin itəm emotol, itimat emotətəu-pən suatip itəm Uhgín təmitəpun məmə emotəghat ətuatip əm moatən əhag-əhag nəghatən. Emotol nolən əh kəm netəm əpnəpin əm rəha nətueintən, kən motol taprækis kəm itəmat. Esotəghatən e nitunən əm rəhatimat rəha nətueintən, məto emotagile əm e nəwirən rəha Uhgín. ¹³⁻¹⁴ İatən nəhlan məto-inu, esotətəən nəghatən kit itəm tiəkis otəmat o nəfinən, o nitunən nīpətīn. Roiu, nəkotitun məsin nətəligən rəhatimat, məto iakolkeike pik məmə nian kit onəkotitun rafin. Kən e nolən əh, nian ləramərə İesu otuwa min, itəmat onəkotagien otimat təhmen min məmə itimat ekotagien otəmat.

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu enitun məmə nakotagien otimat, nīkik təht məmə nian ekatuwin Masetonia, ekaupən mimmə məplan itəmat, kən nian ekitalig Masetonia, ekimmə min məplan itəmat. Tol nəhlan, nakatos nəwirən mau kəiu. Kən uarisig e itəm min əh, onəkotasitu lak motahl-īpən io ekuwin nitən Jutia. ¹⁷ ? Nīkitəmat təht məmə, nian emol nətəligən min əh, məto emol əpnəpin əm? ?O, kəm-naka nətəligən rəhak təmisi-pən e nolən rəha nətueintən, təhmen e netəmim itəm koatən “əwəh” ne “kəp” e nəghatən kitəh əm?

¹⁸ İtəmat nəkotitun məmə Uhgín nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən io min, rəhak nəghatən kəm itəmat sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” ¹⁹ məto-inu rəhak nəghatən o Nəti Uhgín İesu Kristo, itəm eməhalən-iarəp kəm itəmat itiməhal Saelas ne Timoti, sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” məto e Kristo, nian rafin rəhak nəghatən in “əwəh,” in nipahrienən. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpin nəniəkisən kuwəh Uhgín təmol, ilat kotuwa nipahrienən e Kristo, inu nəghatən “əwəh” rəha Uhgín. Tol nəhlan, e Kristo, kitat koatən “Amen, Əwəh” kəm Uhgín, kən moatiləs-īpər nərgin lan. ²¹ Uhgín əm tatol itimat ekootatul əskasik e Kristo kitat min itəmat. In təmitəpun kitat, ²² kən təmol mak e nəmegəhən rəhatat məmə kitat rəhan min, kən təmələhəu-pən rəhan Narmın e nīkitat məmə kitat okotitun roiu məmə rəhan nəniəkisən min, ilat rafin okotuwa nipahrienən e nəmegəhən rəhatat o nian kit.

²³ Kən roiu, okəmə esənən nipahrienən, pəs Uhgín otol nalpinən kəm io. Eməsuwamən Korin məto-inu esolkeikeən məmə ekən nəghatən əskasik kit kəm itəmat. ²⁴ Esotolkeikeən məmə ekotəramərə e nahatətəən rəhatimat, kəp. Məto ekotol wək kitat min itəmat o nagenən rəhatəmat, məto-inu itəmat ninoatətul əskasik rækis e nahatətəən rəhatəmat.

2

¹ Tol nǎhlan, enǎn rǎkis e nikik mǎmǎ okol esimnǎ minǎn mǎplan itǎmat mol nikitǎmat tǎhmǎ. ² ?Emǎn nǎhlan mǎto-inu, okǎmǎ ekol nikitǎmat tǎhmǎ, pah u ikin-un otol io nikik tagien? Itǎmat ǎm, itǎm emol nikitǎmat tǎhmǎ. ³ Kǎn emǎte naoa ǎh, mǎmǎ nian ekimnǎ, esǎtoǎn tǎrat e nikik. Esolkeikeǎn mǎmǎ netǎmim itǎm okotǎkǎike motol nikik tagien, ilat okotol mǎmǎ ekǎto tǎrat. Emǎte naoa ǎh e nolǎn ǎh, mǎto-inu enitun mǎmǎ kitat kitiah ǎm, kǎn nian nikik tagien, kǎn nikitǎmat min tagien. ⁴ Tol nǎhlan, nian emǎte naoa ǎh kǎm itǎmat, nikik tǎpou pik otǎmat, kǎn nikik titǎgit, nahui nǎmtǎk tiah otǎmat. Esǎtoǎn naoa ǎh mǎmǎ otol nikitǎmat tǎpou, mǎto emǎte mǎmǎ onǎkotitun rǎhak nolkeikeǎn asol otǎmat.

Aluin nolǎn rat min rǎha nol tǎfagǎ

⁵ Etǎmim itǎm tǎmol nǎratǎn, tǎmol io ekǎto tǎrat, mǎto tǎmol itǎmat rafin nakotǎto tǎrat pik, kǎn esolkeikeǎn mǎmǎ nǎghatǎn rǎhak e nat u in tǎskasik pik. ⁶ Nǎlpinǎn itǎm itǎmat tepǎt nǎmotos-ipǎn kǎm in tinahmen. ⁷ Mǎto roiu ǎh, nǎkotǎkǎike motaluin rǎhan nolǎn rat kǎn motol-wir nikin, mǎmǎ nikin otǎsǎpou pikǎn mol tǎme e rǎhan nǎmegǎhǎn. ⁸ Iatǎtǎpǎh ǎskasik otǎmat mǎmǎ nakotuwǎn motol tǎwir kǎm in mǎmǎ in otitun rǎhatǎmat nolkeikeǎn ron. ⁹ Emǎte naoa ǎh kǎm itǎmat mǎmǎ ekǎplan mǎmǎ onǎkotol nǎwǎiak e natimnat rafin, o kǎp. ¹⁰ Okǎmǎ itǎmat nǎkotaluin nolǎn rat rǎha suah kit, io min ekaluin rǎhan nolǎn. Okǎmǎ suah ǎh tǎmol nat tǎrat neen mǎmǎ io ekǎkǎike maluin rǎhan nolǎn, mǎto enaluin rǎkis rǎhan nolǎn e niganǎmti Kristo. Emol nǎhlan mǎmǎ otasitu etǎmat ¹¹ mǎmǎ Setan otǎsǎrǎkinǎn kitat e rǎhan neiueiuǎn min, mǎto-inu kitat kotitun rǎkis rǎhan nǎtǎligǎn o nolǎn nǎratǎn.

Netǎmim itǎm koatǎn-iarǎp namnusǎn tǎwir

¹² Nian emuwin ǎpǎh Troas o nǎn-iarǎpǎn namnusǎn tǎwir rǎha Kristo, emǎplan mǎmǎ Iǎrǎmǎrǎ tǎmol saatip kǎm io. ¹³ Mǎto esatig ǎmalinuǎn e rǎhak nǎtǎligǎn mǎto-inu, emǎsǎplanǎn piak Taetas ikin ǎh. Kǎn emauiatipin ilat, miet muwin Masetonia.

¹⁴ Pǎs kotǎnwiwi Uhgǎn, mǎto-inu in tǎmol win e rǎhan tikimǎr min e nǎluaginǎn. Kǎn tahmen e kig kit itǎm tǎmol win e nǎluaginǎn minatitǎlig matit rǎhan mǎpael min ne rǎhan tikimǎr min, Uhgǎn tatit itimat e Kristo. Kǎn itimat rǎhan min netǎmim itǎm ioatǎn-iarǎp nenatigǎn rǎha Kristo, kǎn nenatigǎn ǎh in tahmen e nǎmiǎwin kit itǎm tatuwin ikin pisin-pisin min. ¹⁵ E niganǎmti Uhgǎn, itimat ekotahmen e nǎmiǎwin rǎha Kristo kǎm netǎmim rafin, netǎmim itǎm Uhgǎn tatosmegǎh ilat, ne netǎmim itǎm okotuwǎn e nǎlpinǎn rǎha Uhgǎn. ¹⁶ Itimat nǎmiǎwin rǎha nimisǎn kǎm neen itǎm tatǎgǎtun ilat mǎmǎ okotimis. Kǎn itimat nǎmiǎwin rǎha nǎmegǎhǎn kǎm neen, itǎm tatǎgǎtun ilat mǎmǎ Uhgǎn otosmegǎh ilat. ?Kǎn pah u titun nolǎn wǎk asol ǎh? ¹⁷ Mǎto itimat esotahmenǎn e netǎm ǎpnǎpin min, itǎm koatǎn-iarǎp nǎghatǎn rǎha Uhgǎn o nos ǎmǎn mǎni. Kǎp, mǎto Uhgǎn tǎmahl-ipǎn itimat, kǎn e Kristo, itimat ekotǎn-iarǎp namnusǎn tǎwir e niganǎmti Uhgǎn, kǎn nǎghatǎn rǎhatimat tǎmisi-pǎn e nikitimat itǎm tǎtuatip ǎm.

3

¹ Okǎmǎ naka nikitǎmat tǎht mǎmǎ enoatǎlǎs-ipǎr itimat mǎmǎ itǎmat onǎkotegǎhan lan. Netǎmim neen okotǎkǎike motos naoa kit itǎm kǎmǎte elat nian koatuwin o netǎm kotǎruru ilat. ?Tǎhro nikitǎmat tǎht mǎmǎ

suah kit otakæike mæte naoa nêhlan etimat kêm itæmat? ?O, tahro itæmat æm nakotolkeike mæmæ onakotæte? !Kæp! ² Itæmat atip æm nakotahmen e naoa itæm tatol æp wæk ræhatimat. Naoa æh kæmæte-pæn e nikitimat, itæm netæmim rafin koatafin kæn moatitun. ³ Itæmat noa ræha wæk ræhatimat. Kæn næmegæhæn ræhatæmat tatægætun mæmæ itæmat naoa kætæfin itæm Kristo tæmæte. Kristo tæmæte naoa æh e Narmin Ræha Uhgîn itæm tatæmegæh, mæto tæsatean e nelmi etæmim. Kæn in tæmæsæte-pænæn e kæpiel epin-epin, mæto tæmæte-pæn e niki netæmim.*

⁴ Itæmat esotægînæn o nænæn nêhlan otæmat mæto-inu itæmat ioatætig e Kristo, kæn moatahatætæ æskasik e Uhgîn. ⁵ Nikitimat tæsæhtæn mæmæ itæmat æm ekotahmen o nolæn wæk u, ne noan ræha wæk. Mæto Uhgîn æm tatol mæmæ itæmat ekotitun nolæn wæk. ⁶ In tæmol mæmæ itæmat ekotahmen mæmæ ekotuwa ræhan iolwæk min ræha nænækisæn wi ræha nasituan itæm Uhgîn tæmæn. Nænækisæn wi æh tæsisipænæn e Lou itæm kæmæte, mæto tæmisi-pæn e Narmin Ræha Uhgîn, mæto-inu Lou itæm kæmæte tatol mæmæ netæmim koatuwin o nimisæn, mæto Narmin Ræha Uhgîn tatos-ipa næmegæhæn.

Næhag-æhagæn ræha Nænækisæn Wi Ræha Nasituan

⁷ Otætægîn-tu. Nian Uhgîn tæmæte Lou e kæpiel, mos-ipæn kæn Moses, næhag-æhagæn æh-ikin ræha Uhgîn, kæn næhag-æhagæn æh tæmalpin niganæmti Moses, kæn netæm Isrel okol kæsotæplanæn niganæmtin, nat ænnapin næhag-æhagæn tinateuiuiu. Kæn okæmæ wæk ræha Lou in suatip itæm tatuwin o nimisæn, mæto in tæhag-æhag, ⁸ kæn wæk ræha Narmin Ræha Uhgîn otæhag-æhag pik. ⁹ ! Okæmæ wæk itæm kæmakil netæmim mæmæ otækæike motimis, in tæhag-æhag, kæn wæk itæm tatol netæmim kotætætup e niganæmti Uhgîn, in tæhag-æhag pik agin! ¹⁰ Nipahrienæn, nænækisîn oas ræha nasituan itæm tæmæhag-æhag aupæn, roiu in tæhag-æhagæn, mæto-inu nænækisîn wi itæm tæhag-æhag pik agin, tinaprækis-in itæm aupæn. ¹¹ !Kæn okæmæ wæk ræha Lou itæm otæpanikæ, tinuwa e næhag-æhagæn, kæn wæk ræha Narmin Ræha Uhgîn itæm otætig lilin, tæhag-æhag pik agin-æh!

¹² Tol nêhlan, mæto-inu emotælæhæu-pæn æskasik ræhatimat nætægæn e wæk æh ræha Narmin Ræha Uhgîn, nætægæn ræhatimat tæskasik e Uhgîn, kæn mæsotægînæn o næn-iaræpan ræhan nêghatæn. ¹³ Itæmat esotahmenæn e Moses, itæm tæmætalpin niganæmtin e nimæhan agege mæmæ netæm Isrel okæsotæplanæn mæmæ næhag-æhagæn teuiuiu muwin mikæ. ¹⁴ Mæto Uhgîn tæmol nætægæn ræhalat tiækis. Kæn mætoarus-pa æh-roiu, nimæhan æh tætahtosig-in nætægæn ræhalat nian kotæfin Naoa Ræha Nænækisæn Oas.† Uhgîn tæsos-irækisæn æh nimæhan æh, mæto-inu tatos-irækis æm e Kristo. ¹⁵ Æwæh, mætoarus-pa æh-roiu ne, nian kotæfin Lou ræha Moses, nimæhan kit tætaftætin nikilat. ¹⁶ Mæto okæmæ etæmim pah tæuhlin mætag-pæn o Iæræmæra, nimæhan æh otiet rækis. ¹⁷ Otætægîn-tu, Iæræmæra æh, in Narmin. Kæn ikin Narmin ræha Iæræmæra tætatig ikin, in tatikis kitat. ¹⁸ Kæn kitat, itæm kæsæftætinæn niganæmtitæt e nimæhan, koatæplan næhag-æhagæn asol ræha Iæræmæra, kæn netæmim koatæplan næhag-æhagæn æh e næmegæhæn ræhatat. Kæn in tætauhlin næmegæhæn ræhatat mæmæ okotuwa kahmen lan e næhag-æhagæn itæm ræhan

3:1: Wæk 18:27; 2 Kor 5:12 **3:2:** 1 Kor 9:2 * **3:3:** Nian Pol tatæghat e nêghatan "kæmæsæte-pænæn e kæpiel epin-epin," tatæghat e Lou itæm Uhgîn tæmos-ipæn kæn Moses, kæn Moses tæmæte e kæpiel. **3:3:** Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27 **3:4:** Wæk 20:31 **3:6:** Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 **3:7:** Eks 34:29 **3:9:** Dut 27:26; Rom 1:17 **3:11:** Luk 22:31 **3:12:** Wæk 14:27; 1 Kor 16:9 **3:13:** Eks 34:33 † **3:14:** "Naoa Ræha Nænækisæn Oas" in "Oltesteman." **3:16:** Eks 34:34 **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2

nəsanənən tatər tatər. Kən nəhag-əhagən əh təmisi-pən o İərəmərə itəm in Narmın Rəha Uhgın.

4

Nat keike e kípəhau oas

¹ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən o wək u məto-inu itimat emotos e nasəkitunən rəha Uhgın. ² Məto e nolən rəhatimat esotegəhan-inən nolən itəm tatəhluaiğ ne nolən aulis min. Ko esoteiuəən məsotəuhlinən nəghatən rəha Uhgın. !Kəp! Məto itimat ioatən ətuatip əm nípahrienən, kən e nolən əh, e niganəmti Uhgın, emotol-arəp e niganəmti netəmim rafin məmə rəhatimat nolən in tətuatip. ³ Kən okəm-naka namnusən təwir itəm ekoatən-iarəp in tatəhluaiğ o netəmim neen, məto kəp, tatəhluaiğ əm o netəmim itəm koatətu-pən suatip o nuwinən e nigəm asol. ⁴ Koatətu-pən suatip əh məto-inu Setan, u in İərmis itəm tatəməmə e nətueintən u, təməfətəin nətəliğən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wir rəha namnusən təwir itəm tatuəp mətəsiğəpən ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhgın in təhro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atipən itimat, məto ioatən-iarəp İesu Kristo məmə in İəməmə, kən itimat iolwək min rəhatəmat o nərgi İesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgın u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp məsiğəpən ikin tapinəp ikin,” in təməsiğəpən e nikitat məmə kitat kotitun nəhmən nəsanənən, ne nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın, kən kitat koatəhm natimnat min əh e niganəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kípəhau oas, inu nípətitat. Tol nəhlan məmə otəgətun məmə nəsanənən wir əh taprəkis, təmisi-pən e Uhgın, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatıləs pikən itimat e suatip min rafin, məto təsəəkənən itimat. Nian neen ekotəruru suatip, məto esotapəsən nalkutən. ⁹ Netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto Uhgın təsapəsən itimat. Koatoh itimat, məto kəsotəəkənən itimat. ¹⁰ İkin pəhruən ioatuwin ikin, kətohamnu nípətitimat təhmen e kəməhamnu İesu. Tol nəhlan məmə, netəmim okotəplan nəmegəhən rəha İesu e nípətitat. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafin kətegəhan-in itimat məmə ekotimis o nərgi İesu. Tol nəhlan məmə netəmim okotəplan rəhan nəmegəhən e nípətitat itəm otəpanimis nian kit. ¹² Kənu, nian rafin itimat ioatıləs pikən nımisən məmə itəmat onəkotitun nəmegəhən itulin.

¹³ Naəa Rəha Uhgın tatən məmə, “Emahatətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitiəh əm rəha nahatətəən, itimat min ekotahatətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ məto-inu itimat ekotitun məmə, etəm təmol İəməmə İesu təmegəh min e nımisən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafin kotəmegəh min e nımisən kitat İesu, kən məf-iarəp kitat e niganəmtin. ¹⁵ Natimnat rafin u o nəwiran rəhatəmat, kən nian nəwiran rəha Uhgın tatiuw-pa netəmim tepət təhmin min okotuwa o Kristo, kən okotos-ipən nənwiriən tepət kəm Uhgın, kən okotıləs-ıpar nərgin ilis ilis ağın.

¹⁶ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən. Nat əpnəpən məmə nípətitat tateiuaiu roiu, məto Uhgın tatol nikitimat tatuwiwi nian rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu, nəratən itəm koatətig lan, ilat nat əpnəpən əm, kəsotətiğən tuwəh. Məto noalat in nəhag-əhagən wir itəm otətətig lilin, kən in təwir məfiğəm taprəkis-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, niganəmtitə kəsotətulən e nat itəm katəplan, məto

koatətul e nat itəm kəsəplanən, mətə-inu nat itəm katəplan in nat rəha roiu əm, otəpanikə, mətə nat itəm kəsəplanən in namnun tikə.

5

Nipətin wi əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotitun məmə nipətita in tahmen e nimə tapolan itəm kitat kotatig lan ikin-u e nətueintən, kən nian kit otəmnamit mərat. Kən nian nimə tapolan əh tikə e nətueintən, mətə əpəh e nego e neai, rəhatat nimə wi əh-ikin itəm sənəmə etəmin təmol, mətə Uhgın əm təmol, nipətita wi itəm otatig lilin. ² Mətə roiu e nipətita rəha nətueintən, koatəhg nikitat, kən kotolkeike pik məmə nian otatuwa itəm kitat okotuwın e nipətita wi rəha nego e neai, tahmen e kitat koatuwin e natimnat wi. ³ Tol nəhlan mətə-inu sənəmə kitat okotuwa narmın əm nipətin tikə, mətə okotos nipətin wi rəha nego e neai. ⁴ Nipətita itəm otimis tol kitat koatekimis moatehag rəha nəpouən, mətə sənəmə koatolkeike məmə okotimis kən nipətita otikə, kəp. Mətə kitat kotolkeike məmə okotuwın e nipətita wi məmə nəmegəhən lilin otəwiək nipətita rəha nətueintən itəm otimis. ⁵ Kən Uhgın pisin əm təmol kitat o natimnat min əh, kən təmos-ipa Narmın Rəhan məmə otəgətun wir kəm kitat məmə rəhan nəniəkisən min otuwa pahrien.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəligən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun wir məmə nian koatos əm nipətin rəha nətueintən u, kitat koatətul əh ihluə imə İəramərə ikin rəhatat. ⁷ Kitat kotatig e nətueintən e nahatətən e Uhgın, sənəmə e natimnat itəm koatəplan. ⁸ İatən məmə nətəligən rəhatat təskasik, kən kotolkeike məmə kotapas nipətita motuwın e nimə wi rəhatat kitat İəramərə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatig e nipətita, o okəmə kotapas nipətita rəha nətueintən, kitat kotalkut pik məmə kotol natimnat itəm koatol niki İəramərə tagien. ¹⁰ Kotol nəhlan mətə-inu kitat rafin okotəkəike motətul aupən e Kristo məmə in otakil rəhatat nolən min, kən kitat kitiəh kitiəh okotos nətəuən tətəu-pən natimnat itəm kəmotol e nətueintən, okəmə nat təwir o nat tərət.

Ien əhrui min rəha Uhgın

¹¹ Kən roiu əh, mətə-inu ekotisiai-in İəramərə, kən motalkut məmə ekotiup-pa netəmin. Uhgın titun itimat ne wək rəhatimat, kən ekotolkeike məmə itəmat min onəkotitən wir itimat. ¹² Esotolkeikeən məmə ekotilas-ipər itimat e niganəmtitəmat, mətə ekotos-ipinə rəhatimat nətəligən məmə okəm-naka nikitəmat otəgien otimat. Kən roiu, nəkotitun nuhalpinən nəghatən rəha netəmin itəm kətausit o nolən itəm netəmin koatəplan, mətə nikilat təsəhən nat itəm tətətig e niki etəmin. ¹³ Okəmə itimat ialmal min, mətə o nərgi Uhgın. Kən okəmə rəhatimat nətəligən tətətip əm, in nat kit itəm otasitu etəmat.

¹⁴ Tol nəhlan mətə-inu, nolkeikeən rəha Kristo tətəramərə etimat, mətə-inu itimat ekotitun wir məmə suah kitiəh əm təminis o netəmin rafin, kən tol nəhlan, netəmin rafin kintimis. ¹⁵ Kən təminis o netəmin rafin məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapas nolən natimnat itəm ilat əm kotolkeike, mətə ilat kotəkəike motol nolən min itəm İesu tolkeike, u etəm təminis olat kən məmegəh min e nimisən.

¹⁶ Tol nəhlan, roiu ne, itimat esotakilən netəmin e nolən itəm netəmin rəha nətueintən kotakil netəmin lan. Nat əpnəpin nian kit emotakil Kristo e nolən əh, mətə roiu esotolən. ¹⁷ Tol nəhlan, okəmə suah kit təmuwa kitiəh ilau Kristo, in təmuwa etəmin wi. !Nat oas təmikə, kən nat wi tinuwa! ¹⁸ Natimnat

rafin min əh tətisi-pən e Uhgın. Aupən kitat tikimır min kitat Uhgın, məto e Kristo, in təməmik kitat kotuwa iuəhkır ron, mol kitat iolin min. Kən təmos-ipa kəm itimat wək u rəha niuw-pamən tikimır min rəha Uhgın okotuwa iolin min. ¹⁹ Inu tatən məmə Uhgın təmiuw-pa rəhan tikimır min e nətueintən məmə okotuwa iolin min e Kristo, kən məsəfin minən rəhalat nolən rat min. Kən təmos-ipa kəm itimat nəghatən u rəha niuw-pamən tikimır min rəhan okotuwa iolin min.

²⁰ Tol nəhlan, itimat ien əhrui min rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgın tətaun-in netəmim e nəwiatimat. Kən ioatətapəh əskasik otəmat e nərgi Kristo məmə: nakotapəs nolə tikimır, kən motuwa ioli Uhgın min. ²¹ Uhgın təmol suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat min rəhatat, məmə e in, kitat okotətuatip e niganəmti Uhgın.

6

¹ Məto-inu itimat ioatol wək kitəh itimat Uhgın, ekotətapəh əskasik otəmat məmə nian Uhgın tətawte-in rəhan nəwiran kəm itəmat, nəsotosən tahmen in nat əpnəpin əm, ² məto-inu Uhgın tatən məmə, “E nian ətuatip, eməto ik, kən e nian rəha nosmegəhən, emasitu lam.” İakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuatip rəha Uhgın, roiu in nian rəha nosmegəhən.

Nian əskasik min e nəmegəhən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətəən, məto-inu esotolkeikəən məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən min rafin e nəmegəhən rəhatimat koatəgətun məmə itimat iolwək min pəhrien rəha Uhgın: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nəratən, ne nian iəkis min, ne nian itimat ekotəto tərət. ⁵ Netəmim kəmotəh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotəpilan lapin, kən nəumis tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamkimik, itimat ekotenatig, nətəligən rəhatimat kaifəməh, ekotol təwir kəm netəmim, Narmın Rəha Uhgın tətər e nikitimat, kən ekotolkeike netəmim e nolkeikəən pəhrien. ⁷ Ekoatən əm nıpəhrienən, kən nəsanənən rəha Uhgın tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuatip in tahmen e natimnat rəha nəluəginən o nohən ne nətlosigən. ⁸ Netəmim neen koatisiai-in itimat, neen koatəhm-əhau itimat, neen koatən rat itimat, neen koatən wir itimat, neen koatən məmə itimat ekoatəiuə məmə itimat iolwək min rəha Uhgın, məto itimat iolwək min pəhrien rəhan. ⁹ Netəmim neen kəsotegəhan-inən məmə itimat aposol min pəhrien, məto netəmim tətət koatən məmə itimat aposol min pəhrien. Nian rafin nımisən tatitəp itimat, məto ekoatəmegəh əh. Katoh itimat, məto kəsəhamnuən əh itimat. ¹⁰ Nikitimat təpou, məto nian rafin ekotəgən əh. Rəhatimat nautə tikə, məto itimat ekotol netəmim tətət rəhalat nautə tətət. Rəhatimat nat kit tikə, məto ekoatəs natimnat rafin.

¹¹ Piak min əpəh Korin, emotən rafin nəghatən kəm itəmat kəsəpəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafin. ¹² Itimat esotahtosig-inən nolkeikəən rəhatimat otəmat, məto itəmat notahtosig-in rəhatəmat otəmat. ¹³ Roiu əh, iatəghat kəm itəmat məmə itəmat nənətik ətuatip. Tətuatip əm məmə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitəmat rafin.

¹⁴ Sotənən kəm netəm kəsotəfəkən məmə nəkoatol wək kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuatip ne nolən tərət kiətun nol kələhən nat kit? ?O, nəhag-əhəgən ne

nəpənəpən kiatur nuwamən məpələh kələh muəghat? !Kəp! ¹⁵ Kən e nolən kitiəh əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəghatən kitiəh nian kit. ?İəfak ne etəm təsafakan kiatur nolən nat e nətəligən kitiəh? !Kəp! ¹⁶ E Nimə Rəha Uhgın, ikin kit tikə əh-ikin o narmı nat min, məto-inu kitat u Nimə Rəha Uhgın itəm tatəmegəh. Kən Uhgın təmən məmə,

“Ekatiğ itimat min ilat,
kən maliwək itimat min ilat,
kən ekuwa io Uhgın rəhalat,
kən ilat okotuwa rəhak netəmim.”

¹⁷ Kən İərəmərə təmən məmə,
“Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat.
Kən məsotekən nat itəm tamkimik e niganəmti Uhgın,
kən nikik tagien məmə ekos itəmat.”

¹⁸ “Kən ekuwa rəhatəmat tata,
kən itəm onəkotuwa nenətik min,” inu nəghatən rəha İərəmərə itəm in ilis aɡin.

7

¹ İolik min. Nəniəkisən min u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nikitat, motos-irəkis natimnat rafin itəm koatol nıpətıtat ne narmitat kotamkimik. Kən pəs kotələhəu kalın kitat məmə rəha Uhgın əm motətəu-pən rafin suatıp itəm nikin otagiən lan.

Niki Pol təmagiən olat

² Oterəh e nikitəmat kəm itimat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotiuw-pənən suah kit tərət ikin, esotalkutən məmə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko. ³ Esənən nəghatən u məto-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat məmə ekotolkeike pik itəmat nian rafin, kən nat əpnəpən nımisən o nəwirən otuwa e nəmegəhən rəhatimat, məto itəmat əpəh imə e nikitimat. ⁴ İo etahətətə əskasik etəmat. İatausit otəmat. İtəmat nəmotiləs-ıpər pik rəhak nətəligən. Emos nəratən tepət təmuwa e rəhak nəmegəhən, məto nikik tagien maprəkis otəmat.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, nian emotuwa Masetonia, esotamegən, məto nian rafin, nəratən tatiləs itimat təmisi-pən ikin pisin pisin min. E nəmegəhən rəhatimat, netəmim kəmotəmou motol nəratən kəm itimat, kən itimat ekoatəgin. ⁶ Məto Uhgın tatol kepin netəmim itəm nətəligən rəhalat təpou, kən təmol kepin itimat e nuwamən rəha Taetas. ⁷ Kən sənəmə e nuwamən əm rəhan itəm təmol nikitimat tagien, məto e nəghatən wir rəha nol kepinə itəm nəmotən-ıpən kəm in. In təmən-ıpa kəm itimat məmə itəmat nakotolkeike pik məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nikitəmat tatətə tərət o nəghatən rəhak, kən təmən məmə nakolkeike pik io moatətul əskasik o nərgək. Nian eməto, nəgiənən e nikik təmər mərioah.

⁸ Nat əpnəpən okəmə rəhak naoa aupən təmol itəmat nakotətə tərət, məto esətoən tərət ron. Məto aupən, eməto tərət ron, məto-inu eməplan məmə naoa u təmol itəmat nakotətə tərət, məto rəha nian əkuəkır əm. ⁹ Məto roiu, nikik tagien, kən sənəmə məmə nəmotətə tərət, kəp. Nikik tagien məmə nian nəmotətə tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Nıpahriənən, Uhgın tolkeike məmə kitat okotətə tərət o nolən tol min-nulan. Kən məto-inu nəmotəuhlin itəmat, kən natimnat itəm emotən aupən kəm itimat təməsolən məmə nəmotakiəh e rəhatimat nahatətəən.

¹⁰ Kæn nian koatæto tærat e nolæn itæm Uhgîn tolkeike, kæn kotæuhlin kitat e ræhatat nolæn rat, kæn Uhgîn tatosmegæh kitat. Kæn nikitat otæsæpouæn o nolæn æh. Mæto nian koatæto tærat e nolæn ræha nætueintæn, tatiuw-pæn kitat e nimisæn. ¹¹ Otæplan-tu næmegæhæn ræhatæmat nian næmotæto tærat e nolæn itæm Uhgîn tolkeike. Nolæn æh, noan tepæt: nakotolkeike motalkut æskasik mæmæ nækotol nolæn ætuatip, kæn motoalkut æskasik mæmæ nokotæg-ætuatip-in ræhatæmat nolæn rat min, kæn motetæhau nolæn rat min, kæn narmitæmat tæmiwig næmotaut motægin nolæn rat min. Næmotolkeike mæmæ nækotæplan min io, kæn nakotolkeike pik mæmæ nækotætul æskasik o nærgæk. Kæn næmoatætul matip mæmæ nækotol nalpînæn kæm netæm kotol nolæn rat. E nolæn min rafin ræhatæmat, næmotægætun mæmæ næsotolæn nat kit tærat e natimnat u. ¹² Kæn emæte naoa u kæm itæmat, mæto esæteæn o suah u itæm tæmol nolæn rat, kæn esæteæn o suah u itæm in tæmærakin. Kæp. Emæte ilæ mæmæ itæmat onækotæplan æsas e niganæmti Uhgîn mæmæ nækoatætul æskasik o nærgitimat. ¹³ Natimnat rafin min æh koatilæs-ipær nætæligæn ræhatimat.

Sænæmæ itimat æm itæm næmoatilæs-ipær nætæligæn, mæto nikitimat tagien pik o Taetas, mæto-inu nikin tagien mæmæ næmoatilæs-ipær min nætæligæn ræhan. ¹⁴ Emæn-ipæn kæm in mæmæ etausit pik otæmat, kæn itæmat næmæsotolæn io ekaulis. Natimnat rafin itæm emotæn kæm itæmat, ilat nîpahrienæn. Kæn e nolæn kitæh æm, natimnat rafin itæm emotæn kæm Taetas etæmat, kæn motausit ron, ilat min nîpahrienæn. ¹⁵ Taetas, nikin tatæht æh mæmæ itæmat rafin agin-æh næmotol næwian, kæn moatægin moatasæp nian næmotægæhan-in mæmæ otuwa mæplan itæmat. Kæn nian nikin tatæht natimnat min æh, nolkeikeæn ræhan otæmat tatær tæhmin min. ¹⁶ Nikik tagien pik mæto-inu etahatæta æskasik etæmat mæmæ nækoatol naka itæm tætuatip.

8

Pol tæmætapæh mæmæ okotawte

¹ Piak min ne winik min, ekotolkeike mæmæ nækotitun næwiræn ræha Uhgîn itæm tæmawte-in kæm nimæfak min æpæh Masetonia mæmæ ilat kotitun nasituæn e netæmim neen min. ² Ilat kæmotatig e næratæn asol kit ne nian æskasik min, kæn nat æpnapin ilat nan rat ræhalat nauæ tikæ agin, mæto næmegæhan ræhalat tærioah wir e nagienæn. Kæn nan ratæn ne nagienæn kæmuoe-in nolæn tæwir. E nolæn æh, kæmotærakin mæni tepæt motos-ipæn kæm iæfak min æpæh ikin min. ³ Iatæn-iaræp kæm itæmat mæmæ ilat kæmotos-ipæn tepæt, taprækis-in itæm netæmim nikilat tæht mæmæ okol kæsotolæn. Kæn ilat atip kæmotol. ⁴ Kæmotætapæh amul otimat mæmæ itimat ekotegæhan pæs ilat kotasitu e wæk ræha nos-ipæn mæni kæm iæfak min æpæh Jerusalem. ⁵ Kæmotaupæn kos-ipæn næmegæhan ræhalat kæm Iaræmæra, kæn uarisig, kæm itimat, e nolæn itæm Uhgîn tolkeike. Nikitimat tæsæhtæn mæmæ okotol tepæt næhlan, mæto kæmotol.

⁶ Kæn tol næhlan, emotuæh niki Taetas mæmæ otitælig-pînæ otæmat. In tæmaupæn mæghat kæm itæmat o nolæn nat u, kæn tol næhlan, emotætapæh mæmæ in otæghat kæm itæmat mæmæ nækotol namnun wæk wir ræha nawteæn æh itæm næmotætuoun. ⁷ E natimnat min u rafin, itæmat næmotol tæwir pik maprækis, inu nahatæteæn ræhatæmat, ne næghatæn ræhatæmat, ne nitunæn ræhatæmat, ne nolæn ræha nætul æskasikæn, ne nolkeikeæn ræhatæmat otimat. Kæn roiu, iakolkeike mæmæ nækotol wæk kit min e nolæn tæwir pik maprækis, inu wæk wir ræha nawteæn.

⁸ Esænæn mæmæ nækotækæike motol. Mæto emotægætun kæm itæmat mæmæ netæm pîsin pîsin min nikilat tagien o nasituæn e wæk æh. Kæn roiu æh,

iakolkeike mämә ekisilu wir mämә nolkeikeän rəhatəmat in nipahrienän tahmen elat, o kəp. ⁹ Itəmat nəkotitun wir nəwirən rəha ləramərə Iesu Kristo itəm təmawte-in kəm itəmat, mämә nat əpnəpin rəhan nautə tepət, məto təmol otəmat mämә in rəhan nautə tikə. Kən məto-inu təmol mämә rəhan nautə tikə, kən mol itəmat rəhatəmat nautə tepət.

¹⁰ Kən inu rəhak nətəligən e natimnat min u, itəm otasitu etəmat. Otol namnun e wək itəm nəmotətuoun e nup uarisig. Nikitəmat təmaupən maht mämә nəkotol wək əh, kən itəmat nəmotaupən motətuoun motol. ¹¹ Tol nəhlan, roiu otol namnun wək u rəha nos-ipənən. Kən rəhatəmat nətəligən o nolən wək u itəm nakotolkeike pik mämә nəkotol, in otuwa nipahrienən, kən itəmat onəkotol e rəhatəmat atip natimnat. ¹² Okəmә nikitəmat tagien o nos-ipənən, kən Uhgın nikin tagien o nosən natimnat əm itəm nakoatos moatos-ipən. Kən in təsətapəh-inən natimnat itəm tikə otəmat.

¹³ Esotolkeikeän mämә nəmegəhən rəha netənim neen otimətig məto-inu kəmotos rəhatəmat məni, məto nəmegəhən rəhatəmat in otikis məto-inu nəmotasitu elat. Kəp. Iakolkeike mämә tahmen-ahmen əm otəmat rafin.

¹⁴ Roiu, itəmat nakoatos tepət kən motitun nasituən elat. Kən o nian min neen, ilat kotitun noorən kəm itəmat okəmә rəhatəmat tikə. Kən itəmat nakotahmen-ahmen əm, ¹⁵ tahmen e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən mämә, “Netənim itəm kəmotəulək tepət, tahmen əm, təsaprəkisən. Kən netənim itəm kəmotəulək noan-məsin, rəhan nagwənən tahmen əm, təsikəän.”

Taetas təmuwin Korin

¹⁶ İatənwiwi Uhgın mämә təmələhəu-pən e niki Taetas nətəligən o nasituən etəmat, tahmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Taetas, nikin tagien o nimnən məplan itəmat tahmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkis-in itəm əh, nikin tagien pik o nasituən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən mämә in otimnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itəmat ekotahl-ipinə min piətət kit min timnə ilau min. Suah u, netəm e niməfak min koatsiai-in o rəhan wək o nəniarəpən namnusen təwir. ¹⁹ Kən taprəkis-in inu, niməfak min kəmotitəpən mämә otuwa itəmat min o niləsən məni u muwin əpəh. Kən itəmat ekotəramərə lan o noorən mämә otilas-ipər nərgi ləramərə, kən matəgətun mämә nikitimət otəgien pik o nasituən. ²⁰ Itəmat esotolkeikeän mämә suah kit otən rat itəmat o nolən rəha noorən məni asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itəmat ekotalkut pik mämә ekotol nat itəm tətətip, məto sənəmә e niganəmti ləramərə əm, məto e niganəmti netənim min.

²² Kən ekotahl-ipinə piətət kit min iləhal suah mil u. Suah əh, e wək tepət ne nolən tepət, emotisilu wir mämә in tolkeike pik mämә otasitu. Kən roiu, in tolkeike pik mämә otasitu məto-inu in tətəhatətə pik etəmat. ²³ Kən o Taetas, itimlau min ekioal wək kitiəh əm, kən in min tatol wək e nikitəmat o nasituən etəmat. Kən o piətət min, ilat ien əhruin rəha niməfak min, kən nolən wir min e nəmegəhən rəhalat koatsiai-in Kristo. ²⁴ Tol nəhlan, otol rəhatəmat nolən kəm suah miləhal əh mämә nakotolkeike pahrien iləhal, kən iləhal okəhalitun o nat naka itəmat ekotəusit otəmat. Kən otol-wir kəm ilat mämә niməfak min okotəplan.

9

¹ Okəmә esəteän naoa u kəm itəmat, in təwir əm məto-inu nəkotitun rəkis wək u rəha nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. ² İatən nəhlan məto-inu io ekitun mämә nakotolkeike mämә onəkotasitu. Kən ematilas-ipər nolən wir

rəhatəmat o netəm Masetonia, matən kəm ilat məmə e nup itəm tınuwin rəkis, itəmat əpəh Akaea, nəmoatətul matip o nos-ipənən. Kən nian kəmotəplan məmə nikitəmat tagien pik o nasituən, təmol min ilat tepət kətolkeike məmə okotasitu min.

³ Məto roiu, etahl-ipinə piətət miləhal u məmə iləhal okəhaləplan itəmat məmə itəmat onəkotol nat itəm nəmotən, təhmen əm məmə emən mihin, kən tol nəhlan rəhatimat nəghatən o niləs-ipərən nolən wir rəhatəmat, sənəmə nat əpnapin əm. ⁴ Məto okəmə nəsolələn, kən nian ekimnə itimat netəm Masetonia neen, kən okotəplan məmə itəmat nəsolələn əh, kən nolən əh otol itimat ekotaulis, məto-inu itimat enoatiləs-ipər rəkis itəmat. Kən otol itəmat nakotaulis taprəkis. ⁵ Tol nəhlan, nikiik təht məmə ekəkəike mətapəh o piətət miləhal məmə okotimnə rəkis pitən kəplan itəmat, kən motol namnun wək o nəmki-pamən məni asol itəm nəmotən-iəkis məmə nakotos-ipən. Məto iakolkeike məmə in nos-ipənən kit itəm tətisi-pən atip e nikitəmat, sənəmə suah kit tətəkəike kəm itəmat məmə nakotos-ipən.

Nolən nawteən

⁶ Sotaluinən nat u. Etəm tatəfe noan məsin, matəulək-in noan məsin. Kən etəm tatəfe tepət, matəulək-in tepət. ⁷ Itəmat kitiah kitiah nakəkəike mosipən nat naka nəmən e nikiim məmə nakos-ipən. Okəmə nikiim təsagienən ron, təsəwirən məmə nakos-ipən. Kən okəmə nakos-ipən məto-inu suah kit tətəkəike kəm ik məmə nakos-ipən, in min təsəwirən. Ekən nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike etəm u tatos-ipən e nikin pahrien. ⁸ Kən Uhgın titun nawte-inən nəwirən rafin agin kəm itəmat məmə e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itəm tətuatip məmə nəkotəkəike motos, kən moatos tepət min əh-ikin məmə nakotoor kəm netəmim. ⁹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In tatoor rəhan natimnat tepət kəm ian-rat min, kən rəhan nolən ətuatip tətətig lilin.”

¹⁰ Kən Uhgın itəm tatos-ipən nikuti nat o etəm tatəfe, kən matos-ipinə pıret o nunən, e suatip kitiah əm in otos-ipinə nat tepət kəm itəmat mol in tepət min məmə, itəmat nəkotitun nasituən e netəmim neen min, kən in otol noan tepət itəm tətisi-pən e nolən ətuatip rəhatəmat. ¹¹ E natimnat rafin e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otos-ipən rəhan nəwirən kəm itəmat məmə itəmat nəkotitun nawteən e nian rafin. Kən nian ekotoor rəhatəmat nasituən, netəmim okotəwiwi Uhgın ron.

¹² Wək u itəm itəmat nəkotol, tatos-ipən məni o nagwənən kəm netəmim rəha Uhgın u nəumis tatus ilat, məto tatol nat wir kit min taprəkis, inu nənwıwıən itəm təmə rərioah e niki netəmim matuwın o Uhgın. ¹³ Nian nəkotol wək u, natol-arəp nolən rəhatəmat kəm netəmim tepət. Kən ilat okotiləs-ipər nərgi Uhgın ron, məto-inu itəmat nəkoatol pahrien nolən rəha netəmim itəm koatən nıpahrienən e namnusən təwir rəha Kristo. Kən okotiləs-ipər nərgi Uhgın o nawteən rəhatəmat e məni asol kəm ilat ne netəmim rafin. ¹⁴ Kən nian koatəfak otəmat, nikilat tuwin otəmat məto-inu Uhgın təməwte-in rəhan nəwirən kəm itəmat taprəkis agin-əh məmə nəmotasitu pik elat. ¹⁵ !Pəs kotən kəm Uhgın məmə nikitat tagien o Nətin itəm təmos-ıpa kəm kitat, u in nat təwir agin maprəkis!

10

Pol təmuhalpin nəghatən e rəhan wək

¹ Io Pol, io atip, iatəkaike e nat kit kəm itəmat. Netəmim neen koatən məmə nian kitat min itəmat, rəhak nətəligən in ləhau əm, məto nian ekiet rəkis etəmat, rəhak nolən təkaskik pik. Kristo, in rəhan nətəligən ləhau, kən in etəm mətig. Kən e nolən kitiəh əm, ² iatətapəh otəmat məmə, onəkotol nolən rəhatəmat tətəuatip məmə nian ekimmə, məsəhai pikən itəmat. Məto ekitun məmə ekəhai netəmim neen u koatən məmə ekoatətəu-pən nolən rəha nətueintən u, ³ məto-inu nat əpnapin ekotatig e nətueintən u, itimat esotaluaginən e nolən rəha nətueintən u. ⁴ Natimnat rəha nəluaginən itəm itimat ekoatəluagin lan, sənəmə nat itəm nətueintən koatəluagin lan. Kəp, natimnat rəhatimat, ilat koatos nəsanənən rəha Uhgın o nərəkənən ikin tiəkis o nuwınən ikin ima tikimir min. ⁵ Itimat ekoatərəkın nəghatən eiueiueə min ne nətəligən ausit min, ilat rafin itəm koatən-iəhau netəmim o nitunən Uhgın. Nətəligən min rafin itəm tikimir min rəha Uhgın, itimat ekoatəluagin elat, motol win elat, motol məmə ilat rafin okotol nəwia Kristo. ⁶ Kən nian itəmat nakotətəu-pən wir nəwia Kristo, itimat ekoatətul matip o nolən nalpınən kəm netəmim rafin itəm koatəh nəwian.

⁷ Itəmat nakoatəplan nat itəm ihluə, məto nəkotəruru nipətın. Okəmə suah kit titun pahrien məmə in etəmim rəha Kristo, kən in otətəlig-in wir min məmə itimat min rəha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat əpnapin iatəghat ausit məsin o nepətən itəm Iərəməərə təmos-ipa, okul esaulisan ron. Təmos-ipa o niləkınən itəmat, sənəmə o niləs-iəhauən itəmat. ⁹ Esolkeikeən məmə nikitəmat təht məmə ekəte naoa min kəm itəmat e nolən itəm netəmim neen koatən, məmə otol itəmat nakotəgin. ¹⁰ Ilat kotən rat io məmə, “Rəhan naoa təfigəm kən masilə, məto nian tətən kitat min, in sənəmə etəm əskasik kit, kən rəhan nəghatən in nat əpnapin əm.” ¹¹ Netəm tol nəhlan kotəkəike motitun məmə, nolən rəhatimat itəm koatəplan e naoa min emotahl-ipən nian itimat isəu, məto nian ekotimmə, ekotol rafin nolən min əh.

¹² Esotolkeikeən məmə ekotəplan ahmen itimat ne netəm pisin neen itəm koatıləs-ipər atip ilat. !Kəsi, itimat esotahmənən! !Kəp, iatəsən əm! Nian ilat atip əm koatəplan ahmen ilat min, kən koatakil atip əm ilat min, tol rəhalat nitunən talməl. ¹³ Məto itimat, esotəghat ausitən taprəkis e nepətən rəhatimat, məto ekotəghat ausit e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən məmə rəhatimat, kən wək u, itəmat min əpəh ikin. ¹⁴ Kən nəghat ausitən e nepətən rəhatimat otəmat in ətuatip əm, in təsepət pikən. Okəmə esotuwanən otəmat, okul esotəghatən nəhlan. Məto nipahrienən, emotaupən motuwa mətoarus-pa itəmat nian emotan moatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo. ¹⁵ Netəmim neen koatəghat ausit o wək itəm suah pisin təmol. Məto itimat ekoatəghat ausit əm e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən kəm itimat. Itimat emotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatimat məmə nahatətən rəhatəmat otəwıə təhmın min, kən tol nəhlan, rəhatimat wək e nikitəmat otol iahgin mepət, ¹⁶ kən tol nəhlan, ekotitun nuwınən motən-iarəp namnusən təwir e ikin min e nikali imatəmat ikin muwın təhmın min. Kən e nolən əh, itimat esotolən wək e ikin kit itəm suah kit tinol wək rəkis ikin, kən məsotəghat ausitən o wək rəha etəm pisin. ¹⁷ Məto Naoa Rəha Uhgın tətən məmə, “Pəs etəm tatəghat ausit, in otəghat ausit əm e natimnat itəm Iərəməərə təmol.” ¹⁸ Iatən nəhlan məto-inu, kəsisiai-inən etəmim itəm tatıləs-ipər atip in, məto kəsisiai-in əm etəmim itəm Iərəməərə tatıləs-ipər.

11

Pol ne aposol eiueiuə min

¹ Iakolkeike məmə nakotegəhan-in io pəs ekən rəhak məsin nalmələn kəm itəmat. Məto pahrien, noatol rəkis. ² Iatehm wir itəmat, məsolkeikeən məmə suah kit min otəmki-rəkis itəmat e nelmək, kən nolən əh rəhak təmisip-pən əm o Uhgın. Io tata rəhatəmat, kəm itəmat nəkotahmen e pətan əkəku wi kit itəm kınən rəkis məmə okos rəham kətim kəm məmə otəəu-pən suah kitəh əm, nərgin u Kristo. Kən iatehm wir rəhak pətan əkəku əh məmə ekegəhan-in-pən in kəm rəhan iərman, kən in təruru əh iərman.

³ Məto iatəgin məmə onəkotahmen e If itəm Setan təmeiuə in e nəghatən ətehen. Iatəgin məmə suah kit otiuw-pən rəhatəmat nətəligən tuwin ik pisin, kən nakotapəs rəhatəmat nolkeikeən o Kristo, itəm in tətətip məpiə wir.

⁴ Iatən nəhlan məto-inu okəmə suah kit tatuwa otəmat matən-iarəp Iesu itəm tol pisin e Iesu itəm ekoatən-iarəp, o okəmə itəmat nakoatos narmin itəm tol pisin e Narmin nəmos rəkis, o nakotəto namnusən təwir itəm tol pisin e itəm nəmos rəkis, məto itəmat ialmə min, nakotegəhan-in əm. ⁵ Aposol min əh itəm itəmat nakoatən məmə ilat "aposol min ilis pik," məto e rəhak nətəligən esəplanən məmə ilat ilis məprəkis-in io. ⁶ Okəmə naka kəsəgətun wirən io e nəghatən, məto ekitun wir nəukətin namnusən təwir. Itimat emotəgətun nat əh kəm itəmat e nolən min rafin nian təpət.

⁷ Nian ematən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, esolən məmə nakotətu nat kit. Io atip əm emos-iəhau io o niləs-ipərən itəmat. ?Kən təhro? ?Nolən əh in təfəgə rat kit? !Kəp! ⁸ Nian ematol wək kitat min itəmat, niməfak min ik pisin kəmoatətu io. Iuəhkır təhmen məmə emakləh-in ilat məmə ekasitu etəmat. ⁹ Kən nian kəmoatan, kən rəhak nat kit tikə, esətapəhən o suah kit o nasituən məto-inu piatat min itəm kəmotisi-pən Masetonia kəmos-ipa natimnat itəm rəhak tikə. Tol nəhlan, esətapəh-inən nat kit otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Təhmen e nıpahrienən rəha Kristo tətətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tikə ikın min rafin əpəh Akaea o nən-iəhauən io o nəghat ausitən o nəətapəh-inən nasituən. ¹¹ ?Kən təhro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, məto-inu esolkeikeən itəmat? !Kəp! Uhgın titun məmə ekolkeike pik itəmat.

¹² Netəmin neen kotalkeike məmə nikitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itəm koatəghat ausit ron. Məto iakatakəike o nolən rəha nəətapəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiuə min, kən koateiuə-in netəmin e wək rəhalat. ! Kən ilat koatan təhmen məmə ilat aposol min pahrien rəha Kristo, məto kəp! ¹⁴ Məto kəsotautən e nolən əh, məto-inu Setan atip, tatan təhmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itəm okotaut lan, okəmə iolwək min rəha Setan kotan təhmen məmə ilat iolwək min rəha nolən tətətip. E namnun nian, ilat okotos rəhalat nətəuən tətəu-pən nolən min rəhalat.

¹⁶ Ekisimatip min. Pəs suah kit tikə nikin təht məmə io ialmə. Məto okəmə nikitəmat təht nəhlan, kən otegəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialmə məsin, kən ekəghat ausit məsin. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itəm İərəmərə təməni-ipa kəm io məmə ekən. Məto iatəghat əm təhmen e ialmə kit. ¹⁸ Netəmin təpət koatəghat ausit o nolən min rəha nətəuəntən, kən tol nəhlan, io min, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotənətig wir, kən tol nəhlan, motegəhan-in məmə iaməl min kotəgətun itəmat! * ²⁰ Nakotegəhan-in əm okəmə suah əpnəpın kit

11:2: Efes 5:26-27 **11:3:** Jen 3:4,13 **11:4:** Kal 1:8-9 **11:5:** 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11

11:6: 1 Kor 2:1,13 **11:7:** 1 Kor 9:18 **11:9:** 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16 * **11:19:** E ves 19-21,

Pol tatəghat əsan ilat. Nıpahrienən, in tatan-iəhau ilat.

tatol itəmat slef, o okəmə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atip in, o tatem-pən niganəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat min əh!

Rəhak nəghatən in talməl, məto nolən naka itəm netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io min, ekəghat ausit ron. ²² ?Tahro? ?Ilat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io min. ?Koaatən məmə ilat netəm Isrel? Io min. ?Koaatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io min. ²³ ?Koaatən məmə ilat iolwək min rəha Kristo? Io min, məto ekaprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat tahmen e ialməl kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tətət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkir ekimis nian tətət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha Isrel kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kisil, kəmalis io e nikilkil. Nian kit kəmaht io e kəpiel apin. Nian kisil emuwın e nego kən nego tammın, kən nian kit emeai əpəh itəhəi lokammın o nian apiəpiə kit, lapin ne nərauiəgən. ²⁶ Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkir narua əsol tiləs io ekimis, kən emətətig ikin tasilə ikin imaa iakləh min, kən ikin tasilə ikin imaa natimak min noanol rəha Isrel, kən ikin tasilə ikin imaa Iaihlua min, kən ikin tasilə ikin e taon əsol, kən ikin tasilə ikin e ikin taruən-aruən ikin, kən ikin tasilə ikin əpəh itəhəi, kən ikin tasilə ikin imaa piak eiueiua min. ²⁷ Emol pik wək, kən nian tətət əsapilən lapin. Nian min neen, nəumis tus io, kən mətoəoa, kən nian tətət nigak nagwənən tikə. Kən nian tətət iatətəp, kən rəhak natimnat təsahmenən o nətəpən. ²⁸ Kən taprəkis-in natimnat min əh, nian rafin nikik təht pik niməfak min rafin. ²⁹ Okəmə suah kit rəhan nəmegəhən tiəuəiu, kən io min, rəhak nəmegəhən tiəuəiu. Okəmə suah kit tatit suah kit min e təfagə rat, kən nikik titəhmə pik ron.

³⁰ Okəike ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəgətun məmə rəhak nəsanənən tikə. ³¹ Kən Ughin, u in Ughin ne Tata rəha Iəramərə Iesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian min rafin namnun tikə, titun məmə io, eseiuaən. ³² Əpəh Tamaskes, etəm-iasol rəha Kig Aretas təməlin rəhan mopael min o nehın wirən nafilua rəha taon məmə okotegəs-in motaskəlīm motiləs-ipən io e kalapus. ³³ Məto kəmiləs-ipən io e kətim əsol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis əsol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwın əpəh ləhau, kən inəh saatip eməgim lan.

12

Nihlin kit ne nat kit tahmen e napilaiirən

¹ Ekəike matəghat ausit, nat əpnəpin təsolən win e nat kit ikin, məto ekəike matən natimnat min tahmen e napilaiirən ne nəghatən wi min itəm Iəramərə təmol əp kəm io. ² Ekıtun iəfak kit itəm tətəhatətə e Kristo.* E nup fotin tıuwın rəkis, Ughin təmiləs muwın əpəh ilis e nego e neai.† Iəkəruru okəmə nipətın tinatuwin, o narmın əm, Ughin əm titun. ³ Kən ekən min məmə iəkəruru okəmə nipətın tinatuwin, o narmın əm, Ughin əm titun. Məto ekıtun məmə suah əh, ⁴ Ughin təmiləs muwın əpəh iman ikin.‡ Kən in təməto nat anion min itəm təsətuatipən məmə etəmim rəha nətueintən otən. ⁵ Ekəghat ausit o etəm tol nəhlan, məto esəghat ausit atipən ron io, məto ekəghat

11:22: Fil 3:5 **11:23:** Wək 16:23 **11:24:** Dut 25:3 **11:25:** Wək 16:22; 14:19 **11:26:**

Wək 9:23; 14:5 **11:33:** Wək 9:23-25 * **12:2:** Pol tatəghat-in atip. † **12:2:** Nəghatan Kris ətuatip tətən məmə, “neai tatol kisil lan.” Məto nipətın tətən məmə “nego e neai u in ikin rəha Ughin.”

‡ **12:4:** Nəghatan Kris ətuatip tətən məmə, “Paradaes” itəm nipətın tətən məmə “nego e neai,” ikin itəm netəmim itəm kotətuatip koatuwin ikin nian okotimis.

ausit əm o rəhak nolən min itəm nəsanənən tikə elat. ⁶ Məto okəmə ekən məmə ekəghat ausit, okol esalmələn, məto-inu ekəghat-in nıpahrienən. Məto esəghat ausitən nəhlan, kən tol nəhlan, suah kit tikə itəm otıləs-ipər io ilis taprəkis nat itəm tətuatıp. İakolkeike məmə otəplan ahmen io e nat naka itəm ekən, o ekol.

⁷ Uhgın təsolkeikeən məmə etausit o nəghatən wi min itəm in təmol əp kəm io, kən nəghatən min əh kotəwir maprəkis. Kən tol nəhlan təmahl-ıpa nərətən kəm io tahmen e nihlin kit təturu nıpətik. Nərətən əh in iahlpıs rəha Setan məmə tol nahməən e nıpətik, kən tol nəhlan esausitən. ⁸ Emuəh niki İərəməərə mau kisil məmə otıləs-irəkis ron io. ⁹ Məto tən kəm io məmə, “Rəhak nəwırən asol titun naskəlīmən ik, məto-inu nian rəham nəsanənən tikə, nəsanənən rəhak titun nuwamən mol iahgin e rəham nəmegəhən.” Tol nəhlan, etagien pik məmə ekəghat ausit e rəhak nəmegəhən itəm nəsanənən tikə, məmə nəsanənən rəha Kristo otatig e nəmegəhən rəhak. ¹⁰ O nat əh, etagien nian nəsanənən tikə e nıpətik, kən etagien nian katən rat io, kən etagien e nian iəkis min, kən etagien nian katol nərətən kəm io, kən etagien e nian itəm tiəkis ron io. Etagien elat rafin o nərgi Kristo, məto-inu nian rəhak nəsanənən tikə, kən iatəsanən.

¹¹ Emol nolən rəha ialmə, məto itəmat əm nəmoatəkəike kəm io məmə ekol. Nəməsotıləs-ipərən nərgək, məto təpəwir pik okəmə nəmotol mihin, məto-inu io sənəmə ləhau e “apostol min ilis pik” e nat kit əkəku əm, nat əpnarın io etəm əpnarın əm. ¹² Nian emətan kitat min itəmat, ematol natimnat itəm tatəgətun io məmə io apostol pəhrien kit. Ematol nəmtətin min, ne nat asol min itəm tol narmi netəmim tatiwig, ne nat pispis min e nikitəmat, kən emol e nətəligən rəhak kaifəməh. ¹³ Nat kitıəh əm eməsolən e nikitəmat, eməsətapəh-inən məni kit otəmat. !Otaluin o təfagə rat u rəhak!§

¹⁴ Roui iatətul matıp məmə ekimnə muag itəmat itəm otol kisil lan. Kən ekəsətapəh-inən məni kit otəmat, məto-inu esotolkeikeən rəhatəmat nautə, məto iakolkeike əm itəmat. Otətəlig-in-tu. Sənəmə wək rəha suakəku məmə otehm wir rəhan tata ne mama. Məto in wək rəha tata ne mama məmə okuehm wir rəhalau suakəku. ¹⁵ Tol nəhlan, nıki tagien məmə ekos-ıpınə rafin rəhak natimnat otəmat, kən mos-ıpən min rəhak nəmegəhən otəmat. Rəhak nolkeikeən otəmat in tətə, məto rəhatəmat ron io in təkəku əm. !Inu təsətuatıpən! ¹⁶ Pəs kotən məmə esətapəh-inən məni kit otəmat. Məto itəmat neen koatən məmə emos natimnat otəmat e nolən eko-eko. ¹⁷ ?Təhro? ?İo emos natimnat e nolən eko-eko nian emahl-ıpən netəmim kəm itəmat, o kəp? !Kəp! ¹⁸ Emuəh niki Taetas məmə otuwın otəmat, kən mahl-ıpən piətət kit ilau min. ?Taetas təsosən natimnat otəmat e nolən eko-eko, o kəp? ?Nəkotıtun o kəp məmə, rəhatımlau nətəligən kitıəh əm, kən matıoal nolən kitıəh əm?

¹⁹ Kəm-naka nikitəmat təht məmə e nəghatən min rafin əh, emotuhalpın nəghatən kəm itəmat itəm suah kit təmən otimat. Kəp. E niganəmti Uhgın, eməatəghat tahmen e netəm rəha Kristo. Kən iolık min, natimnat rafin itəm koatol, koatol məmə itəm nəkotəsənən. ²⁰ İatən nəhlan məto-inu iatəgin məmə nian ekimnə, kəm-naka ekəplan məmə nəsotolən məmə inu iakolkeike mihin. Kən itəmat min nəkotəplan məmə io esolən məmə inu nəkotolkeike mihin. İatəgin məmə ekəplan itəmat neen kotərgəhəu, neen koatet, neen koatəmərıt e neməha, neen kotəhap-əhap ilat min, neen koatən rat netəmim, neen koatən nıkalın netəmim, neen koatəusit, neen koatol əpnarın nat. ²¹ İatəgin məmə nian ekimnə min, rəhak Uhgın otıləs-ıəhau io e niganəmtitəmat, kən nıki otitəgıt kən ekəsək otəmat neen itəm nəmotol nolən

rat aupən, kən məsotəuhlinən ilat o nolən rat min rəhalat itəm koatol nian rafin, inu koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, kən nəman ne nīpitan koatan anion, kən koatol nəhlan əpnapin əm.

13

Namnun nəghatən rəha Pol o nəghaiirən elat

¹ Inu rəhak naliwəkən itəm tatol kisił lan otəmat. Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian suah kit tatətu-pən nəghatən e suah kit min, etəmim kəiu o kisił okotəkəike motən nəghatən kitiəh, kən tol nəhlan netəmim kotitun məmə nəghatən koatətu-pən lan, in nīpahrienən.”^{*} ² Nian emimnə otəmat itəm tatol kəiu lan, emən-iarəp rəkis nəghatən o nəghaiirən e netəm koatol təfagə rat ne itəmat rafin, məmə okotapəs təfagə rat min. Kən roiu ekən min nian io əpəh isəu. Nian ekimnə min, ekol nalpinən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan məto-inu nikitəmat təht məmə rəhak nəsanənən tikə, kən itəmat kotolkeike motitun əsas məmə nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat min, məto rəhan nəsanənən tərət e nikitəmat. ⁴ Nīpahrienən, nian kəmətu-pər e nig kəluau, rəhan nəsanənən tikə e nīpətin. Məto tatəmegəh roiu e niasənənən rəha Uhgın. Kən e nolən kitiəh, rəhatimət nəsanənən tikə e nīpətitimət, məto itimət ekotəmegəh itimət Kristo e nəsanənən rəha Uhgın, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ Itəmat atip, otakil wir nəmegəhən rəhatəmat məmə rəhatəmat nahatətəən in pahrien, o kəp. Itəmat atip, nakotehm wir rəhatəmat nolən. ?Nəkotitun o kəp, məmə Kristo İesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? !Məto okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətəu-pənən nolən rəha nahatətəən, kən Kristo təsətigə e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəu-pən əskasik rəhak nətəligən məmə onəkotəplan məmə itimət aposol min pahrien. ⁷ Kən roiu, ekotəfak kəm Uhgın məmə itəmat kit təsolən nat kit tərət. Esotolkeikeən nəhlan məmə otəgətun məmə rəhatimət wək e nikitəmat in təwir mətuatip. Məto ekotolkeike məmə itəmat nəkoatol nolən itəm tətəuatip, nat əpnapin netəmim neen koatən məmə wək rəhatimət tərət. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okul itimət esotolən nat kit itəm tahtosig-in nīpahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tatiləs-ipər nīpahrienən. ⁹ Nikitəmat tagien nian itimət ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tatətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimət otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatip ətuatip. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekəte nəhlan o nat kit. İərəmərə tinos-ipa rəkis nepətən kəm io, məto esolkeikeən məmə nian ekimnə otəmat, ekəike mol əskasik etəmat e nepətən əh. In təmos-ipa nepətən əh məmə ekiləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkin itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak min ne winik min. Inu rəhak namnun nəghatən. Otagien. Otəuhlin rəhatəmat nolən min. Otəto rəhak nəghatən. Otəwa e nətəligən kitiəh. Otətig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikeən ne nəməlinuən otətig itəmat min.

¹² Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo.

¹³ İəfak min rafin koatən-ipinə təwir kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwiran kəm itəmat rafin. Kən pəs Uhgın otos-ipən rəhan nolkeikeən kəm itəmat rafin. Kən pəs Narmın Rəha Uhgın otol nikitəmat rafin tol kitiəh.

12:21: 2 Kor 13:2 ***** **13:1:** Dut 19:15 Kəm-naka, Pol tatən məmə rəhan naliwəkən kisił tahmen e nəghatən rəha netəmim kəiu o kisił. **13:1:** Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19 **13:4:** Fil 2:7-8

13:5: 1 Kor 11:28 **13:10:** 2 Kor 10:8

Kalesia Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm iəfak mın ikın Kalesia Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kalesia

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte tatuwın kəm niməfak mın itəm kotatig pis ikın e nıtən Kalesia, inu Ikoniam, Listra, ne Tepe. Pol in təmätuoun niməfak mın əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən nıpahrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən nıpahrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmə Iaihlua mın itəm kotən nıpahrienən e Iesu, okotəkəike kətəu-pən lou mın rəha Moses, tahmen e nəhg-ıpənən. İlat kəmoatən məmə Iaihlua mın okəkəike kəhg-ıpən ilat okəmə kotalkeike məmə okotuwa kətuatıp e niganəmti Uhgın.

?Təmäte naoa u o naka? Pol in təmäte naoa u, məmə otəg-ətuatıp-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmə Iaihlua mın okotəkəike kətəu-pən lou rəha Moses okəmə ilat kotalkeike məmə Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmə iəfak mın okotıtun məmə nahatətəən in suatıp itəm Uhgın təmol məmə otəmim otətuatıp e niganəmtn, kən in tatosmegəh ilat e nıkin agien. Məto nolən rəha nəhg-ıpənən, o nolən rəha wək əskasik mın, o nolən rəha nətəu-pənən lou, kəsotosmegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən mın əh. Kən moatən məmə təwır əm məmə Iaihlua mın okəsotətəu-pənən lou rəha Moses. Afın e Wək Mın 15:1-35.

Pol təmätuoun matəghat kəm ilat

¹⁻² Piak mın ne wınik mın itəm nəkoatəfak latuənu pısın pısın mın ikın Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatəte naoa u, mıtahl-ıpınə kəm itəmat. Io ne piat mın neen itəm koatəfak u ikın-u, ekotalkeike məmə ekotən “təwır” kəm itəmat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmiäləs-ıpər io məmə io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmiləs-ıpər Iesu tair-pa mın e rəhan nımısən. Sənəmə etəmim əpnapın əm kit təmaun-in io kən mıləs-ıpər io, məto Uhgın. ! Tol nəhlan, onəkotəkəike məto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u İəməmə rəhatat, ilau okuawte-in nəwırən rəhalau kəm itəmat kən muələhəu nəməlinuən tətətig otəmat.

⁴ Iesu Kristo təmegəhan-in atıp məmə in otımıs o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkıs itat e nolən rat mın ne nətəligən rat mın rəha nətueintən. In təmımıs məto-inu Tata Uhgın tolkeike məmə in otol mihin. ⁵ Tol nəhlan, təwır mə kitat okotənwiwi pik Uhgın u rəhatat, tatuwın, matuwın, nannun tikə. Əwəh. Pəs otol mihin.

Namnusən Təwır kitiəh əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat məto-inu roiu agın-əh huə Uhgın təmaun-in pap itəmat e nəwırən rəha Iesu, təmawte-in-pınə əpnapın əm kəm itəmat. Məto roiu itəmat nakotapəs Uhgın, moatəgim, moatətəu-pən nəghatən eiueiue mın. ⁷ Nəghatən mın əh sənəmə Namnusən Təwır rəha Uhgın. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwır rəha Uhgın moatən in pısın, kən katən məmə in namnusən təwır, kən katiuw kalın itəmat lan, kən katərəkın rəhatəmat nətəligən lan. !Məto Namnusən Təwır kitiəh əm, kən kit

min tikæ! ⁸ Nat æpnapin okæmæ io, o nagelo kit ræha nego e neai tætamnus-iaræp næghatæn pisin kit min, itæm tæсахmenæn e inun emotæn-iaræp rækis kæm itæmat aupæn, pæs Uhgîn otilas-ipæn e Nigæm Asol. ⁹ Kæn ekisimatip min, matæn mæmæ, okæmæ suah kit otamnus-iaræp næghatæn pisin u, tæсахmenæn e Namnusæn Tæwir itæm itæmat ninæmotitun rækis, pæs Uhgîn otilas-ipæn e Nigæm Asol.

¹⁰ Ræhak næghatæn æh in tæskasik, kæn nat æpnapin æm okæmæ netæmim neen kæsotagienæn ron io. Iakolkeike æm mæmæ niki Uhgîn otagien o næghatæn ræhak. Okæmæ iatæghat æh mæmæ netæmim neen nikilat otagien ron io, kæn kō sænæmæ io iolwæk pahrien kit ræha Kristo.

Uhgîn Tæmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mæ ekæn-ipinæ ætuatip kæm itæmat mæmæ Namnusæn Tæwir itæm iatæn-iaræp nian rafin sænæmæ nat kit itæm tæmisi-pæn e nætæligæn ræha etæmim æm. ¹² Namnusæn Tæwir u, sænæmæ suah kit tæmos-ipa kæm io, kæn mægætun io lan, mæto Iesu Kristo æm in tæmeræh e ræhk-kapæ.

¹³ Itæmat ninæmotitun rækis ræhak nolæn min itæm ematol aupæn e nian ematæfak itimat netæm Isrel. Kæn emæn mæ oekoh rafin netæmim min ræha Iesu, mæ-rækin-arækin agin nimæfak, kæn matol nalpinæn æskasik kæm ilat. ¹⁴ E nian æh, io ematætul-iækis o næukæt kastom ræha netæm Isrel, itæm ræhak pipi min kæmotægætun io lan aupæn. Emætun taprækis-in io min neen, itæm emotæiir ahmen.

¹⁵ Nat æpnapin ematæ-rækin pap ræhan min netæmim, mæto Uhgîn tæmasækitun io. Aupæn ikin tæmitæpun kæn mawle rækis io e nian emætætig æh e nærpi ræhak mama. Kæn tæmuwa e nian ætuatip ræhan, in tæmaun-in io mæ ekuwa io, ræhan etæmim. ¹⁶ Kæn Uhgîn tæmeræh e ræhk-kapæ, mægætun io e nætin Iesu, mæmæ oekitun wir in, kæn muwin mamnus-iaræp Namnusæn Tæwir ræhan kæm netæm min u sænæmæ ilat netæm Isrel, katæn ilat mæmæ Iaihlua min. E nian æh, io emæsuwinæn mehm suah kit mæ otægætun io e Namnusæn Tæwir æh. ¹⁷ Kæn io emæsuwinæn æpæh ilis Jerusalem mæmæ oekehm netæm min u kæmoatol aposol aupæn. Emæsuwinæn mæ okotægætun io e Namnusæn Tæwir ræha Iesu. E nian æh, io emæsou-pis-pæn æpæh ikin kit Arepia, kæn matig mitælig-pa min muwin æm latuænu kit, nærgin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwin, matuwin nup kisil kinæhaluwa minæhaluwin rækis un, kæn io ematig mitælig-pæn min Jerusalem mæmæ ekehm Pita. Kæn emæsatigæn tuwæh, emuatig mios nian fiftin æm. ¹⁹ Kæn e nian æh, emehm æm Jemes u, pia Iesu, Iæramæ ræhatat, mæto emæsaplanæn aposol min u neen. ²⁰ Iatæn pahrien e niganæmti Uhgîn mæmæ næghatæn u, nipæhrienæn, sænæmæ neuuææn.

²¹⁻²² Emæsatigæn tuwæh æpæh ilis Jerusalem. Kæn uarisig un, emuwin æpæh nitæn Siria ne Silisia. Kæn e nian æh, netæmim itæm koatæfak kæm Kristo latuænu pisin pisin min nitæn Jutia, (nitæn asol ræha Jerusalem), ilat kæmæsoatæplanæn æh io motæruu niganæmtæk. ²³ Mæto kæmoatæto æm namnusæn u, netæmim neen kæmoatæn mæmæ, “Suah æpæh in æpæh, ræhatat tikimær, tæmatoh itat o næfakæn, matæ-rækin næmegæhæn ræhatat, kæn mætalkut mæmæ otæ-rækin min ræhatat nahatætææn. Mæto roiu æh, in min tinatæn-iaræp Namnusæn Tæwir ræha Iesu.” ²⁴ Kæn ilat kæmotænwiwi pik Uhgîn o natimnat min itæm in tæmol e ræhak næmegæhæn, in tæmæuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol min neen kəmotegəhan-in wək rəha Pol

1-2 Tatuwin, matuwin minos nup fotin tinuwa minuwin rəkis un, kən Uhgın təmən-ipa kəm io məmə ekəike mitəlig-pən min əpəh ilis Jerusalem. Kən itimlau Panapas emian kən miait Taetas itiməhal min məhaluwin. Kən eməhaluwin kiet-arəpən Jerusalem, emotuəfimin itimat netəm-iasol min əm rəha niməfak. Nian emotəpələh e nuəfiminən əh, io ematən-ipən wir nəghatən min itəm ekuwin matən-iarəp kəm Iaihlua min, ilat sənəmə netəm Isrel. Emən-ipən wir natimnat min rafin agin kəm ilat mətə-inu esolkeikeən məmə nikilat otəht məmə rəhak nəghatən təsətuatipən, kən moatən rat rəhak wək, tol nat əpnapin əm lan, noan tikə. ³ Kən e nian əh, nikik təmataht pik məmə kətah okotəhai io mə ekəike mən-ipən kəm Iaihlua min, məmə okəike kəhg-ipən ilat. Mətə kəməsotənən. Kən io kit u, Taetas, in etəm Kris, sənəmə etəm Isrel, kəsəhg-ipənən əh. Mətə ilat kəməsotənən mə okəike kəhg-ipən.

⁴ Nənən rəha nəhg-ipənən təmisi-pən e netəmim neen kəmoateiua əm məmə ilat piatət min. Kən ilat kəmotalkəlik wir məmə okotehm-tu məmə itimat ekoatətəu-pən əh Lou, o kəp. Mətə itimat enotiet rəkis minotuwın o Iesu Kristo, kən minotol kitəh itimat min, kən itimat sənəmə slef rəha Lou. Mətə netəm min əh, nikilat təməsagienən o rəhatimat nəghatən min, kən motolkeike məmə okotəgo-pən itat rafin e Lou ne kastom rəha nəfakən rəha netəm Isrel. Kən kəmotən məmə okəike kəhg-ipən Iaihlua min tahmen e Taetas. ⁵ Mətə emotən-iəhau ilat məsotolən məmə rəhalat nəghatən otər məprəkis-in rəhatimat. Kən itimat emotaskəlim əskasik nəghatən pahrien tatətig e Nannusən Təwir, məmə itəmat onəkotitun wir.

⁶ Kən netəmim neen əh-ikin katən ilat məmə ilat netəm-iasol min rəha niməfak, (məto e nehmən rəhak, etəm tatos nərig asol, ne etəm təsosən nərig asol, ilau kuahmen ahmen əm. Kən e niganəmti Uhgın, in təsəfinən nərig min əh). Kən netəm min əh kəməsotəgətunən io e nəghatən wi kit, məmə ekuwin mamnus-iarəp. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotolən, mətə-inun ilat kəmotitun əm məmə, e nəsanənən rəha Uhgın, in təmİLəs-ipər io məmə io aposol, kən mītahləpīs-pən io mə ekuwin mən-iarəp Nannusən Təwir kəm Iaihlua min. Kən e nəsanənən əh, tīmİLəs-ipər rəkis mihin Pita, məmə in min in aposol. In otatən-iarəp Nannusən Təwir kəm netəm Isrel.

⁹ Kən Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal məmə nəukəti niməfak miləhal. Nian kəməhaləplan, kən məhalitun məmə e nəwīrən rəha Uhgın, in təmos-ipa wək u e nelmək. Kən kəhaluwa məhalol sekhan etimlau Panapas məmə itimat ekotol əm kitəh. Kən emotən mə oekotoor wək min. Itimlau oekian muammus-iarəp Nannusən Təwir kəm Iaihlua min, kən iləhal okəhaluwin məhalən-iarəp kəm netəm Isrel. ¹⁰ Kən ilat kəmotən-ipa əm nəghatən kitəh əm məmə nikitimlau otəkəike mataht ian-rat min əpəh Jerusalem məmə ekuasitu elat. Mətə, nikik tinagien rəkis o wək əh.

Pol təməhai Pita

¹¹⁻¹⁴ Kən uarisig un, emitəlig-pən əpəh ləhau taon kit Antiok. Nian emətətig ikin əh, kən Pita təmuarisig min muwa. Kən Pita təmətagwən ilat in min neen koatəfak, məto ilat Iaihlua min. Kən nian netəmim min rəha Jemes, itəm kəmotisi-pən Jerusalem motiet-arəpa, ilat kəmotəhai Pita, motəmə, “Iaihlua min u, okəike kəhg-ipən ilat. Mətə okəmə kəsolən, Uhgın okul təsasituan elat.” Kən nəghatən u kəmoatən təmərəkın Pita, mol taulis kən magin nuwin minən magwən təlmin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Kən nolən rat əh Pita təmöl, miuw

e kitat min neen apah Antiok, ilat iafak min u noanol min raha Isrel, ilat min kamotos o Pita moatol nolän raha etamim itam tataghat e nolän kaiu, kan moatagin netam kasahg-ipänan ilat. Motatig kiuw min e Panapas, tagin min ilat. Kan e nian emaplan mamä ilat kinasotätäu-pän etuatipän suatip itam Namnusan Täwir tatän, kan emahai-pän am Pita e niganämtilat, matän-ipän askasik mamä, “Nat apnapin ik etam Isrel, mato nasosan ah rəhatat nolän. ? Kan tahrö natəkəike kam netam min u kasahg-ipänan ilat mamä okahg-ipän ilat?”

Etamim itam otatəhatə e Iesu, Uhgın in otasitu lan

¹⁵ Kan e nian ah, io emän-ipän wir kam Pita mamä nipahrienän mamä itimlau emiasipän ətuatip e noanol raha netam Isrel. Itimlau sənəmə laihluə mil itam netam Isrel nikilat tatəht mamä ilat rafin nol tafagə mato-inu kasotätäu-pənən e lou. ¹⁶ Məto roiu ekiatun mamä Uhgın təsəfinən etamim kit mamä in tətuatip e niganəmtin mato-inu in tatätäu-pən ətuatip Lou rəha netam Isrel. Etamim itam tətəhatətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətuatip e niganəmti Uhgın. Nətəligən əh in əh, tol itimat min netəm Isrel, oekotəkəike motəhatətə əm e Iesu Kristo mamä ekotətuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın təsəfinən itimat mato-inu ekotätäu-pən Lou, mato in tətəfin əm itimat mato-inu ekotəhatətə e Iesu Kristo. Etamim kit okol təsətuatipən e niganəmti Uhgın mato-inu in tatätäu-pən pik Lou.

¹⁷ Itimat u netəm Isrel, kan ekotəhatətə e Iesu Kristo mamä ekotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın. Məto netəm Isrel neen, nikilat tatəht mamä itimat nol tafagə mato-inu esotätäu-pənən lou. ? Tol nəhlan, in Kristo itam tatol mamä itimat nol tafagə, o kəp? !Kəp! Sənəmə tol min nəhlan. ¹⁸ Məto tafagə pahrien in tol min nulan, okəmə ekitəlig-pən min matätäu-pən lou. Okəmə ekatol min nəhlan, kan io esətuatipən e niganəmti Uhgın. Nolən əh tatəgətun əsas əm mamä io iol tafagə rat. ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan mato-inu, nian emalkut pik o nətäu-pənən Lou, kan emaplan mamä nolän u təsəhmenən mamä tatol io ekətuatip e niganəmti Uhgın. Tol nəhlan, emapəs nətäu-pənən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen mamə emimis, kan roiu e nəmegəhən wi rəhak, Lou təsərəməərəən lak. Emol nəhlan mamə ekol əm nətəligən rəha Uhgın. In tahmen mamə itimlau Kristo, kamətu-pər itimlau min e nig kaməluau. Nəmegəhən oas rəhak təmimis. Məto emaiir-pa min itimlau Kristo. Kan roiu u, sənəmə io iatəmegəh, mato Kristo in tətəmegəh e nikik. Kan e nəmegəhən rafin rəhak, ekətəhatətə əm e Nəti Uhgın, itəm təmolkeike pik io, kan muwa mimis mos megəh io. ²¹ Nolkeikeən u, Uhgın təməwte-in-pa kam itat, in iahgin pik. Kan okol esəkəkinən nolkeikeən əh itəm Uhgın təməwte-in-pa apnapin əm. Məto iatəplan mamə itəmat min neen, nəkoatətäu-pən Lou mə otol itamat nəkotətuatip e niganəmti Uhgın. Məto okəmə nəkoatol nəhlan, kan itəmat nəkotol nat apnapin əm e nimisən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotapəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat ninotalməl pik! ? Pah təmasig itəmat matuwın e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wir pap kam itəmat mamə Iesu təmos nəhmən e rəhan nimisən otəmat, mato tahrö? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kam itəmat kan miuw rəkis itəmat mol itəmat ninotalməl pik? ² ?Otən-tu kam io mamə, Uhgın təmos-ipinə Narmin Rəhan kam itəmat mato-inu itəmat nakotətäu-pən Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipinə kam itəmat mato-inu itəmat nakotəhatətə e Namnusan Täwir rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahrö? ?

Nakotalmäl pik næpo lan? Itəmat nəmotətuoun wir nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasituən rəha Narmin Rəha Uhgın, kən məto roiu, itəmat nınotalkutt məmə onəkotapəs, kən motuwa netəm ətuatıp e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmoatəto nəhməən tərət məto-inu nəmotahatətə e Namnusun Təwir. ?Nəmotəto nəhməən əh əpnəpın əm? Kəp, nəhməən əh sənəmə rəha nat əpnəpın əm. ⁵ Narmin Rəha Uhgın təməsolən nat pispis mın kəm itəmat məto-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmol məto-inu itəmat nəmotətəo Namnusun Təwir rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotahatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otəteligin-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgın təməghat-in-iarəp rəkis minu lan məmə:

“Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, Uhgın təmən məmə in tətəuatıp e niganəmtin.”

⁷ E suatıp kitiah əm, netəmim itəm koatahatətə e Uhgın, in tətəfin ilat məmə kotahmen e noanol ətuatıp rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis əupən məmə Uhgın otos Iaihlua mın, kotuwa ron mol ilat kotətuatıp e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. Aupən, Naoa Rəha Uhgın təmən-iarəp nəghatən wir kit kəm Epraham məmə:

“Otisi-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwırən e netəmim rəha noanol mın rafin e nətueitən.”

⁹ Kən Uhgın təməwte-in rəhan nəwırən kəm Epraham məto-inu in təmahatətə əskasik lan. E suatıp kitiah mın əm, Uhgın titun nawte-inən nəwırən kəm netəmim itəm koatahatətə pahrien lan.

¹⁰ Məto netəmim mın un, itəm nıkilat tətəht məmə ilat okotos nəmegəhən məto-inun ilat koatətəu-pən rafin nat naka itəm Lou tatən, netəm mın əh, ilat kınotatig rəkis e nəlmi nəratən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Netəmim itəm kəsotol ətuatıpən natimnat mın rafin itəm kotatig e naoa rəha Lou, ilat kınotatig rəkis e nəlmi nəratən, kən okotəkəike motos nalpınən kit.”

¹¹ Kən tol nəhlan, tətəuatıp əm o kitat məmə suah kit tikə itəm tatuwa tətəuatıp e niganəmti Uhgın məto-inu in təmətəu-pən Lou, məto Naoa Rəha Uhgın tatən mın-nulan məmə:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın, in tatuwa tətəuatıp e niganəmtin, kən in otos nəmegəhən pahrien.”

¹² Nəghatən əh, tətəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgın. Nolən rəha nətəu-pənən Lou, in təsahmen-ahmenən e nolən rəha nahatətəən e Uhgın. In əh, məto-inu nolən rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim itəm tolkeike məmə otos nəmegəhən pahrien məto-inu tatətəu-pən ətuatıp Lou, in otəkəike mol natimnat mın rafin əgin itəm Lou tatən.”

¹³ Netəmim rafin əgin kəsotol ətuatıpən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhəu nalpınən tətəht o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nəlmi nəratən. Məto Iesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nəlmi nəratən əh. Iesu in təmos nalpınən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim kit, itəm kəmohamnu kətu-pər e nig, nolən əh tətəgətun-pən məmə Uhgın in təmol nalpınən kəm in.”

¹⁴ Məto roiu, Iesu təmimis nəhlan məmə netəmim əpnəpın mın rafin, ilat okotatig e nəwırən itəm Uhgın təmən kəm Epraham məmə, in otos-ıpən

kəm noanol min rəhan. Kən nat əh tol nəhlan məmə inu roiu kitat netəm kotahatətə e Iesu, kitat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgın itəm Uhgın təmən məmə otos-ipən kəm netəmim.

Uhgın təmaupən mol nəniəkisən rəhan, məto Lou təmuarisig təsafələn

¹⁵⁻¹⁶ Piak min ne winik min, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətu-pənən kit min. E suatip kitiah əm, Uhgın təmol nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol. Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgın təmən-iəkis noanol min rafin rəha Epraham, məto təmən əm məmə etəmim kitiah əm otisi-pən e rəhan noanol, etəmim u, in Iesu Kristo. ¹⁷ Kən rəhak nəghatən, nıpətin tol nulan məmə, aupən, Uhgın təmən-iəkis məmə otətəskəlim nəghatən rəhalau Epraham, məto uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwin rəkis, kən Lou təmuwa. Məto Lou əh, okol təsərəkinən nəghatən itəm in təmən kəm Epraham, okol təsafələn nəniəkisən rəha Uhgın. ¹⁸ Kən okəmə kitat kotatig e nəwırən rəha Uhgın məto-inun kitat koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol aupən in nat əpnəpən əm. Məto təsolən nəhlan. Məto-inu kitat kotəplan Epraham in təmətatig e nəwırən min rəha Uhgın məto-inu in təməskəlim-iəkis nəniəkisən rəha Uhgın.

Lou rəhan əh-ikin wək

¹⁹ Suah kit otəpanətəpəh məmə, “Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgın təmos-ipən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekitun nənən kəm itamat u-roiu məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol kəm Epraham in təmaupən matig, məto Lou in təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotitun məmə kitat nol təfagə rat. Məto Uhgın təmələhəu Lou əh məmə otatig matuwın matuwın mətoarus etəmim u noanol rəha Epraham otaiir-pa otat. Kitat kotitun məmə Lou əh, rəhan wək təwır, məto nikitat otəkəike matəht məmə Lou əh, Uhgın təmaupən mos-ipən kəm nagelo min, uarisig təpanos-ipən kəm etəmim kit u Moses. Moses, in suatip o nos-ipa min Lou kəm itat. Məto nian Uhgın təmol nəniəkisən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. ²⁰ Uhgın in təməsolən suatip kit məmə suah un otəghat kəm Epraham. Məto in ətuatip əm təməghat mən-ipən nəniəkisən rəhan e niganəmti Epraham.

²¹ Kən sənəmə Lou əh təmuwa mə otərəkin nəniəkisən rəha Uhgın. Kəpə, təsolən nəhlan. Okəmə Lou titun nos-ipamən nəmegəhən wi kəm kitat, kən kitat kapotitun nuwamən kətuatip e niganəmti Uhgın. Məto təsol mihinən.

²² Məto Lou kit tol nəhlan tikə. Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə nolən rat təməlis rafin kitat. Kən kitat rafin koatətəghl Lou min. Tol nəhlan məmə, suatip kitiah əm məmə kitat okotos nəwırən min rəha Uhgın itəm təmən-iəkis rəkis. Kən suatip u məmə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nian u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, in təmatəskəlim kitat tiəkis, təhmen əm mə kitat kəmotatig e kalapus, mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmərəh e niganəmtitə kotəplan suatip rəha nahatətəən. ²⁴ Kən Lou əh, in təhmen əm e etəm-iasol kit itəm təmatərəməətə etat, muwa mətoarus-pən nian Kristo təmuwa, məmə e nian əh, kitat kinotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın, məto-inun, kitat kəmotahatətə lan. ²⁵ Məto roiu əh, Lou okol təsərəməərə minən etat, məto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tinəmuwa rəkis.

Itamat rafin kitiah əm e Iesu

²⁶ Kæn mæto-inun itæmat næmotahatætæ e Iesu Kristo, itæmat rafin, nenæti Uhgîn min. ²⁷ Kæn kînol baptais rækis etæmat, mæmæ itæmat nakotuwa motol kitiah itæmat min. Tol næhlan mæmæ, itæmat ninotos nolæn wir min ræha Iesu tahmen æm mæmæ næmotalpin nipætætæmat e natimnat wi. ²⁸ Kæn itæmat rafin agin næmotuwa motol kitiah itæmat Iesu Kristo, kæn itæmat rafin ninotahmen æm. Tæwir mæmæ kitat kəsotoor minæn netæmim, nat æpnæpin okæmæ in etæm Isrel o in Iaihlua kit, in slef kit o in sænæmæ slef kit, in iærman kit o in pætæn kit. ²⁹ Itæmat rafin netæmim ræha Iesu. Tol næhlan, itæmat noanol min pahrien ræha Epraham. Kæn e suatip kitiah æm, næwiræn min itæm Uhgîn tæmæn-iækis kæn Epraham, itæmat onækotos motatig lan.

4

Kitat nenæti Uhgîn

¹ Roiu æh, oekaghat mæsin min e nolæn ræhatat, oekæn muæh nimaa næghatæn lan. Okæmæ suah kit, in otimis kænu nætîn in otos ræhan næwiræn min rafin, mæto okæmæ nætîn tatakæku æh, kænu kol tæsosæn næwiræn ræhan. Nætîn tahmen æm e slef kit, nat æpnæpin ræhan næwiræn min rafin. ² In otækæike mætætig æm e nelmi ræhan min, tatuwin matuwin mætoarus-pæn nian ræhan tata tæmæn in minitun nosæn natimnat min itæm ræhan tata tæmælæhu æm in. ³ Kænu kitat min kotahmen-pæn æm næhlan. Aupæn kitat kotahmen æm e suakæku æh. Kitat slef min ræha iærmis min itæm kæmoataræmæ etat. ⁴ Mæto tinuwa e nian ætuatip itæm Uhgîn tæmæn, kæn Uhgîn tæmahl-ipa nætîn tuwa, pætæn kit tæmilas taiir-pa e nætueintæn, kæn in matætæu-pæn wir natimnat rafin itæm Lou in tatæn. ⁵ Tæmol næhlan mæmæ otikis rækis kitat u, Lou tæmælis ætain itat, kænu Uhgîn otæhl kitat, milas-irækis kitat tahmen æm e nenætîn ætuatip min.

⁶ Kænu roiu æh, Uhgîn tolkeike mæmæ in otol pæs kitat kotitun mæmæ kitat nenætîn min, tæmahl-ipa Narmîn ræha Nætîn tæmuwa e nikitat min rafin, kæn matol itat kotaun-in Uhgîn mæmæ, "Tata." ⁷ O nat æh, kitat sænæmæ slef min æm, mæto kitat nenæti Uhgîn pahrien min. In tatos-ipa natimnat wir min kæn kitat, itæm in tinæmæn rækis mæmæ otos-ipæn kæn nenætîn min.

Pol nikin titahmæ o netæm Kalesia

⁸ Aupæn itæmat næmotæruu Uhgîn. Itæmat næmoatæfak æm iærmis min mæmæ ræhatæmat uhgîn min, ilat kæmotælis ætain itæmat, mæto ilat sænæmæ ilat uhgîn pahrien min. ⁹ Mæto roiu æh, ninotitun Uhgîn. O tæwir ilæ mæmæ ekæn næhlan mæmæ Uhgîn tinitun rækis itæmat. ?Mæto ekolkeike mæmæ ekætæpæh-tu otæmat mæmæ nakotitælig-pæn min o iærmis min o naka? Ræhalat næsænænæn tikæ, kænu kol kəsotolæn-ta nat wir kit kæn itæmat nian kit ne. Tæhrol nakotæmæ ilat okoatælis min itæmat? ¹⁰ ?Tæhrol itæmat nakotætæu-pæn nætuakæmæn ræhalat e nian min ræhalat, ne mæwig min ræhalat, ne nian asim min, ne nup min ræhalat o naka? ?Nikitæmat tæht mæmæ okol Uhgîn nikin tagien otæmat ron? ¹¹ !Kæsi næman! !Io ekatægîn agin otæmat! !Ekætæplan mæ emol wæk pik etæmat o nat æpnæpin æm!

¹²⁻¹³ Piak min ne winik min, io ekatæn æskasik kæn itæmat mæmæ, aupæn itæmat næmæsotatigæn e Lou kit, kæn io emuwa mæhm itæmat koatætig, emos nolæn ræhatæmat. Emæsætæu-pænæn Lou. Kæn roiu, ekolkeike mæmæ itæmat min onækotos nolæn ræhak, ekæsolæn mæmæ Lou otaskælim pik io tiækis. Itæmat nikitæmat tæht u, aupæn nian io ematæn-iaræp Namnusæn Tæwir kæn itæmat, mæto-inu nimisæn ræhak tæmol, kæn ekætætig kitat min itæmat. Mæto nat æpnæpin mæmæ io ematimis e nian æh, mæto itæmat næmæsotolæn io ekætæ tærat.

¹⁴ Nĭmĭsĕn rĕhak tĕmalĕkĭamtĕ itĕmat, mĕto itĕmat nĭkĭtĕmat tĕmĕsĕht ratĕn io, kĕn mĕsotĕn ratĕn io. Itĕmat nĕmoatos wir io moatuwin e nĭpĕg noanimĕ min rĕhatĕmat, tahmen ĕm mĕmĕ io nagelo kit rĕha Uhgĭn, o io, io Iesu Kristo.

¹⁵ Aupĕn, itĕmat nĕmoatolkeike pik io, emĕpĕlan mĕmĕ okol napotĭtun nolĕn nat u, napotos-iarĕp ĕm nĭganĕmtak u tĕrat, kawluĭn ilau itĕm tĕwir kit rĕhatĕmat, pĕs tasĭtu lak. ?Mĕto tĭnahrol ĕh-roiu? ¹⁶ Nĭkĭk tĕht mĕmĕ, okĕmĕ naka nĕghatĕn min pahrien rĕhak tĕmol itĕmat nakotĕtĕhau io.

¹⁷ Iagĕtun eĭuĕ min un, koatalkut pik mĕmĕ onĕkotĕuhlin rĕhatĕmat nĕtĕligĕn moatĕtĕu-pĕn ilat. Mĕto ilat kĕsotolĕn mĕmĕ otasĭtu etĕmat. Kotolkeike ĕm mĕmĕ okotĭuw rĕkĭs itĕmat ron io mĕmĕ itĕmat onĕkotalkut pik o nĕtĕu-pĕnĕn ilat. ¹⁸ In nat tĕwir mĕmĕ nakotalkut pik o nolĕn natĭmnat, mĕto nĕkotĕkĕike motalkut o nat itĕm in tĕwir, nat ĕpnapĭn ekĕtatĭg kitat min itĕmat, o esatĭgĕn kitat min itĕmat.

¹⁹ Io min neen, io ĭatĕto tĕrat agĭn-ĕh otĕmat tahmen-pĕn ĕm e pĕtan itĕm mĕntaĕn tĭnatahmĕ mĕmĕ otĕmĕk, matuwin matuwin mĕtoarus ĭtĕmat nakotos nolĕn ĕtuatĭp rĕha Iesu Kristo e rĕhatĕmat nĕmegĕhĕn. ²⁰ Ekolkeike pik mĕmĕ ekĕtatĭg kitat min itĕmat u-roiu mĕto-inu okĕmĕ ekĕtatĭg, okol esagĕt pikĕn etĕmat. Mĕto roiu etatĭg ĭsĕu otĕmat nĕhlan, kĕn mĕruru mĕ ekahrol nulan masĭtu etĕmat.

Namsu rĕha Heka ne Sera

²¹ Itĕmat netĕm nakotolkeike pik nĕtĕu-pĕnĕn Lou, onĕkotuhalpĭn-tu rĕhak nĕghatĕn. ?Nĕmotĕto rĕkĭs nat naka itĕm Lou tatĕn, o nĕsotĕoĕn ĕh? ²² In tatĕn Epraham ĭtĕm tĕmĭlĕs nĕtĭn ĭarman kĕiu. Kit ĭtĕm slef rĕha pĕtan rĕhan tĕmĭlĕs, kĕn kit rĕhan pĕtan ĕtuatĭp tĕmĭlĕs, sĕnĕmĕ in slef mĕto pĕtan ĕh rĕhan. ²³ Suakĕku ĭtĕm pĕtan slef tĕmĭlĕs in tĕmaiir e nĕtĕligĕn ĕm rĕha netĕmĭm. Mĕto suakĕku ĭtĕm pĕtan ĕtuatĭp ĕh rĕhan tĕmĭlĕs, in tĕmaiir mĕto-inu Uhgĭn in tĭnĕmĕn-ĭĕkĭs rĕkĭs mĕmĕ pĕtan ĕh otĭlĕs. ²⁴⁻²⁵ Kĕn kitat kotĭtun nĕnĕn namsu rĕha pĕtan mil ĕh kĕn mĕtĕuhlin-pa nĭpĕtĭn etat. Pĕtan mil ĕh ilau katuĕgĕtun nĕnĕn mĭl ĭtĕm Uhgĭn tĕmol kĕm netĕmĭm. Pĕtan u Heka, in ne nĕtĭn min ilat slef min ĕm, okĕtalĕkĭamtĕ ilat. Kĕn pĕtan ĕh Heka, in tahmen e nĕnĕn ĭtĕm Uhgĭn tĕmol e nĭtot Sĭnae ĕpĕh e nĭtĕn asol Arepia, ĭkĭn ĕh ĭnĕh Uhgĭn tĕmos-ĭpĕn Lou ĭkĭn kĕm Moses. Kĕn in tahmen min e taon asol kit u Jerusalem ĭtĕm netĕm ĭkĭn kotaskĕlĭm ĕskasĭk Lou, kĕn ilat kotahmen e slef min ĭtĕm Lou tatĕlĭs ĕtĭn ilat. ²⁶ Mĕto Jerusalem kit min ĕpĕh ĭlĭs e neai, in tahmen e pĕtan ĭtĕm sĕnĕmĕ slef, ĭtĕm Lou tĕsĕlĭs ĕtĭnĕn, kĕn in mama rĕhatat. ²⁷ Inu nĕghatĕn kit e Naoa Rĕha Uhgĭn tatĕn nĕhlan mĕmĕ, “!Ik u ĭnu, nĭmĕgi-nĭg, agĭen!

Ik u ĭnu, nĕmĕsĕtoĕn nahmĕĕn kit o nemĕkĕn, agĕt ĕfĕmĕ, mĕto-inun nĭkĭm tĕtagĭen!

Ik nĕmĕsĭlĕsĕn suakĕku nĭan kit ne, mĕto roiu ĕh, nenĕtĭm min tĭnol tĕpĕt tĕpĕt agĭn, taprĕkĭs-in nenĕtĭ pĕtan ĭtĕm rĕhan ĭarman tĕsapĕsĕn.”

²⁸ Piak min ne winĭk min, ĭtĕmat nenĕtĭ Uhgĭn min mĕto-inun tĕmĕn-ĭĕkĭs mĕmĕ otol mĭhĭn. ĭtĕmat onĕkotahmen e Aĭsak u aupĕn, nĕtĭ Sera. ²⁹ Kĕn aupĕn suakĕku u Ismael, nĕtĭ Heka, ĭtĕm tĕmaiir e nĕtĕligĕn ĕm rĕha netĕmĭm, in tĕmatĕrĕkĭn pik suakĕku u Aĭsak ĭtĕm tĕmaiir e wĕk rĕha Narmin Rĕha Uhgĭn. Kĕnu roiu ne, nolĕn ĕh tatuwin ĕm nulan, ilat ĭtĕm slef rĕha Lou koatĕrĕkĭn kitat ĭtĕm kĕmotaiir wi e Narmin Rĕha Uhgĭn e nahatĕtĕĕn. ³⁰ ? Mĕto Naoa Rĕha Uhgĭn tĕmĕn mĕmĕ naka? In tĕmĕn mĕmĕ,

“Ik onakəkəike mahl-iarəp pətan un slef ne nətin. Ilau kuagim rəkis u ikin-u, məto-inun, nəti pətan əh, in okol təsosən nəwīrən kit rəha tata. Nəwīrən min rafin rəha tata otuwīn kəm nəti pətan itəm sənəmə slef.”

³¹ Məto kitat u, kitat sənəmə nenəti pətan slef, kitat nenəti pətan itəm sənəmə slef.

5

Iesu təmikis rəkis rəhan min netəmim

¹ Nian Iesu Kristo təmikis rəkis itat, təmol kitat məmə Lou təsəlis ətainən kitat. O nat əh inəh, itəmat onəkotəike motətul əskasik. Sotətəu-pənən Lou, məmə otərəməə etəmat. Lou əh, titaləkiamtə itəmat, məmə itəmat onəkotuwīn motol wək min rəhan.

² Otətəlig-in-tu io. Io Pol iatən nəghatən u kəm itəmat. Okəmə itəmat onəkotegəhan məmə ilat okotəhg-ipən itəmat, kənu nat u itəm Iesu təmol təsasitu aginən etəmat. ³ Kən io iatəgət əskasik otəmat məmə etəmim itəm otegəhan məmə okəhg-ipən in, in otos-ipən atip əm in e nelmi Lou. Kən etəmim itəm tətətig e nelmi Lou, otəkəike matətəu-pən rafin agin natimnat min itəm Lou tatən məmə otol. ⁴ Itəmat u, itəm nakotalkut-alkut o nətəu-pənən Lou məmə otol itəmat nəkotətuatip e niganəmti Uhgīn, itəmat nīnotətə rəkis atip itəmat o Iesu Kristo. Itəmat nīnotəhən-ipən rəkis məntaataəmat o nəwīrən rəha Uhgīn. ⁵ Kən məto kitat u, okotələhəu-pən əm rəhatat nətəligən e Uhgīn, pəs in otol kitat kotətuatip e niganəmtin, məto-inun kitat kotahətətə əm e Iesu Kristo. Kən Narmin Rəha Uhgīn, in otol itat koatətul əskasik kən motəsəhgīn mətoarus nat un otiet-arəpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pən e Iesu Kristo, nat əpnəpin okəmə etəmim kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən, məto nat asol un, in rəhatat əm nahatətəən e Iesu Kristo. Nahatətəən əh, in tol kitat kotolkeike Uhgīn, motətig katol min nolkeikean kəm netəmim min.

⁷⁻⁸ Aupən, eməplan itəmat kən mītun məmə itəmat nakotaiu əsanən e suatip ətuatip e nəmegəhən rəhatəmat, məmə nakotətoarus mak, məto roiu, nəmotətəlig. Uhgīn təmaun-in rəkis itəmat. ?Tol nəhlan, ekolkeike məmə ekətapəh-tu məmə, pah min kotaiuosig e rəhatəmat suatip, moatiuw kalin itəmat məmə onakoatətəu-pən min Lou? !Ekitun məmə okol Uhgīn təsən-iahəuən itəmat nəhlan!

⁹ In tahmen e nəghatən kit itəm katən nulan məmə, “Ilat kəmotis noanig rat kit, tinatəwiə, matərəkin nətəligən rəhatəmat.” ¹⁰ Məto ekitun məmə nīpahriənən lərəməə in otol nətəligən rəhatəmat tuwa min mol kititəh kitat min io. Kən io ekitun wīr məmə etəmim u itəm tatərəkin rəhatəmat nətəligən nulan, nat əpnəpin in etəm-iasol o in etəm ahrol kit, məto Uhgīn otol nalpīnən kit kəm in.

¹¹ Piak min ne wīnik min, nəghatən neen itəm katən məmə io, ekatən-iarəp əh məmə netəm kəmotahətətə e Uhgīn okəike kəhg-ipən ilat məmə Uhgīn otasitu elat. Məto nəghatən əh, sənəmə nīpahriənən. Okəmə io ekatən-iarəp nəhlan, kən netəm min u itəm koatan itəmat min ilat, nīkilat otəgīn əm ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm Isrel neen, koatərəkin əh io, koatitəp io, moatoh io, məto-inun io iatən-iarəp məmə nīmīsən rəha Iesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² !E rəhak nətəligən, netəm min un itəm koatərəkin nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, təwīr məmə ilat okotuwīn motətə-atip ilat min!

¹³ Məto piak min ne wīnik min, Uhgīn təmaun-in itəmat, kən mikis rəkis itəmat, məmə Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses in otəsəlīsən itəmat. ! Otətə wīr itəmat! Nīkitəmat otəsəhtən məmə, “Təwīr, io enəgim rəkis e Lou

əh. Roiu əh, io ekıtun nolən natımnat rafın itəm nıkık tolkeike.” Itəmat, onakəsotənan nəhlan. Məto nolkeikeən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nıkıtəmat tagien məmə onəkotasıtu etəmat mın.

¹⁴ Nolən əh, in tatətəu-pən wır nəghatən kit rəha Lou, u itəm titargəfımın rafın nəghatən pısın pısın mın rəha Lou, in tatən məmə, “Ik, onakolkeike netəmım rafın, kən matol təwır kəm ilat, tahmen əm mə ik nakatol atıp kəm ik.” ¹⁵ Itəmat onəkotəkəike katəto wır itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol tıməht kəm itəmat mın, nəkotahmen əm e kəi mın, koatus atıp əm ilat mın, kən nəghatən rəhatəmat otərəkin itəmat.

Nolən rəha Narmın Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmım

¹⁶ Io, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. Itəmat, Narmın Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat aupən rəhatəmat, itəm nəmotos kəiir-pa. ¹⁷ Nolən rat aupən əh, inun, nəkoatol natımnat tərət itəm nıkıtəmat tolkeike. Məto nolən əh, in tetəhau nolən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən Narmın Rəha Uhgın in təsolkeike mınən nolən rat aupən kəmotos kəiir-pa moatol. Nolən mıl əh kətıoal təməht kəm ilau mın, kən fatol məmə nəkəsotolən nolən wır mın itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluınən nat kit, okəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlis ətain mınən itəmat.

¹⁹ Kitat kotıtun əm nolən rat aupən rəha netəmım itəm kəmotos kəiir-pa moatol. Nıpıtan ne nəman ne, koatit anıon ilat mın; kən ilat koatol nolən rat rafın itəm tol nəlisən o nənən; rəhalat nətəligən tətuwın pık o nolən rat mın əh. ²⁰ İlat koatəfak kəm narmı nat mın, moatəmık nərik, moatos təmafah rat mın, moatol kıləpa, ne. Kənu moatol mın tıməht, moatəmou, moatetet, moatol neməha, moatos-ıpər atıp əm ilat, moatoor ilat mın, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pısın pısın, kən ilat koatəhai ilat mın. ²¹ Nıkilat tətəkləh-in natımnat rəha netəmım pısın, moatəmım nənimən mın katəpıs lan, kən moatol lafet katəgien lan o nolən nat tərət mın əm, moatol mın natımnat tərət mın tol nəhlan. !İlatən mın tahmən-pən əm məmə emən aupən məmə, oatəto wır itəmat! Məto netəm koatol nolən mın əh, okol ilat kəsotuwamən motətagı ahgın nərəmərəən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Məto noa Narmın Rəha Uhgın itəm tatəwıə e nəmegəhən rəha netəmım rəha Uhgın, in tol nulan. İlat koatolkeike netəmım, kən nıkilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nıkilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasəkitun etəmım, kən rəhalat nolən in təwır təwır. Kən netəmım kotıtun mə ilat netəm ətuatıp, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nian nətəligən rat tatig elat, ilat kotətul əskasık, məsotolən natımnat rafın itəm ilat atıp kotolkeike nolən. Nolən mın u, ilat kotəwır pık, kən nəghatən kit tıkə o Lou kit, məmə otən-ıəhau itəmat məmə onəkəsotolən natımnat mın əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha İesu Kristo, kitat kınəmotapəs rəkis nolən rat mın rəhatat, u kəmoatol natımnat mın itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ıpən nətəligən rat mın rəhatat e nig kəməluau.

²⁵ !Kotəplan-tu! Narmın Rəha Uhgın in təmos-ıpa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwır məmə kitat okotalıwək e nolən wır mın rəhan. ²⁶ Tərət məmə kitat okotausit motos-ıpər pık kitat, motıuw-pər nəratən, moatetet kitat mın.

6

Təwır məmə kotasıtu e katıpa əfigəm rəhatat mın

¹ Piak min ne winik min, okamə itəmat kit təme e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkaike motasitu lan motəg-ətuatip-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nikitəmat min titəhm ron. Məto otəto min itəmat, məmə nat kitiah əm itəm itəmat nakotən-iahau etəmim ron, otəseko-pa minən otəmat. ² Itəmat onəkotasitu nəhlan etəmat min. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat min. Okamə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəu-pən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwirən məmə kitat okotos-ipər atip kitat. Okamə suah kit nikin tatəht mə “Io, io etəm agin-əh kit,” etəmim un, nikin tateiua-in, məto in taruru məsəplanən məmə in nat əpnapin əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəike motəplan wir-tu natimnat itəm noatol min. Tol nulan məmə, okul etəmim kit in təsakil atipən rəhan wək ne wək rəha suah kit min. Məto in otəkaike mehm wir rəhan pisin əm wək aupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək min tol pisin pisin. Kən ilat koatos katipa əfigəm pisin pisin min e nəmegəhən rəhalat kitiah kitiah. Məto təwir məmə etəmim kitiah nikin otagian o rəhan wək, okamə rəhan wək təwir əm.

⁶ Itəmat u, təwir məmə itəmat onəkotawte-in natimnat min neen kəm rəhatəmat nəgətun min, itəm koatəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın.

⁷ Oatəto itəmat, soteiua-in atipən itəmat min məmə itəmat nəkotitun nolən nat əpnapin kit itəm nikitəmat rat aupən nakotolkeike. Kən okul nəkəsotolən ialmə e Uhgın. Ik nəmis noanig naka e rəham nasumən, kən ik onəkəhl atip min noan, mun. ⁸ Etəmim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmotos kəiir-pa moatol, təhmen e noanig rat e rəhan nəmegəhən, in otəkaike məhl noan tərət mun, kənu noanig un, otəe-in, nipətən u, Nəmisən. Məto etəmim itəm tatis noanig wir, itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən, Narmın Rəha Uhgın otol tətə-in, noan wir kit, kən in otəhl. Nərgin noanig un, in Nəmegəhən Lilin itəm namnun təkə.

⁹ Sotəpou-inən nolən itəm təwir, məto-inu kitat okotəhl noanig wir əh, e nian ətuatip rəhan, okamə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian min rafin itəm kotitun nolən, pəs koatol təwir kəm netəmim rafin, kən motatig katol tətət min kəm netəm min u kotəhmen e piatat min ne winitat min e Iesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təmən kəm ilat

¹¹ Oekətə rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* Itəmat onəkotəplan məmə letə min rəhak, ilat iahgin min. ¹² Netəm Isrel u koatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, ilat kotausit əm e niganəmtilat min neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitiah əm, məmə netəm Isrel neen min okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit min, netəm min əh, kotolkeike məmə okəhg-ipən itəmat məto-inu kotausit əm məmə okotol win etəmat lan. Kən motiuw kalin itəmat, nakotitəlig motuwin min e nelmə Lou rəha netəm Isrel. Məto otəplan-tu, ilat min kəsotətəu-pən wirən natimnat min itəm Lou tatən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wi atipən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike məmə ekənwiwi əm nat naka ləramərə Iesu Kristo təmol e nian in təmimis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən min rəha nətueintən okul kəsotiuw rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueintən itəm kəsotəhatətəən e Uhgın, ilat kəsotolkeikəən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okamə Uhgın in otol suah kit tuwa in etəm wi, kən in otol suah əh, tətəuətəp e niganəmtin, nat əpnapin okamə kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən. ¹⁶ Kən roiu, ekatəfak o netəm min u koatətəu-pən wir nəghatən u, ilat noanol ətuatip min

6:1: Mat 18:15

6:2: Rom 15:1

6:4-5: Rom 14:12

6:6: 1 Kor 9:11,14

6:8: Rom 8:13

* 6:11: Nian Pol təmətə naoa u, in təməghat, kən suah kit min təmətə rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatətə atip e nelmən. 6:15: Kal 5:6; 2 Kor 5:17

rāha Uhgīn. Iatāfak māmā, pās nāmēlinuān rāha Uhgīn ne rāhan nasākitunān otatīg olāt.

¹⁷ Rāhak u namnun nāghatān. Io esolkeikeān māmā suah kit otān mīn nat tērat lak. Māto-inun iatēmīk āh nāme nīmāgām itām kāmāht io e kēpiel apīn kēn kāmālis io. Nāme nīmāgām mīn u, tatāgātun māmā io, slef rāha Iesu.

¹⁸ Piak mīn ne wīnik mīn, iatāfak māmā Iērāmārē Iesu Kristo otawte-in rāhan nāwīrān otāmat. Ōwāh.

Efesas

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Efesas Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Efesas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmə ilat okotahl-ipən tuwin kəm niməfak pisin pisin min iuəhkır.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol təməsətəən naoa u məmə otəg-ətuatip-in nərətən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təmäte əm məmə otiləs-ipər nətəligən rəhalat. Pol təmətuoun niməfak əpəh Efesas, kən mətatig ilat min ilat o nup kışil. Kən in tolkeike pik ilat, kən ilat kotolkeike pik in. Efesas in taon asol kit e nitən asol u Esia, kən in rum wir kit məmə Pol otən-iarəp nəghatən ikin rəha Uhgın.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəhalat. In tolkeike məmə otən-iarəp nolən ətuatip, ne wək rəha niməfak itəm in nıpəti İesu Kristo, kən nəghatən u tatuwin kəm niməfak e ikin min rafin.

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo İesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis məmə rəhan. İatən təwir kəm itəmat rafin iəfak min əpəh Efesas itəm nakoataskəlim əskasik nahatəən rəhatamat e Kristo İesu. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwırən itəm Uhgın təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwıən tuwin o Uhgın u Tata rəha İərəmərə İesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmitat nəwırən rafin rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, məto-inu nian Uhgın təməsolən əh neai ne nıməptən, məto in təmıtəpun kitat məmə kotuwa kitıəh kitat Kristo, kən məmə e nıganəmtin, kitat kotətuatip kən kəsehm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Məto-inu Uhgın tolkeike pik kitat, uarisig in təmol natımnat, məto in təmıtəpun rəkis kitat məmə okotuwa nenətin min e İesu Kristo. Nat əh tatətəu-pən əm nəwıan ne nat naka itəm in tolkeike.

⁶ Təmol nəhlan məmə kitat okotənwiwi Uhgın o rəhan nəwırən itəm in təwir taprəkis, nəwırən əh itəm təmawte-in əpnəpın əm kəm kitat e Nətin itəm in tolkeike pik. ⁷ Məto-inu nıta Kristo təmaıu, kitat kəmotuwa kitıəh lan, kən Uhgın təmıkis kitat e rəhatat nolən rat min, inəh təmafəl rəkis nolən rat min rəhatat. !Nıpahrienən, nəwırən rəha Uhgın in iahgın taprəkis! ⁸ Kən təmos-ıpa nəwırən əh itəm təfigəm maprəkis.

E nenatigən ne nitunən min rafin rəhan, ⁹ nıkin tagien məmə təmol əp kəm kitat nat anıon e nalpəkauən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkauən. E nian ətuatıp rəhan, in otəhlman natımnat rafin e neai ne nıməptən okotuwa ləhau e nərəmərəən rəha Kristo.

¹¹ Uhgın tatol natımnat rafin tatuwa təhmen əm məmə inu təmən mihin. Aupən aupən əgın in təmıtəpun kitat məmə okotuwa rəhan min nian təmiuw-pa kitat kotuwa kol kitıəh kitat Kristo. ¹² Təmol nəhlan məmə itimat noanöl min rəha İresl u emotaupən katahatətə e Kristo, itimat ekotöl məmə katiləs-ipər nərgi Uhgın. ¹³ Kən itəmat İaihluə min, nəmotuwa kitıəh itəmat Kristo nian itəmat nəmotətə nəghatən pahrien, namnusən rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan kəm itəmat təhmen e

nəmtətin kit məmə itəmat rəhan mīn. ¹⁴ Məto-inu kitat kəmos Narmīn Rəha Uhgīn, kən kitat kotitun wir məmə Uhgīn otos-ipa natimnat wir mīn kəm kitat itəm in təmən-iəkis məmə in otol mihīn. Kitat okotos natimnat mīn əh nian Uhgīn otikis kitat u rəhan mīn. Inu otol məmə netəmim okotənwīwi Uhgīn məto-inu in ilis taprəkis.

Nənwīwīən ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu o natimnat mīn u, iatəfak otəmat nian rafin mətoarus-pa u-roiu, kən iatən tagkiu kəm Uhgīn otəmat. Nolən əh emətuoun nian eməto nāmnusən o rəhatəmat nahatətəən e İərəmərə İesu, ne rəhatəmat nolkeikəən o iəfak mīn rafin. ¹⁷ İatəfak otəmat kəm Uhgīn itəm in Uhgīn rəha İərəmərə İesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwīwi katisiai-in pik agin. İatəfak məmə in otos-ipinə narmīn rəha nenatigən ne nitunən məmə nəkotitun wir in təhmīn mīn.

¹⁸ Kən iatəfak mīn məmə in oterəh e rəhatəmat nətəligən məmə onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, itəmat itəm Uhgīn təmaun-in. Kən iatəfak mīn məmə onəkotitun məmə Uhgīn otos-ipinə nat təwir taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak mīn məmə onəkotitun nəsanənən rəhan məmə in iahgin pik agin, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nıpahriənən e İesu. Kən nəsanənən əh in tahmən əm e rəhan nəsanənən əsol ²⁰ itəm təmol İesu təmegəh mīn e nımīsən, kən təmol məmə in təmuwa matəpələh e nıkalı Uhgīn matip e nego e neai, ikın rəha nəsanənən ne nisaiiən. ²¹ Kən İesu in ilis e netəm-iasol mīn ne nepətən mīn rafin, ne nəməməən ne nəsanənən rafin, ne nərig mīn rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa. ²² Kən Uhgīn təmələhəu-pən natimnat rafin agin ləhau e nelkīn, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e nıməfak. ²³ Kən nıməfak in nıpəti İesu, kən nalpəkəuən rəha Uhgīn o Kristo tatuwa nıpahriənən e nıməfak, kən e nolən kitiəh əm, nalpəkəuən rəha Uhgīn o natimnat rafin tatuwa pahriən e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ İtəmat u, aupən tahmən əm məmə nəmotimīs məto-inu nəmotəht nəwīa Uhgīn, kən motol nolən rat mīn. ² Nəmotan motol nolən tərət rəha nətueintən, kən moatol nəwīa etəm tərəmərə e nəsanənən rəha nəratən rəha magoagəp. In əm əh narmīn rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koatəht nəwīa Uhgīn. ³ İtəmat mīn emotatig nəhlan itəmat mīn ilat nian kit aupən. Nıkitimat tolkeike nolən rat mīn, kən itəmat emotol nəratən əh itəm kəmotol nıkitimat tagiən. Nat naka itəm təmīsı-pən e nıkitimat ne nətəligən rat mīn rəhatimat, məto itəmat emotətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, məto nolən rat tinatig rəkis e nıkitimat, tahmən e netəm əpnarın mīn. Kən nıki Uhgīn titəhmə o nolən rat mīn rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpınən kəm itəmat. ⁴ Məto Uhgīn, in tərıoah e nolkeikəən o kitat, kən rəhan nasəkitunən o kitat in iahgin pik. ⁵ Kən nat əpnarın e nian əh kəmotimīs e narmıtət o rəhatat nolən rat mīn, məto in təmol kitat kotəmegəh kitat Kristo məto-inu in tolkeike pik kitat. (Otətelig-in-tu. E nəwırən rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kən Uhgīn təmiləs-ipər kitat, kitat Kristo, kən təmol məmə kitat kotəpələh kitat

Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgîn tæmol næhlan mæmæ e nian itæm otæpanuwa, in otægætun ræhan næwiræn itæm in iahgîn taprækis agîn-æh, kæn kitat koatæplan ræhan næwiræn e nolan wir ræhan kæm kitat e Kristo Iesu. ⁸ E næwiræn asol ræha Uhgîn itæm tæmawte-in kæm itæmat, in tæmosmegæh itæmat e nahatætææn, kæn natimnat min æh, sænæmæ itæmat atip næmotol, mæto in nat kit itæm Uhgîn tatos-ipa æpnæpin æm kæm itæmat, ⁹ sænæmæ e wæk kit itæm itæmat næmotol, kæn tol næhlan ko suah kit tæsos-ipæ atipæn in ron. ¹⁰ Tol næhlan mæto-inu in Uhgîn itæm tatol wæk e næmegæhæn ræhafat, kæn in tæmol kitat e Kristo Iesu mæmæ kitat okotol wæk min itæm kotæwir. Wæk min u, Uhgîn tinol æpen-æpenæ rækis lan mæmæ kitat okotol ilat.

Ilat kæmotuwa kitiah e Kristo

¹¹ Tol næhlan, itæmat onæsotaluinæn mæmæ nian næmotaiir, kæn itæmat sænæmæ noanol ræha Isrel. Kæn netæm Isrel itæm kinæhg-ipæn rækis ilat, ilat kæmotæn mæmæ itæmat Iaihlua min mæto-inu kæsæhg-ipænæn itæmat. Mæto nat u, in nat kit itæm katol æm e nipæti etæmim. ¹² Kæn onæsotaluinæn mæmæ e nian æh, itæmat næmotætul isæu o Kristo, itæmat sænæmæ netæm Isrel ætuatip, mæto itæmat Iaihlua min æm, kæn næniækisæn min ræha nasituæn ræha Uhgîn kæm netæm Isrel aupæn itæm kæmælis ilat lan e Uhgîn, okol tæsuwamæn mæmæ ræhatæmat. Næmegæhæn ræhatæmat e nætueintæn u in tæmol næhlan mæmæ, nat kit tikæ mæmæ onækotælæhu-pæn æskasik ræhatæmat nætæligan lan, kæn itæmat næmotæruuru agîn Uhgîn. ¹³ Mæto itæmat itæm aupæn næmotæn isæu o Uhgîn, næmotuwa kitiah itæmat Kristo Iesu, kæn roiu næmotuwa pahrien o Uhgîn e nita Kristo.

¹⁴ Tol næhlan mæto-inu Kristo pisin æm tæmælæhu næmælinuæn, tæmælis noanol ræha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah mæmæ ilat netæm kitiah min æm. Aupæn, Lou ræha noanol min ræha Isrel in tahmen-pæn æm e noanæpinat iækis kit itæm tæmatoor ilat kæn matol mæmæ ilat koatol tikimir. Mæto Kristo tæmætæwin noanæpinat æh. ¹⁵ Tæmol næhlan nian in tæmimis e nig kæmæluau, kæn tæmol mæmæ kitat okotapas nætu-pænæn Lou min rafin ræha noanol min ræha Isrel mæmæ okotætuatip e niganæmti Uhgîn. Kristo tæmol næhlan mæmæ in otol noanol min ræha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah lan. Kæn e nolan æh, in tæmælæhu næmælinuæn. ¹⁶ Kæn e nimisæn ræhan e nig kæmæluau, Kristo tæmilæs ilat kotuwa kitiah, kæn mit ilat motitælig-pæn o Uhgîn, kæn mol ræhalat timæht tauke. ¹⁷ In tæmuwa matæn-iaræp næmælinuæn kæm itæmat u aupæn næmotatig isæu o Uhgîn, kæn matæn-iaræp næmælinuæn kæm itæmat u emotatig iuæhkir o Uhgîn. ¹⁸ Kæn roiu o nat naka itæm Kristo tæmol, kitat rafin noanol min ræha Isrel ne Iaihlua min, kotitun nuwamæn o Tata Uhgîn e Narmîn Ræhan kitiah æm.

¹⁹ Kæn tol næhlan, sænæmæ itæmat iapispis min o netæm ihlua, mæto roiu itæmat natig e nego e neai itæmat netæm koatahatætæ e Iesu, kæn itæmat nenæti Uhgîn min. ²⁰ Kitat kotahmen e nimæ kit ræha Uhgîn itæm nelki nimæ in Kristo Iesu, kæn aposol min ne ien min, ilat nelmi nimæ asol min, ²¹⁻²² kæn Kristo tatilpin itæmat Iaihlua min e nimæ æh tahmen e nelmi nimæ min, kæn tatilækin nelmi nimæ min rafin mæmæ ilat okotuwa nimæ ætuatip ræha næfakæn o Iærmæra, itæm Uhgîn tætatig ikin e Narmîn Ræhan.

3

Pol tæmæn-iaræp nalpækauæn anion ræha Uhgîn

2:6: Kol 2:12 **2:9:** 1 Kor 1:29-31; 2 Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14 **2:12:** Rom 9:4; Kol 1:21
2:13: Kol 1:20 **2:14:** 1 Kor 12:13 **2:15:** Kol 2:14 **2:16:** Sek 9:10; Kol 1:20,22 **2:17:**
 Aes 57:19 **2:19:** Efes 3:6 **2:20:** 1 Kor 3:11 **2:21-22:** 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5

¹ O nəghatən min əh, emən-iarəp namnusən rəha Kristo Iesu kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, kən roiu etatig e kalapus ron. ² Itəmat nəkotitun rəkis məmə Uhgın təmos-ipa wək asol u kəm io məmə ekən-iarəp nəwīrən rəhan kəm itəmat. ³ Tahmen e nəghatən itəm emətə rəkis kəm itəmat, iatən məmə Uhgın pisin əm təmol əp nat anion rəhan kəm io. ⁴ Nian onəkotafin nəghatən əh, kən onəkotitun rəhak nītunən e nīpəti nəghatən rəha nalpəkauən anion rəha Uhgın. ⁵ Uhgın təməsol əpən nat u kəm netəm aypən, məto roiu tinol əp e Rəhan Narmin kəm rəhan min aposol min ne ien min itəm təmitəpun rəkis. ⁶ Nat anion əh məmə e namnusən təwīr əm, netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat min kəmotuwa kahmen e netəm Isrel o nosən nəwīrən rəha Uhgın, kən ilat kəmotuwa kitiəh, kən koatos kələh nəwīrən rəha Uhgın e nənīəkisən rəhan e Kristo Iesu.

⁷ Io emuwa iolwək rəha namnusən təwīr əh e nəwīrən asol itəm Uhgın təmos-ipa əpnəpin əm kəm io e nəsanənən asol rəhan. ⁸ Nat əpnəpin io ləhau agin e netəmim rafin rəha Uhgın, məto e nəwīrən rəhan, Uhgın təmos-ipa wək u, məmə ekən-iarəp kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, nəwīrən min rəha Kristo itəm ko kitat kəsotitunən ilat rafin məto-inu ilat tēpət namnun tikə, ⁹ kən ekol əp kəm netəmim rafin nolən itəm Uhgın təmol rəhan nalpəkauən anion otuwa met-arəp. Uhgın u təmol natimnat rafin, in təmatahluag-in nalpəkauən əh nuwəh rəkis. ¹⁰ In təmol nəhlan məmə roiu in otol-arəp kəm iərəməərə min ne nepətən min əpəh e magoagəp rəhan nenatigən itəm suatip rəhan tēpət tēpət. Kən ilat okotəplan rəhan nenatigən nian okotehm niməfak. ¹¹ Inu nalpəkauən rəhan itəm tətətig lili, kən təmuwa nīpahriənən e Kristo Iesu, İərəməərə rəhatat. ¹² Kən məto-inu o Kristo ne rəhatat nahatətəən lan, kitat kotitun nuwamən nian rafin motətul e niganəmti Uhgın məsotəginən. ¹³ Tol nəhlan, ekətapəh otəmat məmə sotolən məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu o nəratən itəm ekətətig lan ikin-u. İatətə nahməən otəmat, kən in otasitu e rəhatəmat nəmegəhən.

Nəfakən rəha Pol

¹⁴ O natimnat min əh itəm io emən rəkis, kən iatisin nulək matəfak kəm Uhgın Tata, ¹⁵ itəm in təmol noanol min rafin e nətueintən ne əpəh e nego e neai. ¹⁶ Nəsanənən ne nolkeikəən ne nenatigən rəha Uhgın in tēpət təwīr taprəkis, kən ekətapəh o Uhgın məmə Narmin Rəhan otol nikitəmat təsanə e nat wīr min əh rəhan ¹⁷ məmə e nahatətəən rəhatəmat e Kristo, in otətətig kitiəh e nikitəmat. Kən iatəfak min məmə nəmegəhən rəhatəmat oteiuaiu mamnim wīr e nolkeikəən rəha Uhgın ¹⁸ məmə itəmat netəm rafin itəm nakoatahatətə e Kristo, onəkotehm wīr nolkeikəən asol rəha Kristo, e nəfəməhən rəhan, ne nepətən rəhan, ne rəhan nərən ilis, ne rəhan neuiəiəən ləhau. ¹⁹ Nolkeikəən əh rəha Kristo, okul kəsotitun rafinən məto-inu in iahgin pik, məto iatəfak məmə onəkotitun wīr nolkeikəən əh məmə Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhatəmat e nolən wīr min rafin rəhan.

²⁰ !Kən pəs kotiləs-īpər nərgi Uhgın! E nəsanənən rəhan itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, in titun nolən natimnat taprəkis-in agin natimnat rafin itəm nikitat tatəht o koatətapəh ron. ²¹ Pəs kitat niməfak kotal kitiəh kitat Kristo Iesu moatənwiwi Uhgın nian rafin matuwīn matuwīn namnun tikə. !Əwəh!

4

Kitat kitiah e Kristo

¹ Tol nahlan, io Pol u ekatätig e kalapus o Iärämärä, iatätapäh äskasik otämat mämä näkotätig e nämegähän kit itäm tätuatip e naunän itäm Uhgün tēmaun-in itämat lan. ² Otos-iähau atip itämat e natimnat rafin, kän motuwa itämat netäm mätiḡ, kän nätəlīgän rēhatämat otäfämäh, kän nian suah kit otol nat kit täshmenän e niganämtitämat, kän nikitämat otäsahmē uähaiän ron e nolkeikeän rēha Uhgün. ³ Narmün Rēha Uhgün tēmeafimün itämat, tol nahlan onäkotalkut äskasik mämä näkotätig kitiah e nämälinuän. ⁴ Kitat nipätin kitiah äm, kän Narmün Rēha Uhgün kitiah äm, kän itämat noatälähäu-pän äskasik rēhatämat nätəlīgän e nat kitiah äm, näwīrän itäm Uhgün tēmaun-in itämat ron. ⁵ Kän Iärämärä kitiah äm, näḡätunän kitiah äm, baptais kitiah äm; ⁶ kän kitat koatäfak käm Uhgün kitiah äm u in rēhatat rafin Tata. In tatärämärä rafin e kitat, kän tatol rēhan wäk e nämegähän rafin rēhatat, kän mätätig e nikitat rafin.

⁷ Mäto e kitat rafin aḡin kitiah kitiah, Kristo tēmoor rēhan näsanänän o nolän wäk pisin pisin min. ⁸ Tol nahlan, Naoa Rēha Uhgün tatän mämä, “Nian in tämär ilis aḡin, kän mit-iarəp rēhan tikimīr min itäm tēmol win elat. Kän tamos-ipän nat wir käm netämim.”

⁹ Əplan-tu näghatän äh mämä, “In tämär.” Nipätin tämä, Kristo tēmaupän meiuaiu lähau aḡin, ikin-u e nätüeintän. ¹⁰ Suah u itäm tēmeiuaiu-pa, in etäm kitiah äm itäm in tämär min ilis aḡin-äh mapräkis-in neai mämä in otätig ikin min rafin. ¹¹ In etäm kitiah äm itäm in tamos-ipän näsanänän rēhan käm netämim pisin pisin min mämä neen okotuwa aposol min, neen okotuwa ien min, neen okotuwa netämim rēha nän-iarəpän nammusän täwir, neen okotuwa pasta min ne äḡätun min. ¹² Kristo tēmol nahlan mämä ilat okotasitu motol əpen-əpenä e netämim rēha niməfak, kän netäm rēha niməfak okotol wäk rēha Uhgün mämä nipäti Kristo otäsasik, ¹³ mätoarus kitat rafin kotuwa motol kitiah e nahatätän rēhatat, ne nitunän e Nəti Uhgün, kän moatepət motuwa motahmen e Kristo itäm in tätuatip aḡin. ¹⁴ Kän mämä kitat okotapəs nolän min rēha nisualkäläh itäm nian rafin koatəuhlin rēhalat nätəlīgän e nat kinotahatə räkis lan, tahmen e kinu kit itäm peau-peau min kotahl əpnäpin äm kətan. Nätəlīgän rēhatämat tatol nahlän mäto-inu suah kit tatəḡätun nat pisin, o suah kit min tatiuw rēhatämat nätəlīgän e näghatän rēhan itäm nikitämat täht mämä in täwir, mäto e nipahrienän, suah äh tateiu. ¹⁵ Mäto kəp, kitat okasotolän nahlän. Okotän äm nipahrienän e nolkeikeän, kän e nolän äh, e natimnat rafin itäm koatol, okotepət motuwa motahmen e Kristo, itäm in rēhn-kapə niməfak. ¹⁶ Kän Kristo tatol mämä rēhan min netämim kotuwa kitiah, tahmen-pän äm e noanol min itäm koatilpīn nipäti etämim. Nian nolän-olin nipätin koatol-wir wäk ätuatip rēhalat e nolkeikeän, mol nipätin tatepət matäsasik.

Nolän wi rēha iəfak min

¹⁷ E näḡi Iärämärä iatän äskasik käm itämat mämä onəsotätəu-pän minän nolän rēha nētäm min u kəsotanän nipahrienän e Uhgün. Nätəlīgän rēhalat tol nat əpnäpin lan. ¹⁸ Nitunän rēhalat tətän äm əpäh tapinəp ikin, kän moatan isəu o nämegähän itäm Uhgün tatos-ipa mäto-inu rēhalat-kapə tiäkis

kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, kən kinotəruru nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat mın, kən minotegəhan-in nolən rat mın koatərəmərə e nəmegəhən rəhalat, tahmen e nıtəpən nıpitan, ne nolən mın nəhlan. Kən nian rafın koatolkeike mın məmə okotol təhmın mın.

²⁰ !Məto nian kəmatəgətun itəmat e Kristo, nəgətunən in tol pisin agın-əh e inəh! ²¹ Kəmatəgətun itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan mın, kən kəgətun itəmat e nıpahrienən itəm tətətig lan. ²² Kən kəməgətun itəmat nəhlan e nolən mın rəhatəmat aupən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas mın itəm kotərat tahmen e nat pıen kit, kən nolkeikeən tərət mın atıp koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi mın. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike motuwa netəm wi mın e nolən mın rəhatəmat, itəm Uhgın təmol məmə okotahmen lan, inu nolən mın itəm nıkin tətəgien lan, ne nolən mın ətuatıp pahrien.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafın nəkotəkəike motapəs nolən rəha neıueıuəən, məto nakotən nıpahrienən kəm itəmat mın, məto-inu kitat nolın-olın nıpəti Kristo. ²⁶ Nian nıkim tıtahmə, əsolən nolən rat, kən aluın uəhai əm məsolən neməha tətətig lam mətoarus mıtgar tuwın miwig, ²⁷ kən əsos-ıpənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləh otəkəike məhlman nolən əh, məto in otəkəike mol atıp nat e nelmın, məmə in otol wın e nat wır kit itəm titun nos-ıpənən kəm ıan-rat mın.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlim, məto ən əm nat wır itəm otasıtı e netəmim nian kotalıwək e suatıp pisin pisin mın, məmə nəghatən əh otawte-in nəwırən rəha Uhgın kəm ılat. ³⁰ Əsotolən Narmın Rəha Uhgın tətə nahməən o nolən rəhatəmat, məto-inu in nəmtətın rəhatəmat məmə itəmat rəha Uhgın, kən in otıləs-ırəkıs itəmat e nolən rat mın e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafın natımmat mın u: nahməən e nıkitəmat itəm tətətig tatuwəh; ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netəmim; ne nolən rəha nıkitəmat ne nohlıtəmat tıtətıperəh pık tahmen e kaluəluə; ne nolən rəha nərgəhəuən; ne nolən mın rafın itəm okotol nəratən kəm netəmim. ³² Məto otəwır otəmat mın, kən motol nıkitəmat tımətmtıg otəmat mın. Kən motaluın nolən rat mın itəm nəkoatol etəmat mın, tahmen-pən əm məmə Uhgın təmaluın rəhatəmat nolən rat mın e Kristo.

5

Nəmegəhən e nəhag-əhagən

¹ Tol nəhlan, otalkut əskasık məmə onəkotasgəwın Uhgın məto-inu itəmat nenəti Uhgın mın itəm in tolkeike pık itəmat. ² Kən otaskəlım əskasık nolən rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə Kristo təmolkeike mihın kitat kən muwa mımıs otat, kən nımısən rəhan tahmen e sakrifaıs kıt nəmıəwın təwır itəm katos-ıpən kəm Uhgın mol nıkin tagien lan.

³ Məto-inu itəmat netəmim rəha Uhgın itəm nəkotətıuatıp, kən itəmat nəsotolən agın nolən rat kıt məmə okən rat itəmat ron, ıatən nolən rat mın tahmen e nıpitan ne nəman ne, koatıt anıon ılat mın; ne nolən rat rafın itəm tol naulısən o nənən; ne netəmim naumıs. ⁴ Kən təsəwırən məmə nakotən nəghatən itəm taulıs o nənən, o nəghatən alməl mın, o nəsanən, o nəpəoən. Təsətıuatıpən məmə nakotən nəghatən rat mın əh, məto otən nəghatən wır mın kəm Uhgın, məmə nıkitəmat tagien o natımmat itəm in təmol otəmat.

⁵ Kən nəkotəkəike motıtun nat u məmə, netəmim itəm koatıtəp nıpitan, o

4:22: Rom 8:13; Kol 3:9 **4:23:** Rom 12:2 **4:24:** Jen 1:26; Kol 3:10 **4:25:** Sek 8:16; Kol 3:8-9 **4:26:** Sam 4:4; Jem 1:19-20 **4:29:** Kol 4:6 **4:30:** Aes 63:10; Efes 1:13-14; 1 Tes 5:19
4:31: Kol 3:8 **4:32:** Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 **5:1:** Mat 5:48 **5:2:** Eks 29:18; Hip 10:10

netəmim itəm koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, o netəm naumis, ilat min əh ko kəsotuwınən e nərəməərən rəha Kristo ne Uhgın, (netəm naumis kotahmen e netəm koatəfak kəm narmi nat min, rəhalat nautə in uhgın rəhalat). ⁶ Sotegəhan-inən məmə suah kit otiuw-pən itəmat e nəghatən eiueiua min rəhan itəm nıphrıenən lan tıka. Məto-inu o nolən rat min əh, Uhgın nıkin otərat kən otol nalpınən kəm netəmim itəm koatəht nəwıan. ⁷ Tol nəhlan, əsotuwınən motan kələh itəmat min ilat motol nolən rat min itəm koatol.

⁸ Nıan kit aupən, napınəpən tatərəməərə etəmat, məto roiu itəmat nınotuwa o Kristo kən nəhag-əhagən tınatərəməərə etəmat. Kən tol nəhlan, otan tahmen e netəm rəha nəhag-əhagən, ⁹ məto-inu nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhatəmat tatoe-in nəwırən, ne nətuatıpən, ne nıphrıenən. ¹⁰ Kən otalkut məmə onəkotegəs-in motıtun nolən min itəm okotol Uhgın nıkin tagien lan. ¹¹ Əsotəu-pənən netəmim rəha napınəpən motol nolən rat min itəmat min ilat. Noa təwır min e nolən min əh tıka. Məto otəmki-pa nolən min əh e nəhag-əhagən, kən netəmim okotıtun məmə nolən min əh kotərat. ¹² In naulisən asol o nən-ıarəpən nolən anıon min rəha netəm u itəm koatəht nəwıa Uhgın. ¹³ Məto natımnat rafın itəm okotuwa e nəhag-əhagən, netəmim kotəplən wır məmə ilat kotəhro nulan. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu nıan nəhag-əhagən tatol əp nat kit, kən in min tatuwa nəhag-əhagən. O nat u inu katən məmə, “Itəmat u noatapıl, otaiir-ta, otəmegəh e nımisən, pəs Kristo otasıəgəpın itəmat.”

¹⁵ Kən otətə wır itəmat, məsotatıgən məmə netəm kotalməl ne, məto nəkotatıg e nenatıgən, ¹⁶ kən nıan rafın okəmə nəkotəplən suatıp o nolən nəwırən kit, otol, məto-inu roiu kotatıg e nıan rəha nəratən tərət. ¹⁷ Kən tol min-nəhlan, sotalmələn-ta, məto otəkəıke motalkut məmə onəkotıtun nat naka itəm İərəməərə tolkeıke. ¹⁸ Sotapısən e alıkol məto-inu otiuw-pən itəmat e nalmələn, məto təwır məmə nəmegəhən rəhatəmat otəriəh əm e Narmın Rəha Uhgın. ¹⁹ Otəghat kəm itəmat min e napuən min e Naoh rəha Napuən, ne napuən min rəha nıməfak, ne napuən min itəm tətısı-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan, kən otan napuən min e nıkitəmat kəm İərəməərə, ²⁰ kən nəkotəkəıke moatən kəm Tata Uhgın məmə nıkitəmat tagien o natımnat rafın, kən otən e nərgi İərəməərə İesu Kristo.

Nolən rəha netəm kəmotol marıt

²¹ Otətəlıg-in kən motol nəghatən rəhatəmat min məto-inu nakotısıai-in Kristo.

²² Itəmat nıpıtan itəm nınotol marıt rəkıs, otətəlıg-in kən motol nəghatən rəha nəman min rəhatəmat məmə noatol kəm İərəməərə. ²³ Otol nəhlan məto-inu ıarman in tərəməərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəməərə e nıməfak u nıpətın, kən in rəhan İosmegəh. ²⁴ Nıməfak tatətəlıg-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nıpıtan itəm kınotol marıt rəkıs okotəkəıke kətəlıg-in kən motol nəghatən rəha rəhalat min nəman e natımnat rafın.

²⁵ Kən itəmat nəman itəm nınotol marıt rəkıs, otolkeıke rəhatəmat nıpıtan tahmen əm məmə Kristo təmolkeıke nıməfak, kən mos-ıpən rəhan nəmegəhən ron. ²⁶ Təmol nəhlan məmə in otol nıməfak otətuatıp, kən

5:5: 1 Kor 6:9-10; Kol 3:5 **5:6:** Rom 1:18; Kol 2:4,8 **5:8:** Jon 12:36; Efes 2:13; Kol 1:13; 1 Pita 2:9 **5:13:** Jon 3:20-21 **5:14:** Aes 26:19; Rom 13:11 **5:16:** Kol 4:5 **5:18:** Luk 21:34
5:19: Kol 3:16 **5:20:** Kol 3:17 **5:21:** 1 Pita 5:5 **5:22:** Kol 3:18; 1 Pita 3:1 **5:23:** 1 Kor 11:3; Efes 1:22 **5:25:** Kol 3:19; 1 Pita 3:7

təmaikuas lan e nəghatən rəha Uhgın, tahmen e nəhau tətaikuas e netəmim.
²⁷ Təmöl min nəhlan məmə Kristo titun nosən rəhan niməfak muwa rən, kən niməfak u tətuatip wir, kən kəsehm-pənən nolan rat kit lan, kən in təwir məhag-əhag. Niməfak əh in tahmen e pətan kit itəm kəmöl-pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kən nat kit tikə e nıpətin itəm təsətuatipən. ²⁸ Kən e suatip kitiəh əm, nəman okotəkəike motolkeike rəhalat nıpitan min tahmen məmə koatolkeike atip əm nıpətilat. Etəm itəm tolkeike pik rəhan pətan, tolkeike atip in. ²⁹ Otətəlig-in-tu, suah kit tikə itəm tatətəhau atip nıpətin, məto in tətagwən wir kən matehm wir, tahmen əm məmə Kristo tatol kəm niməfak, ³⁰ məto-inu kitat nəwtain nıpətin. ³¹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “O nat əh, suah kit otiet rəkis e rəhan tata ne mama, kən mól kitiəh ilau rəhan pətan, kən ilau okuea tahmen e nıpətin kitiəh əm.” ³² Nəghatən əh in nəghatən wir kit itəm təfigəm, kən nıpətin tatəhluag. Məto iatən məmə in nimaə nəghatən kit məmə Kristo ne niməfak, ilau kitiəh. ³³ Məto nəghatən əh tatuwa min otəmat. Kən itəmat nəman kitiəh kitiəh onəkotolkeike rəhatəmat nıpitan min tahmen e nakotolkeike atip min itəmat. Kən nıpitan, nəkotəkəike motisai-in rəhatəmat nəman.

6

Nolən rəha nisualkələh ne tata ne mama

¹ Itəmat nisualkələh. Otol nəwia tata ne mama rəhatəmat məto-inu rəha İəməmə u itəmat, kən nolən əh in tətuatip məmə itəmat nəkotol. ² Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Otos-ıpən nisialiən kəm rəhatəmat tata ne mama.” Inu tatətül aupən e lou min itəm nəniəkisən kit tətətig lan, kən nəniəkisən əh tatən nəhlan məmə, ³ okəmə nəkotol nəhlan, “natimnat min e nəməgəhən rəhatəmat okotaiu wir, kən natigən rəhatəmat e nətueintən u otəməh.”

⁴ Tata min. Əsotolən nolən əskasik e nenətəmat min məmə otol nıkilat təpou mahmə, məto ehm wir ilat, məg-ətuatip-in nolən min rəhalat, kən məgətun ilat e suatip rəha İəməmə.

Nolən rəha slef min ne rəhalat etəm-iasol min

⁵ Slef min. Otol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat e nətueintən u, otol e nisialiən, ne nəginən, kən otol e nıkitəmat pahrien tahmen əm məmə rəhatəmat etəm-iasol in Kristo. ⁶ Kən otol nəwialat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nıkilat otətagien otəmat. Məto otol nəwialat tahmen məmə itəmat slef min rəha Kristo, kən moatol nolən min itəm Uhgın tolkeike e nıkitəmat pahrien. ⁷ Otol rəhatəmat wək e nıkitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İəməmə, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm, ⁸ məto-inu nəkotitun məmə İəməmə otos-ıpinə nətouən kəm netəmim rafin e nat wir min itəm kəmotol, nat əpnəpin okəmə in slef kit o in etəm əpnəpin əm kit.

⁹ Kən itəmat netəm-iasol min. Otehm mihin min əm rəhatəmat slef min e suatip kitiəh əm. Əsotəghat əskasikən kəm ilat məmə ilat okotol nəwiam, məto-inu nəkotitun məmə Etəm-iasol rəhalat ne rəhatəmat in kitiəh əm əpəh e nego e neai, kən in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

Nuwınən e natimnat rəha Uhgın o nəluaginən

5:26: Taet 3:5 **5:27:** 2 Kor 11:2; Kol 1:22 **5:31:** Jen 2:24; Mat 19:5 **5:32:** Nol Əpən 19:7
6:1: Kol 3:20 **6:3:** Dut 5:16 **6:4:** Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21 **6:5:** Kol 3:22-23; Taet
 2:9-10; 1 Pita 2:18 **6:8:** 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25 **6:9:** Rom 2:11; Kol 4:1

¹⁰ Namnun nəghatən rəhak tol min-nulan. Otətul əskasik e İərəmərə ne rəhan nəsanənən asol. ¹¹ Otuwin e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat nian Setan tatol nalpəkauən e neuiəuənən o nohən itəmat. ¹² İatən nəhlan məto-inu kitat kəsotəluaginən kitat netəmim rəha nətueintən, məto koatəluagin kitat nat pisin itəm kəsotəplanən, inəh İərəmərə min, ne nəpətən min, ne nat itəm kotəsanən e nəratən rəha napinəpən roiu e nətueintən, ne İərmis min e magoagəp. ¹³ Tol nəhlan, otuwin e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nian nəratən itəm Setan tatol otuwa, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, kən nian nəmol əpen-əpenə rafin o nəluaginən, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat.

¹⁴ !Kən, otol əpen-əpenə! Nian nakotətul əskasik o nəluaginən, rəhatəmat natimnat rəha nəluaginən tol min-nulan:

Otaskəlim əskasik nəghatən pahrien, inu tahmen e kətəut itəm nəmotəlis nəlugitəmat lan.

Otol nolən rəhatəmat otətuatip e niganəmti Uhgın e nahatətəən, inu tahmen e İaen itəm tatətəlosig-in manikiləhatəm.

¹⁵ Otol rəhatəmat nətəligən təskasik e namnusən təwir rəha nəməlinuən, inu tahmen e put əskasik itəm tətəsitə etəmat o nətulən.

¹⁶ Kən nat kit min e in min əh, otahatətə əskasik e Uhgın, inu tahmen e sil u in timba asol kit itəm titun nahtəsig-inən məwiəmis nigəm e nəgənin nifagə rəha Setan itəm tatuəp.

¹⁷ Otən nıpahrienən e nosmegəhən rəha Uhgın, inu tahmen məmə natuwin e hat əskasik kəmol e İaen itəm tatəfətəin rəhn-kəpətəm.

Otitun wir Naoa Rəha Uhgın, inu tahmen məmə nakos e naip rəha nəluaginən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-İpinə kəm itəmat.

¹⁸ Kən oteğəhən-in məmə Narmın Rəha Uhgın otit itəmat e rəhatəmat nəghatən kəm Uhgın e nian rafin, kən otəğhat kəm Uhgın e nəfakən e nolən pisin pisin min ne nətapəhən min. Tol nəhlan, oteğəs wir, kən motəfak nian rafin o İəfak min rafin.

¹⁹ Kən otəfak min ron io məmə nian rafin itəm İatəğhat, kən Uhgın otos-İpa nəghatən kəm io, məmə esəginən o nən-İarəpən nat anion rəha namnusən təwir itəm Uhgın təmol əp kəm kitat. ²⁰ Kən roiu, io İen əhruin rəha İesu Kristo, məto ekətətig əm e kalapus kəməlis io e sen u İaen, məto-inu İatən-İarəp namnusən təwir əh. Ekəİke mən-İarəp namnusən təwir əh məsəginən, kən otəfak ron io məmə ekol min-nulan.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹⁻²² İo İakolkeİke məmə İtəmat nakotətəo namnusən rəhak, kən tol nəhlan, ekahl-İpinə Tikikas tımnə. In pıtat keİke kit itəm tətəİu əskasik e wək rəha İərəmərə İkin-u. In otən-İarəp namnusən rəhatəmat kəm İtəmat məmə İo etəhratİg nulan, kən namnusən əh otİləs-İpər nətəligən rəhatəmat.

²³ Pəs Uhgın Tata ne İərəmərə İesu Kristo okİos-İpinə nəməlinuən, ne nolkeİkeən, ne nahatətəən. ²⁴ Pəs Uhgın otawte-in nəwİrən rəhan kəm netəmim rafin itəm kotolkeİke rəhatat İərəmərə İesu Kristo e nolkeİkeən itəm namnun tİkə.

Filipae

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Filipae

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filipae

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Pol in təmätuoun niməfak əpəh Filipae e rəhan naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Nian Pol təmätatig e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmə otəmik mənī neen muwin kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmätuoun mahl-ipən mənī kəm Pol.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natimnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmə suatip kitiəh əm məmə okotagien lan. Iesu Kristo pisin əm titun nolən ilat nikilat tagien, nat əpnəpən məmə koatatig e nian wir o nian iəkis.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatuən təwir kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon min. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəməə Iesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ İakolkeike mə iəkən kəm itəmat məmə nian min rafin itəm nikik təht itəmat, iatən kəm rəhak Uhgın məmə nikik tagien otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagienən, ⁵ məto-inu rəhatəmat nawteən təmasitu lak e wək rəha nammusən təwir, e nətuounən, nian nəmotahətətə e nammusən təwir, mətoarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekıtun wir məmə Uhgın itəm təmätuoun wək təwir e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol nammun lan e nian Kristo Iesu otitəlig-pa min.

⁷ Nian rafin, iakolkeike pik itəmat, kən ekəike məto nagienən nəhlan məto-inu itəmat nəmotuwa kofol kitiəh e nəwirən rəha Uhgın o wək itəm təmos-ıpa kəm io. E nian emətətig e kalapus, ne nian emətan əm matətul-arəp o nammusən təwir məmə in nıpahrienən, məto itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Uhgın titun məmə iatən pahrien məmə iakolkeike məmə ekəplan itəmat, məto-inu iakolkeike pik itəmat, təhmen əm məmə Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmə rəhatəmat nolkeikeən otəwıə təhmin min e nıtunən nat ne nenatigən rafin ¹⁰ məmə itəmat onəkotitun nehmən nat naka in təwir pik agin-əh, kən məmə onəkotətuatip wir, kəsehm-pənən nat tərət kit etəmat e nian itəm Kristo otuwa min lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otəe-in noan nəwirən ne nətuatipən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwıwıən ne niləs-ipərən nərgı Uhgın.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotəto nammusən təwir

¹² Io min neen, iakolkeike məmə onəkotitun məmə nat əpnəpən nəhməən naka itəm kəmöl lak, məto təmasitu pik o nən-ıarəpən nammusən təwir kəm netəmim tərət, ¹³ məto-inu tol nəhlan, mopaəl min itəm koatehm nımə

rəha Sisa, ne netəm pisin pisin min tepət, kinotitun rəkis məmә io etatig e kalapus mətō-inu io iolwək rəha Kristo. ¹⁴ Kən rəhak natigən e kalapus təmol məmә iafak min iuahkir ilat rafin kəmotahatətə əskasik təhmīn min e Iəramərə, kən matol nətəligən rəhalat təkaskik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn məsotəginən.

¹⁵ Nipahrienən, neen kəmotən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo mətō-inu koatetē io kən motolkeike məmә okotəprəkis-in io. Mətō neen koatən-iarəp əm namnusən təwir rəha Kristo e nətəligən ətuatip. ¹⁶ Itəm min u nətəligən rəhalat tətuatip əm, ilat koatən-iarəp namnusən təwir mətō-inu kotolkeike io, kən motitun məmә Uhgīn təmələhəu-pən io ikin-u e kalapus məmә iatətul-arəp o namnusən təwir məmә in nipahrienən. ¹⁷ Mətō neen itəm koatetē io, kəsotən-iarəpən Kristo e nikilat pahrien, mətō koatol əm mətō-inu kotolkeike məmә okotilas-ipər atip ilat, kən nikilat təht məmә okotol nəratən kəm io roiu, nian etatig e kalapus. ¹⁸ Mətō nat əh, nat əpnapin əm. Okəmә koatol e nikilat pahrien o kəp, mətō nat asol məmә koatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo, kən inu tatol nikik tətəgin.

¹⁹ Pahrien, kən nikik otəgin min mətō-inu ekītun məmә e noa nəfakən rəhatəmat, ne nasituən rəha Narmīn rəha Iesu Kristo, in otosmegəh io e nəratən u, ²⁰ tahnen əm məmә iakolkeike pik kən matələhəu-pən rəhak nətəligən məmә oesolən nat kit itəm otol aulis io e nigənməti Uhgīn. Mətō roiu ne nian rafin, nikik təkaskik məmә okəmә iatəmegəh o ekimis, mətō iatisiai-in Kristo e nəmegəhən rəhak. ²¹ Tol nəhlan mətō-inu nəmegəhən rəhak in Kristo əm, kən okəmә ekimis, in nat təwir təprəkis. ²² Okəmә iatəmegəh əh, in təwir o nolən wək məsin min rəha Uhgīn e nətueintən. ?Kən ekitəpun itəm pəhruən? !Iəkəruu! ²³ Roiu əh suatip kəiu katuəməhl əupən in io, mətō iakolkeike ilau kərən. Iakolkeike pik məmә iakapəs natigən ikin-u muwīn məplan Kristo itəm in təwir agin məprəkis-in natigən u ikin-u. ²⁴ Mətō iakəplan məmә ekəike mətatig ikin-u o nasituən etəmat. ²⁵ Kən mətō-inu ekītun məmә inu in nipahrienən, kən ekitun məmә oekətətig kitat min itəmat, o nasituən etəmat məmә nəhatətəən rəhatəmat otəwiə e nagienən. ²⁶ Kən e nolən əh, nian ekuwa min məplan itəmat, nikitəmat otəgin nakotənwīwi Kristo Iesu, mətō-inu io emətəlig-pa min otəmat.

Nətulən əskasik

²⁷ Kən nat asol, itəmat onəkotəkəike motol məmә nolən min rafin e nəmegəhən rəhatəmat koatos-ipən nisaiian kəm namnusən təwir rəha Kristo. Kən, nat əpnapin okəmә ekimnə o esimnəən, pəs oekətə məmә nakotətul əskasik e nətəligən kitiah əm, kən məmә itəmat rafin, itəmat nakotalkut e nətəligən kitiah əm o nən-iarəpən namnusən təwir, ²⁸ kən məmә nəsotəginən rəhatəmat tikimīr min. Inu nəmtətin kit olat məmә Uhgīn otərəkin ilat, mətō in otosmegəh itəmat. Uhgīn otol natimnat min əh rafin. ²⁹ Otol nəhlan mətō-inu in təmegəhən-in məmә onəkotahatətə e Kristo, kən nat kit min, məmә onəkotos min nəhməən ron. ³⁰ Kitat rafin koatətig e nəmouən kitiah əm, itəm nəmotəplan e rəhak nəmegəhən əupən, kən roiu nəkoatətə məmә ekətətig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatip rəha Iesu Kristo

1 ?Nikitəmat təkaskik e Kristo mətō-inu noatol kitiah itəmat min, o kəp? ! Əwəh! ?Nakoatətə təwir e nolkeikəən rəhan, o kəp? !Əwəh! ?Moatauilim

itəmat Narmın Rəha Uhgın, o kəp? !Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkıtun itəmat min, o kəp? !Əwəh! ²Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa kitiah; kən motolkeike itəmat min; kən motuwa kitiah e narmın ne nətəligən o natimnat itəm nakoatuwin ron. Kənu, okəmə nəkoatol natimnat min əh, in otol nıkkik tagien pik agin. ³E nolən kitiah əm, sotolən nat kit məmə itəmat nakotəwir motaprəkis-in itəmat min neen, kən sotolən nat kit məmə nakotiləs-ipər atıp itəmat lan. Məto otos-iahau atıp itəmat, kən otətəlig-in pik itəmat min neen taprəkis-in itəmat əm. ⁴Kən otasitu etəmat min e nəmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən məmə suah kit tatehm atıp əm rəhan nəmegəhən.

⁵Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha İesu itəm tol min-nulan:

⁶Kristo in tahmen əm e Uhgın

məto in təməsalkutən məmə in otaskəlim nepətən rəha Uhgın,

⁷məto təməpəs rəhan nepətən, kən təmuwa mahmen e iolwək əm kit, kən təməir e nətueintən muwa etəmim əm kit.

⁸Kən nian in etəmim kit, nıpətın tahmen əm etat, in təmos-iahau atıp in mol nəwia Tata Uhgın e natimnat rafın muwa mətoarus mımıs, itəm kəmol aulis in e nımısən e nig kəluau.

⁹Məto-inu təmol nəhlan, Uhgın təmıləs-ipər agin in, kən mos-ipən nərig kəm in itəm taprəkis-in nərig min rafın,

¹⁰məmə e nərgi İesu, natimnat rafın itəm koatəmegəh ikın min rafın e neai, ne nətueintən, ne niki nitən ləhau ikın, okotısın nulılət motos-ipən nisıaiiən kəm in,

¹¹kən ilat rafın okotan-iarəp məmə İesu Kristo in İəməmə, o nos-ipənən nisıaiiən kəm Tata Uhgın.

İtəmat nəkotahmen e nəhag-əhagən e nitən min

¹²Rəhak netəmim min itəm iakolkeike pik, nian emətən kitat min itəmat, itəmat nəmoatol nəwiak nian rafın. Kən roiu, məto-inu etatig isəu otəmat, itəmat atıp nəkotəkəike motalkut əskasik məmə nəkoatol nəwiak e natimnat min u: məto-inu ninotıtun rəkis nolən əh rəha Kristo, otalkut əskasik o nətəu-pənən suatıp rəha nosmegəhən. Otətəu-pən suatıp əh e nıganəmti Uhgın motasiəp motəgin. ¹³Kən otətəu-pən suatıp əh məto-inu Uhgın tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotolkeike məmə nəkoatol nəwian, kən tatos-ıpiyə nəsanənən kəm itəmat məmə onəkotol pahrien nəwian.

¹⁴E natimnat rafın itəm nəkoatol, sotəghat-əghatən ron, kən məsotərgəhəuən ron ¹⁵məmə nəmegəhən rəhatəmat otəuatıp wir, kən kəsehm-pənən nəratən kit lan, kən itəmat nenəti Uhgın itəm nolən eko-eko tikə etəmat, itəm nəkotatig e nəlugi netəm koteko-eko, iapınəp min. Kən itəmat nakotəhag-əhag tahmen e məhau min e nətueintən ¹⁶itəm nakotaskəlim wir nəghatən e nəmegəhən. Ken otol natimnat min əh rafın məmə nian Kristo tatıwa min, kən ekausit otəmat, kən oekıtun məmə esaiu əpnapınən, nəhgik təsikəən o nat əpnapın əm. ¹⁷Nolən rəhatəmat rəha nahatətəən e Uhgın tahmen e sakrifais* kit kəm Uhgın. Okəm-naka ekımıs, kən muwa mahmen e sakrifais e wain itəm katəhtəg-pən ilau sakrifais rəhatəmat. Məto nat əpnapın əm, nıkkik tagien əm kitat min itəmat. ¹⁸Kən e nolən kitiah əm, nıkitəmat təkəike magien itəmat min io.

2:3: Kal 5:26 **2:4:** 1 Kor 10:24 **2:6:** Jon 1:1-2; 17:5 **2:7:** Jon 1:14; 2 Kor 8:9 **2:8:** Hip 5:8; 12:2 **2:9:** Wək 2:33; Efes 1:20-21; Hip 1:3-4 **2:10:** Rom 14:11 **2:11:** Rom 10:9

2:16: Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian tepət netəm İsrəl koatoh nat megəh min motuwaan e nigəm əpəh e Nımə Rəha Uhgın məmə okotəfak. Nian neen koatəhtəg-pən wain o nəhau e nat megəh itəm nigəm tatus tahmen e nos-ıpiyə kəm Uhgın. **2:18:** Fil 3:1; 4:4

Timoti ne Epafrotaetas

¹⁹ Okamə Iəramərə Iesu tegəhan-in, iakolkeike məmə ekahl-ipinə Timoti timnə məplan itəmat məmə nian iakəto namnusən etəmat, kən io min, nīkik otagien. ²⁰ Suah kit tikə min u ikin-u itəm rəhan nətəligan tahmen e rəha Timoti, itəm nīkin tataht pik itəmat. ²¹ Netəm pisin pisin koatətəlig-in atip əm wək min rəhalat, məsotətəlig-inən wək rəha Iesu Kristo. ²² Məto itəmat nəkotitun məmə nian rafin təhro nulan Timoti tatol wək rəha Uhgīn, kən rəhan wək in təwīr, kən tahmen e suakəku tatol wək ilau rəhan tata, in təmasitu lak e wək rəha namnusən təwīr. ²³ Məto-inu o nat əh, nīkik tataht məmə nian oekitun məmə rəhak natigən otəhro nulan, oekahl-ipinə uəhai əm timnə mehm itəmat, ²⁴ kən ekahətətə e Iəramərə məmə otəsuwəhən io min ekimnə mehm itəmat.

²⁵ Məto nīkik təht məmə ekəike mahl-ipinə Epafrotaetas titəlig-pinə məplan itəmat. In piak itəm iatuea kitiaḥ matioal wək kitiaḥ, kən matuəluagin e nəluaginən kitiaḥ rəha Uhgīn. Aupən nəmotahl-ipa e nərgitəmat məmə otuwa mən-iarəp kəm io namnusən rəhatəmat, kən məmə otasitu lak. ²⁶ Məto roiu, in tolkeike pik məmə otəplan rafin itəmat, kən matəto tərət pik məto-inu itəmat nīnəto rəkis məmə in tatimīs. ²⁷ Pahrien, in təmatimīs pik, iuəhkīr əm timīs. Məto Uhgīn təmasəkītun, məto sənəmə in əm, məto io min, kən təmahtosig-in nat əh itəm otol nīkik titəgīt pik. ²⁸ Məto-inu o nat əh, nīkik tagien pik o nahl-ipinəən məmə nīkitəmat otagien nian onəkotəplan, kən məmə io ekaluin nīkik təsəht minən. ²⁹ Nīkitəmat otəkəike magien məmə onəkotəplan min, tahmen məmə in piatəmat kit e Iəramərə. Kən otos-ipən nisialian kəm netəm kotahmen əm lan, ³⁰ məto-inu iuəhkīr in timīs o wək rəha Kristo, məsəginən o rəhan nəmegəhən e nian əskasik min məmə in otasitu lak, nian rəhatəmat suatip tikə o nasituan.

3

Suatip pahrien o nosən nolən atuatip

¹ Rəhak min netəmim itəm iakolkeike pik, inu namnun nəghatən rəhak. Otəgien o Iəramərə. Kən ekəte min əm nəghatən kitiaḥ itəm eməte kəm itəmat aupən, məto sənəmə in nat tiəkis ron io, kən in otasitu etəmat mahtosig-in itəmat o nəghatən eiueiua min.

² Roiu, iatən kəm itəmat məmə, !Oatəto kuri min əh! !Oatəto netəm koatol nolən rat min! !Oatəto netəm koatəte itəm! Ilat koatən məmə okəike kəhg-ipən suah kit məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Netəm min əh kotahmen e kuri iarupin min itəm koatol nəratən.* ³ Məto kitat u nenəti Uhgīn pahrien min itəm in təməte rəkis nolən rat min e nīkitat, kən Narmīn Rəha Uhgīn tatol məmə kitat kotitun nəfakən kəm Uhgīn e rəhatat nəmegəhən. Kən kitat kotasit pik e Kristo Iesu kən motəgile əm lan, məto sənəmə in nat kit itəm kitat atip kəmotol e nīpətītət o nosmegəhən itat. ⁴ Məto aupən, rəhak natimnat nəhlan tēpət itəm emətəgile lan o nosmegəhən io. Kən okamə suah kit nīkin təht məmə titun nagile əmən e natimnat tol nəhlan, məto rəhak natimnat kotal nəhlan taprəkis agin-əh. ⁵ Nian emos nian eit atuatip, kən kəməhg-ipən io. Kən io etəm Isrel, emīsī-pən e noanol rəha Benjamin, tīpik min ilat min netəm Isrel

2:21: 2 Tim 4:10 **2:25:** Fil 4:18 * **3:2:** Netəmim neen e noanol rəha Isrel kəmotəgatun e nīməfak məmə okəike kəhg-ipən suah kit, kən in təkile matəu-pən Lou rəha netəm Isrel məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Məto Pol təsolkeikeən ilat məto ilat koateiua matərəkin nahatətəən rəha nīməfak.

3:3: Rom 2:29 **3:4:** Wək 22:3

ātuatip, kən io mīn iatətəu-pən suatip kitiaħ. Aupən, io Farisi kit, kən iatətəu-pən wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nīkik rafin māmə ekol Uhgīn nīkin tagien māmə emol nərātən kəm netəm koatahatətə e Iesu. Kamasehm-pa-mən nat tərāt kit ne e nāmegəhən rəhak mətə-inu emətəu-pən rafin lou mīn rəha nat Isrel. ⁷ Mətə natimnat mīn rafin əh itəm emətagile elat aupən, kən nīkik təht ilat kotawir pik agin, mətə roiu əh iatəplan māmə ilat nat əppapin əm mətə-inu enitun nat itəm Kristo təmol.

⁸ Mətə təsolən namnun ikin əh. Kən roiu etakil māmə natimnat rafin agin, ilat nat əppapin əm mətə-inu iatəplan nat kit itəm in təwir pik agin, māmə ekitun Kristo Iesu, Iərəmərə rəhak. Eməpəs rafin ilat o Kristo. Iatakil ilat tahmen e nəme nərīk māmə ekitun wir Kristo, ⁹ kən māmə ekioal kitiaħ itimlau mīn. Uhgīn təsəplanən io māmə ekətuatip mətə-inu io atip emətəu-pən ətuatip Lou, mətə in tatəplan io māmə ekətuatip mətə-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgīn tatol māmə io etəm ətuatip e nahatətəən rəhak. ¹⁰ Iakolkeike māmə ekitun təhmin mīn Kristo, ne nəsanənən itəm Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən, kən iakolkeike māmə ekuwa iuəhkīr ron nian ekəto nahməən tahmen e nahməən itəm in təmətə. Kən iakolkeike māmə ekuwa mahmen lan e nīmīsən rəhan, ¹¹ kən e suatip əh, ekitun nələhəu-pən əskasikən rəhak nətəlīgən lan māmə, io mīn, Uhgīn otol ekəmegəh mīn.

Pol təmalkut əskasik māmə in otitun təhmin Kristo

¹² Esənən māmə enos rəkis natimnat mīn əh, kən māmə e nāmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Mətə emitəp mətalkut pik māmə ekos maskəlīm natimnat mīn əh māmə rəhak, mətə-inu Kristo Iesu təmitəp io kən maskəlīm tiəkis, təmol io rəhan, māmə ekos natimnat mīn əh. ¹³ Piak mīn, esənən māmə enos rəkis natimnat mīn əh. Kəp. Mətə nat kitiaħ əm itəm etalkut ron, māmə ekaluin natimnat e məntaak, mətalkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kən tahmen e suah kit itəm tətaiu māmə in otol win o nosən nat kit, kən io etaiu o nosən noan nalkutən rəhak, kən noan nalkutən əh in nāmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgīn təmaun-in io māmə ekos.

¹⁵ Kən kitat rafin itəm kinotəskasik rəkis e nāmegəhən rəhatat, okotəkəike motəskəlīm nətəlīgən mīn əh. Mətə okəmə itəmat neen nətəlīgən rəhatəmat tol pisin e nat u, pəs Uhgīn otol tagəhag kəm itəmat nətəlīgən itəm tətuatip.

¹⁶ Mətə nat keike māmə kotətəu-pən suatip itəm kinotitun rəkis.

¹⁷ Piak mīn, otuwa kitiaħ motətəu-pən nəme nelkək, itəm itimat emotol rəkis nəkotəplan, kən otisilu wir netəm koatitəp nəme nelkitimat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək mətə-inu enən-ipinə rəkis kəm itəmat nian tepət, kən roiu nahui nəmtək tətaiu ron māmə, netəmim tepət rəhalat naliwəkən tatəgətun māmə ilat tikimīr mīn rəha namnusən təwir rəha Kristo māmə in təmimis e nig kəməluau. ¹⁹ Uhgīn otərəkin ilat. Koatətəlīg-in pik əm nərpiilat, māmə in uhgīn rəhalat, kən motausit o nolən natimnat itəm fol naulisən, kən nətəlīgən rəhalat tatuwin pik əm o natimnat rəha nətueintən. ²⁰ Mətə kitat netəm rəha nego e neai, koatəsaħgin Iosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u Iərəmərə Iesu Kristo. ²¹ Kən in otəuhlin nīpətītət rəha nətueintən u, inu nagwənən nigī mətikolo, kən mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nīmīsən. In otol nəhlan e nəsanənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəmərəən.

4

¹ Tol nàhlan, rəhak min, otətul eskasik mihin nulan e ləramərə. Iakolkeike itəmat kən məkkeike pik məmə ekəplan min itəmat. Rəhak min netəmin, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətuatip tatol nikik tətəgien, kən itəmat noa wək rəhak itəm təwir agin.

Pol təmiləs-ipər nətəligən rəhalat

² Iuotia ne Sintike, awi, okol nəkuəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhan e nətəligən rəhatəmlau məto-inu rəha ləramərə kərən u itəmlau.

³ Əwəh, kən ik min, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rəkis, iakolkeike məmə nakasitu e pətan mil u, məto-inu emol pik wək itiməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo, itimat Klemen ne piak min neen min itəm kəmotasitu e wək. Uhgin təmətə nərgilat e naoa rəha nəmegəhən.

⁴ Otagien o ləramərə nian rafin. !Kən ekən min, otagien! ⁵ Otol kəm netəmin məmə okotəplan məmə itəmat netəm mətig. Kən məsotaluinən məmə otəsuwəhən ləramərə titəlig-pa min. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min, məto e natimnat min rafin, otəfak-pən əm kəm Uhgin o nat naka itəm nakotolkeike. Kən nian nakotəfak moatəpəh ron, otən kəm in məmə nikitəmat tagien o rəhan nəwirən. ⁷ Kən Uhgin otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iahgin pik taprəkis-in nitunən rafin rəha netəmin. Kən nəməlinuən əh otərəməərə wir e nikitəmat ne nətəligən rəhatəmat məto-inu nakoatahatə e Kristo Iesu.

⁸ Kən roiu piak min, otətəlig-in natimnat min itəm tol nipahrienən, itəm tətəskəlim nisialian, itəm tətuatip, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat kətolkeike, itəm nərgilat kotəwir, itəm kotəwir pik, itəm netəmin koatənwiwi. Otətəlig-in natimnat min əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətun itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kən otol min nat naka itəm io emən, kən otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nəhlan, kən Uhgin itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otitan itəmat min e nian min rafin.

Pol nikin tagien o nasituən rəhalat

¹⁰ Nikik tagien iatənwiwi ləramərə məto-inu nuwəh məsin nəməsotasituən lak, məto əh-roiu nikitəmat tətəht min io. Nipahrienən nəmoatətəlig-in pik io, məto suatip tikə məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u məto-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Məto-inu roiu ekitun məmə nikik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekitun suatip rəha nagienən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tətət. Enitun rəkis suatip anion əh e nian rafin, okəmə nigak nagwənən tətət o noan məsin əm, okəmə rəhak nautə tətət o noan məsin əm. ¹³ Məto-inu Kristo tatos-ipa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekitun naliwəkən e nəwirən o nərətən.

¹⁴ Məto itəmat nəmotəl nolən təwir nian nəmotasitu lak e nərətən itəm emətətig lan. ¹⁵ Nipahrienən, itəmat netəm Filipae nənətitun rəkis məmə nian nəmətuoun mətəto namnusən təwir e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e məni. Niməfak min tikə itəm təmos-ipa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwən iuəhkir əm, e taon Tesalonaeka, mətətig əpəh ikin, nəmotahl-ipa min məni kəm io, kən sənəmə mau kitiah əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in məni məmə nakotos-ipa kəm io, məto iakolkeike məmə Uhgin otəplan nəwirən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin məni itəm nəmotahl-ipa kəm io, kən in tahmen maprəkis məto-inu nian

Epafrotaetas tēmēmik natimnat min u muwa kēm io, roiu rēhak natimnat rafin tepət. Itəmat nēmotos-ipən nat kit kēm Uhgīn tahmen e sakrifais itəm nēmīwīn tēwīr. In tatos əm, nikin tətagien ron. ¹⁹ Kən Uhgīn rēhak in otos-īpīnə kēm itəmat natimnat rafin itəm tətūatīp o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafin nos-īpənən koatīsi-pən e rəhan nautə tepət tēwīr, kən moatuwa e Kristo Iesu.

²⁰ Pəs netəmim rafin okotīsiāi-in Uhgīn Tata rəhatat tatuwīn matuwīn nammun tikə. Əwəh.

Nammun nəghatən rəha Pol

²¹ Iatən tēwīr kēm itəmat rafin itəm nakoatahatətə e Kristo Iesu. Piatat min ilat min io u ikīn-u koatən min tēwīr kēm itəmat. ²² Netəm rafin itəm koatahatətə e Kristo Iesu, koatən-īpīnə tēwīr kēm itəmat, kən ilat min əpəh e nimə rəha Sisa koatən tēwīr pīk kēm itəmat. ²³ Pəs Iərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwīrən kēm itəmat rafin.

Kolosi

Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm iəfak mın ikın Kolosi Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kolosi

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte tatuwın kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitən asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Katən məmə okəm-naka Epafras təmätuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwınən məplan niməfak əh, məto iəgətun eiueiua neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəike kətəupən suatip neen rəha nagwənən ne nənimən, kən kafak kəm nagelo mın, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pik. Koatən məmə koatos nitunən neen itəm koatəhluai, moatən məmə nitunən ne nolən rəha etəmim in nat kit itəm iahgin pik.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otoh nəgətunən eiueiua mın itəm koatətig e niməfak. Molkeike məmə otən-iarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, kən iəfak mın okəsotagileən e nəgətunən eiueiua mın əh, məto-inu ilat nat əpnapin əm.

Pol təmätuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis io məmə rəhan. Itimlau piətat Timoti etuatig, ² kən nikitimlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ipinə kəm itəmat netəmim rəha Uhgın əpəh Kolosi, inu piak mın ne winik mın e Kristo itəm nakotahatətə əskasik lan. Itimlau iatuəfak məmə nəwırən ne nəməlinuən rəha Uhgın Tata rəhatat in otəkəike mətatig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgın u tata rəha İərəmərə Iesu Kristo, kən nian rafin ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, məto-inu emotəto ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təskasik ron ne nolkeikeən rəhatəmat tatuwın o netəmim itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeikeən rəhatəmat tol mın-nulan məto-inu nəkotitun wır e nikitəmat məmə Uhgın otos-ipinə kəm itəmat nat naka itəm in təmol əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotəto rəkis natimnat mın əh e nəghatən pahrien, inu namnusan təwir rəha Iesu Kristo. ⁶ İkin mın e nətueintən u, namnusan təwir tatəe-in noan matəwiə matol wi nəmegəhən rəha netəmim. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotəto motitun nıpahrienən əh e nəwırən rəha Uhgın, kən tatəwiə mın matəe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafras, tinən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmim wır kit itəm tatos rəhatimlau nəghatən. In etəmim kit tatətul əskasik o nolən wək rəha Kristo kən mətasitu etəmat. ⁸ In təmən kəm itimlau nolkeikeən rəhatəmat itəm tatuwın o netəmim itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat.

⁹ Tol mın-nulan, e nian itəmat eməotəto namnusan əh, kən ekoatəfak e nian rafin otəmat. Ekoatəpəh-in o Uhgın məmə in otətəlmın itəmat e rəhan nətəligən ne nenatigən pəs nəkotitun wır nəwian. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə nalıwəkən rəhatəmat otos-ipən nisaiiən kəm Uhgın pəs tol nıkin tətəgien ron. Məto-inu nəmegəhən rəhatəmat tatəe-in noan itəm təwir o wək rafin rəha Uhgın itəm noatol. Pəs Uhgın otasitu etəmat məmə nəkotitun wır in.

¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgın otol itəmat nakotəsanən e nian nərətən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat təfəməh, kən nagiənən tətətig etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimət itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətuatip, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgın itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netənim rafin itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgın. ¹³ Kən Uhgın təmol nəhlan nian in təmiləs-irəkis kitat e nərəməərən rəha napinəpən, minol kitat kinotuwa e nərəməərən rəha Nətin itəm in tolkeike pik. ¹⁴ Kən nətin təmikis kitat e nalpinən rəha təfagə, inəh təmafəl kitat e təfagə rat min rəhatat.

*Kristo in ilis taprəkis-in
natimnat rafin*

¹⁵ Nəti Uhgın tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netənim kəsotehmən. Aupən aupən aɡin, nian niməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, məfo Nətin, in tinimaupən matig rəkis, kən tol-pən in, in ilis tətərəməərə o natimnat rafin min u.

¹⁶ In ilis məto-inu in təmol natimnat rafin e nətueintən u, ne neai, natimnat itəm katehm ilat o kəsehmən ilat, inəh nagelo min, ne iərmis min, ne narmın rat min, ne iərəməərə min rafin. Kən in təmol natimnat min rafin u məmə rəhan.

¹⁷ Kən in tinimaupən matig rəkis e natimnat rafin. Kən natimnat min rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətəkəlim ilat.

¹⁸ Kən in əm tətətul aupən o niməfak, kən niməfak in tatol wək tahmen-pən e nipətin, kən in rəhn-kapə.

Kən in nəukəti niməfak, inəh in etənim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nimisən.

Tol nəhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Məto-inu e nəwia Uhgın, nəmegəhən ne nəsanənən rafin rəhan tətətig əm e Kristo, kən Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kən e Kristo, Uhgın təmələhəu nəməlinuən nian nita Kristo təmaui e nig kəməluau, kən netənim, ne nat megəh min, ne nagelo min, ne iərmis min, ne natimnat rafin kəmotuwa kuəfimin ilat min e nərəməərən rəha Uhgın.

E Kristo əm Uhgın təmol natimnat min əh.

²¹ Aupən ikin, itəmat nəmoatətul isəu o Uhgın, kən itəmat tikimır min rəhan e nətəligən rəhatəmat, kən nəmoatol təfagə rat. ²² Məto roiu əh, Uhgın təmol məmə itəmat nəmotuwa kol kitiəh itəmat min e nimisən rəha Kristo itəm nipətin təməkul e nig kəməluau. Uhgın təmol mihin əh lan məmə otos itəmat nakotuwa iuəhkir ron, kən motətuatip e niganəmtin, kən rəhatəmat nolən rat tikə, kən okul suah kit təsən ratən itəmat. ²³ Natimnat min u tol nəhlan okəmə itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən e Iesu. Nəmoatəto namnusən təwir itəm tətəgətun natimnat itəm Uhgın otol kəm itəmat əpəh e nego e neai, kən rəhatəmat nətəligən otəkəike matətul əskasik e natimnat min əh. Namnusən təwir u, itəm nəmotətəto rəkis, kəməmnus-iarəp ikin min e nətueintən, kən io Pol, Uhgın təmaun-in io məmə iatən-iarəp namnusən təwir əh.

²⁴ Nikik tagien məmə ekatəto nahməən e nipətik o rəhatəmat nahatətəən. Kristo təməto nahməən e nipətin məmə niməfak otaiir. Kən e suatip kitiəh əm,

io min iatæto nahmæan e nipætik o nipæti Kristo, inu in nimæfak, mæmæ otæwiæ maskasik. Kæn tol min-nahlan, wæk itæm Iesu tæmætuoun, iakolkeike mæmæ iakasitu e wæk ræha Iesu o nimæfak, kæn matæto nahmæan ron.

²⁵ Uhgîn æm tæmilæs-ipær io mæmæ ekol wæk e nimæfak ræhan. Roiu æh, ekitun nasituan etæmat o wæk itæm Uhgîn tæmælæhæu-pæn e nelmæk. Ræhak wæk mæmæ iatæn-iaræp næghatæn min rafin ræha Uhgîn pæs nækotitun wîr, ²⁶ næghatæn æh in nalpækau anionæn ræha Uhgîn itæm tæmatæhluaiḡ o netæmim rafin aupæn ikin, mæto roiu æh Uhgîn tinuhapik nipætin kæm ræhan netæmim. ²⁷ Kæn Uhgîn nîkin tagien æm mæmæ otæn-iaræp natimnat wîr min ræha Iesu kæm itæmat, netæm naihlua min u kæsænæn mæ itæmat netæm Isrel, mæmæ onækotitun min. Nalpækau anionæn itæm tæwîr ræha Uhgîn, in tol min-nulan, Kristo tæmos nikitæmat, kæn nækotitun motahatætæ lan mæmæ onækotos ræhan næwîræn itæm tæwîr agin-æh æpæh e nego e neai. ²⁸ Kæn itimat ekoatæn-iaræp Kristo kæm netæmim rafin. Kæn ekoatæn æskasik moatæhgaair e nikilat, kæn moatægætun ilat e nenatigæn wîr, mæmæ ilat kotuwa iæfak min itæm koatætul æskasik e ræhalat nahatætæan e Kristo. ²⁹ Iatol wæk æskasik o nat æh, kæn e nian rafin iatol wæk æskasik pik e næsanænæn asol ræha Kristo itæm tatol wæk e næmegæhæn ræhak.

2

Nækotækæike motahatætæ æskasik e Iesu

¹ Iakolkeike mæmæ nækotitun mæ iatol wæk æskasik pik otæmat netæm Kolosi, ne netæm Laotisia, ne neen min itæm koatæfak mæto esehmæn ilat. ² Iatol wæk næhlan o nilæs-ipæræn nætæligæn ræhatæmat rafin, nian itæmat nakotilpîn wîr nikitæmat mæmæ nikitæmat otol kitiaḡ æm, kæn natimnat min u in tatuwa nian nakoatolkeike itæmat min. Kæn iatol wæk mæmæ itæmat rafin onækotos nitunæn tæwîr itæm otol nikitæmat tæsanæn, kæn in otol min mæmæ nækotitun wîr næghatæn pahrien ræha Uhgîn itæm aupæn tæmatæhluaiḡ mæto roiu tinet-aræp. Kæn nalpækauæn anion æh, in Kristo, ³ itæm Uhgîn tæmærgatæn nenatigæn ne nitunæn wîr min rafin ræhan tætatig lan. ⁴ Io iatægætun nulan kæm itæmat o nahtosig-inæn næghatæn eiueiua min ræha netæmim itæm tætehen o niuw-rækisan ræhatæmat nætæligæn. ⁵ Tol mæ etatig pap isæu otæmat, mæto nîkik tatæht pik itæmat. Kæn nîkik tagien pik mæto-inu emæto mæmæ ræhatæmat nætæligæn kitiaḡ æm, kæn itæmat nakotahatætæ æskasik æm e Kristo.

Ræhatæmat næmegæhæn otækæike mætætig æm e Kristo.

⁶ Mæto-inu itæmat næmotos Kristo Iesu mæmæ in Iærmæræ ræhatæmat, kæn nækotækæike moatætæu-pæn æskasik in. ⁷ Otaskælim Kristo tiækis tahmen e noki nig tæteuiau milæs næptæn, kæn pæs ræhatæmat næmegæhæn tæwiæ mæskasik lan. Pæs ræhatæmat nahatætæan otækæike mæwiæ matæskasik e nian rafin, nahatætæan inu kæmægætun itæmat lan aupæn. Kæn nian rafin okotækæike moatæn kæm Uhgîn mæmæ nikitæmat tæmæ mærioah e nægienæn o natimnat itæm tæmol otæmat.

⁸ Oatæto wîr itæmat mæmæ netæmim kæsotatuæn itæmat e iægætun eiueiuaæn ræhalat. Nægætun eiueiuaæn æh tatætæu-pæn nætæligæn ræha netæmim æm ne næukæti lou min itæm tætagæt-in natimnat ræha nætæuintæn æm. Næghatæn min æh tætsi-pæn o nætæligæn oas min ræha netæmim, mæto kæsotisi-pænæn o Kristo.

⁹ Kæn Kristo in Uhgîn. Kæn in tæmuwa mos nipæti etæmim tahmen e kitat, kæn natimnat rafin ræha Uhgîn tætatig lan.

¹⁰ Kæn nian næmotahatætæ e Kristo, kæn Uhgîn in tæmos-ipæn natimnat rafin ræha næwîræn kæm itæmat. Kæn Kristo tætaræmææ e netæmim ne natimnat rafin

itəm koatəramərə e nətueintən ne neai. ¹¹ Kən nat kit min e Kristo, nian itəmat nəmotahatətə lan, kən in təməhg-ipən itəmat. Məto sənəmə nəhg-ipənən rəha nīpətīn itəm netəmim koatol, məto nəhg-ipənən rəha nikitəmat itəm Iesu tatol. In təmətə rəkis nətəlīgən ne nolən rat min e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e nian itəm kəmau-təlīmīn itəmat e nəhau, in nəmtətīn kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfagə rat rəhatəmat koatimīs kən katītənīm ilat Iesu, kən Uhgīn təməmegəh min e nəmegəhən wi min itəmat Iesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanənən asol rəha Uhgīn itəm təmol Iesu təmegəh min e nīmīsən.

¹³ Aupən ikīn, nian Uhgīn təməsətə rəkīsən əh nolən rat min e nikitəmat, kən e nīganəmtīn, itəmat nəmotimīs rəkīs o nolən rat min əh. Məto nian nəmotuwa kol kitīəh itəmat Iesu, kən Uhgīn tosmegəh min itəmat min. Uhgīn təmafəl rəkīs nolən rat min rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tatən məmə okotimīs o nolən rat min əh, kən tatətu-pa nīpəgnəmtī nəghatən min kəm kitat. Məto Uhgīn təməht-ipən nəghatən min əh e nīg kəməluau, kən nəsanənən rəhalat tīkə. ¹⁵ E nīg kəməluau-in, Kristo in təmol win e nəsanənən rəha iəramərə min rafīn, kən təmərəkīn nərəmərəən rəha iərmīs min tahmen-pən mə in təmol win elat e nəluagīnən asol kit. Kən roiu əh, in təmol rəhan tīkīmīr min kəmotuwa nat əpnəpīn əm e nīganəmtī netəmim.

Iesu tatəramərə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlīg-inən nəghatən rəha netəmim itəm kotələhəu-osiğ məmə nəkəsotolən natīmīnat neen, məsotunən nagwənən u o nəkotənīmən nat u. Əsotətəlīg-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nəkol natīmīnat min u e nian asim min, o e nian rəha məwig wi min, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou min u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e narmī nat kit itəm otəpanuwa, məto nīpətī natīmīnat rafīn tətətīg e Kristo. ¹⁸ Netəmim neen kətausit pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaīrən min neen itəm nīpətīlat tatīg. İlat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natīmīnat neen itəm tatəgətun məmə rəhatəmat nətəlīgən tēuau, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo min. Əsotətəu-pənən nətəlīgən min rəhalat. Nətəlīgən min əh etəmim əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotakīəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm min əh koatos-ipər ilat o nat nīpətīn tīkə. ¹⁹ Netəm min əh kəsotaskəlīmən Iesu tīkīs. Məto Iesu tahmen-pən mə in rəhn-kapə nīməfak kənu nīməfak in nīpətī Iesu. E nolən kitīəh tahmen-pən e nīpətī etəmim, itəm tatīlpīn ikīn e noanol min tatuwin e nīkīlkīlīn, kən Iesu tatol mihīn əm nat kitīəh e nīməfak rəhan mə nīməfak otəskasīk, kən matəwīə e nəmegəhən wīr itəm Uhgīn tatol tatəwīə.

Nəmotos nəmegəhən wi məto-inu itəmat nəmotol kitīəh e Iesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e Iesu, in tahmen mə nəmotimīs itəmat min. Kən məto-inu lou təsuwinən o etəmim itəm təmīmīs, kən nəukətī lou min itəm tatəghat-in natīmīnat rəha nətueintən əm, nəsanənən rəhalat tīkə məmə okotəramərə etəmat. Tol min-nəhlan, iatətapəh otəmat məmə, təhro itəmat nəkoatətəu-pən lou min rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas min itəm koatən məmə, ²¹ “Əsaskəlīmən nat u,” o “Əsun asgəwinən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Məto nəghatən min u təmīsī-pən əm e nətəlīgən rəha etəmim. İlat koatəghat-in əm natīmīnat rəha nətueintən u, tahmen-pən e nagwənən neen, ne nənīmən neen. Məto natīmīnat min un, okol təsasituan, kən təsərəkīnən

2:10: Efes 1:21-22

2:11: Rom 2:29

2:12: Rom 6:4

2:13: Efes 2:1,4-5

2:14: Efes

2:14-16; 1 Pita 2:24

2:16: Rom 14:1-13

2:17: Hip 8:5

2:19: Efes 2:21; 4:16

2:21: Kal

4:3,9; 1 Tim 4:3

nikitamat, mato-inu e nian onakotos o nakotun, kən tikə min. ²³ Ekıtun mə nian nakoatehm nəghatən min əh, nakotəmə kətah nəghatən agin-əh min neen. İlat koatən məmə netəmim okotəfak min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəligən teiuaiu min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən min məmə netəmim okotəike moatehm wir nıpətılat min-nulan o nəhlan e nolən itəm in tiakis o nıpətılat. Məto iatən-ıpınə kəm itəmat məmə nəghatən min əh, rəhalat nəsanənən tikə məmə otahtosıg-in nətəligən rat min ne nolən rat min itəm netəmim koatol e nıpətılat.

3

¹ Məto-inu Uhgın təmosmegəh min itəmat min Kristo, kən tol mihin nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nikitəmat tətətig əskasık e natımmat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgın, ikın əh İesu tatəpələh ikın e nikali Uhgın matıp, ikın əh, ikın rəha nəsanənən ne nısiıııən. ² Itəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətətig əm e nego rəha Uhgın, pəs nətəligən rəhatəmat otəsətıgən e natımmat rəha nətueıntən u. ³ Məto-inu itəmat nəmotımis itəmat Kristo, kən nəmegəhən pahrien rəhatəmat koatəhluag ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgın. Nəmegəhən wi u, netəmim kəsətəplanən. ⁴ Nəmegəhən pahrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otıtəlig-pa min, kən Uhgın otəgətun Kristo kitat min kəm netəmim rafın, kən ilat okotəplan nəwirən ne nəsanənən rəhan.

Suatıp ətuatıp

⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motapəs agin nolən tərət min rəha nətueıntən, nolən tərət tol min-nulan: nıpitan ne nəman ne, koatit anıon ilat min; ilat koatol nolən tərət tol naulısən o nənən; ilat koatolkeike pik ilat min o nolən tərət; təfagə rat tətət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmi nat min. ⁶ Nolən rat min əh tatol niki Uhgın tıtahmə, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol nolən rat min əh. ⁷ Aupən ikın, nolən rat min əh koatərəməmə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-ırəkis ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol min-nəhlan: nikitəmat təsaratən; nikitəmat ne nohlıtəmat tətətıperəh pikən tahmen e kalualuə; əsolən tərət kəm netəmim; əsən ratən netəmim; əsənən nəghatən itəm tol naulısən o nənən. ⁹ Soteıuə-ınən itəmat min məto-inu itəmat nəmotapeg rəkis nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən min, ¹⁰ kən nəmotuwın-in nətəligən wi. Uhgın tatos-ıpınə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotuwa motol əm mə in ne. Kən pəs nəkotıtun wir in. ¹¹ Məto e natımmat min əh, in nat əpnarıpın əm okəmə ik etəm İsrəl, o sənəmə ik etəm İsrəl; okəm kəməhg-ıpın ik o kəsəhg-ıpınən ik; okəmə nəmol-wır skul o nəsol-wırən skul; okəmə ik slef əm kit o ik nakatərəməmə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig min e nəmegəhən rəhatat rafın.

¹² Uhgın təmolkeike itəmat, kən mıtəpun itəmat məmə rəhan min. Kən tol min-nulan: onəkotəkəike motəsakitun netəmim; motol təwir kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətıg ləhau; itəmat netəm mətıg; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən min əh, tahmen-pən mə nakoatuwin-in napən wir rəha Uhgın. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmenən e nıganəmtıtəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron. Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm tımis e nıkin, məto in otəkəike malıın kən in mol təwir əm kəm suah un. Səskəlım-ıəkısən e nıkim nolən tərət rəha etəmim itəm təmol kəm ik, məto ol təwir əm kəm in, tahmen-pən əm mə

Iəramərə təmisaskəlim-iəkisən nolən tərət rəhatat e nikin, məto in təmol təwir əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike matig e nikitəmat, in nolkeikeən. Otos motuwın-in tahmen-pən mə napən wir rəha Uhgın. Nian onəkotolkeike itəmat min, kən tol itəmat nakoatuwa kitiaħ. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tatarəmərə e nikitəmat, məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakotuwa kol kitiaħ, kən nakoatatig əm e nəməlinuən. Kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən e nətəlign təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotapəsən. Otan napuən min e Naoa rəha Napuən, ne napuən min rəha niməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgın. Otan ilat rafin tahmen-pən e nənwiiwian kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwın kəm Uhgın. Inəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig matəmegəh matəwiə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natimnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgi Iəramərə İesu. Kən nian rafin onəkotəkəike motən kəm Uhgın, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm İesu təmol kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nipitan, otisiai-in nəramərəən rəha iəguihl min rəhatəmat, tahmen-pən əm mə pətan u in iəfak in otəkəike mol mihin.

¹⁹ Kən nəman, otolkeike rəhatəmat nipitagwəhl, kən motol təwir kəm ilat, məto əsotolən rəhatəmat nəramərəən məmə otərəkin rəhatəmat nipitaguihl min.

²⁰ Nisualkələh, otisiai-in rəhatəmat tata ne mama, məto-inu Iəramərə rəhatat nikin otəgien o nolən əh.

²¹ İtəmat tata min, esotolən nəlpinən taprəkis-in nəratən itəm nisualkələh koatol, məmə nikilat otəhm ron. Məto okəmə nəkoatol nəhlan elat, kən rəhalat nətəlign in otatite.

Nolən rəha slef ne rəhan iəramərə

²² Slef min, nian rafin onəkotəkəike motol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nikilat otəgien otəmat. Məto itəmat onəkotəkəike motol wək e nikitəmat pəhrien rəha nos-ipənən nisiiən kəm Uhgın. ²³ Wək naka itəm nəkoatol, otol e nikitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha Iəramərə rəhatat, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm. ²⁴ Məto-inu onəkotəkəike motitun wir məmə Iəramərə rəhatat in otos-ipa nətouən ətuatip rəha natimnat min itəm nəkoatol ilat. Nətouən əh Uhgın tənəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nənatın min. ?Kən nəkotitun nat u? Nəkotol wək rəha suah inəh Iəramərə pəhrien rəhatat, in Iəramərə Kristo. ²⁵ Məto etəmim itəm tatol nolən tərət, in otos ətuatip min noan nətouən rəhan o nolən tərət, məto-inu Uhgın, in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

4

¹ Netəm-iasol min itəm koatərəməmə, onəkotəkəike motol tətətuatip kən məhmen kəm rəhatəmat slef min, məto-inu itəmat min nəkotəkəike motitun məmə rəhatəmat min Etəm-iasol in tətətig min əpəh e nego e neai.

Pol təməgətun ilat

3:13: Efes 4:2,32 **3:14:** Rom 13:8-10 **3:15:** 1 Kor 12:27; Efes 4:4; Fil 4:7 **3:16:** Efes 5:19
3:17: 1 Kor 10:31; Efes 5:20 **3:18:** Efes 5:22 **3:19:** Efes 5:25 **3:20:** Efes 6:1 **3:21:**
Efes 6:4 **3:22:** Efes 6:5-8 **3:25:** Rom 2:11 **4:1:** Efes 6:9

² Itamat onəkotəkəike moatəghat-pən kəm Uhgın e nəfakən e nian rafin. Kən nian onakoatəfak, rəhatəmat nətəligən otəkəike mətatig lan, kən nian rafin agin nəkotəkəike moatan kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat. ³ Kən io iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motəfak min otimat min, məmə Uhgın oterəh e suatip mə ekotən-iarəp nalpəkau anionən rəha Uhgın e Kristo. Məto-inu ematən-iarəp nəghatən u inu kən kahtosig-in-pən io ron e kalapus. ⁴ Otəfak məmə iatən-iarəp nəghatən əh tətətip kən məpiə wir təhmen əm mə ekəike mol mihin.

⁵ Itamat netəm noatəfak, pəs netəm kəsotəfakən kotehm-pən Iesu e nolən min rəhatəmat, kən e nian rafin onəkotəkəike moatehm wir mə nolən, ne nəghatən min rəhatəmat in otiuw laihluə min kotuwa o Iesu. ⁶ Itəmat nəkotəkəike moatəghat wir kəm ilat e nəghatən min əm u itəm təwir kən mətehen, kən pəs ilat okotəto nəghatən min əh mə kotəwir. Kən itəmat onəkotəkəike motitun wir suatip min o nuhalpinən nəghatən min rəhalat itəm koatətapəh o rəhatəmat nahatətəən o Iesu.

Pol təmahl-ipən təs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etəhl-ipinə piətət etəm təwir, Tikikas, in tatimnə otəmat o nat kəiu əm məmə in otamnus nəghatən rafin rəhatəmat kəm itəmat, kən in otol nikitəmat təmegəh. In piətət kit itəm io ekolkeike pik. Nian rafin in tatətul matip o nasituən lak e wək rəha Iərəməərə. ⁹ In tatimnə ilau piətət Onesimas. Nian rafin in tətəhatətə əskasik e Iesu, kən itəmat ekolkeike pik in. In etəmim kit rəhatəmat. Ilau okuən kəm itəmat namnusən rəha natimnat rafin ikin-u.

Namnun nəghatən rəha Pol təmuwin kəm ilat

¹⁰ Aristakas in tətətig e kalapus itimlau min. In tətəhl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat. Kən Mak, in pia Panapas, in min tətəhl-ipinə nəghatən wir rəhan kəm itəmat. Itəmat nənamotos rəkis rəhak nəghatən ron. Okəmə in otimnə rəhatəmat ikin, kən nakotit motuwın moatehm wir. ¹¹ Kən Josua Jastas, in min tətəhl-ipinə nəghatən wir rəhan kəm itəmat. E noanol min rəha Isrel itəm koatəhatətə e Iesu, suah miləhal əm əh, iləhal kətəhalasitu lak o wək rəha nego rəha Uhgın. Kən suah miləhal əh, iləhal kətəhalasitu pik lak e nian əskasik min itəm tatuwa e rəhak nəmegəhən.

¹² Epafras in rəhatəmat kit etəmim, in min tətəhl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat. In etəmim kit nian rafin tatol wək rəha Iesu Kristo, kən e nian rafin in tətəfak əskasik otəmat. In tətətapəh o Uhgın məmə itəmat onakoatətul əskasik kən motimətə motitun wir natimnat rafin itəm Uhgın tolkeike. ¹³ Ekitun nənən kəm itəmat məmə suah u in tatol wək əskasik o nasituən etəmat, ne netəm Laotisia, ne netəm Hierapolis. ¹⁴ Tokita Luk etəm kitat kotalkeike pik, ne suah u Temas, ilau min katuahl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat.

¹⁵ Otəhl-ipən min rəhak nəghatən wir kəm piətət ne winitat min əpəh Laotisia, ne pətan əh Nımfa, ne netəm koatəfak e nian min rafin əh rəhan ikin. ¹⁶ Məto e nian onəkotəfin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motəhl-ipən kəm netəm Laotisia mə ilat okotəfin min kəm netəmim rəha niməfak əh-ikin. Kən e nolən kitəh min, itəmat onəkotəkəike motəfin min naoa rəha netəm Laotisia. ¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-ipən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm Iərəməərə rəhatat in təmos-ipən kəm in məmə otol.

¹⁸ Io Pol, iatos pen matate əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Sotaluinən sen itəm kəməlis io lan e kalapus. Pəs Uhgın otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwirən tətətiğ otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən mäte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol təmätuoun niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kisił əm tınuwin rəkis, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwiə e nəmegəhən rəhalat. İlat neen, kəmotuwin e nian iəkis min mətə-inu kotahatə e Kristo. Kən neen kəsotitun wirən nian itəm İesu otitəlig-pa min lan e nətueintən. Neen nikilat təht məmə İesu otuwa uəhai min əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimis uarisig e İesu titəlig-pa min, okahro ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mol nahatətəən rəhalat təkəsik. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətuatip e nitəlig-pa minən rəha İesu Kristo.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ İo Pol, ne Saelas, * ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. İtəmat nəmotuwa kitiəh o Tata Uhgın ne İərəmərə İesu Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakan rəhatiməhal. ³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgın, nikitiməhal tagien mətə-inu nian rafin nikitiməhal tətəht nat kisił, kit u rəhatəmat wək itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskəsik o nasituən e netəmim itəm tətisi-pən e nolkeikeən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskəsikən rəhatəmat e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan mətə-inu nəmotələhəu-pən əskəsik rəhatəmat nətəligən e İərəmərə İesu Kristo.

⁴ Piak min ne winik min itəm Uhgın tolkeike itəmat. Nikitiməhal tagien min otəmat mətə-inu ekəhalitun məmə Uhgın təmütəpun itəmat. ⁵ Kən ekəhalitun nat u, mətə-inu namnusən təwir itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, mətə təmuwa min e nəsanəən, ne Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wir məmə in nıpahrienən. Kən nian emotatig kitat min itəmat, nəkotitun məmə nolən rəhatimat in təwir məmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəmat nəkotasgəwin itiməhal ne İərəmərə e nolən u: nəmotos pap nahməən asol, mətə nəmotos nəghatən e nıkin agien itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ıpinə.

⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatip wir kit kəm iəfak min əpəh Masetonia ne Akaea məmə kotasgəwin itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın tahmen e təwi təmasək kəto ikin min rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, mətə netəmim ikin min rafin kotitun rəhatəmat nahatətəən. ? Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp namnusən rəha nahatətəən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, mətə-inu ilat atip koatən-iarəp məmə nian emotuwa məotəplan itəmat, nikitəmat tagien o nətoən nəghatən rəhatiməhal. Koatən-iarəp məmə itəmat nəmotəuhlin mənətaətəmat o narmı nat min, kən motu-arisig-in Uhgın itəm tətəmegəh, kən in Uhgın pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsahgin

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus'

1:1: Wək 17:1-9

1:3: 1 Kor 13:13; Kol

1:4-6

1:5: 1 Kor 2:4-5

1:6: Wək 17:5-9

Nətin u Iesu, itəm təmisi-pən e nego e neai, kən Uhgın təmosmegəh in e nımısən, kən in otosmegəh kitat o nalpınən ne neməha rəha Uhgın itəm tatuwa.

2

Wək rəha Pol əpəh Tesalonaeka

¹ Piak mın ne wınik mın. Nəkotıtun məmə nian itıməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatıməhal, in sənəmə tol nat əpnapın əm, məto təmol noan. ² Kən itəmat nəkotıtun məmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itıməhal, kən motəhai motən rat itıməhal, məto Uhgın rəhatat təmasıtu etıməhal, kən itıməhal esəhaləgınən nən-iarəpən rəhan namnusən təwir kəm itəmat, nat əpnapın netəmim kəmotalkut məmə okotən-ıəhau itıməhal. ³ Tol nəhlan məto-inu rəhatıməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsıetən e nətəligən rat mın o nıkin itəm təsətuatıpən, kən esəhlalkutən o neıuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Məto nian etəhaləghat, ekəhalıtun məmə Uhgın təmuag-pən rəkis e nıkitıməhal, kən təmən məmə itıməhal etəhalahem məmə etəhalən-ıarəp namnusən təwir, kən in təmələhəu-pən e nelmıtıməhal. Kən ekəsahləghatən məmə netəmim nıkilat otəgıen otıməhal, məto etəhaləghat məmə Uhgın nıkin otəgıen otıməhal, kən in Uhgın itəm tatuag-pən e nıkitıməhal. ⁵ Nəkotıtun məmə itıməhal esəhaluwamən otəmat məmə ekəhalıuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen mın. Kən esəhalən-ıarəpən namnusən təwir kəm itəmat məmə ekəhalos rəhatəmat mənı. Kən Uhgın, in tıtun nıkitıməhal məmə nəghatən u in nıpahrıenən. ⁶ Itıməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etəmim əpnapın əm kit otıləs-ıpər itıməhal.

⁷ Kən nat kit mın, məto-inu itıməhal aposol mın rəha Kristo, ekəhalıtun nənən məmə nəkotəkəıke motısıai-in itıməhal tahmen e etəm-ıasol mıləhal, məto eməsəhalolən. Nian etəhlatıg kitat mın itəmat, nolən rəhatıməhal tımətıg tahmen e mama kit itəm tatehm wır nətin mın. ⁸ Nıkitıməhal tagıen məmə ekəhalən-ıarəp namnusən təwir, məto sənəmə məmə ekəhalən-ıarəp əm, məto eməhalol natımnat rafın itəm ekəhalıtun nolən məmə otasıtu etəmat. In tahmen məmə eməhalos-ıpınə nəmegəhən rəhatıməhal, məto-inu itıməhal eməhalolkeıke itəmat, kən nəmotuwa rəhatıməhal netəmim. ⁹ Piak mın ne wınik mın. ?Nıkitəmat tətəht, o kəp, wək əskasık itəm eməhalol? Nian itıməhal emətəhlamnus-ıarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, itıməhal eməhalol wək e nelmıtıməhal laulaugın mətoarus-pən lapın məmə esəhalətəpəh-inən nat kit otəmat.

¹⁰ Itəmat ne Uhgın, nəmotəplan kən motıtun nən-ıarəpən məmə nian emətəhlatıg kitat mın itəmat ıəfak mın, nolən rəhatıməhal in tətəuatıp, kən Uhgın tətəgıen lan, kən etəmim kit təsosən nıpəgnəmtın kit itəm tərət otıməhal. ¹¹ Itəmat nəkotıtun məmə itıməhal eməhalol təwir kəm itəmat rafın tahmen e tata kit tatehm wır nenətin mın. ¹² Kən e nolən kıtıəh əm, etəhalem əskasık itəmat, kən mətahılıləs-ıpər rəhatəmat nətəligən, mətahalətəpəh əskasık məmə nəmegəhən rəhatəmat otətəuatıp e nıganəmtı Uhgın, kən nıkin tagıen lan. Uhgın u, tətəun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəmərəən ne nəwırən rəhan.

¹³ Kən nian rafın, itıməhal ekəhalən tagkıu kəm Uhgın məto-inu nian nəmotos nəghatən rəha Uhgın itəm nəmotətə otıməhal, kən motos tatıg e nıkitəmat, kən nıkitəmat təsəhtən məmə in nəghatən rəha netəmim əm, məto nıkitəmat təht məmə in nəghatən rəha Uhgın, kən pahrıen in nəghatən rəhan. Kən nəghatən u tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat, netəm nakoatən

nipahrienan lan. ¹⁴ Kæn piak min ne winik min, næmotos næratæn tahmen e nimafak min ræha Uhgîn e Kristo Iesu æpæh Jutia aupæn. Nat ænnapin mæmæ ilat netæmim imatæmat atip ikin, mæto ilat kæmotol terat kæm itæmat tahmen æm e noanol min ræha Isrel kæmotol terat kæm iæfak min æpæh Jutia. ¹⁵ Kæmotohamnu Iæræmære Iesu, ne ien min, kæn motæhg-iaræp itimat ekotie. Nolan ræhalat tatol niki Uhgîn tæsagienæn, kæn ilat tikimîr min o netæmim rafin, ¹⁶ mæto-inu kotalkut mæmæ okotæn-iæhau itimat o næghatæn kæm Iaihlua min mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat. E nolæn æh, ilat koatuargætæn ræhalat nolæn rat mætoarus tahmen. Mæto roiu æh, nemæha ne nalpinæn ræha Uhgîn tinuwa olat.

Pol tæmolkeike mæmæ otæplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian emæhaluwîn isæu otæmat nian noan mæsin æm, mæto emæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat. Nipahrienæn, nipætitat isæu otat min, mæto nætæligæn ræhatat kitæh. Kæn emæhlalkut pik mæmæ ekæhalitælig mæhalæplan itæmat, ¹⁸ mæto-inu emæhalolkeike mæmæ ekæhalimnæ otæmat. Io, Pol, emalkut nian tæpæt, mæto Setan tæmæhtosig-in suatip otimæhal. ¹⁹ ? Tahro ekæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat? ? Tol næhlan mæto-inu, nian Iæræmære Iesu otuwa min, pah min un emæhalælæhæu-pæn nætæligæn æskasik ræhatimæhal elat mæmæ ilat noa wæk wir ræhatimæhal? ? Kæn nikitimæhal otægien min o pah min? ? Kæn pah min un in ræhatimæhal nætouæn itæm nikitimæhal otægien elat? ? Itæmat, o kæp? ? Wæh, itæmat u. ²⁰ Nipahrienæn, itimæhal ekæhlausit otæmat, kæn nikitimæhal tagien otæmat.

3

¹ Tol næhlan, nian nikitimæhal tæmæpou kæn iuæhkîr nikitimæhal titægît, mæto-inu itimæhal ekæhalæruru mæmæ nækotatig tæwir æm o kæp, kæn itimæhal emæhalælîs næghatæn mæmæ io ne Saelas ekætuoatig Atens, ² emuahl-ipinæ Timoti mæmæ in otimnæ mæplan itæmat. In piatat kit itæm tatol wæk ræha Uhgîn itimæhal min o næn-iaræpæn næghatæn ræha Uhgîn. In tæminæh otæmat mæmæ otasitu etæmat mîlæs-ipær ræhatæmat nætæligæn, kæn mol itæmat nækoatætul æskasik e ræhatæmat nahatætæn, ³ mæmæ næratæn itæm tatuwa roiu, okol tæsolæn nikitæmat tæht pik. Nækotitun rækis mæmæ in nætæligæn ræha Uhgîn mæmæ netæmim okotol tærat etat næhlan. ⁴ Nipahrienæn, nian emæthlatig kitat min itæmat, emæhalækæike mæthælæn kæm itæmat mæmæ okol tærat kæm kitat. Kæn itæmat nækotitun wir mæmæ tinuwa mol nipahrien lan tahmen æm mæmæ itimæhal emæhalæn mihin. ⁵ O nat æh, nian nikitimæhal tæmæpou kæn iuæhkîr nikitimæhal titægît, kæn emahl-ipinæ Timoti mæmæ otimnæ mæplan-tu ræhatæmat nahatætæn, mæmæ tatæskasik æh, o kæp. Ekatægîn mæmæ e suatip kit, Setan u etæmim ræha nos-ipæn-os-ipænæn, in tos-ipæn-os-ipæn kæm itæmat, kæn wæk ræhatimæhal in tol nat ænnapin æm.

Timoti tæmæn-iaræp namnusæn tæwir

⁶ Kæn roiu æh, Timoti tæmitælig-pa min otimlau, kæn matos namnusæn tæwir e ræhatæmat nahatætæn ne nolkeikeæn. Tæmæn-ipa kæm itimlau mæmæ nikitæmat tatæht æh itimæhal e nægienæn, kæn motolkeike mæmæ nækotæplan itimæhal, tahmen æm mæmæ itimæhal ekæhalolkeike mæmæ ekæhalæplan itæmat. ⁷ Tol næhlan, piak min ne winik min, nat ænnapin emæhlatig e næratæn, kæn mæthælæto nahmææn, mæto namnusæn ræha nahatætæn ræhatæmat tæmîlæs-ipær ræhatimæhal nætæligæn otæmat. ⁸ Nian emæhalos namnusæn

məmə nəkoatətul əskasik əh o İərəmərə, kən ekəhaləto məmə enəhalos min nəmegəhən. ⁹ Nian ekəhalətul e niganəmti Uhgın, nagiənən rəhatiməhal otəmat in iahgin, kən ekəhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. ¹⁰ E nian rafin, nərauiəgən ne lapin, etəhaləfak əskasik məmə ekəhaləplan min itəmat, kən məhaləgətun itəmat e nat naka nəkotəruru əh məmə rəhatəmat nahatətəən otəwiə məskasik.

¹¹ Kən pəs rəhatat Uhgın atip, u Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu rəhatat, kioal suatip rəhatiməhal məmə ekəhalimnə məhalehm itəmat. ¹² Pəs İərəmərə tol nolkeikəən rəhatəmat otəpət mər mərioah otəmat ne netəmin rafin, tahmen e nolkeikəən rəhatiməhal otəmat tēpət. ¹³ Pəs in tol nikitəmat təsanən məmə, nian İərəmərə İesu tatuwa min ilat rəhan min netəmin, kən nəkotətul e niganəmti rəhatat Uhgın u Tata rəhatat, kən nəkotətuatip kən nolən kit tikə məmə otıləs pikən itəmat.

4

Nəmegəhən rəhatəmat təkəike mol Uhgın nikin tagien

¹ Piak min ne winik min, roiu ekəike məghat e natimnat min neen. Eməhaləgətun rəkis etəmat nolən naka itəm nəkotol məmə Uhgın nikin otagien otəmat. Kən pəhrien, nəkoatol mihin. Kən roiu etəhalətapəh otəmat kən mətəhalətapəh əskasik e İərəmərə İesu məmə nəkoatol əm nulan tatuwin matuwin məsin min. ² Otol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun suatip itəm eməhaləgətun itəmat lan e nərəmərəən rəha İərəmərə İesu.

³ Nətəligən rəha Uhgın məmə in təmələhəu kalin itəmat məmə rəhan min məmə nəkoatol nat itəm tətəuətəpəp wir: sotətəu-pənən suatip rəha nıpitan ne nəman itəm koatit anion ilat min. ⁴ Itəmat kitəh kitəh nəkotəkəike motərəməərə e nıpətətəmat e nolən itəm təwir mətuatip kən katisiai-in. ⁵ Sotolən nolən rəha nətəu-pənən nətəligən əskasik o nit anionən pətan o iərman. Nolən əh rəha netəm kəsotəfakən kotəruru Uhgın. ⁶ Kən e natimnat min əh, sotolən tərət e piatəmat min o nakləh-inən pətan rəha suah pisin. İərəmərə otol nalpınən kəm netəm min u itəm kotol nolən min itəm tol nəhlan, kən enəhalən rəkis nat u kəm itəmat o nəhgaiirən etəmat. ⁷ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təməsaun-inən kitat məmə okotəmkimik e niganəmtin, məto okotətig e nəmegəhən itəm kəmotələhəu kalin məmə rəhan. ⁸ Tol nəhlan, etəm tətəuhlin mənətan e nəgətunən əh, sənəmə tətəuhlin mənətan kəm etəmin, məto tətəuhlin mənətan kəm Uhgın itəm təmos-ipa Narmın Rəhan kəm itəmat.

⁹ Nəkotitun rəkis nolən rəha nolkeikəən itəmat iəfak min, kən inu sənəmə nat kit itəm ekəikəike məte e naoa, məto-inu Uhgın təməgətun rəkis itəmat o nolkeikəən itəmat min. ¹⁰ Kən pəhrien, nəkotolkeike piatəmat min rafin ikın Masetonia. Məto, piak min ne winik min, ekəhalətapəh əskasik məmə nəkotol mihin tatuwin nulan məsin min.

¹¹ Itəmat nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nəkotol wək e nelmitəmat tahmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otuıw-pa nisaiiən rəha netəm ihluə min, kən itəmat nəsotəgileən e suah kit.

Nuwamən rəha İərəmərə

¹³ Piak min ne winik min. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm min u itəm kəmotimis. Kən esəhalolkeikəən məmə itəmat nəkotəsək

tahmen e netəmim itəm kəsotələhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotahatətə məmə İesu təmimis kən məmegəh min, kən nikitat titun məmə nian İesu otuwa min, kən Uhgın otol məmə, netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotuwa min ilat İesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha İəramərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motatig mətoarus nuwamən rəha İəramərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm kəmotəupən kəmotimis. ¹⁶ Məto İəramərə ətuatip əm oteuiəu-pa e nego e neai, kən mən-iarəp əfəməh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otagət əfəməh, kən netəmim okotəto təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotəmegəh motəupən motə. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegəh əh motatig, okotər kitat min ilat e nimal napuə məmə okotəplan İəramərə e magoagəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat İəramərə nammun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otələs-ipər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² məto-inu itəmat nəkotitun rəkis məmə Nian Rəha İəramərə otuwa tahmen e iakləh itəm tatuwa lapin, nian netəmim kotəruru. ³ Nian netəmim koatən məmə, “Natimnat rafin təməlinu, kən nəratən tikə,” kən nəratən otuwa olat uəhai əm, tahmen e pətan itəm məntaan titəhmə o neməkən, kən okol netəmim kəsotəgimən.

⁴ Məto piak min ne winik min, nəsotətulən e napinəpən e natimnat min əh, kən nuwamən rəha nian əh otəsolən itəmat nəkotəut tahmen e nuwamən rəha iakləh kit. ⁵ Itəmat rafin nenəti nəhag-əhəgən ne nenəti nianən. Kitat sənəmə netəmim rəha lapin ne napinəpən. ⁶ Kən tol nəhlan, pəs kəsotolən tahmen e netəm min u kotəpil, məto pəs kotəiir kən moatəhm wir rəhatat nətəligən ne rəhatat nolən min, ⁷ məto-inu netəm min u koatəpil, ilat koatəpil lapin, kən netəm min u itəm koatəpis, ilat koatəpis lapin. ⁸ Məto pəs kitat kotəramərə e rəhatat nolən min, məto-inu kitat netəm rəha nianən. Pəs kotəskəlīm nolən rəha nahatətəən ne nolkeikəən, inu tahmen e mopael kit itəm tətuwin-in iaen kit itəm tətəlosig-in manikiləhatəm, kən pəs kotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Uhgın, inu tahmen e mopael kit itəm tətuwin-in hat əskasik kəmol e iaen itəm tətəfətəin rəhn-kəpətəm.

⁹ Pəs kotol nəhlan məto-inu Uhgın təsitəpunən kitat məmə neməha ne nalpinən rəhan otuwa otat, məto təmitəpun kitat məmə in otosmegəh kitat e rəhatat İəramərə İesu Kristo. ¹⁰ Təmimis otat məmə kitat kotitun natigən kitəh kitat min okəmə koatəmegəh o kəmotimis. ¹¹ Tol nəhlan, otələs-ipər rəhatəmat min nətəligən, kən otasitu etəmat min məmə natol nahatətəən rəhatəmat təskasik. Pahrien, inu nolən itəmat nəkotol u-roiu.

Nammun nəghatən rəha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekəhalətapəh otəmat məmə nakotisiəi-in netəm min u koatol wək əskasik itəmat min ilat, moatəramərə etəmat e İəramərə, kən moatən kəm itəmat nian nəkoatol tarat. ¹³ Otisiəi-in wir ilat motolkeikə ilat o wək itəm koatol, kən motatig e nəməlinuən itəmat min itəmat min. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, etəhalətapəh əskasik məmə nakotəghat əskasik kəm netəm min u kəsotolən nat kit. Otələs-ipər nətəligən rəha netəm nikilat təpou. Otasitu e netəm itəm rəhalat nəsanənən tikə. Otol

rəhatəmat nətəligən təfəməh kəm netənim rafin. ¹⁵ Okəmə suah kit otol nat kit təsahmənən etəmat, kən itəmat nəsotalpənən nitai nəratən, məto nian rafin, itəmat nəkotəkəike motalkut məmə nəkoatol təwir kəm itəmat min ne netənim pisin min.

¹⁶ Nikitəmat otəkəike mətagien nian rafin; ¹⁷ kən moatəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin; ¹⁸ kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tagien, nat əpnəpin nəkotatig e nəwiran, o nəratən. Otol nat miləhal əh məto-inu iləhal nəwia Uhgın otəmat e Kristo Iesu.

¹⁹ Sotahləmisən nigəm rəha Narmin Rəha Uhgın; ²⁰ əsotənən məmə nəghatən itəm Uhgın təmos-ipinə kəm suah kit, in tol nat əpnəpin əm lan. ²¹ Otəplan wir kən motakil wir natimnat rafin, kən otaskəlim tiəkis nat itəm təwir; ²² kən motapəs natimnat rafin itəm tərat.

²³ Pəs Uhgın pisin əm itəm in Uhgın rəha nəməlinuən, otol itəmat məmə rəhan pisin əm un itəmat. Pəs Uhgın otol məmə narmin rafin rəhatəmat, ne nəmegəhən rafin rəhatəmat, ne nıpətətəmat rafin okotətuatip məmə nıpəgnəmtin tikə otəkul-pən etəmat nian rəhatat İəməmə İesu Kristo tatuwa min. ²⁴ Etəm tətəun-in itəmat, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol natimnat min əh.

²⁵ Piak min ne winik min. Otəfak otimat. ²⁶ Otən təwir kəm itəmat min təhmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ²⁷ E nərgi İəməmə, iatən əskasik kəm itəmat məmə nakotafin naoa u kəm piak min ne winik min rafin.

²⁸ Pəs rəhatat İəməmə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwiran kəm itəmat.

2 Tesalonaeka

Naoa itəm tatol kəi u lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəksik tepət, kən neen nikilat tatəht məmə inəh nəmtətin itəm tatəgətun məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa min. Kəsotitun wirən nīpəti naoa aupən rəha Pol (inu 1 Tesalonaeka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa uəhai əm, kən ko kəsotol wək pikən. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatip nətəligən rəhalat e nitəlig-pa minən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,^{*} ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiaəh o Uhgın rəhatat Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak min ne winik min. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tətuatip əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pik itəmat min, kən nolkeikeən ne nahatətəən əh katutəwiə matuər mətian mətian. ⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgın e ikin min rafin məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motəskəlīm əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpin netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahməən tepət.

⁵ Natimnat min əh tatəgətun məmə nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim, in tətuatip əm. Nakoatos nahməən o nərəməərəən rəha Uhgın, kən noan nətul əskasikən e nəratən rəhatəmat, Uhgın otəfin itəmat məmə nakotahmen-in nuwinən e nərəməərən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgın in tətuatip, kən in otol nalpinən kəm ilat u koatol nəratən kəm itəmat, ⁷ kən o nian kit in otos-ipinə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahməən, kitat min itəmat. Natimnat min əh okotuwa motol nīpahrienən nian Uhgın otol-arəp Iərəməərə Iesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nigəm itəm tətupəp pik ilat rəhan nagelo min itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpinən kəm itəm min u kotəruru Uhgın kən məsotətəu-pənən namnusən təwir rəha Iərəməərə Iesu rəhatat. ⁹ Uhgın otol nalpinən kəm ilat e nəratən itəm namnun tikə. Kən otahtosig-in lilin ilat e niganəmti Iərəməərə ne nəhag-əhagən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian Iesu tatuwa min. In

^{*} **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19
1:6: Rom 12:19 **1:7:** 1 Tes 3:13 **1:8:** Aes 66:15 **1:9:** Aes 2:10

otos nənwiwiən o natimnat itəm təmöl kəm iəfak min rəhan, kən narmilat otiwig rön, itəmat min itəmat min ilat məto-inu nəmotahatətə e rəhatiməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natimnat min u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otafin itəmat məmə nakotahmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəu-pən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan. ¹² Itiməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi İərəməərə İesu o natimnat itəm təmöl e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natimnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne İərəməərə İesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat İərəməərə İesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otuəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətəpəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotautən e nəghatən eiua kit itəm katən məmə itiməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o naoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha İərəməərə tinuwa rəkis. ³ Sotolən etəmim kit teiueu-in itəmat e nəghatən kit, məto-inu nian əh otəsuwamən mətoarus nian itəm netəmim okotuwa tikiwir min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pəhrien tətəu-pən əm rəhan nalpəkəuən aypən rəkis. ⁴ In otuwa tikiwir e natimnat rafin itəm netəmim koatəfak rön, ne natimnat rafin itəm koatən məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atip in ilis e natimnat min rafin. Kən in otuwın məpələh e Nime Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

⁵ ?Təhro? ?Nəmotaluin məmə nian emətətig kitat min itəmat, ematən-ipinə natimnat min u? ⁶ Kən niotitun nat naka itəm tətəhtosis-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. ⁷ Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agin tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosis-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətoarus-pən Uhgın otos-irəkis. ⁸ Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm İərəməərə İesu otərəkin in e nimətag e nohlin, kən mərəkin agin e nəhag-əhagən rəha nuwamən rəhan. ⁹ Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setan, kən in otol nat pispis eiueiua min, ne nəmtətin eiueiua min, ne nat eiueiua min itəm otol narmi netəmim tatiwig, ¹⁰ ne narətən pisin pisin min rafin itəm koteiua-in netəm min u itəm kotaliwək e suatip tətuwın e nalpınən. Uhgın otərəkin ilat məto-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikeən nıpahrienən itəm titun nosmegəhən ilat. ¹¹ O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsanən itəm tatol nətəligən rəhalat tətəluə. Tahl-ipən nat əh məmə okotən nıpahrienən e neueiuaən. ¹² Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nalpınən rəha netəmim rafin itəm kəsotənən nıpahrienən e nıpahrienən, məto koatətə təwir agin nian koatol nolən min itəm tətət.

İəfak min okotəkəike motətul əskasik

¹³ Piak min ne winik min itəm İərəməərə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Uhgın otəmat, məto-inu e nətuounən Uhgın təmitəpun itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmın Rəhan itəm tətələhəu kalin itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nahatətəən

rəhatəmat e nıpahrienən. ¹⁴ Uhgın təmaun-in itəmat o natımmat mın əh e namnusən təwır itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitəh kitat rəhatat İərəməərə İesu Kristo e rəhan nısiailən, ne nəsanənən, ne nəhag-əhagən. ¹⁵ Tol nəhlan, piak mın ne wınik mın, otətul əskasik kən motaskəlīm nəgətunən itəm eməhalos-ıpınə kəm itəmat e nəghatən itəm təmıet e nohlitıməhal, o nəghatən itəm nəmotafın e naoa eməhalahl-ıpınə.

¹⁶ Uhgın rəhatat Tata təmolkeike kitat, kən e nəwırən rəhan təmıləs-ıpər nıkitat namnun tıkə, kən təmol məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəlīgən lan. Kən pəs rəhatat İərəməərə İesu Kristo atıp ilau Uhgın Tata, ¹⁷ okıaləs-ıpər nıkitəmat, kən mıoal itəmat nakotəsənən e nolən wır mın rafın ne nəghatən wır mın rafın.

3

Pol təmətapəh o nəfakən

¹ Piak mın ne wınik mın. Inu namnun nəghatən. Otəfak otıməhal məmə nəghatən rəha İərəməərə otuwın uəhai əm ikın mın rafın, kən netəmım okotısiail-in motətəu-pən, təhmen əm etəmat itəm nəmotısiail-in motətəu-pən.

² Kən otəfak otıməhal məmə Uhgın otıləs-ırəkis itıməhal o netəm rat, məto-inu sənəmə netəmım rafın kotahatətə e İərəməərə. ³ Məto İərəməərə, nian rafın tatol rəhan nəghatən, kən in otol itəmat nakotəsənən, kən mətehm wır itəmat o Setan məmə otəsərəkınən itəmat. ⁴ Kən kitat kotıtun wır e İərəməərə məmə roıu itəmat nəkoatol nat naka itəm eməhalən, kən nəkoatol əm nulan mətouwın moatuwın. ⁵ Pəs Uhgın otit nıkitəmat e suatıp rəha nolkeikeən rəha Uhgın ne nolən rəha Kristo o nətul əskasikən nian nəratən otuwa.

Əsolən nolən rəha nəlpahən

⁶ Piak mın ne wınik mın. E nərgi İərəməərə İesu Kristo, etəhalən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o piatat mın itəm koatol nolən rəha nəlpahən, kən məsotatıgən motətəu-pən nəgətunən itəm nəmotos otıməhal.

⁷ Itəmat atıp nəkotıtun məmə nəkotəkəike motətəu-pən nolən itəm eməhalol. Nian emətəhlatıg kitat mın itəmat, eməsəhaləlpahən, ⁸ kən eməhalos-nəmtın nəgwənən o netəmım, eməsəhalos əpnapınən. Məto eməhalol wək pik, lapın ne lenian, eməhalol wək e nelmıtıməhal məmə esəhalos-ıpınəən wək əskasik otəmat o nehmən itıməhal. ⁹ Tətuatıp otıməhal məmə ekəhalətəpəh otəmat məmə nakoatehm itıməhal, məto itıməhal eməsəhalolən nəhlan məto-inu itıməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləgətun itəmat e nolən itəm tətuatıp məmə nakotətəu-pən. ¹⁰ Kən nian emətəhlatıg əh kitat mın itəmat, eməhalos-ıpınə lou u məmə, “Okəmə etəmım tapəs wək, okol kəsos-ıpənən nəgwənən kəm in.”

¹¹ Ekəhalən nəhlan məto-inu eməhaləto məmə netəmım neen un itəmat mın ilat koatəlpah, ilat kəsotolən wək kit, ilat iəghat tıpik mın, məto kəsotolən wək. ¹² E nərgi İərəməərə İesu Kristo, ekəhalən kən məhaluəh niki netəmım itəm kotol nəhlan məmə okotəkəike motapəs nəgəsən motatıg mətıg əm, kən motol wək o nətəouən nəgwənən nıgılat. ¹³ Kən itəmat piak mın ne wınik mın, əsotəpəuən o nolən nat itəm tətuatıp.

¹⁴ Okəmə suah kit təsətəu-pənən rəhatıməhal nəghatən e naoa u, kən nəkotəkəike motol məmə netəmım okotıtun məmə in pah. Kən məsotuwınən iuəhkır ron məmə nəkotol in taulis o nolən rəhan. ¹⁵ Məto nəsotəplanən in məmə rəhatəmat kit tıkımır, məto in piatəmat kit, kən təwır məmə nakotəhgair lan.

Namnun nəghatən

¹⁶ Kən pəs Iərəməərə rəha nəməlinuən, in pisin əm otos-ipinə nəməlinuən nian rafin e nolən min rafin. Pəs Iərəməərə tətətig itəmat min itəmat rafin.

¹⁷ Io Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Kən e naoa min rafin ekəte nəhlan məmə nəkotitun in naoa rəhak. Inu nolən rəha nəteən rəhak.

¹⁸ Pəs rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm Timoti

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə tatuwin kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmair e taon u Lистра. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin katian əpəh ikin min matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pik Timoti, tol nəhlan kən in tətəun-in Timoti məmə tahmen e nətin ətuatip.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Pol təmətə məmə iəgətun eiueiuə neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahl-ipən Timoti məmə otuwın məg-ətuatip-in neiuəən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa tahmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat əpnapin məmə in etəm aluə əm. Nəgətun eiueiuəən min əh koatəgətun məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəligən rəhalat e nolən rəha netəmim o nosən nəmegəhən itəm namnun tikə. Koatən məmə netəmim okotəkəike motitun nipəti nəghatən anion min, kən motol natimnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u matən-iarəp nətəligən neen rəhan kəm Timoti matiləs-ipər rəhan nətəligən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolən wir min rəha nəfakən, ne nehm wirən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wir min itəm netəm-iasol min rəha niməfak ne iəfak min u okotətəu-pən. Kən namnun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wir kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətuatip wir.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatən təwir kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu mətə-inu Ughin u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nipəti nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Ughin otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpis io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo tahmen ahmen əm, kən tol nəhlan in tahmen-pən əm məmə ik nətik pahrien. Pəs Ughin Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iərəməərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwirən kəm ik, kən muasəkkitun ik, kən muələhəu nəməlinuan tətətig ron ik.

Pol təmolkeike məmə Timoti otahtosisig-in iəgətun eiueiuə min

³ Aupən ikin e nian ematuwin Masetonia, kən io emən kəm ik məmə io ekolkeike pik məmə onakətətig Efesas, kən rəhak nətəligən tatol əm min-nulan. Netəmim neen əh-ikin kotətig itəm ilat koatəgətun netəmim e nəghatən min itəm kotərat. Mətə ik onakahtosisig-in ilat məmə okəsotolən nolən əh. ⁴ Ilat okotəkəike motapəs nolən min əh itəm koatən nəghatən eiueiuə min itəm koatəghat-in noanol min aupən ikin. Nəghatən min əh in tatiuw-pa əm timəht, mətə in to təsasituən e netəmim məmə ilat okotitun nalpəkauən rəha Ughin inu okotahatətə əm lan. ⁵ Mətə noa nəghatən u məmə nolkeikəən tətər e nikitəmat. Nolkeikəən tətər e niki suah kit nian nikin təwir təfagə rat tikə lan, kən in titun məmə nolən rat kit təsatigən lan, kən tətəhatətə pahrien əm e Iesu. ⁶ Netəmim neen kinotapəs nolən ətuatip u, kən ilat kinotəruru rakis rəhalat suatip, mətə koatətəu-pən nəghatən alməl min əh. ⁷ Ilat kotolkeike məmə netəmim koatən məmə ilat kotenatig wir e Lou rəha Ughin, mətə ilat

kəsotitun wirən nipəti nəghatən itəm koatən, ne nəghatən min itəm koatən pik ilat.

⁸ Kitat kotitun wir Lou rəha Uhgın məmə təwir okəmə kitat kotitun wir wək rəha Lou kən moatətəu-pən e nolən itəm Uhgın tolkeike. ⁹ Nian rafin kitat okotəkaike motitun məmə Lou təməsuwamən o netəm kotətuatip, məto Lou in rəha netəm rat ne netəm koatəht Lou: netəm kəsotisiai-inən Uhgın ne nol təfagə rat; netəm rəhalat nolən teko-eko kotəuhlin mentalat o nəfakən; netəm kəmotohamnu rəhalat tata ne mama; netəm koatohamnu itəm; ¹⁰ nəman ne nipitan itəm kinotol marit rəkis, məto koatan əpnapin; nəman koatit atip ilat min kən nipitan koatit atip ilat min; netəmim katosalim-in iolwək min məmə okotos məni elat; ne netəm koateiueiuə, ne netəm koateiueiuə e nian koatəghat e kot; ne netəm koatol nolən pisin neen min. Əwəh, in nipahrienən məmə Lou in rəha netəmim itəm koatol natimnat rafin əh itəm tətərəkin nəghatən min itəm kotətuatip. ¹¹ Nəghatən ətuatip min u, koatisi-pən e namnusan təwir moepən rəha Uhgın, Uhgın etəm təwir tətətuatip. Namnusan u in təmos-ipa kəm io məmə ekən-iarəp.

Pol nikin təmagien o Kristo

¹² Io ekatən tagkiu kəm Kristo Iesu, İərəmərə rəhatat, itəm tatos-ipa nəsanənən kəm io o wək u, məto-inu in tatehm io məmə iakaskəlim wir wək rəhan kən məsapəsən, kən in təməhləu-pa wək u mətəhlpis io məmə ekol. ¹³ Aupən ematəghat rat e nərgin, kən ematoh nəfak matol tərət kəm Iesu. Nat əpnapin io ematol pap min-nulan məto in təmasakitun io məto-inu io eməsənən əh nipahrienən lan, kən eməruru məmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴ Məto nolkeikeən rəha İərəmərə rəhatat in iahgin iahgin pik ron io, məprəkis-in nolən rat min rəhak. Kən tatətəlmin nikik o nahatətəən lan ne nolkeikeən itəm tətisi-pən o Kristo Iesu.

¹⁵ Inu nəghatən tətən pahrien, kən kitat kotəkaike motən nipahrienən lan: Kristo Iesu təmuwa e nətueintən məmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat agin taprəkis-in rafin ilat. ¹⁶ Məto Uhgın təmasakitun io, etəm rat agin, təhmen e nəmtətin kit itəm tətəgətun məmə nətəligən rəhan kaifəməh, namnun tikə, tatuwin o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotehm kən motuarisig-in suatip kitiəh əm məmə okotahatə e Iesu kən in tosmegəh ilat mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ¹⁷ !Kotənwiwi Uhgın! Pəs kotisiai-in Uhgın rəhatat. In İərəmərə lilin; in təsimisən; kəsehmən in; kən in pisin əm in Uhgın. Pəs koatilas-ipər nərgin tatuwin matuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

¹⁸ Kən inəh nətik Timoti. Inu rəhak nəghatən təhmen-pən e nəghatən rəha ien min itəm kəmoatən kəm ik aupən. Ik onəkəkaike məskəlim nəghatən min əh pəs tol rəham nətəligən təskasik, kən ik onəkəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. ¹⁹ Askəlim rəham nahatətəən təskasik, kən ol nolən itəm ik nəkitun məmə in tətətuatip e niganəmti Uhgın. Məto netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotitun məmə tərət, kən kəmotərəkin rəkis rəhalat nahatətəən, təhmen e suah kit itəm tatiləs nego matər e nimas tətəhap-əhap agin matərat. ²⁰ Suah mil u Həməneus ne Aleksanta ilau kəmian motol kitiəh əm ilat netəm min u. Io enegəhan-in rəkis ilau məmə katuəmahl-pən e nelmi Setan məmə okiatun məmə okəsuan ratən Uhgın.

2

Nolən rəha nəfakən

¹ Nat aupən itəm ekolkeike məmə ekən, in tol nulan. Io iatən əskasik kəm itəmat məmə itəmat nəkotəkəike moatəfak kəm Uhgın o netəmim rafin, kən motən kəm Uhgın məmə nikitimat tətəgien o natimnat itəm in təmol ilat. ² Kən e nian rafin itəmat onəkotəkəike moatəfak o netəm koatərəmarə ne netəmiasol mın rəhatat məmə kitat rafin okotətig e nəməlinuən kən motatig mətig, pəs kitat kotisiai-in wir Uhgın kən rəhatat naliwəkən in tətuatip. ³ Nolən rəha nəfakən mın u in təwir pik, kən in otol Uhgın İosmegəh rəhatat nikin otəgien lan. ⁴ Uhgın u, in tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin, kən molkeike məmə ilat okotitun motən nıpahrienən e nəghatən pahrien rəhan.

⁵ Otəfak o netəmim rafin məmə ilat okotəhatətə e Uhgın məto-inu Uhgın kitiəh əm tətətig, kən suah kitiəh əm tatətul in suatip o nosən netəmim muwin kotol kitiəh ilat Uhgın, etəmim əh Kristo İesu. ⁶ E nian ətuatip, in əm təmos-ıpa rəhan nəmegəhən o nətəuən suatip rəha netəmim rafin məmə otikis ilat e təfagə rat rəhalat. Kən inu tatəgətun məmə Uhgın tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin. ⁷ Kən o nəghatən əh, Uhgın təmiləs-ıpər io məmə io aposol kit rəhan o nən-ıarəpən namnusən təwir u kəm İaihlua mın, netəmim itəm kəsənən məmə netəm İsrəl, kən təmiləs-ıpər io məmə iəgətun kit rəha nahatətəən pahrien. Io iatən pahrien, eseiueiuəən. ⁸ Kən ikın mın rafin, iakolkeike məmə nəman okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən nian koatıləs-ıpər nelmilat məmə okotəfak kəm Uhgın, iakolkeike məmə nəmegəhən rəhalat otətuatip, kən nikilat təsahmən, kən məsotəhaiən ilat mın.

⁹ Kən io iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın okotuwin e rəhalat napən itəm tətuatip kən matəfətain wir ilat, məsotiuwən nətəligən rəha nəman, kən məsotolən məmə netəmim okotehm o nausitən. Kən ilat kəsotolən noanulat məmə okotausit rən. Kən ilat kəsotuwın-inən natimnat mın o niuwən nətəligən rəha netəmim, iatən natimnat mın tahmen-pən e napən mın itəm nəmtilat tiakis, o nat kit kəmol e iaen u kol tatipit-ıpit, o nat kit kəmol e perel inu kəpiel itəm nəmtin tiakis. ¹⁰ Məto iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın, rəhalat nətəligən otəsuwınən o malə-malə rəha nıpətılət o nəhmən, məto okotol malə-malə e nəmegəhən rəhalat, inəh ilat okotol nolən mın itəm otasitu e netəmim, nolən mın itəm tətuatip o nıpitan itəm koatən məmə ilat koatəfak kəm Uhgın.

¹¹ Nian nəman okotəgətun e nıməfak, nıpitan okotəkəike moatətəlig-in məsotəgətən, kən motəkəike motos-ıəhau ilat, kən motisiai-in iəgətun mın, kən motətəu-pən iəgətun mın əh itəm koatəgətun. ¹² Io esegəhan-inən nıpitan məmə okotəgətun kən motərəmarə e nəman. İlat okotəkəike kəsəghatən, ¹³ məto-inu aupən ikın, Uhgın təmaupən mol Atam, uarisig ikın təpanol İf. ¹⁴ Kən sənəmə Atam u Setan təmeiua-in aupən kən tol nəwian, məto İf u təmol nəwia Setan kən mətgəhl lou rəha Uhgın. ¹⁵ Məto Uhgın otosmegəh nıpitan nian ilat koatol ətuatip wək rəhalat, inu nəməkən ne nəhm wirən nısualkələh. In otosmegəh ilat okəmə koataskəlim əskasik nolən rəha nahatətəən, ne nolən rəha nolkeikəən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip.

3

Netəm-iasol mın rəha nıməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, “Okəmə etəmim kit tolkeike məmə in otuwa etəm-iasol kit rəha nıməfak, kən in təmolkeike wək kit itəm təwir.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkaike kəseh̄m-pənən nolən rat kit lan;
 in rəhan pətan kitiāh əm;
 tatehm wir nəmegəhən rəhan nian rafin;
 tatol natimnat e nitunən;
 katisiai-in;
 tatehm wir netəmim itəm koatuwin iman ikin;
 in iəgətun wir kit;

³ sənəmə etəmim kit rəha nāpīsən o nəmouən;
 mətə in etəm mətig;

sənəmə in etəmim rəhan nəghatən titatipərəh pik tahmen e kaluəluə;
 nīkin təsuwin pikən e mənī;

⁴ in otəkaike matərəməərə wir e rəhan min, kən mol məmə rəhan nisualkələh
 koatol nəwian moatisiai-in wir. ⁵ Mətə okəmə in təruru nərəməərə wirən
 o rəhan min, kən in otaroh nəhlan mərəməərə o niməfak rəha Uhḡin?

⁶ Etəm tətahatətə wi e Iesu, in təsahmenən məmə otos wək u mətə in tatos-
 ipər pik in, kən Uhḡin tol nalp̄inən kəm in tol məmə təmol mihin e Setan
 u iausit pik.

⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolən otəkaike məwir mətuatip məmə netəm
 kəsotəfakən okotən məmə in etəm təwir. Okəmə təsol mihinən, mətə
 noanikulu rəha Setan toh pikən, kən nərgin in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolən kitiāh əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkaike mətuatip wir,
 kən moatən əm nīpahrienən e nian rafin. Netəm koatapis o kotołkeike pik
 mənī, kəsotahmenən o naskəlīmən wək u. ⁹ İlat netəmim itəm kotitun məmə
 nolən rat kit təsatigən elat, kən moataskəlīm əskasik nəghatən pahrien min
 rəha Iesu Kristo itəm Uhḡin təmol əp. ¹⁰ Netəm kotoł nəhlan, niməfak otəkaike
 makil wir rəhalat nəmegəhən, okəmə kəseh̄m-pənən nat kit tərət elat, kən
 ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Mətə nīpitan rəha netəm koatasitu e wək rəha
 niməfak, ilat min okotəkaike motol rəhalat nəmegəhən tətuatip wir. Təsəwirən
 məmə ilat nīpitan iən nīkalitəm, o nīpitan rəha nāpīsən, mətə ilat nīpitan itəm
 netəmim koatahatətə elat e nian rafin. ¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon,
 in otəkaike mōs rəhan pətan kitiāh əm, kən in otəkaike matərəməərə wir e
 rəhan min nisualkələh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wir wək
 u rəha dikon, nərgilat in otəwir lan, kən rəhalat nətəligən in otəskasik pik o
 naskəlīmən nahatətəən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukətin nahatətəən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatətə naoa u kəm ik, nīkik tətəht məmə, otəsuwəhən kən
 ekimnə mehm ik. ¹⁵ Mətə okəmə esimnə uəhaiən, kən naoa u in otən natimnat
 rafin itəm kitat nenəti Uhḡin okotətəu-pən. Inu kitat u nəfak, kən Uhḡin
 rəhatat tətəmegəh mətatig namnun tikə. Kitat netəm nəfak u kotaskəlīm
 nəghatən pahrien, kən matehm wir. ¹⁶ Nīpahrienən, nəghatən pahrien rəha
 Iesu Kristo itəm Uhḡin təmol əp, in nat pispis itəm in iahgin, kən tol nəhlan:
 Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.
 Kən Narmin Rəha Uhḡin tatəgətun wir məmə Iesu tətuatip wir.
 Kən nagelo min kəmotəhm in.
 Kən katən-iarəp namnusən təwir rəhan kəm netəmim ikin pisin pisin min.
 Kən netəmim rəha nətueintən u kotahatətə lan.
 Kən Uhḡin təmos muwin ilis e neai mətuatig ilau min.

4

Iægætun eiueiua min

¹ Narmin Ræha Uhgîn tatæn-iaræp wir mæmæ e nian min uarisig Iesu otæpanuwa lan, netæmim tepæt okotapæs nætæu-pænæn nolæn pahrien ræha nahatætææn e Uhgîn. Ilat okotætæu-pæn narmin eiueiua min kæn motætæu-pæn nægætunæn ræha iærmis min. ² Nægætunæn min æh koatisi-pæn o iægætun min itæm koatæn mæmæ ræhalat næghatæn in nipahrienæn, mæto ilat koateiueiua, kæn mæsotolæn nat itæm koatæn. Netæm min æh, nætæligæn ræhalat teko-eko agin, kæn kinotæururu nakilæn mæmæ næghatæn pahrien hiæ kæn næghatæn eiueiua hiæ. ³ Ilat koatægætun netæmim moatæn mæmæ okæsotolæn marit, kæn moatægætun ilat mæmæ okæsotunæn nagwænæn min neen. Mæto Uhgîn tæmol nagwænæn min æh mæmæ okotun ilat. Kæn kitat u koatæfak kotitun nipahrienæn, kotitun nosæn, kæfak kænwiwi Uhgîn ron, kæn motun, ⁴ mæto-inu natimnat rafin itæm Uhgîn tæmol ilat kotæwir æm. Nat kit tikæ mæmæ okæsotunæn. Kitat kotitun nunæn natimnat rafin okæmæ kitat koatæfak moatænwiwi Uhgîn ron, ⁵ mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ ilat kotæwir, kæn kitat koatæfak ron. Kæn roiu, nagwænæn min æh kotæwir æm.

Iolwæk tæwir ræha Kristo Iesu

⁶ Okæmæ natæn-iaræp næghatæn u kæn piatat min ne winitat min, kæn ik iolwæk tæwir kit ræha Kristo Iesu. Kæn tatægætun mæmæ ik etæmim kit itæm natun næghatæn wir min ræha nahatætææn ne nægætunæn ætuatip matæmegæh lan, kæn ræham næmegæhæn tatætæu-pæn næghatæn min æh rafin. ⁷ Apæs, æsætæliginæn næghatæn eiueiua min itæm nætæligæn ræha Uhgîn tikæ lan, næghatæn min u tahmen namsu ænnapin min itæm nipætæn tikæ. Mæto ægætun atip ræham næmegæhæn mæmæ tatætæu-pæn Naoa Ræha Uhgîn. ⁸ Nolæn ræha nehm wiræn nipætæn mæmæ in otæsanæn, in tæwir o natimnat min neen, mæto okæmæ natægætun atip ræham næmegæhæn e nolæn ræha Uhgîn, kæn in tæwir mæmæ otasitu e natimnat rafin e næmegæhæn ræha nætueintæn u, ne ræha næmegæhæn lilin. ⁹ Inu næghatæn tatæn pahrien, kæn kitat kotækæike motæn nipahrienæn lan. ¹⁰ Kænu kitat koatol pik wæk o iægætun atipæn ræhatat næmegæhæn e nolæn æh, mæto-inu kinotahatætæ rækis e Uhgîn u tatæmegæh kæn mætætig itulin, kæn in Iosmegæh ræha netæmim rafin, mæto in tatosmegæh æm netæm min u itæm koatæhatætæ lan.

¹¹ Ægætun natimnat min æh kæn netæmim, kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ okotækæike moatætæu-pæn. ¹² Pæs netæmim okæsotehm æhauæn ik mæto-inu ik etæm aluæ æm kit. Mæto ol ræham næmegæhæn tætuatip wir mæmæ netæmim okotæplan mæmæ ik etæm mætæ, kæn ilat kotitun nætæu-pænæn ik e næghatæn min, ne naliwækæn, ne nolkeikeæn, ne nahatætææn, ne nolæn ætuatip. ¹³ Ol natimnat min æh, kæn nat kisil min, ol ilæhal u mæmæ ræham wæk okæhalatul aupæn e ræham næmegæhæn mætoarus ekimnæ: afin Naoa Ræha Uhgîn kæn netæmim, kæn mæn-iaræp Naoa Ræha Uhgîn, kæn nægætun Naoa Ræha Uhgîn. ¹⁴ Timoti, Uhgîn tæmos-ipinæ kæn ik ræhan nasituan o nolæn wæk ræhan nian elta min ræha nimæfak kæmotælæhu-pæn nelmilat lam, kæn ien min neen ræhalat kæmotæn-iaræp næghatæn itæm Uhgîn tæmæn lam. Æsapæsæn nasituan æh.

¹⁵ Ik onakækæike matol wæk min u, kæn ræham nætæligæn otækæike mætætig æskasik e natimnat min u pæs netæmim kotitun nehmæn mæmæ ræham næmegæhæn ne ræham wæk tatawiæ wir. ¹⁶ Atehm wir nolæn min e næmegæhæn ræham, kæn ol ræham nægætunæn mæmæ in tatætætup e nian rafin. Onakækæike

mətalkut əskasik məmə onəköl natimnat min əh, məto-inu okəmə naköl, kən onakosmegəh itəmat netəm koatətəlig-in ik.

5

Nolən rəha nisaiiən o nəghatən kəm netəmim

¹ Səghat əskasikən e iaguıhl min, məto əghat kəm ilat e nisaiiən məmə nakiuw rəhalat nətəligən, təhmen əm mə ilat rəham tata ətuatip min. E nolən kitiəh min əm, ol təhmen əm kəm netəm aluə təhmen məmə ilat piəm ətuatip min. ² Əghat mətig e nisaiiən kəm nipitaguihl min təhmen məmə rəham mama ətuatip min. Rəham nəghatən ne nolən min kəm nipitan itəm koatətəm aluə otəkəike mətuatip agin, təhmen məmə ilat winim min.

Nolən rəha nehm wirən nəutahlimis min

³ Nıməfak otəkəike mətehm wir nəutahlimis min itəm rəhan min kotikə agin o nehmən ilat. ⁴ Məto nəutahlimis kit u nenətin min əh-ikin o mipin min əh-ikin, ilat okotəkəike motitun paupən məmə wək rəha netəm koatəfak, ilat okotaupən motehm wir atip rəhalat min. Nolən u təhmen əm məmə koatətou rəhalat kaon kəm rəhalat mama ne tata ne pipi min, kən inəh Uhgın nikin tagien ron.

⁵ Məto nəutahlimis itəm tətətig in pisin agin əm, etəmim tikə o nehmən in, in tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgın. In əh e nian rafin, lapin ne e nərəuiəgən, in tatəfak kəm Uhgın məmə otətəsitə lan. ⁶ Məto nəutahlimis u tatətəlig-in pik natimnat rəha nipətin o nətoən təwir lan, in tatəmegəh, məto e narmın təhmen məmə in tinimis rəkis. ⁷ Ik onəkəike mən-ipən nəghatən min əh kəm nıməfak məmə ilat okotəkəike motol pəs netəmim kəsotən ratən ilat. ⁸ Suah kit otəkəike mehm wir rəhan min, kən maupən mehm wir rəhan ətuatip min. Məto okəmə in təsolən, tatəgətun məmə təməuhlin məntaan e nolən rəha nəfakən, in tərət məprəkis-in etəm təsəfakən.

⁹ Okəmə nakəte-pən nərği nəutahlimis kit e naoa rəha nasituən məmə nıməfak otəsitə elat, rəhan nup in otəkəike mos sikiste, kən rəhan iərman kitiəh əm aupən. ¹⁰ Kən in pətaguihl kit itəm netəmim koatəisiai-in o rəhan nolən wir ne nasituən min itəm in tatol, təhmen məmə in tətəhm wir rəhan nisualkələh; kən nian iapispis min okotuwa iman ikin, tatol təwir kəm ilat; kən matos-iəhəu atip in mətasitə e netəm koatəfak;* kən mətasitə e ian-rat min; kən rəhan nətəligən təskasik məmə otol wək min itəm təwir.

¹¹ Məto sətə-pənən nərği nəutahlimis min itəm kəsotipitaguihlən əh e naoa rəha nasituən, məto-inu uarisig ikin okəmə nətəligən rəha nol minən marit tinuwa məskasik e nikiilat minəprəkis-in nətəligən rəhalat e Kristo, kən ilat kotəmə okotol min marit. ¹² Kən Uhgın in otakil mol nalpənən kəm ilat məto-inu kəmotətəgəhl rəhalat noanawil itəm kəmotol kəm in aupən.† ¹³ Kən nat tərət kit min, məta ilat koatəpou kən motos nolən rəha nuwinə e nımə min rafin moatən nəghatən itəm nipətin tikə. Uarisig ilat kotuwa motərat pik o nosən musmus e nəghatən rəha suah pisin o nosən muwin məhləmisin nıməmə məniğ lan, kən ilat kətolkeike məmə okotən pik nəghatən rəha netəm pisin, kən ilat koatən nəghatən min neen itəm təsahmənen məmə okotən. ¹⁴ Kən io ekatən kəm nəutahlimis min itəm kəsotipitaguihlən məmə təwir ilat

* **5:10:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, "Kən tətaikuas e nelki netəmim rəha Uhgın." - Nolən əh tatəgətun məmə in pətan kit tatos-iəhəu atip in; kən nikin tagien o nasituən e netəmim. † **5:12:** E nian əh, nəutahlimis min neen kəmotəs noanawil rəhalat kəm Uhgın məmə okəsotolən marit, kən ilat okotol əm wək rəha nıməfak. Kən okəmə nəutahlimis kit tolkeike məmə in otol marit min, kən in otətəgəhl rəhan noanawil itəm təmol kəm Uhgın. **5:13:** 2 Tes 3:11

okotol min marit, kən motiləs nisualkələh, kən okotehm wir rəhalat min. Kən okəmə kotol nəhlan, kən məsotos-ipənən kuhal kit kəm rəhatat tikimir min məmə okotən rat kitat. ¹⁵ Məto nəutahlimis neen kinotapəs rəkis suatip ətuatip kən moatətəu-pən Setan. ¹⁶ Nipitan u iəfak min okotəkəike moatehm wir nəutahlimis min rəhalat, məsotəhlman-pənən ilat kəm niməfak məmə otatehm ilat. Kən niməfak in otatehm əm nəutahlimis min u rəhalat netəmim kotikə aɡin məmə okoatehm ilat.

Wək rəha netəm-iasol rəha niməfak

¹⁷ Elta min itəm koatərəməwə wir e wək rəha niməfak, niməfak otəkəike misiai-in ilat, kən matətou ilat. Kən iəgətun min ne netəm koatən-iarəp Naoa Rəha Uhgın, ilat koatətul aupən məmə okisiai-in ilat. ¹⁸ Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian kau kit tatol wək kit rəham, kən okəmə tolkeike otatol otun kit, sahtosis-inən.” Kən tatən min məmə, “Nian suah kit tatol wək, məto okəike kətou in lan.”

¹⁹ Əsətəlig-inən nəghatən rəha etəmim kitiah əm itəm tatən məmə elta kit rəha niməfak təmol nolən rat, məto okəmə etəmim kəiu o kisiil katəhalən, kən nakətəlig-in rəhaləhal nəghatən. ²⁰ Kən okəmə etəm-iasol kit rəha niməfak tatol nat kit tərət, kən natəghat əskasik kəm in e niɡanəmti netəmim rafin rəha niməfak, kən tol nəhlan netəmim okotəɡin o nolən nat tərət min.

²¹ E niɡanəmti Uhgın, ne Iesu, ne nagelo min itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, io ekatən əskasik kəm ik məmə ik onakəkəike mətəu-pən nəghatən rəhak e nolən itəm in tətəuatip. Ik onakəsolan nolən pişin kəm suah kit, kən matig mol pişin min kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin.

²² Əsələs-ipər ueiuəhian etəmim məmə in otos wək rəha niməfak, inu nakoatələhəu-pən nelmitəmat moatəfak lan. Məto-inu okəmə in suah kit itəm rəhan əh-ikın nolən rat, kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik min nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matətəuatip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netəmim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgın otol nalpinən kəm ilat. Məto neen rəhalat təfagə rat tatəhluaiɡ əh-roiu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmen əm, nian tərət wək itəm təwir min, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ikın itəm koatəhluaiɡ əh-roiu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwirən məmə onakənım əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatimis. Məto təwir məmə onakənım wain noan məşin pəs in tasitu e nərəpəm.

6

Nolən ətuatip o slef min

¹ Slef min itəm koatəfak okotəkəike motisiai-in netəm-iasol min rəhalat. Nolən əh in otahtosis-in naihlua, məmə kəsotən ratən nərɡi Uhgın, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef min itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatət əm kit,” kən ilat məsotisiai-in wirən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmin min e nikilat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiuəuəən min ne natimnat wir min pahrien

Natimnat min u, ik onakəkəike matəɡatun netəmim lan. Kən e nian rafin ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Mæto netəmim neen koatægætun nəghatən neen itəm tol pisin e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgætunən rəha İərəməərə rəhatat İesu Kristo, in neueiuəən, kən koatən məmə nəgætunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Ughin tolkeike, in neueiuəən. ⁴ Netəm min əh koatol nəhlan ilat kəsotitun agin-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. İlat kotalməl o nuwɪnən məghat pik o nəghatən min itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən min itəm netəmim koatətəhau ilat min ron. Nolən u in tatol netəmim koatetet ilat min, kən moatəhap-əhap ilat min, kən moatəghat rat e nərgilat min, kən moatətəlig rat elat min. ⁵ Kən e nian rafin ilat koatol timəht. İnu nolən rəha netəmim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəluə e nəghatən pahrien. İlat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Ughin in suatip kit o nosən məni ne nautə min.

⁶ Mæto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos məni ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Ughin tolkeike, kən motagian əm, nat əpnəpin rəhatat nautə noan məsin o tēpət, ⁷ mæto-inu nian kitat kəmotaiir-pa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimis lan, okol kəsotos minən nat kit motitəlig. ⁸ Mæto okəmə nigitat nagwənən ne nəpən tahmen əm, kən kitat kotagian. ⁹ Netəmim itəm kotolkeike pik məmə rəhalat nautə o tēpət, in timətig əm olat məmə okotol nolən rat min tēpət. In tahmen-pən e noanikulu tətəhasin ilat e noakəmihl rəha nəratən, kən ilat kotolkeike məmə okotol natimnat tēpət rəha nalmələn, kən natimnat tēpət itəm tərət olat. Kən nolkeikəən rəha natimnat rat min əh okoatərəkɪn-rəkɪn nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Mæto-inu nolən rəha nolkeike pikən məni, in nəukətɪn natimnat rat tēpət. Kən netəmim neen ilat koatətul-ıəkis o nətəu-pənən suatip u, kən ilat kinotuwin rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat min neen itəm tatərəkɪn atip nıkilat, kən moatətə tərət lan.

Nəghatən wir rəha Pol tatuwin kəm Timoti

¹¹ Mæto ik Timoti, etəm rəha Ughin, aiu muwin isəu o nolən rat min əh. İk onəkəkəike malkut pik o nətəu-pənən nolən ətuatip, itəm Ughin tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasik, kən ik onəkəkəike molkeike netəmim. Askəlim rəham nahatətəən tatuwin əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətig kit. ¹² Onəkəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlim nəmegəhən lilin itəm Ughin təmaun-in ik ron. Aupən ikin in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e İesu e niganəmti netəmim tēpət.

¹³ E niganəmti Ughin, itəm tatos-ıpa nəmegəhən kəm natimnat rafin, ne niganəmti Kristo İesu itəm təmən-iarəp wir nəghatən pahrien e niganəmti Pontias Pailat, iatəghat əskasik kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat min u, kən məsapəsən kit mətəorus-pən İərəməərə rəhatat İesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatip itəm Ughin təmitəpun. Ughin itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafin, in pisin əm tətərəmərə e natimnat rafin. In Kig rəha kig min rafin, kən İərəməərə rəha İərəməərə min rafin. ¹⁶ In əm təsımısən mətətig lilin, rəhan natuounən tikə, kən namnun tikə. İkin tətətig ikin, nəhag-əhagən tasiə mıtəlau in, kən okol kəsənən iuəhkɪr ron. Suah kit təsehman əh in, kən okol suah kit təsehman nian kit. Nian rafin kitat okotəkəike motısiə-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nərəmərəən matuwin matuwin namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tēpət

6:3: Kal 1:6-9 **6:5:** 2 Tim 3:8; 4:4; Taet 1:14 **6:6:** Fil 4:11-12; 1 Tim 4:8; Hip 13:5 **6:7:** Job 1:21 **6:10:** Efes 5:5 **6:11:** 2 Tim 2:22 **6:12:** 1 Kor 9:25-26; 2 Tim 4:7 **6:13:** Jon 18:36-37 **6:15:** Nol Əpən 17:14

¹⁷ Əghat əskasik kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tepət. Ən məmə ilat okəsotiləs-ipər pikən ilat, kən kəsotahatətəən e rəhalat məni u tepət rəha roiu əm, məto olawig ne tikə min. İlat okotəkəike motahatətə əm e Uhgın itəm tatos-ipa natimnat wır tepət kəm kitat məmə kitat okotəto təwir lan. ¹⁸ Əghat əskasik kəm ilat məmə okotimətə e nolən təwir, ne nasituan wır min. Kən nıkilat otəkəike magien o nawteən kəm netəmin. ¹⁹ E nolən əh, in tahmen məmə ilat koatələhəu natimnat wır min tepət, tahmen-pən əm məmə kəmotasa wır o nəmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nəmegəhən, itəm nəmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike matehm wır natimnat min itəm Uhgın təmələhəu-pən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən min itəm nıpətılət tikə kən kəsotos-ipənən nisaiiən kəm Uhgın, kən nəghatən min itəm kəsotətuatipən e Naosa Rəha Uhgın. Nəghatən min əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netəmin neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə min əh, kən minotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm Timoti

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat mın əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafın. Afın e “Namnusən Əkuəkır Rəha Naoa u 1 Timoti” o nitunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlīm Pol əpəh Rom, in təsətətigən e kalapus, məto in təmətətig e rəhan kit nimə, kən mopael mın kəmotətig ilat mın motehm məmə in otəsəgimən. Namnun japta rəha Wək Mın tətəghat-in nian mın əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətan o nup kəiu. Məto roiu əh, tinuwın mın e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tərət ikin pahrien. Naoa rəha Wək Mın təsəghat-inən nian əh, naoa tinol namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikin, kən tiəkis o netəmim o nuwınən mətag-pən-in. Luk əm ilau mın. Pol təmolkeike məmə Timoti otuwa mehm məto-inu in rəhan fren wır. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmik naoa mın rəhan.

?Təməte naoa u naka? Pol təmītun məmə otəsuwəhən kohamnu in timis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmi netəm-iasol pisin mın neen tahmen e Timoti. Nian iəkis mın koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətəskəlīm Namnusən Təwır, kən matətul əskasik e nahatətəən rəhan, kən məsəgimən nən-iarəpən Namnusən Təwır, kən in otətul matip o nətoən nahməən e nıpətin okəmə nəratən otuwa.

Pol təmən təwır kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Ughin təmītəpun rəkis io məmə rəhan, kən məhl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nəniəkisən rəha nəmegəhən lilin e Kristo Iesu. ² İatən təwır kəm ik Timoti, nətik itəm iakolkeike pik ik. Pəs Ughin Tata ne Kristo Iesu rəhatat İərəmərə okuawte-in rəhalau nəwırən, ne nasəkıtunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmilas-ıpar nətəligən rəha Timoti

³ Nian rafın, lapın ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Ughin ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tipik mın, kən ekıtun məmə nolən rat kit təsətəgən lak. ⁴ Nıkkı tatuəh nahui nəmtəm, kən iakolkeike pik məmə ekəplan mın ik pəs nıkkı otəgıen. ⁵ Nıkkı tatuəh nahatətəən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətəən itəm təmaupən mətətig e rəham pipi Lois ne rəham mama İunis, kən ekıtun məmə roiu in tınətətig lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən mın kəm ik məmə onakelel nıgəm rəha nəsanənən itəm Ughin təmos-ıpinə o nolən rəhan wək. Ughin təmos-ıpinə nəsanənən əh nian emələhəu-pən nelmək matəfak-ıpinə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, məto-inu Ughin təsos-ıpamən kəm kitaf nıkkı rəha nəgınen, məto təmos-ıpa nıkkı rəha nəsanənən, ne nıkkı rəha nolkeikən, ne nıkkı itəm tatol nolən mın itəm in titun məmə kotəuatıp.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən İərəmərə, kən əsaulis-inən io itəm etətig e kalapus o nərgin. Məto e nəsanənən itəm Ughin tatos-ıpinə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwır. ⁹ Ughin

təmosmegəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotasim, kən təməsolən o nat kit itəm kitat kəmotol, məto in təmol e rəhan atip nətəligən, ne nəwīrən. Nian Uhgīn təməsolən əh nətueintən ne, məto in təmələhəu rəkis nalpəkauən məmə in otawte-in rəhan nəwīrən kəm kitat e Kristo Iesu, ¹⁰ məto roiu, in təmol əp nəwīrən əh kəm kitat e nuwamən rəha Iosmegəh rəhatat, Kristo Iesu. Kən Kristo təmərəkīn nīmīsən ne rəhan nəsanənən, kən təmasiəgəpīn nəmegəhən u namnun tikə, kən kitat koatehm e namnusən təwīr. ¹¹ Kən Uhgīn təmitəpūn io məmə io iəghat, ne aposol, ne iəgətun o namnusən təwīr əh. ¹² Tol nəhlan iatəto pik nahməən ron u ikīn-u e kalapus. Məto esaulis-inən, məto-inu ekītun məmə pah u iatahatətə lan, kən mītun wīr məmə in tītun nehm wīrən nat naka itəm in təmələhəu-pa e nelmək o namnun nian.*

¹³ Ətəu-pən əm suatip rəha nəgətunən u tətuatip itəm emən kəm ik, kən ol nat u e nahatətəən ne nolkeikəən e Kristo Iesu. ¹⁴ E nasitūən rəha Narmin Rəha Uhgīn itəm tətətig e nikitat, kən atehm wīr nat wīr itəm Uhgīn təmələhəu-pən e nelməm.

¹⁵ Nəkītun məmə rəhak min netəmim əpəh Esia, ilat Fukelas ne Hermokenes, ilat rafin kəmotagim rəkis motapəs io.

¹⁶ Pəs İəməmə otasəkītun Onesiforas ne rəhan min, məto-inu nian tēpət təmətasitu lak matiləs-ipər rəhak nətəligən. Kən təməsaulisən məmə emətətig e kalapus. ¹⁷ Nīpahriənən, nian in təmuwa Rom, təmeam-in io, təmeam-in io mətoarus-pən məplan io. ¹⁸ !Pəs İəməmə otasəkītun in e namnun nian! İk nəkītun wīr natimnat wīr min itəm təmol kəm io əpəh Efesas.

2

Mopael təwīr rəha Kristo Iesu

¹ İk u nətik, pəs Uhgīn otol nīkim təsanən e nəwīrən itəm tətisi-pən e Kristo Iesu. ² Nəməto rəkis natimnat min u itəm eməgətun itəmat lan e niganəmti netəmim tēpət. Kən os rəhak nəghatən mələhəu-pən e nelmī netəmim neen itəm natən nīpahriənən elat, kən ilat okotītun nəgətunən netəmim neen min lan. ³ Nian nəratən tatuwa, məto ətul əskasik kitat min ik, təhmen e mopael wīr kit rəha Kristo Iesu. ⁴ E nian rəha nəluaginən, mopael kit təsolən natimnat rəha nəmegəhən rəha netəmim əpnəpīn əm, məto tatol əm wək rəha mopael məto-inu, in tolkeike məmə rəhan etəm-iasol rəha mopael, nīkin otəgīen lan. ⁵ E nolən kitəh, etəm tətəiu məmə in otol win, in otəkəike mətəu-pən lou min rəha nāiuən, məto okəmə təsolən, kən in otəsosən nətəuən rəha nol winən. ⁶ Tətuatip əm min-nulan məmə etəm tatol pik wək e nasumən, in otaupən məulək-in. ⁷ Ətəlig-in wīr nat naka iatən kəm ik, məto-inu İəməmə otasitu lam o nītunən nīpəti nəghatən min u.

⁸ Atətəlig-in İesu Kristo u noanol rəha Tefit, kən Uhgīn təmosmegəh in e nīmīsən. Kən inu namnusən təwīr iatən-iarəp. ⁹ Kən iatəto nahməən o namnusən təwīr əh, kən nīpahriənən, kəmālis io e sen təhmen-pən məmə io iakləh kit o iohamnu itəm. Məto kəsəlisən nəghatən rəha Uhgīn. ¹⁰ Tol nəhlan, iatətul əskasik e nahməən min rafin o netəmim itəm Uhgīn təmitəpūn ilat, məmə in otosmegəh ilat e Kristo Iesu, kən ilat okotətig e nəwīrən itəm təhəg-əhəg rəha Uhgīn, itəm namnun tikə.

1:9: Efes 2:8-9; Taet 3:5 **1:10:** Hip 2:14 **1:11:** 1 Tim 2:7 * **1:12:** Suatip pisin o nəuhlinən ves 12b: "kən mītun wīr məmə in tītun nehm wīrən nat naka itəm io emələhəu-pən e nelmīn o namnun nian." **1:14:** 1 Tim 6:20 **2:3:** 2 Tim 1:8 **2:5:** 2 Tim 4:8 **2:6:** 1 Kor 9:7 **2:8:** Rom 1:3; 1 Kor 15:4 **2:9:** Efes 3:1,13; Fil 1:12-14

¹¹ Inu nэгhatэн tatэн pahrien mэмэ, Okэмэ kotuwa kitiаh e Kристо e nimisэн рəhan, kэн okotəmegəh min kitat min.

¹² Okэмэ koatətul əskasik e nian iəkis min, kэн kitat okotəramərə min kitat min. Okэмэ kitat kotən-iamnin in, kэн in otən-iamnin kitat.

¹³ Okэмэ kitat kəsotolən rəhatat noanawil, mətə in tatol rəhan noanawil, mətə-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

Iolwək təwir rəha Uhgин

¹⁴ Natimnat min u, onəkəike matən matisimatip lan kəm rəham min netənim. Ən əskasik kəm ilat nəhlan mэмэ, “Itəтən e nərgin Uhgин mэмэ itəmat nəsotərgəhəuən o nipəti nэгhatэн min.” Nərgəhəuən nəhlan təsasituən e suah kit, mətə tatərakin əm netənim itəm koatəto. ¹⁵ Alkut əskasik mэмэ onəkuwa iolwək təwir itəm nian Uhgин tatəplan rəham wək, in titun nənən mэмэ, “Əwəh, nəmol təwir,” kэн nəsaulisən o rəham wək, mətə-inu natəgətun ətuatip nэгhatэн rəha nipahrienən. ¹⁶ Mətə apəs nэгhatэн əpnəpin min əm itəm kotərat məsotisiai-inən Uhgин, mətə-inu netənim itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwin matuwin əm o nolən min itəm kəsotisiai-inən Uhgин. ¹⁷ Nəgətunən rəhalat in tahmen-pən əm e niməgəm pien itəm tatəməhal matepat matol iahgin. Təs mil u kioal min-nulan, ilau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkərapən rəkis e suatip rəha nipahrienən. Katuan mэмэ Uhgин təmol kitat kotəmegəh min rəkis e nimisən, kэн okol Uhgин təsos-ipa minən nipətətat wi min nian Iesu tatuwa min. Kэн təs mil u kətuərakin nahatətəən rəha netənim neen. ¹⁹ Mətə tol pap nəhlan, nimə itəm Uhgин tatiləkin tatətul tiəkis, kэн təməte-pən lan mэмэ, “Iəramərə titun netəm min u rəhan min,” ne “Netəm min u koatən mэмэ ilat netəm rəha Iəramərə, okotəkəike motapəs nolən rat min.”

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nimə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pisin pisin min tepət. Kəmol neen e iəen u kol tatipit-ipit, neen e silfa, neen e nig, neen e niməptən. Wək rəha neen, in wək asol itəm kətsisiai-in. Kэн wək rəha neen, in wək əpnəpin əm itəm tol naulisən. ²¹ Okэмэ suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwiwi mətəpəs nolən rəha naulisən, in titun nolən wək asol itəm kətsisiai-in, kэн Uhgин otələhəu kalin mэмэ rəhan pisin əm, kэн mol əpen-əpenə mэмэ otol wək min itəm kotəwir.

²² Aiu muwin isəu o nolən rat min itəm tatəwiə e niki netəm aluə. Kэн ətəu-pən wir suatip rəha natimnat min u: nolən itəm tətəuatip, ne nahatətəən, ne nolkeikeən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm min u itəm koatətapəh o nasituən rəha Iəramərə e nikilat itəm təwir. ²³ Apəs magim rəkis e nэгhatən alməl min itəm nipətətat tikə. Nэгhatən min əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwək rəha Iəramərə, okol in təsərgəhəuən, mətə in tatəkəike matol təwir kəm netənim rafin, kэн otəkəike muwa etəm rəha nəgətunən, kэн rəhan nətəligən kaifəməh. ²⁵ Okэмэ netənim neen koatən rat rəhan nəgətunən, kэн in otəkəike məgətun wir ilat e nolən mətig əm. Kэн okəm-naka Uhgин oteghəhan-in mэмэ ilat okotəuhlin rəhalat nəmegəhən, mэмэ ilat okotitun nipahrienən, ²⁶ kэн ilat okotuwa min e nətəligən təwir, kэн motəgim rəkis-in noanikulu rəha Setan, itəm təmaskəlim ilat kэн koatol nəwian.

3

Nolən rat min iuahkir o Namnun Nian

¹ Məto onəkəike mitun nəghatən u məmə nian əskasik min okotuwa iuahkir o Namnun Nian. ² Tol nəhlan məto-inu, netəmim okoatətəlig-in atip əm ilat, kən ilat okotolkeike pik məni. Netəmim okotausit, moatos-ipər atip əm ilat. İlat okotən rat netəmim ne Uhgın, kən ilat okotəht nəwia tətə məmama, kən okəsotənən məmə nikilat tətəgien o nat itəm katol kəm ilat, kən okəsotisiai-inən Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikeən kəm netəmim otikə, kən okəsotaluinən nərətən itəm suah kit otol kəm ilat. İlat okotərəkin nərği netəmim. Okəsotərəməərəən e nolən min rəhalat. Nikilat otəgien əm o nərəkinən netəmim. Okotətəhau nat itəm in təwir. ⁴ İlat kəut kəsüə min, kən okotol natimnat rat neen məto kəsotətəlig-inən məmə nat naka otiet lan. Kən ilat okotiləs-ipər atip ilat, kən ilat okotolkeike pik natimnat o nətoən təwir e nıpətılət, məto ilat okəsotolkeikeən Uhgın. ⁵ Okotol nolən min rəha iəfak min məmə netəmim okotəplan, məto ilat okəsotolkeikeən məmə nəsanənən rəha Uhgın otəuhlin rəhalat nəmegəhən mol kotuwıwi. Uwin isəu o netəm min u.

⁶ Apəs əm ilat məto-inu neen koatehm suatip o nuwinən latuənu min, kən moatiuw rəkis nətəligən rəha nıpitan itəm rəhalat nətəligən təsəskasikən. Təfagə rat min rəha nıpitan min u, in tiəkis pik olat, kən nolən rat min tərət itəm ilat koatolkeike, koatiuw-pən ilat. ⁷ Kən nıpitan min əh koatətəlig-in wir e nəghatən min rafin rəha netəm min əh, məto ko kəsotitunən nəghatən rəha nıpahrienən. ⁸ Aupən ikin, Janes ne Jampres kəmatioal timəht kəm Moses,* kən e nolən kitiaş min əm, netəm min əh koatəht nəghatən rəha nıpahrienən. Netəm min u, rəhalat nətəligən tərıoah e nolən rat min, kən nolən rəha nahatətəən rəhalat in neıueıuə-əmən. ⁹ Məto nəgətun eıueıuəən rəhalat, ko təsətulən tuwəh, məto-inu netəmim rafin okotəplan məmə ilat kəsotitunən nat itəm koatəghat-in, kotahmen-pən əm e suah mil əh.

Nəghatən rəha Pol kəm Timoti

¹⁰ Məto ik, Timoti, ik nəmətəu-pən rəhak nəgətunən, ne nolən rəha nəmegəhən rəhak, ne nat naka itəm ekolkeike məmə ekol, ne rəhak nahatətəən, ne nolən rəha nətəligən rəhak itəm təfəməh, ne rəhak nolkeikeən, ne nətul əskasikən rəhak, ¹¹ kən nəkitun nian iəkis min itəm koatuwa e rəhak nəmegəhən, ne nolən tərət min itəm katol lak. Kən nəkitun nolən iəkis min itəm kəmöl lak əpəh Antiok, ne İkoniam, ne İlistra. Məto İərəməərə təmiləs-irəkis io e natimnat min əh rafin. ¹² Nıpahrienən, netəmim rafin itəm kətolkeike məmə okotol nolən itəm Uhgın tolkeike, kən motol e Kristo İesu, netəmim okotol tərət kəm ilat, ¹³ məto nian kitiaş min əm, nol təfagə rat min ne netəm rəha neıueıuəən, ilat okotol nolən rat motuwın kol itəm in tərət agin. İlat netəmim kateıuə-in ilat,† kən ilat okoteıuə-in pik agin-əh netəmim.

¹⁴ Məto ik, Timoti, onəkəkəike matətəu-pən əm natimnat wir min itəm kəməgətun ik lan itəm nəməən əskasik rəkis nıpahrienən lan, məto-inu ik nəkitun wir netəmim itəm kəmötəgətun ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmətəkəku mətoarus-pa u-roıu, nəmitun Naoa Rəha Uhgın itəm titun nos-ipənən nənatıgən məmə nəkitun nosən nəmegəhən lılin lan o nahatətəən e Kristo İesu. ¹⁶ Nəghatən min rafin e Naoa Rəha Uhgın, kəmotisi-pən əm e nohli Uhgın, kən koatasıtu etat. Koatəgətun kitat, moatəniəp nolən rat min rəhatat,

3:1: 1 Tim 4:1 3:5: Mat 7:15,21; Taet 1:16 * 3:8: Janes ne Jampres, ilau iəmik nərik mil rəha kig rəha İjip. 3:8: Eks 7:11 3:11: Wək 13:50; 14:5; 14:19 3:11: Sam 34:19 3:12: Mat 16:24; Jon 15:20; Wək 14:22 † 3:13: Setan o netəmim pisin min okoteıuə-in ilat.

moatæg-ätuatip-in kitat, kæn moatægätun kitat e nolæn min itäm kotätuatip. ¹⁷ Koatasitu etat nählan mämæ, kitat netäm ræha Uhgîn, okotos nasituæn rafin min æh, kæn motuwa netämim itäm kotätun nolæn wæk min rafin itäm kotäwir.

4

¹ Timoti, oekæn-ipinæ næghatæn keike kit käm ik e niganæmti Uhgîn ne Kristo Iesu itäm otakil nolæn ræha netämim rafin, netäm koatægægæh ne netäm kämötimis, kæn oekæn-ipinæ næghatæn u mæto-inu in otuwa min matæmæmæ. Kæn inæh, iakatækaike matæn käm ik mämæ, ² æn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn, kæn ætul matip o næn-iaræpæn, nat æpnarip mämæ otimætig æm, o tiækis. ðg-ätuatip-in nolæn ræha netämim, kæn æn-iaræp nolæn rat min, kæn milæs-ipær nætægæn ræha netämim, kæn nian natol wæk min u, ræham nætægæn otækaike mæfæmæh, kæn ræham nægätunæn otækaike mätuatip mæwir. ³ Nækaike mol nählan mæto-inu, nian itäm tatuwa, netämim okæsotolkeikeæn mämæ okotætæg-in næghatæn pahrien. Mæto ilat okotos iægätun pisin pisin min itäm okotægätun næghatæn min itäm ilat æm kotalkeike. ⁴ Kæn ilat okotæuhlin matægilat o nætæg-inæn næghatæn pahrien, kæn motuwîn moatætæg-in namsu eiueiua min.

⁵ Mæto ik, atehm wir ræham nætægæn ne ræham nolæn min e nian min rafin, nat æpnarip nat pisin min koatuwa e ræham næmegæhæn, kæn ætul æskasik nian næratæn tatuwa, kæn uwîn mæn-iaræp namnusæn täwir, kæn ol rafin wæk itäm Uhgîn tæmos-ipæn käm ik mämæ onækol.

⁶ Timoti, ol natimnat min æh, mæto-inu otæsuwæhæn, io ekimis. Kæn roiu næmegæhæn ræhak tahmen e wain itäm kinatæhtæg-pæn e olta mämæ okol sakrifais lan. ⁷ E ræhak fait wir ræha nahatætæn, ematipin wir nelmæk, kæn e ræhak naiuæn, io emaiu wir rækis mætoarus-pa namnun naiuæn, kæn io emataskelim wir nolæn ätuatip ræha nahatætæn kæn emæsapæsæn wæk ræha næn-iaræpæn namnusæn täwir. ⁸ Kæn roiu, Iæramæ itäm ræhan nakilæn tætuatip wir, in tæmol æpen-æpenæ e nætouæn ræhak, inu hat ræha etäm tatol win e ræhan naiuæn, kæn in otæfauin-pa käm io e nian ræha nakilæn mæto-inu in tæmakil io mämæ ræhak næmegæhæn tætuatip. Kæn sænæmæ io pisin æm, mæto otos-ipæn käm netämim rafin itäm kotalkeike moatæshgîn mämæ in otuwa min.

Pol tæmæn-iaræp namnusæn ræha in min neen

⁹ Eam-in uæhai æm ræham suatip mämæ onækuwa mehm io, ¹⁰ mæto-inu Temas, u tolkeike pik nætueintæn u, in tæmapæs io maiu muwîn Tesalonaeka. Kresens tinuwîn rækis æpæh Kalesia, kæn Taetas tinuwîn rækis Talmesia. ¹¹ Mæto Luk pisin æm itimlau min. Täwir mämæ nian nakatuwa, onakit Mak itæmlau min, mæto-inu in titun nasituæn e wæk ræhak. ¹² Emahl-ipæn rækis Tikikas tuwîn æpæh Efesas. ¹³ Kæn nian nakatuwa, onakos ræhak kot itäm emælæhæu käm Kapas æpæh Troas, kæn onakos min ræhak naoa min itäm kamaui-aiu, kæn iakolkeike pik min mämæ onakos naoa min u kæmol e nuwigî sipsip.

¹⁴ Suah u Aleksanta itäm etämim ræha nolæn wæk e iaen, in tæmatol tærat käm io. Iæramæ otos-ipæn nitai nætouæn ræhan o natimnat min æh. ¹⁵ Kæn ik min, atæto ik o suah æh, mæto-inu tætahtosig-in næghatæn min ræhatat.

¹⁶ Nian emaupæn mætul e kot mämæ ekæn-iaræp næghatæn min ræhak, suah kit tæmæätul-aræpæn masitu lak, mæto netämim rafin kämotagim motapæs io. Pæs Uhgîn nîkin otæstæhtæn natimnat rafin itäm ilat kæmoatol. ¹⁷ Mæto

Iærəmərə tæmætul e nikalik mos-ipa nəsənənən kəm io məmə ekən-iarəp wır nəghatən rəhan, kən pəs Iaihlua min okotəto. Kən tæmiləs-iarəp io e nohli laion. ¹⁸ Iærəmərə otıləs-irəkis io e nərətən min rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlim wır io, kən miləs io ekuwin e nərəmərəən rəhan əpəh ilis e nego e neai. Pəs kotıləs-ipər nərgin tatuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹⁹ Iatən təwır kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan min. ²⁰ Erastas tæməsətəu-pa-mən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig mətə-inu in tatimis. ²¹ Alkut pik məmə nakuwa uəhai əm ikin-u, uarisig in nian rəha nətəpən. Iupulas tatən təwır kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klotia, ne piətət min rafin ikin-u koatən təwır kəm ik.

²² Pəs Iærəmərə tətətig itəmat min. Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm Taetas Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Taetas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Pol təmäte naoa u tatuwin kəm Taetas. Taetas in Iaihlua kit itəm təmahatəta e Kristo. Pol təmiuw-pa in o Kristo, kən Taetas təmöl wək tətət ilau Pol tahmen əm e Timoti. Koatehm nərgin nian tətət e Niutesteman.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikin-u. Pol təmiet min, məto təmən-ipən kəm Taetas məmə in otətətig mol rafin wək min ikin əh. Krit in nəptən kit itəm tərīoah wir e nolən rat min, tahmen məmə inu netəmim koatəiua pik nian rafin, moatəgwən pik, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eiua tətət məmə okotos mənī lan.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otasitu e Taetas e rəhan min wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəike miləs-ipər netəmim məmə okotuwa elta min o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm min u kəsotətəu-pənən nətəlīgən rəha Taetas. Kən mōs-ipən nəgətunən neen rəha nahatətəən ne naliwəkən ətuatip. Kən in təmən məmə Timoti otahtosig-in wir nəgətunən eiua min. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ipa etəmim kit tuwa masitu e niməfak, kən Taetas in otəkəike muwa min masitu e Pol.

Pol təmən təwir kəm Taetas

¹ Taetas. Io Pol, iatətə naoa u kəm ik. Io slef kit rəha Ughin, kən io aposol kit rəha Iesu Kristo. Təmahl-ipa io məmə ekasitu e netəmim itəm Ughin tətətəpun rəkis ilat məmə rəhan min, miləs-ipər nahatətəən rəhalat, masitu elat məmə okotitun nəgətunən pahrien. Nian netəmim koatətəu-pən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətəuətəp kotahmen-pən e nolən itəm Ughin tolkeike. ² Kitat kotitun nīpahrienən əh, kən motahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəlīgən tətətəg əskasik rəkis məmə okotos nəmegəhən lilin. Aupən aupən agin itəm Ughin təməsələn əh natimnat rafin, məto Ughin tinəmən rəkis nəmegəhən lilin əh, məmə in otol mihin. Kən kitat kotitun məmə in tətəiuan nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatip itəm Ughin təmən, in təmöl məmə netəmim okotitun nəghatən rəhan. Ilat kotitun məto-inu Ughin Iosmegəh rəhatat təmən mələhəu nəghatən kit məmə təmōs-ipa wək u tətətəg e nelmək məmə io ekən-iarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lilin.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətəən kititəh, kən e nolən rəha nahatətəən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakən məmə Ughin Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwīrən kəm ik, kən mələhəu nəməlinuan tətətəg ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emiet Krit, kən emələhəu ik nəkətətəg məmə onəköl rafin wək itəm tətətəg, kən məmə onəkiləs-ipər elta min rəha niməfak, e taon min rafin e nitən Krit tahmen əm mə inu emən mihin kəm ik. ⁶ Elta min rəha niməfak okəike kəsehəm-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kititəh əm, kən rəhalat nisualkələh otəkəkəike motahatətə e Ughin, kən məsotan əpnarīnən motol natimnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwīa rəhalat tata

ne mama mämä netämim okotän rat ilat ron. ⁷ Nämegähän rəha elta min rəha niməfak otəkəike mətuatip wir məto-inu ilat koatos wək asol rəha Uhgın. Ilat itəm koatehm wir netämim okotəkəike motol mihin mämä kəsotilas-ıper atıpən ilat motol rəhalat nəghatən mämä netämim okotəgin, kən nıkilat təsahmə uəhalən. Sənəmə ilat netämim rəha napsən o nəmoüən, kən sənəmə ilat netämim rəha nosən mənı e neıueıuəən.

⁸ Məto nämegähän rəhalat in otəkəike mol min-nulan. Ilat okotəkəike moatehm wir netämim itəm koatuwa əh rəhalat ikin. Ilat netəm kotalkeıke mə okotol əm natımmnat itəm təwir, kən nolən rəhalat in tatəgətun mə ilat netəm mətə, kən kotenatıg. Ilat netəm rəha nətəu-pənən nəghatən rəha Uhgın. Rəhalat nämegähän in otəkəike mətuatip wir e nıganəmtı Uhgın. Ilat kotıtun nən atıpən e nıkilat mämə kotapəs nolən natımmnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁹ Ilat okotəkəike motahatətə əskasık e nəghatən rəha namnusan təwir mämə in nıpahrienən tahmen-pən mə kəməgətun ilat lan. Kən inəh, ilat kotenatıg wir o nəgətunən netämim e nəgətunən pahrien itəm tətuatip mämə ilat okotətəu-pən. Kən nıan netämim neen okotən nəghatən min itəm tol pısın e nəgətunən pahrien, kən netəm-ıasol min rəha niməfak okotəgətun ətuatip ilat motən-ıpən kəm ilat mämə rəhalat nəgətunən in neıueıuəən.

¹⁰ İatəghat min-nulan məto-inu netämim tepət e niməfak əpəh Krit kotetəhau nəgətunən pahrien u. Ilat, nəghatən rəhalat tıtatıperəh pık tahmen e kaluəluə, məto nuhuən lan tıkə, kən moatiuw rəkıs netämim neen e nəgətunən eıueıuə min rəhalat. Netämim tepət itəm koatən mämə okəkəike kəhg-ıpən netämim, ilat ıgətun eıueıuə min. ¹¹ Ahtosıg-in nəghatən rəhalat mämə okəsotəgətunən e niməfak nəgətunən əh kotərət itəm kəsotətuatıpən mämə okotəgətun, məto-inu nəgətunən rəhalat tatərəkın-rəkın nahatətəən rəha noanol min rafın rəha netämim neen. Ilat koətəgətun neıueıuəən əh məto-inu kotalkeıke mämə okotos mənı lan, məto kəsotalısın lan. ¹² Etəm Krit kıt aıpən, in ien kıt rəhalat, in min təmən min-nulan mämə, “Netəm Krit, ilat netəm rəha neıueıuəən nıan rafın. Kən ilat kotahmen e kırı iarupın min. Kən ilat nəlpah, nıan rafın kotalkeıke mämə kotagwən əm lan.” ¹³ Məto nəghatən rəha ien u, in tol əm nıpahrienən. Kən tol nəhlan, əhai ilat mən-ıpən kəm ilat mämə rəhalat nəgətunən in neıueıuəən, pəs ilat okotahatətə əm e nəghatən pahrien, ¹⁴ kən ilat okəsotətəu-pənən noanage rəha netəm İsrəl ne nəghatən rəha netəm koatapəs nəghatən pahrien. ¹⁵ Kən nəkotıtun mämə netämim itəm kotətuatıp e nıganəmtı Uhgın, nat tıkə itəm otol ilat kotamkımık. Məto netämim itəm koatamkımık e nıganəmtı Uhgın məto-inu ilat kəsotahatətəən e İesu, kən nolən kıt tıkə itəm otol ilat kotətuatıp. Kən tol min-nəhlan, nətəlıgən ne nıkilat kərən kəsustuatıpən, kən ilat kotəruru nakılən nat itəm təwir, ne nat itəm tərət. ¹⁶ Ilat koatən mämə kotıtun Uhgın, məto nolən rəhalat tatəgətun mämə koateıuə, ilat koatəuhlin məntaalat kəm Uhgın. Netəm min əh kotərət agın, kotalməl koatəht nəwıa Uhgın, kən okol ilat kəsotolən nat wir kıt ne.

2

Nəgətunən itəm tətuatıp

¹ Məto ik Taetas, ik onəkəike məgətun wir netämim e nəgətunən itəm tatətəu-pən nəghatən ətuatıp e İesu. ² İk onəkəike məgətun ıaguihl min mämə e nalıwəkən rəhalat, ilat okotan mətıg, kən məsotanım pıkan wain, kən nolən rəhalat otəkəike mətuatıp wir pəs netämim okotısıai-in ilat, kən ilat okotəkəike moatətul əskasık kən moatol natımmnat e nenatıgan. Nahatətəən

rəhalat otəkəike mamnim wir e nəghatən rəha Uhgın. Kən ilat okotəkəike motolkeike netəmim. Kən motəkəike kətul tiəkis e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitiah əm, nəkəike mægətun wir nipitaguuhl min məmə ilat okotəkəike motol nolən itəm tətuatip məmə otosipən nisialiən kəm Uhgın. Kən ilat okəsotənən nikali netəmim. Kən sənəmə nipitan rəha napsən. Məto ilat otəkəike motəgətun nəmegəhən ətuatip. ⁴ Inəh, ilat okotəgətun nipitan min e suatip itəm ilat okotolkeike rəhalat min nəman ne nenətilat min. ⁵ Ilat okotəkəike motəgətun nipitan məmə ilat nipitan mətig itəm nəmegəhən rəhalat in tətuatip, kən ilat kəsotan əpnəpinən, kən moatisiai-in rəhalat nəman min, kən moatehm wir natimnat min rəha latuənu, kən ilat moatol təwir kəm netəmim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otahtosig-in netəmim məmə kəsotan ratən nəgətunən rəha Uhgın.

⁶ Kən e suatip kitiah min, otəghat əskasik kəm netəm aluə məmə ilat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotəpəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁷ Kən ik, e natimnat rafin, onəkol əm nat ətuatip min, pəs ilat okotətəu-pən nat naka itəm ik nakatol. Nian onakəgətun, nəmegəhən rəham otəkəike mətuatip, mol nəghatən rəham təfigəm. ⁸ Ik onakəkəike matən əm nəghatən pahrien itəm netəmim okol kəsotəplanən məntaa rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tikimir min okotaulis lan məto-inu ilat kəsotehm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wir slef min məmə ilat okotol nəwia rəhalat etəm-iasol min e natimnat rafin, məmə nikilat otəgien o wək rəhalat. Slef min okəsotənən nitai nəghatən rəha etəm-iasol min rəhalat, ¹⁰ kən məsotəkləhən kəm ilat, məto nian rafin ilat okotəkəike moatol natimnat ətuatip min, məmə rəhalat etəm-iasol min okotan nipahrienən e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natimnat rafin, otəgətun məmə nəgətunən rəha Uhgın, Iosmegəh rəhatat in tətuatip məwir.

¹¹ Ik onakəkəike mægətun natimnat min əh rafin məto-inu Uhgın təmerəh rəkis e suatip kəm netəmim rafin məmə otosmegəh ilat lan nian tətəwte-in rəhan nəwirən kəm ilat. ¹² Nəwirən əh rəha Uhgın tətəgətun məmə nian kitat koatətig əh e nətueintən, kotəkəike motəpəs nətəu-pənən nolən rat min ne natimnat rat min rəha nətueintən itəm koatəwiə e nikitat, məto okotan mətig, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip wir motahmen-pən mə kitat netəmim rəha Uhgın. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəike matol min-nulan nian kitat okoatasəhgin nian İesu Kristo, rəhatat Uhgın ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa min lan e nəsanənən ne nəwirən. Nian əh in təwir agin, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol nikitat tətəgien. ¹⁴ İesu nikin təmagien məmə otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nəsanənən rəha nolən rat min rafin, kən mafəl wir kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotolkeike məmə koatol əm nat itəm təwir.

¹⁵ Natimnat min u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəligən rəhalat məmə okoatətəu-pən İəramərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəu-pən nəghatən eiueiuə min. Uhgın təmos-ipinə wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmə etəmim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak min

¹ Taetas, ən-ipən wir min kəm rəham netəmim məmə okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e

nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netəmim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuan o nərəkīnən nərği netəmim, kən okəsotolən timəht, mətə ilat nan mətīg əm kən moatol təwīr kəm netəmim, kən motos-iahau rəhalat nətəlīgən moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan mətə aupən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Uhgīn təmasitu etat nian kitat min kəmoatol nolən rat min əh, kitat ialməl min. Kəməsotolən nəwīa Uhgīn. Nos-ipən-os-ipənən rəha nərətən təmərəkīn kitat. Kən nolən rat min rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatəməmə etat. Kitat kəmoatol əm nəwīalat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natīmnat min rəha netəm pīsīn. Nolən rat rəhatat təmol məmə netəmim kotətəhau kitat, kən kitat kəmoatətəhau kitat min.

⁴ Mətə nian nolkeikeən ne nəwīrən rəha Uhgīn Iosmegəh rəhatat təmiet-arəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, mətə sənəmə təmol mətə-inu kitat netəm ətuatip. ! Kəp! In təmosmegəh kitat mətə-inu təmasəkītun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmin Rəha Uhgīn təmafəl rəkis nolən rat min kən kotair wi min, kən Narmin təməwīək-in nīkitat. ⁶ Narmin u inu, Iesu Kristo Iosmegəh rəhatat in suatip məmə Uhgīn tatətəlmin nīkitat tatər lan e nīkīn agīn. ⁷ In təmol kitat kotətuatip e nīganəmīn e nəwīrən rəhan məmə okotahətətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kitat kotatīg itulīn kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wīr netəmim lan məmə okotitun wīr. Nəgətunən min əh okotasitu e ləfak min məmə rəhalat nətəlīgən otətātīg əskasik əm e nolən natīmnat itəm təwīr. Nəgətunən min u ilat kotəwīr kən okotasitu wīr e netəmim. ⁹ Mətə apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwīn muwīn mīləs tipilat rat agīn min; kən moatetet ilat min kən moatən-iahau ilat min o nīpətī nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u mətə-inu okol tāsasituan e suah kit ne, kən rəhan nəwīrən tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwīn məghat əskasik kəm in kən mən-iahau. Mətə okəmə tatol min, kən nakuwīn min mən-iahau min. Okəmə nəmən-iahau pap mau kəiu, mətə in tatəkəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isə ron motapəs. ¹¹ Mətə ik nəkītun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəlīgən tərət kən tatol keko-eko, kən matol təfagə rat e nīganəmīti Uhgīn. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Oekahl-ipīnə suah mil u kit, Atemas o Tikikas otīmnnə mehm ik. Nian otīmnnə, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mə onakīmnnə mehm io əpəh taon Nikopolis, mətə-inu io emolkeike məmə ekuwīn matīg ikīn e nian rəha nətəpən. ¹³ Kən nətəmīn kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatīg e lou,* ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, mətə ik onakasitu elau məmə natīmnat rafin rəhalau otəkəike mətātīg.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike motītun wīr suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwīr məmə ilat kotītun nasituan e netəmim neen itəm rəhalat natīmnat təsahmenən. Təsəwīrən məmə ilat kotatīg əpnarīn əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatātīg koatahl-ipīnə nəghatən wīr kəm itəmat. Kən ən təwīr kəm ləfak min itəm kotolkeike itimat.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat.

3:1: Rōm 13:1-7; 1 Pita 2:13-14 **3:3:** 1 Kor 6:9-11; Efes 2:1-2; 5:8 **3:5:** 2 Tim 1:9; Hip 10:22

3:6: Wək 2:17-18 **3:9:** 2 Tim 2:14,16 **3:10:** Mat 18:15-17 **3:12:** Efes 6:21-22; Kol

4:7-8 * **3:13:** Ienatīg e lou - Suah kit itəm titun wīr lou rəha kot, kən in tatəghat rəha netəmim itəm

koatuwīn e kot. **3:13:** Wək 18:24; 1 Kor 3:5-6 **3:14:** Efes 4:28

Filimon

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm Filimon Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filimon

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. İlau fren wir. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəmim tepət koatos slef. Kən iəfak mın neen mın, ilat mın koatos slef mın. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgin u, Onesimas. Məto Onesimas, in təmakləh-in məni neen rəha Filimon, kən əmun, in magım. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, lou rəha Rom tatən mə Filimon titun nohamnuən timis. Məto Onesimas təməplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Namnusən Təwir kəm in, kən təmahatətə e İesu Kristo. Kən Onesimas in təmasitu e Pol. Kən Pol təməhlipən in titəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpın Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e İesu Kristo.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluın nolən rəha Onesimas, kən mos in titəlig-pə mın. Nat əpnəpın məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e İesu Kristo.

¹ Io Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo İesu, itımlau piətət Timoti, iatuən təwir kəm ik Filimon. Ik iolitımlau itəm ekioalkeike pik, kən kitəhal kətəhalol wək kitiah əm rəha İesu. ² Kən iatuən təwir kəm winitat Apia, ne Akipas itəm kitat mopael mın koatəluagin rəha Uhgın, kən iatuən təwir kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nimə. ³ Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İəramərə İesu Kristo okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian mın rafin itəm iatəfak ron ik, matən tagkiu kəm Uhgın ron ik, ⁵ məto-inu eməto nahatətəən rəham e İəramərə İesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwın o nəfak mın rafin. ⁶ Kən iatəplan nolən rəham, məmə natawte e nıkim agien məto-inu e rəham nahatətəən. Kən iatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkıtun wir kən mos nat wir mın rafin rəha Uhgın itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, iatəfak nəhlan məto-inu rəham nolkeikeən təmol niki nəfak mın koatəto təwir, kən nian eməto, io mın, nıkik təmagien kən tatıləs-ıpar rəhak nətəligən lan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəginən o nənən kəm ik məmə onəkol nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. İatətapəh-in əm e nolkeikeən. Io iaguıhl kit, etatig e kalapus o Kristo İesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nıpahrienən məmə nakos e nıkim agien. Suah əh in təmuwa tahmenpən e nətik nian emətatig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsol wək wirən kəm ik, məto roiu in titun nolən wək təwir kəm kilau kərən.*

¹² Kən roiu, etahl-ıpinə mın suah u, etəm itəm iakolkeike pik. ¹³ Okəmə tətətatig itımlau mın, nıkik tagien ron, kən in otatos nəmeem mətasitu lak nian etatig ikin-u e kalapus o namnusən təwir. ¹⁴ Məto esolkeikeən məmə ekol

1:2: Kol 4:17; 2 Tim 2:3 **1:7:** 2 Kor 7:4 **1:10:** 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgin u “Onesimas” in təmə, “etəm itəm titun nolən wək wir.”

nat kit itəm ik nasegəhan-inən. Kən okəmə natol nat wir, iakolkeike məmə in tatisi-pən əm e nīkim agien, mətə sənəmə nat io iatəkaike kəm ik məmə nakol.

¹⁵ Esitunən, okəm-naka Onesimas təmagim e nian əkuəkir u məmə onakos min in titəlig-pa min nətuatig agin-əh, ¹⁶ mətə sənəmə in otol min əm slef rəham, kəp. Mətə roiu əh, in suah wir taprəkis-in slef kit, in pialau etəm təwir. Io iakoleike pik in, mətə ik onakolkeike pik in taprəkis, mətə-inu in rəham slef, kən in piam e Iərəmərə.

¹⁷ Nakatehm io məmə kəmuea kitiah e wək ne nolkeikeən rəha Kristo, kən tol nəhlan, iatətapəh məmə nian in otimnə, nakos in e nīkim agien tahmen-pən əm məmə io. ¹⁸ Okəmə təmōl nat kit tərət kəm ik, o təmos rəham nat kit kən məsətuəən, pəs nəkələhəu-pən tətətig e kaon rəhak. ¹⁹ Kən əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək — *pəs io epanətou*. Mətə təwir məmə nəsaluinən rəham kaon asol agin kəm io, itəm tol min-nulan, emasitu lam kən nəmos rəham nəmegəhən lilin. ²⁰ Piak, iakolkeike məmə onakətuoun matətou rəham kaon† kəm io, kən ol nat u iatətapəh-in e nərgi Iərəmərə, kən ol nīkik tatəto təwir e Kristo. ²¹ Iatəte naoa u kəm ik mətə-inu ekitun məmə onəkōl nəwiak, kən onəkōl taprəkis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kən nat kit min, afəl rəhak kit rum mətə-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e Uhgīn məmə in otos io ekītəlig-pinə min otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafra, itimlau min etuatig e kalapus o nərgi Kristo Iesu, kən in tatən təwir kəm itəmat. ²⁴ Kən Mak, ne Aristakas, ne Temas, ne Luk, itəm itimat ekoatol wək kitiah, ilat min koatən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Iərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

1:16: 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikin-u “mətu rəham kaon” in iuahkir əm e nərgi Onesimas. **1:22:** Fil 1:25; 2:24 **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwin kəm noanol rəha Isrel Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsətəən nərɡin e naoa. Etəm təməte təməsəplənən Iesu Kristo. Məto təməto Nammusən Təwir o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiatur nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nikilat təht məmə Pol təməte, məto nikitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəu-pən nərɡin, məto nərɡin tik e naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm ko-tahatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan masin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wirən nəukəti Nammusən Təwir.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkən netəm Isrel itəm koatəhatətə e Iesu Kristo. Nikilat tapou ron. Təwir məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in niphahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nikilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən min nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmin min əm rəha natimnat min itəm Iesu otol. Kəmotəte naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien min, ne nagelo min, ne Moses, ne Aron ne pris min. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwir pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in niphahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol niphahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nimisən rəhan in tahmen əm məmə otos-irəkis nolən rat min rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgın kəm itat

¹ Aupən ikin, Uhgın təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tipitat min e nian tepət ne suatip pisin pisin min. ² Məto roi u əh, kinotegupən e nammun nian,† kən tınatəghat ətuatip əm kəm kitat e Nətin, itəm in təmiləs-ipər məmə otərəməə e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətin əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən.§ ³ Nəti Uhgın in nəhag-əhagən rəha nəwıwən ne nəsanənən rəha Uhgın.* In təməru ətuatip rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmik ətain natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmimis rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat min,§ kən in tatəpələh e rəhn matip kig, ikin rəha nepətən ne nisaiian, e nego e neai.*

Nəti Uhgın u, in ilis taprəkis-in nagelo min

⁴ Tol nəhlan, Uhgın təmiləs-ipər rəkis Nətin u, kən in ilis taprəkis-in nagelo min, tahmen-pən məmə nərığ u itəm Uhgın təmos-ıpən kəm in, in ilis pik

* **1:1:** Hip 2:2 † **1:2:** 1 Pita 1:20 ‡ **1:2:** Sam 2:8 § **1:2:** Jon 1:1-3; Kol 1:16 * **1:3:** Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 † **1:3:** Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ **1:3:** Kol 1:17 § **1:3:** Taet 2:14 * **1:3:** Fil 2:5-11; Kol 1:15-18.

taprækis-in nergilat rafin.† ⁵ Uhgín tәмәsән agin-әһән kәм nagelo kit rәһan mәмә,
 “Ik nәtik.

Roiu enuwa rәham tata әtuatip.”‡

Mәto in tәмәghat nulan kәм Iesu. Kән Uhgín tәмәsән agin-әһән kәм nagelo kit mәмә,

“Io tata rәham,
 kән ik onәkuwa nәtik.”

Mәto in tәмәghat nәһlan kәм Iesu.§

⁶ Mәto e nian Uhgín tahl-ipa Nәtin itәм tәmaupән maiir* tuwa e nәtueintән, kән in tән mәмә,

“Pәs rәhak rafin nagelo min,
 nipinәgilat taru nisip e nisiaiin, motәнwiwi in.”

⁷ Nian Uhgín tatәghat-in nagelo min, in tatән mәмә,
 “Io emol rәhak nagelo min

ilat kotahmen e nimәtag itәм tәtan ikin min rafin, matol rәhak wәk.

Plat iolwәk min rәhak, tahmen e nigәм.”†‡

⁸ Mәto tәmatәghat-in Nәtin kән matән mәмә,
 “Uhgín, rәham nәrәmәrәән otәtatig lilin, namnun tikә.

Kән nәtuatipән in nәlnal rәha nәrәmәrәән rәham.

⁹ Ik nәmolkeike әm nәtuatipән

kән metәhau nolән eko-ekö min.

Tol nәһlan, io u, rәham әtuatip Uhgín,

io emәләhәu aupән ik, kән ik ilis e ik min neen.

Kән emol-pән oel e rәhm-kapә, tatәgәtun mәмә ik kig,

matol nikim tagien taprækis-in ik min neen.”§

¹⁰ Kән Uhgín tatән-ipән min kәм in mәмә,

“Jәrәmәrә, e nәtuounән, ik nәmol nәtueintән u,
 mol in tәskasik.

Kән e nelmәм atip әm,

ik nәmol natimnat rafin itәм kotatig e neai.

¹¹ Natimnat min u rafin, ilat okәpanotikә,

ilat okotoas tahmen e nimәһan itәм tәmәmnәmit,

mәto ik nәtatig lilin әm.*

¹² Ik onakaiu-aiu ilat,

tahmen әm mәмә etәmim tәmaiuiu rәһan nimәһan.

Ik onakәuhlin natimnat min u,

tahmen e etәmim tәmikis rәһan nimәһan,

mәмә in otәtәut-in in pisin.

Mәto ik, nәkәtatig lilin әm nulan,

kән okol nәsimisән nian kit.”†

¹³ Uhgín tәмәsән-ipән agin-әһән kәм nagelo kit rәһan mәмә,

“Ik әpәләh e rәhak matip, ikin rәha nepәtән ne nisiaiin,

kән matәsahgin.

† **1:4:** Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ **1:5:** Sam 2:7; Wәk 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 § **1:5:** Mat 3:17

* **1:6:** Katән mәмә in tәmaupән maiir mәto-inu tәmaupән maiir e pian min. Katәghat-in nәһlan Iesu, mәto-inun in tәmaupән matig, uarisig natimnat min rafin (Әplan min Kolosi 1:15). Tol nәһlan, kән natimnat rafin min, in rәһan әm. Tatos nepәtән ne nisiaiin nәһlan tahmen e suakәkә itәм tәmaupән maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29. † **1:7:** Sam 104:4 ‡ **1:7:** Nimәtag ne nigәм kәmueia nian Uhgín tәmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21. § **1:9:** Sam 45:6-7 * **1:11:** Aes 34:4; 51:6; Nol Әpән

6:12-17 † **1:12:** Sam 102:25-27

Pəs io ekos-iəhau rəham tikimir min,
mol ilat kotahmen e nıməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” † §

14 Məto nagelo min, ilat iolwək min əm. Nagelo min, ilat narmin min itəm Uhgın təməhl-ıpa məmə okoatehm netəmim itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nən-iəhauən itəm o nuwinən e naiəh

1 İesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə kitat okotətəlig-in wir nat naka itəm kitat kəmotəto,* məmə naiəh rəha nıtəhəi təsiləsən kitat. 2 Nəghatən † itəm nagelo min kəmoatən-ıarəp † in nıpahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpinən o nətgəhlən Lou ne nəlpah-inən nolən nat Lou tatən. 3 ?Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan motagım okəmə kitat kotal nat əpnəpın əm e nosmegəhən asol əh rəha İesu? Nəsmegəhən u, itəm İərəməərə təmaupən mən-ıarəp, kən netəm min u itəm kəmotəto, ilat kəmotəgətun kəm kitat məmə in nıpahrienən. § 4 Uhgın təmatig mol min nəfigəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətın min, ne natımmat min itəm narmin netəmim tatiwig ron, ne nat pispis min, ne nos-ıpamən nəsanənən min rəha Narmin Rəha Uhgın o nolən wək.*

İesu təmuwa mahmen e pian min

5 Nagelo min okol kəsotərəməərəən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in. † 6 Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etəmim in nat əpnəpın əm,
məto ik, nıkim tatəht in, ik nəsaluinən,
kən ik natehm wir nəti etəmim. †

7 E nian əkuəkır əm itəm ik nəmos-iəhau in, teıuıai ləhau e nagelo min, kənu mos-ıpən nəərəməərəən ne nəpətən ne nısiıaiən kəm in.

8 Kən ik mos-ıpən nəpətən məmə in otərəməərə e natımmat rafın.” § *

Roiu əh, tatən məmə, “natımmat rafın,” nıpətın un məmə Uhgın təsapəsən nat kitiəh ne məmə etəmim təsərəməərəən lan. Məto kitat kəsotehmən əh natımmat min əh kotuwa. 9 Məto nat kitiəh kitat kəmotəhm, inu İesu, itəm “e nian əkuəkır əm nəmos-iəhau in teıuıai ləhau e nagelo min” kən roiu əh “kinos-ıpən nəpətən ne nısiıaiən kəm in” məto-inun in təmos nəhməən mımıs o kitat. Əwəh, e nəwırən rəha Uhgın, İesu təmımıs o netəmim rafın e nətueintən. †

10 Uhgın təmol natımmat rafın məto-inun in təmolkeike mihin, kən natımmat rafın kotatig-pən e nelmin. † Kən təwir agın məmə Uhgın təmol İesu u, təmaupən mohatıp nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nəhməən e nımısən, məmə in tətuatıp agın § o nəmikən nenəti Uhgın min tepət kotuwın katig e nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəhan.* 11 İesu in tatol rəhan netəmim kotasım, məmə rəha Uhgın əm, rəhalat nolən rat tikə. † Kən İesu ne rəhan min netəmim, rəhalat tata kitiəh əm. Tol nəhlan kən İesu in

† **1:13:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “ekol rəham tikimir min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkapəlah matəfpər nelkam lan,” kən nıpətın u məmə, “Oekol ik ilis agın taprəkıs-in rəham tikimir min.”

§ **1:13:** Sam 110:1 * **2:1:** Rom 11:22 † **2:2:** Nəghatən u tatəghat-in, in Lou rəha Moses. † **2:2:** Wək 7:53 § **2:3:** Hip 10:28-29; 12:25 * **2:4:** Mak 16:20 † **2:5:** Netəm İsrəl ilat koatən məmə nıpahrienən məmə nagelo min ilat koatərəməərə roiu ikin min rafın e nətueintən; Dut 32:8. † **2:6:** “nəti etəmim,” inu İesu. § **2:8:** Sam 8:4-6 * **2:8:** Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † **2:9:** Fil 2:8-9 † **2:10:** Rom 11:36 § **2:10:** Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * **2:10:** Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † **2:11:** Hip 13:12; Efes 5:26

təsaulisən məmə otaun-in ilat u məmə pian mīn ne winin mīn.† 12 In təmənpən kəm Uhgīn məmə,

“Io oekən-iarəp ik kəm piak mīn ne winik mīn ne natimnat mīn itəm ik nəmol.

Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfiminən asol e niganəmtilat.”§

13 In tatən mīn məmə,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgīn.”*

Kən matən mīn məmə,

“Io u, itimat nisualkələh itəm Uhgīn təmos-ipa kəm io.”†

14 Nisualkələh mīn əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nipətīlat ne nitalat əh-ikīn. Ilat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təməkəike muwa e nətueintən mos

nipətīn ne nitan tahmen əm elat məmə in otuwa pialat pahrien.† Təmol nəhlan məmə in otimis, kən nīmīsən rəhan, in otərəkin nəsanənən rəha lərmis, itəm tətaskəlīm nəsanənən rəha nīmīsən.§ 15 Məto-inu netəmim koatəgin nīmīsən.* Nəginən rəhalat tətaskəlīm ətain ilat nian rafin, tahmen əm məmə

ilat slef mīn. Məto Iesu in təmīmīs məmə otīuw rəkīs netəm mīn u, məmə sənəmə ilat slef mīn. In təmīkīs ilat. 16 Kotītun əsas məmə sənəmə in təmasitu e nagelo mīn, məto in təmasitu e noanol mīn rəha Epraham.†

17 Iesu təike mos nipətīn ne nitan nəhlan, məmə in otuwa mol tahmen e pian mīn e nolən mīn rafin,† məmə in titun nasəkītunən§ kitat, kən koatagile lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətun məmə in pris asol agin pahrien, tatol wək rəha Uhgīn, kən məmə in otīpīn neməha rəha Uhgīn. 18 Kən roiu əh, nian Setan tatos-īpən-os-īpən kəm ilat, kən Iesu titun nasituan elat, məto-inu in mīn, in tīnəto tərət rəkīs nian Setan təmos-īpən-os-īpən kəm in.*

3

Iesu in taprəkīs-in Moses

1 Piak mīn ne winik mīn, Uhgīn tīnaun-in* kələh kitat mīn itəmat o nuwīnən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətasitu nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pik Iesu əh, in aposol kən in pris asol agin rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. 2 Uhgīn təmiləs-īpər Iesu məmə in otol wək u, kən in təmol nəwia Uhgīn e natimnat rafin, tahmen e

Moses aupən təmol nəwia Uhgīn e rəhan wək rafin, məmə in otatehm wir nimə, inu netəmim rəha Uhgīn.† 3 Ilau kərən kətioal nəwia Uhgīn, məto etəm təmiləkīn nimə, netəmim koatīlās-īpər nərgin ron taprəkīs-in nimə itəm in təmol. Kən e nolən kitīəh əm, tətuatip məmə Uhgīn otīlās-īpər Iesu taprəkīs-in Moses. 4 Kən nimə mīn rafin, netəmim koatīləkīn, məto Uhgīn in təmiləkīn natimnat rafin itəm tətətig. 5 Moses in iolwək kit e nipəgnoa nimə rəha Uhgīn, itəm tatol nəwia Uhgīn, matehm nimə rəhan, inu netəmim rəha Uhgīn. Kən nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natimnat itəm Uhgīn otəpanəgətun.

6 Kristo, in mīn tatol nəwia Uhgīn. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nətīn, kən tatos nepətən o nərəmərəən e rəhan nimə. Kən okəmə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasik† o nat un itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən nipahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nimə.§

† 2:11: Mat 28:10 § 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Aes 8:17 † 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 † 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8 * 2:15: 2 Tim 1:7 † 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 † 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15

* 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7 † 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita

2:5

Oatehm mæha-mæha itæmat min e nahatætææn ræhatætæmat

⁷ Næghatæn u inu, Narmîn Ræha Uhgîn tæmæn e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, “Roiu æm, onækotækæike moatætælig-in næwian,

⁸ mæsololæn ræhatætæmat-kapæ tæskasik pik, tahmen e tipitæmat min ilat kæmoatol mihin aupæn moatæht næwia Uhgîn, nian ilat kæmoatek asgæwin Uhgîn e ikin taruæn-aruan ikin.*

⁹ Ikin æh, tipitæmat min kæmotækæike kæm io mæmæ okotæplan ræhak næsanænæn, nat ærnapin ilat kæmotæplan pap natimnat min itæm emol o nup foti.†

¹⁰ Kæn io iatol nemæha kæm ilat, kæn matæn mæmæ, “Nikilat tætan isæu ron io nian rafin.

Kæn ilat motapæs nolæn nat itæm iatæn kæm ilat.’

¹¹ Nemæha tæmol io, kæn ekos noanawil kit mæn mæmæ,

‘Ilat okol kæsotuwinæn e ikin katos namegæn ron io ikin.’ ”‡ §

¹² Piak min ne winik min, oatehm wir itæmat min o nat u. Otol mæmæ nikitæmat atip otæsæratæn kæn kit tæsapæsæn nahatætææn, mol mæmæ nækotæuhlin-pæn itæmat isæu o Uhgîn itæm tatæmegæh. ¹³ Uhgîn tæmæn “Roiu æm,” kæn nian u “roiu” tætatig æh. Tol næhlan, nækotækæike moatæghat roiu kæm itæmat min, moatehm mæha-mæha itæmat min nian rafin, mæmæ nolæn rat otæseiua-inæn itæmat kit mol ræhn-kapæ tæskasik o Uhgîn. ¹⁴ Mæto-inu okæmæ kitat kotætul tæmtin mætoarus-pæn namnun, motahatætæ e Uhgîn tæskasik miækis, tahmen æm mæmæ inu kæmotatouun motahatætæ wi æm lan, kæn tatægætun mæmæ kitat kinoatos kælæh natimnat min ræha Kristo. ¹⁵ Mæto sotaluinæn næghatæn itæm kæmæn,

“Roiu æm, onækotækæike motætælig-in næwian mæsololæn ræhatætæmat-kapæ tæskasik pik, tahmen e tipitæmat min ilat kæmoatol mihin aupæn moatæht næwia Uhgîn.”*

¹⁶ ? Kæn pah min un itæm kæmotætæ pap næwia Uhgîn, mæsololæn? Ilat un Moses tæmit-irækis ilat Ijip.† ¹⁷ ? Pah min un kæmotol Uhgîn nemæha tol o nup foti? Ilat un, netæm kæmotol nolæn rat, kæn moatæme motimis moatæmæhl ærnapin æm æpæh ikin taruæn-aruan ikin.‡ ¹⁸ ? Kæn pah min un Uhgîn tæmatæghat kæm ilat, matos noanawil mæmæ ilat okæsotuwinæn motiet-aræpæn ikin katos namegæn ron ikin? In tæmatæghat kæm netæm kæmotæht næwian. § ¹⁹ Kæn kitat koatæplan mæmæ kæmæsegæhan-inæn ilat mæmæ okotiet-aræpæn ikin katos namegæn ikin ron, mæto-inu ilat kæsotahatætææn lan.

4

Ikin katos namegæn o Uhgîn ikin

¹ Mæto kitat u, Uhgîn tæmæn-iækis rækis mæmæ kitat kotitun nuwinæn imæ ikin katos namegæn ron ikin, kæn næniækisæn u, tatætul æh, materæh otat. Tol næhlan, pæs kitat koatætæ itat, kæn moatægîn mæmæ kitat kit okol mætan tæsosæn namegæn æh. ² Mæto-inu kitat kinotætæ rækis namnusæn tæwir mæmæ Uhgîn tæmol æpen-æpenæ ikin kit o namegæn ræhatat, tahmen æm mæmæ inu netæm aupæn kæmotætæ næghatæn mihin. Mæto næghatæn æh, tæmæsasiuæn elat, mæto-inu ilat kæmoatætæ æm, mæsotahatætææn lan. ³ Mæto-inu kitat netæm

* **3:8:** Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † **3:9:** Nam 14:3; Dut 1:3; Wæk 7:36 ‡ **3:11:** Nam 14:21-23

§ **3:11:** Sam 95:7-11 * **3:15:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † **3:16:** Nam 14:1-35 ‡ **3:17:** Nam 14:29;

1 Kor 10:1-13 § **3:18:** Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11

kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwīnən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm mīn u itəm kəsotahatətəən lan, Uhgīn təmən məmə, “Neməha təmol io, kən ekos noanawil kit, mən məmə,

‘İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.’”^{*}

Təmən nəhlan, nat əpnəpən məmə tīnol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴ Kitat kotitun məmə tīnol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgīn in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmol nətueintən, kən e nian sepīn lan, Uhgīn təmameg e rəhan wək.”[†] ⁵ Məto ikin mīn neen e Naoa Rəha Uhgīn, Uhgīn tatən məmə, “İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.”[‡]

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgīn ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwin ikin. Məto netəm mīn u aupən itəm kəmotəto namnusan təwīr, ilat kəmotəmīk-arəpən-in nuwīnən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwīa Uhgīn. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgīn təmələhəu mīn nian kit mīn o nuwīnən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgīn təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə,

“Roīu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwīan

məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pīk.”[§]

⁸ Nīkitəmat tuəh-tu suah u Josua^{*} aupən. Okəmə Josua təmos-īpən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwin Kenan, kənu Uhgīn okol təsən mīnən məmə otələhəu nian kit mīn məmə in nian rəha nuwīnən imə ikin katos namegən ron ikin.[†] ⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pīsīn kit mīn, nian əh-īkin tətətig əh o rəhan netəmim məmə okotuwin motos namegən, e nolən kitīəh əm itəm Uhgīn təmameg mihīn e rəhan wək mīn aupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwin imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgīn itəm təmameg e rəhan wək aupən.[‡] ¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasik məmə okotuwin imə motos namegən u. Təsəwīrən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwīa Uhgīn, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgīn,[§] in tatəmegəh məsanən mītahləpīk e wək rəhan.^{*} Kən in tahmen e naip təsilə e nīkalīn kərən mīl.[†] In tītun nətarərəhən matəplan nətəligən mīn ne nīkīn pīsīn pīsīn mīn e netəmim, tahmen əm e naip itəm tətətarərəh matəplan ikin tətīlpīn mīn ikin e nīkīlkīlītəm ne nəhau imə agīn. In tətəkil nətəligən mīn ne nolən anīon mīn e nīkītəm.[‡] ¹³ Uhgīn tətəplan natīmnat rafīn e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kītalkīn-ītalkīn kətepīk, koatəməhl pīəpīə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafīn agīn natīmnat itəm kəmotol kəm Uhgīn u inu.[§]

Iesu in təmuwa pris asol agīn itəm təwīr maprəkis, məto-inu in Uhgīn pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlīm-īəkis nahatətəən rəhatat itəm kīnoatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agīn kit rəhatat in iahgīn. Inu Iesu, Nətī Uhgīn, itəm tīnuwīn rəkis imə e nego e neai.^{*} ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol

^{*} **4:3:** Sam 95:11; Hip 3:11 † **4:4:** Jen 2:2 ‡ **4:5:** Sam 95:11 § **4:7:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8

^{*} **4:8:** Josua in nərgīn kit e nəghatən rəha İsrəl. Kən nərgīn u Iesu, nərgīlau tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-īpən namegən kəm netəm İsrəl əpəh Kenan, namegəhən rəha Josua in tatəpsən-pən nat itəm Iesu otəpanol, mos-īpa namegən pahrien kəm kitat. † **4:8:** Dut 31:7; Jos 22:4 ‡ **4:10:** Jen 2:2; Hip 4:4 § **4:12:** 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48

^{*} **4:12:** Aes 55:11; Jer 23:29 † **4:12:** Efes 6:17 ‡ **4:12:** 1 Kor 4:5 § **4:13:** Nol Əpən 2:23

^{*} **4:14:** Hip 7:25

agin, in Pris kit itəm tatəto wir nikitat, matəto wir otəhrol kitat kəsotahmenən, mətəto-inu natimnat rafin itəm tatek asgəwın kitat e nəmegəhən, natimnat kititəh min əm, kinotek asgəwın rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agin, in tinitun rəkis rəhatat nəpouən min.† Məto nat kititəh əm un, in təsolən nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəginən o nuwamən iuahkır o jea rəha kig† u, tətawte-in rəhan nəwırən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkitun itat, kən mos-ıpa nəwırən kəm kitat e nikin agien, e nian rəha nərətən otuwa otat. §

5

¹ Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgın tatitəpun suah kit kən matiləs-ıpər in məmə otuwa pris asol agin, məmə in suatıp rəha netəmim okotuwin o Uhgın. In suatıp rəhalat o nos-ıpənən natimnat kəm Uhgın, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat min.* ² Roiu əh, mətəto-inu pris asol agin u in etəmim kit, in titun nolən timətig əm o netəmim,† nat əpnəpin məmə ilat kotəruru agin nat itəm tətuatıp, ilat kotagin rəkis e suatıp, mətəto-inu in min, in təsahmenən, in tatol təfagə rat† nian tətət. ³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atıp təfagə, kən matig mol min rəha netəmim min. §

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol agin, matiləs-ıpər atıp in. Kəpə, Uhgın otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron aupən.* † ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ıpər atıpən in məmə in pris asol agin. Mətəto Uhgın in təmitəpun, kən mən-ıpən kəm in məmə,
“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatıp.”†

⁶ Kən ikin kit min e Naoa Rəha Uhgın, § in tatən məmə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən,* †
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwin matuwin nammun tika.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgın, matətapəh-in nasituən, mətasək əfəməh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgın tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nimisən. Kən in təmatisiai-in Uhgın, kən matol nəwian,† kən o nat u, Uhgın təməto in. § ⁸ Nat əpnəpin məmə Kristo in Nəti Uhgın, mətəto in təməto nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu, təmol in titun wir nipəti nolən nəwia Uhgın,* ⁹ kən təmuwa etəm ətuatıp rəha nolən wək rəha

† **4:15:** Hip 2:17 † **4:16:** Jea rəha kig u, in Uhgın tatəpələh ikin, kən matərəməra, mətəto o natimnat min itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikin əh inəh, itəm Uhgın tətasəkitun kənu matəhlan nəwırən rəhan ikin kəm itat kən mətafəl rəkis nolən rat min rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmauu otat, kən təməəkın-rəkın rəhan nemaha. § **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 * **5:1:** Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † **5:2:** Hip 2:17-18 † **5:2:** Hip 4:15; 7:28 § **5:3:** Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * **5:4:** Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatıp wək itəm pris asol agin min kəmotol aupən, muwa mətəarus nian netəm Rom kəmotərəkin Nimə Rəha Uhgın e nup fote tinuwin rəkis uarisig Iesu təpanimis. † **5:4:** Eks 28:1; Nam 18:7 † **5:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § **5:6:** Sam 110:4 * **5:6:** Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † **5:6:** Melkisetek (Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nipətin u, Nəməlınuan) kən in pris rəha Uhgın Ilis Pık. In təmatatig e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek mətəto-inu in pris ne in kig min. Mətəto noanol rəha Eron min, ilat pris min əm, mətəto sənəmə kig min; Hip 7:2. † **5:7:** Luk 22:42 § **5:7:** Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * **5:8:** Fil 2:6-8

pris asol agin rəhatat. Kən in təmol suatip o nosmegəhən lilin rəhan netəm min u koatol nəwian, matos wir ilat, matuwın matuwın namnun tikə. ¹⁰ Kən Uhgın təmos-ıpən nərıg u kəm in, məmə in pris asol agin tahmen əm e suah u Melkisetek aupən.†

¹¹ İtəmat emotos nəghatən tərət mə ekotən-ıpinə kəm itəmat, məmə İesu in pris asol agin tahmen e Melkisetek. Məto tiəkis pik o nən wirən ilat rafin kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pik nətoən nat kit kən mitun.

¹² İtəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwir məmə itəmat nınotuwa rəkis iəgətun min rəha nəghatən rəha Uhgın. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəikə kəgətun min itəmat, tətuouen min e nəukətın nəghatən min rəha Uhgın. Nıpahrienən u, itəmat nınotahmen-in rəkis nunən nəgwənən əskasik min, məto nəkotahmen əm məmə kətapınahin əh itəmat.‡ ¹³ Məto e netəm min u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətıg, itəm koatəkəku əh, kəsotenatıg wirən əh o nıtunən nəgətunən min rəha nolən ətuatıp. ¹⁴ Məto nəgwənən əskasik in nıgı netəm rəhalat nıtunən tınımətə rəkis, itəm kəmotıuw rəhalat nətəlıgən o nıtunən natımmnat pısın pısın min itəm tətuatıp ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwir,§ in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwir məmə kitat okəsotəgətun minən nəukətı* nəgətunən rəha nahatətən e Kristo, məto pəs kitat okotəkəikə moatuwin məmə okotımətə e İesu Kristo. Kitat kınotəuhlin rəkis kitat e nolən min itəm kotıtun nıt-ıpənən item e nımısən.† Kitat kınotahatətə rəkis e Uhgın. Tahmen əm məmə kınotafəl rəkis nəme nımə. Nıan əh-roıu in rəha nəgprəhap-inən nımə. ² Kitat kınotıtun rəkis nəgətunən min rəha nolən pısın pısın min rəha nııkuasən, kən mınotıtun rəkis nəgətunən min rəha nələhəu-pənən nelmıtəm e rəhn-kapə etəmim, o nəfakən lan. Kən kitat kınotıtun rəkis məmə kitat okotətul min e nımısən, kən motıtun min məmə Uhgın otakıl netəmim, kən mos-ıpən nılpınən lılın rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natımmnat min u, kitat kınotəghat-in rəkis, təsəwirən məmə kitat koatısımatıp e nəghatən kıtıəh min əm nıan rafın. ³ Tol nulan məmə okəmə Uhgın təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kınotımətə rəkis.

⁴ ?Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netəmim itəm kəmotuwa o Uhgın məto roiu kınotapəs Uhgın motəuhlin min məntaalat o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotehm nəhag-əhagən,‡ kən kınotun asgəwin rəkis noan e nego e neai itəm Uhgın tatos-ıpa,§ kən mınotıtun məmə in təwir, kən mınoatos rəkis o Narmin Rəha Uhgın.* ⁵ Kən ilat u, netəm kınotun asgəwin rəkis məmə nəghatən rəha Uhgın in təwir,† ilat kınotətə rəkis nəsanənən rəha nərəmərəən rəha Uhgın itəm otəsuwəhan tuwa. ⁶ Məto okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalat o Uhgın, suatıp kit tikə min məmə okotəuhlin-pa min ilat o Uhgın.‡ İlat kəmotərəkin atıp əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm məmə kınotəht-ıpən min əm Nəti Uhgın e nıg kəməluau, moatıləs-ıpər min e nıganəmtı netəmim, kən ilat kınotol min mılə lan, moatərəkin.

⁷ Nıkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wir nuhən itəm tatəfik, kən in nəgwənən tərət lan nıgı netəm min un, koatol wək ikın. Uhgın nıkin tagien pik rən, kən nəwirən rəhan tətatıg lan. ⁸ Məto nıməptən rat itəm təsosən nat wir tərət lan, kən ıapıl-ıapıl ne kırıas əm katuwıə lan. Nəptən əh tınəsəwir

† 5:10: Sam 110:4; Hip 5:6 ‡ 5:12: 1 Pita 2:2 § 5:14: Rom 16:19 * 6:1: Hip 5:12 † 6:1: Hip 9:14 ‡ 6:4: Hip 10:32 § 6:4: Efes 2:8 * 6:4: Kal 3:2 † 6:5: Sam 34:8 ‡ 6:6: 2 Pita 2:21

minən o nat kit. Tinətaiu əm o nərəkinən. E namnun, nigəm otus natimnat itəm kotatig lan.

⁹ Piak min, nat əpnapin io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekitun wir məmə itəmat nəsoatəmənən e nəptən rat əh. Ekitun wir məmə itəmat noatos natimnat min u itəm təwir maprəkis, itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Uhgın okol təsaluinən rəhatəmat wək min nəmoatol məto-inu Uhgın rəhan nolən tətəuatip əm nian rafin. Kən okol in təsolən nat əpnapin e nolən wir rəha nolkeikeən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim. ^{§ 11} Itimat ekotolkeike məmə itəmat rafin nakoatəkəike katos nolkeikeən itəm nəkoatol, moatol məmə otatuwin e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotagile lan. ^{*} ¹² Itimat esotolkeikeən məmə nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən † rəha netəm min un itəm kotaiu aupən. İlat kotahatətə əskasik e Uhgın kən moatol rəhalat nətəligən kaifəməh. † Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kinotos rəkis natimnat itəm Uhgın təmən-iəkis məmə rəhalat. [§]

Rəhatat iagke tətətig e nego e neai

¹³ Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgın təmən kəm Epraham aupən. Nian Uhgın təmol nəniəkisən rəhan, kən nərig kit tikə min məmə in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfigəm. Məto-inu nərgin in ilis taprəkis-in nərgin min rafin. Tol nəhlan, Uhgın təmos noanawil atip əm e nərgin, matən məmə, ^{*} ¹⁴ “Io oekəhlman rəhak nəwirən kəm ik, iahgin. Io oekol rəham noanol otuwa tepət tepət.” † ¹⁵ Məto-inu Epraham rəhan nətəligən təfəməh, in təmatəsağgin matuwın matuwın, mətoarus nian in təmos natimnat min un itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm in. †

¹⁶ Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəm-iasol kit rəhan, [§] kən noanawil u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfigəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu minən ron. ^{*} ¹⁷ Uhgın təmos noanawil e nərgin nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm min un itəm okotos natimnat min itəm in təmən-iəkis, † ilat okotitun wir məmə rəhan nalpəkəuən, okol təsəuhlinən nian kit. † ¹⁸ Uhgın tatos noanawil nəhlan məmə otiləs-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kinotiet rəkis motagim kən moatahgil-pən lan. Kən pəs kitat kotəskəlim-iəkis nolən əh itəm Uhgın tinos-ipa rəkis kəm itat, məmə kitat okotagile əskasik e nəniəkisən min rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsəuhlinən nian kit, məto-inu Uhgın, təseiüəən nian kit. ¹⁹ Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik o nosən natimnat min əh, tol nəhlan, mol məmə in təhmen e iagke kit itəm tətəskəlim wir rəhatat nəmegəhən, [§] məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis minən kitat. Təhmen əm məmə iagke u, in tinatig rəkis əpəh imə e İkin Tasim Ağin İkin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain niməhan imə-pən ikin. ^{*} ²⁰ İkin əh, İesu tinuwın rəkis ikin rəhatat lan, məmə

§ 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6 † 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36 * 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 ‡ 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolən rəha nəlisən nəghatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawil e manin ne winin ne. Məto netəm İsrəl aupən, ilat kəmoatos noanawil e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu minən ron, məto-inu nərig əh kəmotən, in tatəlis ətain nəghatən, təskasik. * 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev 16:2; Hip 9:2,3,7

oterəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rəkis pris asol agin‡ tahmen əm e pris u Melkisetek§ aupən, kən in otatos wək u nian rafin, namnun tikə.

7

*Melkisetek,
Kig rəha Nətuatipən,
Kig rəha Nəməlinuən,
ne pris rəha Uhgın İlis Agın*

¹ Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem†, kən in pris rəha Uhgın u İlis PİK Agın. Aupən, nian Epraham təmuwin e nəluaginən ilat kig min, kən in təmol win elat. Kən in minitəlig minatuwa. Melkisetek, in təmatuwin məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhgın otəhlman nəwİRən kəm Epraham. ² Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat min itəm təmol win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nipəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nərgin kit min u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nipətin u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.” ³ Naəa Rəha Uhgın təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol min. Kən təsənən nian təmaİir lan, ne nian itəm təmİmis lan. Tahmen əm məmə in təməsİmisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgın u, in pris lilin kit‡

⁴ Nikim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnəpin məmə tipitat u Epraham in etəm-iasol, məto in təmatisiai-in pik Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol min əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. § ⁵ Kitat kotitun məmə, e nup min rafin, netəm İsrəl ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol min rəha Lifae, ilat u pris min, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgın tatən mihin. Nat əpnəpin məmə pris min əh, ilat noanol min rəha Epraham, məto netəm iməlat İkin ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait min u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwİRən rəhan* kəm Epraham u, Uhgın təmos-ipən rəhan nəniəkisən kəm in. ⁷ Kən tətuatip agın məmə etəmim itəm tatos nərig asol otəfak məmə Uhgın otəhlman nəwİRən tatuwin e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris min u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotİmis. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.† ⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm İsrəl, in min təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in min təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətatig rəkis e nipəti rəhan pipi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

† 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16 * 7:1: Jen 14:17-20 † 7:1: Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh, Salem, nipətin u “nəməlinuən.” ‡ 7:3: Sam 110:4 § 7:4: Jen 14:20 * 7:6: Jen 14:19,20 † 7:8: Hip 5:6 ‡ 7:10: Nat kİsil kətəhaləgətun məmə Melkisetek in İlis taprəkis-in pris min u noanol rəha Lifae. Kitəh un, Melkisetek in təməsİmisən, tatəmegəh əh. Kəİu un, tipi Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kİsil un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwİRən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek.

11 Wək rəha pris min u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris min u, in təsəwirən mahmen. § Məto-inu pris min u, ilat kəsotahmenən. Uhgın təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ipər pris kit min tuwa.* Kən pris un in təruru nisi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,† məto in pris kit tahmen e Melkisetek. 12 Nian kəməuhlin nolən rəha nitəpunən pris, kən okəike kəuhlin min Lou. 13 Otəkəike mol nulan məto-inun, kitat koatəgəhat-in İərəməre rəhatat, itəm təmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris min, itəm koatol wək e olta. 14 Kitat kinotitun rəkis məmə İərəməre rəhatat in təmisi-pən e noanol rəha Juta,‡ kən nian Lou rəha Moses təmatəgəhat-in wək rəha pris min, in təməsəgəhat-in agin-əhən noanol u. 15 Məto təwir əm, məto-inu kitat kinotitun məmə pris kit min tinəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. 16 In təmuwa pris, məto sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris min. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə. § 17 Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən, kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə.”

18 Kəmələhəu kalın Lou aupən, məto-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsasituən, okol təsolən nat kit.† 19 Məto-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit.‡ Kən roiu əh, nolən pisin kit itəm təwir maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwınən iuahkir o Uhgın. §

20 Uhgın təmən-İəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwın matuwın namnun tikə, kən təmos noanawıl ron, məmə rəhan nəghatən otəfigəm. Məto təməsosən noanawıl mihin e pris min aupən. 21 Məto Uhgın təmos əm noanawıl nian İesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İərəməre təmos noanawıl kit,

kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*
In tatən məmə,

‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,†
matuwın matuwın namnun tikə.’”

22 Uhgın təmos noanawıl nəhlan, matol mə İesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nəniəkisən rəha nasituən in təwir, maprəkis-in nəniəkisən u aupən.‡

23 Aupən, pris min ilat tepət, məto-inun kitəh tol wək matuwın matuwın mımis un, kit tos nəmeen, mol wək matuwın matuwın, mımis moatol əm nulan. İlat kəsotolən wək lilin. 24 Məto İesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwın matuwın namnun tikə, məto-inun, tətətig lilin. 25 Tol nəhlan, in

§ 7:11: Hip 7:18,19; 8:7 * 7:11: Hip 10:1 † 7:11: Lifae in noanol rəha pris min, məto Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol min rəhan, katən məmə ilat pris asol agin min. ‡ 7:14: Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5 § 7:16: Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * 7:17: Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † 7:18: Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ 7:19: Rom 3:20 § 7:19: Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * 7:21: 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † 7:21: Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ 7:22: Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24

titun nosmegəh lilinən[§] kitat u, kotilpın kitat min məmə koatuwin o Uhgın, məto-inu in tatəmegəh lilin, tatəghat rəhatat lan kəm Uhgın.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin[†] itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wir, in təsolən nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pisin e pris asol agin min un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.[‡] Uarisig lan un, ilat kəpanotol min sakrifais kit min, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim min.[§] Məto nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiah əm[†] in tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ipər pris min itəm kəsotahmenən.[‡] Məto noanawil rəha Uhgın, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u,[§] itəm təwir mahmen agin* o nolən wək u, matuwin namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agin təwir maprəkis-in netəm min un kəmotol wək rəha pris asol agin aupən

¹ Kitat koatəghat-in nat u,* məto nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rəkis[†] e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nəpətən ne nisaiian. ² In tatol wək əpəh İkin Tasim İkin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien[‡] itəm Uhgın əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh.[§]

³ Kəmiləs-ipər rafin pris asol agin min u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat min kəm Uhgın, kən moatol sakrifais. E suatip kitiah əm, rəhatat u pris asol agin, in min otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgın.* ⁴ Okəmə in tətatig əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, məto-inu pris min əpəh ikin koatag itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgın, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵ Pris min u, ilat koatol rəhalat wək e narmı nımə əm itəm tatasgəwin[†] natimnat min itəm tətatig e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgın təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onəkəkəike matehm wir məmə onəkol natimnat min u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgətin rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”[‡] ⁶ Məto roiu, Iesu, pris asol agin u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitiah əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprəkis.[§]

⁷ Məto-inu okəmə kəsehman nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸ Məto Uhgın təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə,
“Nian əh-ikin otəpanuwa,

§ 7:25: Suatip kit min əh-ikin o nənən, məmə, “titun nosmegəh agin-əhan.” * 7:25: Rom 8:34; 1

Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip

5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ 7:28: Hip 5:1-2

§ 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2

† 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3 ‡ 8:2: Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § 8:2: Hip 9:11, 24

* 8:3: Hip 9:14 † 8:5: Kol 2:17; Hip 9:23 ‡ 8:5: Eks 25:40 § 8:6: Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip

7:22; 9:15; 12:24 * 8:7: Hip 7:11,18; 10:1

itəm io, oekol naniäkisən wi rəha nasituən rəha noanol mīn rəha Isrel ne noanol mīn rəha Juta.

⁹ Naniäkisən rəha nasituən u, in otol pisin agin e naniäkisən oas rəha nasituən, itəm io emol kəm tipilat mīn aupən, e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis Ijip. Oiakol naniäkisən wi rəha nasituən, məto-inu ilat kəməsotaskəlīmən naniäkisən u itəm io emol kəm ilat aupən, kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

¹⁰ Kən io, Iərəmərə, iatən-iarəp məmə, e nian itəm otəpanuwa, io oekol naniäkisən wi kit rəha nasituən‡ kəm noanol mīn rəha Isrel. Oekos-ipən rəhak lou mīn e rəhalat-kapə,

kən oekəte rəkis-pən e nikilat,§
kən io ekuwa mol Uhgīn ətuatip rəhalat,
kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.*

¹¹ Ilat kit okol təsuwīnən mægətun netəm iman ikin məmə, ‘Ik onakəkəike mītun Iərəmərə u.’

Kən etəmim kit okol təsuwīnən mən-ipən nəghatən u kəm pian, məto-inun ilat rafin okotitun io,†
tətuoun e netəm əpnəpīn mīn
muwīn mətəarus-pən netəm koatos nərig asol mīn.

¹² Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən mīn itəm təsətuatip agin-əhən. Io oekafəl rəkis nolən rat mīn rəhalat, kən io oekaluin nolən rat mīn rəhalat.”‡ §

¹³ Nian Uhgīn tatəghat-in naniäkisən rəha nasituən u, məmə in naniäkisən wi, nīpətin u məmə naniäkisən rəha nasituən aupən, tinoas mīnərat. Kən nat itəm in tīnuwa mīnoas, tīnəsahmen mīnən, kən otəsuwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

¹ Kən e naniäkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəu-pən suatip ətuatip mīn o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən əm u. ² Netəm aupən, kəmotiūw Nimə Tapolən Asim u,* moatol noan kit əpəh ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin.† E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katəhtu-pər lait lan‡ ikin, ne tepil kit itəm kəməlin-pər pīret asim mīn lan.§ ³ Kəmiuwosig nīməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* ⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Naniäkisən Rəha Nasituən† tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nīpəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigīn-pən pīret u

† **8:9:** Eks 19:5-6 ‡ **8:10:** Rom 11:27 § **8:10:** Lou oas mīn u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor: 3:3; Hip 10:16 * **8:10:** Esik 11:20 † **8:11:** Aes 11:9; Jon 6:45 ‡ **8:12:** Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 § **8:12:** Hip 10:16 * **9:2:** Eks 25:8,9 † **9:2:** Eks 26:33,34 ‡ **9:2:** Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § **9:2:** Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * **9:3:** Eks 26:31-33 † **9:4:** Bokis rəha Naniäkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22

mana,† noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgın təmol təwiə min. § Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau. * 5 Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,† ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwoşig nīməlməiləu o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin. † § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

6 Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən. * 7 Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin. † In titun nuwinən nian kitiah əm e nup min rafin. † Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan, § kən matig mol min o nolən rat rəha netənim, * itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. 8 Kən e natimnat min u, Narmın Rəha Uhgın tətəgəton məmə, nian Nımə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. 9 (In təhmen əm e narmi nat kit† itəm tətəgəton e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgın, moatol sakrifais lan kəm in, § natimnat min u, kəsotəhmenən o nələhəu stuatipən nətəligən rəha netənim itəm kotuwa o nəfakən. 10 Məto-inu nəfakən oas aupən, in tətəgəton əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənan * ne nənimən† ne naikuasən. † Natimnat min u, in nat rəha nıpətətəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfiğəm əm kit rəha netənim, matuwin mətoarus-pən nian Uhgın otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agin-əh

11 Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təməmik natimnat wir min, minuwa. § Kən in təmuwin imə e Nımə Tapolən Asim itəm təwir təhmin min, maprəkis-in itəm təmaupən. * Nımə əh, in sənəmə nat kit itəm netənim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgın təmol. 12 Nian Kristo təmuwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin, təməsuwinən e nup min rafin, təhmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihin. In təmol məu kitiah əm, kən təhmen, məto-inun in təsosən nita nəni ne nita nəti kau muwin imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwin imə, kən in əm təmətou nəmtitə mikis itat e təfagə rat min. † 13 E nolən rəha

† 9:4: E nian rəha Moses, Uhgın təmos-ipən piret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § 9:4: Nam 17:1-10 * 9:4: Eks 31:18 † 9:5: Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwiran ne nəsanənən rəha Uhgın tətatig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgın mətian əh kit (Eşik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10).

† 9:5: Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nəniakisan ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwiran e nəsanənən rəha Uhgın tətatig ikin. Netənim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiah əm e nup kitiah tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tətəgəton məmə netənim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgın. § 9:5: Eks 25:17-22; Hip 4:16 * 9:6: Nam 28:2-4

† 9:7: Lev 16:2 † 9:7: Lev 16:34 § 9:7: Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * 9:7: Lev 16:15 † 9:8:

Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 † 9:9: Hip 10:1-2 § 9:9: Hip 5:1; 8:3 * 9:10: Lev 11:2-23

† 9:10: Nam 6:3; Kolosi 2:16 † 9:10: Lev 11:25,28,40 § 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24

† 9:12: Rom 3:25

nəniəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nita nəni ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan ətip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgın məmə nipətin otaruətuəh, namkimikən tikə lan. ¹⁴ Məto nita Iesu† in tatos nəsanənən asol taprəkis-in natimnat min u. § Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmin itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tətətip agin, nəratən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, təhmen o nəfələn nikitəmat* o nolən min itəm kotitun nit-ipənən itəm e nimisən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgın itəm tatəmegəh.†

¹⁵ O natimnat min u itəm Iesu təmol, in suatip o nosən nəniəkisən wi rəha nasituən.† Uhgın təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-iəkis kəm ilat məmə natimnat wir min u, in rəhalat. Kən natimnat min u, okol kəsotikəən nian kit, § məto okoatətig lilin. İlat okotos natimnat min un, məto-inun nimisən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

¹⁶ Okəmə İesu təsimisən nəhlan, kən rəhan netəmim okəsotosən natimnat wir min itəm in təməni-iəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nəniəkisən kit məmə nian in otimis, kən rəhan natimnat otuwın o suah pisin kit, kən suah u in otəkəike mimis pitən, kənu nəniəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. ¹⁷ Nəniəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təməni tətətig əh. Rəhan nəniəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinimis rəkis. ¹⁸ O natimnat min u, e nəniəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təike maiəh, təgətun məmə nat kit təmimis, kən otol məmə nəniəkisən in tatəmegəh mətatig. ¹⁹ Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən min rafin rəha Lou kəm netəmim, kən uarisig lan, in təmos niməme sipsip kəmol tasiə, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nəti kau ne nita nəni ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netəmim min.*

²⁰ Kən in təməni-ipən kəm ilat məmə, "Inu nita nat megəh kit itəm tatimis o nolən nəniəkisən rəha nasituən rəha Uhgın tətətig matəmegəh. Kən itəmat nəkotəkəike moatisiai-in, moatol nəwian."† ²¹ E nolən kitiaəh əm, Moses təmorautin-pən nita e Nimə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. ²² Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tepət, iuəhkir natimnat rafin, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nita təsaiuən ron, kən Uhgın okol təsafələn təfagə rat.†

²³ Tol nəhlan, nita rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat min u, kotasim. Məto Nimə Tapolən Asim ne natimnat min rəhan əh-ikin, ilat narmi natimnat min əm§ itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatətig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nipəti nat agin-əh min, itəm kotatig e nego e neai, nita nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwir maprəkis. ²⁴ İesu in təsuwınən imə e İkin Tasim İkin rəha nətəuētən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nimə əh, in narmi nat əm rəha İkin Tasim İkin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Məto İesu təmuwın e nego e neai, kən rolu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgın e niganəmtin.* ²⁵ Kən nian İesu təmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pisin e pris asol agin u aupən. E nəniəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol agin otəkəike muwın imə e İkin Tasim Agin İkin kən mos

† 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 † 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19: Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20 † 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34

nita nat megəh, sənəmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup min rafin. Məto Kristo təmuwin e İkin Tasim Agin İkin e nego e neai, təmos atip nitan kən mol sakrifais lan mau kitiaħ əm kən tinaħmen. ²⁶ Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup min rafin, təhmen e pris min u aupən, in otəkəike məto nahməən nian tepət tətuoun e nian Uhgın təmol nətueintən. Məto roiu, kitat kinotatig e namnun nian, in təmiet-arəpa mau kitiaħ əm, † məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netəmim, Uhgın tinələhəu nian ətuatip rəhatat kitiaħ kitiaħ məmə okotimis lan, mau kitiaħ əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən min. ‡ ²⁸ E nolən kitiaħ əm, Kristo təmol atip sakrifais lan, mau kitiaħ əm, § məmə in otatipa-in təfagə rəha netəmim tepət. * Məto uarisig, nian otatitəlig-pa min, † in otəsuwa-minən o nos-irəkisən təfagə rat, məto o nosmegəhən netəmim itəm kotəsahgin, nəumis tatus ilat ron. ‡

10

Sakrifais rəha İesu, təmol nian kitiaħ əm, kən in tinaħmen

¹ Natimnat min rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. İlat sənəmə nıpəti nat. E nup min rafin pris min koatol sakrifais. Məto nat əpnəpin məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak min itəm kotuwa o Uhgın kotətuatip e niğanəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais min ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak min kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nıkilat tinəruən rəkis mau kitiaħ əm. Kən okəmə tinəfəl rəkis nıkilat nəhlan, kən ilat kəsotə minən tərət o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərət. ³ Tol nəhlan, e nup min rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat min rəhalat, ⁴ məto-inu nita nəni ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat. †

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tinatimnə e nətueintən, in təməni-ıpən kəm Uhgın məmə,

“İk nakapəs sakrifais min ne natimnat min koatos-ıpən kəm ik.

Məto ik nəmol-pən nıpətik kit məmə ekuwin lan.” ‡

⁶ Kəmotuwaan ətip natimnat e olta təhmen e nəfakən rəhalat otimnə ron ik, kən moatol sakrifais o nəfəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnəpin koatol nəhlan, məto kəsotolən məmə nıkim tagien elat.

⁷ Kən io iatan məmə,

“Kəməte nəghatən kit tətətig e Nəoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uhgın, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’ ” §

⁸ Kristo təməni aupən məmə,

“İk nakapəs sakrifais min

ne natimnat min itəm koatos-ıpən kəm ik,

ne natimnat min itəm kətuwaan ətip e olta,

ne sakrifais min itəm katol o nəfəl rəkisən təfagə.

Natimnat min u, ik nakapəs,

kən kəsotolən məmə nıkim tagien elat,”

† 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10 § 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12

† 9:28: Mat 16:27 ‡ 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5 † 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5:

Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39

(nat əpnəpən məmə ilat koatətəu-pən suatip itəm Lou təmən.)⁹ Məto Kristo tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəghatən u rəhan, in tatoh-irəkis nənəkisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu nənəkisən wi rəha nasituən kit.¹⁰ Kən Iesu Kristo təmöl nətəligən rəha Uhgın tol nulan. In təmöl sakrifais atip e nipətın,* mau kitiah əm,† məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.‡

¹¹ Nian rafın, pris min ilat koatətul moatol wək rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiah əm nian rafın, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais min u, ilat kəsotahmen agin-əhən o nos-irəkisən tafagə rat nian kit.¹² Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiah əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoəu o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuwin matuwın namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tinatəpələh§ e nelmi Uhgın matip, ikin rəha nepətən ne nisaiian.¹³ Kən ikin əh, in tatasahgin əm məmə Uhgın otol rəhan tikimır min kotahmen e niməhan itəm tateguafəl nelkin lan,*¹⁴ məto-inu e nolən sakrifais mau kitiah əm əh, Kristo təmöl rəhan netəmim kinotətuatip e niganəmtin, matuwın matuwın, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵ Kən Narmin Rəha Uhgın, in min tatən wir natimnat min u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶ “Iərəməərə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,
oekol nənəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.
Io oekos-ipən lou min rəhak e nıkilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’†

¹⁷ Kən in tatən min məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat min,

kən nıkil otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”‡

¹⁸ Nian Uhgın təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwin kəm Uhgın ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne winik min. Tol nulan, kən nita Iesu təmöl məmə kitat kotıtun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, kən məsotəginən.²⁰ Roiu əh, Iesu in təməte suatip wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap niməhan itəm tatakulosig Ikin Tasim Agin Ikin, tatəpsen-pən nipətın. Kən mol suatip wi u rəhatat məmə kitat kotıtun nuwin-pənən ikin, motuwın o Uhgın.§²¹ Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tətərəməərə* e nimə rəha Uhgın, inun rəhan netəmim.†²² Tol nulan, pəs kotuwın iuahkir e niganəmti Uhgın,‡ e nıkitat itəm tərıoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmorautin-pən nıtan e nətəligən min rəhatat məmə kitat okotasim.§ Kən in təmaikuas rəkis e nipətıtat e nəhau talien, in əm in əm.*²³ Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən

* **10:10:** Hip 2:14 † **10:10:** Hip 7:27 ‡ **10:10:** Hip 10:14; Efes 5:26 § **10:12:** Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okol təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiah əm o nafələn rəhatat nolən rat min. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh lilin. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu futnot e 1:13 † **10:16:** Jer 31:33; Hip 8:10 ‡ **10:17:** Jer 31:34; Hip 8:11 § **10:20:** Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * **10:21:** Sek 6:13 † **10:21:** Hip 3:6 ‡ **10:22:** Hip 7:19; Efes 3:12 § **10:22:** Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24

* **10:22:** 1 Pita 3:21

nətaligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul tımtim lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotitun nəgileən e rəhan nəghatən min itəm tinəmən-iəkis rəkis kəm itat. ²⁴ Pəs kotahluiə-ahluia e nətaligən rəhatat min, məmə kitat okotolkeike kitat min, kən moatol təwir təwir kəm kitat min tatuwin təhmin min nəhlan. ²⁵ Təsəwirən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfiminən kitat min. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat min nian rafin. † Kən nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuahkir, təwir məmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat min, moatol tatər təhmin min.

²⁶ Təwir məmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kinotitun rəkis nıpahrienən, məto kəsotolən nat agin lan, kən kitat moatəkəike e nolən rat, kən tatol məmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat. † ²⁷ Kən okəmə sakrifais kit min tikə mə otos-irəkis təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiəh əm əh-ikin tətətig. Inun, kitat koatəgin, moatasəp, məto-inun kitat kotitun wir məmə kitat koatəsağin əm nalpınən əskasik, ne niğəm asol rəha neməha rəha Uğin itəm otəkəike mus rəhan tikimır min. § ²⁸ E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnəpin e Lou, kən etəmim kəiu o kisił okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mımis. Okol kəsotasəkitunən. * ²⁹ ?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uğin? † Uğin təmol nəniəkisən rəha nasituən kəm kitat, kən nita Kristo təmol nəniəkisən u tətətig matəmegəh. † Nitan əm un, titun nolən etəmim tasim, kən in etəmim rəha Uğin. § ?Məto təhrol e etəmim itəm tətəhm əpnəpin əm nita u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ?Narmin Rəha Uğin in tətəp nəwirən rəhan kəm netəmim, məto təhrol e etəmim itəm tətən rat Narmin əh? Suah u, tətətip agin əm məmə nalpınən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpınən rəha etəm tətətgəhl Lou rəha Moses. ³⁰ Məto-inu kitat kinotitun rəkis Uğin u itəm təmən məmə, “Nalpınən nitai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nitai nolən rəhalat təhmen ahmen əm.”*

Kən in təmən min məmə

“Tərəməyə in otakil nolən rəha netəmim rəhan.”†

³¹ Uğin u itəm tətəmegəh, tətətig tətətig. Kən okəmə kitat kotətig əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəginən.

³² Təwir məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpin itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotətig e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotətig e nəhməən asol. † Məto itəmat nəmoatətul əskasik. ³³ Nian neen netəmim koatən rat itəmat e niğənəmti netəmim, § kən moatol min natimnat rat min neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmotos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tətət elat nəhlan. ³⁴ Itəmat nəmotos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwın e kalapus, kən itəmat nəmotətig e nəratən məsin rəhalat. * Kən nian netəmim kəmotəkləh-in natimnat min rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagien əm, † məto-inu itəmat nəmotitun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikin tətətig, itəm in təwir maprəkis, kən natimnat min u, okol təsikəən nian kit. †

† 10:25: Hip 3:13 † 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 § 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6 † 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol Əpən 1:5 * 10:30: Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14 † 10:32: Fil 1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14 * 10:34: Hip 13:3 † 10:34: 1 Pita 4:13 † 10:34: Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5

³⁵ Inəh, in nətouən asol rəhatəmat itəm Uhgīn otəpanos-ipinə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wir min əh itəm koatəmahl aupən-in itəmat, təsəwirən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. ³⁶ Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəlīgən təfəməh, § məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgīn tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat min itəm in təməniəkis məmə otos-ipinə kəm itəmat. * ³⁷ Məto tol nulan, inun Uhgīn təməni mihin məmə,

“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa, in otiet-arəpa, otəsələn kəmin. †

³⁸ Məto rəhak etəmim itəm tətuatip e niganəmtək,

in otatəkəike e rəhan nahatətəən. †
Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,
minətan təlig-təlig,
kən nikik otəsagienən ron.”

³⁹ Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təlīgən məmə Uhgīn otərəkin kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgīn, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

¹ ?Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəlīgən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min u, ilat nīpahrienən. Nat ənpəpən məmə kəsotehmən * natimnat min u, məto kitat kotitun wir məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ² Kən Uhgīn təmənuwi netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

³ Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgīn təməghat əm, kən ilat kəmotatig. † Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tinatig rəkis mol ilat lan. ⁴ Epel in təmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgīn itəm təwir maprəkis-in rəha Ken. † Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən Uhgīn təməni-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nikin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat ənpəpən məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat. §

⁵ Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in təsimisən. Uhgīn təmos-irəkis in e nətueintən u, məmə otuwīn əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan minən, məto-inu Uhgīn təmiləs-irəkis. * Məto nian Uhgīn təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgīn təməgətun kəm in məmə nikin tagien ron. ⁶ Məto okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgīn, in təsolən Uhgīn nikin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgīn, † in otəkəike mahatətə məmə Uhgīn tətətig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷ Noah in təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian Uhgīn təmatən-ipən natimnat min kəm in aupən, itəm netəmim kəsotəplanən əh, † Noah təmatəsiain, matol nəwian. Kən in təmiləkən nego asol kit § məmə otosmegəh rəhan

§ **10:36:** Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * **10:36:** Hip 6:15; 9:15 † **10:37:** Nol Əpən 22:20 † **10:38:** Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11 * **11:1:** 2 Kor 4:18 † **11:3:** Jen 1 † **11:4:** Jen 4:4-5 § **11:4:** Hip 12:24 * **11:5:** Jen 5:21-24 † **11:6:** Hip 7:19 † **11:7:** Hip 11:1 § **11:7:** Jen 6:13-22

min. E rəhan nahatətəən, tahmen əm məmə Noah in təmatakil netəmin. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgın təmol in tətuatip e niğanəmtin.*

⁸Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, e nian Uhgın təmaun-in rəkis məmə otuwın e nəptən pisin kit, in təmatol nəwĩa Uhgın. Nəptən əh, Uhgın təməni-iaikis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmēt, məto in təruru məmə tətuwın hiə ne. ⁹Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgın təməni-iaikis əupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətatig ikin əh e nimə tapolən əm, tahmen əm e iapispis kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgın təmos-ipən nəniakisən u kəm iləhal kərən, ilau min kəmətuatig əm e nimə tapolən.‡ ¹⁰Epraham təmol nulan, məto-inu in tatəzahgin məmə otuwın e taon kit§ itəm nəukətın tiəkis, otətətig tuwəh.* Taon u, Uhgın əm təmol mak lan, kən minol rəkis tətətig.†

¹¹Sera tətəhatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin məmə in tinipitəguihl agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniakisən rəhan tuwa miət-arəp.‡ § ¹²Epraham tinəguihl rəkis, otəsəwəhən timis,* məto noanol min tēpət kəmotisi-pən lan. Nat əpnəpin məmə in etəmin kitiaə əm, məto noanol min əh rəhan, ilat tēpət tēpət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne niməkləkil əpəh itəhəi itəm kəruru nəfinən.†

¹³Netəm min u, ilat kəmotəhatətə əskasik e Uhgın, məto nian kəmotimis, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uhgın təməni-iaikis məmə otos-ipən kəm ilat.‡ İlat koatəplan natimnat min u məmə natimnat min u koatan isəu əh olat, məto nikilat tagien pik məmə okotəplan.§ Kən ilat moatən-iarəp məmə koatətig e nətueintən u məto ilat kotəhən əm e iapispis min əm.* Nətueintən u, sənəmə in imələt pahrien ikin. ¹⁴Nian netəmin koatəghat nəhlan, in tətəgətun əsas əm, məmə ilat koatəgəs-in imələt ətuatip ikin. ¹⁵Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat əupən, itəm kinotəpəs rəkis. Okəmə nikilat tətəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwın, məto təsolən mihin.† ¹⁶İlat kotolkeike imələt ik pisin kit itəm təwir maprəkis, inun e nego e neai.‡ Kən o nat u, in təsaulis-inən§ məmə okən məmə in rəhalat Uhgın.* Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit† ikin əh.

¹⁷⁻¹⁸Epraham təmahatətə e nəniakisən min itəm Uhgın təməni-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgın təməni-iaikis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatip rəham,‡ kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto e nahatətəən rəha Epraham, nian Uhgın təmek əsgəwin in, kən in təmətul matip o nohamnən nətin noan kitiaə əm§ u Aisak məmə otol

* **11:7:** Jen 6:9 † **11:9:** Wək 7:5 ‡ **11:9:** Jen 12:1-8 § **11:10:** Hip 12:22; 13:14 * **11:10:** Nol Əpən 21:2, 14 † **11:10:** Hip 11:16 ‡ **11:11:** Suatip kit min rəha nəuhlinən nəghatən u tol nulan. †Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin Sera tinipitəguihl agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniakisən tuwa miət-arəp. § **11:11:** Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * **11:12:** Rom 4:19 † **11:12:** Jen 22:17 ‡ **11:13:** Hip 11:39 § **11:13:** Mat 13:17 * **11:13:** Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † **11:15:** Jen 24:6-8 ‡ **11:16:** 2 Tim 4:18 § **11:16:** Mak 8:38 * **11:16:** Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † **11:16:** Hip 11:10; 13:14 ‡ **11:17-18:** Jen 21:12; Rom 9:7 § **11:17-18:** Nat əpnəpin məmə Epraham nətin kit min u Ismael, rəhan slef təmiləs, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiaə əm məto-inun Uhgın təməni-iaikis əupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16

sakrifais lan kəm Uhgín. * ¹⁹ Məto-inu Epraham nikin tatəht məmə Uhgín titun nolən etəmim təmegəh min e nimisən. † Kən in təmos min netin, iuəhkír əm tahmen məmə in təmegəh min e nimisən.

²⁰ Aisak təmahatətə əskasik e Uhgín, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgín otəhlman nəwirən rəhan tuwín kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit. ‡

²¹ Jekop təmahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, nian iuəhkír əm in timis, in təməfak məmə Uhgín otəhlman nəwirən kəm nəti Josep mil. § In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgín.

²² Josep təmahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, iuəhkír əm in timis, kən in təmatəghat-in nian noanol min rəha Isrel okəpanotiet Ijip. Kən in təmatən rəkis əm kəm ilat məmə okotəhrol e nikilkilin. *

²³ Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, nian Moses təmaiir, † ilau kəmuəplan məmə in suakəku wir kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kig. ‡

²⁴ Moses təmahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikəən məmə okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip. § ²⁵ In təməsolkeikəən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagienən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagien məmə otuwín moatətig ilat netəmim rəha Uhgín, moatətə tərət ilat min ilat. ²⁶ Nikin təmatəht məmə okəmə netəmim okotalah-əmnu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okul təsaulisən. In nikin otəgien təhmin min o nat u taprəkis-in məmə otətətə təwir e natimnat wir min e nəmegəhən əpəh Ijip. † In təmatol nulan məto-inun nian rafin in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgín otos-ipən kəm in. ‡

²⁷ Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgín, kən təmagim Ijip § məsəginən kig u itəm neməha tatol pik. In təməseirairən mitəlig, in təməkəike matuwín, tahmen məmə inu tətəplan Uhgín u, itəm etəmim təsəplanən e niganəmtin. ²⁸ Təmahatətə əskasik e Uhgín nəhlan, kən in təmətuon nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol min rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgín otahl-ipa o nohamnuən itəm, * in otəsohamnuən nenətəlat min u nəman, † itəm kəmotəupən kaiir.

²⁹ Noanol min rəha Isrel kəmotəhatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, ilat kotitun neguəfimənən e Nitəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan tahmen əm e nitən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nitəhəi təməmik ilat, kən kotəmnim. ‡

³⁰ Noanol min rəha Isrel kəmotəhatətə əskasik e Uhgín, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motitəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatitəlau, moatitəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepin, kən əmun, fenis asol un, təmitəgit misas. §

³¹ Rehap u, pətan e suatip, təmahatətə əskasik e Uhgín. Kən tol nəhlan, nikin təmagien məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion

* **11:17-18:** Jen 22:1-10; Jem 2:21 † **11:19:** Rom 4:21; Jon 5:21 ‡ **11:20:** Jen 27:27-29,39,40

§ **11:21:** Jen 48:1,8-22 * **11:22:** Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † **11:23:** Eks 2:2 ‡ **11:23:**

Eks 1:16, 22 § **11:24:** Eks 2:10 * **11:26:** Hip 13:13 † **11:26:** Luk 14:33 ‡ **11:26:** Hip 10:35

§ **11:27:** Eks 12:50, 51 * **11:28:** 1 Kor 10:10 † **11:28:** Eks 12:21-23 ‡ **11:29:** Eks 14:21-31

§ **11:30:** Josua 6:12-20

məmə okuəplan kən miatun wir natimnat ikin. Ilau kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətan u nian ilat kəmotohamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgīn.†

³² Məto okol esənən tuwin təhmin min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. ³³ Ilat u kəmotahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat terəp. Ilat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwīn motəluagin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.* Ilat kəmoatol nolan ətuatip min, kən moatos natimnat wir min itəm Uhgīn təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotahotəsig-in nohlīn laion min, məmə okəsotunən ilat,† ³⁴ kən ilat kəmotohamis nigəm asol itəm tatuəp,‡ kən ilat motagim tənin netəm kotəmə okotohamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.§ Ilat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgīn təmos-ipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopael min rəha niməptən pisin pisin min.† ³⁵ Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan Uhgīn tatol nenətilat kotaiir-pa min e nimisən.‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgīn. Məto ilat kotegəhan-in rəhalat tikimīr min koatol nəratən ne nəhməən kəm ilat e nipətilat, kən nikilat təsəhtən nat u. Ilat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimīr min okotikis ilat. Ilat koatahatətə məmə Uhgīn in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. ³⁶ Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat.§ Kən ilat neen, netəmim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.* ³⁷ Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apin,† kən ilat neen, netəmim kəmotəmīk səə rəha nətahlən nig, motətətip nipətilat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigī nəni ne sipsip.§ Ilat ian-rat min agin, nian rafin netəmim koatərəkin ilat, moatol tərət agin elat. ³⁸ Ilat, netəm wir min. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotətig ikin. Məto ilat kəmoatətig əpnəpin əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nətot min, ne e nipəg kəpiel min,* ne nipəg min əpəh e nisip.

³⁹ Netəm min u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgīn, kən in təmos-ipən nərig wir kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u† itəm Uhgīn təmən-iəkis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat,§ ⁴⁰ məto-inu in tinol rəkis nalpəkəuən kit rəhan, məmə in otol təwir maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otīlpin kitat min ilat u aupən, məmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun naiuən.*†

* **11:31:** Jos 2:1-16 † **11:31:** Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ **11:32:** Jaj 6-8 § **11:32:** Jaj 4-5 * **11:32:** Jaj 13-16 † **11:32:** Jaj 11-12 ‡ **11:32:** 1 Saml 16:1,13 § **11:32:** 1 Saml 1:20; 3:19–4:1 * **11:33:** 2 Saml 8:1-3 † **11:33:** Dan 6:22 ‡ **11:34:** Dan 3:19-27 § **11:34:** Eks 18:4 * **11:34:** 2 King 20:7; Jaj 16:28 † **11:34:** Jajes 15:8 ‡ **11:35:** 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § **11:36:** Jer 20:2; 37:15 * **11:36:** Jen 39:20 † **11:37:** 2 Kron 24:21 ‡ **11:37:** 1 King 19:10; Jer 26:23 § **11:37:** 2 King 1:8 * **11:38:** 1 King 18:4; 19:9 † **11:39:** Hip 11:2, 4 ‡ **11:39:** E ves 33 kitat kotəplan məmə netəm min u neen kəmoatos natimnat wir min itəm Uhgīn təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. Ilat kotətag-pən o nian itəm Uhgīn otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotəhmən e rəhalat nəmegəhən. § **11:39:** Hip 11:13; 10:36 * **11:40:** Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 † **11:40:** Suatip kit min rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat min ilat min un, okol kələh kitat kotətuatip agin.”

12

*Uhgin tətəg-ətuatip-in
nenətin min*

¹ Kən netəm min u, ilat tətət tətət, koatətig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgin, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatiləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat figəm itəm otaskəlim ətain itat məmə kəsotaiu pikən, ne təfagə rat itəm tətəper-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† naiuən itəm Uhgin təmələhəu əupən-in kitat. ² Kotitun nolən nian niganəmtitətat otətətul-pən əm o Iesu,‡ itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat,§ kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitətat otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimis e nig kəluau, kən mətə nahməən.* Mətə in təmöl nat əpnapin lan, megəhan-in naulisən rəha nimisən e nig kəməluau, mətə-inu təmöl rəhan nətəligən təkəsik o nagiənən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tətəpələh e rəhn matip Uhgin u in Kig,† ikin nepətən ne nisiaiən tətətig ikin. ³ Təwir məmə nikitətat otətəht Iesu, ne rəhan nətəl əskasikən e nian iol təfagə min kəmotərakin-pən nəghatən rat min kəm in, məmə nikitətat otəpəpouən‡ kən motapəs nahatətəən rəhatətat.

⁴ Ekəitun məmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatətat, mətə itəmat kit tikə itəm nitan təmāiəh o nəluaginən u.§ ⁵ Itəmat ninotaluin rəkis nəghatən itəm tatiləs-ipər nətəligən rəhatətat. E nəghatən u, Uhgin təməghat nulan kəm itəmat, tahmen e nenətin ətuatip min, matən məmə,

“Nətik, nian Iərəməərə tətəg-ətuatip-in ik,
solən nat əpnapin lan.

Əsolən nikim təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶ Mətə-inu okəmə Iərəməərə tolkeike pik suah kit,

kən in təike məg-ətuatip-in suah un.*

Kən okəmə in tos suah kit məmə nətin,

kən in təike malis-alis.”†

⁷ Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis min. Uhgin tatos-ipa nian iəkis min u o nəg-ətuatip-inən itəmat. Itəmat nenəti Uhgin min, mol məmə in tətəg-ətuatip-in nulan itəmat.‡ ?Mətə suakəku naka un itəm tata rəhan in tətəg-ətuatip-inən? ⁸ Uhgin tətəg-ətuatip-in rafin nenətin ətuatip min.§ Okəmə Uhgin təsələn nəhlan etəmat, kən nipətən u məmə sənəmə itəmat nenətin ətuatip min, itəmat nisualkələh lapin. ⁹ Rəhatat tata min e nətueintən u, koatəg-ətuatip-in itat. Kən kitat, koətisiəi-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmitat* itəm tətətig e nego e neai? Təwir məmə okotos-iəhau agin itat, kən motətig ahgin.† Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.‡ ¹⁰ Rəhatat min tata, kotəg-ətuatip-in itat o nian əkuəkir əm, e rəhalat əm nətəligən. Mətə Uhgin tətəg-ətuatip-in itat məmə otasitu etat, kənu otol kitat kotəsim tahmen lan.§ ¹¹ Okəmə Uhgin tətəg-ətuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat

* **12:1:** 1 Kor 9:24 † **12:1:** Hip 10:36 ‡ **12:2:** Sam 25:15 § **12:2:** Hip 2:15 * **12:2:** Fil 2:8,9; Hip 2:9 † **12:2:** Mak 16:19 ‡ **12:3:** Kal 6:9; Nol Əpən 2:3 § **12:4:** Hip 10:32-34 * **12:6:** Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † **12:6:** Prov 3:11-12 ‡ **12:7:** Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § **12:8:** 1 Pita 5:9 * **12:9:** Nam 16:22; 27:16 † **12:9:** Jem 4:7 ‡ **12:9:** Aes 38:16 § **12:10:** 2 Pita 1:4

kəmotun, məto tisiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmə kotegəhan-in məmə nəg-ətuatip-inən əh otiuw asilə e rəhatat nətəligən, kən in otəe noan təwir, inun nəməlinuən* itəm tatisi-pən e nətuatipən.

12 Tol nəhlan, nat əpnapin məmə itəmat noatətig e nian iəkis, məto otiləs-ipər nelmitəmat itəm təpou, məmə otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol məmə kuəskasik o naiuən.†

13 “Otol suatip rəhatəmat tətuatip wir,‡ məmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimis, nelkin okol təsərat aɡin-əhan, miet rəkis,§ məto in otəpanəwir min.”*

Etəm təsəhatətəən e Uhgın, in otəkəike mos nalpınən

14 Otalkut məmə onakətig wir itəmat netəmim rafin e nəməlinuən.† Kən motalkut məmə nəkotol itəmat məmə rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmim itəm təsasimən, okol təsəplanən niɡanəmti Ierəmərə nian kit.§ 15 Otəto wir itəmat məmə itəmat kit itəm tətaiu matuwın otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwırən rəha Uhgın.* Otəto wir min itəmat məmə noki nig akona kit† in otəsuwınən e nikitəmat, kən məwiə, mol noan tərət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkinən nəmegəhən rəha netəm iasim neen min. 16 Oatəto wir itəmat məmə suah kit təsit əpnapinən iərman o pətən.‡ Itəmat kit otəsahmənən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnapin e Uhgın. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nepətan rəha suakəku itəm təmaupən maiir.§ Məto nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwəhən itəm təmun mau kitəh əm. 17 Itəmat nəkotitun məmə uarisig, nikin otəpanuwın min e nepətan rəha nəmti-nipin. Kən təmalkut pik məmə rəhan tata otəfak məhlman nəwırən kit kəm in. Məto nat əpnapin məmə təmətasək pik pap ron,* məto okol təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwırən kəm in.

Lou təhrol nulan mol pişin e namnusən təwir

18-21 Aupən ikin, noanol min rəha Isrel, kəmotuwın e nitot asol u Sinae, e nətueintən u. Kən ikin əh, kəmotəplan niɡəm itəm tatuəp, kən napinəpən asol təmeiuaiu mirəfin nat, kən kəmotəto nimətag asol ne təwi tətəgat əfəməh,† kən kəmotəto nəwian kit tatəghat kəm ilat.‡ Kən nian kəmotətəlig-in rəhan nəghatən min, kən ilat kəmoatən əskasik məmə ilat kotapəs aɡin-əh nəto minən nəwian u.§ Kəmotəgin motasiəp o nəghatən u, təmən məmə, “Okəmə nat megəh əm kit otuwın e nitot u, məto itəmat onəkətəike moataht e kəpiel apin motahtimnu timis.”* Nian Moses təməplan natimnat min u, in min təməto tərət kən məmə, “Io enəɡin u enəɡin, minətasiəp.”†

Məto itəmat nəsotuwaən ikin-u.‡

* 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18 † 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1

* 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19 ‡ 12:14: Rom 6:22

§ 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12 ‡ 12:16: 1 Kor

6:18 § 12:16: Jen 25:29-34 * 12:17: Jen 27:30-40 † 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11

‡ 12:18-21: Dut 4:12 § 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 * 12:18-21: Eks 19:12,13

† 12:18-21: Dut 9:19 ‡ 12:18-21: Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12

22 Itəmat nəmotuwa e nitot u Saeon, § ne taon asol* u ima Uhgın ikin itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Inun Jerusalem wi əpəh ilis e nego e neai, † u nagelo mın taosan taosan kəmuəfimin ilat ikin o nagienən asol. 23 Kən itəmat nəmotuwa e nuəfiminən asol rəha netəmim rəha Uhgın, itəm kotahmen e netəm kəmotəupən kair u rəhan mın, ‡ nərgilat kəməte rəkis e nego e neai. § Kən itəmat nəmotuwa o Uhgın, itəm otəpanakil netəmim rafin.* Itəmat nəmotuwa motol kitəh itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimis rəkis, kən Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak. †† 24 Itəmat nəmotuwa o Iesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasitua u itəm Uhgın təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita Iesu, itəm in təmorautin-pən § mol itəmat nakotasim. Nita əh in təmən-iarəp natimnat mın u itəm kotəwir motəprəkis-in natimnat mın itəm nita Epel təmən-iarəp.* †

25 O natimnat mın u, oatəto wir itəmat, məmə itəmat onəsotəuhlinən məntaatəmat o Uhgın ‡ u tatəghat kəm itəmat. § Məto-inu Moses, in etəmim əm. Kən kitat kotitun məmə netəm əupən kəməsotətəlig-inən rəhan nəghatən o nəhgairən elat. İlat kəməsotəgim rəkisən e nalpinən rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okərol kitat okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın itəm təmisi-pən e nego e neai muwa məmə otəhgair etat?* ?Kitat okotəgim rəkis-in əhrol nulan? 26 Nian əupən, nəwia Uhgın təməloal e nəptən. † Məto roiu əh, təmən-iəkis kəm itat məmə, “Nian kit mın əh-ikin, io ekəloal mın e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai mın otasiəp-asiəp məloal.” † 27 Nian Uhgın tatəghat-in məmə, “Nian kit mın əh-ikin,” nıpətin un məmə in otatigtig § e natimnat rəha nətueintən əm itəm Uhgın təmol, məmə otəh rəkis ilat. Otəh rəkis nəhlan natimnat, məmə natimnat itəm okəsotəloalən, ilat okotətig, kən inun, natimnat itəm okotətig lili.

28 O nat u, təwir məmə kitat kotən tagkiu o Uhgın, məto-inu kitat koatos nego rəha Uhgın u, kəruru nəloal-əloalən lan, kən okol təsietən nian kit.* Təwir məmə kitat kotəfak kəm in, e nolən itəm nikin tagien lan, məmə kitat okotisiai-in, kən motəgin mın, † 29 məto-inun Uhgın rəhatat, in tahmen e nigəm asol kit itəm tatuwaan ətip natimnat rafin. ‡

13

Namnun nəghatən

1 Təwir məmə nəkotəkəike əh moatol nolkeikəən kəm itəmat mın tahmen e piatəmat mın.* 2 Sotaluinən nəhmən iapispis mın itəm koatuwa imatəmat ikin. † !Okəm-naka ilat nagelo mın! Netəmim neen itəm kəmoatol nulan, ilat kəmoatehm wir netəmim, məsotitunən məmə ilat nagelo mın. † 3 Sotaluinən

§ 12:22: Aes 24:23; 60:14; Nol Əpən 14:1 * 12:22: Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † 12:22: Kal 4:26 ‡ 12:23: Eks 4:22 § 12:23: Nol Əpən 20:12 * 12:23: Jen 18:25; Sam 94:2 † 12:23: Fil 3:12 ‡ 12:23: Suatip kit mın o nəuhlinən nəghatən u, “Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgın tinol ilat kinotətuatip əgin.” § 12:24: Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nita Epel in təmən-iarəp məmə Uhgın otol nalpinən, məto nita Iesu təmən-iarəp məmə Uhgın otəh rəkis nalpinən. ‡ 12:25: Hip 3:12 § 12:25: Hip 1:1 * 12:25: Hip 2:2,3; 10:29 † 12:26: Eks 19:18 ‡ 12:26: Hag 2:6 § 12:27: Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17 * 12:28: Sam 15:5; Dan 2:44 † 12:28: Mal 2:5; 4:2 ‡ 12:29: Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 * 13:1: Rom 12:10 † 13:2: Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ 13:2: Jen 18:1-33

netəm kotatig e kalapus. § Nikitəmat otatuəh ilat, mətahmə olat tahmen əm məmə inun ik min nəkətatig e kalapus. Otəto kələh nahməən e nikitəmat, itəmat netəm min un itəm katol tərət elat, tahmen əm məmə inun ik natəto nahməən e nıpətım atıp.

4 Pəs netəmim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, məmə in tasim nian rafin.* Pəs netəmim rafin kotəgin o nıməhan rəhalat min, məsoteguafələn. Uhgın otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapıl kələh, kən makıl min iərman ne pətan itəm kətuapıl kələh, iərman itəm tətəpıl ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatıp iərman.†

5 Ətul-pən isəu o nolkeikeən rəha məni.‡ Nikim təike magien əm o rəham natımmat u natos tahmen§ məto-inu Uhgın tatən məmə, “Okol esapəsən ik,

məsəhlmanən ik nian kit”*

6 Kən tol nəhlan kitat kotıtun əsas, kən moatən məmə, “Iərəmərə in iasitu rəhak, tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etəmim əm otol kəm io.”†

7 Nikitəmat otəkəike mataəht netəm-iasol min u rəhatəmat‡ itəm kəmotəupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın. Otətəlig-in-tu natımmat wır min itəm təmıet e nəmegəhan rəhalat, kən motahatətə e Iərəmərə tahmen əm elat.§

8 İesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpanətətig nulan, namnun tikə.* 9 Sotolən məmə nəgətunən wi pısın pısın min tiuw rəkis itəmat o suatıp ətuatıp.† Itəmat otuag-pən əm o Uhgın, itəm tətəsitu etəmat e nıkin agien məmə otol rəhatəmat nətəligən təskasik.‡ Təsəwirən məmə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən,§ məmə in otol kitat kotəskasik, məto-inu in nıpahrienən, nətuakəmən əh, okul təsasituən e netəm koatol.

10 Rəhatat olta tatig. Məto pris min itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha natueintən u,* ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun† nagwənən‡ kit e olta u rəhatat.§

11 E nolən rəha pris asol agın, nian in tatohamnu rəkis nat megəh, kən matos nıtan kən muwın əpəh imə e İkin Tasim Agın İkin, kən mos-ipən kəm Uhgın o nafəl rəkisən təfagə rəha netəmim.* Məto uarisig, katıləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikin e nımə tapolən min rəhalat, motaan ətip.† 12 E nolən kitiəh əm, İesu təmıet rəkis e taon,‡ kən ikin əh in təməto nahməən e nıpətın, kən mımıs ikin əh, məmə nıtan§ titun nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatıp, motasim, məmə ilat rəha Uhgın.* 13 Tol nulan,

§ 13:3: Mat 25:36; Hip 10:34 * 13:4: Mal 2:15 † 13:4: Dut 22:22 ‡ 13:5: 1 Tim 3:3

§ 13:5: Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * 13:5: Dut 31:6,8; Jos 1:5 † 13:6: Sam 118:6,7 ‡ 13:7: Hip

13:17, 24; 1 Kor 16:16 § 13:7: Hip 6:12 * 13:8: Sam 102:27; Hip 1:12 † 13:9: Efes 4:14

‡ 13:9: Kol 2:7 § 13:9: 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * 13:10: Hip 8:5 † 13:10: 1 Kor 9:13; 10:18

‡ 13:10: Jon 6:48-58 § 13:10: “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo

pısın əm (Jon 6:48-58). Pris min aupən, ilat kəmotıtun nunən noanuwəhgın nat megəh min e sakrifais

min neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgın. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunən” Kristo, nıpətın u

məmə kəsotosən ron. * 13:11: Lev 16:15 † 13:11: Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ 13:12:

Jon 19:17 § 13:12: Rom 3:25 * 13:12: Efes 5:26

pəs kitat kotal məmə inu okotiet ihluə imətət ikin, motol kitiah kitat min əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motətul matip məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.‡ 14 E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətət ikin tikə, itəm otətətig lilin.§ Məto kitat koategəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun məmə otəpanuwa.*

15 Tol nulan, e nasituən rəha Iesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgın nian rafin.† Sakrifais min u rəhatat, inun, okoatıləs-ipər nərği Uhgın nian rafin, moatən-iarəp nərğin.‡ 16 Sotaluinən o nolən təwir ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə,§ məto-inun in min tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgın tagien ron.† 17 Otol nəwia netəm-iasol min e niməfak,‡ kən motətig ahgin ilat. İlat u, koatehm wır nəmegəhən rəhatəmat,§ məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhröl nulan. İtəmat nakotəike motol ilat nikilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nikilat təsagienən ron, nolən u okol təsasitu agin-əhən etəmat.

18 Otəfak otimat,* məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətuatip əm,† kən ekotolkeike agin məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwir əm. 19 Io ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgın, məmə io ekitun nitəlig-pa-minən otəmat uəhai əm.

20 İatəfak min otəmat min məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukəti nəməlinuən.‡ Kən in təmol rəhatat İərəməərə Iesu təmegəh min e nimisən,§ məto-inu nitan təmaiu o nolən nəniəkisən lilin* in tətətig matəmegəh.† İesu əh, in etəm təwir maprəkis o nehm wırən sipsip min rəhan.‡ İatəfak məmə Uhgın u, 21 in otos-ipinə natimnat wır min rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgın otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiah kitiah,§ kən e nasituən rəha Iesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwir təwir, kən nikin otəgien pik ron. Kən pəs kotıləs-ipər nərği Kristo ilis nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.*

22 Piak min ne winik min. Nəoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh min məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən min itəm otıləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

23 İakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotıləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau min, ekiamnə.

24 İtəmat otən təwir kəm netəm-iasol min rəhatəmat, ne iəfak min u imətəmat ikin. Netəm İtali kəmotən təwir kəm itəmat.

25 Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafin. Əwəh.

† 13:13: Luk 9:23 ‡ 13:13: Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pita 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13
* 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ 13:17: Hip 13:7,24 § 13:17: Aes 62:6; Wək 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wək 23:1 ‡ 13:20: Rom 15:33 § 13:20: Wək 2:24
* 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20 ‡ 13:20: Jon 10:11 § 13:21: Fil 2:13 * 13:21: Rom 11:36

Jemes

Naoa itəm Jemes təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jemes

?Pah təmäte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təmäte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Jemes təmäte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pisin min rəha İaihlua min.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotohamnu Stipen, uarisig kotal nolan rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwin e ikin pisin pisin min. Məto nian əskasik min koatiləs-pikin əh ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jemes təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətəən itəm tətuatıp. Nian etəmim kit tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolan rat min kotəuhlin motuwa motəwir. Tətapəs nolan rat min, kən matol nolən wir min.

Jemes tatən təwir kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Uhgın ne Iesu Kristo, İəməmə rəhatat. İatən təwir kəm itəmat noanol min rəha Isrel u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətəən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pisin pisin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgən pik əm lan. ³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatiləs pikən rəhatəmat nahatətəən e Uhgın, kən nian nəkotol win lan, ilat okotal məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkotuwa kəmətə e nahatətəən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotətuatıp motəsənən, kən nakotaskəlim nolən wir min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Uhgın tolkeike məmə otol, pəs in tətəpəh-in-pən o Uhgın, kən Uhgın otos-ipən kəm in e nikin agien. Uhgın tətawte-in nitunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məsəhaien ilat o nat itəm koatətəpəh-in.

⁶ Məto nian suah kit in tətəpəh o Uhgın nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsolan kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən əpnəpin əm, in tahmen e peau-peau min əpəh itəhai itəm nimətag tətəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nikin tətəht məmə İəməmə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okol təsətul əskasikən e nat kit itəm nikin tətəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tika, nikin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niganəmti Uhgın. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nikin tagien min o nat u itəm in titun məmə in nıpahrienən, məmə Uhgın otos-İəhau, məto-inu in tahmen e nəgu-i-nig itəm otəpanika. ¹¹ Nian mit tətə; tape-ape tape-ape, kən matəhg nagwən nig tauke məmə, kən rəhan nəwıwən təmıkə.

Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək min matos nautə tepət lan, kən in min otəpanikə.

¹² Etəmin itəm tatətül əskasik nian nərətən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwirən pahrien, məto-inu, nian tinol win e nərətən min əh, kən Uhgın otos-ipən kəm in rəhan nətəuən, inu nəmegəhən lilin. Uhgın təməni-əkis rəkis məmə nəmegəhən lilin u, in rəha netəmin itəm kotalkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit məmə in otol təfagə rat, okol in təsənən məmə Uhgın tatos-ipən-os-ipən o nolən təfagə rat min, məto-inu okol nat kit təsiuw-pənən nətəligən rəha Uhgın məmə in otol təfagə rat, kən Uhgın təsos-ipən-os-ipənən təfagə rat kəm etəmin. ¹⁴ Məto nətəligən rat atip rəha etəmin, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in məmə in otətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatə-in təfagə rat, kən nian təfagə rat tinuwa minəpət, kən tatuwa in nimisən.

¹⁶ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik itəmat. Sotegəhan-inən məmə suah kit oteiuə-in itəmat məmə Uhgın in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmin o nolən təfagə rat. ¹⁷ Natimnat wir min rafin ne natimnat rafin itəm kotətuatip, koatisi-pən əm o Uhgın əpəh ilis itəm təmol nəhag-əhagən min rafin əpəh e neai. Məto nolən rəha Uhgın tol pisin e natimnat min u itəm kotaliwək e neai, kən kotal məmə nəghanpis koatətəu-pən. Uhgın təsol pisinən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgın təmitəpun məmə kitat kəmotuwa nenətin min nian kəmotahətətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmol nəhlan məmə e natimnat rafin itəm in təmol, kitat pisin əm rəhan nat keike, kotahmen e nagwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgın

¹⁹ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik itəmat. Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u. Pəs itəmat kitiəh kitiəh onəkotəkəike motəül matip o nətəligən, məto onəsotəfig-afig pikən o nəghatən, sotolən məmə neməha tatol uəhai əm itəmat, ²⁰ məto-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsoe-inən noan itəm tətətuatip Uhgın tolkeike. ²¹ Otəra kin rəkis nolən min rafin itəm tamkimik, ne təfagə rat min itəm kotəpət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgın təmələhəu-pən rəhan nəghatən e nikitəmat, kən nəghatən əh rəhan titun nosmegəhən itəmat. Kən təwir məmə nakotos-əhəu rəhatəmat nətəligən, kən moatətəlig-in wir nəghatən u.

²² Sotətəlig-in əmən nəghatən rəha Uhgın, məto otətəlig-in kən motol nat naka itəm tətən. Okəmə nakotətə məsotolən nəghatən u, kən nakoateiuə-in atip əm itəmat. ²³ Etəm tətətə kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmin itəm taterənəm wir e klas məsəplan narmın, ²⁴ kən nian tinerənəm rəkis magim, mətaluin uəhai əm məmə niganəmtin təhro min-nulan. ²⁵ Məto etəmin itəm tətətag-pən əskasik e lou itəm tətətuatip agin u tatikis netəmin,* kən matol e nian min rafin, məsaluinən nat itəm təməto, məto in tatol, in otətətig e nəwirən pahrien nian in tatol nəhlan.

²⁶ Okəmə suah kit nikin təht məmə in tətətəu-pən wir nolən min rəha nəfakən, məto tətəghat-pən əm məsətəlig-in wirən rəhan nəghatən min, in tətəiuə-in atip əm in, kən rəhan nolən min rəha nəfakən in nat əpnəpin əm. ²⁷ Nolan min rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgın tətəplan məmə in tətətuatip

1:18: Jon 1:13 **1:20:** Pri 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1 Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:24-26; Rom 2:13

*

1:25: Nəghatən u, "lou itəm tətətuatip agin u tatikis netəmin," tətəghat-in suatip rəha nahatəən məmə suah kit otuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. Kən okəmə suah kit tətətəu-pən suatip əh, Uhgın tatikis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatikis in e nalpinən itəm in təike mos. Əplan-tu Kal 5:13-14.

1:25: Rom 8:2; Jem 2:12

wir kən nərātən tikə lan kotol nulan: iəfak kit tatəkaike matehm wir suakəlh min ne nautahlimis min e nərātən min rəhalat. Kən matəkaike matehm wir nəmegəhən rəhan məmə nolən rat min rəha nətueintən otəsolən məmə in otamkimi lan.

2

Sotehmən netəmim neen məmə ilat ilis kotaprəkis-in netəmim neen

¹ Piak min ne winik min. Itəmat nakotahatətə e Iesu Kristo, Iərəmərə rəhatat itəm ilis agin kən katisiai-in pik. Məto təsəwirən məmə nəkotol təwir kəm suah kit kən moatehm məmə in ilis, kən moatehm rat suah kit min moatol tərət kəm in. ² Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e niməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwin-in napən wir min u nəmtilat tiəkis, ne noanət min kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Kən suah kit min tatuwin-in e napən rat min əm. ³ Təsəwirən məmə nakotəs-ipən nisaiiən kəm etəmim itəm tatuwin-in natimnat wir min, motən-ipən məmə, “Wa, məpələh u ikin təwir ikin.” Məto etəm tatuwin-in napən rat min, nakotən-ipən kəm in məmə, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nisip.” ⁴ Nian nəkoatol nolən tol min-nulan, nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, kən e rəhatəmat nətəligən rat, nakotakil netəmim.

⁵ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik. Otətəlig-in-tu. Uhgin təmitəpun rəkis ian-rat min rəha nətueintən məmə rəhalat nahatətəən e Kristo otepət. Kən təmitəpun min ilat məmə okotos nərəmərəən rəha Uhgin itəm təmən-iəkis məmə rəha netəmim itəm kotalkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotehm rat ian-rat min. ?Məto netəmim pah min u koatol nahməən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nautə tēpət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm min u koatəghat rat e nərgin u ilis, nərgi Iesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kig itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgin tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.” In təwir pik otamat okəmə nəkoatətəu-pən pahrien nəghatən u. ⁹ Məto okəmə nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmə itəmat netəm rəha nətəghələn Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmim kit itəm təmətəghəl nəghatən kitiaə əm rəha Lou, təmol təfagə rat tahmen-pən əm məmə in təmətəghəl nəghatən min rafin rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgin u itəm tatən məmə, “Sakləh-inən pətan,” in Uhgin kitiaə əm itəm tatən məmə, “Sohamnuən etəmim.” Kən okəmə nəsotakləh-inən nipitan, məto nəmotohamnu netəmim, itəmat netəmim itəm nəmotətəghəl Lou.

¹² Nian nakoatəghat kən motol nat kit, otol nolən min rəha netəmim itəm kotitun məmə Uhgin otakil ilat e lou itəm tatikis ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmə suah kit təsasakitunən netəmim, kən Uhgin min otəsəkkitunən suah u nian in otakil netəmim. Məto okəmə itəmat nakotasəkitun netəmim, kən Uhgin otəsəkkitun itəmat, kən mən-ipinə məmə onəsotosən nalpinən e nian in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpinən kəm netəmim.

Nahatətəən ne wək wir min

¹⁴ Piak min ne winik min. ?Okəmə suah kit tatən məmə tətəhatətə e Iesu Kristo, məto in təsolən wək wir kit, kən rəhan nahatətəən in təwir o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okol təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Piatat kit o winitat kit, rəhan napən tikə, kən nigin nagwəənən təsahmenən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-ipən kəm in məmə, “Atuwin, pəs Uhgin otasitu

lam, kən onəsətəpən, onakagwən wir.” ?Məto okəmā in təsolən nat kit məmā otasitu lan, in təmol nat wir naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmā suah kit tatos nahatətən pisin əm, məto məsolən wək wir kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətən təmimis, nīpətīn tikə.

¹⁸ Məto okəm-naka suah kit otən məmā, “Netəmim neen koatos nahatətən, kən netəmim neen koatol wək wir min.” Məto iatən kəm ik nəhlan məmā, “Okəmā esəhmən rəham wək wir min, kən esitunən okəmā rəham nahatətən in nīpahrienən, o kəp. Məto nian onakehm wək wir min rəhak, kən tatəgətun məmā nahatətən rəhak, in nīpahrienən.” ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmən nīpahrienən lan məmā, “Uhgīn kitīəh əm.” !Təwir ron ik! Məto iərmis min, ilat min kotitun məmā nəghatən əh in nīpahrienən, kən moatasiəp katəgīn pik. ²⁰ !k rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətəhatətə, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətən in nīpətīn tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmā inu nīpahrienən.

²¹ Nīkim otəht tipitat u Epraham. Uhgīn təməplan məmā in tətəuatip e nīganəmtīn e wək itəm təmol, məto-inu təmos nətīn u Aisak, muwīn mələhəu-pər e olta. ²² Kən rəhan nahatətən ne rəhan wək min kətioal nat kitīəh, kən rəhan nahatətən təmoe-in noan, inu rəhan wək min. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgīn təmuwa mol nīpahrienən, tatən məmā, “Epraham təmahatətə e Uhgīn, kən Uhgīn təmən məmā Epraham in tətəuatip e nīganəmtīn.” Kən katən məmā in ioli Uhgīn. ²⁴ Kən roiu nəkitun nehmən məmā, Uhgīn tatol suah kit tətəuatip e nīganəmtīn o natimnat itəm tatol, məto sənəmā e nahatətən pisin əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Uhgīn təməplan məmā Rehəp u, pətən rəha suatip, in təmuwa mətuatip e nīganəmti Uhgīn o wək itəm təmol, kən wək u məmā in təmatehm wir iahləpis anion mīl rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatip pisin kiətəlig mətīan. ²⁶ Nīpətī etəmim, okəmā namegən tikə lan, təmimis. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətən, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətən təmimis.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak min ne winik min. Təsəwirən məmā itəmat tēpət nakotuwa iəgətun min rəha nīməfak, məto-inu nəkotitun məmā Uhgīn in otəplan wir kən makil nəmegəhən rəhatəmat iəgətun min, taprəkis-in netəm əpnəpīn.

² Nīpahrienən, kitat rafin koatəme e nəmegəhən rəhatat nian tēpət. Məto okəmā suah kit təsəməən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun məmā in etəm mətə, kən nətəligən rəhan titun nehm wirən rəhan min nolən min rafin.

³ Tol məmā nat min u ne. Katətu-pən pit e nohli hos məmā otol nəwia etəmim, kətəalalīn rəhn-kapə hos, kən tatəuhlin nīpətīn rafin. ⁴ Kən nego, in iahgīn, kən nīmətag asol tatəhtig, məto stīa in nat əkəku kit itəm nian kapten tətəlalīn, kən nīpətī nego asol rafin tateko-pən əh kapten tolkeike məmā okian-pən ikīn. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nətīn, məto titun niuw-pamən nat asol min. Nīkitəmat təht-tu, noanəmtahlī nīgəm əkəku kit titun nuəpən mus nig mətu tēpət. ⁶ Kən nīpahrienən, namitəm in təhmen-pən e nīgəm. Namitəm in noli nīpətī etəmim itəm nəratən min rafin rəha nətueintən u kotərioah wir lan. Kən nəratən min rəhan koatərəkīn nəmegəhən rafin rəhatat. Kən Setan əm tətəhl nīgəm e namitəm. Kən namitəm tətəhl nīgəm rat e suatip min rafin e nəmegəhən rəhatat matərəkīn natimnat rafin.

⁷ Netəmim kotitun nahkulən e nat iarupin min məmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh min, ne mənig min, ne nat kotəkioah min, ne nat itəm kotatig itəhəi. Netəmim kəmotahkul elat kətapou. ⁸ Məto etəmim tikə otahkul e namitəm tapou. In nat iarupin tatol wael, mərioah e nəratən ne nakonən rəha nımisən.

⁹ E namitat, kotəwıwi Iəməmə Tata Uhgın rəhatat, kən e namitat kətan rat netəmim lan itəm Uhgın təmol ilat kotal məmə in ne. ¹⁰ Nohlitəm kitiah əm tatən-iarəp nənwıwıən ne nən ratən. Piak min ne wınik min. Pəs okəsolan min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wır ne nəhau arıp, okol kəsiasıpənən e nəmti nəhau kitiah. ¹² Piak min ne wınik min. ?Nig u fik otoc-in noa olif? ?Kən nol u krep otoc-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arıp təsos-ıpamən nəhau wır.

Ne natigən təwir itəm tətisi-pən o Uhgın

¹³ ?Suah kit əh-ikin ilugin etəmat itəm nıkin təht məmə in tenatig wır kən mitun nat naka itəm Uhgın tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wır min e nolən itəm tətisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etəmim itəm rəhan nətəligən ləhau. Kən nolən ətuatıp rəhan otəgətun nenatigən ne nitunən rəhan. ¹⁴ Məto okəmə nikitəmat təht məmə nakotenatig, məto nikitəmat tərioah e netetən, kən nakoatətəlig-in atıp əm itəmat o nıləs-ıpərən itəmat, tol nəhlan, nakoateıuə-in atıp əm itəmat. Sotəghat ausit pikən o nenatigən eiueıuə rəhatəmat, məto-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan təsisi-pənən e nego e neai, məto rəha nətueıntən əm u, ne nətəligən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu nıan netəmim koatetet motolkeike məmə koatos-ıpər atıp ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atıp nətəligən moatol nəratən, kən nolən tarat rafın kotet-arəp.

¹⁷ Məto etəm itəm tatos nenatigən itəm tətisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat əupən, rəhan nəmegəhən in tətuatıp wır, kən in tolkeike pik nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tətisi-ıi-in nətəligən rəha netəmim pisin pisin min, kən in tərioah e nasəkıtunən, kən matoc-in noan tətəp e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pisin. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfe nıkuti nat e nasumən, kən tatəwıə matoc-in noan. Okəm kotal natımnat min əh motasitu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatıpən.

4

Nolən rəha nuwamən iuəhkır o nətueıntən, o Uhgın

¹ ?Naka u nəukəti nəmouən ne nərgəhəuən rəhatəmat? Natımnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwir e nıpətıtəmat, kən nətəligən min əh rəha nətoən təwir, ilat koatol fait e nıkitəmat kitiah kitiah məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. ² Nikitəmat tatuwın o natımnat rəha netəm pisin, məto nəsosotən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natımnat neen, məto nəsosotən. Kən mətə onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsosotən natımnat məto-inu nəsotətəpəh-in o Uhgın. ³ Kən nıan nakotətəpəh-in, məto nəsosotən, məto-inu nəmotətəpəh-in e nətəligən itəm tarat məmə otol itəmat atıp əm nakotətə təwir lan.

⁴ Itəmat nəkotahmen e pətan itəm təsisi-ıi-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpın əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotapəs Uhgın kən moatətəu-pən natımnat rəha nətueıntən. Nəkotitun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pik natımnat rəha nətueıntən, in tatətəhau Uhgın. Kən etəmim kit itəm tatıtəpun məmə otolkeike natımnat rəha nətueıntən, in tatuwa məmə

in tikimir ræha Uhgîn. ⁵ Kæn næghatæn u ræha Naoa Ræha Uhgîn sænæmæ næghatæn æpnapin æm. Tatæn mæmæ, “Uhgîn tolkeike pik mæmæ nikitat itəm in tæmos-ipa kəm kitat, otuwîn æm ron.” ⁶ Mæto Uhgîn tætwæte-in ræhan næwîræn tatuwa matahgoau kəm kitat. O nat æh, Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “Uhgîn tæhtosig-in netəm kotausit, mæto tætwæte-in ræhan næwîræn kəm netəmim koatos-iæhau ræhalat nætæligæn.”

⁷ Kæn tol næhlan, otos-iæhau itæmat kæn motatig æhgîn nelmi Uhgîn. Otætul æskasik nian Setan tatuwa matos-ipæn-os-ipæn kəm itæmat, kæn in otaiu muwîn isæu otæmat. ⁸ Otuwîn iuæhkîr o Uhgîn, kæn in otuwa iuæhkîr otæmat. Itæmat u nol tæfagæ rat, otaikuas e nelmitæmat. Kæn itæmat u ræhatæmat nætulæn kæiu, otol nikitæmat tætuatip. ⁹ Tæwir mæmæ nikitæmat otahmæ mæpou, kæn nakotasæk æfæmæh o ræhatæmat tæfagæ rat. Otæuhlin ræhatæmat nalæhæn otuwa nasækæn, kæn ræhatæmat nagienæn otuwa nikin æpou. ¹⁰ Otos-iæhau ræhatæmat nætæligæn tuwîn kəm læramæra, kæn in otilæs-ipær itæmat.

¹¹ Piak min ne winik min. Sotæghat ratæn e nærgitæmat min. Okæmæ suah kit tæghat rat e nærgi pian kit, o in tatælæhæu næghatæn kit mæmæ in tæmol tæfagæ rat kit,* kæn suah æh, in tatæghat rat e lou† matælæhæu næghatæn mæmæ lou tæsahmenæn mæmæ in otol ræhan wæk, o kəm-naka lou in nat æpnapin æm. Kæn nian nakotæplan lou mæmæ in tæsahmenæn, itæmat nækasotætæu-pænæn lou, mæto næmotær kæpælæh-pær e lou, kæn mæsotatig æhgînæn lou. ¹² Uhgîn æm in tatos-ipa Lou, kæn in æm tætakil netəmim matælæhæu næghatæn lan. Kæn in titun nosmegæhæn, kæn mitun nærækinæn. ?Mæto itæmat, nikitæmat tæht mæmæ itæmat Uhgîn min, mæmæ nakotakil tæfagæ rat min ræha piatæmat min motuæh ilat? !Kæp!

Næghatæn ausit

¹³ Otætælig-in-tu, itæmat netəm nakotæn mæmæ, “Roiu o olawig, kotuwîn e taon u o taon æh, motatig e nup kit, motol bisnes ikin, kæn moatargætæn mæni.”

¹⁴ ?Nakotæhro kitun mæmæ naka u otuwa olawig? ?Næmegæhæn ræhatæmat in naka? Itæmat nækotæhmen e næhaniæm itəm tætatig noæn mæsin æm kæn matig mikæ min. ¹⁵ Mæto næghatæn itəm tætuatip mæmæ onækotæn in tol nulan, nakotækæike motæn mæmæ, “Okæmæ in næwia læramæra pahrien, kæn ekotatig kæn motol natimnat min u, o natimnat min æh.” ¹⁶ Mæto roiu, nakotæghat ausit moatos-ipær pik itæmat. Kæn næghatæn min æh itəm nakotæn, ilat rafin kotærat.

¹⁷ Tol næhlan, etəmim itəm titun nat kit itəm tætuatip mæmæ otol, mæto tæsolæn, in tatol tæfagæ rat.

5

Næghatæn tatuwîn o netəm ræhalat nautæ tepæt

¹ Itæmat netəm ræhatæmat nautæ tepæt. Otætælig-in-tu næghatæn u. Tæwir mæmæ nakotæto tærat motasæk æfæmæh o næratæn itəm tatuwa otæmat. ² Ræhatæmat nautæ tinæmnæmit rækis, kæn win min kinoatun ræhatæmat napæn. ³ Rosta tatus ræhatæmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kæn rosta min okotæn-iaræp nolæn rat min ræhatæmat kæn motus nipætætæmat tahmen e nigæm. Nian ræha

4:4: Rom 8:7; 1 Jon 2:15 **4:6:** Prov 3:34; 1 Pita 5:5 **4:7:** Efes 6:12 **4:8:** Aes 1:16; Sek

1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6 * **4:11:** Næghatæn u ræha Jemes nipætæn tæsanæn mæmæ kitat okasotægætunæn tæfagæ rat ræha netəmim. Næghatæn min tepæt e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ kitat kotækæike motægætun tæfagæ rat ræha etəmim mæmæ in otiet rækis lan. Mæto kotækæike motol e nætæligæn itəm tætatig ælahæu. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10.

† **4:11:** “Lou” e ves u tatæghat-in ‘lou ræha nolkeikeæn.’ Øplan-tu Jem 2:8 **4:12:** Rom 2:1; 14:4

4:14: Sam 39:5,11; Prov 27:1 **4:17:** Luk 12:47 **5:2:** Mat 6:19

namnun nian tatuwa iuəhkir, məto itəmat nəmotargətəin rəhatəmat nautə mīn. ⁴!Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək mīn kəmotəulək e rəhatəmat nasumən mīn, məto nəmotaklah-in məni məsīn rəhalat. Kən nətəuən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn. Iəramərə Əsanən Pik Agin, tinatəto nasəkan rəha iolwək mīn rəhatəmat. ⁵E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm tīmətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsuwəhən Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən o rəhatəmat nolən rat mīn. Itəmat nəkotahmen e nat megəh mīn itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶Nəmotiui-iarəp netəmim itəm kotətətip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotolən nat kit məmə okotən-iəhəu itəmat.

Nətəligən əfəməh e nian rəha nəratən

⁷Piak mīn ne wīnik mīn. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh nian nakoatəsaħgin məmə Iəramərə otitəlig-pa mīn. Nikitəmat tətəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tatəsaħgin nian ətuətīp rəha nətəen nīmāi, kən matəsaħgin nian rəha nəfəən, kən mos rəhan nətəligən təfəməh nian matəsaħgin mətoarus-pən tinimətə, kən matəulək-in rəhan nagwənən keike. ⁸E nolən əh tahmen əm, itəmat mīn, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh, kən motətul əskasik, məto-inu otəsuwəhən Iəramərə otitəlig-pa mīn.

⁹Piak mīn ne wīnik mīn. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat mīn məmə nikitəmat təsagienən o natimnət mīn neen. Okəmə nəkoatol nəhlan, Uhgīn otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat mīn. !Roiu agin-əh tatətul matīp, kən otəsuwəhən tuwa mol!

¹⁰Piak mīn ne wīnik mīn. Nikitəmat tətəht-tu ien mīn aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən mīn e nərgi Iəramərə. Rəhalat nəmegəhən tatəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəməh e nian nəratən tatuwa. ¹¹Kən nəkotitun inu, katən məmə netəmim itəm koatətul-iəkis e nian nəratən tatuwa, ilat koatətig e nəwīrən pəhrien. Nəmotəto namnusən rəha Jop məmə təmətul əskasik e nian iəkis mīn, kən motitun nalpəkəuən wīr rəha Iəramərə o Jop, kən uarisig e nian tēpət rəha nəratən, Iəramərə təmöl təwīr agin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki Iəramərə təmər mərioah e nasəkītunən kitat, kən nikin tītəhmə otat.

¹²Piak mīn ne wīnik mīn. Nat u in nat keike, məmə nəsotosən noanawil. Sotosən noanawil e nego e neai, o nətueintən, o nat kit mīn. Nian rafin, otən əm nīpəhrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpəhrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə, “Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpəhrienən. Okəmə suah kit təsolən nəhlan, kən Uhgīn otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikīn

¹³Okəmə itəmat kit tətətig e nəratən, təwīr məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Okəmə itəmat kit nīkin tagien, təwīr məmə otən napuən mīn rəha nənwīwīən. ¹⁴Okəmə suah kit tatimīs, təwīr məmə otaun-in elta mīn rəha nīməfak məmə okotuwa kafak lan, kən motol-pən oel lan e nərgi Iəramərə. ¹⁵Kən nian ilat koatahatətə məmə Uhgīn otol-wīr suah əh, kən motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatīp məmə Iəramərə otol məmə etəm tatimīs otətə təwīr mīn. Kən okəmə in təmöl tafəgə rat kit itəm tatiuw-pa nīmīsən, kən Uhgīn otafəl rəhan tafəgə rat. ¹⁶Tol nəhlan, təwīr məmə nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn kəm itəmat mīn, kən motəfak otəmat mīn pəs motəmegəh. Suah

5:4: Dut 24:14-15 **5:5:** Luk 16:25 **5:7:** Dut 11:14; Jer 5:24 **5:8:** Rom 13:11-12; 1 Pita 4:7

5:11: Eks 34:6; Job 1:21-22; 2:10; Sam 103:8 **5:12:** Mat 5:34-37 **5:14:** Mak 6:13 **5:15:**

Mat 17:18-20

kit itəm tətuatip, rəhan nəfakən in təsanən, kən tatoe-in noan. ¹⁷ Elaija in etəmim kit tahmen əm e kitat. Kən in təməfak təməfak məmə otəsəfikən, kən nuhuən təməsəfikən mos nup kisil ne məwig sikis. ¹⁸ Kən təməfak min, kən Uhgın təmahl-ipa nuhuən tuwa min, kən nasumən rafın, nagwənən təmatig min elat.

Iuw-pa min netəmim kəmotuwın isəu e rəhalat nahatətən

¹⁹ Piak min ne winik min. Okəmə itəmat kit tateko mətapəs suatip rəha nıpahrienən, kən okəmə suah kit min tatiuw-pa min, ²⁰ təwir məmə nəkotitun nat u məmə, etəm u itəm otol iol təfagə otitəlig-pa min e suatip rəha nıpahrienən, in otosmegəh suah u o nımisən, kən otol suatip məmə Uhgın otafəl rəkis təfagə rat min tepət rəha suah əh.

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkīr rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwīn kəm pah? Təmətə naoa u tatuwīn kəm netəmim rəha Uhgīn itəm kotatīg ikīn pīsīn pīsīn e profens mīn rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roīu katən nərǵi nəptən mīn əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəm-iasol rəha Rom, nərǵin u Nero, təmərəkīn pīk nīməfak. Təmoh nīməfak mīn neen kotīmīs, kən moh neen. Otəsuwəhən tōh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otīlēs-īpər nətəlīgən rəha īfak mīn itəm kotatīg e nəratan. In tolkeike məmə okotətul əskasīk e rəhalat nahatətəən kən moatol nat kit itəm təwīr, nat əpnapīn nəratan tatuwa.

Pita təmən təwīr kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. Iatən təwīr kəm itəmat netəm rəha Uhgīn itəm nəkotatīg ikīn mīn rafīn əpəh e profens mīn u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosia, ne Esia, ne Pitinia. Uhgīn təmītəpun rəkīs itəmat, kən imatəmat ikīn sənəmə nətueintən u, itəmat īapīspīs mīn əm u ikīn-u. ² Tata Uhgīn təmītəpun itəmat mətə-īnu, aupən aupən aǵīn, təmōl rəhan nalpəkauən mələhəu, kən in tīnitun rəkīs suatīp mīn rafīn rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmīn Rəhan tatol itəmat nakotətul pīsīn kasīm məmə, nəkotol nəwīa Iesu Kristo, kən nitan taīkuas etəmat e nolən rat mīn rəhatəmat.*

Pəs Uhgīn otawte-īn rəhan nəwīrən ne nəməlinuən tēpət kəm itəmat.

Otənwiwi Uhgīn o nalpəkauən rəhan

³ !Pəs kotənwiwi Uhgīn itəm in Uhgīn ne Tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkītunən asol rəhan, in təmōl məmə kitat kotaiir-pən e nəmegəhən wī, kən moatələhəu-pən əskasīk rəhatat nətəlīgən lan. Tatuwa mīn-nəhlan mətə-īnu Iesu Kristo təməmegəh mīn e rəhan nīmīsən. ⁴ Kən e nəmegəhən wī u, kitat okotos natīmnat wīr mīn əpəh e nego e neai itəm Uhgīn təmələhəu pīsīn məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmītən, kən okol təsəmkīmīkən, kən okol rəhan nəhag-əhagən tāsīkəən. ⁵ E nahatətəən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgīn tatətulosīg-in itəmat mətəorus-pa in otəsmegəh itəmat, kən Uhgīn otol əp rəhan nosmegəhən e nammun nian.

⁶ Nīkītəmat tətāgīen o nat u, nat əpnapīn okəmə nian īəkīs pīsīn pīsīn mīn koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Mətə koatuwa o nian əkuəkīr əm.

⁷ Nian īəkīs mīn əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotahatətə pahriən. Iaen u kol tatīpīt-īpīt, in nat kit itəm nīgəm tatus mətəfəl rəkīs in rat mīn lan. Kən nian īəkīs mīn əh kotahmən e nīgəm itəm tatus rəhatəmat nahatətəən mətəfəl rəkīs in rat mīn lan. Iaen u kol, in nat təwīr, mətə otəpanīkə mīn nian kit. Mətə rəhatəmat nahatətəən, in nat təwīr taprəkīs-in iaen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətəən, Uhgīn otənwiwi itəmat, mīlēs-īpər nərǵitəmat, mos-īpən nisīaiən asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan.

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, Uhgīn “təmōrautin nita Iesu etat” u nīpətīn məmə tətākuas etəmat o nolən rat mīn. Afīn mīn e nəghatən mīn u “tətōrautin nitan” ne “nitan taīkuas e netəmim”: Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12 **1:5:** Jon 10:28; 17:11 **1:6:** Jem 1:2; 1 Pita 5:10 **1:7:** Prov 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:3

⁸ Nat əpnapin nəməsotəplan papən Iesu Kristo, məto nakoatolkeike. Kən nat əpnapin nəsotehmən u-roiu, məto nakotahatətə lan. Kən nikitəmat təmə rərioah e nagienən itəm in təwir agin-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwiran rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətagien nəhlan məto-inu itəmat noatos nat u itəm nakotahatətə lan, inu məməə Uhgın otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien min əupən kəmotolkeike pik məməə okotitun tuwın təhmın min, kən tol nəhlan kəmotafin kategəs-in wir nətəligən min lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwiran u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmin rəha Kristo təmətatig ilat min, kən matəghat kəm ilat, kən əupən ikın matən-iarəp nəhmən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha Iesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Məto ien min kəmotalkut o nitunən suatip itəm natimnat min əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgın təmol əp kəm ien min məməə nəghatən min itəm ilat kəmoatən, kəməsotəghat-inən nian itəm ilat kəmotatig lan, məto kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kinotən-iarəp nəghatən rəha namnusən təwir kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın itəm tətisi-pən e nego e neai. Kən natimnat min u kotəwir agin məməə nagelo min, ilat min kətolkeike məməə okotəplan kən motitun natimnat min u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wir rəhatəmat nətəligən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nəwiran itəm Uhgın otawte-in kəm itəmat nian Iesu Kristo otuwa min. ¹⁴ Otol nəwia Uhgın tahmen-pən əm məməə nisualkələh ilam kotəwir koatol nəwia tata min. Əupən ikın, itəmat nəməsotitunən nıpahrienən rəha Uhgın, kən nəmoatol nolən rat min itəm nikitəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsəgəhən-inən nətəligən min əh okotiuw rəkis min itəmat. ¹⁵ Uhgın u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat min onəkotəkəike motasim motətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. ¹⁶ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tətən məməə, “Nəkotəkəike motasim motətuatip məto-inu Io ekasim mətuatip.”

¹⁷ Itəmat nakotəpəh-in nasitəun o Uhgın u tahmen məməə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluinən məməə nian Uhgın tətakil nolən min rəha netəmim, in tətöl əm e nolən itəm tahmen-ahmən əm. Tol nəhlan, nian nakotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisiai-in Uhgın e nolən min rəhatəmat, kən otol nolən təwir tahmen məməə itəmat iapispis min əm e nətueintən u. ¹⁸ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgın təmətəu rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat əupən itəm nıpətın tikə u təmisi-pən o tipitəmat min. Məto Uhgın təmikis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgın təməsos-nəmtinən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, tahmen e silfa ne iəu u kol tətıpit-ıpit, ¹⁹ məto in təməsos-nəmtin itəmat e nita Kristo itəm in nat keike təwir pik agin. Kristo in tahmen e nəti sipsip wir itəm nımisən o nəratən tikə agin lan.† ²⁰ Əupən əupən agin, nian Uhgın təməsolən əh nətueintən u, təmıtəpun rəkis Kristo məməə otol wək əh. Məto roiu iuəhkir o namnun nian, Uhgın təmol əp in, məməə otuwa masitu etəmat. ²¹ O natimnat

1:8: Jön 20:29; 2 Kor 5:7 **1:10:** Mat 13:16-17 **1:11:** Sam 22; Aes 53; Luk 24:26-27 **1:14:** Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44,45; 19:2; 20:7 **1:17:** Rom 2:11; Nöl Əpən 2:23

† **1:19:** E nian rəha Oltesteman, netəmim kəmotol sakrifais kəm Uhgın o təfəgə rat min e nəti sipsip min itəm nəratən tikə lan. Afın e Eks 12:5. **1:19:** Wək 20:28; Hip 9:12-14 **1:20:** 2 Tim 1:9-10

itəm Iesu təmöl, itəmat nakotahatətə e Uhgín, itəm təmosmegəh Iesu Kristo e nímisən, kən mílās-ípər in mos-ípən nəsanənən itəm təhag-əhag ne nísaiian kəm in. Kən tol nəhlan, nakotahatətə e Uhgín, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan.

²² Nəmotaiquas e rəhatəmat nəmegəhən tinuwa minuwíwi min rəkis məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha nípahrienən. Kən o natimnat min u, nakotos nolkeikean pahrien tatuwin otəmat min neen. Kən tol nəhlan, otolkeike pik itəmat min e nikin pahrien. ²³ Otol nəhlan məto-inu, nəmotaiir wi rəkis min, kən nəmegəhən wi rəhatəmat təməsisí-pənən o netəmim itəm ilat rafin okəpanotimís. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat in otətətig namnun tikə məto-inu təmisí-pən e nəghatən kit itəm tatəmegəh mətətig namnun tikə, inu nəghatən rəha Uhgín. ²⁴ Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, “Netəmim rafin kotahmen e ma kiras, kən nəwírən rafin rəhalat tahmen əm e nəgui-nig əpəh e níkinat. Ma kiras əh tətəuke, kən nəguin min koatísas, ²⁵ məto nəghatən rəha Iəramərə tətətig lílin namnun tikə.” Kən inu nəghatən rəha namnusən təwír itəm netəmim kəmotən-iarəp rəkis kəm itəmat.

2

¹ Məto-inu o nəghatən min əh, otərakín nolən min u kotiet rəkis e rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhəuən netəmim kən matol nəratən kəm ilat; nolən rafin rəha neiuəən; nolən rəha netəm koatən pik əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netətən; nolən rafin rəha nən ratən netəmim. ²⁻³ Itəmat nəmotitun rəkis məmə Iəramərə təmöl təwír kəm itəmat. Tahmen-pən məmə nəmotun asgəwin noa nig itəm tətəhen. Kən roiu nəkotəkəike motuwa kahmen e nísualkələh mətmətig itəm kotasək o nəməhən. Itəmat nəkotəkəike kolkeike pik nəgwənən ne nənimən itəm tətəuatíp məwír məmə nakotagwən níkitəmat lan. Kən natimnat min əh okotol nakotepət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgín təmosmegəh itəmat lan.

Kəpiel megəh e nimə rəha Uhgín

⁴ Uhgín tólkeike məmə otíləkin rəhan kit nimə e kitat netəmim, kən təmitəpun Kəpiel kit itəm netəmim kəmotapəs, məto in kəpiel keike tatəmegəh məmə Uhgín otətuoun nimə lan. Kən nian nakotuwa o kəpiel u Kristo e suatíp rəha nahatətəən, ⁵ itəmat min, nəkotahmen e kəpiel megəh min itəm Narmin Rəha Uhgín tatos itəmat matíləkin Nimə lan Rəha Uhgín. Kən itəmat pris asim min, itəm nakoatos-ípən sakrifais min kəm Uhgín itəm níkin tətəgien ron məto-inu o natimnat itəm Iesu Kristo təmöl. ⁶ Tahmen-pən e Naoa Rəha Uhgín tatən mihín məmə,

“Otəplan-tu. Iakatələhəu kəpiel əpəh Jerusalem,* inu kəpiel keike pik agín itəm io emítəpun, kəpiel u in rəha nətuounən nimə, kən etəmim itəm otahatətə lan, in otəsaulisən.”

⁷ Kəpiel u in nat keike kəm itəmat itəm nakoatahatətə lan. Məto kəm netəmim itəm kəsotahatətəən lan, kəpiel u in tahmen-pən e nəghatən u e Naoa Rəha Uhgín itəm tatən məmə, “Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotərakín,

1:21: Jon 14:6; Rom 5:1-2 **1:22:** Jon 13:34; Rom 12:10 **1:25:** Aes 40:6-8 **2:1:** Efes 4:22; Jem 1:21 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:5:** Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nól Əpən 1:6

* **2:6:** Nəghatən Kris ətuatíp tatən məmə, “Saeon,” nərgín kit min rəha Jerusalem. **2:6:** Aes 28:16; Efes 2:20

mæto Uhgîn tæmol tuwa kæpiel itæm in ræha nætuounæn nimæ,”

⁸ Kæn Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,
 “Kæpiel u tatol netæmim koatilæs pikæn,
 kæn in kæpiel itæm tatol mæmæ netæmim kotiet katorin.”

Ilat koatilæs pikæn kæpiel u mæto-inu koatæht næwia næghatæn, kæn inu nalpækauæn itæm Uhgîn tæmol olat.

⁹ Mæto Uhgîn tinæmitæpun rækis itæmat mæmæ ræhan min, kæn itæmat pris min ræha Kig, kæn itæmat netæm asim min itæm Uhgîn tatæramæræ etæmat, kæn itæmat noanöl min kit ræha Uhgîn. In tæmol itæmat næhlan mæmæ nækotitun næn-iaræpæn nænwiwiæn itæm tatilæs-ipær in o ræhan næwîræn ne natimnat itæm in tæmol. In tæmaun-in rækis itæmat mæmæ onækotiet e napinæpæn mæmæ nakotuwîn e næhag-æhagæn wir ræhan. ¹⁰ Aupæn ikîn, itæmat netæm æpnarîp min æm, mæto roiu, itæmat noanöl min ræha Uhgîn. Aupæn ikîn, næmæsotitunæn nasækitunæn ræha Uhgîn, mæto roiu, nækotitun nasækitunæn ræha Uhgîn.

¹¹ Iolik min itæm iakolkeike pik itæmat, nikitæmat otækæike matæht mæmæ natueintæn u sænæmæ imatat ætuatîp ikîn. Kitat kotahmen e iapîspîs min ne iaihlua min ikîn-u. Tol næhlan, iatæn æskasîk kæm itæmat mæmæ nakotætul isæu o nolæn rat min itæm nætæligæn ræhatæmat tolkeike. Nætæligæn min æh, ilat tikimîr min ræhatæmat kæn koatæluagîn e nikitæmat. ¹² Nian rafin kitat kotatîg ilugîn e netæmim itæm ræhalat nahatætæn tikæ. Kæn næmegæhæn ræhatæmat in otækæike mætuatîp wir agin mæmæ nat æpnarîp ilat okoatætu-pînæ næghatæn rat etæmat, mæto okotæplan nolæn wir min ræhatæmat, kæn ilat okotos-ipæn nisîaiiæn kæm Uhgîn e nian in otuwa min makîl netæmim lan.

Nisîaiiæn netæm-iasol

¹³ Kitat netæmim ræha Iæræmæræ, kæn kotolkeike mæmæ okotîsîai-in nærgîn. Tol næhlan, nækotol næwia netæm-iasol min rafin itæm netæmim koatilæs-ipær ilat mæmæ okotæramæræ, tahmen e kîg, itæm in etæm-iasol agin, ¹⁴ o tahmen e ræhan netæm-iasol min itæm tæahl-iaræp ilat o nolæn ræhan wæk. Ilat okotuwîn motælhæu nalpînæn kæm netæmim itæm koatægahl lou ræhalat, kæn moatænwiwi netæm koatol nolæn tæwir. ¹⁵ Nækoatol næhlan mæto-inu Uhgîn tolkeike mæmæ ræhatæmat nolæn wir min okotæn-îæhau næghatæn almæl min ræha netæm min u ræhalat nitunæn tikæ. ¹⁶ Itæmat sænæmæ slef min ræha tæfagæ rat min, mæto-inu Uhgîn tæmikîs rækis itæmat. Tol næhlan, otætæu-pæn nolæn ræha suah kit næhlan. Mæto sotænæn mæmæ, “Uhgîn tæmikîs rækis io, kæn tol næhlan, ekîtun nolæn nat naka itæm iakolkeike, nat æpnarîp in tæfagæ rat.” Kæp. Itæmat slef min ræha Uhgîn, kæn tol næhlan, otætæu-pæn nolæn min itæm kotætæuatîp. ¹⁷ Otos-ipæn nisîaiiæn itæm tætuatîp kæm netæmim rafin. Otolkeike îæfak min, inu netæmim min ræha Uhgîn, kæn onækotægîn motîsîai-in Uhgîn, kæn otîsîai-in kîg.

¹⁸ Itæmat slef min, onækotækæike motol næwia ræhatæmat etæm-iasol min, kæn motos-ipæn nisîaiiæn kæm ilat. Nækotol næhlan kæm ilat rafin, netæm koatol timætîg kæn motæwir kæm itæmat, ne netæm min u koatol nolæn æskasîk min kæm itæmat. ¹⁹ Okæm-naka nækoatol æm nat ætuatîp min æm, mæto ræhatæmat netæm-iasol min koatol tærat kæm itæmat kæn nakoatætø tærat lan. Nîkî Uhgîn otægîen otæmat okæmæ nakoatos æm nian îækis min æh kotuwa katimîs æm e nikitæmat mæto-inu nakotasîpæn æm o Uhgîn. ²⁰ Mæto kæsænæn mæmæ itæmat netæm wir okæmæ nækoatol nolæn rat kit, kæn netæm-iasol koatoh itæmat ron, kæn næsotaiuæn motægîm. Nalpînæn u, in ræhatæmat atîp æm. Mæto, Uhgîn nîkîn tægîen otæmat okæmæ nakoatos nahmææn mæto-inu nækoatol nat tæwir

əm, kən nəsoṭaiuən motaġim. ²¹ Uhg̃in təmaun-in itəmat məmə nakoatos nahməən məto-inu Kristo təmos nahməən otəmat. In təmaupən məġətun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkin. ²² Naoa Rəha Uhg̃in tatən məmə,

“In təməsolən təfagə rat kit,
kən in təməsənən nəghatən eiueiuə min nian kit ne.”

²³ Nian netənim kəmotəghat rat lan, məto in təməsəhaiən ilat. Nian in təməto nahməən e nīpətin, məto in təməsənən məmə in otalpin nītai nərətən. Məto in təmələhəu-pən natimnat rafin e nelmī Uhg̃in itəm nian rafin rəhan nakilən in tətuatip əm. ²⁴ Nian Iesu təməkül e nig kəluau, kən təmos nalpinən rəha təfagə rat min rafin rəhatat e nīpətin. In təmimis məmə təfagə rat min okotimis e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətuatipən. Təmosmegəh kitat e nahməən rəha nīməgəm e nīpətin. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip min itəm kəmotəluə. Məto roiu, nəmotəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wir Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

3

Nolən təwir rəha iərman ne pətan itəm kəmioal marit

¹ Kən e nolən kitəh əm rəha nīsiiaiən Iərəmərə, itəmat nīpitan nəkotəkəike kol nəwia iəġuīhl min rəhatəmat məto-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahatəən e nəghatən rəha Uhg̃in, kən rəhatəmat nolən wir min əm okotiuw-pən rəhalat nəfəligən kəm Uhg̃in. Nolən wir min rəhatəmat kotahmen, motaprəkis-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nian ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətuatip wir, kən koatəplan nīsiiaiən e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otuww-pa ilat kotuwa o Uhg̃in. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəm rəha nīpətitəmat, tahmen e nolən rəha nəlisən noanutəm, o nuwīnən e natimnat kəmol e iaen u kol tatipit-ipit,* o nuwīnən e napən wir min. ⁴ Məto otol malə-malə e nikitəmat itəm nəwīrən rəhan okol təsikəən, inu nolən əpou, ne nolən mətig nəməlinuən əh-ikīn. Ilat nolən keike e nīganəmti Uhg̃in. ⁵ Inu nolən rəha nīpitan iəfak min aupən itəm kəmətələhəu-pən əskasik rəhalat nəfəligən e Uhg̃in. Ilat kəmotol nəwia iəġuīhl min rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nīkilat, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwia Epraham, kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-iasol. Kən itəmat nənəti Sera okəmə itəmat nəkoatol nolən min itəm kotətuatip, kən məsotəġinən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marit, e nolən əh inəh rəha nīsiiaiən Iərəmərə, nəkotəkəike motos nənətiġən o nehm wirən rəhatəmat nīpitəġuīhl min e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motisiiai-in ilat e rəhatəmat nolən min məto-inu ilat min okotos min nat wir u, nəmegəhən lilin. Otol nəhlan məmə nat kit otəsəhtosiġ-inən rəhatəmat nəfakən.

Iəfak min rafin

⁸ Namnun nəghatən əh. Itəmat rafin nəkotəkəike kol nolən min u: otos nəfəligən kitəh, otəsəkītun itəmat min, otolkeike itəmat min, otol nīkitəmat timətig otəmat min, otos-iəhau rəhatəmat nəfəligən. ⁹ Okəmə netənim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpinən nītai nərətən. Okəmə netənim

2:20: 1 Pita 3:14,17 2:21: Mat 16:24; Jon 13:15 2:22: Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5

2:23: Aes 53:7; 1 Pita 3:9 2:24: Aes 53:5-6; Rom 6:11 2:25: Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14;

Hip 13:20-21 3:1: Efes 5:22 * 3:3: Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o iaring, o rig, o noanət katəlis nelmītəm lan. 3:3: 1 Tim 2:9 3:6: Jen 18:12 3:7: Efes 5:25

koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpənən. Məto otəfak motən-ipən kəm Ughin məmə in otol təwir kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Ughin təmaun-in itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwirən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Ughin tatən məmə,

“Etənim itəm tolkeike nəmegəhən təwir,

kən molkeike məmə otatəto təwir e nian rafin,

in otəkəike məsənən nəghatən rat min,

kən in otəkəike məsənən neiuəən.

¹¹ In otəkəike məuhlin in, miet rəkis e nolən rat min,

kən mol əm natimnat min itəm kotəwir.

In otəkəike malkut pik məmə otatig ilat netənim rafin e nəməlinuən.

¹² In otəkəike mol nəhlan meto-inu Iərəməərə tatehm wir netənim itəm kotətuatip,

kən matətəlig-in wir rəhalat nəfakən,

məto tatol tikimir ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ? Okəmə nakotalkut pik o nolən natimnat min itəm kotəwir, pah otol nəratən kəm itəmat? ¹⁴ Məto okəmə niphahrienən nakoatəto nahməən o nolən ətuatip rəhatəmat, kən nakoatətig e nəwirən pahrien. Sotəginən nəratən itəm netənim kotitun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pikən. ¹⁵ Məto e nikitəmat, otisai-in Kristo məmə in Iərəməərə. Otətul matip e nian rafin o nuhalpənən nəghatən rəha etənim pah itəm tatətapəh-in otəmat məmə təhro nəkoatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Iesu. Məto otəghat mətig kəm ilat e nisaiiən. ¹⁶ Kən nian rafin nəkotəkəike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətətuatip əm. Kən okəmə netənim kotəghat rat e nolən wir min rəhatəmat məto-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat min rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkəuən rəha Ughin məmə nakoatos nahməən o nolən wir min rəhatəmat, nat u in nat təwir taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat min rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, Kristo təmimis o təfagə rat min, təmimis nian kitəh əm tinahmen, okol təsəmis minən nian kit. In etəm tətətuatip əgin, məto təmimis o netəm kəsotətuatipən məmə otos itəmat muwin kəm Ughin. Kəmotohamnu in kən nipətən timis, məto Ughin təmol məmə in təmegəh min e nimisən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai. ¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwin mən-iarəp nəghatən rəha Ughin kəm narmi netəm kəmotimis itəm kotatig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwia Ughin əupən əupən əgin nian Ughin təmatos rəhan nətəligən əfəməh matəsahgin ilat e nian suah u Noah təmatiləkən nego. Netənim eit əm, itəm kəmotatig e nego, Ughin təmosmegəh ilat e nian kəmotaiu motuwın motiet-pən e nəhau asol. ²¹ Kən nəhau əh, in narmi nolən bəptais itəm tatosmegəh itəmat min roiu. Nolən bəptais u, niphətən sənəmə tətəfəl rəkis nəmit e niphətə etənim, məto in tahmen məmə nakotətapəh o Ughin məmə in otos-ipa kəm itəmat nifunən məmə rəhatat təfagə rat min kəmotikə. Kən nəsanənən asol itəm Ughin təmol Iesu Kristo təmegəh min e nimisən lan, in nəsanənən itəm tatosmegəh itəmat e nolən bəptais. ²² Kən Iesu Kristo tinuwın rəkis əpəh e nego e neai, kən mətatig e nikali Ughin matip, ikin rəha nisaiiən, ne nəsanənən, ne niphətən. Kən Ughin təmol məmə nagelo min, ne natimnat rafin itəm koatos niphətən ne nəsanənən, ilat rafin kotatig əghin nəərəməərəən rəha Iesu.

4

Suatip rəha nolən nəwia Uhgın

¹ O natimnat min əh, itəmat min onəkotəkəike motos nətəligən rəha Kristo kən moatətul matip o nətoən nahməən e nipətītəmat, məto-inu in tətəto nahməən asol e nipətın. Nəkoatol nəhlan məto-inu okəmə itəmat nınətəto tərət e nipətītəmat, nat əpnəpin nəkoatol nolən təwir min, kən tatəgətun məmə nınətapəs nolən rəha təfəgə rat. ² Tol nəhlan, nian itəmat nəkotatig e nətueintən u, nəsotətəu-pənən suatip rəha nolən natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən, məto onəkotətəu-pən suatip rəha nolən nəwia Uhgın. ³ Nəmotərəkın rəkis nian tərət o nətəu-pənən nolən min rəha netəm min u kəsotənən nıpahrienən e Uhgın. Aupən, itəmat nəmoatit əpnəpin nıpitan; kən nətəligən rəhatəmat tətətuwin o natimnat rat min; kən nəmoatəpis; kən nəmoatol lafet rəha nıtəpən nıpitan; kən nəmotənım alıkol kəpis motəlməl; kən nəmoatəfak kəm narmı nat min itəm in nolən tərət agın. ⁴ Netəm əh itəm kəsotənən nıpahrienən e Uhgın, narmılat təmiwig məto-inu itəmat nəmotəpəs nətəu-pənən ilat motuwin kənim e naruah rəha təfəgə rat rəhalat, kən ilat koatən rat pik itəmat ron.

⁵ Məto ilat okotəkəike motən-iarəp natimnat min rafin e nəmegəhən rəhalat kəm Uhgın itəm in tatətul matip məmə otakil muəh mələhəu nəghatən rəha nalpınən rəha netəm kəmotimıs, ne netəm koatəmegəh. ⁶ Tol nəhlan, netəm min u itəm kəmotimıs rəkis, ilat kəmotətəto namnusən təwir* məmə nat əpnəpin kəmos nalpınən e nipətılət motimıs, məto Uhgın titun nolən ilat okotəmegəh min e narmın, təhmen lan.

⁷ Kitat koatuwa iuəhkır e nian rəha namnun natimnat rafin. Tol nəhlan, otol rəhatəmat nətəligən tətəiir o nıtun wırən natimnat, kən motəhm wır rəhatəmat nətəligən məmə nəkotıtun nəghatən kəm Uhgın e nəfəkən itəm təsanən. ⁸ Kən nat keike in ilis taprəkis-in natimnat rafin məmə, nakotolkeike itəmat min e nikitəmat rafin məto-inu, e nian nəkotol nəhlan, kən nian rafin, nəkoatətul matip o naluınən nolən rat min rəhatəmat. ⁹ Kən nəkotəkəike motit itəmat min motuwin e latuənu min rəhatəmat məmə nakotəgwən itəmat min, kən motəgətun ikın netəmim okotəpıl ikın. Kən əsotənən nıkalın məmə nikitəmat təsəgienən ron.

¹⁰ Uhgın təmos-ıpınə nəsanənən pısın pısın min kəm itəmat kitıəh kitıəh. Təwir məmə nəkofol wək e nəsanənən min əh moatasıtu etəmat min. Kən otol wək əh e nolən rəha iolwək min itəm koatol wək ətuatip rəha Uhgın nian rafin. Onəkotoor nəwırən rəhan e suatip pısın pısın min itəm in tatos-ıpınə. ¹¹ Okəmə Uhgın təmos-ıpən kəm suah kit nəsanənən rəha nən-ıarəpən, kən təwir məmə in otən-ıarəp təhmen əm məmə rəhan nəghatən in rəha Uhgın. Okəmə Uhgın təmos-ıpən kəm suah kit nəsanənən rəha nəsituən, kən təwir məmə in otəsıtu e netəmim e nəsanənən itəm Uhgın təmos-ıpən məmə, e natimnat rafin, netəmim okotənwiwi Uhgın o nat itəm İesu Kristo təmol. Pəs kitat koatən-ıarəp rəhan nəwırən ne nəsanənən tətuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

İəfak min okotos nahməən e nipətılət

¹² Io min neen itəm iakolkeike pik itəmat, ekıtun məmə roiu nərətən əskasık tətıləs pikən itəmat təhmen e nıgəm, kən nakoatətəto nahməən asol lan. Məto

4:1: Rom 6:2,7 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wək 10:42 * **4:6:** Kəm-naka nəghatən u, “Netəm min u itəm kəmotimıs rəkis,” tətəghat-in netəmim itəm kəmotahata e Kristo, kən uarisig lan kəmotimıs. O kəm-naka tətəghat-in netəmim itəm kəmotimıs e nian rəha suah u Noah (əplan-tu 3:19). **4:7:** Rom 13:11-12 **4:8:** 1 Pita 1:22 **4:11:** Rom 12:6-8

təsəwīrən məmə narmitəmat otiwig pik o nərātən mīn əh. Nərātən mīn əh koatuwa o netəmim tēpət, sənəmə itəmat əm. ¹³ Məto təwīr məmə nikitəmat otətagien əm məto-inu nakoatəto nahməən təhmen-pən əm e Kristo. Kən okəmə nəkoatol nəhlan, kən nikitəmat otətagien pik agin nian in otol əp rəhan okəmə-nəhagən asol rəha nəwīrən ne nəsanənən rəhan. ¹⁴ Okəmə netəmim koatən rat itəmat o nərgi Kristo, kən onəkotatig e nəwīrən pahrien, məto-inu Narmin Rəha Uhgīn itəm təsanən məhag-əhag mətətig otəmat. ¹⁵ Tərət məmə itəmat kit otol nolən rəha nohamnuən itəm, o nakləhan, o nətgəhlan lou, o təfagə rat əkəku kit təhmen e nəghat tīpikən. Okəmə in tatos nalpīnən matəto nahməən ron, kən tətəuatip əm. ¹⁶ Məto okəmə itəmat nakoatos nahməən məto-inu itəmat Kristin mīn, sotaulisən ron, məto nəkotəkəike motənwiwi Uhgīn məmə nakoatos nərgin u Kristin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nian rəha nakilən netəmim rəha Uhgīn tinətuoun. !Kən okəmə nakilən əh tinətuoun e netəmim rəha Uhgīn, kən awe o netəm mīn u itəm koatəht namnusən təwīr rəha Uhgīn!

¹⁸ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Okəmə in tiəkis o netəm kotətuatip məmə Uhgīn otosmegəh ilat,

?Kən tahro o netəm kotəruru Uhgīn moatol təfagə rat?”

¹⁹ Kən tol nəhlan, netəmim itəm koatəto nahməən məto-inu in nətəlīgən rəha Uhgīn, təwīr məmə ilat okotələhəu-pən nəmegəhən rəhalat e nelmi Uhgīn itəm tətəmol neai ne nīməptən ne natimnat rafin, kən nian rafin in tatol rəhan nəghatən. Kən təwīr məmə ilat okotəkəike katətəu-pən mīn əm suatip rəha nolən təwīr.

5

Nəghatən tatuwin kəm elta mīn ne netəm alua

¹ Kən roiu, iakolkeike məmə ekəghat məsin kəm itəmat elta mīn rəha nīməfak. Io elta kit ekahmen etəmat, kən io atip eməplan nahməən rəha Kristo, kən Uhgīn otos-ipa kəm kitat rəhan məsin nəhag-əhagən asol rəha nepətən ne nəsanənən rəhan, itəm in otol əp. ² Inu rəhak nəghatən kəm itəmat məmə, otol wək rəha nehəm wīrən netəmim rəha Uhgīn itəm koatətig e nelmitəmat, təhmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn. Kən otol e nikin agien məto-inu nakotolkeike məmə onəkotol. Inu nətəlīgən itəm Uhgīn tolkeike. Məto təsəwīrən məmə nəkotol e nikitəmat təsəgienən məmə nəkotol. Kən sotolən məto-inu nikitəmat təht məmə onəkotos pik mənī lan. Məto otol əm məto-inu nikitəmat tətətagien məmə onəkotasitu. ³ Kən təsəwīrən məmə itəmat nakotuwa motəhmen e etəm-iasol itəm tatol təkəkasik kəm rəhan iolwək mīn, məto itəmat onəkotol nolən itəm in tətəuatip məwīr məmə iəfak mīn kotitun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-iasol rəha netəm koatehm sipsip mīn otiet-arəpa mīn, kən e nian əh, in otos-ipinə nətuəwən wīr rəha nisiaiən kəm itəmat itəm okol rəhan nəwīrən təsikəən.

⁵ Kən e nolən kitiaəh əm, itəmat netəm alua, otisiai-in motol nəwia elta mīn rəha nīməfak. Kən itəmat rafin agin onəkotos-iaəhu rəhatəmat nətəlīgən teiuaiu moatisiai-in itəmat mīn rafin. Otol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Uhgīn təsəgienən mətahtosig-in netəm kotausit,

məto tətawte-in rəhan nəwīrən kəm netəm koatos-iaəhu atip ilat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-iaəhu atip itəmat motətig ahgin nelmi Uhgīn əsanən, məmə in otələs-ipər itəmat e nian ətuatip rəhan. ⁷ Kən otos rafin rəhatəmat

katipa afigəm min ka kələhəu-pən kəm Uhgın məto-inu, in tolkeike itəmat mətehm wır itəmat.

⁸ Otaiir moatehm wır məto-inu, rəhatəmat tikimır Setan in tahmen-pən e laion kit itəm tatilik-ilik mətaiu anion mətagət mategəs-in suah kit məmə otun. ⁹ Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat nian Setan tatuwa otəmat, məto-inu itəmat iəfak min neen əpəh ikin min rafin e nətueintən, koatuwin əm e nahməən kitiaə əm.

¹⁰ Məto uarisig lan nəmotəto rəkis nahməən e nian əkuəkır əm, kən Uhgın otol nakotəto təwir min e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsanən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasik, kən nat kit otəsiuw rəkisən itəmat. Nəwirən min rafin tətisi-pən əm o Uhgın, kən in təmaun-in itəmat nakotuwa e Kristo məmə nakotuwin e nəhag-əhagən asol rəha nəwirən rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətig lilin. ¹¹ Pəs koatən-iarəp nəsanənən rəha nərəmərəən rəhan, tatuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹² Saelas* itimlau min, təmasitu o naoa u, kən ekatehm məmə in piak etəm təwir, kən rəhak nipahrienən tətətig lan. İatəte naoa əkuəkır u kəm itəmat məmə ekiləs-ipər rəhatəmat nətəligən, kən iatən-iarəp məmə natimnat itəm eməte rəkis, koatəghat-in nəwirən pahrien rəha Uhgın. Otətul əskasik lan.

¹³ Piatəmat min ne winitəmat min e niməfak u ikin-u Rom koatən təwir kəm itəmat.† Uhgın təmitəpun itəmat min ilat. Kən nətik u Mak, in min tatən təwir kəm itəmat. ¹⁴ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiaə əm e Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafin u netəmim rəha Kristo.

5:7: Mat 6:25-30 5:8: 1 Tes 5:6 5:9: Efes 6:10-18; Jem 4:7 5:9: Efes 6:11-13; Jem 4:7

*

5:12: Nəghatən Kris tatən nərğin u məmə, “Silfanus” itəm in nərğin əkuəkır u “Saelas.” 5:12:

Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30 † 5:13: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Pətan itəm tətətig Papilon,” məto nipətin məmə “niməfak əpəh Rom.” E nian rəha Oltesteman, Papilon in taon asol kit itəm nəpətan ne nəsanənən rafin rəha nətueintən tətətig lan, kən netəmim ikin koatol tikimır kəm netəmim min rəha Uhgın. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tatərəməre e latuənu min rafin matətəhau netəm koatəfak kəm Uhgın. 5:13: Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? Pita titun məmə otosuwhən tımis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan nammun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəhgaiir kən mægətun netəmim rəha niməfak məmə iəgətun eiua min okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətəu-pən əm nəgətunən itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətəən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwia.

*Pita təmən təwir kəm ilat
(Jut 4-13)*

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat itəm nəmotos nahatətəən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmotos nahatətəən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgın ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwiran ne nəməlinuən taprəkis agin kəm itəmat məto-inu nəkotitun Uhgın, ne Iesu rəhatat İrəmərə.

Uhgın təmaun-in ilat məmə rəhan min netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgın, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən min itəm kotətuatip kən Uhgın tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwiran. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwiran rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən min itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən min əh, nəkotitun nuwəmən motol kitiəh e nolən rəha Uhgın, kən motagim rəkis e nəratən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikəən rat min e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir agin. Rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol min nolən min u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nətəligən ne rəhatəmat nolən min; kən otətul əskasik e Uhgın nian nəratən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgın kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak min, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən min əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nitunən e rəhatat İrəmərə Iesu Kristo otəe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat.

⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəm-naka niganəmtin təpis, kən in təmaluin məmə Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhan aupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak min ne winik min, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən min əh, kən ilat okotəgətun məmə nıpahrienən, Uhgın təmitəpun itəmat, kən maun-in itəmat məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat min əh, kən okol nəsotəməən nian kit, ¹¹ kən Uhgın nikin otəgin məmə otərəh e toa otəmat məmə nəkotitun nuwinən ikin itəm Iesu Kristo, rəhatat İrəmərə ne Iosmegəh, in otərəməə lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-ipinə natimnat min u kəm itəmat məmə nikitəmat otəht min, nat ərnapin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis

e nipahrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, nīkik təht məmə tətuatip məmə ekən-iarəp min natimnat min əh məmə nīkitəmat otəht min, ¹⁴ məto-inu ekitun məmə otəsuwəhən ekimis, tahmen məmə rəhatat Iərəmətə Iesu Kristo təmol əp ətuatip kəm io. ¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu məmə onəsotaluinən natimnat min u nian oekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-iarəp kəm itəmat məmə Iesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nətəligən, məto itiməhal eməhaləplan ətuatip e niğanəmtitiməhal məmə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis agin. ¹⁷⁻¹⁸ Itimat min Iesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgīn nian Uhgīn Tata təmos-ipən nisaiian kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nipətin, kən təməto nəwia Uhgīn u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike, nīkik tagien pik ron.” Itiməhal atip eməhaləto nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimat ekotitun wir məmə nəghatən rəha ien min aupən in nipahrienən. Kən təwir məmə itəmat min onəkotəto wir nəghatən əh. In tahmen e lait kit tətasiə e napinəpən, mətoarus-pən tian, kən fetukai tinər e nīkitəmat. ²⁰ Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Uhgīn, ien kit təməsən atipən nəghatən min əh, ²¹ məto-inu nəghatən rəha ien min təsisi-pənən e nətəligən rəha netəmim əm, məto netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Uhgīn nian Narmīn Rəhan təmek nīkilat.

2

Iəgətun eiueiuə min

¹ Məto ien eiueiuə min əh-ikin e niki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitəh əm, iəgətun eiueiuə min okotuwa min e nīkitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgətunən eiueiuə min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətəən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin məntaalat o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnəpin in təmos-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Uhgīn otərəkin ilat e nalpinən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tepət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol nəulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tepət okotən rat suatip rəha nipahrienən. ³ Kən məto-inu ilat iaumis min o məni, kən okotos rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəligən atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Uhgīn təmən-iarəp nalpinən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun məmə in otol nalpinən əh məto-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Uhgīn təsaskəlim əmən rəhalat nalpinən, məto təmərakin-pən ilat e nipəg asol teiuaiu agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətoarus-pa in otələhu nəghatən o nalpinən rəhalat. ⁵ Kən Uhgīn təməsaskəlim-əmən nalpinən rəha netəmim aupən itəm kəmoatəht nəwian e nian rəha Noah, məto təmohamnu ilat e naruəh asol itəm təmaiū. Məto Noah təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən itəm tətuatip e niğanəmti Uhgīn, kən Uhgīn təmosmegəh in, ne rəhan netəmim sepin. ⁶ Kən Uhgīn təmol nalpinən o nəratən rəha netəm Sotom ne Komora, kən təmaan taon mil əh e niğəm, kioal nəmtap lan. Inu tatəgətun nat naka itəm otol kəm netəm min u itəm koatəht nəwian.

1:14: Jon 21:18-19; 2 Kor 5:1 **1:16:** Mat 17:1-5 **1:17-18:** Mat 17:5; Mak 9:7; Luk 9:35 * **1:20:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə suah kit tikə məmə, in pisin əm otən nipəti nəghatən rəha ien min itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgīn,” **1:21:** 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:11-12 **2:1:** Mat 24:11; Jud 4 **2:4:** Jud 6 **2:5:** Jen 6—8; 2 Pita 3:6 **2:6:** Jen 19:24; Jud 7

7 Məto in təmosmegəh Lot. Suah əh in etəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən nikin titəhmə o nolən rat min itəm tol naulisən rəha netəm min əh-ikin əh u kəmoatəht nəwia Uhgın. 8 Kən in təmətatig ilat min ilat, kən nian rafin in təməplan nolən rat min rəhalat, kən matəto nəghatən rat min rəhalat, kən nian rafin əm, nikin itəm tətuatip əm, təmahmə pik o nolən rat min rəhalat.

9 Natimnat min əh tatəgətun məmə İərəməərə Uhgın titun nosmegəhən netəmim itəm kotahatətə lan, kən titun nəmki-rəkisən ilat e nəratən itəm kotatig lan. Məto netəmim itəm kəsotətuatipən, Uhgın titun naskəlīmən mol nalpinən kəm ilat roiu muwin mətoarus nian in otələhəu nəghatən o nalpinən rəha netəmim. 10 Uhgın otol nalpinən kəm netəm rat rafin, məto in otol nalpinən asol kəm netəmim itəm koatol natimnat rəha naulisən itəm nipətilat tolkeike məmə okotol, kən natimnat u koatol ilat tamkimik, kən netəm min əh koatəpəs nəərəməərən rafin.

Netəm min əh kətausit məsotəginən nat kit, kən məsotəginən nən ratən natimnat e nego e neai itəm koatəmegəh u ilat ilis pik. 11 Nat əpnəpin nagelo min, itəm ilat kotəsənən kən nahgilat tepət taprəkis-in netəm min əh, məto nagelo min kəməsotəhaiən natimnat ilis pik əh, məsotətə-pənən nəghatən kit elat e niganəmti İərəməərə Uhgın. 12 Məto netəm min əh koatən rat natimnat itəm kəsotitun wırən. İlat kotahmen e nat iarupin min, itəm rəhalat nətəligən tikə, məto koatol əm nat itəm nipətilat tolkeike. Nat iarupin min əh kəmotaiir məmə netəmim okotarupin-in ilat motəhamnu ilat. Kən Uhgın otərəkin min netəm rat min əh tahmen e nat iarupin min əh. 13 Uhgın otətou ilat e nəratən məto-inu ilat kəmotol nəratən kəm netəmim.

Kən iəgətun eiueiuə min əh, nikiilat tagien məmə okotəgwən ne motənim pik, sənəmə lapin əm məto e nərauiəgən. İlat kotahmen e napinən e niməhan, o kotahmen e niməgəm itəm tatol aulis itəmat, moatərəkin nərgi niməfak. Kotuwa motəgwən itəmat min ilat, məto koateiuə-in itəmat, moatol nolən tərə. 14 Nian rafin rəhalat nətəligən tatuwin o nakləh-inən nipitan itəm rəhalat nətəligən timətig əm, kən nian rafin koatol təfəgə rat məsotəpəsən. Koatiuw rəkis netəmim itəm rəhalat nətəligən tətəliwək-aliwək, koatuwin e nolən rat rəhalat. İlat koatəgətun atip ilat e nolən rəha naumisən. Uhgın təmən rəkis nalpinən rəhalat. 15 İlat kəmotəpəs suatip itəm tətuatip, kən moteko motətəu-pən suatip rəha Palam nəti Peor, itəm təmolkeike pik nosən məni e nolən tərə. 16 Məto togki kit təməhai o rəhan nolən tərə min. Kitat kotitun məmə togki təsəghatən, məto Uhgın təmol məmə togki tatəghat e niki etəmim məmə otən-iahau nolən eko-eko rəha ien u.

17 İəgətun eiueiuə min əh kotahmen e nəmti nəhau itəm təməmir, o kotahmen e nimal napuə itəm nimətəg asol təməmki-rəkis, kən nuhuən tikə lan, məto-inu nəgətunən rəhalat kotərat. Uhgın təmələhəu kalin napinəpən asol məmə rəhalat. 18 İlat koatəghat ausit e nəghatən itəm nipətin tikə. Koatəghat e nəghatən min rəha nolən min itəm nipəti netəmim kotolkeike, kən moatiuw-pə netəmim kotuwa e nəratən itəm kəmotiet wi əm lan. 19 Koatən-ikis məmə netəmim kotitun nətəu-pənən natimnat itəm ilat kotolkeike, lou kit tikə lan. Məto ilat atip slef min rəha nolkeikeən rat min rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tətərəməərə lan. 20 Məto okəmə kotəgin rəkis e nəratən rəha nətəuintən nian kotitun İərəməərə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotitəlig e nolən rəha təfəgə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatig e nəratən itəm in tərə taprəkis-in itəm in aupən. 21 Okəmə ilat kəmotəruru əgin suatip rəha nolən ətuatip, in təməwir pik olat, taprəkis məmə ilat kənotitun suatip əh kən uarisig lan kotəuhlin mantaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm

kəmos-ɪpən kəm ilat. ²² Ilat koatol məmə nimaa nəghatən mil u kueia mioal nɪpəhrienən elat. Katuan məmə, “Kuri kit təmitəlig muwin matun nat itəm in təmeoa-in rəkis,” ne “Pikəs itəm təmaig məruən, kən mitəlig min muwin mətəig e nəmit.”

3

Nian rəha Iəramərə

¹ Iolik min, inu rəhak naoa itəm tatol kəiu lan tatimnə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nikitəmat otəht min natimnat min əh, kən məmə katuaəhgaiir itəmat mol nətəligən rəhatəmat tətuaɪtɪp. ² Iakolkeike məmə onəkotətəlig-in min nəghatən min itəm ien min rəha Uəgin kəmotən aupən, ne nəghatən rəha Iəramərə Iosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol min kəmotən-iarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaupən motitun məmə, e nian Namnun Nian tatuwa iuškiir, netəmim neen okotuwa itəm kotətəu-pən əm nat nɪpətɪlat tolkeike məmə okotol, kən ilat okotəghat ausit motən rat nəghatən rəha Uəgin.

⁴ Okotən məmə, “?Təhro? ?Təmən-ɪəkis rəkis məmə otuwa min, mətə in hiə? E nian itəm tipitat min kəmotimɪs mətəarus-pa u-roiu, natimnat rafin tahmen-ahmen əm. Kən aupən aupən aɡin, nian Uəgin təmol nətueintən mətəarus-pa roiu, natimnat rafin kotahmen-ahmen əm.”

⁵ Koatəghat nəhlan, mətə ilat kəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uəgin təmol neai ne nətueintən. Kən mol nəptən tiet ilugin e nəhau, kən mos nəhau mol ikin min rafin e nətueintən. ⁶ Kən təmatig mos min nəhau əh mau-təlimin mərəkin nəptən aupən ikin lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uəgin tətəskəlim neai ne nɪməptən kətuaɪtig roiu, kən ilau okətuatig mətəarus-pa nian in otaan ilau e nigəm e nian rəha nakilən ne nalpinən rəha netəm koatəht nəwɪa Uəgin.

⁸ Mətə io min neen, sotaluinən nat kitəh u məmə, e nətəligən rəha Iəramərə Uəgin, nian kitəh in tahmen e nup wan-taosan, kən nup wan-taosan in tahmen e nian kitəh. ⁹ Netəmim neen, nikilat təht məmə Uəgin təpou o nol uəhaiən nəniəkisən rəhan, mətə sənəmə tol nəhlan. Rəhan nətəligən təfəməh otəmat, kən təsolkeikeən məmə in otərəkin etəmim kit, mətə tolkeike məmə netəmim rafin okotəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat motitəlig-pən ron.

¹⁰ Mətə Nian Rəha Iəramərə otuwa tahmen e etəmim təmuwa məmə otakləh, otuwa e nian itəm etəmim təruru. E nian əh, kotətə nərkərikən asol, kən neai otikə. Kən nigəm otus mərəkin mitgar, ne məwig, ne məhau min, kən nigəm otus nətueintən ne natimnat rafin kotatig lan, kotikə aɡin.

¹¹ Kən mətə-inu Uəgin otərəkin rafin aɡin natimnat min əh e nolən əh, itəmat nəkotəkəike motətəlig-in nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat. Nəkotəkəike motətəu-pən suatɪp itəm nəmegəhən rəhatəmat okotətuatɪp e niganəmtɪ Uəgin, kən nəmotələhəu kalin məmə rəhan. ¹² Nikitəmat otəkəike magien o nian əh itəm tatuwa, kən motol natimnat itəm okotol nian əh otuwa uəhai əm. E nian əh, nigəm otus mərəkin neai, kən nəgəpanən otol mitgar, ne məwig, ne məhau min okotaiəh motikə. ¹³ Mətə Uəgin təmən-ɪəkis məmə otol neai wi ne nətueintən wi, ikin rəha netəmim itəm kotətuatɪp e niganəmtin. Kən koatəsaəhgin nat əh o nəniəkisən əh.

¹⁴ Tol nəhlan, io min neen. Kən mətə-inu nakoatəsaəhgin nian əh itəm tatuwa, otalkut əskasik məmə Uəgin otəsehmən napinən kit e nəmegəhən

rəhatəmat, kən təfagə rat kit tikə lan, kən nəkotatig e nəməlinuən itəmat min. ¹⁵ Nəkotəkəike motos e rəhatəmat nətəligən nat u məmə, nolən rəha nətəligən əfəməh rəha ləramərə otat, tatol məmə in otosmegəh netəmim neen min. Inu tahmen e nəghatən itəm piətat wir Pol təməte kəm itəmat e nenatigən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ¹⁶ Tatəghat-in natimnat min əh e naoa min rafin rəhan. E naoa min əh, natimnat neen əh-ikin itəm tiəkis məmə okotitun. Kən netəm kəsotolən skul məsotitunən nat, kən rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, ilat koatəuhlin nəghatən min rəha Pol, e nolən kitiəh əm itəm koatəuhlin nəghatən rəha naoa neen min rəha Uhgın. Kən Uhgın otərəkin ilat ron.

Namnun nəghatən

¹⁷ Kən tol nəhlan, io min neen. Məto-inu nəkotitun rəkis nat u, otaiir məmə nəghatən alməl rəha netəmim itəm koatəht nəwia Uhgın, okəsotiuw-rəkisən itəmat e ikin rəhatəmat nahatətəən təskasik ikin, kən nakoatəme e rəhatəmat nahatətəən. ¹⁸ Məto otol rəhatəmat nahatətəən təwiə məskasik e nitunən rəha ləramərə ne losmegəh rəhatat Iesu Kristo, kən təwiə min e nəwirən itəm tətawte-in kəm itəmat. !Pəs kotənwiwi in nian rafin, roiu tatuwin matuwın namnun tikə! Əwəh.

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pik. In təmətə naoa min u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nöl Əpən.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha niməfak min ikin min rafin. In tolkeike məmə netəmim ikin kitiah-kitiah okotafin, kən motahl-ipən naoa u tatuwin e niməfak min ikin pisin pisin min.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotəmə Iesu Kristo sənəmə in Nəti Ughin pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmin rəha Kristo təmuwa e nipəti suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmol baptaes lan. Kən narmin rəha Kristo tiet e nipəti Iesu, uarisig timis e nig kəmaluau. Məto nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tikə. İlat neen kotəmə təwir əm məmə netəmim okotol əpnəpən əm nolən rat məto-inu e rəhalat nəgətunən, nipəti etəmim in nat əpnəpən əm. Nərgi nəgətunən min əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun min nəghatən itəm tətuatip, kən məmə otən-iarəp neiuəuə minən rəha iəgətun eiuə min. Kən təməgətun məmə nolkeikeən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətəən rəha iəfak min tuwa məskasik kən motitun wir məmə Ughin təmosmegəh pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən lilin.

Nəghatən Megəh

1 Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matig e nətuounən nian,† inun, itimat‡ emotəto kən motəplan e niganəmtitimat ətuatip.§ Emotehm, kən motek e nelmitimat ətuatip.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. 2 Nəmegəhən əh təmiet-arəpa;† emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,‡ kən moatən-ipinə kəm itəmat məmə in nəmegəhən lilin, in təmətatig ilau Tata Ughin kən təmiet-arəpa otimat.§ 3 Ekoatən-iarəp kəm itəmat natimnat min itəm emotehm kən motəto rəkis, məmə itəmat min onəkotuwa kol kitiah kitat min itəmat. Okotuwa kitiah kitat Tata Ughin ne Nətin, Iesu Kristo.* 4 Ekoatəte natimnat min u məmə otol nagienən e nikitat tər mərioah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

5 Nəghatən u inu, itimat emotəto ron kən ioatən-ipinə kəm itəmat, məmə Ughin in nəhag-əhagən,† kən napinəpən tikə agin lan. 6 Okəmə kitat kotəmə kənoatol kitiah kitat min, məto kitat kotaliwək e napinəpən,‡ kən koateiuə, kən məsotatigən e nipahrienən.§ 7 Məto in tətatig e nəhag-əhagən, kən okəmə

* 1:1: Jon 14:6 † 1:1: Jon 1:1,3 ‡ 1:1: Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotəruru təmətə kəm pah. Nat əpnəpən məmə in tatən pik “itimat,” məto Jon pisin əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atip in ne aposol min neen. § 1:1: Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * 1:1: Jon 20:27 † 1:2: Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ 1:2: Jon 15:27 § 1:2: Jon 1:1-4 * 1:3: 1 Kor 1:9 † 1:5: 1 Tim 6:16 ‡ 1:6: Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11 § 1:6: 1 Jon 2:4; 4:20

kotaliwæk e nəhag-əhagən tahmen lan,* kən kitat koatol kitiah kitat min, kən kitat okotaruətuəh† ‡ e nolən rat min rafin e nita Nətin, Iesu.

⁸ Okəmə kitat kotəmə sənəmə kitat nol təfagə rat, § kitat koateiuə-in atip əm kitat min, kən niphahrienən tikə etat.* ⁹ Uhgın in etəm kitun nagileən lan, kən rəhan nolən in tətuatip əm.† Tol nəhlan, okəmə kitat kotən-ipən nolən rat min rəhatat kəm Uhgın, ‡ kən in otafəl kitat kən maluin rəhatat nolən rat min, kən maruətuəh rəkis in nolən rat min rafin rəhatat mə okotətuatip e niganəmtin. § ¹⁰ Okəmə kitat kotəmə kəsotol agin-əhən nolən rat, kən kitat koatən neiuəən e Uhgın, kən rəhan nəghatən təsətig agin-əhən e nəmegəhən rəhatat.*

2

Iesu Kristo in etənim rəha nasituən etat

¹ Rəhak nisualkələh min,* iatəte natimnat min u kəm itəmat, matən-iəhau itəmat məmə onəsotolən nat tərat. Məto okəmə suah kit otol nolən rat, rəhatat kit əh-ikin etəm tatəghat rəhatat lan kəm Tata Uhgın,† inu Iesu Kristo in Etəm Tətuatip. ² In un, itəm təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat min, kən o nat u, neməha otəsöl minən Uhgın. ‡ § Kən təməsolən o rəhatat pisin əm nolən rat min, məto rəha netənim rafin agin-əh e nətueintən.*

³ Kitat okotitun əsas məmə kotitun Uhgın† okəmə kitat koatol nəwian. ‡ § ⁴ Etəm u tatən mə “Ekıtun Uhgın,”* məto təsolən nəwian, in ieiua, kən niphahrienən tikə lan.† ⁵⁻⁶ Məto etəm un tatol rəhan nəghatən, ‡ nolkeikəən rəha Uhgın təmatig minip wir pahrien e nikin. § Etəm u itəm tatən məmə tatəper-ipən lan,* otəkəike mətəp suatip kitiah əm itəm Iesu təmitəp.† Nolən u tatəgətun əsas ‡ məmə kitat koatatig lan. §

Kitat kotəkəike motol nolkeikəən kəm kitat min

⁷ Nıkkik keike min, io esətəən nəghatən wi kit kəm itəmat məmə onəkotol, kən məto iatəte in oas* itəm nəmotos rəkis e nətuounən, nian nəmotətə

* **1:7:** Aes 2:5 † **1:7:** Okəmə kotaruətuəh e niganəmti Uhgın, okotən-iarəp əm təfagə rat min kəmotol kəsotahmenən e niganəmti Uhgın. Məto sənəmə tahmen e naruətuəhən itəm kətaig e nien o nos-irəkisən nətuəkəmən kit e niphətitəm. Kitat okotəkəike motaruətuəh e nita Iesu, məmə in otos-irəkis nolən rat min rəhatat. Tol nəhlan, kitat kotətuatip, motaruətuəh e niganəmti Uhgın, in təsəplanən nolən rat rəhatat, məto-inu nita Iesu təmafəl rəkis. ‡ **1:7:** Hip 9:14; Nol Əpən 7:14 § **1:8:** Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2 * **1:8:** 1 Jon 2:4 † **1:9:** E naluinən nolən rat rəha nol təfagə min, Uhgın in tatol e natuatipən, məto-inu nimisən rəha Iesu in təmətəu rəkis nolən rat min. Tol nəhlan, tətuatip məmə Uhgın otaluin nolən rat min rəhatat mətafəl rəkis. ‡ **1:9:** Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13 § **1:9:** Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * **1:10:** Jon 5:38 * **2:1:** 1 Tes 2:11 † **2:1:** Rom 8:34; 1 Tim 2:5; Hip 7:25 ‡ **2:2:** Rom 3:25; 1 Jon 4:10 § **2:2:** Iesu in təmol sakrifais atip e nəmegəhən rəhan o rəhatat nolən rat min, kən o nat əh, neməha təsol minən Uhgın. Iesu in sakrifais, kən in pris min itəm təmol sakrifais u. Iesu təsəpəhən o Uhgın məmə otən məmə kitat kəməsotolən nolən rat kit, məto tətəpəh o Uhgın məmə otəplan kitat məmə kitat netəm rəhatat nolən rat min kəmotos rəkis nalpinən. Neməha rəha Uhgın, Kristo in təmos, təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən. Kən nat u, in tinahmen. * **2:2:** Jon 3:17 † **2:3:** 1 Jon 4:13; 5:2 ‡ **2:3:** Nolən nəwian un, təsolən kitat kotətuatip, məto tatəgətun əm məmə kitat kotitun Uhgın. § **2:3:** Jon 14:15 * **2:4:** Taet 1:16; 1 Jon 3:6; 4:7,8 † **2:4:** 1 Jon 1:6,8 ‡ **2:5-6:** Jon 14:15 § **2:5-6:** 1 Jon 4:12 * **2:5-6:** Nian tatən məmə suah kit tatəper-ipən e Iesu, niphətin u məmə in tətətig lan məsietən, tətisi-pən lan, tatətul-pən ron, tatos rafin nəsanənən rəhan ron, tatəgəl lan, tatilpin ilau min. † **2:5-6:** Mat 11:29 ‡ **2:5-6:** 1 Jon 2:3 § **2:5-6:** Jon 15

namnusən təwir;† nəghatən oas u in nəghatən nınəmotitun. ⁸ Məto e nehmən kit mın, nəghatən u itəm iatəte tatımnə otəmat məmə onəkotol, in tatəuhlin məmə nəghatən wi,‡ məto-inu kinəplan e suatip wi kit e nəmegəhən rəha Iesu ne rəhatəmat. Məto-inu roiu, napinəpən tınatagim,§ kənu nəhag-əhagən pahrien* tınatasə rəkis.†

⁹ Kən etəm u tatən mə in tətətig e nəhag-əhagən məto tatətəhau pian,‡ in tətətig əh e napinəpən.§ ¹⁰ Etəmim u itəm tolkeike pian, in tatətul e nəhag-əhagən,* kən nat kit tikə e nıkin məmə otapitətəl lan, morin.† ¹¹ Məto etəmim u itəm tetəhau pian, in tətətig e napinəpən,‡ kən mətan e napinəpən, kən məruru ikin tatuwin-pən ikin, məto-inu napinəpən tatohamis niganəmtin.§ ¹² Rəhak nisualkələh mın, iatəte naoa u kəm itəmat, məto-inu Uhgın təmafəl rəkis nolən rat mın rəhatəmat o nat u itəm Iesu təmol. ¹³ Tata mın, iatəte nat u kəm itəmat,

məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.*
Netəm aluə mın, iatəte nat u kəm itəmat,

məto-inu itəmat nəmotol win† e etəm rat, Setan.

¹⁴ Nisualkələh, eməte nat u kəm itəmat,

məto-inun nəmotitun Tata Uhgın.

Tata mın, eməte nat u kəm itəmat,

məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.†

Netəm aluə mın, eməte nat u kəm itəmat,

məto-inu itəmat nakotəsanən,§ kən nəghatən rəha Uhgın tətətig e nıkitəmat,
kən nəmotol win e etəm rat, Setan.*

Sotolkeikeən natımnat rəha nətueintən

¹⁵ Sotolkeikeən nətueintən† o natımnat mın rəha nətueintən. Okəmə suah kit tatolkeike nətueintən, kən nolkeikeən rəha Tata Uhgın təsatigən e nıkin.‡

¹⁶ Məto-inu natımnat rafın e nətueintən u, təsisi-pənən o Tata Uhgın, məto rəha nətueintən əm. Natımnat u rafın rəha nətueintən, ilat u, naumisən o natımnat rəha nıpətətəm əm,§ kən naumisən o natımnat itəm tatiuw rəkis niganəmtitəm,* ne nausitən o rəhan nautə mın ne nepətən. ¹⁷ Kən nətueintən u otəpanikə. Kən naumisən o nautə mın otəpanikə. Kən naumisən o nolən mın rəha nətueintən itəm koatiuw nətəligən rəha netəmim otəpanotikə.† Məto etəmim itəm tatol nəwia Tata Uhgın,‡ in otətətig lilin.

Tikimır mın rəha Kristo kınotuwa rəkis

¹⁸ Nisualkələh, kotegu-pən e namnun nian.§ Nəmoatəto məmə tikimır kit rəha Kristo* otuwa.† Kən roiu tikimır mın rəha Kristo tepət, kınotuwa rəkis.‡ Tol nəhlan, kitat kotitun məmə inu, kınoatəgu-pən e namnun nian. ¹⁹ Netəm

† 2:7: 1 Jon 2:24; 3:11,23; 4:21; 2 Jon 5,6 ‡ 2:8: Jon 13:34 § 2:8: Rom 13:12 * 2:8: Jon 1:9 † 2:8: Efes 5:8; 1 Tes 5:5 ‡ 2:9: 1 Jon 3:10,15,16; 4:20,21 § 2:9: 1 Jon 1:5 * 2:10: 1 Jon 3:14 † 2:10: Sam 119:165 ‡ 2:11: 1 Jon 1:6 § 2:11: Jon 11:9; 12:35 * 2:13: Jon 1:1 † 2:13: Jon 16:33 ‡ 2:14: Jon 1:1 § 2:14: Efes 6:10 * 2:14: 1 Jon 2:13; Sam 119:9-11; Jon 5:38; Hip 4:12; 1 Jon 1:10 † 2:15: Rom 12:2 ‡ 2:15: Jem 4:4 § 2:16: Jen 3:6; Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16: Prov 27:20 † 2:17: Hip 12:27 ‡ 2:17: Mat 12:50 § 2:18: Rom 13:11 * 2:18: Tikimır rəha Kristo in 'antichrist' e Inglis. † 2:18: 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7 ‡ 2:18: 1 Jon 4:1

min u, kəmotapəs rəhatat niməfak min^S mətə-inun ilat sənəmə rəhatat agin-əh min. Okəmə rəhatat agin-əh min, kəməsotietən etat. Məto ilat kəmotiet etat, məmə otəgətun məmə ilat sənəmə rəhatat min.

²⁰ Məto itəmat un, Etəm Tətuatip, in tətətəfiə* kəm itəmat e Narmin Rəha Uhgīn,† kən itəmat rafin nəkotitun nat u. ²¹ İatəte nat u kəm itəmat, sənəmə nəkotəruru nıpahrienən, məto itəmat ninotitun rəkis nıpahrienən, kən motitun məmə nıpahrienən təsəe-inən neiuəən.‡ ²² ? Pah u in ieiua? Etəmim u itəm tatən məmə İesu sənəmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ıpa. Etəmim u inu, in tıkimir rəha Kristo. In təsənən nıpahrienən e Tata Uhgīn ne Nətın.^S ²³ Etəm təsənən nıpahrienən e Nətın təruru nosən Tata. Etəm tatən nıpahrienən e Nətın, in tatos min Tata Uhgīn.*

²⁴ Pəs nat naka nəmotətə e nətuounən, nian nəmotətə namnusən təwir, otatəper-ıpən əh etəmat tiəkis. Okəmə nat naka nəmotətə e nətuounən otatəper-ıpən etəmat, kən itəmat onakoatəper-ıpən e Nətın, ne Tata Uhgīn.† ²⁵ Kən nat u inu, nəmegəhən itulın, in təmən-ıəkis məmə otos-ıpa kəm kitat.

²⁶ İatəte nəghatan min u kəm itəmat matan-ıarəp netəm min u itəm okotıuw rəkis itəmat.‡ ²⁷ Məto itəmat u, nətəfiəən rəha Narmin Rəha Uhgīn itəm nəmotos e Kristo,^S in tətətiğ əh e nıkitəmat. ? Tol nəhlan, pah min titun nəgətunən nat wi kit kəm itəmat? Narmin Rəha Uhgīn tatəgətun natimnat rafin kəm itəmat,* kən nətəfiəən əh rəhan, in nıpahrienən, sənəmə neiuəən. Tol nəhlan, otəper-ıpən əskasik lan,† tahmen-pən əm məmə in təməgətun itəmat məmə nəkotol.

²⁸ Kən roiu əh, nısualkələh, otəper-ıpən lan, məmə nian in otuwa‡ kən kitat kəsotəginən məsotaulis-inən nıganəmtın^S e rəhan nuwamən.

²⁹ Okəmə nəkotitun məmə in tətətuatip,* onəkotitun əsas məmə netəmim rafin itəm koatol nolən ətuatip, ilat u, nenətın min.†

3

İtəmat u nenəti Uhgīn min

1 !Oteplan-tu! !Nolkeikeən itəm tepət mahgoau kəm kitat,* itəm Tata Uhgīn təmos-ıpa, inun, məmə tətəun-in kitat məmə nenətın min!† Kən nıpahrienən məmə kitat əh. Netəmim rəha nətueintən kəsotitunən kitat, məto-inun ilat kotəruru Uhgīn.‡ ² Nıkik min, kitat nenəti Uhgīn min u-roiu. Kitat kəsotitunən məmə okotəhrol nulan motol pısın nian Kristo otitəliğ-pa. Məto kitat kotitun məmə nian otitəliğ-pa,^S kitat okotahmen lan,* məto-inu e nian əh, okotəplan əsas məmə in tol nəhlan.† ³ Kən etəmim itəm tatəgile məmə otahmen e Kristo,

§ 2:19: Wək 20:30 * 2:20: Netəm İsrəl kotətəfiə-pən e rəhn-kapə pris min e oel, moatol kən tatəgətun məmə ilat u, sənəmə netəmim əpnəpin əm, məto ilat u, netəmim rəha Uhgīn əm, itəm in tətətəpun o nolən wək u. Kən e nolən kitıəh əm, İesu in tatos-ıpa Narmin Rəha Uhgīn kəm netəm min un itəm koatən nıpahrienən lan, matəgətun məmə Kristo tətətəpun ilat mə rəhan əm. Netəm min u itəm koatos nətəfiəən e Narmin Rəha Uhgīn, in tahmen e nəmtətın kit məmə ilat u, rəhan min netəmim. Tatətəfiə-in-pən Narmin Rəha Uhgīn elat məmə ilat kotahmen-in nolən wək rəhan. † 2:20: 1 Jon 2:27; 2 Kor 1:21-22 ‡ 2:21: 2 Pita 1:12 § 2:22: 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7 * 2:23: Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9 † 2:24: Jon 14:23; 15:4; 1 Jon 1:3; 2 Jon 9 ‡ 2:26: 1 Jon 3:7 § 2:27: 1 Jon 2:20 * 2:27: 1 Kor 2:12 † 2:27: Jon 15:4 ‡ 2:28: 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § 2:28: Efes 3:12 * 2:29: 1 Jon 3:7 † 2:29: Jon 1:13 * 3:1: Jon 3:16 † 3:1: Jon 1:12 ‡ 3:1: Jon 15:21; 16:2,3 § 3:2: Kol 3:4; 1 Jon 2:28 * 3:2: Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † 3:2: Jon 17:24; 2 Kor 3:18

in tataruətuaḥ rækis† in atip nolən min rəhan,§ mətō-inu Kristo in min in tətuaṭip wir agin.

4 Etəmim itəm tatol nolən rat, in tatətgəhl min lou rəha Uhgīn, mətō-inu nəghatən u nolən rat, nīpəṭin u, nətgəhlən lou rəha Uhgīn. 5 Kən itəmat nəkotitun məmə Kristo təmuwa məmə otos-irəkis rəhatat nolən rat min,* mətō-inu nolən rat tikə lan.† 6 Tol nəhlan, okəmə kitat koatəper-īpən lan, tol-pən okol kəsotəkəikeən e nolən rat min. Mətō netəm min un itəm kotəkəike əh e nolən rat min, tol-pən kotəruru agin-əh in, məsotəplanən in.‡

7 Nisualkələh, sotətəlig-inən suaḥ kit teiua-in itəmat o nat u. Etəm tatol nat ətuatip, nīpəṭin u məmə in etəm ətuatip, tahmen əm e Kristo in etəm ətuatip.

8 Mətō etəmim itəm tatakəike əh e nolən rat min, tatəgəṭun məmə in rəha Setan u, etəm təmatol nolən rat e nətuounən.§ Mətō Nəti Uhgīn təmuwa o nərəkīnən wək min əh rəha Setan.* 9 Netəm min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgīn min,† ilat okol kəsotəkəikeən e nolən rat,‡ mətō-inu ilat koatos niamitə rəha Uhgīn. Kən o nat u, okol ilat kəsotəkəikeən e nolən rat, mətō-inu ilat nenəti Uhgīn min.§ 10 Tol mə, kotitun nənən məmə pah min u nenəti Uhgīn,* kənu pah min u nenəti Setan.† Etəmim u itəm təsol ətuatipən, kən in məsolkeikeən pian kit,‡ in sənəmə nəti Uhgīn kit.

Kitat kotəike motolkeike kitat min

11 Nəghatən u inu, nəmotəto e nətuounən e nannusən təwir,§ məmə kitat okotəike motolkeike itat min.* 12 Sotolən tikiri Ken, itəm in etəmim rəha Setan kən tohamnu pian.† ?Kən təmohamnu pian o naka? Təmohamnu mətō-inun rəhan nolən min tərət kənu rəha pian, nolən min in tətuaṭip.‡

13 Piak min, narmitəmat təsiwig pikən okəmə netəmim rəha nətueintən u koatəṭəhau itəmat.§ 14 Okəmə kitat kotolkeike piatat min, tatəgəṭun məmə kitat kinotəprəkis-in rəkis nīmīsən, minotegu-pən e nəmegəhən.* Mətō etəm un nolkeikeən tikə lan, in tətətig əh e nīmīsən.† 15 Etəmim un itəm tatəṭəhau pian‡ in tahmen e etəm tatohamnu itəm,§ kən itəmat nəkotitun məmə iohamnu itəm, in təsəsən nəmegəhən lilin.*

16 O nat u kitat kotitun wir məmə nolkeikeən in tol nulan, mətō-inun Iesu təmos-īpa rəhan nəmegəhən otat.† Kən e nolən kitiah əm, təwir mə kitat min kotos-īpən nəmegəhən rəhatat o piatat min.‡ 17 ?Okəmə suaḥ kit rəhan natimnat tepət kən pian kit rəhan nat kit tikə, mətō in təsasəkītunən pian,§ məsolən nat agin lan, nolkeikeən rəha Uhgīn otəhrol nulan matig e suaḥ u? 18 Nenətik min, pəs kitat kəsotənən nolkeikeən e nohlitət əm, mətō

† 3:3: Tataruətuaḥ, nīpəṭin u, titafəl rəkis. § 3:3: 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14 * 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 ‡ 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44 * 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 ‡ 3:9: 1 Jon 5:18 § 3:9: Nikuti nat tatəwīə noe-in atipən noan. E suaṭip kitiah əm, Uhgīn tatəḷəhəu-pən rəhan niamitə e suaḥ kit, kən in tatəwīə tahmen e nikuti nat itəm kəmafə e nəmegəhən rəha etəmim un, kən matoe in noan e nolən min rəha Uhgīn. Tol nəhlan, netəmim min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgīn min, ilat kəsotəkəikeən e nolən rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 ‡ 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5 † 3:12: Jen 4:8 ‡ 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1 Jon 2:9 ‡ 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21 † 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16 * 3:17: 1 Jon 4:20

okotol əp nolkeikeən pahrien e nolən mīn rəhatat.† 19-20 Okəmə kotol nəhlan, kən nat əpnapin okəmə kotəto-pən e nikitat məmə okotos nalpinən, məto kitat okotitun məmə kotatig e nīpahrienən, kən mem məha-məha nikitat e niganəmtin. Məto-inu Uhgīn in ilis maprəkis-in nikitat, kən in titun natimnat rafin.

21 Piak mīn, okəmə kotəto-pən e nikitat məmə okəsotosən nalpinən, kitat okəsotaginən e niganəmti Uhgīn,‡ 22 kən motos natimnat rafin ron itəm koatətapəhin-pən,§ məto-inu kitat koatol nəwian* kən moatol nolən itəm in tolkeike.† 23 Kənu nəghatən u rəhan tatən məmə kotəkəike motahatətə e Nətin,‡ Iesu Kristo,§ kən motolkeike kitat mīn, tahmen məmə inu in təmən mihin kəm itat.* 24 Netəm mīn u itəm koatol nəwian,† ilat koatəper-ipən lan,‡ kən in tatəper-ipən elat. Kən kitat kotitun məmə in tətətatig e nikitat, məto-inun Narmīn Rəha Uhgīn itəm in təmos-ipa, in tatəgətun kəm kitat.§

4

Onakakil mehm mətig narmīn mīn

1 Nīkik mīn, okəmə etəmim kit tatən məmə Narmīn Rəha Uhgīn tətətatig lan, matol in tatən-iarəp rəhan nəghatən, kən təwir pik məmə onəkotehm wir motakil mətig məmə narmīn əh tətətatig lan, in rəha Uhgīn pahrien, o sənəmə rəha Uhgīn.* Kitat okotəkəike motəplan wir məto-inun ien eiueiua mīn tepət kinotiet rəkis moatəghat e nətueintən.† 2 O nat u, itəmat onəkotitun əsas məmə in Narmīn Rəha Uhgīn itəm tətətatig e etəmim kit, inun, Narmīn itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən in təmuwa e nīpətin,‡ narmīn əh in Narmīn ətuatip rəha Uhgīn.§ 3 Məto etəmim kit itəm təsən-iarəpən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, narmīn rəha etəmim əh, sənəmə rəha Uhgīn. Inəh, in narmīn rəha tikimīr rəha Kristo,*† itəm nīnəmotətə rəkis məmə in otəpanuwa, kən roiu tinətətatig rəkis e nətueintən.‡

4 Nisualkələh, itəmat netəmim rəha Uhgīn mīn, kən nəmotəhg-irəkis ien eiueiua mīn əh,§ məto-inu Narmīn itəm tətətatig e nikitəmat in taprəkis-in narmīn itəm tətətatig e nətueintən u.* 5 İlat netəm rəha nətueintən,† tol nəhlan, nəghatən mīn rəhalat koatən, in rəha nətueintən əm, kən netəm koatətəlig-in ilat, ilat mīn netəm rəha nətueintən u. 6 Məto itimat nenəti Uhgīn mīn. Tol nəhlan, netəmim itəm kotitun Uhgīn, ilat kotətəlig-in itimat. Məto netəmim itəm ilat sənəmə nenəti Uhgīn mīn, ilat kəsotətəlig-inən itimat.‡ O nat u, kitat okotitun əsas Narmīn itəm tatən pahrien,§ ne narmīn itəm tateiua.*

Nolkeikeən rəha Uhgīn ne rəhatat

7 Nīkik mīn, pəs kitat kotalkeike kitat mīn,† məto-inu nolkeikeən in tətisi-pən o Uhgīn, kən etəm tatol nolkeikeən, in təmaīir wi mīn muwa nəti Uhgīn

† 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14 § 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29 § 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24: 1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13 * 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18 ‡ 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2: 1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katan əm 'antichrist,' kən nīpətin u məmə in tikimīr rəha Kristo. ‡ 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33 * 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16 ‡ 4:6: Jon 8:47 § 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 † 4:7: 1 Jon 3:11

kit, † kən titun Uhgín. § 8 Məto etəm u, rəhan nolkeikeən tikə, in təruru Uhgín, məto-inu Uhgín, in nəukəti nolkeikeən. 9 Uhgín təmol əp rəhan nolkeikeən kəm kitat nulan, məmə in təmahl-ipa Nətin noan kitiah əm, * tuwa e nətueintən, məmə kitat okotos nəmegəhən ron. † 10 Nat u in nolkeikeən pahrien, sənəmə kitat kəmotolkeike Uhgín, məto in təmolkeike kitat. † Uhgín təmahl-ipa Nətin tuwa, kən in təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat min, məmə neməha otəsol minən Uhgín. §

11 Piak min, Uhgín təmolkeike pik kitat nulan, * kən tol nəhlan, kitat min okotəkəike mətöl mihin nolkeikeən əh kəm itat min. † 12 Suah kit təsehman Uhgín nian kit ne. † Məto okəmə kitat kətolkeike itat min, kən Uhgín tatəper- ipən e nikitat, kən nolkeikeən rəhan tinatə-in nolkeikeən e nikitat. §

13 Kitat kotitun * məmə kitat kotəper-ipən lan, kən in tətətig etat, məto-inun tinos-ipa rəkis rəhan Narmin kəm kitat. †

14 Kənu itimat emotəplan rəkis kənu moatən-iarəp † məmə Tata Uhgín in təmahl-ipa Nətin məmə in İosmegəh rəha nətueintən. § 15 Etənim itəm tətən- iarəp məmə İesu in Nəti Uhgín, kən Uhgín tətətig lan, kən in min tətətig-pən e Uhgín. * 16 Kən tol nəhlan, kitat kotitun nolkeikeən rəha Uhgín kəm kitat, kən motəgile lan.

Uhgín in nolkeikeən. † Etəm tətətig e nolkeikeən, tətətig-pən e Uhgín, kən Uhgín min tətətig lan. † 17 Nian kotətig nəhlan e Uhgín, kən nolkeikeən rəhan tinatə-in nolkeikeən e nikitat, § məmə kitat kəsotəginən * e nian Uhgín otətakil itəm, məto-inu e nətueintən u rəhatat nolən tahmen e Kristo. 18 Etəm u tərıoah e nolkeikeən, okol təsəginən Uhgín. Məto nolkeikeən pahrien u, itəm tinatə rəkis e nikitat, tətəhg-irəkis nəginən, † məto-inu nətəligən rəha nosən nalpınən tatöl kitat kotəgin, kən nat u tətəgətun məmə rəhan nolkeikeən təsoe-inən əh e nikitat. 19 Kitat kətolkeike itat min məto-inun Uhgín təmaupən molkeike itat. 20 Məto okəmə suah kit təmə, “Io ekolkeike Uhgín,” məto tətətəhau əh pian, † in ieuə. § Məto-inu etəm təsolkeikeən pian u in tətəhm e niganəmtin, * okol təsolkeikeən Uhgín, itəm in təsehman. † 21 Kən in təmos- ipa rəhan nəghatən kəm itat məmə etənim pah tolkeike Uhgín in otəkəike molkeike min pian. †

5

Kitat koatol win məto-inu kitat koatahatətə e İesu

1 Etənim itəm tətəhatətə * e İesu məmə in Kristo itəm Uhgín təməmə məmə otahl-ipa, suah u inu, in nəti Uhgín, † kən etənim itəm in tolkeike tata kit, in tolkeike min nenətin min. † 2 Kən kitat kotitun məmə okəmə kətolkeike Uhgín kənu moatöl nəwian, § kənu okətolkeike min nenətin min. * 3 Məto-inu okəmə

† 4:7: Jon 1:15 § 4:7: 1 Jon 2:4 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 † 4:10: Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16 † 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 † 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3 † 4:13: 1 Jon 3:24 † 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24 † 4:16: 1 Jon 4:8 † 4:16: 1 Jon 3:24 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15 † 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18 † 4:21: 1 Jon 2:7,9 * 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 † 5:1: 1 Jon 2:3 § 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14

kotolkeike Uhgín, nípətín un, okotol noan,† kən rəhan nəghatən otahmen e katipa itəm taluk-aluk əm.‡ 4 Netəm kotaiir e Uhgín,§ ilat koatol win e nolən mín rəha nətueintən. Kənu nahatətəən rəhatat in tatos-ipa nəsanənən o nolə win e nolən mín rəha nətueintən. 5 ?Pah mín un ilat koatətul əskasik motol win e nəluaginən rəha nətueintən u? İlat əm un, netəm kotatahatətə məmə İesu in Nəti Uhgín.

Iaruəsan kisil kətəhalol əp İesu Kristo kəm kitat

6 İesu Kristo, in etəm u itəm təmuwa, kən nəhau ne nitan* kətioal əp in kəm itat. Sənəmə nəhau əm itəm tatol əp in, məto nəhau ne nitan. 7 Narmín Rəha Uhgín in tataruəsan nəghatən mil u rəha nəhau ne nita, matən-iarəp məto-inu Narmín Rəha Uhgín in nípahrienən.† 8 Kən nuəfiminən kisil kətəhalaruəsan iləhal mín. İləhal un, Narmín Rəha Uhgín, ne nəhau, ne nita. Kən iləhal u, kətəhalegəhan-in mətəhalol əp nəghatən rəhaləhal mín. 9 Nian mín, kitat koatətə nəghatən mín itəm netəmim koatən-iarəp, motahatətə elat.‡ Məto nian Uhgín tatən-iarəp nat kit, in iahgin taprəkis, kən kitat okotitun nahatətəən təhmín mín e rəhan nəghatən, məto-inu in Uhgín,§ kən in tatətul-arəp o Nətin.

10 Etəmim itəm tətahatətə e Nəti Uhgín, in tatən nípahrienən e nikin o nəghatən rəha Uhgín. Məto etəmim itəm təsahatətəən e nəghatən u rəha Uhgín, təhmen əm məmə in tatən məmə Uhgín in ieiueiua əm,* məto-inu Uhgín təmətul-arəp o Nətin, mən-iarəp kəm in, məto in təsənən nípahrienən lan. 11 Kənu nəghatən itəm Uhgín təmən-iarəp o Nətin, in tol nulan. Uhgín təmos-ipən nəmegəhən lilin† kəm itat, kənu nəmegəhən u, katos o Nətin.‡ 12 Etəm tatos Nətin, in tatos nəmegəhən. Məto etəm təsosən Nəti Uhgín, in təsosən nəmegəhən.§

Namnun nəghatən

13 İatətə nəghatən mín u kəm itəmat netəm kotahatətə e Nəti Uhgín, məmə onəkotitun məmə itəmat nakotos nəmegəhən lilin.* 14 Pəs kəsotəginən,† məto kotəskasik o nətapəh-inən nat kit e niganəmti Uhgín, məto-inu kotitun məmə nəghatən u inu, tatəm əskasik itat. Nian okotətapəh-in nat kit kəm in itəm təwir e rəhan nətəligən, kən in otəto rəhatat nəfakən.‡ 15 Kən okəmə kotitun məmə in otəto itat, kən nat naka okoteasiə-in-pən, kən kinotitun rəkis məmə okotos.§

16 Okəmə kotəhm piatat kit tatol nolən rat, məto sənəmə nolən rat itəm titun nit-ipənən e nımisən, ik onakəfak ron, kən Uhgín otos-ipən nəmegəhən kəm suah u.* Məto nolən rat kit əh-ikin itəm tatit-ipən itəm e nımisən,† kən io esənən məmə onəkotəfak o netəm mín itəm koatol nolən əh.‡§ 17 Nolən rat

† 5:3: Jon 14:15 ‡ 5:3: Mat 11:30 § 5:4: Jon 1:13 * 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17 ‡ 5:9: Jon 5:33,34 § 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37; 8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11: Mat 25:46 ‡ 5:11: Jon 1:4 § 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13: 1 Jon 5:11 † 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 ‡ 5:14: Mat 7:7 § 5:15: 1 King 3:12 * 5:16: Jem 5:15 † 5:16: Hip 6:4-6; 10:26 ‡ 5:16: Jer 7:16; 14:11 § 5:16: E ves u, ne ves 17, Jon tatəghat-in tafagə rat itəm tatit-ipən itəm e nımisən. Jon tatəghat-in tafagə rat itəm kətəuhlin məntaatəm o Kristo ne netəhauən rəhan netəmim. Nolən rat mín əh, tatəgətun məmə netəm koatol ilat kəsotosən nəmegəhən lilin, kənu məsín mín u məmə narmilat tınımis. Nat u inu, Jon tatən əhag-əhag kəm itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14. E Mat 12:31-32 tatəghat-in tafagə rat u, nən ratən Narmín Rəha Uhgín.

mīn rafīn un, in tēfagə rat,* kən mətə tēfagə rat mīn əh-ikīn itəm kəsotit-ipənən itəm e nīmīsən.†

¹⁸ Kitat kotitun māmə etəm tətair e Uhgīn‡ tāsəkəikeən e tēfagə rat, mətə-inu Nəti Uhgīn tatəmīk ətain wīr in, kən etəm rat u Setan, təruru nekən.§ ¹⁹ Kitat kotitun māmə kitat nenəti Uhgīn mīn,* mətə netəmīm rəha nətueintən rafīn, ilat u kotatig e nelmi Setan.† ²⁰ Kitat kotitun mīn māmə Nəti Uhgīn təmuwa kən mōs-ipa nenatīgən kəm itat,‡ māmə kitat okotitun in, u in nīpahrienən.§ Kənu kitat koatətul-pən e Uhgīn u in nīpahrienən, mətə-inu kitat koatətul-pən e Nətin Iesu Kristo. In un, in Uhgīn pahrien, kən in nəukətī nəmegəhən līlīn.*

²¹ Nenətīk mīn, otagīm rəkīs o natīmnat mīn itəm okotos nəme Uhgīn e nīkitəmat.††

* 5:17: 1 Jon 3:4 † 5:17: 1 Jon 5:16; 1 Jon 2:1 ‡ 5:18: Jon 1:13 § 5:18: Jon 14:30 * 5:19: 1 Jon 4:6 † 5:19: Jon 12:31; 14:30; 17:15 ‡ 5:20: Luk 24:45 § 5:20: Jon 17:3 * 5:20: 1 Jon 5:11 † 5:21: 1 Kor 10:14; 1 Tes 1:9 ‡ 5:21: Nəghatən Kris ətuatip tatən māmə, “onakagim o narmi nat mīn,” mətə Jon tatəghat-in tēfagə rat, māmə in tahmen e narmi nat, mətə okəmə kotalkeike rəhatat tēfagə rat mīn taprəkīs-in Uhgīn, kən tēfagə rat in tatos nəme Uhgīn e nīkitat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nīpətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin mīn,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən mīn əh, təhmen e nəghatən kit tatəhluaiḡ. Təsolkeikəən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotol nolən rat elat.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətin mīn tēpət kotaliwək e ikin pişin pişin mīn. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kinotos-ipən nagwənanən kəm ilat. Kən motos-ipən ikin mīn rəha napilən, kən motasiitu elat. Məto iəgətin eiua mīn koatuwin əpnəpin mīn o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəgətin eiua mīn kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahətə e nəghatən pahrien rəha Uhgīn, okotəkəike kapəs iəgətin eiua mīn əh, kən motapəs nolən ne nəgətinən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkeike məmə netəmim rəha niməfak okotəkəike kolkeike netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkauən rəha Uhgīn.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uhgīn təmītapun* ne nenətin mīn. Nīpahrienən məmə iakolkeike pik itəmat. Məto sənəmə io pişin əm iakolkeike itəmat, məto netəm mīn un rafin itəm kotitun mīn nīpahrienən,† kotalkeike itəmat. ² Kən ekotalkeike itəmat, məto-inun o nīpahrienən itəm tətətiḡ e nīkitat‡ kən otətiḡ lilin e nīkitat.

³ Pəs Tata Uhgīn ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən, ne nasəkītuən, ne nəməlinuən kəm kitat e nīpahrienən ne nolkeikəən.

Kitat okotətəu-pən nəghatən pahrien mīn

⁴ Nīkik təmagien asol nian eməplan nenətim mīn neen kotaliwək e suatip rəha nīpahrienən,§ təhmen əm məmə inun, Tata Uhgīn təmən mihīn kəm kitat məmə kotəkəike kol. ⁵ Kən roiu əh, wīnik, io esəteən nəghatən wi kit kəm itəmat, məto itəm əm un kinotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatətapəh məmə okotol əm nolkeikəən kəm kitat mīn. ⁶ Kən nolkeikəən u, nīpətin u nolən nəwīa Uhgīn. Kən in tatən məmə kitat okotəike motətəp suatip rəha nolkeikəən, təhmen əm məmə inun nəmotəto e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəgətin eiua mīn tēpət koatan e natueintən.† İlat kəsotahətətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nīpətin pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tikimīr rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətətipən nətouən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətouən rafin lan, məto-inun itimat emotol pik wək etəmat.† ⁹ Okəmə etəm tatətu-pən atip əm nəgətinən kit rəhan e nəgətinən rəha

* **1:1:** 1 Pita 5:13 † **1:1:** Jon 8:32 ‡ **1:2:** Jon 14:17 § **1:4:** 3 Jon 1:3,4 * **1:5:** 1 Jon 2:7
† **1:7:** 1 Jon 4:1 ‡ **1:7:** 1 Jon 2:22; 4:2,3 § **1:7:** Jon 1:14 * **1:7:** 1 Jon 2:18 † **1:8:** 1 Kor
3:8; Hip 10:35,36; 11:26

Kristo, kæn mäsatakæikeæn e nægætunæn ræha Kristo,[†] nolæn ræhan tatægætun mæmæ Uhgîn tæsätigæn e nîkin. Mæto etæmim pah itæm tatæper-ipæn æskasik e nægætunæn ræha Kristo, in tatos Tata Uhgîn ne Nætîn ilau kæræn e nîkin. §
¹⁰ Okæmæ suah kit tuwa ron ik, kæn mæsænæn nægætunæn ætuatip ræha Kristo, asitæn in muwîn imam ikin, mæsænæn “tæwir” kæm in.* ¹¹ Mæto-inu etæm tatæn “tæwir” kæm in, tætasitu lan matol suatip o ræhan nægætunæn rat.[†]

Namnun næghatæn

¹² Iatos næghatæn tepæt mæmæ ekæte kæm itæmat, mæto esolkeikeæn mæmæ ekæte e mapepe ne pen. Mæto nîkik tatæht pik mæ ekuwa mætag itæmat kæn mæghat ætuatip kæm itæmat e nîganæmtitæmat, pæs nagienæn ræhatat otærioah.[†]

¹³ Nenæti piam § itæm Uhgîn tæmitæpun, ilat koatæn tæwir kæm ik.

[†] 1:9: Jon 8:31 § 1:9: 1 Jon 2:23 * 1:10: Rom 16:17 † 1:11: 1 Tim 5:22 † 1:12: Jon 3:29 § 1:13: Pia pætan æh in nimæfak kit mîn, Jon in tætatig ikin æh. Kæn nenæti pian u, ilat nîmanin ræha nimæfak æh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun min rəha niməfak koatuwin ikin pisin pisin min, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təmäte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətasitu e iəgətun min itəm kotaliwək ikin pisin pisin min. Jon tətəto namnusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.† ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgın in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsımısən mətatig wir əm, kən natigən rafın rəham otəwir. ³ Nikik təmagien nian eməto piatat min neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasıkan o nipahrienən ne nəkəikəən rəham o naliwəkən e nipahrienən.† ⁴ Nian iatəto məmə nenətik min kotaliwək e nipahrienən, kən nikik tətagien pik mərioah taprəkis-in natımmat min rafın.

Kias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasık o nat naka itəm ik natol kəm piatat min itəm koatımmə, nat əpnəpın məmə ilat netəm ik pisin.§ ⁶ İlat kəmotamnus rəham nolkeikeən əpəh e niməfak u ikin-u. Ik nəmol-wır kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatıp, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgın tolkeike mihin, ⁷ məto-inu ilat koataliwək o nən-iarəpən nəghatən rəha İesu Kristo, kən məsotosən nasıtuan kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kotol nəhlan, məmə kitat okotos nelmıtat min kitiəh o nən-iarəpən nipahrienən.

Tiotrefes ne Temitrias

⁹ Eməte naoa kit kəm niməfak rəham, məto Tiotrefes, in tolkeike pik məmə otıləs-ipər atıp in, məmə in etəm-iasol kit, kən in təsətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmə io ekımmə, kən io oekamnus suatıp natımmat min neen itəm in tatol, ne nən anıonən nıkalıtımat itəm in tatən. In sənəmə təsıtən əm piatat min muwin iman ikin, məto tatən-ıəhau min netəm min un itəm kotolkeike məmə okotit piatat min motuwin iməlat ikin, kən mətahl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, sosən o nolən rat rəha netəmim, tərəkın ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmə netəm min u itəm koatol təwir, tatəgətun məmə ilat nenətı Uhgın min,† məto netəm min un itəm koatol

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** Inu naoa rəha aposol Jon, məto in təsən-iarəpən in, məto tətətəhluag-in in, tahmen-pən əm e nolən kitiəh əm itəm in təmol e Namnusən Təwir itəm Jon Təmäte. † **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2 * **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16 † **1:11:** 1 Jon 2:29

tərat, tatəgətun məmə ilat kotəruru Uhgın. ¹² Məto netəmim rafin koatənuwi Temetrius. ‡ Kən rəhan nolən mın u nian rafin kotəgətun mın məmə tatətəupən nəghatən pahrien. Kən itimat mın ekoatən-iarəp kəm netəmim məmə in etəm wır, kən nəkotitun məmə itimat ioatən nıpahrienən. §

Namnun nəghatən

¹³ İatos nəghatən tərət məmə oekəte mən-ıpinə kəm ik, məto esolkeikəən məmə oekəte e pen, ¹⁴ məto-inu nikik tatəht pık məmə otəsuwəhən ekəplan ik, kən kilau kuəghat ətuatıp kəm kilau mın.

¹⁵ İatəfak məmə pəs Uhgın otasitu lam e nəməlinuən.*

İk mın neen koatən-ıpinə “təwır” kəm ik. Kən onakən-ıpən “təwır” rəhatimat kəm piatat mın neen ikın-un.

‡ 1:12: 1 Tim 3:7 § 1:12: Jon 19:35; 21:24 * 1:15: Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jut

?Pah təmäte naoa u? Jut təmäte naoa u. In pia Jemes ne Iesu.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatip məmә Jut təmäte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təmäte tatuwin kəm netəm İsrəl itəm kotən nıpahrienən e İesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun eiua min neen kəmotuwın motaliwək ikin pisin pisin min, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmә təwir əm məmә netəmim rəha niməfak koatol nolən tərət əpnapin min. İlat koatən məmә təwir əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwirən rəha Uhgın in iahgin, kən okol təsolən nalpinən kəm ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jut tolkeike məmә iəfak min ikin min rafin okotəto məmә nəghatən rəha iəgətun eiua min in tərət, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmә niməfak otətul əskasik e nəghatən itəm in nıpahrienən.

Jut təmən təwir kəm ilat

¹ Io Jut, slef rəha İesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwir kəm itəmat u Uhgın təmaun-in itəmat. Uhgın Tata tolkeike pik itəmat, kən İesu Kristo taskəlim wir itəmat. ² Pəs nasəkıtunən, ne nəməlinuən, ne nolkeikəən rəha Uhgın otar mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən min rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgın

(2 Pita 2:1-17)

³ Io min neen, aupən, emolkeike pik məmә ekəte naoa u timnə otəmat o nəghat-inən suatip itəm Uhgın tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmә ekəike məte nəghatən u timnə otəmat muəh nıkitəmat məmә onəkotəluagin əskasik o naskəlimən nəghatən pahrien rəha nahatətəən rəhatat. Uhgın təmələhəu-pən nəghatən u e nelmi iəfak min nian kitiəh əm, kən kol təsos-ıpən minən. ⁴ İatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anıon e nıkitəmat. Kəməte aupən agın məmә ilat okotos nalpinən. İlat koatəht nəwıa Uhgın, kən motəuhlin suatip rəha nəwirən rəha Uhgın moatən məmә tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e İesu Kristo itəm in pisin əm in Kig ne İərəməərə rəhatat.

⁵ Nəghatən u, nəkotıtun rəkis ilat rafın, məto ekolkeike məmә ekən mau kit min kəm itəmat məmә İərəməərə təmosmegəh rəhan netəmim motiet İjip, məto uarisig təmərekın ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo min itəm kəmotəmkarəpən-in nepətən rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatip rəhalat. Uhgın təməlis ilat e sen itəm okol təsıtəgıtən nian kit, kən mahtosig-in ilat e napınəpən mətoarus-pa Nian Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpinən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon min titəlau elau. Netəmim ikin min əh kəmotapəs nolən ətuatip motuwın e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatit atip ilat min ne nıpıtən koatit atip ilat min. Kən Uhgın təmol nalpinən kəm ilat e nıgəm itəm okol təsəpısən nian kit ne, məmә netəmim okotəplan noan rəha nolən rat min əh.

⁸ Nat əpnapın netəmim min əh kınıtıtun natımnat min əh, məto e nolən kitiəh əm, ilat koatən məmә kəmotəplan nat kit tahmen e napılaiirən itəm

tamegahan-in nolən rat min rəhalat, kən tol nəhlan kotən məmə təwir əm məmə koatol nolən tarat e nıpətılal moatuwin əm nulan, kən koatapəs nəramərəən rafın, kən koatən rat nagelo min itəm ilis pik. ⁹ Məto Mikael, nat əpnapın in etəm-iasol rəha nagelo min, təməsolən nəhlan nıan in ne Setan kəmatuərgəhəu o nıpəti Moses. Təməsəhalən Setan məsətu-pənən nəghatən kit lan, məto təmən əm məmə, “!Pəs İərəməərə otən rəham nalpınən!” ¹⁰ Məto netəm min əh koatən rat natımnat itəm kotaruru. Kən e nolən rəha nat megəh min, ilat koatol natımnat min itəm nıpətılal tolkeike məmə otol, kən nolən əh tatərəkın ilat.

¹¹ !Kəsi, nahməən asol otuwa olat! İlat koatətəu-pən suatıp itəm nəti Atam u Ken təmətəu-pən. Kən ilat kinotos-ıpən rafın nıkilat e nolən rat itəm Palam təmol aupən məto-inu in tolkeike pik məni. Kən ilat kəmotol nolən rəha Kora moatəht nəwia netəm-iasol min, kən e nolən kitəh əm itəm Uhgın təmərəkın Korah ne rəhan min, Uhgın otərəkın ilat.

¹² Nıan nəkoatol lafet wir min məto-inu itəmat nakotolkeike itəmat min, kən ilat kotuwa motagwən pik əpnapın əm itəmat min ilat, nıkilat təsəhtən netəmim neen, məto ilat kotahmen e nımas kit əpəh ihluə itəm tatəhluəig itəhəi itəm nego titun nılas pikənən kən məhap. İlat netəm kəsotehmən sipsip min, məto koatun pik əm sipsip. İlat kotahmen e mal napuə itəm nımətag təmılas muwa, məto okol nuhuən təsəfikən. İlat kotahmen e nig min itəm tinuwa e nıan ətuatıp rəhalat məmə okotoc, məto kəsotocən, kən in tahmen əm məmə kəmotımıs, kən netəmim kotıuw-pər ilat kən kotımıs agın. ¹³ İlat kotahmen e peau-peau min itəhəi itəm kotorasılın motəruan əpnapın əm, kən koatol-arəp nolən rat rəha naulısən e rəhalat nəmegəhən məmə netəmim rafın koatəplan. İlat kotahmen e məhau min itəm kəmotakıəh e suatıp ətuatıp rəhalat. Tol nəhlan, Uhgın tətaskəlım iməlat ikın əpəh e napınəpən itəm nəghagən tikə agın ikın.

¹⁴ Suah u İnok u aupən, in noanol itəm tatol sepın lan e noanol min rəha Atam, təmən-ıarəp nəghatən rəha Uhgın itəm təmos-ıpən kəm in məmə, “Otəplan-tu, İərəməərə tatuwa ilat rəhan nagelo min tepət tepət tapəkıs, ¹⁵ tatuwa məmə otakıl netəmim rafın, kən otən-ıarəp nalpınən rəha netəm rafın min u itəm koatəht nəwıan. In otol nalpınən məto-inu kəmotol nolən rat min e nolən tarat pik, kən iol təfagə min əh kəmotərəkın nəghatən min itəm tarat kəm Uhgın.”

¹⁶ Nıan rafın, netəm min əh kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nıkilat təsəgienən o natımnat, kən moatən rat natımnat rafın. İlat koatətəu-pən atıp nətəlīgən rat e nıkilat itəm ilat atıp kətolkeike məmə okotol, kən motəghat ausit elat min, kən koatəghat nəghatən tətehen məmə okotol netəmim okotətəu-pən rəhalat nətəlīgən.

Nəghatən o nəhgaiərən elat

¹⁷ Məto rəhak min netəmim, nıkitəmat tatəht nat naka aposol min rəha rəhatat İərəməərə İesu Kristo kəmotən aupən, məmə otuwa. ¹⁸ Kəmotən kəm itəmat məmə, “E nıan itəm namnun nıan tatuwa iuəhkır; netəmim min koatəghat ausit moatən rat natımnat rafın, ilat okotətəu-pən atıp əm rəhalat nətəlīgən rat e nıkilat itəm ilat atıp kətolkeike məmə okotol.” ¹⁹ İnu netəmim itəm okotəhap itəmat. İlat kotətəu-pən atıp əm rəhalat nətəlīgən rəha nətueıntən, kən Narmın Rəha Uhgın tikə elat.

²⁰ Məto itəmat, rəhak min netəmim, otol itəmat motəsənən e rəhatəmat nahatətəən itəm tətuatıp wir, itəm təmısi-pən o Uhgın. Kən otəghat kəm Uhgın

e Narmin Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikeən rəha Uhgın tətətiḡ otəmat nian nakoatəsaḡin nasəkitunən rəha İəramərə İesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwin e nəmegəhən lilin.

²² Otasəkitun netəm mın u itəm rəhalat nətəliḡən təsətulən ləmətai kitiaḡ. ²³ Motəmki-rəkis netəm kotatiḡ iuəhkır o niḡəm motosmegəḡ ilat. Otasəkitun neen mın, məto nəkotəḡin pik nolən rat mın rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafin rəhalat tamkimik muwin mek mın niməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwiwiən Uhgın

²⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in titun naskəlimən itəmat məmə okol nəsotəmeən, kən titun nolən itəmat məmə nəme təfagə rat tikə aḡin e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha niḡanəmtin, kən nikitəmat tagien pik aḡin ikin əḡ. ²⁵ Uhgın kitiaḡ əm, kən in İosmegəḡ rəhatat e İesu Kristo rəhatat İəramərə. Pəs kotən məmə nənwiwiən, ne nepətən, ne nəsanənən, ne nəramərəən rafin aḡin, in rəha Uhgın, aypən aḡin mətoarus-pa u-roiu, matuwin namnun tikə. İəwəḡ!

Nol Əpən

Nol əpən natimnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pik in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepın itəm koatətiğ e nitən mın ikın Esia, ne matuwin mın kəm niməfak mın ikın mın rafin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgin rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitiah əm in ilis agin, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İerəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tinatol nəratən kəm iəfak mın. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətiğ in pisin əm. Uhgin tos-ipən nəpilaiirən wir agin kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neal. Kən in məplan mın natimnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgin otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mın, ne nolən rəha Uhgin o nakilən netəmim e namnun nian.

?Təməte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə Iesu Kristo in İerəmərə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mın məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mın okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgin. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mın, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otiləs-ipər nətəliğən rəha iəfak mın ne netəmim u ilat koatətiğ e nian iəkis mın nian u roiu. Nian Iesu Kristo otitəliğ-pa mın, kən in otiləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mın itəm Iesu Kristo təmol əp.* Natimnat mın u, Uhgin təmos-ipən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təmahl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat mın u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətul-arəp o natimnat rafin itəm in təməplan, kən məte rəkis ilat e naoa u. Natimnat mın un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgin ne nən-iarəpən rəha Iesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfin-iarəp nəghatən mın u, itəm Uhgin təmos-ipa, in otətiğ e nəwirən pahrien. Kən netəm mın un itəm koatəto kən moatos e nikilat kən moatol, okotətiğ mın e nəwirən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat mın u, naoa u tatəghat-in, tinəkuəkir agin.

Jon təməte naoa kəm niməfak mın ilat sepın

⁴ İo Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak mın ilat sepın əpəh e nitən Esia.

Pəs Uhgin u itəm tətətiğ roiu, təmətətiğ lilin, kən otəpanatig lilin mın, in otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmın ilat

* **1:1:** "Təmol əp," nipətin u, məmə tatəgətun nat kit itəm aupən, nipətin tatəhluaiğ. E Bislama, katən məmə, "rivilem."

sepin† itam koatatig aupan e jea raha kig, ilat min okotol nulan etamat. ⁵ Kæn Iesu Kristo min, in otawte-in min nulan kam itamat. Kristo un tamatul-arap askasik o nipahrienan, kænu inah, in etamim itam in tamaupan mamegah lilin e nimisan,‡ kæn in taræmaræ e kig min raha nætueintan. §

Pæs nænwiwian tuwin o Iesu Kristo u, in tamolkeike itat, kæn nitan tamaiah mæmæ otikis itat e nolæn raha tafagæ rat. ⁶ In Kig ræhatat, kæn tamol kitat kotatig ahgin ræhan næræmæææn, kæn mol kitat kotuwa pris min raha Uhgîn ræhan, koatol wæk raha Tata ræhan. !Pæs nænwiwian o ræhan nepætæn ne næsanænæn tuwin o Iesu Kristo, namnun tikæ! !Pæs in otæmæææ lilin! Pæs otol næhlan. Өwæh.

⁷ !Otæplan-tu! In tatuwa e mal napuæ,* kæn netamim rafin okotatig-pæn motæplan e niganæmtilat ætuatip, kæn netam min u kamotaru in aupan, okotæplan min, kæn netemim e noanol min rafin e nætueintan, nikilat otahmæ, motasæk æfæmæh mæto-inu kamotæplan.†

In otækæike mol næhlan. !Өwæh!

⁸ Iæramææ Uhgîn tatæn mæmæ, “Io Næukætîn ne Namnun.‡ Io u etatig roiu, kæn emætatig lilin, kæn epanætatig lilin min, kæn io un, Nahgik Teræt Pik Agin.”

Jon tamæplan Næti Etamim

⁹ Io Jon, piatamat u, itam kitat koatos kælah nelmitat min kitiah e Iesu o nahmææn, ne natigæn e næræmæææn ræhan, ne nætul æskasikæn e nian ræha nahmææn. Kæmarakin-pæn io e næptæn u Patmos, § mæto-inun iatæn-iaræp næghatæn min un itam Uhgîn tatos-ipa, kæn matatul-aræp o Iesu. ¹⁰ In Nian ræha Iæramææ ræhatat,* kæn emærioah e Narmîn Ræha Uhgîn, kæn ræhan næsanænæn tæmol kæm io, kæn ekæto næwian asol kit e mæntaak, tahmen æm e tæwi, ¹¹ kæn næwian u tatæn mæmæ, “Өte rækis e naoa natimnat min rafin itam natæplan kæn mahl-ipæn kæm nimæfak sepin. Ilat koatuwin kæm Efesas, kæn Simana, kæn Pekaman, kæn Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kæn æmun, ekeirair mæmæ ekæplan-tu, mæmæ pah tatæghat kæm io. Kæn nian emeirair, mæplan nat katahtu-pær lait lan, ilat sepin, kæmol e iaen u kol tatipit-ipit, ¹³ kæn ilugin e nat katahtu-pær lait min u lan, emæplan suah kit tahmen e Næti Etamim,† ræhan napæn kaifæmæh u kaifæmæh. Kæn kæmælis manikilæhan e kætæut, kæmol e iaen u kol tatipit-ipit.‡ ¹⁴ Ræhn-kapæ ne noanun tæruæn tæruæn mæ nahwi noan nitæhæi, § * kæn niganæmtin tætasia tahmen e næmnamin nigæm.† ¹⁵ Nelkin tahmen e pironis,‡ itam kæmaan e nigæm mæmæ otaiæh rækis-in namtææn, mafæl itam tæwir, kæn uarisig un, kærape mæmæ in otæwir matipit-ipit. Kæn næwian iahgin iahgin tahmen e nitæhæi asol kit tatem noanahluæ; ¹⁶ In tatos mæhau ilat sepin e nelmin matip, kænu naip kit ræha

† **1:4:** Narmîn ilat sepin itam koatatig aupan e ræhan tiron, (Nol Өpæn 3:1; 4:4; 5:6), okam-naka in saatip ræha nænan Narmîn Ræha Uhgîn; mæto okam-naka ilat nagelo sepin u kotæsanæn (Nol Өpæn 1:20; 8:2) itam koatatig aupan e tiron. Nampa sepin u, kæmehm mau fifti-foa e Nol Өpæn. E Naoa Ræha Uhgîn, nian neen tatæn “ilat sepin” mæto nipætîn mæmæ ilat rafin agin. ‡ **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Өpæn 17:14; 19:16 * **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10 ‡ **1:8:** Næghatæn ætuatip u ræha Iesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatætul aupan e alfabet ræha næghatæn Kris, kæn Omeka un, in leta itam tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. § **1:9:** Næptæn u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nian ræha Iæramææ u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13 ‡ **1:13:** Napæn æh katæn, in napæn ræha pris asol agin. Iesu in ræhatat pris asol agin. § **1:14:** Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ, “in tæruæn tæruæn mæ sno.” * **1:14:** Dan 7:9 † **1:14:** Esik 1:28 ‡ **1:15:** Pironis, in iaen kit, kala ræhan tahmen e kol.

nəluaginən in tasilə e nikalin kərən mil,[§] tatisi-pən e nıpəgnoan, kən suah un təhag-əhag mitasiə, təhmen e mitgar əpə e nərəuiəgən.

¹⁷ Nian eməplan suah əh, emeuaiu morin io əh nelkin ikin, təhmen əm məmə emimis.* Məto in təmea-pa mek io e rəhn matip kən məmə, “Əsəginən. Io u, io emaupən matig, kən io iatol namnun agin. ¹⁸ Io u, Etəm Tatəmegəh.† !Emimis aupən, kən məto əplan-tu, iatəmegəh lilin! Kən io iatos ki rəha Nimisən ne ki rəha Noanpən.‡

¹⁹ “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natimnat neen min itəm tatuwa. ²⁰ Məto ekuhapik e nıpəti məhau min ilat sepin itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat katahtu-pər lait lan, ilat sepin, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Məhau min u ilat sepin, nıpətin u nagelo min rəha niməfak sepin. Kənu nat katahtu-pər lait lan, ilat sepin, kəmol e kol, nıpətin un, niməfak min un ilat sepin.

2

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Efesas

¹ “Əte naoa kit tuwin o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən məmə, Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepin e nelmin matip† kən mətəliwək ilugin e nat katahtu-pər lait min lan,‡ u itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepin.

² Io ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun wək pik min rəhatəmat, kən mitun min məmə nəkotətul-iaekis. Ekitun məmə itəmat nakotahtosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm min un itəm ilat kotəmə ilat aposol min, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieiua min.

³ Ekitun min məmə itəmat nakotos nətəligən əfəməh. Nəratən təmiləs pap itəmat, məto noatətul-iaekis o nərgək, məsotəpou-inən.

⁴ Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikin nəmotol, təsahmenən e niğanəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən[§] aupən rəhatəmat. ⁵ Nikitəmat tuəhtu nolkeikeən itəm nəmoatətig lan aupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natimnat min u nəmoatol aupən. Okəmə nəsotolən, kən ekuwa, müləs-irəkis rəhatəmat nat katahtu-pər lait lan e nəmeen. ⁶ Məto nat kitəh əm əh-ikin, noatol in təwir. Itəmat nakotətəhau nolən rat min rəha netəmin rəha Nikolas,* təhmen əm lak, iatol mihin.

⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəke mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, io iategəhan-in məmə in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwiə e nasumən rəha Uhgın.”†

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Simana

⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmə,

§ 1:16: Hip 4:12; Jon 12:48 * 1:17: Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † 1:18: Sam 42:2 ‡ 1:18: “Io iatos ki rəha Nimisən ne ki rəha Noanpən,” nıpətin u məmə iatos nepətən o nahtosigən ne nerəhən e ket rəha Imə Netəm Kəmotimis Ikin, kən mol netəmin kəmotimis ilat kotəmegəh min. * 2:1: Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak. † 2:1: Nol Өpən 1:16 ‡ 2:1: Nol Өpən 1:12-13 § 2:4: Jon 13:35; Jer 2:2-5 * 2:6: Netəm rəha Nikolas min un, kitat kəsotitun wirən natimnat tətət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmin neen rəha niməfak, məto ilat koatən məmə kitun nəfakən kəm narmin nat min, kənu kitun nit əpnəpinən itəm. İlat koatən məmə nolən min əh, təsəkinən narmitəm. † 2:7: Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Өpən 2:2

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matig, kən in otol namnun agin.† In təmimis kən məmegəh min,§ kən in tatən məmə,

9 Netəm Simana, ekıtun rəhatəmat nahməən. Ekıtun məmə itəmat ian-rat min, məto sənəmə itəmat ian-rat min pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə tepət agin! Ekıtun mə ieiua min neen itəm koatən nəghatən moatalik itəmat lan, moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.† 10 Sotəginən nahməən min itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. Iatən-ipinə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgın otekasgəwin nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatig e nahməən o nian ilat ten.† Otətul əskasik, nat əpnəpın okəmə itəmat neen okotimis, kən io oekos-ipinə rəham nətouən, tahmen-pən əm məmə katəfauin-pən nat kit e rəhn-kəpə etəm təmöl win e naiuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lilin.

11 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, nimisən otəsuwınən e noanəmmamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Pekamam

12 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasılə e nəwtain kərən mil.*

13 Ekıtun ikin nəkotatig ikin. Ikin əh, Setan tatəpələh, matərəməə ikin. Məto itəmat noatətul-ikis ron io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. Imatəmat, Setan tətətig ikin, kən kəmoħamnu rəhak etəmim Antipas, itəm tətətul əskasik o nən-iarəpən io. Nat əpnəpın məmə nian əh təmiəkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətə əskasik lak.

14 Məto in əm un, iatehm nipəgnəmtin min neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatipən e nigənəmtək. Itəmat neen u ikin-un, noatəgətun netəmim u ikin-un məmə okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmöl suatip kəm Kig Palak məmə in otos-ipən-os-ipən kəm netəm Isrel, kən pəs ilat kotol nolən rat, moatun nagwənən itəm kəmöl sakrifais lan tatuwin kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig, kən moatit əpnəpın ilat min.† 15 Kən e nolən kitləh əm ilat netəm Isrel min əh, itəmat neen u ikin nəkoatətəu-pən nəghatən rəha netəmim rəha Nikolas.† 16 !Tol nəhlan, onəkotəkəike mətəuhlin wəhai əm nətəlginən rəhatəmat o nolən rat min rəhatəmat! Okəmə nəsotolən, otəsuwəhən oekimnə otəmat, kən iakoh netəm min un, kən məte ilat e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nipəgnəo.

17 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəmim itəm tatol win e nəluaginən, io oekos-ipən nagwənən anion u mana§ kəm in. Oekos-ipən

† 2:8: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “tol namnun agin,” nipətin u, tətətig nian rafin. § 2:8:

Nol ӨpӨн 1:17-18 * 2:9: ?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nipətin naka? In tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha Isrel. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nipətin un məmə netəmim pahrien rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim min ətuatip rəha Uhgın. (Kal 6:15-16). † 2:9: Jon 8:33-47 † 2:10: Nian ten nipətin un, məmə nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § 2:11: Nol ӨpӨн 20:11-15; 21:8 * 2:12: Nol ӨpӨн 1:16 † 2:14: Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 † 2:15: Əplan-tu futnot e Nol ӨpӨн 2:6. § 2:17: Jon 6:31-33,35,48,51

min kæpiel ruæn kit kæm in, itæm kæmæte-pæn nærgin wi lan, kæn in pisin æm un, itæm otos, titun nærgin.”

Næghatæn tæmuwin kæm iæfak min ikin Tuatira

¹⁸ Kæn in tatæghat æh matæn-ipa kæm io mæmæ, “Öte naoa kit tuwin o nagelo ræha nimæfak e taon Tuatira, mæn-ipæn mæmæ,

Næghatæn u, in næghatæn ræha Næti Uhgîn. Niganæmtin tætasia tahmen e næmnamin nigæm, ne nelkin tahmen e pïrons* itæm kæmærape mæmæ in otæwir matipit-ipit.† Tatæn mæmæ,

¹⁹ Enitun rækis nolæn min ræhatæmat, netæm Tuatira. Ekitun ræhatæmat nolkeikæen ne nahatætææn, ne nasituæn e netæmim, kæn ekitun min mæmæ nætæligæn ræhatæmat tæfæmæh o nætul æskasikæn. Ekitun mæmæ nolæn min ræhatæmat noatol roiu, tæwir maprækis-in nolæn min ræhatæmat aupæn.

²⁰ Mæto iatehm nipægnæmtin kit æh-ikin noatol itæm tæsatuatipæn e niganæmtæk. Itæmat noategæhan-in nolæn ræha pætan æh itæm tahmen e pætan aupæn u, Jesepel.‡ In tatæn mæmæ in ien kit, mæto nægætunæn ræhan tatit rat ræhak min iolwæk, matol mæmæ ilat koatit æpnæpin ilat min, kæn moatun nagwænæn u itæm katol sakrifais lan kæm narmi nat itæm kæmasgæwin e nig. ²¹ Ematæshægin pætan æh mæmæ in otæuhlin ræhan nolæn ræha nætou-pæn æpnæpinæn iærman, mæto in tapæs. ²² Tol næhlan, roiu æh, oekol in tatimis pik e ræhan pet. Kæn netæm min u itæm kæmotit æpnæpin ilat min, ilat Jesepel u, okæmæ ilat kæsotæuhlinæn ilat e nosæn nolæn ræha pætan æh, oekol ilat min koatæto tærat pik, kæn mæsou-in ilat e pet u ræha næhmææn. ²³ Kæn ekau kitiah æm e nenætin min, moh ilat kotimis. Tol næhlan, kæn nimæfak min rafin okotitun mæmæ io æm un, ekitun nætæligæn min ræha netæmim, ne nikilat. Kæn io ekos-ipæn nætouæn ræhatæmat tætu-pæn æm ræhatæmat nolæn min itæm næmoatol.§

²⁴ Mæto itæmat u, netæm Tuatira itæm næmæsosotæn o nægætunæn ræha Jesepel æh, iatæghat kæm itæmat roiu. Ekitun mæmæ itæmat næmæsosotæn natimnat itæm katæn mæmæ nat ægin min ræha Setan itæm tatæhluaig-in mæntaan. Esælæhu-pænæn nat figæm kit min kæm itæmat, mæto iakolkeike mæmæ nækotol nat kitiah æm, inun, ²⁵ otaskælim tiækis æm e nat itæm ninotos rækis, mætoarus io ekitælig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etæm otol win e næluæginæn u, kæn tatætul æskasik o nolæn næwiak, matuwîn, matuwîn mætoarus namnun, kæn io ekos-ipæn nepætæn u kæm in, itæm ræhak tata tæmos-ipa kæm io, mæmæ in otæramæra e kantri pisin pisin min. Kæn in otos ræhan nælnal itæm in næmtætin ræha nærig asol ræhan, kæmol e iaen, kæn in otatgæhl-atgæhl netæm e nætueintæn, tahmen-pæn æm mæmæ iaen itæm tæmohapilæs-ohapilæs sopsæn kæmol e noanisip. ²⁸ Kæn io ekos-ipæn min mæhau u, fetukai kæm in.*

²⁹ Etæm matælgîn tatig, in otækaike mætalig-in wir næghatæn min itæm Narmîn Ræha Uhgîn tatæn-ipæn kæm nimæfak min.”

3

Næghatæn tæmuwin kæm iæfak min ikin Satis

* **2:18:** Pïrons, in iaen kit, mæto ræhan kala tahmen e kol. † **2:18:** Dan 10:6; Nol Өпөн 1:14-15

‡ **2:20:** Pætan u, in pætan kit æh Tuatira. Okæmæ naka nærgin pahrien u Jesepel, o okæm-naka, kæmæn æm mæ Jesepel mæto-inu in tahmen e Jesepel u aupæn, pætan ræha Kig Ehap

(1 King 21:25-26). In tæmit netæmim e suatip kit mæmæ okotol sakrifais kæm narmin nat min, kæn motætu-pæn nolæn ræha nit æpnæpinæn iærman ne pætan. Okæmæ naka in tahmen e Nikolas itæm kæmæn

e 2:6,15. § **2:23:** Jer 17:10 * **2:28:** Nol Өпөн 22:16

- 1 “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon u Satis, mən-ıpən məmə, Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmin rəha Uhgın ilat sepin,* kən matos min məhau sepin.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ıpınə kəm itəmat məmə, Ekıtun rəhatəmat nolən min. Ekıtun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat ninotimıs rəkis. 2! Otaiir-ta! Nolən wir min rəhatəmat nəmoatol əupən, otəsuwəhən tikə agin. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ıpar min nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wir kit itəm nəmotol motuwın motol namnun lan, kən tətuatıp e niganəmti Uhgın rəhak. 3 Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto əupən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapıl əlu-əlu, oekiet-ərəp otəmat tahmen e iakləh, kən itəmat okol nəsotıtunən məmə nian naka oekimnə otəmat. 4 Məto itəmat noan məsin əm un ikın Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkimik. İlat kotətuatıp, motahmen o naliwəkən itəmat min io e napən ruən. 5 Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkısən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-ıarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo min, məmə in rəhak ətuatıp etəmim.‡ 6 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ıpən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwın kəm ıfak min ikın Filatelfia

- 7 “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ıpən məmə, Nəghatən u rəhan, Etəm Tasım, kən in Nıpahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u əupən.§ Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tatən-ıpınə kəm itəmat məmə, 8 Ekıtun rəhatəmat nolən min, netəm Filatelfia. Ekıtun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluaig-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. 9 Otəplan-tu. Netəm min un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat netəm İsrel, məto kəpə. İlat ieiua min.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motısın nulılət e nelkıtəmat o nisıaiən, kən okotən məmə nıpahrienən io ekolkeike itəmat.‡ 10 Emən-ıpınə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəlignən əfəməh o nətul əskasikən, tahmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən.§ O nat u, io oekatıpəl wir* otəmat e nian itəm nəratən otəsuwəhən tuwa e nətueıntən min rafın,† məmə otekasgəwın-tu nahatətəən rəha netəm rəha nətueıntən.

* 3:1: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 † 3:1: Nol Əpən 1:16 ‡ 3:5: Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § 3:7: “Ki rəha Tefit” u, tatəpsən-pən nepətən itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətən məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwın imə; Nol Əpən 1:18. * 3:7: Aes 22:22 † 3:9: Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm İsrel, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatıp netəm min u noanol rəha İsrel min. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm İsrel pəhrien, nipətin un məmə netəmim pəhrienən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm İsrel u ilat netəmim min ətuatıp rəha Uhgın (Kal 6:15-16). ‡ 3:9: Jon 8:44; Nol Əpən 2:9 § 3:10: Hip 12:1-3 * 3:10: “Oekatıpəl,” nipətin u, məmə, “Oekehm wir etəmat,” inu “protektem yufala,” e Bislama. † 3:10: Jon 17:15

11 Otəsuhəhən ekuwa. Otaskəlim-iəkis natimnat min itəm itəmat ninotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətouən[†] itəm ninol win rəkis lan. 12 Etəm otol win e nəluginən, kən io oekol in tahmen e nig asol kit itəm tataruasən Nimə Rəha Uhgın rəhak. Kən in okol təsietən e Nimə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgın rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wı, itəm Uhgın rəhak otahl-ipa, otisi-pər e nego e neai, meuiui-pa. Kən io oekəte-pən min nərgək wi e suah u.

13 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Laotisia

14 “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ipən məmə,

!Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nipahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tatətul-arəp o nən-iarəpən nipahrienən əm, kən in nəukətın[§] natimnat rafin itəm Uhgın təmol.* Nəghatən u rəhan, itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

15 Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitiah, onəkotətəp o onəkotəgəpan. 16 Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roiu, 17 məto-inun itəmat nakotən məmə, ‘Rəhatimat nautə tepət, ioatos məni asol, rəhatimat nəmegəhən təwir, natimnat rafin tatig, kən nat kit təsikəən otimat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat ninotatig rəkis e nərətən, itəmat nəkotol nasəkitudən, rəhatəmat nautə tikə agin, niganəmtitəmat təpis, kən nakotaiu piəpiə əm. 18 O nat u, iatən-ipinə ətuatip kəm itəmat, təwir məmə onəkotos-nəmtin iaen u kol tatipit-ipit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis namtəən lan,[†] kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nipətətəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-nəmtin min mərisin ron io, motol-pən e niganəmtitəmat, məmə niganəmtitəmat otalien, nəkotəplan wir nat.

19 Netəm min un rafin itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasik kəm ilat matəg-ətuatip-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nikitəmat otimis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat min rəhatəmat. 20 !Otətəlgin-tu! Io iatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tato nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwin imə kən magwən itimlau min.

21 Io emol win e nəluginən kən matəpələh-pər itimlau rəhak Tata e rəhan jea, matuəramərə. Kən e nolən kitiah əm, etəm otol win e nəluginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itimlau min e rəhak jea, matəramərə itimlau min io.

22 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

† 3:11: “Nətouən” əh, tatəghat-in, in hat kit kəmol e nimali nig, o narmi nimali nig kəmol e kol, kən katafauin-pən e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuan. Kən hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kapə etəmin o rəhan nətul-iəkisən, in otəkəike matehm wir o netəm min un itəm kotolkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhan nimaə nəghatən məmə ilat okasotəpən nətul əskasikən məmə ilat okasotəmik-arəpən-inən nətouən rəhalat, inun, nəmegəhən lilin ilat Kristo. § 3:14: “Nəukəti natimnat rafin itəm Uhgın təmol,” nipətin kəiu e nəghatən Kris. Iesu in Nəukətın, nipətın un, in təmol natimnat rafin; kən in min in İəramərə e natimnat rafin. * 3:14: Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol ƉƉƏn 1:17

† 3:18: Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9

4

Nəfakən e nego e neai

1 !Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitiaḥ əm itəm eməto aupən, inun itəm in iaḡgin iaḡgin tahmen əm e təwi, tinatəghat min kəm io, kən tatən-ipa məmə, “Ərtu muwa ikin-u, ekəgətun ik e natimnat min un, itəm okəpanol.” 2 E nian kitiaḥ əm, nəsanənən rəha Narmın Rəha Uḡgin təmol kəm io, kən ekasipən əpəh aupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə e nego e neai.* 3 Kən etəm tatəpələh ikin əh, eməplan in təwir matəlip, matipit-ipit, tahmen e kəpiel wir kəiu nərgilau un tiaspa ne kanilian. Kən mirai-mirai kit təmuwin mitalau e jea rəhan, kən mirai mirai əh tətasiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wir kit u, emiral.† 4 Kən mitalau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen min ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwin e natimnat ruən, kən motəfauin hat min rəha nisaiiən, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. 5 Kən ikin əh, jea rəha kig tətətig ikin, tatipit, kən kaluəluə titatiperəh matiet ikin. Aupən e jea rəha kig, noanisiə ilat sepin koatuəp. Inəh, narmın rəha Uḡgin ilat sepin.‡ 6 Kən ikin əh aupən e jea rəha kig, nat kit min əh-ikin tahmen e nitəhai, məto tahmen e kilas, itəm tatəlip, matipit-ipit.

Plugın ikin əh, kən titəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikin, ilat kuwit, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən niḡanəmtilat tətət tətət, tatəper-ipən əpnəpin əm e nərpilat ne məntaalat ne. 7 In aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiḥ, kən nampa tri lan, rəhn-kəpə tahmen e etənim, kən nampa fo lan, tahmen e malikim itəm tatiwig. 8 Nat min əh itəm koatəmegəh, ilat kuwit, məto niməlməliḡlat ilat sikis, kən niḡanəmtilat tirəfin əpnəpin əm ilat, muwin əpəh e nəwtain niməlməliḡlat ləhau ikin ne. Nian rafin ilat kotan napuən lapin ne lenian, məsotəmegən, koatan məmə:

“!Iərəməərə Uḡgin Nahgin Tətət Pik Agin
in tasim, tasim, tasim pik agin,
itəm in tətətig roiu,
təmətətig lilin,
otəpanətətig lilin!”§

9 Kən nat min əh itəm koatəmegəh, koatən nıpahrienən e nepətən rəha Uḡgin, kən moatos-ipən nisaiiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, mətətig lilin, namnun tikə. 10 Kən nian nat min əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koteiuəu moatisin nulilat kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin, namnun tikə. İlat kotisin nulilat kəm in, kən niḡinəḡilat taru nisip, kən ilat koatəpəg rəkis rəhalat hat min rəha nisaiiən, kən moatəlin aupən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

11 “Rəhatimat İərəməərə Uḡgin,

İk nakətuətip, mahmen aḡin məmə onakos nənwiwiən rafin,
ne nisaiiən rafin,
ne nəsanənən rafin,
məto-inun ik nəmol natimnat rafin.

İk nəmol ilat məto-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotətig.

* 4:2: Esik 1:26-28 † 4:3: Tiaspa okəm-naka in kəpiel amiməti, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emiral min un, kəpiel amiməti min. Kitat kotəruuru ətuətip kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wir min, kotəwir, moatipit-ipit. ‡ 4:5: Əplan-tu futnot e Nol Əpən

Kən məto-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotatig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

¹ Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmın matıp itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəmətə-pən nat e nıkalın kərən mıl, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepın məmə otaskəlım təkis. ² Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəmäh matən-iarəp məmə, “?Pah u in tahmen mətuatıp məmə oteatıp rəkis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” ³ Məto etəmim kit tikə ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən, o niki nıməptən, kit okol təsətuatıpən o nurapikən naoa u, mafın. ⁴ Kən emətəsək mətasək, məto-inun kəsəplanən etəmim kit itəm tahmen mətuatıp o nurapikən naoa u, mafın. ⁵ Kən etəm-iasol mın u kit itəm təməwiətən, tən-ıpa kəm io məmə, “!Sasəkən! Mitag-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha Juta,* in nəukəti Tefit,† in tınol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətuatıp agın-əh o nurapikən naoa əh, kən meatıp rəkis nat əh ilat sepın itəm kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə kəməhamnu rəkis. Kən rəhnıpat ilat sepın,‡ kən niganəmtın ilat sepın mın, ilat un, koatətul o narmın rəha Uhgın ilat sepın itəm təməhl-iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwın meə-pən mos-irəkis naoa u e rəhn matıp kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tınaskəlım naoa un, kən nat mın un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotısın nulılət o Nəti Sipsip, moteıuıu, nıpınəgilat taru nisip. İlat rafın koatos hap^S mın ne pesin mın itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, tərıoah e nat pien-pien mın itəm nəmiəwın təwır. Kən nat pien-pien u, in tahmen e nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın.*

⁹ Kən nat mın un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə, “Ik nəkətuatıp, məhmen agın o nıləsən naoa u, kən meatıp rəkis nat mın itəm kəmuwaan ətain lan, məto-inun kəməhamnu ik, kən nəmos-nəmtın netəmim e nıtam məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotısı-pən e noanol mın rafın,
ne nəghatən mın rafın,
ne kantri mın rafın,
ne netəm nuwigilat tol pısın pısın mın,

¹⁰ Kən nəmol ilat kotatig əhgın rəham nərəməğəən,
kən ilat rəham pris mın,
koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.
İlat okotərəməə e nətueintən.”

¹¹ Kən ekətag-pən mın məplan, kən məto mın nəwia nagelo mın tepət, tepət, okol kəruru nafınən. Kəmotətul, motıtəlau e jea rəha kig, ne nat mın u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən ilat kotan əfəmäh napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəməhamnu,

* 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 § 5:8: “Hap,” in nat kit katoh tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2

in tətuatip mahmen agin məmə kotənwiwi in,
 məto-inu tatos rafin nəsanənən,
 ne nautə, ne nenatigən,
 ne nahgin, ne nepətən əhag-əhag!
 !Təwir agin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən eməto min natimnat rafin itəm Uhgın təmol e nego e neai, ne nətueintən, ne Imə Netəm Kəmotimis İkin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat min rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwiwiən ne nisaiiən tatuwin o kig itəm tətəpələh-pər e rəhan jea ne Nəti Sipsip,

məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəmərəən.

!Pəs nənwiwiən ne nisaiiən tuwin olau,

kən tatuwin, matuwin, matuwin, namnun tikə!”

¹⁴ Kən nat min un ilat kuwit itəm koatəmegəh, kotəmə, “!Əwəh!” kən netəmiasol min itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu, nipinəgilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwit tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!” ² Ekətag-pər məplan hos kəruan kit. Etəm tətəsua-pər lan tatiləs nifagə, kən kəməfauin-pən hat rəha nisaiiən kəm in, tahmen e hat rəha etəm tinol win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwin tahmen e etəm təmol win e nəluaginən, kən matuwin min məmə otol min win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat tətəmegəh itəm tatol nampa tu lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴ Kən hos pisin kit min itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm titəsua lan, kəmos-ipən nisa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e nətueintən, məmə netənim koatəluagin əm moatəhamnu-ohamnu ilat min ikin min rafin.

⁵ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tətəmegəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapin kit. Etəm titəsua lan tatitol sikəl* kit. ⁶ Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e nat koatəmegəh min ilat kuwit, matən məmə, “Uwin, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitən min, kən ilat okotəkəike motəra kin məni asol o nosən nagwənən noan məsin əm. Məto onəsərəkənən nəukəti nig olif min itəm katol oel e noan, kən nəsərəkənən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tətəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titəsua lan, nərgin u Nəmisən, ilau etənim kit, nərgin u, Noanpən, tatarisig-in mətian. Kəmios nepətən məmə okəhamnu netənim e nəip ne nəumis ne nəmisən ne nat megəh iarupin min. Kəmios nepətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueintən kitəh, məpəs əm nəwtain kisin.

* 6:5: E nian rəha nəumis, kən netənim kotakil natimnat o noorən nagwənən.

9 Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta,† ləhau ikin, məplan netəm kəmoħamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. 10 İlat kotaun əfəməh moatən-ipən kəm Uhgın məmə, “Ik nakəməmə e natimnat rafın, ik nakasım, kən ik nıpahrienən. ? O nəghan ne kən ik onakələhau nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nalpınən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ? Onagəhən nakalpın nitai nitatimat e netəm min əh?”

11 Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ipən napən ruən kəm ilat rafın. Məto kəmən-ipən kəm ilat məmə okotameg min noan məsin əm mətoarus nampa apiəpiə rəha pialat min ne winilat min, otuwa pitən mahmen. Pialat min ne winilat min u, netəmim min rəha İesu, itəm okəpanoħamnu ilat o rəhalat nahatətəən. 12 Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, namig asol kit təməloal. Mitgar təmapınəp agın, kən məwig təmasiə agın tahmen e nita.‡ 13 Kən nəhau min əpəh ilis e neai kəmotisas-pən e nətueintən, tahmen e noa nig u fik, itəm nimətag asol təmatigtig e noan pikəh tisas. 14 Kən neai təmikə tahmen e nimətiwin kəmaiu-aiu kiləs kagım.§ Kən nitot min ne nəptən min kəmotagım e nəmelat min.

15 Kən kig min rəha nətueintən ne iəməmə min, netəm-iasol min rəha mopael min, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm koatos nepətən, ne slef min rafın, ne netəm sənəmə slef min, ilat rafın kəmotəhluag e nıpəg kəpiel asol min, ne nikali kəpiel min əpəh e nikalkal nitot asol min.* 16 Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nitot min ne kəpiel asol min məmə, “Otisas, motoh ətain itimat, motəhluag-in itimat o niganəmti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip,† 17 məto-inun nian asol kəgin əh rəha neməha rəhalau tinuwa. ?Kən pah un in titun nətulən?”‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosen

kəmol mak elat

mə rəha Uhgın

1 Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona min ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətəin rafın nimətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nimətag otikə e nətueintən, ne nitəhəi, ne nig min.*

2 Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nərəkinən nəptən ne nitəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit min tətisi-pah, tətilas nat kit itəm Uhgın u, itəm tatəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətagət əfəməh-pən kəm nagelo min u kuwit, məmə, 3 “! Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nimətag məmə otəsərəkınən niməptən ne nitəhəi ne nig min, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uhgın rəhatat e nıpınəgi iolwək min rəhan.”†

4 Kən eməto nampa rəha netəm kəmotos mak u rəha Uhgın. Netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosan kəmotiet rəkis e noanol min rəha İsrəl, ilat kəmotos mak əh.

5 E noanol rəha Juta, netəmim ilat tuelef-taosən.

† 6:9: Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais min ikin. Kən netəm min u, okəm-naka ilat kotahmen ətuatip e sakrifais kit itəm tatuwin o Uhgın. ‡ 6:12: Joel 2:31; Wək 2:20

§ 6:14: Aes 34:4 * 6:15: Aes 2:10,19-22 † 6:16: Hos 10:8 ‡ 6:17: Joel 2:11; Mal 3:2 * 7:1: Nimətag kuwit əh, in nimətag rəha nərəkinən tahmen əm e in əh e Dan 7:2 ne

Jer 49:36-38. † 7:3: 2 Kor 1:22; Efes 1:13

E noanol rəha Rupen, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Kat, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Aser, netənim ilat tuelef-taosen.

⁶E noanol rəha Naptali, netənim ilat tuelef-taosen

E noanol rəha Manase, netənim ilat tuelef-taosen.

⁷E noanol rəha Simeon, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Lifae, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Isakar, netənim ilat tuelef-taosen.

⁸E noanol rəha Sepulun, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Josep, netənim ilat tuelef-taosen.

Kən e noanol rəha Benjamin, netənim ilat tuelef-taosen kəmotos mak əh.

Nīmanin netənim itəm kəmotuwīn e napən ruən

⁹Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh aupən-in io, məplan nīmanin netənim tepət tepət, okol kəruru nafinən. † Ilat koatisi-pən e kantri min rafin, ne noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, kən nuwigilat tol pisin pisin min. Ilat koatətul aupən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. Ilat koatuwin e napən ruən min, kən moatos nelmi nəmil e nelmīlat. ¹⁰Kən moatagət əfəməh moatən məmə

“Uhgīn rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmioal suatip o nosmegəhən kitat.”

¹¹Nagelo min rafin ilat kotətul mōtīləu e jea rəha kig, kən mītəlau min e netəm-iasol min itəm kəmotos nəwīətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. Ilat moatisin-pən nulilat aupən e jea rəha kig, moteiuaiu, nīpīnəgilat taru nīsip, kən moatəfak kəm Uhgīn, ¹²moatən məmə:

“!Əwəh! !Nīpahrienən! Rəhatat Uhgīn təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgīn tepət!

!Pəs kotənwiwi in, motīsi-ai-in, kən motən tagkiu kəm in matuwīn matuwīn namnun tikə! !Əwəh!”

¹³Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmotos nəwīətən min u kit tatəpəh ron io məmə, “?Pah min əh koatuwin e natimnat ruən? ?Kən ilat kəmotisi-pən hiə?”

¹⁴Kən ekuhalpīn məmə, “Etəm-iasol. Ik əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm min əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kīnəmotaiquas e rəhalat napən kən motol təruən e nīta Nəti Sipsip. ¹⁵Kən tol nəhlən,

“ilat kotətul aupən e niganəmti Uhgīn, itəm tatəpələh matərəməərə,

kən moatəfak kəm in e nərauīgən ne lapīn e Rəhan Nīm;

kən kig u itəm tatəpələh-pər e jea,

in otahgīl kəm ilat min nian rafin.

¹⁶Ilat, okol nəumis tīsus minən ilat,

kən okol kəsotoaə minən.

Kən nərauīə təsəhg minən ilat,

nape-apeən asol rəha mītgar otəsəhg minən ilat,

¹⁷məto-inun, Nəti Sipsip itəm tatəpələh ilugin e jea rəha kig,

in otatehm ilat tahmen e etənim rəha nehman sipsip.

In otit ilat, matuwīn o nəmti nəhau megəh,[§]

kən Uhgīn otafəl rafin nahui nəmtīlat.”

8

Pesin rəha nat pien-pien

† 7:9: Jen 15:5 § 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol Өпөн 22:1,17

1 Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepin itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən nagətən təmikə əpəh e nego e neai o nian əkuəkir kit, tahmen e hafaoa.*

2 Kən əmun eməplan nagelo sepin u kotətul əpən e niğanəmti Uhgın, kən ilat rafin koatos təwi.†

3 Kən nagelo kit min, in tatitəl pesin kit itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəməmki-pən nat pien-pien lan. Təmitəl muwa mətul əpən e olta. Kəmos-ipən nat pien-pien tepət‡ kəm in, məmə otos-ipən təlmin nəfakən min rəha netənim rəha Uhgın, kən mos-ipən ilau kəm Uhgın, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm tatətul əpən e jea rəha kig. 4 Nəhaniəm rəha nat pien-pien min, ne nəfakən min rəha netənim rəha Uhgın, itəm nagelo tətəmik e nelmin, kəmotər motuwın o Uhgın. 5 Kən əmun nagelo təmitəl nat pien-pien u e pesin, kən məmki-pən niğəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun, kaluəluə təmatiperəh, kənu təmipit, kən nərkərikən, kən namig təməloal.§

Təwi min

6 Kən nagelo sepin itəm koatos təwi min, kəmotətul matip o nahlən təwi.

7 Kən nagelo itəm tətaupən, təməhl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne niğəm itəm kəmol piləh-piləh iləhal nita, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitiaş, məpəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig min nəwtain kitiaş, məpəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus ma-kiras mitə kəmotuəp rafin.

8 Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təməhl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tatuəp, kəmərakın-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nitəhəi kitiaş təmol nita, məpəs əm nəwtain kəiu. 9 Kən məmərakın nat meğəh min itəm kotatig itəhəi nəwtain kitiaş, məpəs əm nəwtain kəiu, kən məməkin min nego min nəwtain kitiaş, məpəs əm nəwtain kəiu.

10 Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təməhl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisiə. Təmiet əpəh ilis e neai, mejuaiu misas-pən mus nəwtain nəhau min ne nəmti nəhau min nəwtain kitiaş, məpəs əm nəwtain kəiu. 11 Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau min nəwtain kitiaş kəmotarip motarip, məpəs əm nəwtain kəiu. Kən netənim tepət itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimis.

12 Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təməhl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh mitgar, ne məwig ne məhau min, mol nəwtain mitgar kitiaş təmərinəp, məpəs əm nəwtain kəiu kətiauəp. Kən nəwtain məwig kitiaş təmərinəp, məpəs əm nəwtain kəiu kətiauəp, kən nəwtain məhau min kitiaş kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiəgən, kən tətərauiə e nəwtain kəiu əm, məpəs kitiaş. Kən nian lapin, tətəmihl e nəwtain kəiu əm, məpəs kitiaş.*

13 Kən əmun emətəplan, kən məto malikim kit tatiwig e napua, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil min əh-ikin okəpanəhləhl min rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netənim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faiflan təməhl təwi

* 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † 8:2: Təwi min əh e Baebol, sənəmə nuwigi nat itəhəi, məto təwi əh kəmol e rəhniyat nat kit. ‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nigpis, kən katuwaan məmə okəto nəhaniəm e nəmiəwin u itəm tətəpien wir. § 8:5: Eks 19:16-18 * 8:12: Aes 13:10; Mak 13:24

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətahl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisi-pər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nerəhən e nıpəg asol itəm teiuaiu agin. ² Nian təmerəh e nıpəg əh, nəhaniəm təmər, tahmen e nəhaniəm rəha iohe. Mitgar ne napuə kəmuaripən e nəhaniəm rəha nıpəg asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tepət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, mətəiuaiu e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nıpikilat, kən titahmə titahmə.

⁴ Kəmən-ipən kəm pitip min məmə kəsotərəkinən ma-kiras ne nig min, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotərəkin əm netəm min un itəm kəsotosən mak rəha Uhgın e nıpınəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmim motol nahməən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nahməən əh, itəm ilat okotəto tərət lan, taprəkis-in agin nəmə nıpiki wəlau itəhəi, nian tatus itəm, kətahmə.* ⁶ E nian min əh, netəmim okotegəs-in suatip o nimisən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

⁷ Eməplan pitip asol min əh, ilat kotahmen e hos min itəm kəmotətul matip o nəluaginən. İlat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iəen u kol tatipit-ipit, kən rəhn-kapəlat tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətan, kən nəluilət tasilə tahmen e nəlu laion. ⁹ Nuwiligilat tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iəen, kən nawin nıməlməilət tatuwa tahmen e hos tepət koatiuw kat min moatuwin e nəluaginən. ¹⁰ Nıpikilat tatus itəm kətahmə taprəkis-in agin wəlau itəhəi. İlat koatos nəsanənən e nıpikilat o nolən nahməən kəm netəmim o məwig faif. ¹¹ İlat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iərəmərə rəha nıpəg asol itəm teiuaiu agin. E nəghatən rəha netəm İsrəl, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nıpətın u İrəkın.

¹² !Awe! Nəratən əupən tinol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu min əh-ikin okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təmahl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnipət olta u, † ilat kuwit, kəmol e iəen u kol tatipit-ipit, kən tatətul əupən e nigənəmti Uhgın. ¹⁴ Kən nəwian əh təmənipən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatiləs təwi, məmə, “İkis nagelo min un ilat kuwit itəm kəmalis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.” ¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo min əh, ilat kuwit, kəməlin ilat kotətul matip u-roiu o aua ətuatip u, ne nian ətuatip u, ne məwig ətuatip u, ne nup ətuatip u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiaş, mətəpəs kəiu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha məpael min rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafin tu-hanrit-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napilaiirən rəhak, eməplan hos min əh ne netəm kotasuə elat kotal nulan. Rəhalat iəen itəm tətəfətain manikiləhalat, in tasiə tahmen e nigəm, mol pılu wir, kənu mauiaş. Rəhn-kapə hos min u, kotahmen e rəhn-kapə laion min, kən nigəm ne nəpiənən rat† ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nıpəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən asol miləhal u itəm kəməhaliet e nıpəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiaş, kəpəs əm nəwtain

* **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip təməsənən nahməən rəha nıpiki wəlau itəhəi. In təmən nahməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iamik nərik, məto rəhan nəmə nəluin ne rəhan nahməən tərət məprəkis-in nəmə nahməən rəha nıpiki wəlau ne nahməən rəha nəmə timar. † **9:13:** Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais min ikin. Rəhnipət min əpəh e kona min. † **9:17:** Nəpiənən rat əh, in tahmen e nəpiənən rəha iohe.

käiu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos min əh, tətisi-pən e nıpəgnoalat, ne nıpikilat, məto-inun nıpikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnıpikin. Kən hos min əh, koatus min netəmim e mal-nıpikilat.

²⁰ Kən netəm min u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natimnat min itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis min ne narmi nat min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa, ne piron^s ne kəpiel, ne nig. İlat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətoən nat, ne məsotaliwəkən. ²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nitəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm tamos naoa əkəku

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit min nahgin tēpət tətisi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mirai-mirai titəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mitasiə, tahmen e mit, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəmähl-pən e nelmin. In təməf-ipən nelkin matip e nitəhəi kən məf-ipən nelkin mol e nəptən. ³ Kən in təmagət əfəməh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəməh, kən kaluəluə təmatipərəh mau sepın, matuhalpın. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatipərəh mau sepın matuhalpın rəhan nəghatən, kən nıkkik nataht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in tatən. Məto enəto nəwian kit tətisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatən, sətə rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apon itəm eməplan aupən tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən, tiləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawil e etəm tətətig lilin, etəm təmol nego e neai ne natimnat rafin itəm koatətig lan, ne nətueintən ne natimnat rafin itəm kotətig lan, ne nitəhəi ne natimnat rafin itəm kotətig lan, kən məmə, “!Uhgın otəsəsa^hgin minən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepın lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkauən anion rəha Uhgın itəm tatəhluaig-in, in otuwa mol nıpahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-iarəp aupən kəm rəhan iolwək min u, ien min rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto min nəwian əh təmisi-pən e nego e neai, matən-ipa min kəm io məmə, “Uwin, miləs naoa kəmurapik əh itəm tatəmähl-pən e nelmi nagelo itəm tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwin mətapəh o nagelo məmə otos-ipa naoa əkəku kəm io. In tən-ipa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərpən, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukapak.” ¹⁰ Kən əmun ekiləs-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukapak, məto nian emərge, təmərəkın nərpik, nərpik təmərət lan. ¹¹ Kən kəmən-ipa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp min nəghatən itəm Uhgın otos-ipınə kəm ik u, o netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəm e kantri pisin pisin min, ne netəm koatən nəghatən pisin pisin min, ne kig min.”

11

Etəmim mil itəm kəmuətul-arəp o İesu

¹ Kən əmun kəmos-ipa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ipa kəm io, məmə, “Uwin, mos mak e Nimə Rəha Uhgın, ne olta, kənu mafin rafin netəm koatəfak əh imə. ² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nimə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ipən rəkis iat əh kəm İaihlua min. İlat okoteguafəl-eguafəl

rəhak taon asim motuwın motuwın motos məwig ilat foti-tu.* ³ Kən io ekosipən nəsanənən kəm rəhak etəmim mil itəm katuətul-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkapın, muatətul-arəp o nən-iarəpən rəhak nəghatən min o nian wantaosen tu hanrit sikiste.” ⁴ İlau u, nokət nig olif mil, ne nat kətəhtu-pər lait lan mil, itəm katuətul aypən e İərəməyə rəha nətueintən. ⁵ Okamə suah kit tətalkut o nərəkinən ilau, kən nəmnamın nigəm otisi-pən e nəhlilau, kən mus rəhalau tikimır mın. Etəmim itəm tolkeike nərəkinən ilau, in otəkaike mımıs nəhlan. ⁶ Suah mil u, ilau kətios nəsanənən o nahtosig-inən napuə məmə nuhuən otəsəfikən nian ilau okatuəghat matuən-iarəp nəghatən min rəha Uhgın. Kən ilau matios mın nəsanənən məmə okuəuhlin nəhau mın kotuwa nita, kənu miatun mın nərəkinən netəmim rəha nətueintən e nəratən pisin pisin mın itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

⁷ Kənu nian ilau kinuatətul-arəp rəkis, kinuən rəkis natimnat rafın, kən nat megəh† itəm otər e nıpəp tetuuiu agın, mərioah moh ilau, mol win elau mohammı ilau. ⁸ Nıpətılau otətməhl əpəh e suatıp rəha taon asol əh, ikin əh kəməht-ıpən mın rəhalau İərəməyə e nig kəməluau‡ ikin, kəməuhlin nərgin, məmə Sotom o İjip, tətəpsen-pən nolən rat ikin əh. ⁹ Kən netəmim nuwigilat pisin pisin mın, netəmim e noanol rafın, ne netəmim e nəghatən mın rafın, ne kantri mın rafın, okoatarəp e nıpətılau, motos nian apıəpiə kisil, kən haf, kən kəməsotegahan-inən nitənimən ilau. ¹⁰ Kən netəmim rafın rəha nətueintən okotol lafet, motagien, kən moatos-ıpən natimnat kəm ilat mın, motagien məto-inun ien mil itəm kəmatioal pik nəratən kəm ilat, kiniamıs. ¹¹ Məto uarisig e nian apıəpiə kisil ne haf tinuwın rəkis, kən Uhgın təmos-ıpən nehagən e nıpətılau kən ilau kəmuətul e nelkilau. Kən netəmim rafın itəm kəmotəplan ilau, niganməpilat təmasıəp, narmilat tikə. ¹² Kən ilat kəmotəto nəwian asol kit təmsi-pər e nego e neai, matən-ıpən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikin-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwin e neai. Kən rəhalau tikimır mın kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatıp əh, namig asol kit təməəkkin rum kitıəh e taon əh, mapəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmim ilat rafın sepin-taosen, kən netəmim rafın itəm kəməsotimısən, kəmotəgin motasıəp, kən motən nıpahrienən məmə Uhgın e nego e neai, tatos nəpətən.

¹⁴ !Awe! Nəratən asol itəm tatol nampa tu lan, tınol namnun. Məto, nəratən itəm tatol kisil lan otəsuwəhən tuwa.

Nagelo itəm tatol sepin lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepin lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol mın kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəməyə ne rəhan Kristo, ilau kınatuərəməyə§ e nətueintən rafın agın, kən nərəməyə rəhan, otətətig liliin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən mın ilat tuente-fo, itəm koatəpələhpər e rəhalat jea mın aypən e niganəmti Uhgın, ilat kəmotisin nulilat, moteuiau, nıpinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə, “İakoatən tagkiu kəm ik, İərəməyə Uhgın Nəhgim Təpət Pik Agın, etəm un ik nətətig un itəm nətətig roiu, kən nəmətətig aypən, məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən mınətuouən matərəməyə.

¹⁸ “Kantri mın, kotautu pik, məto ik rəham nəməha asol tinuwa.

* **11:2:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260). † **11:7:** Dan 7 ‡ **11:8:** “İkin əh kəməht-ıpən mın İərəməyə e nig kəməluau,” tətəghat-in Jerusalem. § **11:15:** Nəghatən Kris ətuatıp tətən məmə, “Rəhatat İərəməyə ne rəhan Kristo, in tınatərəməyə,” tətəgtun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitıəh əm.

Nian tinuwa o nakilən netəm kəmotimīs.

Kən onakətou ien min u ilat rəham iolwək min, kən mətou min netəmin rəham, ne netəm koatīsiai-in ik, ilat rafin, nat əpnəpən okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən əkaku.

Kən nian u rəham, o nərəkənən netəm itəm koatərəkən netəmin e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəmerəh e Nimə Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən* tətəpələh əpəh imə. Kən təmatipit mītasiə, kən kaluəluə təmatatipərəh, kən eməto nəgətən asol min, kən təmatamig, kən ais təmisas-pa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

¹ Kən nəmtətən asol kit təmiet e neai, muha-pispi lak. Pətan kit təmuwin e mitgar tahmen e rəhan napən, kən təməpələh məf-ipər nelkin e məwig, kən matəfauin hat rəha nisaiiən kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. ² In tətəsək əfəməh, tatəto nəhməən məto-inun in təpək-əpək kən otəsuwəhən temək. ³ Kən əmun nəmtətən kit min təmiet min əpəh ilis e neai, itəm tatuha-pispi lak. Inəh, ialkita kəgin kit, tasiə, tahmen e nigəm, rəhn-kapə təmisim-isim ilat sepin, kən rəhnipət ilat ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol agin ilat sepin e rəhn-kapə min. ⁴ Nipikin tatoh-irəkis məhau min əpəh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitiəh e nətueintən, məpəs nəwtain kəiu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul aupən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətin tinaiir un, kən in ton.* ⁵ Pətan əh təmiləs nətin iərman, itəm in otərəməərə e kantri min rafin, kənu nəmtətən rəha nərərəməərə rəhan tahmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw rəkis suakəku u o ialkita, miləs-ipər ilis e rəhan jea, məmə otərəməərə. ⁶ Pətan un, təmagim-pən əpəh ikin taruən-aruən ikin, itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan məmə otətətiq ikin, kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste tinuwa minuwın rəkis.†

⁷ Kən əmun, nəluaginən kit tinətul əpəh e nego e neai. Mikael‡ ne rəhan nagelo min, kinoatəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo min kinoatoh min ilat. ⁸ Məto ialkita, nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kinotol win elat, kən kəmahl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. ⁹ Kəmotiləs ialkita asol un, mətərakin-iahau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin aupən,§ katan mə lərmis, o Setan, itəm təmeiüə-in nətueintən rafin agin. Kəmərəkin-iarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo min rəhan.

¹⁰ Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai. Təmə, “!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tinosmegəh itat!
!Roiu əh in tinol-arəp məmə in tatos nəsanənən,
kən roiu əh, in tinatərəməərə!
Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos min nəsanənən ne nepətən e nətimnat min rafin.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kənərəkin-iahau Setan e niganəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət min lapin ne lenian, mən-iarəp nipəgnəmtin min rəhan matətu-pən elat e niganəmti Uhgın.

¹¹ Kən piətət min kəmotəmou ilat min,
kən mətol win rəkis lan e nəsanənən rəha nita Nəti Sipsip,

* 11:19: Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22. * 12:4:

Mat 2:13-14 † 12:6: Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). ‡ 12:7: Dan 10:13,21; 12:1 § 12:9: Jen 3:1 * 12:9: Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

motatig motol win min lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.

Motol win min lan məto-inu nikilat təməsəht pikən nəmegəhən rəhalat, məto kəmotətul matip əm məmə okotimis.

¹² !Nego e neai, ne itəmat u notatig ikin, otəgien məto-inu kinərakin-iarəp ialkita!

!Məto awe, kəsi o nətueintən ne nitəhəi, məto-inu Setan təmeiuiəu minə ron ik!

In, neməha təmol pik,

məto-inun in titun məmə nian rəhan təkuəkir əm.”

¹³ Nian ialkita asol u, təməplan məmə kinərakin-iarəp in tuwin e nətueintən, in tinatitəp pətan u itəm təmiləs nətin iərman. ¹⁴ Kən kəmos-ipən nimalməli malikim kəu kəm pətan u, məmə in otos miwig lan muwin əpəh ikin kəmol əpen-əpenə rəkis ikin taruən-aruən ikin. İkin əh, otətətig ikin, kən in titəgim o sinek, kən kətehm wir in o təem kitəh, ne təem kəiu min, ne təem haf. ¹⁵ Kən sinek u, təmeoa təhmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətan u miləs magim. ¹⁶ Məto nisip təmasitu e pətan u. Nisip təmoag kən məge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nipağnoan. ¹⁷ Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətan u, kən in tagim muwin məmə otəluəgin ilat rəhan min neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uğin, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netəmim rəha İesu Kristo. ¹⁸ Kən in təmətül əpəh e nıməkləkil itəhəi.

13

Nat megəh itəm təməhap nitəhəi mər

¹ Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nitəhəi mər. Rəhnipət ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepən, kəməfəuin-pən hat min rəha kig asol əgin e rəhnipət min. Kən kəməte-pən nərgin itəm tətəu-iərmis-in Uğin e rəhn-kapə min.

² Nat megəh un eməplan, təhmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkin min kotəhmen e nat megəh kit u, pea. Kən nipağnoan təhmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ipən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəmərəən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tinatol pap o nımisan, məto tinəwir min. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafin kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ipən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak min kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in təhmen e nat megəh u? ?Pah titun nohən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iərmis-in Uğin. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.* ⁶ Kən in təmən nəghatən rat tepət e Uğin, ne nərgin,† ne netəmim itəm kotətig e nego e neai,‡ ilat u, rəhan nıməfak.

⁷ Kəmos-ipən min nəsanənən kəm in, məmə otəluəgin ilat netəmim rəha Uğin, kən mol win elat. Kən kəmos-ipən min nepətən kəm in o nərəmərəən e netəmim e noanol min rafin, ne netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin. ⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəmoəhənu.

* **13:5:** Məwig foti-tu, in təhmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-təosan-tu-hanrit-sikiste (1,260). ² Tes 2:1-12. † **13:6:** Dan 8:10-11 ‡ **13:6:** Efes 2:6

⁹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus,
pəs in otuwın əm.

Okəmə okətəmnu suah kit e nisa,
pəs okətəmnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tiku, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan min nat megəh kit min itəm təməhap nisip mər. Rəhnipət kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepin, tatos-ıpən rafin rəhan nepətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnipət kəiu tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə sepin, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnipət kəiu tətəkəike kəm netəmim rafin e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tınatol pap o nimisən məto tinəwir min. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, tatol nəmtətin asol min ne nat pispis min tepət, matig mol min nigəm tətisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e niganəmti netəmim.

¹⁴ Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, məmə titun nolən nəmtətin min nian tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepin. Kən in təmətəiə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətin min əh in təmol, kən mən-ıpən kəm ilat məmə okotəkəike motəte narmin itəm kasgəwin nat megəh rəhn-kapə sepin, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nisa, məto tatəmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnipət kəiu, məmə oteghag-pən e narmin itəm kəmasgəwin e nig, pəs təghat. Kən narmin itəm kasgəwin e nig un, təməghat, mən əskasik məmə okəike kohamnu netəmim rafin itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in tətətəkəike kəm netəmim rafin məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matip o e nıpınəgilat. Netəmim rafin agin kotəkəike motos, ilat u, netəm-iasol min, ne netəm əpnəpin əm, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm rəhalat nautə tikə, slef min, ne netəm sənəmə slef min, məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matip o e nıpınəgilat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalim-inən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərgi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepin, o nampa itəm tatəpsen-pən nərgin.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatigən tepət o nitunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatig tahmen, kən nəkitun nənən nıpətın. Kən nampa u, in sikis-hanrit-sikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh aupən-in io məplan Nəti Sipsip tatətul-pər əpəh e Nitot Saeon, kən wan-hanrit-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat min. Kən kəmətə-pən nərgi Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nıpınəgilat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ilis e nego e neai tətəgət, nəwian tahmen e nıtəhəi tatem nonahluəluə, kən mahmen min e kaluəluə titatıperəh, kən ekəto tahmen min e nəwia hap* tepət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wi kit əpəh aupən e jea rəha kig, ne nat koatəmegəh kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmotos nəwiatən min. Suah kit təsitunən napuən əh, netəm min əm un ilat wan-hanrit-foti-fo-taosan itəm Uhgın təmos-nəmtin ilat, † mos-irəkis ilat e nətueintən. Netəm min əm un ilat əh, ilat kotitun nənən napuən əh. ⁴ Netəm min u ilat u, itəm kəmotəhm wir

* 14:2: Hap min un, nat katoh elat o nənən napuən, tahmen e kitar. † 14:3: 1 Pita 1:19

rəhalat nəmegəhən, məmə namkımik tikə elat, kən ilat kəməsotitən pətan, ilat netəm wi.† İlat koatuarisig-in Nəti Sipsip u, moatuwin ikın mın rafın itəm in tatuwin ikın. Uhgın tinos-nəmtin rəkis netəm mın əh. İlat rəha Uhgın əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotahmen e nagwənən itəm kəməfak-in wi əm e nasuman, itəm katos-ipən kəm Uhgın ne Nəti Sipsip. 5 İlat kəsoteiuaən nian kit ne, kən nat əkəto kitiəh ne tikə məmə tatol ilat kotamkımik e niganəmti Uhgın.

Nagelo kisil

6 Kən əmun ekatig məplan mın nagelo kit mın, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-iarəp namnusən təwir itəm tətətig tətətig namnun tikə^S kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri mın rafın, e noanol mın rafın, ne nəghatən mın rafın, ne netəmim nuwigilat tol pisin pisin mın. 7 In tatən əfəməh məmə, “Otəgin motisiai-in Uhgın, kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatip rəhan tınuwa, o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmol nego e neai, ne nətueintən, ne nitəhəi, ne nəmti nəhau mın.”

8 Kən nagelo kit mın, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, “! Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Təpət təməme, məuiəu! In tahmen e pətan e suatip itəm təmiuw-pa nəman e kantri mın rafın kotuwa motənim wain ilat mın. Wain u nımın, inun, nitəpən nalmələn mın, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat mın. Kən nian nəman kotənim wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgın olat.”

9 Kən nagelo kit mın, itəm tatol kisil lan, tatarisig-in ilau, kən matən əfəməh məmə, “Okəmə suah kit təkək kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən matos rəhan mak e nıpınəgin o nelmin, 10 kən in təike mənım mın wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəmasəgəkləkən e nəhau. In otəto nahməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e niganəmti nagelo asim mın ne Nəti Sipsip. 11 Kən nəhanıəm rəha nigəm itəm tatus ilat matol nahməən kəm ilat u, in fatər nian rafın, namnun tikə. Netəm mın in itəm kotəkək kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepin ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən motos mak rəha nərgin, ilat okəsotamegən e nərauiəgən ne lapın.” 12 Nəghatən u, nıpətin u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatahatətə e İesu, ilat kotəkəike motətul əskasik.

13 Kən əmun eməto nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Ətə rəkis nat u: roiu ne matuwın, netəmim rəha lərəmərə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwırən pahrien.”

Kən Narmin Rəha Uhgın təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək mın.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

14 Emətag-pən mın əpəh aıpən-in io məplan malnapuə kit tərüən, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. In tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən matiləs naip eko kit itəm tasilə. 15 Kən əmun nagelo kit mın təmisi-pən əpəh e Nımə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəməh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naip eko mos muwın məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tınuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tınimətə.” 16 Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naip eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tınimətə o nosən.

† 14:4: 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9 § 14:6: Katəghat-in Namnusən Təwir məmə namnun tikə məto-inun in tatəghat-in nalpəkəuən lilin mın rəha Uhgın, kən məto-inun in tatən nıpahrienən nian rafın.

¹⁷ Kən nagelo kit min təmiet e Nimə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs min rəhan kit naip eko itəm tasilə. ¹⁸ Nagelo kit min, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəməh nagelo itəm tatiləs naip eko məmə, “Ləs rəham naip eko un, muwin e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tipilpil min, əpəh e nəukətin. Nətueintən tahmen e nəukətin.” ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahin rəhan naip eko, tuwin e nətueintən, kən məte rəkis netəm min un itəm kotahmen e noa krep itəm tinəmarəg rəkis. Kən in təmərakin-pən ilat kotuwın ikin asol əh itəm kateguarin-eguarin noa krep min ikin, məmə nahuilat otaiah. Ikin əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-iarəp rəhan neməha, kən matol nalpınən ikin kəm netəmim. Kən kateguarin-eguarin netəm min u, kən nitalat itəm titaiəh mataiu ikin əh, in tahmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrit kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmə hos kit tiwig-pən ikin, niita titun nərən mek nohlin.*

15

Netəmim rəha Uhgın kəmotənwıwi in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan min nəmtətin kit min itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepin koatos namnu nalpınən min, ilat sepin. Nalpınən min əh, ilat koatol neməha apiəpiə rəha Uhgın tol namnun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nitəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm piləh-piləh, kən netəmim neen koatətul e nikalkal nitəhəi u, ilat un netəm kəmotəμου ilat nat megəh rəhn-kapə sepin ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən kotol win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ipən hap* min kəm ilat, ³ kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə,

“İərəmərə Uhgın Nahgim Təpət Pık Agin
Rəham nolən asol min kotatuhə-pispis etimat.
!Kig lilin, nolən min rəham kotətuatip pahrien!

⁴ ?Pah otəsaginən ik, İərəmərə?†

?Kən pah otəsos-ipənən nənwıwıən o nərgəm?
Məto-inu ik pisin əm nakasim.

Netəmim e kantri min rafin okotuwa
kən motəfak e niganəmtim,

məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatip min.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmerəh-pən İkin Uhgın Tətətig İkin, inu, Nimə Tapolən rəha Uhgın. ⁶ Nagelo ilat sepin kəmotief e İkin Uhgın Tətətig İkin, koatos nalpınən min ilat sepin. İlat kotuwın e napən wir u, linen, itəm tatipit-ipit, kən kəmalis manikiləhalat e kətəut itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ipən pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ilat sepin, kəm nagelo min u sepin. Pesin min u, kotərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig lilin.

⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin İkin Uhgın Tətətig İkin, nəhaniəm-in nepətən əhag-əhag rəha Uhgın ne nəsanəən rəhan, kən okol suah kit təsuwinən əh imə e İkin Uhgın Tətətig İkin mətoarus nalpınən min ilat sepin itəm nagelo sepin koatəmik, okotol namnun.

16

Pesin ilat sepin, kəmotərioah e neməha rəha Uhgın

* **14:19-20:** Aes 63:1-6 * **15:2:** Hap min un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar.

† **15:4:** Jer 10:7; Sam 86:9-10

¹ Кән әмун, емәто нәwиан kit тәмагәт әфәмәһ әпәһ е Ікін Уһгин Тәтәтиг Ікін, матән-ипән кәм нагело мін u сепін мәмә, “Отуwин, motәhtәg-iarәp e nәtueintan pesin ilat sepin itәм kәmotәrioah e nemәһа rәһа Uһgin.” ² Nagelo itәм tәтаupән, tәmuwин mәhtәg-iarәp pesin rәһan e nәptән. Кән әмун, netәmим itәм koatos mak rәһа nat megәһ rәһn-kapә ilat sepin, kән moatәfak kәм narmin itәм kәmasgәwин e nig, nimәgәm tәmirәfin nipәtilat.

³ Кән nagelo nampa tu, tәmәhtәg-iarәp rәһan pesin әпәһ itәһәi. Кән nitәһәi tәmol nita lan, tahmen e nita etәм tәmимis. Кән nat itәһәi мін раfin kәmotimис.

⁴ Кән nagelo nampa tri, tәmәhtәg-iarәpән rәһan pesin e nәmti nәһau мін ne nәlugi nәһau мін, kән ilau kueia mioal nita elau. ⁵ Кән әмун емәто nagelo itәм tәrәmәrә e nәһau мін tәмә, “Ik pisin әm ik Uһgin, nakәtuatip, ik un itәм nәkәtatig kән nәmәtatig, kән tәtuatip әm mәмә onәkol nalpinән kәм ilat nәһlan.

⁶ Rәһalat atip әm, mәto-inun ilat kәmotiu nita rәһam netәmим мін ne ien мін, kән ik nakos-ипән nita nimilat mәмә okotәnim.”

⁷ Кән екәто мін olta tәtagәt әфәмәһ mәмә, “!Әwәһ! Iәrәmәrә Uһgin Nahgin Tepәt Pik Agin, rәһam nәghatән nәmuәһ netәmим lan, in tәtuatip agin, kән nipahrienән.”

⁸ Кән әмун, nagelo nampa fo, tәhtәg-iarәpән rәһan pesin e mitgar, kән kәmos-ипән nәsanәнән kәм mit mәмә otәhg netәmим tahmen e nigәm. ⁹ Кән nәgәpәнән tәmus ilat, kән kotau-iәrmis-in nәrgi Uһgin, itәм in tәtәrәmәrә e nalpinән мін u, mәto ilat kotapәs nәuhlinән nәtәligән rәһalat, kән motisiain rәһan nepәtән.

¹⁰ Кән nagelo nampa faif tәhtәg-iarәpән rәһan pesin әпәһ nat megәһ tәtәrәmәrә ikin, kән әмун, ikin мін раfin in tәtәrәmәrә ikin in tәmapinәp. Кән netәmим koatәto nahmәән, moatus namilat motoatip-oatip. ¹¹ Кән ilat motau-iәrmis-in Uһgin әпәһ e nego e neai o nahmәән мін ne nimәgәm мін rәһalat, mәto ilat kәmәsotәuhlinән nәtәligән rәһalat o nat itәм kәmotol.

¹² Кән nagelo nampa sikis, tәmәhtәg-rәkis rәһan pesin әпәһ e nәһau asol, nәrgin u, Iufretes, kән әмун nәһau tәmamir mol suatip rәһа kig мін kotaliwәk lan moatisi-pah. ¹³ Кән әмун, екәplan мін narmin rat kisil kәһalahmen e pirok. Kit tәmiet e nipәgnoa ialkita, kit tiet e nipәgnoa nat megәһ rәһn-kapә ilat sepin, kән kit tiet e nipәgnoa ien eiueiuә.* ¹⁴ Iәһal narmi iәrmis мін, itәм koatol nәmtәtin мін, kән ilәһal kәһaliet mәtәһaluwин o kig мін e nәtueintән раfin, mәһaluәfimин ilat mәмә okotәluagin e Nian Asol rәһа Uһgin Nahgin Tepәt Pik Agin.

¹⁵ Кән Iesu tәmән mәмә, “!Әtag-pa-tu! !Iatuwa tahmen e iaklәһ! Etәmим itәм tәsapilән mәtaiir, mәsapegән rәһan natimnat o napilән mәмә in otәsaipәpiәән kән maulis ron, in otatig e nәwирән pahrien.”

¹⁶ Кән ilat kәmotargәtain раfin kig мін әпәһ ikin kit, katән e nәghatән rәһа netәm Isrel, mәмә, “Amaketon.”

¹⁷ Кән namnun nagelo itәм in nampa sepin, tәmәhtәg-rәkis-pән rәһan pesin әпәһ e nimagoagәp, kән әмун әпәһ e Ікін Uһгин Тәтәтиг Ікін, нәwиан asol kit tisi-pән әпәһ e jea rәһа kig mәмә, “!Tinol namnun!” ¹⁸ Кән әмун tәmatipit, kәmәto nagәtән asol, kән kaluәluә tәmatiperәh-atiperәh, kән namig asol tәmәloal e nәptән. Namig u, in iahgin iahgin, kәsәplanән namig kit

* **16:13:** “Ien eiueiuә” u, in nat megәһ itәм tәmәһap nisip mәр, rәһnipat kәiu, itәм tәmәghat-in e Nol Әпән 13:11-18.

iahgin tol nählan nian kit. ¹⁹ Kæn taon asol tæmähap mæsin kisil, kæn taon min e kantri min rafin kæmotisas motol nat tikæ elat. Uhgîn, nîkin tæmæht nolæn rat min ræha Papilon Asol, kæn tos-ipæn panikin itæm tærioah e wain e nemæha ræhan, tæmækæike kæm in mæmæ otænîm rafin agin. ²⁰ Næptæn ælkælæh min rafin kæmahin rækis ilat, kotikæ, ne nitot min, kisaplan minæn kit. ²¹ Ais u itæm tahmen e kæpiel asol koatîsi-pæn e malnapuæ, kæmotisas-pæn e netæmim. Ais u, kitîæh æm tahmen e fitte kilo, kæn netæmim kæmotau-iærmis-in Uhgîn o nahl-ipa-mæn ais itæm tæmätîsas-pæn elat, mæto-inu nalpînæn u in tærat tærat agin.

17

Pætan ionæhan tærat agin

¹ Kæn æmun, nagelo sepîn min u kit itæm kæmoatæmik pesin ilat sepîn, tæmuwa mæn-ipa kæm io mæmæ, “Wa-tu, pæs ekægætun kæm ik nalpînæn ræha pætan ionæhan* tærat agin, itæm tatæpælæh-pæn e næhau tepæt. ² Pætan æh, kig min ræha nætueintæn ilat kæmoatit, kæn netæmim ræha nætueintæn ilat kæmoatænîm nîmîn wain, moatapis ilat min kæn moatit.”

³ Kæn næsanænæn ræha Narmin Ræha Uhgîn tæmol kæm io, kæn nagelo tæmit-irækis io ekian æpæh ikin taruæn-aruæn ikin. Kæn ikin æh, emæplan pætan un tætasuæ-pær e mæntaa nat megæh asiæ kit. Kæmæte-pæn nærig min itæm tatan rat Uhgîn, tiræfin nîpætîn, kæn ræhn-kapæ tæmisim ilat sepîn, kænu ræhnîpat ten.

⁴ Pætan un, tatuwin e napæn itæm tol nægui-naris ne tasiæ, in tæmol malæ-malæ e nîpætîn, tætoanin noanaf ne iarig, itæm kæmol e iaen u kol tatîpit-ipit, ne kæpiel itæm næmtin tiækis, ne nat kit tæwir pik u, pærel.† Kæn in tatos panikin kit e nelmîn, itæm kæmol e iaen u kol tatîpit-ipit, kæn tærioah e nat tærat min, itæm kotæmikimik agin e nîganæmti Uhgîn, kæn ilat un, noa nolæn rat ræhan. ⁵ Kæn inæh e nîpînægîn, kæmæte-pæn nærig kit æh-ikin, itæm nîpætîn tatahluæg u, tatan mæmæ,

TAON Өsanæn NAHGİN TEPæt U PAPILON.

IN ITI NîPîTAN IONæHAN MİN RAFIN.

Kæn IN NæUKæTi NOLæn NAT KOTAMKîMîK AGîn MİN.

⁶ Kæn ekæplan mæmæ pætan u, in tinapis e nîta netæmim min ræha Uhgîn, nîta netæm kæmotætul-aræp o næn-iaræpæn Iesu.

Nian emæplan, kæn narmæk tæmiwig tæmiwig. ⁷ Kæn æmun nagelo tæmæn-ipa kæm io mæmæ, “?Narmæm tæmiwig nulan o naka? Io ekuhapik e næghatæn anion e pætan u ne nat megæh itæm tætasuæ-pær lan, itæm ræhn-kapæ tæmisim ilat sepîn kæn ræhnîpat ten. ⁸ Nat megæh itæm næmæplan, tæmætätig, kæn tæsatigæn roiu, kæn otæsuwæhæn otar e nîpæg asol itæm teiuæu agin, kæn tinætæu matuwin mæmæ Uhgîn otærækin.

“Kæn netæmim ræha netueintæn itæm kæmæsæteæn nærgilat e naoa ræha næmegæhæn, ilat, narmilat otîwig pik nian okotæplan nat megæh u, mæto-inu aupæn in tæmatægæh, mæto tæsatigæn roiu, mæto in otiet-aræpa min.

⁹ “Etæmim otækæike mos nenatigæn o nitunæn nîpæti næghatæn u. Ræhn-kapæ nat megæh u, ilat sepîn, koatæpsen-pæn nîtot min itæm tætan æh tatæpælæh-pær elat.‡ ¹⁰ Koatæpsen-pæn min kig ilat sepîn. Kig faif ilat kînotiet rækis, kitîæh tatægæh roiu, kæn kit min tæsuwamæn æh. Mæto nian tuwa, in otækæike mætätig o nian tækuækir æm. ¹¹ Nat megæh u itæm tæmætätig, kæn roiu in

* **17:1:** Pætan ionæhan, nîpætîn pætan ræha suatîp. † **17:4:** Pærel u, in kæpiel wir æpæh e nîki iarou.

‡ **17:9:** Netæmim tepæt nîkilat tæht mæmæ nat u tatæghat-in Rom, in kæmilækîn-pær e nîtot ilat sepîn.

təsätigän, in min in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, mätö in min in kig kit rəha kig min u ilat sepın, kən tinətaiu matuwın mämə Uhgın otərəkın.

¹² “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nərəməərəən rəhalat. Mätö ilat okəpanotos nepətən mämə ilat kig min, motərəməərə ilat nat megəh, mätö o nian təküakır əm. ¹³ Nətəligən rəhalat kitıəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagin ilat Nəti Sipsip, mätö Nəti Sipsip otol win elat, mätö-inu Nəti Sipsip in İərəməərə rəha İərəməərə min, ne Kig rəha kig min. Kən in otuwa ilat min netəm min u, təmitəpun ilat, kən ilat koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ıpa min kəm io mämə, “Nəhau min u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigılat tol pısın pısın, nımanın netəmim, kantri min, ne nəghatən pısın pısın min. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkın in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuwhəgin kən motan-ətıp nıpətin e nıgəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, mätö-inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nıkilat, mämə okotol nətəligən rəhan, kən mol nıkilat kitıəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh, mämə in otərəməərə, mätöarus nəghatən rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən.

¹⁸ “Pətan əh natəplan, in taon nahgin tepət itəm tatərəməərə e kig min rəha nətueıntən.”

18

Papilon təməme

¹ Uarisig e natımmat min u, eməplan nagelo kit min təmisi-pər e neai. In tatos nepətən asol, kən in tətasiəgəpın rafın nətueıntən e rəhan nəhag-əhagən.

² Təməmərıt əfəməh e nəwian kit itəm iahgin, mämə, “!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme! İərmis min kınotuwa kətatig ikın.

In noanıpirasig rəha narmin rat min.

In noanıpirasig rəha mənig rat min, kəsonən, itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın.

³ Mätö-inun kantri min rafın kınotapıs e nımın wain u, nıtəpən nalmələn, moatit in.

Kig min rəha nətueıntən kəmoatit min, kən netəm koatol-salim-in natımmat min e nətueıntən, rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm tətəumis o natımmat rəhan.”

⁴ Kən əmun emätö nəwian kit min e nego e neai təmə,

“Otiet rəkis lan, rəhak netəmim, mämə rəhan nolən rat otəsıləs pikənən itəmat, kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpınən,

⁵ mätö-inun in təmərgətəin rəhan nolən rat tər iuəhkır əm tatek neai, mol Uhgın təsaluınən rəhan nolən rat min.

⁶ Otalpın nıtai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netəmim.

Otos-ıpən rəhan nətouən mau kəiu.

Otiuw rəkis nımın wain itəm in tarıp məskasik, rəhan nəsanənən tepət maprəkis-in itəm un itəm in təmatos-ıpən kəm ilat.

⁷ Pətan un, təmatos-ıpər atıp in, matato təwir e nautə rəhan, mätö roiu əh, os-ıpən nətouən rəhan e nahməən ne nasəkın, mätö-inu tatəghat ausit e nıkin matən mämə, ‘İo kwın kit. İkın-u iatəpələh, matərəməərə. Sənəmə io nətəhlımis. Okol esasəkən nian kit.’

⁸ O nəsıtən u rəhan, rəhan nalpınən min otıləs in o nian kitıəh əm.

In otatimis, matəto tərat, mətasək.
 Kən in otatig e nian iəkis o nosən nagwənən,
 kən nigəm otus in,
 məto-inun İərəməərə Uhgın un, nahgin tərət,
 in tatos-ipən rəhan nalpinən.”

⁹“Kən nian kig min rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə min rəhan, kotəplan nəhaniəm e nigəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motəto tərət ron. ¹⁰Rəhan nahməən otol ilat kotəgin, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

‘!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Papilon, taon itəm təmatəsanən pik! Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitəh əm lan, in tinatos rəhan nalpinən!’

¹¹“Netəmin koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat min okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmin kit min tikə o nosən nəmtin rəhalat natimnat. ¹²Suah kit min otəsos-nəmtinən iaen u kol tatipit-ipit, ne silpa, ne kəpiel wir min ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtin minən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wir u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtilat tiəkis agin. Etəmin otikə o nos-nəmtinən nig pişin pişin min itəm koatəpien wir, ne natimnat min itəm katol e nəlui eləfen, ne nig min itəm nəmtitin tiəkis agin, ne piron,† ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapil. ¹³Etəmin otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwilat tatəpien wir min, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frankinsens, ne fomat u mir. Netəmin otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmin otikə min o nos-nəmtinən kau min ne sipsip ne hos ne kat, ne slef min rəhalat, inu netəmin.

¹⁴“Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat min, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. İlat okotən məmə, ‘Noa wək asol min rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwin pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagim kapas ik. Rəham nautə min ne malə-malə min rəham kinotagim, okul nəsos minən ilat.’ ¹⁵Netəm koatol-salim-in natimnat min rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol min lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. İlat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəmäh, ¹⁶motəmə,

“!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir min u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e nipətin tətoanin noanət ne larig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel min nəmtin tiəkis, ne nat wir min u perel ne.

¹⁷Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitəh əm lan, kəmərəkin rafin nautə asol min rəhan.’

“Kən əmun netəm koatıləs nego min rafin, netəm koataliwək e nego, ne kiru min rəha nego, ne netəmin rafin itəm koatos məni rəhalat o natigən e nərpə nitəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, ‘!Kəsehmən taon kit təsanən tahmen e taon asol u!’ ¹⁹Kən ilat okotətip rəhalat-kapə e nimoulul, tatəpsen-pən məmə nikilat titahmə, kən motasək pik məmə,

“!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmin rafin itəm koatos nego min itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham natimnat!

Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitəh əm lam, kəmərəkin agin ik.’

²⁰“!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmin rəha Uhgın, ne aposol min ne ien min,

itəmat nikitəmat təike magien,

* **18:12:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. † **18:12:** Piron in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

mæto-inu Uhgïn tæmætu rækis neim otæmat mælæhæu-pæn o pætæn u!"

²¹ Kæn æmun, nagelo æsanæn kit tæmilæs kæpiel asol kit, matipin-pæn e nahgin rafin æpæh itæhæi, kæn mæmæ, "Kæmærakin-pæn næhlan Papilon Өsanæn Nahgin Tepæt æpæh itæhæi. Kæn okol in tæsætul minæn.

²² Kæn okol kæseto minæn næwiali hap† min ne napuæn min, ne næwiali nahlæn nau ne tæwi u ikin-u. Etæmim ræha nalpækau wiræn e natimnat otikæ ikin-u, kæn okisæto minæn natærkærikæn ræha kæpiel min itæm kotalkin wit katol flaoa lan.

²³ Næhag-æhagæn ræha lait min okol kæsotasiæ minæn, kæn okol kæseto minæn næwia pætæn ne lærman itæm katioal næniækisæn ræhalau e nian ræha marit, mæto-inu aupæn, netæm koatol-salim-in natimnat ræham, ilat koatol win e nætueintæn rafin, kæn ik natagwæn asim netæmim e kantri pisin pisin min mæmæ kotuwa o ræham næræmæraæn, e nolæ masig ræham.

²⁴ "Taon asol u Papilon in tæmos nalpinæn mæto-inun kæmati u nita ien min ne netæmim min ræha Uhgïn ikin min rafin e nætueintæn.

Nipahrienæn, nita netæmim rafin itæm kæmohamnu ilat, in tætatig e taon asol u."

19

Netæmim ilis e nego e neai kæmotænwiwi Uhgïn

¹ Uarisig e næghatæn ræha nagelo æh, ekæto næwiali nat kit tahmen e netæmim tepæt tepæt kotagæt æfæmæh æpæh e nego e neai, moatæn mæmæ, "!Pæs kotænwiwi læræmæra!

!In Uhgïn u, tæmosmegæh kitat!

Nepætæn æhag-æhag ne næsanæn in ræhan pisin æm,

² mæto-inu nakilæn ræhan in tætuatip pahrien.

Ræhan næghatæn tinuæh rækis pætæn ionæhan u, itæm tæmit æpnarin netæmim, kæn tinætalpin nita ræhan iolwæk min."

³ Kæn kæmotagæt æfæmæh min motæmæ,

"!Pæs kotænwiwi læræmæra Uhgïn! Næhaniæm e nigæm itæm tatus pætæn u, tætær tætær namnun tikæ."

⁴ Netæm-iasol itæm kæmotæwiætæn min ilat tuente-fo, ne nat koatægæh ilat kuwit, kæmotisin nulilat kæm Uhgïn. Ilat kæmoteiuaiu, nipinægilat taru nisip, motæfak kæm in, itæm tæpælæh-pær e ræhan jea, matæmæra. Kæn ilat motæmæ, "!Wæh! !Pæs Kotænwiwi læræmæra!"

Marit ræha Næti Sipsip

⁵ Kæn æmun, næwian kit tæmisi-pæn æpæh e jea ræha kig, matæn mæmæ, "!Otænwiwi Uhgïn ræhatat!

!Itæmat ræhan iolwæk min rafin, otænwiwi in!

!Itæmat u, noatisiai-in, moatægïn Uhgïn, otænwiwi in!

!Nat æpnarin okæmæ itæmat noatos nepætæn asol min, o netæm æpnarin æm, mæto otænwiwi Uhgïn!"

⁶ Kæn æmun emæto næwia nat kit tahmen e netæmim tepæt koatagæt, kæn mahmen min e nitæhæi tatem nonahluæluæ, ne kaluæluæ titatiperæh-atiperæh motæmæ,

† 18:22: Hap un, nat katoh lan o nanæn napuæn, tahmen e kitar.

“!Pəs kotənwīwi Iəṛəmərə!

Məto-inun Iəṛəmərə Uhgīn rəhatat, Nahgīn Tepət Pīk Agīn, in tinatəṛəmərə.

⁷ Pəs nīkitat tərīoah e nagīenən,

kən motən nīpahrienən e rəhan nepətən,

məto-inu tīnuwa e nīan ətuatīp rəha marit rəha Nəti Sipsip.

Kən rəhan pətan tatətul matīp matəsahgīn əm.

⁸ Kən Uhgīn təmos-ipən napən wīr kəm in, məmə otuwīn lan.

Napən wīr u līnən, tatīpīt-īpīt, məruən.”

(Napən wīr u līnən, tatəpsen-pən nolən ətuatīp rəha netəmīm rəha Uhgīn.)

⁹ Kənu nagelo u, tən-īpa kəm io məmə, “Əte rəkīs natīmnat mīn u. ‘Netəm mīn un itəm kəmaun-in ilat məmə okotuwīn e nagwənən rəha marit rəha Nəti Sipsip, ilat okotatīg e nəwīrən pahrien.’ ” Kən matīg mən mīn məmə,

“Nəghatən mīn u, ilat nəghatən pahrien rəha Uhgīn.” ¹⁰ Təmən nəhlan, kən emīsīn nulīk e nelkīn, meīuīu, nīpīnəgək taru nīsīp, məmə ekəfak kəm in. Məto in tən-īpa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kīlau mīn kī iolwək mīl əm, kītat pīam mīn itəm ilat kotətul əskasīk o nən-īarəpən namnusan təwīr rəha Iesu. Əfak kəm Uhgīn əm, məto-inu nətul-arəpən rəha Iesu, in nəukətīn nəghatən mīn rəha ien mīn.”

Etəm təmasuə-pər e hos kəruən

¹¹ Kən əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kən məplan hos kəruən kīt. Etəm tətasuə-pər lan, nərgīn un, “Etəm Kītun Nahatətə Əskasīkən Lan, kən in Nīpahrienən.” In tatəmou, kən matos-ipən nalpīnən kəm netəmīm e nolən itəm tətuatīp əm. ¹² Nīganəmtīn tahmen e nəmnāmīn nīgəm, kən kəməfauīn-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat mīn u, ilat hat mīn rəha kīg asol agīn. Kəməte-pən nərgīn kīt lan, məto suah kīt təsītunən nərgīn əh, in pīsīn əm tītun. ¹³ In tatuwīn e napən kīt itəm kəmeer e nīta,* kən nərgīn un, Nəghatən Rəha Uhgīn.† ¹⁴ Kən mopael mīn rəha nego e neai koatuarīsīg-in. İlat rafīn koatəpələh-pər e hos kəruən mīn, kən moatuwīn e napən wīr u, līnən, tərūən məwīr. ¹⁵ Suah un, rəhan kīt əh-īkīn naip itəm tatīsī-pən e nīpəgnoan.‡ Kən in otətamnu netəmīm e kantrī mīn e naip əh. “In otəṛəmərə elat, kən nəmtətīn rəha nepətən u, in nəlnal itəm kəmol e iaen.”§ In otol təskasīk agīn kəm ilat, tahmen əm mə katol e noa kīrep mīn itəm netəmīm kəmoteguarīn-eguarīn məmə nahuīn otaiəh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgīn Nahgīn Tepət Pīk Agīn tatol-arəp rəhan neməha pīk. ¹⁶ Kəməte-pən nərgīn e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NE İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ MİN*

¹⁷ Kən əmun ekətag-pən məplan nagelo kīt tatətul-pən e mītgar, in tətasək əfəməh matən-ipən kəm mənīg mīn itəm koatiwīg əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətāin itəmat mīn o nagwənən asol rəha Uhgīn,¹⁸ məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kīg mīn, ne netəm-īasol rəha mopael mīn, ne netəm nəhgilat tepət, ne hos mīn, ne netəm koatasuə-pər elat, ne noanuwəhgi netəmīm rafīn, netəm sənəmə slef, ne slef mīn, netəm koatos nepətən asol mīn, ne netəm əpnapīn əm.”

¹⁹ Kən əmun, ekatīg məplan nat megəh əpələ in, ne kīg mīn rəha nətueīntən ne rəhalat mopael mīn. İlat kəmotargətāin ilat mīn məmə okotəluagīn ilat etəm tītasuə e hos kəruən, ne rəhan mopael mīn. ²⁰ Məto kəmotaskəlīm nat megəh əh, ne ien eīuə-eīuə itəm təmatol nəmtətīn pīsīsī

* **19:13:** Aes 63:1-6 † **19:13:** Jon 1:1,14 ‡ **19:15:** Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Өpən 1:16; 2:12

§ **19:15:** Sam 2:9 * **19:16:** 1 Tim 6:15; Nol Өpən 17:14

mın nian tәмәtatig ilau nat megәh. In tәmatol nәmtәtin mın әh, o neiuә-inән netәм mın u itәм koatos mak rәha nat megәh, kән motәfak kәм narmin itәм kәmasgәwin e nig. Kәmotarakin-pән ilau kәрән катуamegәh әm, әpәh e nipәгноа nәmnamin nigәм asol itәм tәgәpән matuәp matәpien. ²¹ Etәм titatasuә e hos kәruән, tәmohamnu kig mın ne mopael mın rafin e naip rәha nәluaginән itәм tәtisi-pән e nipәгноan kән mәnig mın rafin kәmoton nipәtilat, moton, nәrpilat tasis wir.

20

Kristo tәmuwa mol Kig kән mәрәmәrә e netәmim mәtoarus-pән nup wan-taosen

¹ Kән әmun, emәplan nagelo kit tәtisi-pәр e nego e neai, tatos ki rәha nipәg asol itәм teiuaiu agin, * ne sen asol kit. ² Kән in tәmaskәlim ialkita asol u, sinek nuwәh ilouin aupән, in Iәrmis, o Setan, kән mәlis әtain o nup wan-taosen. ³ Tәmәrakin-pән in e nipәg asol itәм teiuaiu agin, kән mahtosisig-in tiәkis, mәmә in otәseiua-in minән netәmim rәha kantri mın mәtoarus-pән nup wan-taosen tol namnun. Nup wan-taosen otol namnun un, okәike kәрәh mın lan o nian әkuәkir mın әm.

⁴ Kән әmun, emәplan jea rәha kig mın neen, kән netәmim itәм koatәpәlәh-pәр elat. Uhgин tәmos-ipән nәpәtән kәм ilat mәmә ilat okotakil netәmim. Kән ekәplan mın netәmim itәм kәmәtatip nentoulat mәto-inu kәmotәtul-arәp o nән-iarәpән namnusән tәwir rәha Iesu ne nәghatән rәha Uhgин. Ilat kәmәsotәfakән kәм nat megәh ne narmin itәм kәmasgәwin e nig, kән mәsotosән rәhan mak e nipinәgilat ne nelmilat. Kән roiu ilat kәmotәmegәh mın, kән motarәmәrә ilat Kristo o nup wan-taosen. ⁵ Nat әh, in naiir-pa-minән e nimisән itәм otaupән. Mәto netәм mın u neen mın itәм kәmotimis rәkis, ilat kәmotos mak rәha nat megәh ilouin, kәmәsotәmegәh minән mәtoarus nup wan-taosen tol namnun. ⁶ Netәм mın un, itәм kәmaupән kos ilat e naiir-pa-minән e nimisән, ilat okotatig e nәwirән pahrien, mәfo-inu ilat netәм asim mın rәha Uhgин. Ilat okәsotuwinән e noanәmnamin nigәм asol, mәto ilat okotuwa motol pris mın rәha Uhgин ne rәha Kristo, kән ilat okotәmәrә ilat mın e nup wan-taosen.

Uhgин tәmol nalpinән kәм Setan

⁷ Nian nup wan-taosen tinol namnun, okahl-iarәp mın Setan e nipәg asol. ⁸ Kән in otuwin әpәh o netәmim e kona kuwit rәha nәtueintән, itәм katән mәmә Kok ne Makok, † mәmә oteiuә-in ilat, kән mos rafin ilat margәtain ilat o nәluaginән. Ilat rafin otepәt otepәt, nampa rәhalat in tahmen e nimәklәkil әpәh e nikali itәhәi. ⁹ Ilat kәmotaliwәk motuwин isәu isәu mın motirәfin nәtueintән. Kән ilat kәmotәtul kitәlau-in ikin netәmim rәha Uhgин okotatig ikin, ne taon asol u itәм Uhgин tolkeike pik. ‡ Mәto nigәм kit tәmisi-pәр e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kән kәmәrakin-pән Iәrmis itәм tәmatos-ipән osipән kәм ilat, kәmәrakin-pән әpәh e noanәmnamin nigәм asol itәм tatәpien. Ikin әh, kәmәrakin-pән rәkis nat megәh ne ien eiueiuә. Iлhal okәtәhalәto nahmәn lilin e nәrauigәh ne lapin, namnun tikә.

Namnun nakilән

¹¹ Kән әmun ekәplan mın jea asol kit, tәruән. Kән kig tatәpәlәh-pәр lan. Nәtueintән ne neai kәmuagin o niganәmtin, miakә agin.

* **20:1:** Nol әpәn 1:18 † **20:8:** Esik 38:2,9,15 ‡ **20:9:** “Taon u, itәм Uhgин tolkeike pik,” in tatәghat-in Jerusalem.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm ərnaşin əm. İlat rafin kotətul aupa e jea rəha kig u, kən kameg naoa min. ⁵ Kən kameg min naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakilən rəha netəm kəmotimis e naoa min u, kən kinatakil ilat kitiah kitiah o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpə nitəhai təməhlman netəm kəmotimis itəhai, kən Nəmisən ne Noanpən kəmuəhlman min ilat, ilat kinotiet rəkis elau, kən kinatakil ilat kitiah kitiah o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nəmisən ne Noanpən, kərakin-pən ilau e noanəmmamin nigəm asol. Noanəmmamin nigəm asol u, in nəmisən mau kaiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakin-pən in e noanəmmamin nigəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kiniakə. Kən nitəhai təmikə min. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tatisi-pər o Uhgın e nego e neai mateiuaipa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətan itəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuwın mehm rəhan iərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “!Əplan-tu! Roiu əh, Uhgın tinol latuənu rəhan ilat netəmin. In otətətig ilat min, kən ilat okotuwa rəhan min netəmin. Kən Uhgın ətuatip in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otafəl rəkis rafin nahui nəmtilat. Nəmisən ne nasəkən ne nahməən min okotikə. Natimnat nuwəh min u, ilat kinotuwın rəkis, okul kəsotuwa minən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natimnat min rafin kotuwa motuwıwı.” Kən məmə, “Əte rəkis natimnat min u, məto-inu nəghatən min u, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matig mən-ıpa min kəm io məmə, “Kinol namnun natimnat rafin. Io Nəukətın ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netəmin itəm koatoaoa, io ekos-ıpən nəhau kəm ilat, itəm okotənım məsotos-nəmtinən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-ıpən nəmegəhən lilin.† ⁷ Etəmin itəm otətətul-ıəkis mol win e nəluaginən rəhan, io ekos-ıpən natimnat itəm emən-ıəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik. ⁸ Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikən e rəhalat nahatətən, ilat kotəmkimik, kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat min, moatol klefa, moatəmik nərik, motəfak kəm narmı nat min, ne ieiueiua min rafin, imələt ətuatip un in noanəmmamin nigəm asol, tatəpien ikin. Nat u, in nampa tu nəmisən.”

⁹ Kən əmun, nagelo aupa u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepin min u kit itəm kəmoatəmik sepin ilat sepin itəm kotərioah e namnu nalpinən ilat sepin itəm Uhgın otol kəm netəmin. In təmuwa mən-ıpa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marit ilau min.” ¹⁰ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun nagelo tit-ıəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. ¹¹ In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatipit-ıpit tahmen e kəpiel wir kit u tiaspa, itəm talien mə kilas. ¹² Rəhan fenis təfəməh mər ilis, mıtəlau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo min tuelef koatətul o ket min u. Kəmətəpən nərgi noanol rəha nenəti İsrəl ilat tuelef e ket min u. ¹³ Kən kəmətəpən

§ 20:12: Natimnat rafin itəm netəmin kəmotol, kəməte rəkis e naoa min u. * 21:6: Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupa e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e İnglis. † 21:6: Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

nərgiləhal kisił e nıkalın pah ikin, kisił mın e nıkalın pəhap ikin, kisił e nıkalın pis ikin, kən kisił e nıkalın par ikin. ¹⁴ Nəukəti fenis e taon u kəmotətul-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəməte-rəkis-pən nərgi tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel mın u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o nosən mak rəha taon əh, ne ket mın ne fenis rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nıkalın mın rafin kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəməh, kən mak rəha nıkalın mın rafin ne nəfəməhən rəhan ilat rafin tu taosen tuhanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenis u, tipik-ipik, mak rəhan tahmen e sikiste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihın e nat. ¹⁸ Fenis u, kəmol e kəpiel wir u tiaspa, kən kəmol taon e iaen u kol tatipit-ipit, in əm in əm. Kən kol u in təwir, in talien mə kilas. ¹⁹ Kəpiel mın itəm kəmiləkin nəukəti fenis lan, kəmol malə-malə elat e kəpiel wir mın. Kəmotaupən motəlin-pən kəpiel wir mın u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir mın u safaiə, kən nampa tri lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir mın u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir mın u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u onikis, kən nampa sikis lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u kanilian, kən nampa səpın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u malakait, nampa nain lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u kalsefoni, kən nampa ləpın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u takuoəs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlin-pən kəpiel wir u ametis. ²¹ Ket asol mın u rəha fenis, kəmol e tuelef perel. Kəmol ket kitiah kitieh e perel[‡] kitiah kitiah. Kən suatip mın əpəh imə e taon u, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit in əm in əm, talien wir, tahmen e kilas.

²² İkin əh, eməsəplanən nimə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgin Təpət Pik Agin, ne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakən. ²³ Kən ikın əh, nikitəm təsuwəhən mitgar ne məwig, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiəgəpın rafin taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan. [§] ²⁴ Kən kantri mın e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən iəməməmə mın rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wir mın, motuwa e nisaiiən motələhəu e taon u. ²⁵ Kisahtosig-inən rəhan ket mın nian kit, məto-inu nian lapın tikə ikin əh. ²⁶ Netəmim e kantri pisin pisin mın e nətueintən, okotos nautə wir mın rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisaiiən, motələhəu e taon u. ²⁷ Məto natimnat mın itəm kotamkimik e niğanəmti Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne netəm koateiua, netəm mın u okul ilat kəsotuwınən imə e taon asol u. Netəm mın əm un itəm kəməte-rəkis-pən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun nuwinən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun mın nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kilas. Tatisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, ² maiu matuwın matiləs nəlugi suatip asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nıkal-kali nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup mın rafin, e məwig mın rafin. Kən netəmim e kantri mın rafin koatol nımalın o nol-wirən nimisən. ³ Nat tikə agin ikin əh itəm təike mos nalpınən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikın əh, katuəməməmə ikin.

[‡] 21:21: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. [§] 21:23: Aes 60:19

Kən rəhan iolwək min okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan niganəmtin, * kən okətə-pən nərgin e nīpinəgilat. ⁵ Nian lapin otikə. Nikilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nikilat otəsəhtən min nəhag-əhəgən rəha mitgar, məto-inu İəməmə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotəməmə lili, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ıpa kəm io məmə, “Nəghatən min u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İəməmə Uhgın təmən-ıpən kəm rəhan ien min aupən natimnat min itəm okəpanotuwa, kən in təməhl-ıpən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək min natimnat min itəm otəsüwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ıpa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsüwəhən ekiet-arəpinə! Netəm min u itəm kəmotaskəlim nəghatən itəm Uhgın təmən-ıarəp aupən e naoa u, ilat okotatig e nəwıwən pahrien.”

⁸ İo Jon, io u eməto kən məplan natimnat min u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulik e nelki nagelo itəm təmit io muwin məgətun ilat kəm io. Kən emeiuaiu, nıpinəgək taru nısip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ıpa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat pıam min u ien min, ne netəm min u itəm kotaskəlim nəghatən min e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təmən-ıpa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlim təkis, məto-inu natimnat min u, otəsüwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nəratən, pəs ilat kotəkəike moatol nəratən. Netəm rəhalat nətəligən tamkimik, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkimik rəhalat. Məto netəm wır, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatıp. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatıp nian rafın, motəkəike e nəsimən rəhalat.”

¹² Kən İesu tatig mən min kəm io, “!Əplan-tu! !Otəsüwəhən ekimnə! Kən iatos rəhak nətəuən wır kən ekos-ıpən kəm netəmim rafın u, tətəu-pən natimnat min itəm ilat kəmotol. ¹³ İo Nəukətın ne Namnun.† İo eməupən matig, kən io oekol namnun agın. İo nətuounən, kən io iatol namnun lan. ¹⁴ Netəm itəm kotaikuas e rəhalat napən təruən, ilat okotatig e nəwıwən pahrien, məmə inu, okegəhan-in nepətən kəm ilat məmə kotun noa nig rəha nəmegəhən, kən motuwın-pən e ket min rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen min əh-ikın itəm okul kəsotuwamən imə. İlat u, netəm kotamkimik, ne netəm min un itəm koatol klefa ne moatəmik nərik, ne koatit anion ilat min, ne moatəhəmmu itəm, moatəfak kəm narmı nat min, ne netəm rafın itəm kotolkeike neıueıuəən.

¹⁶ “İo İesu, emahl-ıpinə rəhak nagelo məmə otən-ıarəpinə natimnat min u kəm nıməfak min. İo u, Nəukətı Tefit, məto Noanol min rəhan. İo ekahmən e məhau u fetukai itəm tətəsıə wır.”

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip katəuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm min u kotəto, ilat min kotən mə “!Wa!” Ətəmim pah itəm tətəoaə, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs in otənım nəhau megəh kisə-nəmtinən.‡ ¹⁸ İo Jon, iatəghat əskasik matən-ıpən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətatig e naoa u. Okəmə etəmim kit tətəu-pən atıp nəghatən kit rəhan e naoa u, Uhgın otos-ıpən nalpınən min u naoa u tatəghat-in kən mılpin-pən e nalpınən rəha etəmim u. ¹⁹ Okəmə etəmim kit tos-ırəkis nəghatən neen e naoa u, Uhgın otos-ırəkis nəwıwən min itəm naoa u in tatəghat-in məmə rəha suah u. İnun, noa nig rəha nəmegəhən, kən məsegəhan-inən məmə otatig e taon asim əh. ²⁰ Etəmim itəm tatən-ıarəp natimnat min u, təmə, “Əwəh, otəsüwəhən ekimnə.” !Əwəh! Wa-ta İəməmə İesu. ²¹ Pəs Uhgın tawte-in nəwıwən rəha İəməmə İesu tuwin kəm netəmim rəhan. Pəs otol nəhlan. Əwəh.

* 22:4: Mat 5:8; 2 Kor 4:6 † 22:13: Nəghatən ətuatıp u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmən e A ne Z e Inglis. ‡ 22:17: Aes 55:1; Jon 7:37